

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Neuhebräisch-Deutsches Wörterbuch

Schulbaum, Moses

Lemberg, 1880

Wörterbuch

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-4943

הקדמת המחבר

קורות כל לשון תלכנה לנדיס עם קורות העם הדונר זה, זהרוננו תרום לעומתו, בי ינוך ומטה ידה עמו; אם שקט ושחקן וסכן תחתיו תך שרטיה ותליץ ותפרח כעשב יסדה, ובלכתו בגולה ונקטפה נשרטה אז אמללה נצלה והעירה כבודה בזמורות זר ופורי בריה. וכן כאשר השתרגו והסתכרו קורות עם אלהי אברהם, תחת נוספות התהפכה גם לשונו ותעל ותחד ותכרת ועוד תחליף פעם אחר פעם עד אשר, כאשר ספה אחרות העם, תמה לגוע גם היא.

ארמי אוצר אפי העם כלו אצרים בן תרם, ונעצר הנהר צל לגור בארץ האמורי וינר את לשונו הארמית כלשון ארץ נגוריו ואצרים הארמי היה לאברהם העברי, וכן חזרת-חייו שרי — שרה נקרא שמה בשפת כנען, וגם בניו אחריו החזיקו כלשון הארץ עד רדת מלרינוה, והעם היוכל מונלרים שבו אל כנען ואל שפתו והחזיקו זה עד גלותם ונעל אדמותם חלה אל ערי מדי ואלה — נצלה.

לשון העברית (א) הכוללת שפת הארץ אשר בין פרת ובין הים הגדול ובין ארם וערב, נחלקה לענפים והנרות (דיאלקטע) שונות בין העמים היושבים זה, עמון ומואב אמורי וכנעני, פלשת ולור עם אדום קיני [הוא קיני חותן משה אשר ישב את העמלקי (שופטים א' י"ו וש"א ט"ו ו')] בין יהודה ובין שור אשר על פני מלרים] וקיני [הוא יושב ארץ קנז בן עשו, ומקום מושב כלב בן יפונה] וקדמוני [הם בני קדם: יעור נפיש (אשר היו נהם נתינים ביהודה, עזרא ז' כ') וקדמה — ובני ישמעאל אשר נטשו ומזרח לארץ הגלעד (דס"א ה' י"ט) עד הכרי קדם אשר ללע ארם (בראשית י"ג ו"ט א', במדבר כ"ג ז')]. ובדברי אגור ולמואל נלך נש"א (ע"פ הקריאה האנחית אשר שנו בעלי המסורה ונלי דעת או בכוונה) מולאים אלו שארית פליטה מלשון נש"א בן ישמעאל, אשר עם נתינתו אחר לשון ארם דומה נכללו ללשון עברי. וכן היה לנו לפליטה בשפת חיוב, אשר בלי ספק לא מנעני יהודה ילא, שארית שפת עם מדבר שפת כנען ננטיה קלה אחר לשון ארם.

כל אלה אצרו חד אחר אחד בתהפכות העתים, קלתם אכלה חרב אויב וקלתם

(א) תאר העברי נמצא בנו לאברהם: לאברהם העברי. ולדעו לעם בני ישראל: נער עברי, איש עברי מאחור אלהי העברים. ולאריך בני ישראל: נגב ננבתי מאריך העברים, ונאמר נגד המצרים: כי לא יוכלון המצרים לאבול את העברים לחם. ובכלל נגד העמים האחרים: עברי אנכי, וגם נגד הפלשתים: מן תעבדו לעברים, והנה נחלקן הדעות במוצא שם זה: י"א שהוא ע"ש עבר בן שלח, ואחרים אומרים — ע"ש עבר הגדה, ולשתי הדעות יש תשובות, ולי נראה שנקראו בן בראשונה מן המצרים ע"ש לבטנית עורם (דיא וויסען): מחשוף הלבן ת' שמרוני רשום עבראה, ובצאתם ממצרים נקראו בן אצל כל העמים, והנה תאר עברי ללשון לא נמצא רק בתלמוד: לשון עברי, ובעלי התלמוד קראו גם לכתב עברי הישן — כתב ליבונאה, והוא קצת ראייה להשעיה.

נענועו צעמיים שכניהם, כאדום אשר נעווע ציהודה, ולא נותרו ויהם לנושאי הלשון העברית
צלתי אם יהודה ולור, אשר כמעט גורל אחד היה לשניהם ואשר הלכו ליהודה לא השיגו ידם
גם ונלור. אמנם זה האחרון באחריתו כלם אחד מן הארץ וגם שפתו אהו ונתה ולא נותר
מונה צלתי אם כתובות ועמות על מלכות ארץ.

ויהודה שב מן הגולה ולשונו צפיהו, אם אמנם לא כראשונה, כי רבים ויהם כבד
למודו לדבר בלשון כשרים, וגם בארלם אשר שבו אליה נאחזו בני צבל כותם וארם המודרים
צשפת ארלם. ככ"ז חיתה עוד אחם שפת כנען ויספה הפליטה הנשארה שרם לנוטה ופרץ
לנועלה, כי החרו החזיקו בני הגולה והקימו עבודת האלהים על מוכנה וסגולות העם כימי
קדם ויעמדו הכן על עמודם כל ימי ונלכי פרם.

אמנם עם מלכות סוריא ונלכי יון המושלים צה עבר רוח חדש על ארץ בני ישראל
ועל לשונם. שפת סוריא צלולה ציונית היתה לשפה המושלת ושפת קדם כפנה שרשיה אליה.
כי לא רק צנים זרים ילדה ונספה אליה אספסוף מלות נכריות, אצל גם שנתה דרכיה ותי
אחר לשון סורי ויוני וקצלה לורות זרות וצניעים ונשקלים נכרים ב).

ונעת פשטה מושלת הרומיים בארץ ישראל נלה גם אספסוף גדול מלשון רוני אל
לשון העברי, והם רוצ המלות הזרות שנמשנה. וצעת ישינות צבל אחר החורבן המערבה גם
בלשון פרסי ופילצי, אשר מלא תלמוד הצבלי אחם. אך אז חדלה נעט נעט להיות לשון
מודרת צעם ולא מלאה לה כ"ח ונקלט נעט צצתי המדרש ג), וכן נמשכה עם אלה עד
צנן הגאונים ואז נפכה נפשה צאה שנשה ולא נשארה עוד כי אם לשון ספרותית כיום הזה.

השאריה הנשארה לנו מימי חיי הלשון הם: א) כתבי הקודם, ספרים שנכתבו צהיות
הלשון יותר או פחות צעלם תומה. ב) התלמודים והמדרשים שנכתבו אחר חדלה הלשון להיות
לשון העם, אצל חיתה עוד צישינות.

צנוגע צכצתי הקודם נתחצרו להם ספרי שרשים דים, מן האגרון לר"ס גאון עד
ספר-הגולים לפירסו. אולם צנדון התלמודים והמדרשים, אם אמנם נסדרו גם צהם ערכי-
גולים הרצה לא שמו אלה את לצם צימוד רק אל מלות הזרות הנמלאות צהם, אצל מלשון
העברי העלור צקרצם אולר רצ הכיחו ידם, וצמועט אשר אספו מוננו (מוך ונכ) הגולים

ב) כמו משקלי השמות בשו"א וקמ"ץ: זמן, כבד, קבע. וכן בנורות נל"א ונל"ה: תנאי, פנאי, עראי. ובשו"ת
וקמ"ץ: אומן, עיקן, שותף, שומן, חוליא, כוליא, קירבה ע"ד לי ארמי: נופנא, דוכשא, עומקא, ומשקל פעלולית:
אדמונית, נבשושית, לחלוחית, עפרורית, ומשקל מפעילה: מוחילה, מענילה, מעויבה, ושמות התואר על משקל פעלן:
במלן, ותין, סבלן, עבדן, ליצן. ועל משקל פעלתן: ענותן, כרסתן, פרסתן, רעבתן. ותאר הפעל ע"ד לי הסורי בתוספת
—ית בסוף התבה: יאית, עולמית, וממין זה: שהרית, ערבית: התפלל שהרית, ערבית, ובחבור לשמות העצם יתהפכו
לשמות נגזרים, כמו: תפלת-ערבית, פת-שהרית, ושמוש נ' תחת מ' לטימן הרבוי בשמות ובכינוי מן הפעלים, כמו: רואין ת'
רואים. ובנין נתפעל במקום פעל והתפעל, ר"ל במקום הפעול (פאסיוו) מבנין פיעל, ובמקום פעל חוזר התפעל, וכי (או
בלי ארמי שבתלמוד ק') לשמוש בראש הפעלים: כסבור (קסבר, קאמר). וקצת סומי מלות ע"ד לי יוני, כמו: גם
במקום נא, ואנם במקום ענה (בכנין הכבד) ופלגם (ראה זה). ונמצאו גם מלות שלמות עבריות שנשתחו בפי העם המדיב
יונית ולא ניכר מקורם עוד, כמו אבן מסטא תחת אבן מעמסה. ונראה שגם אלכסון, λογός, הוא מלי עברי עקלתין-
ודרכבת הפעלים עם כנוי דגוף: ובורני, מקובלני, משיבעני.

ג) בכ"ו לא חדלה גם בזמנה האחרון לעשות פרי מעט ולהדשן מלים לפי הצורך ברוח-הלשון הראשון, כמו
לדוגמא המצאת מלות: תים מן תרומה, התריע מן תרועה, מען מן ענה, כמו שנגזרו בימי-חורף הלשון תעה ושעה מן
עיה, ותכן וחקן מן כון, ותאב מן אה, והיתה אית ת' מסוגלת ביותר לבנין המלות כמו אות ש' בלי ארמי: שעבר, שעשה,
שחרר ובכנין שפעל בכלל, וגם בלי עברי כמו במלת שגל הנגזר מן נלה. ומעלה זו יש ג"כ לאות ס', כמו במלות: סדר,
שנגזרה מן דר, דרא (רייהע), וסמך — מן טך (מוך שקד ונגי) ומעך, וכאלה עוד. ושמוש האותיות האלה לבנין המלות
הוא קדמון בלשון העברי ואחיותיה, שכן נמצא גם מלת שחר (שווארץ) נגזרת מן חר, שגם הוא יש לו הוראה זאת כמו
צרתא דאושכמי (שומעו-שווארצע) וכן במלת חים (וכל חים בכשבים) שת' שחום.

לצוקסטארק) ללמות ולא סדרים ולא ינאל הקורא אחר להג הרצה כ"א רנו צאור לשורש
הנלה כנאן דנחוי ליה צנחוג. ולא יועילו ולא ילליחו כ"א להיות עזר ללווד צספדים,
אשר חס הוא חכם ונזין ונדעתו חולי יללה צידו לנאלא פשר דצר בצספר שהוא קורא צו.
חוץ ון השצושים הרצים אשר כסו פניהם, אשר יתעו את הקורא צתהו לא-דרך.

וגם צנרון הנלות הזרות לא ננאל צין כל ספרי הערכים ספר ונספיק וסוה לכל
כפש, כי ספר הערוך, עם כל הכצוד והתודה שאנו חייבים לנחצרו ז"ל אשר היה הראשון
אשר פנה דרך וכלל ונסלה ציסיוון הזה, הנה כצר עצר עליו כלל ונזמן הצורו לעדה ידיעת
הלשונות לעדים גדולים הלאה. חוץ לזה צאורו סתום צרוץ הנקוונות וזה ונשתי סצות: האי
מאשר לא נעתק צו צאור הנלות ללשון חיה ונדצרת הנוצנת לקורא, והאחד אשר ציקש
לנלחות החסרון הזה עיות יותר ונאשר תיקן, וכצר הכו חכוי לצ על קדקדו ונה טיש צו
די. והצ' ונרוב השצושים אשר עלו צו צונטך הזמן. והחסרונות האלה קרו גם את הנוקב. —
ספר הנולים לצוקסטארק הוא צאונת הצור ונספיק, אבל אינו סוה לכל כפש, כי ראשונה
הוא ונחצר צלי רווי הצלתי ונוצנת לרוב לוודי ספרים עברים, כמו שנאל האחר רוב ונצוי
לשון רווי לא ידעו לשון עברי. והסנית הוא ננכר צדוים יקרים ונאור ונה שאין יד כל
אדם ונשגת. — ספר הנשציר חס חנוס דעת שפתיו, ככ"ז לא צרור ונללו, וגם הסדור אינו
צו ע"ל היותר טוב, חוץ וננה שעלו צו טעיות הדפוס, וציחוד צנלות היוניות והרווניות.

גם הנלות החדשות שחידשו הנחצרים אחר חתינת התלמוד ואשר צראו צרוה הלשון
או חיקו לשונות אחרות, כנלות הנללכתיות שהנליאו חכוי ספרד ע"פ לשון ערבי צהגיון
ופילוסופיא וצהנרקה וחכונת השיעורים וצחכונה וצחכונת הרפואה, ואשר חידשו חכוי דור
ודור עד היום הזה — לא היה איש ונאסף אותם עד היום הזה.

צקלרה: ספר-נולים הנאסף כל חולר הלשון העברית עם הנלות הזרות שנלחזו

זה — אין!

ונסנה הזאת הלמוד הולך וננחעט, כי הספרים סתומים וחמונים, והנפרשים —
הלא ידוע, כי הם — וציחוד הישנים — לא ילאו ידי חוצתם כל עיקר, ותחת הקל על
הקורא והאיר עיניו צדצרים ונעטים וצרורים, עוד הכצידו עליו ענטיט צלהג הרצה וטיח
הפל וננה שנאל כל אחד ונקוס להתגדר צו, וכל אשר ננאל צידו סצרות והידושים
ופלפולים ודרשות של דופי-הציאו, והקורא הננול לנאלא פשר דצר צדצרי הנחצר ינצע ציון
הנפרשים ולא ידע ונקונו איה.

על כן עלה על לצי לנלחות החסרון הזה וקצנתי כל הנלות הננלחות צספרות
החדשה, ר"ל הספרים שנחצרו אחר חתינת כתבי הקודש, שהם שכי התלמודים והנדרשים
וצפרי הנחצרים לוניניהם ונספרי חכונות ועד ספרי דינים וספרי יראים ועד ספרי הנקוצלים,
וגם הנלות הנורגלות צפי הסוחרים והעם. וספתתי אליהם גם הנלות הנכריות הצלות
צספרי רז"ל וצספרי החכמים. וצארתי הכל צדרך צרור וקל וע"פ ונחקרי הלשון החדשים
צלי ונשוא פנים וצלי חנופה, כי ידוע שננאלאו ענינים רצים שנעלמו ונחכוי הדורות הראשונים
וגם חכוי התלמוד האחרונים סכלו ענינים רצים סכתצו הראשונים ונהם ולא ידעו ונאל
כנחיה צפירוש הדצר. כי צנקוס טיש חלול האונת אין חולקין כצוד.

וסדרתי הנלות על סדר יפה ונשפחות ונשפחות לצד, כדי שידע הקורא דרך הסתעפות
הלשון. והצנתי דוגנאות ונרתי-נקוונות לרוב הנלות, וציחוד צנלות הנוסופקות שנחלקו
הנפרשים צהם, כדי שיראה הקורא וישפוט חס לדקתי צפירוטי. והנלות הנכריות העתקתי
כצתצ ולשון הלא אשר וננה ונללך. לצד וננלות ערביות שאין אותיות הלשון הלא ונללחות

צנדינותו. וספחתי אל כל מלה דרך שמושה בלשון ודרכי-הדבור והצטויים הרגילים בהם, עם נתינת דוגמאות מן הספרים אשר נוולאותם ונהס. והקורא בספר הזה יקנה בקל ידיעת לשון עבר החדשה (אשר רק היא נהוגה אלל הסופרים וחכמי הזמן, נשא"כ בלשון המקרא שאין משתמשים בה כ"א העלילים והמשוררים) וינלא דרך סלולה לפניו בספרים.

ובארתי אגב אורחא גם לשון הארמי שבתלמוד, אף שאין זה מענין הספר, כי באשר הוא ספר מלים עצרי אין לו עסק כי אם בצאור נולות זרות י ה י ד ת שקנו אחוזה בלשון העברי, יהיו המלות מאיזו לשון שיהיו, אבל צאור מאמרים שלמים בלי ארמי הנמלאים בתלמודים וצנדרטים הוא מחוץ לתכלית הספר. ובכ"ז יען הספרים האלה הם רוב צנין בספרות החדשה, ע"כ הואלתי לנאר גם החלק הארמי והסורי שבהם (ד). והלגתי המקור ומלות הארמיות והסוריות ע"ד לי העברי, שהוא העיקר בספר. וליינתי המלות הארמיות והסוריות בלורת כוכב, כזה *.

וסדרתי המלות העבריות על סדר א"צ לפי האות הראשונה מן השורש כמו שנהג בן-זאב צאור השרשים למקרא, אשר הספר הזה הוא חלק נוסף עליו, וכמו שנהג בוקסטארף גם במלות הנכריות. וכן עשיתי גם במלות ארמיות וסוריות שניכרות בהן בנקל אותיות השורש; אמנם המלות המסופקות או שעכ"פ אין אותיות השורש ניכרות בהן בנקל, וכן במלות הלשוניות האחרות סדרתי (ה ש מ ו ת) לפי האות הראשונה מן המלה אף שאיננה האות הראשונה מן השורש. גם שונתי לב בצדור המלות הצלתי-עבריות רק לאותיות הנכרות, ר"ל המורגשות בנצטא, ולא לאותיות הנכרות כאותיות אי"ו שאינן מן השורש. זה אשר הואלתי להקדים. וקויתי כי חכמי לב יאשרוני ויחזיקו טובה לי, כי אם יוכל להיות כי לא השלמתי עוד נוולאתי, הלא אנכי הראשון בה, וני יתן ויקונו גדולים וטובים ממני וייטיבו ממני.

לצוב ג' לירח תמוז תר"מ לפ"ק.

(ד) בלי הארמי שבתלמוד נמצא עוד (נוסף על לי הארמי שבתלמודים) בנין אישעל במקום נפעל בלי עברי, כמו אינגב, אודגן, מינאר, מינבר, איבעי להו, דגים מסיא איברו.

אות א

* א משמשת במקום על: ריב"ל לייט אמאן דגני אפרקיד (נדס י"ד).
המוספי אברומה, ἀβραμῖς א. זעע פֿישי מין דג.

(אב) אב או מנחם-אב, שם החודש החמישי, אויגוסט.

אוב, פֿֿוכט; וכל האובין (תוס' נעסרות פ"ה). אוב (= עוב) שם לענפי האילן: מן

אובו של אילן (צ"ק פ"ה), ותר' וכפתו ועוביה, וקרוב ל' עפאים במקרא.

* אבא, וואַלד: אבא זרדתא (כתובות עט) פ' יער של זרדים; מיניה וביה אבא לזייל ביה נרגא (סנהד' ל"ט).

(אבב) אבב, ענינו חבור הפרי באילן או בקרקע, מלשון המקרא עודנו באבו:

קישות שהתליעה באיביה (חולין כ"ח), פ' בעודה מחוברת לקרקע; במחוברת באיביה

(סנה קכ"ה); מפני שנושרין מאיביהן (סניעית פ"ז ופ"ט).

אבוב א) שם כלי שירה, פֿפֿייע: אבוב של קנה (ערכין י'), ותר' בחליל (יסעי

ל' כ"ט) באבובא. ב) שם כלי ברזל נכוב ומנוקב עשוי לקלות בו הקליות: אבוב של

קלאין (כלים פ"ג); נתנוהו באבוב ואבוב היה מנוקב כדי שיהא האור שולט בו (וי"ר

כ"ח). אבוב רואה, ראה אבכריאה. אבג) אבגינום (וי"ר ז') εὐγενής, עדעל, אַדעליג, מיוחס.

(אבד) אַבד, פֿערליערען: שאבדתי על ירך ארבע מאות זוז (סנה ל"ה). אַבד, פֿערלאַרען. אַבד, פֿערליערען; פֿערשווענדען:

אבד זמן. אבד עצמו לדעת, זעלבסט האַנד אַן זיך לענען. וש"המ איבוד: איבוד זמן; איבוד ממון. אבדתא: וצתרי ואבדתא (ע"ז

כ"ט) ראה אברתא. אבדומה: אבדומה שריא (סוכה י"ח) גי

אבדוקוס: שלה ר"א וכו' כבר פייסנו לגי ליטורין לטוב-ילד טוב-למד

ותרשיש, אבדוקוס אבמטוס ותלתיים [וגי הערוך ותלסים] (ירוש' מגלה פ"ג), פ' פייסנו

לגי הקטיגורין ששם האחד אבדוקוס (εὐτοκος גוטקינד) ושם השני אבמטוס (εὐμαθής

וואַהלגעלעהרט) ושם השלישי תלתיים (θαλάσσιος אַם מעערע).

(אבה) אב, הויפט- (בהפך תולדה): אבות מלאכות; אב הטומאה. אב בית

דין (סגיגה י"ו), געריכטספֿאַרשטעהער. ובזמננו הוא כנוי לרבנים. אב הבנסיה

הנוצריה, קירכענפֿאַטער. אביונה (נעסרות פ"ד) שם לזרע הצלף. קאַפּפערבערערען.

אביונים, שם כת ידועה בסוף זמן בית שני ויסופר ממנה בד"ה לנוצרים,

ובתל': בי אביון (סנה קי"ו) וצ"ל בי אביון. עביאניטען (ראה החלוקין ח"ב מאמר בי אביון).

אבהונם (לפי גי' הערוך בירוש' כלאים פ"ה; ובנוסחתנו אבהונם), מלה

מורכבת מן אבא (וואַלד) והונום (ὄνος עזעל), וואַלדעזעל. והמשביר תיקן אמבטוס (כמו זירוש' סנה פ"ה) ראה אמבטוס.

(אבו) איבו, אַבֿוּ א. עגיפטישער זומפֿפֿאַ- געל, והוא תר' אנפה.

אבוורנקי (מגלס ה') וגי' הערוך אבוורנקי, בל' ערבי: כורנ"ק, איינע אַרט

לויבע צום שפייזען אונד צום אונטערהאַלטען. (אבו) אבזקת (צ"ו ע"ח), מין תולעת.

* אבזרא, ענינו תבלין בל' פרסי וערבי: אינהו וכל אבוזייהו (סנהד' ע"ד)

(אבר) אבר (בר' איברים) א גליעד : רמ"ח איברים, ותר' את הנתחים ית אבריא. ב) דאם מאנגליכע גליעד : אברחי. בעל-איבויב, אַרגאַניש.
 אבר, בלייא : פתילה של אבר (סנת ק"ד) : בדודא דאברא (יונא ס"ט), ותר' עופרת אברא.
 *איברא, vere, ווירקליך, וואהרהאַפטיג : איברא מלכא את (גיטין ל"ו), באמת, ודאי.
 *אברורי (סנת י"ח) פ"י הערוך חומות העיר, ראה אברוא.
 *אבורגנא : במוהרקי ואבורגני (עירובין ס"ב), פ' שליחים, והוא ל' פרי.
 *אברזין, פפערדעדעקקע : מעיקרא משכא והשתא אברזין (ב"ק ס"ו) והוא ל' פרי.
 *אברוטי : זית אגורי וכו' אברוטי (זרכות ל"ט), ובירושלמי (זרכות פ"ח) : אוורוטי, מין זית.
 אברנים : ה"ד נא א"ר כדאמרי פוסאי אברנים (פסחים נ"ח), בל' פרי : האלבגעבראַטען.
 אבריק : ושני אבריקין (ירוש' סנת פי"ו), braea, א. ארט פלודערדאָזען בייא דען פערזערן אונד ראַמען.
 אברתא (סנת ק"ט), abrotanum, שטאַב-וואוריק, מין צמח מר.
 (אבש) אובשים : הענבים והאובשים משיבאישו (ונעסרות פ"ח), כמו באושים, ענבים גרועים, העערלינגע.
 *אבשווא, קמח הנעשה מקליות : בקמחא דאבשווא (פסחים ל"ט).
 (אג) אונ, מן עין הנק' בל' ערבי אלסומ"ק ויש לו פרי אדום כעין זרע הקנבוס ועלים שלו ישמשו לעיבוד העורות : האונ והחרובין (פלה פ"ח). אגב בשורש גב. אונה או אוניא ראה עוגה.
 איגיאה : כהנות עור ר"א אומר איגיאה (ב"ר כ'), אַיָעֶן, ציענעפֿעלל.

(אג) *אגנא, ἀγνώστῳ, וואַססערלייבונג, אמת המים : אגנא דמיא (איכה רבה, מי יתן ראשי).
 (אגד) אגד, צוזאַמענבינדען : אגדת בה שערה (סנת ס'); ; אגדין את הלולב. והשם : אגד שעל המכה (סנת ל"ג), פֿערבאַנד.
 *אגדא, שטאַב, שטאַק : לדרו באגדא (זילא ל'), פ'י במוט, ותר' ומחזיק בפלך ומתקיף באגד, אגדה בש' נגד.
 אגדו : מן האגדו על השמתית (ירוש' נעסר סני פ"ד) צ"ל אגרו, ונוסחת התוספתא (דנאי פ"ד) עגרון, ובמדרש רבה (בבב"ד ל') חטים אגוריים, והוא כמו זית אגורי (זרכות ל"ט), והוא תאר לחטים ולזיתים של מקום ידוע הנקרא כן, ראה אגור בש' אגד. אגודל, ראה גודל.
 *אגדנא (= גדין), ווערמוטה : אגדנא צתרי ואברתא (ע"ז כ"ט) וכן ת"י לענה (בב"ב כ"ט י"ז).
 (אגט) אגטין (סנסד' ל"ח) גי' הערוך לגטין וכן בילקוט הגי' לקטין, ראה לגטין.
 *אגטרנטיא (ירוש' ת"ק פ"ח), ἀγαπᾶν, וואַססערפֿאַלל.
 (אגי) *אוגיא : כי כסלא לאוגיא (זרכות ו') ἀγία, שטראַסע, ופ'י כעצים (ראה כסלא) ועמודים אשר על צדי הדרך.
 (אגל) אגאלוגין (ב"ר כ"ח) המוספי מתקן אלוגין, ראה זה.
 *איגלא : לאיגלי גפא (ב"ב ס'), פ'י לשערד חומת העיר, ראה גל. אגלין ראה אלוגין.
 (אגם) *אגמא, וויעזע, פֿעלד : וערק לאגמא (ב"ק נ"ח).
 *אגומין : אמרין ליה אגומין (ב"ר ע"ח) ἀγομαι, פֿאַראַנגעהען, פ'י לך לפנינו. אגמון ראה הגמון.
 (אגן) אגון, ἀγών, אַפֿעֶנטליכעס שפיעל.

זועטטקאמפף : אגון נעשה במדינה (ילמדנו אמור).
 אגין, זומפף, באך : ש ש ו ר ר את אגינו והקפיץ גם בנו עמו (ז"ר כ"ו).
 ותר' בצעננים אגניא.
 אוגן (= אוזן), הענקעל : אוגני כלים (יומא ל"ז); דאית ליה אוגנין לצנא (ז"ע כ"ה).
 אגנינה : כתות אור ר"א אומר אגנינה (ז"ר כ"י), עור של כבש, והוא מל"ר agnus, לאמס. ראה אגניאה.
 אוגנסין (ילקוט תה"ל תתס"ג) או אוגניסטו (מדרש סנואל ח') ראה אבגיגוס.
 אגם (אגם) (כלאים פ"ח) מין פרי, לדעת הערוך : בירנע; ולדעת המוספי הוא פרי הנקרא גם בל' ערבי אג"ם והוא רך ומלא מיץ ויש לו גרעין ארוך.
 אגסטון : אגסטון אני בתוכה (סנהד' כ"ו) פי' פקיד והוא מל' יוני : אַשׁוּ, פֿיהרען, לייטען.
 אגסטולא (ז"ר ח') או אגוסטוס (סס י"ג), קייזער, מל' רומי : augustus (= מפואר) שהיה בנוי לקיסר רומי הראשון, ומזה : ושתי עשית אותה אגוסטא (מדרש תהלים י') קייזעריין.
 אגסטריין : אגסטריין זה נתן משה ליהודה (מדרש תהלים פ"ד) ἐξουσίαν, צום אבשיעדע געהאָיג, אבשיעדסרעדע.
 אגף (אגף) אגף : א) פליעגעל : ראשי אגפים (ספרות פ"ח). ב) ארם : שחברותיה נושאות אותה באגפיה (סנת קכ"ט) פירש"י גורעותיה; דלוסקמא הנישלת באגפים (מ"ק כ"ד). ג) פֿאַסטע : מן האגף ולפנים (ספחים פ"ה), מזוזת השער. ד) אופער : אמת המים שכלו אגפיה (ז"ר ל"ט).
 ראה גף בש' גפף.
 אגד *אגד, מיעטהען; אוגיה, פֿערמיע-טהען; אגרא, לאָהן.
 א'גד או א'גרא, גג, דאָך : איגר שורא (סנהד' ק"ט), גג החומה; שור

איגר (ערכין ל"ג) עיר שנגזתיה הן הומתה. אגוריא, ἀγορά זאממעלפלאַצן, מאַרקט; אגוריאות שר גוים (גיטין פ"ה).
 אגור, שם עיר ידועה על חוף הים בארץ ערב; זית אגורי (ברכות ל"ט); חטים אגוריים (זמל' רנה ד'). ואולי מערך הקודם?
 אגרת, בריעה; אורקונדע; אגרות שום (ששמו בית דין נכסי לוח למלוח) ואגרות מזון (שקיבל עליו הבעל לזון את בת אשתו) (ז"ע כ"י). אגרא (זילס ל') ראה אנדא.
 אגרון, כן קראו המדקדקים הראשונים (כר"ם גאון והבאים אחריו) לספרי-שרשיהם, לעקסיקאָן. אוגר, לעקסיקאָגראַף. אגרדס ראה אגרנמוס. אגרטון ראה ארגסטריין.
 אגריין, ἀγρίον, ווילד; כלב אגריין (ז"ר ע"ז).
 אגרומי : הלך ונטל אגרומי ממצרים (ז"ר ע"ס) פי' המוספי בל"י המון אנשים מקברים מס לחיל המלך.
 אגרנמוס, ἀγορανόμος, מאַרקטשטייטער; אגרנמוס שטעס מן הכוס (ירוש' ע"ז פ"ד) : אגרונמון של מדינה (וי"ר ח'); שמעמידין אגרנמין למדות וכו' בין למדות בין לשערים (ז"ר פ"ט). אגרסטים ראה ארגסטים.
 אגריקוס (ז"ר י"ג) ἀγοραῖος, לאַנדמאַן, בויער.
 אד *אד, אותיות השמוש המשמשות בראש השמות והפעלים וענינם כמו בעוד בלשון עברי : אדחלא אכרעך; אדאזיל איזרבן, דאָ נאָך, וואָהרענר.
 אוד, שם בתלמוד לעץ שגורפין בו האש; אשה לא חכנס לבית העצים ליטול מהן אוד, ואוד שנשבר אסור להסיקו (סנת ק"ג).
 איד, פֿייערשאַג; לפני אידיהן (ע"ז ז') וכן הוא בל' ערבי ופרסי. וגם בל"ר נקרא החג שהיו חוגגים בחצי החודש Idus איד' ואיד', זה וזה, מל"י ἰδέη = אונד; או מל"ר idem = דערזעלבע.

*אדוותא דמיא (סוכה כ"ח), וועללען.

*אודינא דדינרי (ז"נ כ"ח), צרור או כים של דינרים.

אודייני : ישב ע"ג אודייני (ז"צ קנ"ד)

פירש רש"י מכתשת גדולה.

ורשב"ם פ"י בור וכיסויו. ור"ת פ"י כלי

שעומדים עליו שומרי שדות לראות מרחוק.

ויש ספרים שכתוב בהם אודונוי. ואולי

מל' : דוי להכא ודוי להכא.

(אדק) אידק, א. אנדערער, אנדערע, —ם,

שוה לזו"נ וליחיד ורבים.

אדל ראה עדל.

(אדם) אודם, ראטהע. אָדום (בל' העם)

שם מטבע, דוקאטען. מאדים

(סנת קכ"ט) שם כוכב חזר, מאָרס. אדום-

הצואר, שם צפור, ראטהקעהלכען (תיס"ט).

*אדמא, ברוט : ראה אפרוחיו מגעגעין באדמא

(וי"ר כ') וכן הר' דם (תס' ל"ד כ"ח).

*אדמדמי (ז"ר ל"ד) מין צבע אדום, ולד"ק

צינאָבער. אדמימות, ראטהע.

אדם קדמון (אצל המקובלים), ענינו כענין

שכל הפועל אצל הפילוסופים (ראה

זה). אדם היערי, שם קוף, וואַרדמענש,

אַראַנג אוטאַנג (תוס"ט).

(אדן) אדני השדה (כללים פ"ח) אין ספק

שנתחלפה ו' בד' וצ"ל אָנ'.

השדה והוא אבני השדה שבמקרא, והוא שם

חיה ידועה, ובירושלמי מפרש : בר נש דטור

והי מן טבוריה ואי פסיק טבוריה לא חיי.

אדנות, הערשאַפֿט.

*אדני או אדאני (סנת ל"ה) וג"י הערוך

הרני, שם צמח הנכסף ונוטה לצד

השמש, מאַלווע. וכן פירש"י והערוך.

*אודנא, אוון.

אידן : פתילת האידן (סנת כ') מפרש

בגמ' אחוונא, ראה זה.

אדנקי : אדנקי שלהם חמשה (חולין ס'),

פ"י ראשים הממונים עליהם.

(אדק) אדוק, פֿעסטהאַלשענד : שנים

אדוקים בשטר (ז"נ ז').

אדק : ומטיפין מאדק (טיוונין ק"ד) לפי

ג"י הערוך וכן איתא בתוספתא : מן האדק,

ובירוש' : עדק, ובנוסחתנו יארק, ראה זה.

(אדר) אדר שני או ואדר, שם לחודש

העבור בשנה מעוברת.

אדר : ישע בהן אדר (זילה ט"ו) שם אילן

חזק. ונראה שהוא מין אדר, והוא

מל' מקרא : אשר אדירים שודרו.

*אדרא : מאי נס אדרא (ז"צ ע"ג) זענעל-

טוך, וכן בל' סורי.

*אדרא : אדרא דאזורה (טה"ט זנה, סרך

אגן הסהר), אדרא = εδρα = זיטין, מושב

הסנהדרין המאדים.

*אודרא : רב הסדא שרי לאהדורי אודרא

(וג"י הערוך אודרא) לבי סדיא

בשבתא (סנת ו"ח), פ"י מוכין שבכר ;

אודרא דעמרא (גיטין ס"ח). אדריב ראה

אדריב.

אדרבה (= הא דרבא, ובסגנון תלמוד

ירושלמי : והוא דרבא מניה) וואָס

מעחר איזט, פֿיעלמערה, אים גענענטהייל :

אדרבא איפכא מסתברא. אדרכתא בש' דרך.

*אדרונא, andron, וואָהנ-שפייעציממער :

עיליה לאדרונא (ז"נ פ"ו)

ות"י חדר אדרונא. אדרימון ראה אדרימון-

אדריאנטא ראה אנדרטא.

אדרופיקוס, ὑδρωπικὸς, וואָססערזיכטיג :

פעמים שהמים רבין על הדם

ונעשה אדרופיקוס (וי"ר ט"ו).

אדרורוסטון (ירוש' טזיעית פ"ז) - ὑδρό-

ροσστατος, ראָזענוואַסער.

(אהב) אהוב, בעליעבט. אהבת עצמו,

אייגענליעבע.

(אהו) *איהו, ער.

(אהל) אהל (נדס ס"ז) מין בורית, ולדעת

הערוך הוא מין עשב, ותר'

והזכותי בבור — באהלא.

(אהן) *אהינא : אהינא מרידא (ז"נ קי"ג) ;

אהינא סומקא (חולין ו"ו).

פ"י פני תמרים. ונקרא מקום אחד בא"י

בית-היני" ע"ש רוב האהנים שבו: פני
 בית היני (פסחים כ"ג).
 *אהן יענער: אהן מלכא משיחא (ירוש'
 זרכות פ"ג).
 (אהר) *אוהרא, מין מצודה של עופות או
 דגים: למגדל (לקטע)
 אוהרי (מ"ק ס').
 *אהוריירא (סנה קי"ג) שטאללמייסטער.
 אהורמין ראה הרמיה.
 (אוה) אנה, ווינשען: אוה לאיש שנה
 טובה. תאוה, לוסט, בעניער-
 דע, ליידענשאפט, תאות-אכילה, עסלוסט,
 אפעטיט.
 (או) אוו או אוווא (צ"ק כ"ס) שם עוף,
 גאנז, והוא מל"ד = avis = פאגעל.
 בן-אוו או בר-אוווא (סס), ענטע, אוו
 הבר, שוואן.
 (אן) *אוונא: א) אמבטי, וואננע: אוונא
 דמיא (סנה קי"ז). ב) בית-
 מלון: מאווא לאוונא (צ"נ ע"ט). זבת"י:
 זעבר תלח אונין (יסע' י"ג). אוונכרא:
 א"ל ר' להנהו אוונכרי (סוכה ל') פי' רב
 האי הממונה על אווני (לונטיות) דמיא.
 אוונגליוו (סנה קי"ו), εὐαγγέλιον = גוטע
 באַטשאַפט, עוואַנגעליום, ספר
 תולדות ישוע הנוצרי.
 (אוק) אווקי: כמין אווקי (סה"ט זנה,
 זאט קומט) αὐχί, שטראהל.
 (אור) אור א) ליכט; הפיץ אור, ליכט
 (אויפקלאַרונג) פֿערברייטען.
 ב) פֿייער: ברזל קשה אור מפעפעו (צ"ז י');
 זמאחיזין את האור במדורת בית המוקד
 (סנה י"ט). ג) אור או *אורחא, אַבענד, פֿאַר-
 אַבענד: אור לארבעה עשר בודקין את
 החמץ (פסחים ז') ערב שלפני יום ארבעה
 עשר; המפלת לאור שמונים ואחד (כריתות
 ז'). ותר' לאור יקוס רוצח — לאורחא יקוס
 קטולא. נאור, ערלייכטעט, אויפגעקלאַרט.
 הארה א) בעלייכטונג: הארה והסקה, בעלייכטונג
 אונד בעהייצונג (איינער וואַהנונג); ב) ער-

לייטערונג: הארות. לכאורה, וויע עם שיינט,
 שיינבאר: לכאורה קשה. מאור הגולה,
 כנוי לר' גרשון הצרפתי ראש ישיבת מגנצא
 (מאנין) שחי בימי רב האי אחרון הגאונים
 וחיבר פירוש על תלמוד בבלי ותיקן תקנות
 בשם „תקנות רגמ"ה“ (ראה זה). מאור-
 עינים, כנוי לעיור כמו סגי-נהיר: איכא
 צורבא מרבנן הכא ומאור-עינים הוא (מגיגה
 ס'). מאור, הלון: פוקקין את המאור
 (סנה קי"ז).
 אור, αὐρα א) לופט. ב) דער לערע,
 פֿרייע רוים: יצא לאור העולם;
 מגדל הפורה באור. ג) דער איננערע רוים,
 צווישענרוים: אור הכלי; אור החצר; שני
 שיטין ושלשה אורין (צ"ג קס"ג). ד) דאס
 וועטטער. אור, לופטאַרטיג.
 *אורא: אורא דליבני (זילס ל"ו) והוא
 ל' פריס, שיכטע, רייחע. אוריש
 ראה אברושי. אורחא בשרש אור.
 (איש) *אווש, αὐσω = שרייען, רוישען,
 גערייש מאַכען: אווש ביני
 קני (צ"נ פ"ו); אוושא מילתא (עירובין
 ל"ז) פי' בא לידי פריסום; האי ריאה
 דאוושא (חולין נ"ו) משמיעה קול.
 (אות) אות (בר' אותיות) בוכשטאַבע:
 אות אחת (צ"נ קס"ו).
 אות באות, בוכשטאַבליך. אותיות-המספר,
 צאהלצייכען, ציפֿפֿערן. אות-הכבוד, עהרענ-
 צייכען.
 אותיות, αὐτῶν, זאָגלייך: איזהו שעור אותיות
 (כדס י"ד).
 אותנטין, αὐθεντικὴ הערה, געביעטער: פרת
 אותנטין של נהרות (צ"ר י"ו).
 (אז) *איז: אימא לן איזי הנך מילי
 מעלייחא (סנה קל"ח), פירשו המפרשים,
 ידידי, פֿריינד. ולא נודע מקורו.
 (אזב) אזביון, מין אזוב: אזוב ולא אזביון
 (פסח פ"ח).
 (אזג) *אוגדא, באַטע.
 (אוד) *אודא, הלך: ואודא רבא לטעמיה;

ובמקרא: מלתא מני אזרא (דני' ז' ס')

ולא נמצא רק בתמונה זאת.

(אזי) *אזיאי; אזיאי ופלגא אזיאי (זינא כ"ט), שם חלק ידוע מן הבהמה, אשר לפיהו חלקו אותה.

(אזל) *אזל (בצווי זיל) געהען.

*אזלא (= עולא) חוט עב: אשכח קיבורא דאזילי בני אזלווי (ז"ג כ"ד).

אזלא, רשת ארוגה מחוטים עבים: אזולי אסור (מ"ק י"ח); פסק לה באזלא (עירובין ח'). אזולתא, בינדעל: אזולתא דאיכרי (עירובין כ"ח) ירק שאוגדים האכרים.

(אזם) אזמל, η.ζ.μ.σ. = מעססער, לאַג-צעטט. אזמל של רהיטני (סנה' כ"ח) שאבאייזען.

אזמרגד, סמאראגד, מין אבן טובה ירוקה.

(אזן) אזון, הענקעל. מאזנים, שם מזל מ"ב מזלות, וואַגע.

* אזוינקא: שקיל אזוינקא ועבדיה את (ז"ג ו') פ' הערוך הוצאות הבנין.

אזק) אזקפא ראה אסקפא.

(אחב) *אחבא, פאַטערסברודער, תר' דוד אהרן אחבתי דאהרן.

(אחד) *אַחד (= אחו) ערגרייפֿען, איינ-נעהמען: אחדת מגדל שיר [נ"א צור] (מגיל' ו'). כל אחד, או כל אחד ואחד, איין יעדער. אחד... ואחד... זאָוואַהל... אלס... אחדים, איינזער, איינהייטען. לאחדים, אים איינצעלנען, en detail. אחד משלשה, מארבעה, א. דריטטעל, פֿערטעל: הקב אחד משהה בסאה; העולם אחד משישים בגן עדן (מגיג' ז"ג).

אחדות, איינהייט, דיא איינהייט גאַטטעס: אמונת האחדות; אייניגקייט. התאחד, זיך פֿעראייניגען. אחת, איין מאל: אחת לשלשים יום.

(אחה) אַחה: א) פֿערברידערן: אברהם שאיחה את כל באי עולם (ז"ר ל"ט). ב) צוזאַמענהעפֿטען: אלו הקרעים שאין מתאחין (מ"ק כ"ו), ותר'

לתפור לאחאה. והשם: אחוי: לעשות לו אחוי (סס). אחות (בר' אחיות) ידוע.

(אחו) אחוונה או אחוונא (= אחו) א) מין ירק: ואחוונות וקפלוטין (ירוש' זככות פ"ו). ב) מין ערבה: מאי אח אמר רב אחוונא וכו' הוא דאמר להו מאן בעי אחוונא אשתבח ערבתא (סנה' כ').

ופתילת האידן מפרש בגמ' (סס) אחוונא, ושם בגמ': רבין ואבבי הוו קאזלי וכו' הזינהו להנהו ארבתא (ערבות) א"ל רבין לאבבי היינו אידן דתנן וכו' קלף ואחוי ליה עמרניתא דביני ביני.

(אחו) אחו את העינים, גויקעלן: האחו את העינים (סנהדרין ס"ז). ושה"פ אחיות עינים: אייתיה לבריה שחטיה קמיה באחיות עינים (חולין כ"ז). בכור שאחו דם (זכרות ל"ג) מין חולי, ומה התואר: אחות דם (חולין כ"ח). האחוי [אש], אַנשטעקקען, אַנצינדען: ומאחיון את האור במדורת בית המוקד (סנה' י"ט). אחיזה, א. האַלט.

(אחל) אחילו: שאחותו אחילו (זכרות ל"ג), כרמפ' שם: אש של עצמות.

(אחר) איחור, דאַס פֿערשפּאַצען, פֿערוי-מען. מאוחר, פֿערשפּאַצען, שפּאַצער; איינער שפּאַצערען צייט געהאַרענדר. ושה"מ איחור: איחור ספר הזוהר. לאחר כמו אחר בל"מ, נאַך. לאחר יד, מיט דער אַבערען האַנדפּלאַנע: הכהו לאחר ידו; כתב לאחר ידו (סנה' ק"ד) פירש"י בגבי ידו; אסור למשמש בצרור בשבת וכו' מתקיף לה מר זוטרא ליסתכן? כלאחר יד (סס פ"ח). פירש"י כגון איחו צירור בשתי אצבעותיו. *אחרינא, א. אַנדערער. אחרונים, דיא שפּאַצערען, ונקראו כן ביחוד הפוסקים שהיו אחרי הש"ע.

אַחר: גמל האוחר בין הגמלים (ז"ג ל"ג), פ' המתחרה ונוחר בגמלים ונושך ומכה אותם.

אחראי, פֿערפּליכטעט, פֿעראַנטוואַרטליך: אחראין וערבאין; אין אנו אחראין

לימאין (דנאי פ"ג), והוא מל"י; *χρῆστος* = פֿלֿיכט, שולד. אַתְרִיית, פֿערֿאַנטוואַרט-ליכקייט פֿיר פֿערֿלוסט אונד שאַדען, אַבדיגאַ; המוכר דבר לחבירו הרי הוא באחריותו עד שימסרנו לידו; המוכר יין לחבירו והחמיץ אינו חייב באחריותו (ז"ג ז"ז). קֶבֶד עליו אחריות, דיע פֿערֿאַנטוואַרטליכקייט פֿיר עטוואַס איבערנעהמען. שטר חוב שיש בו אחריות, או אחריות נכסים, פֿי שגשגענדו קדקעות הלוח למלוח בחובו: אם יש בהן אחריות נכסים (ז"ג ז"ז). ונקראו קרקעות נכסים שיש להם אחריות, הופך מטלטלים שהם נכסים שאין להם אחריות. על אחריות והוצאות איש, אויף ימדם געפֿאַהר אונד קאַסטען.

(אטב) * אטבא : א) סולם שנותנין בצדי העגלה, וואַגענלייטער; אטבי היכא מנה להו אנבא דעגלה (סנת ל"ח). ב) אטבא דכפרי (נמכות ל"ג) פֿי הערוך עץ שאוהזין בו הקלף שלא יתהפך. אטב"ח, מין כתיבה נסתרת (געהיימשריפֿט) שמחליפין א' במ' ב' בח' ונ' בו' וכסדר הזה כל האחדים ובהפך, וכן י' בצ' כ' בפ' ור' בע' וכן כל העשרות ובהפך, וכן ק' בצ' פשוטה ר' בפ' פשוטה ש' בני' פשוטה ות' במ' סתומה, והאותיות האמצעיות ה' נ' וכ' פשוטה הן בודדות ואין להן בן זוג ומחליפין ה' בני' ובהפך, וכ' פשוטה נשארת בלי חילוף; שכן באטב"ח קורין לסהדה מנון (סוכה כ"ג).

(אטה) * איטה, ita, אַלזאַ; איטה עבדתני מבזה רבנן (ירוש' סנה' פ"ח). (אמו) * אמו = *ἄμα* = ווייל, וועגען; גורה הא אמו הא. והוא ג"כ מלת השאלה: אמו במנהגא תליא מילתא? (חולין ס"ג). אטליו ראה אטלים. אטליט ראה אטליט. אטלולא ראה טלולא. (אטר) אטלים, חנות שמוכרין בה מיני מאכל וביחוד בשר; נמכרין באטלים (תנורה כ"ח). ראה קטליו.

(אטם) אַטום, מאַסיוו, (ניכט האַהל). אַטום בריאה (חולין נ"ז) מקום סתום בריאה שאינו מתנפח כשאר כל הריאה. אוטם, שם למקום ברחי חלול; וכפה כנגד האוטם (פרה פ"ג); האוטם ו' אמות (נדות פ"ד), היסוד האטום (מאסיוו) שתחת ההיכל. * אטמא, ירך, היפֿטע, זייטע. אטימטון *ἀτιμητος*, אונשאַצבאר; מרגלויות אטימטון (ז"ר ל"ח).

אטימום, *ἔσθιμος*, בערייט; אלהים נצב בעדת אל, עומד אין כתיב כאן אלא נצב אטימום (ז"ר נ"ח). (אמן) אימן (תוספתא כללים פ"ג) *ἄντων*, א. אַרש ערדשוואַמס. אימני: אימני של אבר (סוטה נ"ח) כמו טני, שם כרי ידוע. אטונס ראה טונס. אטפתא ראה אנטפתא. (אטף) * אטפא: בני אטפי (ע"ז ל"ח) גומות שבגבינה. (אטק) אטקטקא, בן בליעל; ארכי בריונים וכו' אטקטקיא *ἀτάκτικος* (פתיחת איכה רנה) והוא מל"י = אַהנע אַרדנונג.

(אטר) אטררוטרין (ירוש' שניעית פ"ז) צ"ל אטררוטרין *ὑπερρροδον* ראַזענוואַססער. אטרין (ירוש' חלה פ"ח) *ἄθαρα*, מעהלברייא. אטורנגא (כתובות ס"ח) ע"פ פירש"י שר הטבחים, אַבערקאַך. (אי) אי כמו אין בל"מ; אי אפשר. ונמצא מלת הקראאה: אי שמים! (כ"ה י"ט). * אי, כמו אם, וועגן. (איד) * איירי, על ידי, יען; איירי דזוטר מירכס (ז"ג ז"ד). * איידא (ירושלני), וואַ. (איו) איוה, אירגענד איינער, מאַנכער; איוה איש; אייניגע, מאַנכע; איוה אנשים, ויש כותבים לנקבה ולרבים: איוו. (איך) איך (בסגנון השטרות) כמו אשר, דאַס; איך שבא לפנינו הרי

יכו.
בעש
ולחו
קווא
נאשט
איר
שטו
כדס
של
לפי
אשה
דוכר
איי*
אוי
פֿאַר
אימו
אין
אינו
דנאי
איר
איי*
איר
כרפס
איי*
איש
פֿליט
אך
שט
אכו

יכו. איכות, קוואליטאט, אייגענשאַפֿט, בעשאַפֿעננהייט. ארבע האיכות, קור וחוס ולחות ויובש. התאָפֿק (כוזרי' כ"ס) איינע קוואליטאט האבען אָדער בעקאָממען (פֿאָן גאַטט), היה או התהווה בעל איכות. (איל) איל קמצא (ע"ז ל"ז) מין חגב ונקרא ג"כ עושיבא, ראה זה. איל ברזל, שטורמבאָק, מויערברעכער. *אילה דספינתא (כודיס כ') היה מנהג הכפנים לעשות כמין איל של עץ ולמלאותו מזון (ערוך). אילת השחר (לפי נוננו בתלמוד) מאַרגענשטערן. איילונת, אשה עקרה בטבעה, ובגמ'; איילונת דוכרניתא דלא ילדה (כתובי' י"ח) ות' איל דכר. *איילן, וועלכע: איילן רבנן (ירוש' זרכות פ"ג).

(אים) אַים, הטיל אימה: ומאיימין עליהם [על העדים] (סנהדרין כ"ט) פֿאַר מיינאייד וואַרנען. ושח"פ: איום. אימתו כמו מתי בל"מ, והורכבה בו מלת אי כמו במלות זה, פה: איזה, איפה. (אין) אין-סוף, דער אונענדליכע, ישם לסבה הראשונה אצל המקובלים. איינום. jejunos, קראַפֿטלאָז, מאַנער: אשכח חד ספרא איינום (ירושלמי דנאי פ"ז).

(איר) איר, שם החודש השני, מאי. ובל"י אַר, פֿיריהלינג. *אירא, אמת המים: אירא דציפורי (ירוש' מ"ק פ"ח). ראה אריתא. אירינגן, אָפֿרינוס, לופֿטפֿאַרביג: תר' עקילס אירינגון (חסתר רנא, סור כרפס ותכלת).

(איש) איש, ברי' אישים, אינדיווידואום. אישי (חס"ט) אינדיווידועלל. איש-הול, זאָלדאַט. אישות, אינדיווידו-אַליטאַט; עהעוועזען: הלכות אישות. (אך) אַך גדול היה באותו היום (ז"נ כ"ע), פ"י צער ואבל גדול, והוא מל"י אַרעט, טרויערן, בעטריבט זיין. (אכא) *איכא (= חית סכא) יש: אכא

דאמרי, יש אומרים. אכבית ראה אכבית. (אכט) *אכטא: אכטא דשייעא (ע"ז ל"ד), פירש"י חמת של עור עב. אכאטיס (טמו"ר ל"ח) αχάτης, אכאט, מין אבן טובה. (אכך) אכבית: קור וחוס חמה ואכבית (ז"ר ל"ד), מלות יוניות: αχάτης = קאַלטע, εκκαίω = ענטצינדען, והם מיני חלאים באדם; שמעת מימך חמור זה יוצא צינה עליו כמה ואכבית בא עליו (סס י"ט); נתנה בו עין הרע ונכנס בו חמה ואכבית (סס כ"ג). ראה המשביר ערך אכבית. (אכל) מאכל, שפיוע. מאכל בשר, פֿלייש-שפיוע. מאכל חלב, מילך-שפיוע. מאכולת (כדס י"ח), לויז. *אכלא: כי אכלא לדנא (סנסד' כ"ח) וגי' הערוך אכלא, επελίς, דעקקעל, פ"י כמו בסוי החבית לחבית. אכלא דקצרי, ראה אכלא דקצרי. אובלא, קראַנקהייט: תחילת אוכלא וסוף אוכלא (ע"ז כ"ח), מל"י: χαλάω שוואַך זיין. *אובלא, פרש שבמעים, מיסט, אונרפֿעה. תר' ואת פרשו ואובליה, והוא מל' עכול. *אכלבא, αχλὺβη, פֿאַרדאַהטסקאַממער: חיטי דקדחי באכלבא (ז"נ ס"ג). *אכלוזא או אוכלוס, ἀχλὺς, פֿאַלקס-מענגע: דלא נפקי באוכלוזא (ז"נ ק"ח). מרובה באוכלוסין, פֿאַדקרייך. אכלס ἀχλὺς, דיע עסבארע אייכעל: אכלסין ואצטרובלין (ע"ז י"ד). *אכלוש: אכלושי דמחוזא (ז"נ ע"ז) וגי' אחרת אכלושי ואליה מסכים בעל המשביר והוא לפי דעתו מל"ר bajulus לאַסטטראַגער. (אכס) *אוכמא, שוואַרץ, אכמוותא דארבי (סגת כ') שם לירוקה (מאַזן) שעד הספינה.

(אבן) *אבין (זירוסלמי), זא.

אבנגר (סנת ק"ט) לפי גי' הערוך, ובנוסחתנו אבנגר, מין עשב הנקרא בכריא

במשנה, ובלי ערבי כנגר (ראה ערוך ערך בכריא), ראה שם בכריא.

*אבנגרי דבי ריש גלותא (נ"ק י"ג), פי' הערוך הממונה על שלחן המלך.

(אבס) אכסיגרון, oxygarum, א. Sauce אויס פערשיעדענען

קליינען מארינירטען פישען אונד עססיג: אכסיגרון מיא דכולהו שלקי (יונא ע"ו)

והוא שלק ירקות שונים. אכסדרה (פסקים ח') εξέδρα, פארהווי,

האללע. אכסיומא, αξίωμα, ביטטשריפט: אחרים

מקבלים אכסיומא שמושיטין לו (נדרש תהלים ו').

אכסיום: אל שדי וכו' אכסיום ואנקום (ז"ר נ"ו) αξίος, ווירדיג.

אכסילגס: בכלי אכסילגס (חגיגה כ"ו) αξιόλογος = פאנזעהענדיך,

וויכטיג, פי' כלים חשובים (המשניות). *אכסנא דגראי (סנת ק"ח) וועבענבים, והוא

מל"י αζονος = אכסע. ותרי יתד הארג אכסן דגראין.

אכסנאי, ξένος, גאסט, אורח: אכסנאי שבא לעיר. אכסניא, הערבערגע.

אכסנאיפרא (ירוס' ז"ק פ"ג) ξένο-επαρχο קווארטיערמיסטער, פקיד המכין מלון לצבא.

אכספטיאס (פולין ס"ו) מין דג טהור. אכסרה: כ"ז שהוא מוכרן אכסרה (דנאי

פ"ג) פי' בלא מדה ומשקל רק בהשערה ואומדנא; אין סודין מעשר שני

אכסרה (נעטל טני פ"ג). אכסוריא, εξορία, פערבאנגונג: ב"ו נותן

אכסוריא והקב"ה נותן אכסוריא (וי"ר י"ח).

(אבף) אובף (סנת כ"ג) זאטטעל, וכן הוא בלי ערבי.

*אבפא: להרו באכפא (זילה ל') מין מוט

שנושאין בו משאות.

(אבר) אברוע (ירוסלמי נעשרות פ"ח), מיט"ו; עשב נאכל הדומה לכמואליא

ונקרא גם בר' ערבי כרוע. (אבת) *אבתי, נאך איממעה, נאך.

*אבתר: אורז בחולתא אבתר הוא (ירוס דנאי פ"ג) ξερός, דירר, מאגערען

(אר) מאריו, מעצמו, פאן זיך זעלבסט. אילא דענבי (סנת ל') ευλή = וואורם, ארוא

מין תולעת אוכלת הענבים בגפן. אלא, αλλα = זאנדערן, אבער, כמו כי הנוף

אם, אבל בל"מ. אלא אם כן, עס ניטיין זייא דענן.

אלב"ם, מין כתיבה נסתרת (געהיימשריפט) שמחליפין א' בלי, ב' במ' וכו' בעל

ובהפך. *אלבינה, שם למטאטא העשוי מכפות תמרים הנקראים אלבינין (ראה

זיין), פאלמצוויינע: אתייא מטאטא ואייתת אלבינה (ירוס' אגלה פ"ג), ובשה"ש רבה

(חנתי חעלה נמנר): באתרין צווחין חכמים לאלבינייה סנסנייה.

(ארג) ארוגין: אעביר ארוגין שלכס (סנו"ר ט"ו), elogium

צייגנים, דענקשריפט צום לאב אדער טאדעל. אילט (אלדה) אלא או אלה, מין כלי-מורים: (אלי)

ולא באלה ולא ברומח (סנת ס"ג) ותרי שה"ש על פסוק מי זאת עולה: קשה

הכמא דרמי גבר אבנא באלא; ותרי עה יפלה חץ כברו ואיך אלא דמפריח גירא

בכבדיה. והערוך פי' מקל של ברזל וראשו עגול, קיילע. ומזה: מחינן ליה באלותא (ז"ר

ע"ג); אוי לי מארתן (פסקים כ"ז). אלוה, ברי' אלוהות: המינין שאלו את ר"

אלוהות הרבה יש בעולם? (סנו"ר כ"ט). אלוהות, גאטטהייט. חכמת האלוהות

טהעאלאגניע, מעטאפזיק. אלהיי, גאטטריך. טהעאלאגניש, מעטאפזיש; טהעאלאג

מעטאפזיקער. אלוית, אשה מקוננת בשכר, קראנעווייב

אלא

פני שהאלית יושבת עליו (כלים ז"ב), מיצ"ו); ורביעית של אלית (סס פי"ו).
ה לכמואליא או אליה, קלאגע: לעז רזמר רומי
קרב סורסי לאליה (ירוס' ונגלה פ"ה).
ד. אלו) אלה, דיעזע, כמו אלה בל"מ. אילו
א (ירוס' (= אי אלו) וועלכע : אילו
מאגערין החרצנים (מיר ל"ד). כאלו, אלם אב .
לבסט. אלולי, כמו לולי בל"מ.
= ווארם, אלאע, שם עשב מר שמשתמשים
בגפן. במיץ שמוציאין ממנו להריק
כמו כי-הנוף ולחוק האצטומכא : אלווא ואספדיכא
כן, עס (גיטין ס"ט).
אלוא או אלווס, אלאעהאלץ: אדלעהאלץ,
עץ יקר מאד, המכלכל בחוכו שרף
בעל ריה חזק ונעים: אלמוגים אלווס (ז"ר
ט"ו), ותרי' אהלות (תס' ו"ה ט') אקסיר
מכפוח אלואין, ξυλαλόη.
זין (אלט) אלטכסייא: מה אתה מבוזה תכסים
ואייתת (אלטכסייא) שלך (ז"ר
ש רבה ט'), הוא ב"ס הערת איזה מפרש על מלת
צווחין תכסים, כאשר נמצאו כאלה רבות, ולחנם
נתחבטו המפרשים. ראה תכסים.
שלכם אלטון, elaty, ראטהטאנע: ברוש אלטון
(תנחומא תרומה).
טאדעל: אילטים דטבריא (ז"ר ל"ד) כמו אלסים ראה זה.
מורים: (אלו) אליה, שם לבשר הרך שבקצה האוזן,
זח (שנת אהרלאפפענען: מ"מ האוזן כולו
עולה: קשה והאליה רכה (כתובות ס').
תרי' עז: אריון, שם לבוהן היר או הרגל: אטופרא
ח גירא דאליונא (גיטין ס"ט) ותרי' בהן
וראשו (שמות כ"ט כ') אליון.
תא (ז"ר) אליוסטון (ז"ר ל"ז), ηλιαστής = זאננענדר,
ענבים שנצטמקו בשמש.
את ר"י: אליופוליס, Ηλιοπολις, זאננענשטאדט,
(שמו"ס בשם זה נמצאה עיר במצרים
ואלהות התחתונה וגם בסוריא: עיר השמש אליופוליס
וטטרין (פסיקתא חז').
עאלאג: אוליוירין (א): אל תקברוני לא בכלים
בננים ולא בכלים שחורים וכו'
אלא בכלים האוליוירין (שנת קמ"ד) ע"פ
נוויב

דעת המשביר: χλωρηον = גרינליך, ראה
ברדיקיא, ופי' בכלים ירוקים. (ב) אין עושין
פחמין וכו' למוסרין לאוליוירין (זילס ל"ז),
שם למשרתי המרחץ שהיה מנהגם למשווח
בשמן את האנשים הרוחצים במרחץ, והוא
מר"ר: olearis = צום אל געהארענד;
המניה כליו בחלון של אוליוירין (טסרות פ"ז).
אליותרופוליס (ז"ר ו"ג) ελευθερ-πόλις
פרייטשטאדט.
(אלך) אילך כמו הנה, הלאה בל"מ: מכאן
ואילך, מכאן והלאה; אילך
ואילך, הנה והנה.
אלכימאדה, אלכימיע.
אלכסון (= עקלתון) שם לקו החותך את
המרובע רב' משולשים, דיאגא-
נאדע, והוא מל"י: λοξός, שרעג, שיעף:
כל אמתא ברבועא אמתא ותרי חומשי
באלכסונא (ז"ר ק"ה). באלכסון, אין
שיעפער ריכטונג: מניה את הקורה באלכסון
(עירובין ח').
אולוכריסון. δολοχρυσός, גאנץ גאלדען:
אולוכריסון כולו דהב נקי
(ז"ר ל"ג).
(אלל) אלל: מאי אלל ר"י אומר מדרקא
(סולין קכ"ה), פי' ר"ח בשר
מת, מאדער, ותרי' רופאי אליל כמאסי ארל
ומדרקא דפלטיה סכינא.
אוללא: תלתא כורי באוללא (ז"ר ק"ה)
פירש"י והערוך שק.
(אלם) אלם או אלים (א) דיקק: לא קטן
ולא אלם (זרכות ל"ה).
(ב) שטארק: כל דאלים גבר (ז"ר ל"ד) ותרי'
חזק ואמץ תקף ואלים. גבר אלים, איש
תקף. *אולמא, שטארקע; דיקקדארם:
מקוטנא לאולמא (שנת קל"ד).
אלום (טנול יוס פ"ה) alumen, אלוין.
אלמא או אלמה, כמו למה, על מה: אלמא
אור יממא (פסחים ס') ענינו, נישמע
מזה שאור יממא הוא; אלמה אמר ר'
פלוגי, ווארום.

אלמלי, כמו אלו: אלמלי נגדו רחמו"ע הוו
 סגדין לצלמא (כתובו ל"ג). אלמלא,
 כמו לולא: אלמלא מוראה של מלכות וכו'.
 אלמימר, לעזעשטאָטטע, אלטאָר.
 התאלמן, פֿערוויטוועט ווערדען.
 אלמין (ירוט' סוכס פ"ג) כמו למין, האַפֿען.
 (אלן) אילן, בר' אילנות, בויס. אלון
 (כליס פ"ז) אייבעל.
 אלון, ἄλλων, א. אַנדערער: ל' יוני הוא
 אלון אחר (ז"ר פ"ג).
 אלונגטית (א) = linteus ליינען, ליינענעס
 טוך: מיחס אדם אלונגטית
 ומניחה עד בני מעים (סנת וי); מסתפג
 אדם באלונגטית (עירובין פ"ח). ב' ἑλασίστως
 אל-וויין-זאלבע: ואין עושין אלונגטית (סנת
 ק"ג) ומפרש בגמ' יין ישן ומים צלולים
 ואפרסמון.
 *אלונכי, ἡλόγχη, שפיעס, רומח: אלונכי
 דפרסאי (גיטין ע').
 אלנסתין (ירוט' סוטה פ"ז) העלעניסטען,
 שם ליהודים שבמצרים בימי
 התלמיים שחיבבו חכמת יונית והתנהגו
 במנהגי היונים.
 *אלונקי (צ"ס כ"ס), מין כסא שנושאים
 בו הזקנים, טראַגזעסעל.
 אלונגתית (ע"ז ל') ἄλυνθος, מין האנה
 הגדלה בחורף (ראס זן סנניא סנס
 ז' נד 220) ונאכלת ע"י טגון.
 (אלם) *אלם (= לעם), קויען: ההוא תורא
 דאלם ידא דינוקא (גיטין ע').
 *אלסים: בהרא אלסים דטבריא (קס' רנה,
 ע"ס יתרון) ἄλευσις, אַנקונבֿט,
 פֿאַרשטאַרט, מבוא העיר.
 *אלסים או אליס, ἄλιος, פֿאַלאַק, נאַגעל;
 רסיסה איה מינה אלסים (קסלת
 רנה, נעללטים), ובו"ד י"ט: אליס.
 אולוסיריקון: יומא דין סמיסיריקון (semi-
 = sericus) האַלבוזידען)
 למחר אולוסיריקון (קסלת רנה, כל סכלים)
 holosericus, גאַנצזיידען, אַלעיקי ראה אַליקי.

(אלף) אַלף, יאַהרטיווענד: אַלף השש
 אַלף או אַלפא, שם לאות הראשון
 מאותיות לשון העברי ע"ש צורת
 שהיתה דומה בתחלה לראש שור (אלוף)
 אלף-בית (יונא ל"ז) או אלפא ביתא, שם
 לאותיות לשון העברי; הדן פייטנא כד הוו
 עביד אלפא-ביתין (נדרס קסלת, ונתתי לה
 לזי), פי' פיזשים על סדר א"ב.
 *אַילפאי שיפא: כאילפא דאזלא בימא
 (עירובין כ"ג) וכן תר' אנה.
 אלפס (סנת וי"ג) ἄλπος, קאכס; ῥαῖ, קאַנגעשיידה.
 (אריץ) אַרצרון (ירוט' דנאי פ"ג) - holocry
 ῥον, פֿעדדציפרעססע, מין עץ ופרי.
 (אלק) אַלקטיות (ססלות פ"ח) נראה להיות
 מלה ערבית (נחוספת)
 סנת "אל" חסת ס' סידיעה) אל קיי ט א,
 והוא לפי פי' המפרשים סוכה העשויה לשבת
 בה בקיץ.
 אַלקטרון (מלה יונית ויסודה בל' ערבי,
 אשר בלשון ההיא הוא שם כולל
 רכל שרף הארץ, ובל' יוני הוראתו): בערנ-
 שטיין, ונוכל לגזור מזה שם: אלקטרונות,
 עלעקטריציטאָט, והתואר: אַלקטרי, עלעקטריש,
 כדרך שהשתמשו במלה זו
 ברשונות האחרות, ויש לנו חלק ונחלה בה
 יותר מהן.
 אַרדיקי או אַלעיקי, ἄ-ἀλλοτριή, אָהנע
 טויש אונד געגענגאַנע: אַרדיקי אני
 תובע בה? (פסיקתא צא); אַלעיקי אני נותן
 לכם את החורה? (ס"ס רנה, נוסכני) כלומר
 וכי בהנם אני — — ?
 אַלקלי, קאַלי (א). וועגעטאַבידישעס
 דווגענואַרץ) ראה קליא. אַלקולאן
 ראה ארקולאן.
 אַרקפּטא או אַלקפתא (סנעות ו'), פי'
 משנה למרך, וכן תר' משנה
 למרך (ספרי י' ג') אַלקפּטא למלכא.
 (אלר) אַולר (כליס פ"ג) פי' המפרשים.
 פֿעדערמעססער.

אולר
 אלרין
 אלף
 אלת
 שהו
 פי' גז
 והצית
 דהב
 לאלר
 אלת
 (אם)
 גם ש
 א"מא
 *אמא
 (אמב)
 פ' ה
 mbio
 אמב
 (ס"ס)
 אמב
 אמב
 *אמב
 אמב
 *אמב
 אמב
 *אמב
 אמב
 *אמב
 אמב

אורריא (ירוס' טנת פ"ו) orarium קאפף-
 שנופפשוך.
 אלריא: שהמלך עסוק באלריא שלו (פסיקתא
 טניני עלרת), פי' יום שמחה, מל"י:
 ἄλρια פריידענפעסט.
 אלת) אליתה (לחס אלטון), קיענשפאן:
 ריוות היה בין הגזרים
 שהיו מציתין את האדיתה משם (פניד פ"ג)
 פי' גזרי עצי גופר שהיו מבערין בהם האש;
 והצית את האש באליתות (פרס פ"ג). ומוזה:
 יהב רן אלותא (זילס ל"ג), פי' גזרי עצים.
 לאלתר (= על אתר), אויף דער שטעלדע,
 זאגלייך: לאלתר רחיים (ר"ס י"ו).
 אלתיית (מכסירין פ"ו), מין דג.
 אס) אס, ידיע. באס, אים פארדע אלס.
 אס לא, עס זי'א דענן. ראה
 גם שרש אמס.
 אימא, שפיננראקען: בצמר שעל האימא
 (כליס פכ"ח).
 *אמאי, על מה, וואָרום.
 אמב) *אמבוהא: כי היה חזי אמבוהא
 אבתריה (יונא פ"ז)
 פי' המון אנשים הולכים אחריו, והוא מל"ר:
 ambio = אומגעבען.
 אמבטי (נקוולות פ"ו) ἄμβρατη, וואָננע.
 אמבטי התחתונה שבשאר (ז"ר
 פ"ק) ראה בטי.
 אמבטום (ירוס' טנת פ"ס) ἀμβρατός =
 אונבעשטייגבאַר, פי' חמור פרא.
 אמבול ראה ענבל.
 *אמבוניא דסדום (וי"ר סי' לפי גי' הערוך)
 ἄμβω = ערהאבענער אָרט,
 אָנהאַע.
 *אמברא. מאַנאַצין, שפייכער: קלנהו
 לכוכהו אמברי (גיטין כ"ו), וכן
 בלי טורקי.
 *אמברי: נשי דשכנציב אמרי רהיט ונפיל
 [באוורי (לפי גי' הערוך)]
 ואמברי יזופתא יזוף (ני"ק כ"ח), פי' אוורי
 εὐρώς = מאָדער, ופי' אמברי umbra, שאַט-
 דארזא.

טען, ור"ל: בשארל ואברון לָוה מְלָה,
 ועתה (ביום מותו) בא זמן הפרעון.
 (אמג) *אמגוזא (גיטין כ"ט), אגוז, נוס.
 *אמגושא (ז"ר כ"ח) magus, צויבערער.
 (אמד) אמד: א) אַכשאַטצען: אומדין כמה
 אדם רוצה וכו' (ז"ק כ').
 ב) אורטהיילען (פאָן זאַכפֿערשטאַנדיגען).
 איש אמוד, איש המוחזק לעשיר. אומד או
 *אומדנא, אבשאַטצונג, אַנשלאַג; פֿער-
 מוטהונג: שמה האמרו מאומד ומשמועה
 (סנהד' ל"ז).
 *אמד (כנו ענד זלי סורי) טויכען: בר
 אמודאי (ר"ס כ"ג) טויכער; וליחות
 במיא ולימוד (גיטין ס"ז), אונטערטויכען.
 (אמה) אמה א) שם לאצבע האמצעית
 בתלמוד (ננחות י"ח). ב) ונק'
 כן בדבריהם גם אבר הזכר (טנת כ"ט). ג)
 והוא ג"כ שם לחלק ידוע מן המגרה (זאגע)
 (כליס פכ"ח). אמה או אמת המים, חריץ או
 צנור שמים עוברים בו, וואָסערלייטונג:
 אמת המים שהיא עוברת בחצר (עירובין
 פ"ז). ראה גם שורש אמס.
 (אמט) אמטין: בואו ולמדו תורה דאמטין
 (טנור"ר ו"ז) בל' צרפת:
 matin = מאָרגען, ופי' מה שלמדתם
 בבוקר. ואולי צ"ל דא ימ מי' (ראה לינונא).
 (אמי) אמיינטון, amiantus, אמיאנט,
 שטיינפלאַט, מין אבן
 ירקרקית שמפקיעים ממנה חוטים הנטווין
 לבגד, העומד באש ואינו נשרף: אמיינטון
 הזה שאינו מתנהץ אלא באור (טס"ט רנה,
 נופת טטופסה). אמכירוס ראה אמיקסירוס.
 (אמל) אומולוג: שוברים אומולוגים (ירוס'
 ע"ק פ"ג) δμολογία, איבער-
 איינקונפֿט, פֿערטראַג.
 אמלתרא או מלתרא, μέλαθρον, קווער-
 באַדקען: חמשה אמלתראות של
 מילה (נדות פ"ג) ומפ' בגמ' דעירובין פסקי
 דארזא.

ה' השיש
 הראשון
 ש צורת
 (אלוף)
 ותא, ש
 כד הור
 ונתתי ל
 א בימא
 גיית.
 בס, וראל,
 holocy
 עין ופרי.
 ה להיות
 נתוספת
 ייט א,
 לשבת
 ערבי,
 ס כולל
 בערנ-
 ונות,
 טרי,
 לה זו
 לה בה
 אהנע
 קי אני
 ינותן
 בלומר
 ישעם
 קולאן
 פי'
 משנה
 ישים

(אמם) אמ, ובר' אמות או אמהות : ארבע

אמהות א) מוטטער. ב) געבאָר-
מוטטער (חולין כ"ד). ג) והוא ג"כ כנוי
לשרשי הידקות בהיפך העלים שבהם : אמהות
של בצלים (פלאס פ"ג), פי' שרשי הבצלים ;
הא בעלין [שר בצלים] הא באמהות
(עירובין כ"ט) ; כאן בעלין [של צנון] כאן
באמהות (סס כ"ו). ד) עיקר ושורש : יש
אם למקרא ; יש אם למסורת (סנהד' ד').
*אמתא, שפחה.

אמום, שוהלייסטען : מנעל שעל האמום
(כלים פכ"ו). אמום של גודלי
מצנפות (כלים פ"ו) דפוס של עושי מצנפות.
ואולי הוא מל"י : $\delta\mu\omega\iota\omega\mu\alpha$ = אבבילד.
אמת הבנין (סנה' ל"ח) בויעללע.
*איממא, טאג : איממא הוא הכא (ירוש'
זרכות פ"ד).

אומה א) נאַציאָן : אומות העולם, כנוי
לשאר האומות חוץ מישראל. ב)
ואצל הפוסקים הוא ג"כ שם לערוגות הריאה
הגדולות, בהפך האונות שהן הערוגות הקטנות.
(אמן) אומן, האנדווערקער ; קינסטלער ;
כירורג (מוהל). אומן יד
(זלטון העס) האנדפערטיג. אומנות, האַנד-
ווערק, קונסט : אומנות נקיה וקלה (זרכות
פ"ג). בן אומנות, געווערענסגענאָססע : אין
לך אוהב בן אומנותו (ז"ר ל"ג). אַמָן, איבען ;
מפני שמאמן את ידו (סנה' ק"ד).

אַמָן : האגוזים שאמנן (טוקליס פ"ג) ע"פ
פי' המשביר מל"י : $\sigma\mu\omega\varsigma$, שטרייק, ופי'
שחברן זל"ז (ע"י קליפמן) באורך כדמות
חבל. אומן, $\sigma\mu\omega\varsigma$ = שטרייק, שטריך,
שורה : ונותן פאה מכל אומן ואומן (פלאס
פ"ד) ; פועלים אוכלין ענבים בראש אומניות
שרהם (ז"ו פ"ט) ות"י פאת שדך אומן.
אמונה, גלויבען, רעליגיאָן ; קרעדיט, באַרג-
מכר באמונה. אמונה טפלה או אמונת
הבל, אַבערגלויבען. נאמן, גלויבענ-

פֿערדיענענד : האומר וכו' נאמן. ובלש
העם הוא כנוי לאיש פקיד או ממונ
שסומכין על אמונתו בעסקי ממון (קאָססיער
או בעסקי הדת. נאמנות, גלויבען : ודי
תורת נאמנות לבעל השטר. אמנה, גלויבען
בעל-אמנה (תענית ס'), איש אמנה העומד
בדבריו. מחוסר-אמנה, וואַרטברייביג ; אונ-
גלייביג : נח מחוסר אמנה היה (ז"ר ל"ג)
אמנה היה דברינו (כתובות י"ט) אולי הוא
מל"י : $\delta\mu\omega\nu\omega\iota\alpha$ = איבעראיינשטימונג
ומזה : שטר אמנה. אַמָת, בסמיכות אַמָתת
וואַהרהייט. באמת, אין דער טהאַט, ווירקליך,
וואַהרהאַט. חכמת האמת, בן יקראו המקובלים
לחכמת הקבלה. באמת אמרו (סנה' י"ח) מל"י
 $\alpha\mu\omega\varsigma$ = דעננאָך. אמת, וואהר, אַמָת
ווירקליך. אַמָת בעוואַהרען. מאמתים (זנוורה
כזוכים), ראציאָנאליסטען. אמוניא ראה
המוניא. אמוס שרוף, ראה אמיקסירוס.
(אמף) אמפליא או אנפליא (ז"ו ק"ח)
impilia, פליצשוה.
אמפומי, $\epsilon\mu\phi\alpha\nu\eta\varsigma$, ליכט, העלל : וחלונות
אמפומיות (פרקי דר"א נ"ג).
אמפור, $\epsilon\mu\phi\omega\rho\omega\varsigma$, האנדעלסמאַן : ת'
לטושים ולאומים אמפורין ורישי
אומין, וכן הוא בב"ר. אמצע בשרש מצע.
(אמק) אמיקסירוס : ונעשה נבוכדנצר
אמיקסירוס (טה"ט
רנה, אלעס זתנו, לפי גי' הערוך) $\epsilon\mu\phi\lambda\epsilon\tau\eta\sigma\varsigma$,
האַלבפֿערדאָררט. ובנוסחתנו : אימוס שרוף.
(אמר) אמר א) יש ענינו שבועה כמו ימר
בלי ערבי וימא בלי ארמי.
ומזה : חי ה' יאמרו ת"י בשמא דיי יימן.
ומזה : אשר יומרך למזמה. וזה ג"כ פי' :
את ה' האמרת וה' האמירך (לחם יער). ב)
ויש ענינו ג"כ לי שררה כמו מר בלי ארמי,
ומזה : יתאמרו כל פועלי און, פי' ישתררו.
ותר' נוגש (חיוז ג' י"ז) אמוראה. ומזה
אמרכל כדמפרש בירוש' (סנה' פ"ג) מר על
הכל, ותר' נשיא נשיא הלוי — אמרכלא
(וממנו : מארשאַלל). ובבית שני היו שבעה

אמרכלים אשר על פיהם נפתחו ונסגרו שבעה
 שערי הבית. אמר בדבר (צכגטן חזן חנון
 ע"ד ל' סערי) האמין בדבר : אמר בקדמות.
 תאמר, דוא קאנטעסט מיינען, פֿיעללייכט :
 תאמר שהבירה בלא מנהיג (צ"ר ל"ט) ;
 שהיה אברהם מתפחד ואומר תאמר שיש
 בידי עון (סס). *אימר, איך זאגע; פֿיעללייכט.
 זאת אומרת (צתלמוד), דארויס איזט צו
 שלעסען. מאמר, רעדע, זאטן; אויסזאגע,
 פראַדיקאט: עשרה מאמרות, דיע צעהן
 פראַדיקאמענטע, דיע אַריסטאטעלישען
 צעהן בעגריפֿסקאטעגאָריען.
 אמורא' שם הונח בעצם וראשונה למחורגמן
 העומד מצד דהכנס הדורש, ומפּרש
 דבריו אל העם בלשונם וע"פ דרך הבנתם.
 (ומזה: הוא תני לה והוא אמר לה (סנת
 כ"ח), פי' הוא שנה אותה כתנא וכיאר אותה
 כאמורא). והושאל לבעלי התלמוד שהיו
 אחרי התנאים (נכנס עד רבינא וכז חסי)
 שפירשו דברי התנאים.
 אימרא או אומרה, זויס פֿערבראָמונג:
 חלוק שנראה בו נגע מציל את
 האומרות שבו (ננעיס פי"ח), ותר' על פי
 מדותיו — על אימרא דלבושהי. אמירה, מין
 מלבוש: האמירה הזו שהלבישו אותך
 (פסיקתא כ"ו). ומזה דרשו: בצע אמרתו בזע
 פורפּורא דיליה (איכה רנה).
 אימורין, שם לחלק מן הקרבן הקרב ע"ג
 המזבח: קרעו והוציא את אימוריו
 (פסחים ס"ד) והוא מל"י: *μειρα*, טהייל.
 אימור: בני אימורים (איכה רנה, סזיא
 צכליותי) *μειρος*, גייסעל, אונטער-
 פֿאַנגה, פי' בני התערובות שניתנו לערבון.
 אימורין, *μειρος*, צאהם: אריה אימורין
 (ב"ר ע"ו). ואולי מזה: *אימרא,
 שאף, לאמם.
 (אמת) אמת בשרש אמן. אמיתא (סנת
 קכ"ח) *mintha*, מינצע, מין
 צמח בשמי.
 אמתלא (גיטין פ"ח) (= משל), אויסרעדע:

נתן אמתלא לדבריו, זיך אויסרעדען, א.
 גרונד אנגעבען.
 אמתנשא, *αυθεντης*, העררשער, הויפט.
 וברדז"ל ענינו ראשי משפחות:
 שבעים איש כנגד אמתנשין של ישראל
 (ילמדנו צהעלותך), פאטריארכען.
 (אן) אונין של פשתן, פֿלאכספֿאזערן,
 -שטענגעל: אין נותנין אונין של
 פשתן לחוך התנור (כ"ל חסר עלייתן ון
 סנטוס) אלא כדי שיהבירו (סנת י"ז).
 ודוגמתו: לציבין ולעונין (וי"ר י"ז) פי' להוטים.
 *אונא (= אודנא), א) אָהר: מפיקנא לך
 ר"י מאונך (ינמות ס'). ב) לונגענ-
 לאַפּפען: ה' אוני אית לה לריאה (חולין מ"ז).
 אונו או אוני (*ὄνος* = קיף) פֿערטראַג:
 כותבין עליו אונו (קידושין ו') ; משל
 למלך שקנה לו שני עבדים שניהם באוני אהת
 וכו' (צ"ר צ').
 *אין, הן, יא: הן ולאן. איני, אין הוא?
 איזט עס זא? איני והאמר ר' פלוני.
 *אנא, איך. אונאה בשרש ינה.
 (אנב) אנבון: מה תמיה זו אינה עושה
 פחות מג' אנבונין (נמד' רנה
 ג'), פי' ענפים. ובעל המשביר מתקן אלבינין
 וכן איתא בשה"ש רבה (אנרתי אעלה צתמר),
 ראה אלבינה.
 *אנבא (כזיר ל"ט), ביצי כנים, ניססע (אין
 דען האַרען). איניבא ראה יניבא.
 אנבג (צ"צ כ"ח) *ambiga*, קליינעס פּיראָ-
 מידענפֿאַרמיגעס געפֿאַס. ראה נבגא.
 אנבטא: הברד היה עשוי אנבטאות
 אנבטאות (סנו"ר י"ז) צ"ל אנבטאות
εντελχιος = מיט מויערן, ופי' חומות חומות.
 אנברקא: אנברקאות של כלים על כתפיהם
 (צ"ק קי"ד) פי' חבילות, בינדעל.
 (אנג) *אנגד: כמה מרחיקנא מדוכתא
 פלן א"ל אנגד (גיטין כ"ח)
 צ"ל אנדג, והוא בל' פרסי: מ ע ט. אנגטריס
 (ירוש' מדינות פ"ו) ראה ארגנטין. אנגלין
 ראה אנלגין.

ומן. ובלש
 או ממונ
 (קאָססיער
 יויבען: ודי
 ה. גלויבען
 זונה העומ
 ייכיג; אונ
 (צ"ר ל"ב)
 אולי הוא
 זטיממונג
 ות אַמֶתח
 ווירקליך
 המקובלים
 י"ח) מל"י
 ה. אָבט,
 ים (צמורס
 ניא ראה
 דום.
 י"ח ק"ח)
 שור.
 וחלונות
 י"ח).
 : ת'
 זן ורישי
 ז מצע.
 וכדנצר
 (סס"ט)
 זעלן,
 שרוף.
 מו ימר
 ארמי.
 ימן.
 פי':
 (ב.)
 ארמי.
 תררו.
 ומזה
 על
 כלא
 ובעה

אנגרושינא (צ"ר ס"ד) מין מס, והוא קרוב ללשון : אנגריא, angaria, פֿאַהנדיענסט : שנעשיות אנגריא (צ"ו ע"ח). אנגרוֹן, αἶνο-γάρων, מין מדק נעשה מציד דגים ויין עם שלק סילקא, והוא נאכל וגם מועיל נגד סם המות : אנגרוֹן מיא דסילקא (זככות ל"ה). (אנד) אנדכתרי (גיטין כ') ע"פ פ' רש"י : שטיקקערייא.

אנדיסקי (צ"ז כ"ה) שטייעראיינגעהמער. אנדיפא (סנת פ') = εν-δίποτος = מיט צווייא לאַכערן, כמו דיופי δίποτος, ראה פ' בשם דיופי.

אנדיפוי, ἀντωπός, פֿאַר דען אויגען : כדי לסוד אנדיפוי (סנת ע"ח) פ' מצה.

אנדיקא, ἔνδεκα, א. בעדאָרדע אויס עלף מאַנגערן בעשטעהענד : דוכסין זאנדיקין (ס"ט רנה, אונתי אלס זתור). אנדיקום ראה אנדיקום.

אנדרוגינום (זכורים פ"ד) ἀνδρογίνης, מאַנגווייב, צוויטער.

אנדרטא : דחוי אנדרטא וסגיד ליה (סנת ע"ג) צ"ל אנדריאנטא - ἀνδρι-άντος, שטאַטוע. זכורים רבה א' הנוסחא אדריאנטא.

אנדרולימוסיא (זונדר רנה י"ח) ἀνδρο-λοιμός, מענשענזייכע. אנדרונא ראה אדרון.

אנדרפתא (חולין ס"ג) שם עוף. אנדיתיקום ראה אנטידיקום.

(אנה) אַנְה, בעפֿאַרטשהיילען. *אינהו (כנוי הגוף) הם, זיע.

(אנה) אנה (ירוש' סניעית פ"ז) מין צמה שצובעין בו.

אנהותא (כדס ז') שם כלי ידוע.

(אנט) אנטובין (ירו' כלאים פ"ה) מין צמה, ענדווייע.

*אנטיגרפא : הב לי אנטיגרפא (צ"ר ס"ז) ἀντιγραφή = אבשריפֿט, שריפֿטליכע אַנטוואַרט, פ' תשובה בכתב.

אנטידיקום : אח"כ עומד ונעשה אנטידיקום כנגדו (צ"ר פ"ג) ἀντιδίκος, געגנער פֿאַר געריכט.

אנטיכוי (סנת ע"ה) כלי עשוי להחם בו מים בעין טהעעמאַשיגען שלנה ונק' ע"ש עיר אנטוכיא.

אנטיכריסים : שמור לי ואישמור לך זכו' הדא אנטיכריסים רבית היא (ירושלמי צ"ג פ"ו) ἀντιχριστός, געגענגע-ברוך, פ' כשהשומר משתמש בפקדון בשכר שמירתו.

אנטל (צ"ז כ"ח) או *אנטילא (וי"ר ל"ד) ἀντίλον, שאַפֿעאַיימער, ראה נטלא. אנטלר : וימנה ליה אנטלר (ירו' סנסד' פ"ג) פ' ממלא מקומו, והוא מל"י = εντολή, אויפֿטראַג.

אנטיניא (ירוש' נ"ק פ"ג) מין בנד ארוך הנק' בלי רומי antoninia.

אנטום : מהו הצדא אר"א אנטום ὄντως, וויקלד, אין וואַהרייש.

אנטיפֿטא או אנטיפֿטא (ירוש' זככות פ"ג) ἀντιπυλός = פֿראַקאַנזול, שטאַטהאַלטער.

אנטיקיסר, ἀντικαίσαρ, שטעללפֿער-טרעטער דעם קייזערס : הוא ואנטיקיסר שלו (צ"ר כ"ג).

אנטרוֹן, antrum, האַהלע : משקע באנטרון (ירוש' סנת פ"ז).

(אני) אני והו הושיעה נא (סוכס ע"ח), הוא מבטא „אנא יהוה הושיעה נא" בשם המפורש, ר"ל בקריאת השם ככתבו : anaj wahu, שנשמע במהירות המבטא תחת ana J'wahu. והוספת איתו בסוף נמצא ג"כ בהרכבות שמות ע"פ כמו יאשיהו, ישעיהו (דור דור ודורסיו, זטנוי וסוספס ונעט).

אוניא : תן לי האוניא שרי (פסיקתא ד') venia, ווילפֿאַהרונג, געפֿאַלליג-קייט, פ' שכר מה שנתנה רחל רשות ללאה להיכנס תחתיה.

(אנד) אנדי, אַנְדֿע, פֿאַרשט, מין אבן

ידיקים
αυτῶν
בו
שלנו
- וכו'
היא
נגע-
שכר
ל"ד
זלא
נסד'
ל"י
דורך
67
3'
ל'
-
וא
דון
,
ה
:
א
ף
ה
.
(
-
ת
ן

טובה: אנך וס"ח וכו' (ע"ז ח').
 (אנל) אנלגין של ספר (כלים פי"ו) - αλαλο-
 γειον, לעזעפולט.
 (אנס) אנומלין (סנה קל"ט), οίνος-μελι,
 וויינמעטה, מין משקה עשוי
 מיין ודבש ופלפלין כדמפרש ישם בגמ'.
 אנמ ירינון (סה"ס דנה, נדד וכרכס) - οίνος
 μύνης, מירטהענוויין.
 (אנן) אונן, שם לאבד ביום הראשון מימי
 אברו.
 אנין הרעת (פסחים קי"ג), אסטנים; ובמקום
 אחר: אנינא דעתיה (יונא ל').
 *אנן (וניכוס': נן) אנהנו. ובא מורכב בסוף
 הפעלים ע"ה הכנויים: חזינן, אמרינן.
 אנונה, annona, מונדפאָרראַט: שהיה
 המלך מעלה לו אנונה (ז"ר נ"ז).
 אנוניתא (ז"ר כ"ט), פי' הנאה ותועלת
 ומעשים טובים, ראה הנאה.
 אננקי, ἀνάγκη = ענגע, נאָט: ב"ו מותח
 אהל אננקי על ידי שעות הוא רפה
 (ז"ר י"ג); עני יתי בהדא שעתא אננקי (תר'
 ירוס' זרל' ל"ט כ"ה), פי' בעת צרה.
 (אנס) אנס, צווינגען; נאָטטהציכטיגען.
 אנוס, געצוואונגען, דורך צו-
 פאלל פֿערהינדערט. אנוסים, כנוי ליהודים
 שהמירו דתם באונס בגזרות השמר, שיינ-
 כריסטען. אונס, צופאלל: השואל הייב
 באונסין. באונס, דורך צוואַנג, געצוואונגען.
 לאונסו, אנוויללקיירליך: ראה קרי לאונסו.
 אנסגרון ראה אנסגרון. אנסומי ראה
 אנסומי.
 (אנף) אונפלי: ונתחו באונפלי שלך
 (טכועות ו"ה) - εμπολη.
 דאָס געלעזטע געלד.
 אנפילוגוס, ἀμφιλογος, שטרײטענד,
 צווייפֿעלנד: אותה שעה
 התחיר אנפילוגוס בחמתו (קהלת דנה, אי'
 לך). אנפליא ראה אמבליא.
 אנפק (ז"ר כ"ח), שם מדה של רביעית הלוג
 (זילס ונחלס).

אנפקינון שמן זית שלא הביא שלישי (פסחי'
 ו"ג), σμφάκιον, אָר פֿאָן אונ-
 רייפען אָליווען.
 אנפוריא, εμπορεία, האַנדעל: כל כרי'
 אנפוריא (ז"ר כ"ח), פי' כלים
 חדשים כמו שנקנים מן החנות.
 אנפרא, ἀναφορά, צאָלל: אני נוטל אנפריות
 מהן בכל שנה ושנה (ילמדנו סלח)
 פי' מסים; בארנונות ובגלגולות ובאנפריות
 (ירוס' כתובות פ"י).
 אנפרא, בעריכט: עשה ב' אנפראות (צנז'
 דנס ז') מל"י ἀναφέρω = בע-
 ריכטען.
 (אניץ) אניצי פשתן (ז"ר כ"ח) פלאכס-
 פֿאַוערן, וקרוב לל' נוצה, וכן
 מפרש בגמרא דסוכה דרײק ונפיץ; שיערה
 דומה לאניצי פשתן (כדרים ס"ו).
 (אנק) *אונקא (= עונקא) בשר העורף:
 אונקא דאית ביה תלתא
 מיני בשרא (סנה ק"ו).
 אונקא (א) (= נאקה) קאמעעל: במאה
 אונקיות (ז"ר ע"ט) ראה נאקה. (ב)
 uncus, האַקען: אם יש בו אונקיות (כלים
 פי"ג).
 אנקטמין (סנה ס"ו, וגי' אחרת: לוקטונין)
 מפרש בגמ' חמרא דאכפא (חמור
 של יד, מלשון ואכפי [= וכפי] עליך רא'
 יכבד), וכן מפרש בירושלמי: אונוסקטמין
 (פי' אונוס [ενος = עזעל] שד קיטמין או
 גידמין) חמרא דידא (חמור של יד). מכל
 זה נראה שהוא מין קב של קיטע.
 אונקיא אחת (ז"ר כ"ט), ουνχία, אונצע.
 אונקלי (א) ουνχίλος, האַקען: אונקליות של
 ברזל היו קבועים בכותלים
 (פסחים ס"ד). (ב) מעלין אונקלי בשבת (ע"ז
 כ"ח) ומפ' שם אצטומכא דלכא, פי' על פי'
 האצטומכא יש סחוס כתבנית פי' חרב וכופף
 עצמו כלפי האצטומכא ומעלין אותו ע"י
 רפואה. (ג) אונקלי או בית אונקלי, ουνχίλη
 = עללבאָגען, אָימעל, מין מלבוש שלבשו

על הזרוע: מקטורן ואונקלי (סנת ק"כ).

*אנקלווסים = εγγελευσις = צורף, אויב-

טרצג: עד ימלא אנקלווסים

דידיה (ירוס' ז"נ ס"ח), פי' פקודתו. ראה

ג"כ אנקלוס'א.

אנקליטון. בערופונג, אפפעללאציאן; תלה

או נתן אנקליטון, א. בערופונג,

אפפעללאציאן (צור האהערן אינסטאניץ) ער-

גרייפען: מלך ב"ו חולין לו אנקליטון מדוכס

לאפרכוס וכו' (ז"ר נ"ט), והוא מל"י

אנאכלהטוס = צוריקבערופען. ומענין זה הוא

ג"כ אנקלימא: אין אדם יכול לומר לפניו

אנקלימא (ד"ר רכ"ט) = אנאכלהטוס = ווידער-

רופען. ואולי הוא משורש מלה שאחרי זו ?

אנקלימון, εγγελλημια, בעשולדיגונג, אנקלא-

גע: והוא נחפש באנקלימון (ד"ר

רכ"ט ז').

אנקלמוס (ז"ר ס"ח) פי' הערוך סופר העיר,

שטאדטשרייבער.

אנקלוסיא, εγγελλησις = בעשולדיגונג,

שולד: אנקלוסיא בזמן שהלוה

מודה (תוספתא ז"נ פ"ח). ואולי מזה ג"כ

אנקלווסים? ראה זה.

אונקוס של מים (ילגדנו הרונס), εγγκος,

אומפאנג, מאססע. אנקוס ראה

אקנוס.

*אנקקתא (נדרס תפ' ק"ד) מין חיה אוהבת

את הכלב, והאריה ירא ממנה.

*אינש, מענש. אנושי, מענשליך.

(אנת) *אנתא דמשחא (ננחו' ע"ח), עיסה

בלולה בשמן.

אנתיקי (ז"ר ע"ז) εανθηκη, לאדונג (איי-

נעס שיפפעס) כדמפ' בגמ': עיסקא

דבגוה, הסחורה שנתוך האניה.

אנתרופי (ז"ר י"ח) ανθρωπος, מאנן.

(אם) אום, os, מונד: אם היה נוגע באום

(טיטרו' פ"ע), פי' בפי המכה.

*אויסי, ουσ, אהר: ואאויסי דגוריתא (סנת

ס"ז); מינס ניים [כוורא] ועיילי

ליה באוסייה (חולין ס"ז). וי"מ נחירים.

(אסא) *אסא, היילען. אסותא, רפואה. אסיא

רופא. *אסא, מירטהע.

(אסג) אסיגנטרין, signatorius, פער

זיעגלער, נושא חותם

המלך: וכי אסיגנטרין משתחה להדיוט

(ילקוט לסתר סתרי"ד).

(אסד) אסדה, esseda, לייכטער צוויי

ראדעריגער וואגען: בקין

או באסדה (זרכות כ"ח); בספינה או באסדה

(זיס פ"ג). ובירושלמי מפרש: הוא אסדה

הוא אסכדיא. ראה אסכדיא, וראה גם שדה

*איסדי, קאפפליקססען: פטר חמור דקא

אאיסדן (זרכות כ"ו), וכן תר

מראשותיו אסדוהי. ראה בי סדיא.

(אסט) *האיסטו שרי לכוך (ירוס' סניעיס

פ"ד) juste, מיט רעכט

ר"ל הבאמת ובצדק הוא מותר לכם? אסטיו

(ירוס' ז"ר פ"ג) ראה אצטבא.

אסטגיות, στεγη, דאך, דעקקע: אם יש

לה אסטגיות (כלים פ"ח), פי'

שעשוי למעלה כמין כפה. אסטרכין (ירוס'

ז"ק פ"י) ראה אסטכיון.

אסטווא דההוא גנרא (ירוסלמי נעטר ס

פ"ד) εσθης, קלייד. אסטונויה

(סנת ו') ראה אצטבא.

אסטטיבה, stativa, שטאנדקווארטיען

דער ארמעע: ב"ו בשעה שנות

אסטטיבה (ז"ר י'), פי' שנותן זמן מנוחה

דחיל. אסטטיה, statio, שטאנד, אופענמ-

האלטסארט: לא עשה אסטטיה בכל א"

(פסיק' ל'). אסטטיון, statio, stationis, דאך

שטעהען: אומה שמשרמת אסטטיונו של

עולם (ז"ר ס"ו), פי' עמידת העולם וקיומו

אסטכטון ראה סטכת.

אסטכיון (ז"ר י"ט), מין בנד. אסטולא

ראה אסקוטלא ב).

אסטולי, στήλη, דענקזיילע: ועשה אסטולי

וכתב עליו וכו' (ילגדנו ואתחנן).

*אסטמא א) στόμα, שניידע, שארפען

στομώ, דאס שטאהלען

שינו
(זרכ)
מין
ובא
אויס
דבר
אויס
געבע
εσθης
(סנתו)
אסט
היא
אף
אויס
pido
אסט
ראה
אסטו
סרטי
אסט
דייט
שטע
אסט
אסטו
אסט

שינה בעמוד השחר כאסטמא לפרולא (זרכות ס"ג), דייע געשטאָהלטע שניידע. (ב) מין תכשיט של ראש: יוצאה אשה בכבול ובאסטמא (סנה כ"ז). אסטנדרא ראה אסתנדרא. איסטנים (זרכות י"ו) *ασθενής*, שוואך, מי שדעתו קצרה ולא יוכל לקבר דבר קשה ולא דבר מאוס.

איסטים, א) *isatis*, וואיד, א. פּלאַנצע, דערען בלאַטטער א. בלויע פאַרבע געבען: איסטים וקוצה (סניעית פ"ז). (ב) *ἔστις*, וואָהנזיטן: איסטים שלו על סערה (שמות רנה ט"ו).

אסטסית או אסטסיניות, צאָנקישעס [ווייב], מל"י *στάσις* = צווייט: אסטסית היא זו (זכות כ'); קנאניות גרגרניות וכו' אף אסטסיניות (ז"ר ע"ה).

*איסטופיטא: מילא דאיסטופיטא (רות רנה, זאטער תנותי), מל"ר: *stui-* *pido*, אין ערשטיגען זעטצען, ופי' דבר נפלא. אסטפנינא (ירוש' דגלי פ"ג) *σταφυλίνος*, פאסטניאקע, מין לפת. אסטקטון ראה אסטכטון. אסטריגא ראה אסטריגא. אסטרידא ראה אסתרידא. אסטריגא ראה סרטיא.

אסטריטא, *στρατεία*, קריענסהעער: אסטריטא של מלך (קדושין ע"ו). אסטריטא או אסטריטגוס, *στρατηγός*, פּעלדהער, בעפּעהלספּאַבער: משל למלך שהיו לו שני אסטריטיגין (ז"ר ג'). וכן אסטריטום, אסטריטלום, *στρατηλάτης*, שמות שרי צבא ופקדי חיל.

אסטרוולוגוס (ז"ר פ"ז), *astrologus*, שטערנקונדיגער, שטערנ-דייטער. אסטרוולוגיא (סס ס"ג) *astrologia*, שטערנקונדע, שטערנדייטערייא.

אסטרונגילין, *αστρογγύλος*, רונד: שלא היו [סנהדרין] יושבים אלא אסטרונגילין (פסיקתא י').

אסטרופומטא היו הדלתות נכפלות לאחוריהן (ז"ר ס"ו), פ"י

הדלתות היו סובבות כגלילים על צירים שהיו באמצעיתם, והוא מלשון יוני *στροφάλω*, אומדרעהען. ובמס' מדות (פ"ד) הנוסחא: וכמין אצטרמיטא היו ונקפלות לאחוריהן. (אסי) אוסיון, *ουσία*, אייגענטהום, פּער-מאָגען: דמתקרי מרי אוסיון (וי"ר כ"ג).

איסיאים, איסטאָער (זכר נספרי העניים ויוסיפון לרונייס), שם כת נזירים בישראל בסוף זמן בית שני. ולדעת בעל מאור עינים הם הביתוסים שבתלמוד.

(אסך) אסטריא, *σχέδια*, פּלאַטע: הוא אסטא הוא אסטריא הוא רפסודות (ירוש' זרכות פ"ד).

אסטלא או אסטלה, א) *scala*, לויטער, טרעפּפּע: המוכר את הספינה מכר את האסטלא (ז"ר ע"ג). (ב) בראטראָסט: השפור והאסטלא (פסחים ע"ד). ולדעת הח' זאנס הוא מל"י *εσχάρα*, העערד.

אסטוליי, *σχολή*, שולע: בן מלכים שעמד מחליו אמר פרגוגו ילך לאסטוליי (פסיקתא ח'). אסטליא, *σχολιόν*, ערקלאַ-רונג: אמן הזה יש בו ג' אסטליות (זכר' רנה ז'). אסטולסטיקא, *σχολαστικός*, דען וויסענשאַפּטען אָבריענענד: ייעול ריב"ת שהוא אסטולסטיקא דאורייהא (ז"ר ס"ד).

אסטרה (זרכות ח'), שם חולי בתינוקות, ביינע. ולדעת החכם זאנס הוא מל"י *εσχάρα*, שאַרף, מין מכה. ולדעת אהרים הוא *ασκαρίς* = אייגענוויידענוואורם, מין חולי תולעים.

אסטל (אסל), *ἄστυλα*, טראגהאַלין, מוט של נושאי משאות: הקדר שהוא עובר והאסל על כתפו (סלול פ"ו); במוט ח"י באסלא.

אסלא, *sella*, שטוהל, זעססעל: אסלא טמאה מדרם (כלים פכ"ג).

אסלטיין, *saltus*, וואַלדונג, פּיעהטריפּט: מטיילין באסלטיין (ירוש' זכר' פ"ה).

(אסט) אסטמיטא ראה סימטא (זייטענוועג).

אסימון קונה את המטבע (צ"נ מ"ד), פי' מטבע שאין עליה צורה, והוא מל"י *ασημος*, אהנע צייכען.

אסנא* (אסן) (צ"צ כ"ח) או אסינתא (סנח ק"ט) א) סענעסשטוידע, ותרי סנה אסנא. ב) *אסינתא, שם כלי שנותנין בו השעורים לעשות שבר : מבי דמו שערי באסינתא (כמונות ח'). אסיסנא דאה סיסנא.

אספה (אסף) אסיפה, פערזאממונג. אסיפה כלליה, גענעראלפער-זאממלונג. אכופי (קידושין ס"ט), פי'נדעל-קינה, ילד הנאסף מן השוק ואינו מכיר לא את אביו ולא את אמו.

אספדיכא (גיטין ס"ח) *spathicum*, בל"י-ווייכ, ובל' ערבי אספידאי.

אספטי או אספתי, *σπαθη*, שווערטי; שווערטיפארמיגעס האלץ וואמיש (שטאפט דער הייטיגען וועבערלאדע) דאס געוועבע פֿעסטגעשלאגען וואורדע (לאס סרס סנח) : העוועה מקום לקנה ולאספתי (אסלות פי"ג); באספטי שהכו את ישראל בו לקו (לקוט נסלח); עשו לי אספתי (תנחומא פי' ח"י). ומוזה : למדינה שמגדלת אספתרין (ס"ס רנח, לחזו לנו), פי' אנשי היל חגורי הרב.

אספטיה, *spatium*, צייטוים : ת' יגנה לאספטיה שלהם (צ"ר מ"ד), פי' לחשבון השנים שלהם. ראה אפטיא.

אספליא : ג' אספליות (דנר' רנח ז') צ"ל אספליות, ראה אספליא.

אספלידא (צ"צ ז') *σπλην*, האהלע. וכן תרי מערה (סל' כ"ז ח').

אספליטין ראה אספרטין.

אספלנית (כלים פכ"ח וסנח י"ח) *σπλην*, פֿעדכאנד, פֿלאַספער.

אספנדמון (ילנדרו ותנחומא פי' תרועה) *σφέν*-*δαμνον*, אהאדינבוים. אספניא ראה אפסניא.

אספסתא, *pastio*, פֿיטטערונג, פֿיטטער : האי מאן דקטל אספסתא (סנח

ע"ג) פי' הציר, וכן ת"י מספוא.

אספסתרין, *ασπιστήρ*, שילדטראגער שמגדלת אספסתרין רמל (ס"ס רנח, לחזו לנו) ראה אספטי.

*אספקא דנספא (גיטין י"ד) *σάκος*, פֿאָקאל בעכער.

אספקלמור, *speculator*, לייבוואַכטער; אחד הרגו אספקלמור (סנח ק"ח), שאַרפֿריכטער.

אספקלריא, *specularia*, [פֿענסטער-גלאַז, שפיעגעל : אספקלריא טהורה (כלים פ"ל), שפיעגעל, ותרי זכוכית אספקלריא. ובדרך ההשאלה : כל הנביאים נסתכלו באספקלריא שאינה מאירה ומשה רבינו נסתכל באספקלריא המאירה (יבמות נ"ט). אספקסין : טמוכן היה האספקסין שבכולם (אסתר רנח, וסקרוז חליו) *spe-ciosus*, אנועהענליך.

אספר א) : וצים מיד כתים מאי צים לייבוי אספר (סנח' ל"ו), פי' לגיון של רומי, כי הערביים קראו לרומי אל-אצפר. ב) שם מטבע כסף בסוריא וערב במשקל דרכמא : ד' אספרי כסף (נעסר סני פ"צ).

אספרגל, שם פרי עץ, קוויטטען, וכן הוא בל' ערבי : פרישין אר"י אספרגלין (יבום' כללים פ"ח).

אספרגוס, *asparagus*, שפֿאַרגעל, מין ירק : הנודר מן הכרוב אסור באספרגוס (נדרים כ"ג).

אספרוזה דידיה בשלישי אתי (כמונות ג') פי' המיץאות עם הפקיד שלו מקדימין לפניו יום אחד (סערוך).

אספרטין, *σπάρτον*, זייל, טוויא : טווח וכו' אלו לציבים ולעונות ואלו ראספרטין (וי"ר י"ז). אספריכא ראה אספדיכא.

אספרמקי, *φάρμακον*, געווירק : אספרמקי ומגדי (נכוחות מ"ג).

אספרון (צ"ר ז') *σφύραινα*, האַממערפֿיש. אספירוס, *σφαίρος*, קוגעל : שהיה דוד הופך אבפירוס (צנז' רנח ד')

פ' שהיה מהפך את עצמו ככדור.
 *אספריסא, *sparus*, שפעעה, לאנצע :
 כמטרא לחץ כבורמא (לחם
 זורמא) לאספריסא (איכה רצה, דוז לורכ).
 אספרקמי ראה אספרמקי. אספתי ראה
 אספטי.
 (אסק) אסקוטא, *scutum*, שילד (דער
 ראמישעזאנפאנטעריע):
 מגן זה תרים אסקוטא פריסאה (ילקוט תה' פ"ד).
 אסקבטיר : אסקבטירין דשלמה (ירוש'
 כללים פ"ט), צ"ל אסקבטירין
 פ"י סופרים, מל"ר *scribatus*, סעקרעטאר-
 דיענסט. ראה אסקרטור.
 אסקוטלא (א) *scutella*, א. קליינע שיססעל:
 אסקוטלא של זכוכית (כלים פ"ג).
 אסקוטלי (ע"ז כ"ט), וכוונת התלמוד להכאה
 באצבע על המצה, וגם הוראת מלה זאת
 בל"י פ"נגערגליעד. אסקולסטיקא ראה
 אסקולסטיקא.
 אסקולין, שולגעהאריגער, געלעהרטער :
 אסקולין של פרעה (טה"ס רצה,
 לולכך), ראה אסקולי.
 *אסקונדרין, *σκαυτήριον*, שערבענשפיעל:
 באסקונדרי איטללחו (קידושין
 כ"ב); אסקונדרי יחיב ליה ואסיק להון שמא
 זוזי (סנועות כ"ט), חרסי אדמה.
 אסקופה (א) שוועללע : אסקופה משמשת
 ב' רשויות (טנת ט'); אסקופה
 הנדרסת; אסקופה עליונה, אסקופה תחתונה.
 (ב) *scopus*, ציעל : עשה אסקופה (ילקוט
 תהלים כ"ג).
 אסקפא, *scapha*, באַאַט, קאַהן, נאנען :
 האסקפא והביצית (ירוש' ז"ג פ"ה).
 אסקפי, או אסקפטא או אסקפסת, בעדעקק-
 טער וואַגען, קוטשע : אסקפי של
 בת שבע מהלכת לפני דוד (נדרש תהלים
 ג'), מל"י *σκέπη*, דעקקע; אוה"ע שמהלכין
 באסקפטיות שלהם (איכה רצה, גלתה יסודם);
 כאדם שהוא נתון בחוך האסקפסת (*σκέπαστα*)

שהיא מהלכת על ארבע (נדרש תהלים ק"ג).
 אסקופתא בעי משוגא בנו נהרא (ירוש'
 טקלים פ"ד), שם כולל לראש
 ורגלים וריאה ובני מעים של בהמה, ובל"י
 ערבי סקוט"ה.
 אסקרין (כולין ס"ח), מין ארבה. אסקורטיא
 ראה סקורטיא.
 אסקריון, צוקקערבראָד : הדובשנין
 והאיסקריון (חלה פ"ח).
 והוא מל"י *σάκχαρον*, צוקקער, ותרי צפחת
 אסקריון.
 אסקרטור, *secretarius*, געהיימשרייבער :
 ב' אסקרטורי דשלמה (ירוש'
 כחונות פ"ג).
 אסקריא, *ιστοκρεπία*, זעגעלשטאַנגע : מאי
 תורן אסקריא (ז"ג ע"ג).
 (אסר) אסר, פֿערביעטען, אלס אונער-
 לויבט ערקלאַרען. אַסור,
 פֿערבאַטען, אונערלויבט : אסור באכילה;
 מאכלות אסורות; אסור לאדם שיטעום כלום
 קודם שיתפלל (טנת ט'). אסור, דאס
 פֿערביעטען; דאָס פֿערבאַט; דאָס פֿערבאַטענע;
 חתיכה דאיסורא; איסור והיתר. באיסור,
 אונערלויבטער ווייזע.
 איסר, *as*, א. ראַמישע קופֿפֿערמינצע, ובתל'י
 הוא א' מכ"ד בדינר כסף : הילך איסר
 זה (נעסרות פ"ג).
 *איסרא, שר : איסרא דעניותא (פסחים ק"ח)
 שר הממונה על העניות. אסרטיא
 ראה סרטיא.
 אסרטיון, *sors*, סאַרטע : שאמנה באסרטיון
 של נואפים (ז"ר פ"ז).
 (אסת) אסיתא, מאַרזער : אסיתא ובוכנא
 (כולין ק"ה), והוא מל"י *σῆσις*, שטאַסען.
 אסתגר בקמייתא (ז"ק נ'), מל"י *στυγερός*
 טרויריג, ופי' נעצב.
 אסתדירא : קטרא דקטרי באסתדירא (טנת
 ק"ח) פי' הערוך תורן הספינה.
 *אסתוורא עד איעא נחית (יזמות ק"ג)
 ע"פ פי' הערוך וואַדענביין; אס

טראַגעד
 זון דמל
 פאַקא
 וואַכטער
 זור (טנת
 ענטער-
 ספקריא
 זכוכית
 הנביאים
 ה ומשה
 יזמות
 אספיקס
 spe-
 יים ליבין
 ייון של
 צפר. ב)
 דרכמא
 וכן הוא
 ספרגלין
 מין
 אסור
 גות ג')
 שלו
 טוח
 ואלו
 דיכא.
 פרמקי
 רפיש.
 דוד
 ד')

הטה אשורי תר' אין תצלי אסתורין; על
 ארבע פעמותיו ת"י על ארבע אסתוריה.
 דעבידא כי אסתורא (ונחות ל"ג) פ"י המוספי,
 בל"י עין זקוף וחד כיתה, ובפרט אם בראשו
 עין אחר. ובלי ספק כיון למלת *σταυρός*,
 = אויף-ענט שטעהענדער פפאָהל, קרייץ.
 אסתלגניית של מלאכי הכלה יושבין
 ושומרין לאדם מתי יעבור
 על אחת מאלו (זכרות כ"ח), פ"י רוח תאוה,
 והוא מל"י *ασελαγίνω* = אויסשווייפֿען.
 אסתומכא, *στόμαχος*, מאגענמונד. ובעל,
 התלמוד והמחברים קראו בשם
 זה לכל הכרס: אסתומכא דכרסא (חולין נ'),
 מאגען. ולפי הכרס קראו: אסתומכא דלבא
 (ע"ז כ"ט) מאגענמונד.
 *אסתנא, שם לרוח צפון: ובצפרא אתי
 אסתנא ומגלי להו לשמיא (זכרות
 כ"ט), ובמובן זה הוא מאמר: שמעתא בעי
 צילותא כיומא דאסתנא (עירובין ס"ה), ותרי
 מצפון זהב יאתה — מן צפונא אסתנא
 ייתי. אמנם: עדים בצד-אסתן (= בצראסתן)
 נראה להיות שם מדינה רחוקה. אולי *Euxa-*
στρατη בהודו? אסתנר ראה אסתנר.
 אסתנדרא דמישן (קדושין ע"ג), בלשון
 פילוי שטאטטהאלטער.
 *אסתוננסא, *αστυ-ένους*, שטאדטפֿער-
 שטאָנדיגער: מפיך תלחא
 אסתוננסין (ירוש' נעטר סכי פ"ה) חכמי העיר.
 איסתנים ראה איסטנים. אסתקטון ראה סטכת.
 אסתפנינא ראה אסטפנינא.
 אסתרא (ז"נ ק"ז) שם מטבע פריסת (ראס
 סמלון ח"ד נד 108) ובתלמוד הוא
 כמו סלע = ד' דיגרי כסף. ולפעמים קראו
 אסתרא (או אסתרא פטיטא) לחצי דיגרי:
 דעבידי אינשי דקרו לפלגיה דווא אסתרא
 (קדושין י"ח). וגם בל"י *στατήρα* שם מטבע
 של כסף וגם של זהב בשווי ארבעה דרכמונים
 (דראכמען).
 אסתרוקנית: מלח אסתרוקנית (ז"ז כ'),
 מל"י *οστρακίνος* = אירדען,

ופי' מלח פשוט שאינו מלח סדומית. ולדעת
 הה' ש"ר פ"י מלח של עיר Istakar בפרס. (אפי)
 (אף) אף (וכירוס': *אוף) אויך. אף על
 פ"י, או: אף על גב, אָבוואָהל. אופיו
 אף על פי כן, דעמאונגעאכטעט, דעננאָך.
 אפא, שם חיה: צבוע זה אפא (ז"ק י"ג),
 ראה צבוע. ולפי המוספי הוא שם
 נחש מל"י: *ἄσπις*.
 *אופא, האַלצשטיק: שדי אופי ונתרן תמדי
 (גיטין ס"ח); פתכא דאופי (ז"נ ל').
 *אפי או אנפין, פנים. באפי נפשיה, בפני
 עצמו.
 אפובלסמון (ז"ר כ"ז), *opobalsamum*,
 באלזאם.
 (אפד) אפדייני ראה אפזייני. אפודרים (נדס
 כ"ח) פירש"י שלחן של שיש.
 (אפו) אפו, שערצען, שפיעלען: אפזים
 בו קופזים בו (ז"ר ס"ח) מל"י
ἔψια, שערץ, שפיעל: אפזייני (סנת כ"ז)
 שם תכשיט נשים שהיו נושאות על המצח.
 ראה ביזינא.
 (אפח) *אפחוא, אויסדעהנונג, נפח:
 דנפיש אפחזייהו (פסחים
 נ'), כן פירש"י.
 (אפט) אפטא *spatium*, צייטרום: היו
 מונין אפטא לפדיון (פסיקתא
 בחודס ססליטי), צייטרעכנונג.
 אפטוניות: בן אפטוניות (קסלת רנב, כל
 סדנרים) פ"י המשביר בעל תאוה,
 מל"י *παθάλω*, ליידענשאַפֿטליך זיין.
 אפטויקון ראה הפתק.
 אפטויקום, שם פקיד: הנמון גוזר גזירה
 אפטויקום מבטל (נכילתא זשלת).
 ראה פסק.
 *אפוטריכא (ז"ר ל"ד) פאטריארך, נשיא.
 אפיטרופוס, *ἐπιτροπος*, פֿערוואַלטער, פֿאַר-
 מונד: משל למלך שהיו לו
 שני אפיטרופים (ז"ר פ"ו); יתום ששחטו
 עליו אפיטרופים (פסחים פ"ח). העמיד
 אפיטרופוס, א. פֿאַרמונד בעשטעללען.

פֵּרְדֵּרְבֵּעַן. אפליקטא או אפליקתא ראה

אפיטרופוס, פֵּרְמוֹנְדִּשְׁפֵּט.

פליקטון.

אופי, ἔπος, רעדע, שפרוך, סענטענין:

(אפס) *א'פומא, שם לארובה בתקרת הבית:

אין אנו יכולין לעמוד על

חזא חושלא בא'פומא

אופיו של דוד (פסיקתא טובה), ר"ד דרכו;

(חולין כ"ח) ; והוה סליק בא'פומא (עירונין

כאומה זו שיודעת אופיו של אלהיה (ילמדנו,

ק'). אפימטא ראה פמוט. אפומיות ראה

וגוי גוי גדול).

אמפומיות.

*אופיא, שוים : האי דלא שתי אופיא

אפומנימא שלו נקרית (דגרים רבה ז') - ὑπό-

(חולין ק"ה) וגוי הערוך הופיא.

αμφιμα, גערענקבוך, ספר הזכרון.

*אפיא : הא כל אפיא שוין (פסיקתא טובה)

(אפן) אופן, ארט, פֵּאללל : בכל אופן, אין

ops, מאכט, פי' (אז לוונר כי)

יעדעס פֵּאלללע.

כל אלוהות שוים. אפיוטות ראה פעוטות.

אפונים (כלאים פ"ג), א. באָהנענארט.

אפיוטרומ, ἰππίατρος, פֵּפֵּדֵּעֵאַרצט :

אפונדה ראה פונדא. אפנטי ראה

חמורו חודה והוליכו אצל

אפנתי.

אפייטרומ (זנד' רבה ט').

אפונם (חולין ס"ו) שם דג טהור. אפנקריסין

אופיון, ὄπιον, מאָהנואַפֿט, אָפּיוּם : אהן

ראה פנקריסין.

אופיון סכנה (ירושלמי ע"ז פ"ג).

אפנתא, מין מנעל : כי מסיימי אפנתא

*אפף, כמו הפף : דקא אפכי כ"ע

(תענית י"ג) ; ול"א אלא באפנתא

וכו' (ע"ז ל"ח). איפכא, הפף.

אבל בנילדא (ונעל טל עור) לית לן בה

אפכי, ἀποχή, קוויטטונג : שבו ביום נטלו

(זרכות מ"ג).

ישראל אפכי על עונותיהם (ז"ר מ"ג) ;

אפנתי : יצא אוהבו לאפנתי שלו (ילמדנו

זכותב אפכיות (ילמדנו לילית).

זהעלותך) פי' לקראתו, מל' יוני

אפוכי : בני אשפתו בני אפוכי (איכה רבה,

אפנתי, ענטגעגענגעהען, ובלשון צרפת

הציא זכלותי), פי' בני התערובות

avant, פֵּאַר. ראה אפתא.

העצורים במשמר לערבון, והוא מל"י ἐπέχω,

(אפס) אָפּס, דיע נולל. אפיסה, דאָס

צוריקהאַלטען.

שווינדען : אפיסת הכחות.

(אפל) האפיל, פֵּרְדֵּרְוֹנְקֵעֵן, דאָס ליכט

אפס א): לי' יוני הוא אפס (ז"ר מ') ἔπος,

אַדער דיע פֵּרְייע אויסזיכט

געדיכט. ב) לי' יוני אפס הנית

דויבען; מאפיל בכסותו (גדה ט"ו); הבונה כנגד

(טנו"ר מ"ה) ἄφες, לאָס אב. ג) אפס זכריהו

חלון בית חבירו ומאפיל עריו.

אפס ק"ח) ὄπως! ניממערמעהר!

אפילו = אף אלו, זעלבסט ווענן, זעלבסט,

אפיסטולי, ἐπιστολή, בריעה, שריפֿע :

זאָגאַר. אפילו הכי, דעננאָך.

הוציאו לו אפיסטולי שלהם

*אפלי, שפאָטטען : למה אפליית בי (ז"ר

(ז"ר ע"ד).

ל"ח), מל"י φλύος, פאָסטען.

אפיסטליה, pastillus, קוגעל: ד' עמורים

אפליון א) πάλιον, טהאַר, פֵּאַרזאאָר :

ועליהם ד' אפיפטליות (ירוש'

נכנס לאפליון נכנסו אחריו (זרכות

סוכה פ"ח), וכן פי' המוספי כותרות וראשי

אפליון ב) pallium, אָבערקלייד : חלוק

העמודים, קאפיטאַל.

ואפליון (טבת ק"כ). ג) באותה שעה הוא

אפסטקין (ירוש' מעשרות פ"ח), פיסטאציען,

מסתכל אפליון של עולם ומזדעזע (ריס

מין אגוז.

ילמדנו) פי' השחתת העולם, מל"י ἀπολλύω,

אפסניא, ψωνία, זאָלד, בעקאָסטיגונג :

וכסף וזהב לא ירבה לו מאוד אלא כרי
ליתן אפסניא (סנסדרין כ"ח).

אפסנתין יין מר (ע"ז ל'), absinthites,
ווערמוטהווין.

אפסקימא: בהבל של אפסקימא (עירונין
כ"ח), י"מ חבל הנעשה מקליפת
אילן אגוז (ערוד).

אפסר, ψαλλον, צוים, געביס: יוצא הגמל
באפסר (סנת כ"ח).

*אפסתקיחא, ἵππος-θήκη, פֿעֶרדעזאָקק:
כיון דלא חמי אפסתקיחיה
(צ"ר ע').

(אפק) אפופי, εἰώπη, וויִאַטער, אויפֿ-
זעהער: אפופי ישראל (ירוס')
כדריס פי"ח), שומר ישראל.

אפיפיוור או פיפיוור, מלה מורכבת מן
πῶπῶס = הייליגער פֿאַטער, פאבסט.
אפפון: בשאשה אורגת בתרי חושין כפולין
הן נקראין אפפון (נדרס תס' י"ח),
מל"י εφουφαίνω = הינצוועבען.

אפופסין, ἀπόφασις, בעשייד: נתנה תורה
אפופסין ונשא עונו (וי"ר ו');
זה של צדיקים גמורין כבר נשלו אפופסין
של חיים מראש השנה (ירוס' ר"ה ס"ח).

(אפיץ) אפיץ (קרוב לל' אוץ: כי אין לך סר
לפריס), ענגע: פקוקה בקש
או אפוצה (לסלות פ"ט); כאן ברפם כאן
באפוצים (ירוס' סנת פ"ה).

*אפצא, גאללאפפעל: במי טריא ואפצא
(סנת ק"ד). ונגזר מזה החאר: בדאפיצין
(גיטיין י"ח), [עורות] עבודים בעפצים.
אפיצטלא, pastillum, קיגעלכען, קלאַם-
כען: רי"א למלך שהיה אוכל

אפיצטלין (סס"ט רנס, יטקני).
אפיפור א) והאפיפורין של בעלי הבית
(כליס פי"ו), לפי פי' הר"ש (סס
נטנס צ') כמו אפיפירות (כליס פי"ו) papy-
rus, פאפיערשילף (כאס פפייר), ובתוספתא:
הומר בכלי פאפיר מכלי נצרים וכו'. ובעל
המשביר תיקן והאפיפורין ע"פ ל"י

אפיקורס, מין בנגר שלובשין על החזה
מתחת לחלוק: פושט חלוקו
ואח"כ מתיר אפיקורסו (ד"א פ"י); מפני
שנישף באפיקורסותו (נדס ו"ח). והוא מל"י
= επι-λέαρ = אויף דעם הערצען.

αποπόδιον, שעמעל, ותחת רגליו ת"י ותחת
אפיפורין דרגלוי. ב) המדלה את הגפן
מקצת אפיפירות (כלליס פ"ו), פי' כלונסאן
שסומכין בהם הגפנים, והוא מל"י πιπέρω =
אויפֿלעגען.

(אפק) אופקי, האַריצאַנט, והוא לי ערבי
אפיקטוויין, ברעכמיטטעל: אין עושי
אפיקטוויין (סנת קט"ו), מורכב
מן effect = דוירקונג, ἄση = עקעל, ותר
ולא יגעיל (ליוז כ"ח י') ולא יפקטו.

אפיקל או אפיקליט, ἐπιχειρῆς, ריכטער:
שלח עמה אפיקלין (למדנו בלק).
ובאיכה רבה הנוסחא אפיקליטין.
אפקלמורין, ποικιλτός, בונט אָדער מיט
פֿיגורען געוועעבט: ואלבישך
רקמה אפקלמורין (ריס ליכס רנס).
אפיקומן, נאַכשפייע: אין מפטירין אחר
הפסה אפיקומן (פסחים קי"ט).

ולדעת המשביר הוא מל"י ἐπι-γέμμα.
אפיקינון ראה אנפקינון.
אפיקורן: עוף וגבינה נאכלין באפיקורן
(מולין ק"ד), וגי' הרי"ף באפקולן
והוא הנוסחא הישרה, ופי' בצורר אחד
φάκελλος, בינדעל, כדאיתא אח"כ (דף ק"ז)
צורר אדם גבינה ובשר וכו' בצורר אחד.
אפיקורוס, Epikur, שם פילוסוף יוני אשר
חי במאה הרביעית לפני חשבון
הנוצרים, והוא החליט, כי ההנאה היא
הגדולה שבטובות האדם, אך היא לא תושג
במלוי התאוות, כ"א בהפך בהסתפקות
ובשמירת הדרך הממוצע ובהרחקה מן השררה
וההתעסקות בעסקי הרבים, שהם מביאים
כעס ומכאובות לאדם. אמנם תלמידיו פרצו
גבול ועי"ז היה לשפצה בקמיו. והו"ל כנו
בשם זה כל כופר בתורה.

אפיקורס, מין בנגר שלובשין על החזה
מתחת לחלוק: פושט חלוקו
ואח"כ מתיר אפיקורסו (ד"א פ"י); מפני
שנישף באפיקורסותו (נדס ו"ח). והוא מל"י
= επι-λέαρ = אויף דעם הערצען.

אפיקורס, מין בנגר שלובשין על החזה
מתחת לחלוק: פושט חלוקו
ואח"כ מתיר אפיקורסו (ד"א פ"י); מפני
שנישף באפיקורסותו (נדס ו"ח). והוא מל"י
= επι-λέαρ = אויף דעם הערצען.

אפיקורס, מין בנגר שלובשין על החזה
מתחת לחלוק: פושט חלוקו
ואח"כ מתיר אפיקורסו (ד"א פ"י); מפני
שנישף באפיקורסותו (נדס ו"ח). והוא מל"י
= επι-λέαρ = אויף דעם הערצען.

אפקתא דדיקלא (סוכה י"ג ונדס כ"ד) *ἐπαρχος* שטאַטטהאַלטער: למלך שיוצא פ"י הערוך ראש הדקל, מל"ר שמיטצע, וויספעל. *apex* (אפר) אפר מקלה (תענית י"ו), אשע, הפך עפר הארץ.
 אַפֶּר (= פֶּר: יָרְבוּ בְּפֶר = פָּרָא), דרויסען, פֶּעלד, וואַלד: שתהא פרתך רועה באפר (פסחים ט'); מדבריות הלנות באפר (זילת י'). אמנם מה שתרנגם הירושלמי ותשם בסוף באפרא, הוא מן אפיפיר (ראה זס). אפרגיאה: אם פותחין אנו כאחד אנו עושין אפרגיאה במדינה (פסיקת' זיוס סעניני עלרת) פ"י זול, והוא מל"י *εὐπαρχία*, גליק; איבערפֿלוס, פֿרוכטבאַרקייט. ודה' בוקסטאַרף שיער, שהוא מלה משובשת מן אבוניאה = *εὐωνία*, וואַהלפֿיליהייט. ואולי הוא מן: אפרגוס, *απραξία*, געשאַפֿטסלאַזיגקייט: הלך בתוכה ופרקמט'א בידו וחיתה אפרגוס (פסיקת' ל"ח). אפרודיטי *Aphrodite*, גאַטטין דער שאַנהייט אונד דער ליעבע: במרחץ של אפרודיטי (ע"ז י"ד). אפרהנג, בל' פרסי שם פקיד: מוכר עבדו לאפרהנג גוי (גיטין נ"ד). אפרותא (ז"ז כ') שם עשב ארסי, בער-טראַם. ראה הרזפא. אפירט, *pirata*, זעערייבער: מתירא אני וכו' מפני אפירטין (וי"ר כ"ס). אפרטום (א) *paratus*, צוריסמונג: שלשניות וכבלים וכו' ואפרטוסות (ירוש' כתובות פ"ג), בלי מרחמה. (ב) *απαρτί*, גאַנצליך, פֿאַלליג: אפרטום משלו היה (נדרס סנואל כ'). אפרייא, *ἀπώρα*, בוימפֿריכטע: כל מיני אפרייא (ז"ר ע"ג). אפרין נמטייה (ז"מ קי"ט), בל' פרסי כמו י"שר כה. אפרכיא, *επαρχία*, פֿראַווינין: מארצך זו אפרכיא שלך (ז"ר ל"ט). אפרכוס

אפרטום נכנס (פסחים ק"ג). אפרכסת ראה פרנס. אפרסמא או אפרסמון (= בלסמון = ב'שם) באַלזאַם: משחא דאפרסמא (סנה כ"ו); מלקטי אפרסמון מעין גדי ועד רמתא (סס). שמן אפרסמון, באלזאמישעס אַל. אפרסק, *persicum*, פֿפֿירזיכבוים, פֿפֿירזיך: אפרסקים ושקדים (כלאים פ"ח). אפשי אפשי, *ἐφῆσις*, שטרעבען, פֿערלאַנג-גען: אי אפשי באשה וכו' (מזיר כ"ח), אין חפצי. אפשר, עם איזט מעגליך; דאס מאַגליכע, אפשרי, מאַגליך. אפשרות, מאַג-ליכקייט. אי אפשר, עם איזט אונמאַגליך. בכל האפשר, נאך אללער מאַגליכקייט. אפת (*אפתא) בית-עליה: מאי עליה אפתא (ז"ז ס'). ב) באפתא רמשא (וי"ר כ"ה וירוש' ז"ז פ"ג) לפני ערב. ראה אפנתי. *אפנתא, שטירן: זמנין דמנחא לה ידה אאפתא (ע"ז כ"ו); מאי אנדיפא אפוחא (סנה פ'). *אופתא, האַרצישפאַן, האַלץ: ריאה דדמיא לאופתא (חולין נ"ז). ראה אופא. אפתיסים נעשה לכם בים (טה"ס זכס, לסוסתי), פֿלאַטצליכער אנגריפֿף. אפותיקי (א) *ποσθητή*, פֿפֿאַנד, הויפֿאַטהעק: עבד שעשאו רבו אפותיקי (גיטין נ'). ב) פֿאַרראטהעקאַממער: יש לך אפותיקאות (סנוות זכס ל') ראה הפתק. אצא *אצא רטיבא דסכר נהרא (גיטין ס"ט) מין עשב הגדל בנהר. אצב) אצבע (כתוב' ס') צייגעפֿינגער; פינגערברייטע, צאַלל. אצבעיים, צווייא צאַלל. אצבע יתירה, שפֿאַרן (אן דען פֿיסען דער היהנער). אצבתי ראה אספתי. אצו) *אצו או אצותא (א) א. געבאַקק בראַד, תר' עריסה אצותא. ב) אצותא, א. געוויססע שלינג-אַדער שמאַרצ-אצ

ת"י ותח
 ת הגפן
 כלונסא
 אפער
 לי ערבי
 עושי
 מורכב
 ותו
 קטז
 יכטער
 זכו זלק)
 ער מיט
 אלבישך
 אחר
 קי"ט)
 אפ-
 יקרון
 פקולן
 אחד
 ק"ז)
 אחה.
 אשר
 שבון
 היא
 ושג
 קות
 דרה
 אים
 צו
 בנו
 זה
 קו
 כי
 י

צערפלאַנצע : אצוותא דדיקלא (פסחים ל"ט); אצוותא חרזיתא (עירובין כ"ו), חרו בלי ערבי = שטעקען.

(אצט) אצטבא (א) *στοά*, זיילענהאללע (ראה אצטוונה) : בנה בה אצטבא (סוכה ד'). ומזה שם *Stube*. (ב) אצטבא של מרחץ (כדס כ"ט), ספסל הקבוע בארץ; אצטבא דאמור רבנן או ספסל דאמרי אינשי (קדושין ע').

אצטבלא (א) *stabulum*, שטאלל : מ' אלף אצטבלאות (סנהד' כ"ח). (ב) רייהע פֿאַן ביימען : והוא שעשוין אצטבלאות (עירובין כ"ד).

אצטגנין, אסטראָלאָג. אצטגנינות, אסטראָ-לאָגיע.

אצטדא, *stadium*, רעננבאָהן; שור האצטדין (צ"ק ל"ט), שור שמלמדין אותו לנגוח באצטדין העשויים לשחוק.

אצטדין : בית כור עפר אני מוכר לך וכו' אצטדין מהו (צ"ג ק"ג), בלי פרסי אסתאתנקי, עמד בזקיפה. ופי' כאן בזקיפה כמו נד. אצטוונא ראה אצטבא (א).

אצטוונה (נו"כ ח"א פל"ו) הוא עמוד בלי פרסי וישמשו בו הערביים להוראת גוף עגול, צילינדער (אין דער געאַמעטריע).

מחודר האצטוונה, קעגעל (א. ד. געאַמ). אצטלא או אצטלית או אסטלית, *stola*, אָבערקלייד.

אצטמא : מאי אצטמא ביזינא (טבת כ"ז) ראה ביזינא. אצטומכא ראה אסתומכא.

*אצטרא : בנתא דההוא דרא אצטרווי אצטרי (יבמות י"ז), פי' נעשו בלתי מוכשרות להוליד, מל"י *στεῖρος*, צייגונגס-אונפֿאַהיג.

אצטרובל או אסטרובל, *αστροβόλος* (א) יעדער זיך דרעהענדע קאָפּער.

(ב) צירבעלבוים (א. אַרט פֿיכטע), ציר-בעלנוס, פֿיכטענצאפֿפֿען : אצטרובל של רחיים (צ"ר כ'), מיהל פֿוס; מכר את האצטרובל

(צ"ג ס"ה); אצטרובלין ובנות שוח (ע"ז י"ג), צירבעלנוס.

(אצי) *אצייתא, רייהע : ג' אצייתא מי"ב י"ב גפני (צ"ג י"ז), שורות, בל"י *αἴθρα*, דער רייהע נאָך.

אצל או האציל (על), מיטטהיילען (א. קראַפֿט), פֿאַן זיך אויספֿליעסען לאססען. אצילות (אצל המקובלים), עמא-נאַציאָן, ירדת הכה מספירה לספירה, ראה עשר ספירות בש' ספר.

אָצל, כמו עם, את בלי מקרא : המפקיד אצל חבירו; כשבא הדבר אצל חכמים (מזר ל"ג).

(אצה) *אצפא דתחלי (גיטין פ"ט), קערן. (אציץ) *איצצא או איצצתא (א) = דוחק, ענגע : משום איצצא (צ"ג)

(נ') ; דאתי בתר איצצתא (סנה קמ"ד). (ב) איצצתא, זירע : דנפל ביה איצצתא (סמות ג'). מל"ר *acesco*, זויער ווערדען. אצטרמיטא ראה אסטרופומטא.

(אצר) אוצר, ניעדערלאָגע, לאָגער. אוצר-ספרים, ביבליאָטעהעק.

(אקב) אקוביטון, *accubitum*, פּאַל-סטערזויטץ : שהיה מיסב על אקוביטון (וי"ז ז').

(אקט) אקטור, *actor*, פֿערזאָלשער : אקטורין שלח עמהם (רס"י טמות י"ד ס'), פקידים.

(אקי) אקי : מכרויזן לפניו „אקי“ (למדנו עקצ), פי' „סורו מזה!“ מל"י *εἶλω*, ווייכען.

אוקי, *αυκί*, העללעס ליכט; כמין אוקי (סס"ט רכס, זאת קונטן). אוקיא ראה אונקיא. אקיום : אני אל שדי תרגם עקילס אקיום ואקנוס (צ"ר ו"ו), מלשון *ακάλμας*, אונערמידליך.

אוקינוס, *αυκαίνος*, אָצעאן. (אקל) אקלירא ראה שרש קלד. אקלישא ראה אנקלישון.

אקלים, קלימא, לאַנדשטרין.

אקליפרין טענין קנטברא שר מלך (נדלס תהליס נ"ה), aquilifer, פֿאַהנרײך.

(אקם) אקמי, acumen, שארפֿזינין: ויעמוד על אקמי שלו (אגדת זרלשית ה'), פֿי על דעתו.

(אקן) אקון (כליס פֿי"ז ו"ג), האקען, אַנ-געל, וו שצדין בו דגים.

איקונין של חוה (ז"ר נ'), εἰκών, בילד; וסלעו זה איקוניה (נדלס תהליס ט"ו) שטאַטוע.

אקונומוס (ירוס' ז"ז פ"ד) οἰκονόμος, ווירטה-שאפֿטער, פֿקיד בעסקי העיר.

אקנוס, ἄκνος, טויגליך, הינלאַנגליך: אני אל שדי תר' עקילס אכסיום ואקנוס

(ז"ר נ"ו), זיך זעלבסט גענוג. אקסיגרון דאה אכסיגרון.

(אקה) אקופי: האי מאן דשקיל אקופי מגלימא (טנת ע"ה), ע"פ פֿי

הערוך נימין הנתלין בבגד אחרי גמר עשייתו וקיסמי עצים או קש הנסבין בו.

(אקק) אקקיא (גיטיין ס"ט), ακκία, א. אין עניפטען אונד אראביען

וואכסענדער בוים, אויס דעססען אונרייפֿען שאַטען דער זאַגענאננטע אקאציענוואַפֿש

אויסגעפרעסט, דער צו בלוטפֿליססען אונד מאַגענשוואַכע געברויכט ווירד.

(אקר) אקרא דתורבני (כמוצות י"ז) άκρα, בורג, ציטאדעללע.

אקרוקיתא (ז"ז ע"ג), קראַקאָדיל.

(אר) אור דשערין (ירוס' ע"ז פ"ז), כמו עור (דכיאל ז' ל"ה), שפֿרייא.

(ארא) ארא, לעהרען, פֿאַרטראַגען: מדקא ארינן גלל (ז"ק ל'); ודקארי

לה מאי קארי לה. איריא, לעהרע: מאי איריא; מידי איריא. (לחס גס טרס ירס).

אורא, ἄρα, וואַללע: גרדי באירא שבאזנו (טנת י"ה).

(ארב) ארובה, מולדע, באקטראַג: ארובות של נחתומים (כליס פֿט"ו),

כמו עריבות בע'. וי"ג ארובות (= ערוכות) ונקרא כן ע"ש שהנחתום עורך עליה החלות, תר' ריקק ערד.

*ארבא א) שיפֿף: ר"ח זרבא בר ר"ה הוו קאזלי בארבא (טנת פ"ה); בחיטי

דאלכני וארבי (גיטיין ע"ז). ב) א. געוויס-סער שטרויך (ראה אורבא) ולדעת העירוך

הוא עיבה, וויידענבוים: חזנהו להנהו ארבא תא דקיימין (טנת כ'). *אורבא או אורבן, א.

געוויססער שטרויך: סכינא דביני אורבי (טנת כ'), כמו"ש אח"כ בגורדיתא ד קני; הקנין

והקדין והאורבנין מין ירק הן והן כלאים בכרם (עירובין ל"ד); ואי מלינהו קני ואורבני

(טנת ק"ה); צריפא דאורבני (ז"ז מ"ז), ותרי סרפד ארבנא.

*ארבונא, ἄρεβος, פֿינסטערניס: הני ג' מילי יהבי ארבונא לנהורא (פסחי ק"ה).

(ארג) ארג = חמדה: כל שפר ארג נכסי (זנוסס הסטרות), תר' כל

כבודה כל שפר ארג, ותרי ונחמד ורגיג.

*ארגובלא, ἀργολάβος, בויאונטערנעהמער, תר' גדרים (נ"ז ז"ז י"ג)

ארגובליא.

ארגטיס ἀργάτης, אַרבייטער: ועשה אוחו ארגטיס (למודנו קרס). ארגליא

ἀργαλειόν, ווערקצייג: היא וכר ארגליא שלה (ירוס' סוכס פ"ד); כל נגר שאין בידו

ארגליא שרו אינו נגר (טנות זכס נ').

ארגנטיין א): ארגנטיין מרקד ומגחך קדמוי (ז"ר ס"ג), ἀργονάτης, שיפֿפֿער,

ובמדרש הוראתו שר של ים, זעעגייסט. ב) argentum, זילבער, זילבערגעשיירע: והיה

לו ארגנטיין ישנה (ירוס' סוף פלס).

ארגסטיס, ἀργέστης, גאַרדוועסטוונד: מביא רוח ארגסטיס שמשמשת

ב' רוחות (וי"ר ט').

ארגסטריין, מעדנים: כשר שמן ויין שמן ומיני ארגסטריין (קהלת זכס, טנת זחוק) ובעל המישיביר תיקן ארגסטריין ופֿי' ע"פ ל"י ἀστρίδ, פֿיעסטער.

אֲרֵךְ, גַּעְגָּרָאֵישֵׁע לְאֲנַגַּע: אֲוֹרֵךְ מִזְרָחֵי אֲוֵ
 מַעֲרָבִי. אֲרֵיכּוֹת, וְוִיטְלִי־פִיגְקִיִּים. בִּאֲרֵיכּוֹת,
 וְוִיטְלִי־פִיגְ. הָאֲרֵךְ בְּדַבְרָ, זֶיך בִּיֵא עֲטוּוֹאֵם
 לְאֲנַגַּע אֲוִי־הַאֲלַטְעֵן: הָאֲרֵךְ בַּתְּפִלְתּוֹ. הָאֲרֵךְ
 זְמַן, דִּיא פֶּרִיסֵט עֲרִישְׁטֵרֶעֶקְקֵעֵן, פּרֶאָלְאָג-
 נִירֵעֵן. הַתְּאֲרֵךְ, זֶיך פֶּרְלֶאָנְגֵעֵרֵן: הַצֵּל הוֹלֵךְ
 זַמְתְּאֲרֵךְ לַעַת עֵרֵב.

* אֲרֵךְ, א. פֶּלְאָסְטֵעֵר אֲוִי־לַעֲנַעֵן: עֵיילִיָּה
 לְבִי בְנֵי וְהוּה קֵא אֲרֵךְ לִיָּה לְבִשְׁרִיָּה
 (סַנְת ל"ג), פִּי' הִיָּה נוֹתֵן רִטִּיָּה עַל בִּשְׁרוֹ,
 זְהוּא קְרוֹב לְלִי עֵרִיכָה, וְהוּא ג"כ עֵנִין: כִּי
 אַעֲלֵה אֲרוּכָה לֶךְ בַּמִּקְרָא. וְכֵן עֵנִינוּ בְלִי עֵרֵבִי.
 * אֲרֵךְ אֲוֹ לֹא אֲרֵךְ (סוּכָה ע"ד), מִלִּי מִקְרָא:
 לֹא אֲרֵךְ לֵנֵא לְמַחְזָא (עֲזֵרָא דִי"ד),
 בִּשְׁרֵי.

אֲרֵכְבִי, ἀρχή, הַעֲרֵר־שֶׁאֲפֵט, רִיֵּךְ: אֲרֵכְבִּיּוֹת
 אֲרֵכְבִּיּוֹת וְאִין אַחַד מֵהֵן נִכְנַס לְתוֹךְ
 אֲרֵכְבִי שֶׁל חֲבִירוֹ (כּוֹס רַנְסָה פֶרְסָה ז'). בַּהֲרֵכְבוֹת
 עִם שְׁמוֹת אַחֲרִים (-ἀρχι-), עֵנִינוּ כְּמוֹ עֲרֵצֵי-
 אָבַעֲרֵ-בִל"א: אֲרֵכְבִי־דֵינִים (ז"ר כ'), אָבַעֲרֵ-
 דִּיכְטֵעֵר, גַּעֲרִיכְטַס־פֶּאָרְשְׁטֵעֵהֶר. וְכֵן צ"ל גַּם
 בִּאֲבוֹת: אֵל תַּעֲשׂ עֲצַמְךָ כִּאֲרֵכְבִי־הַדֵּינִים
 (טַס פ"ד), כְּלוּמַר אֵל תִּתְגַּדֵּל לְפָנַי בְּעֵלֵי דֵינִים.
 אֲרֵכְבִּיאֲמוּס, ἀρχέτας, אָנְפֶּה־הַרְעֵר; מִשְׁלַל
 לְבֵן אֲרֵכְבִּיאֲמוּס (סְמוּת רַנְסָה

ע"ו). וְהַמוֹסְפִי גַרְס אֲרֵכְבִּיאֲמוּס, ἀρχι-
 ἀτρος, אָבַעֲרֵאֲרֵצֵט. אֲרֵכְבִּי־טַקְטוּס (ז"ר כ"ד),
 ἀρχιτέκτων, בּוֹיִמִיסְטֵעֵר. אֲרֵכְבִּי־טַמִּיס (זֵרָא)
 רַנְסָה ע"ה), ἀρχιλήστης, רִיבַעֲרֵהוּי־פֶטְמֵאָנְן.
 אֲרֵכְבִּי־פּוֹרִין (פֶּסִיקְטָא זְסִלְחָ), רֵאָה לּוֹפֵר.
 אֲרֵכְבִּי־טַרְטִיגוּס (ז"ר כ"ח), ἀρχιστρατήγος,
 אָבַעֲרֶפֶלְדֵהֶרֶר.

אֲרֵכְבִי אֲוֹ אֲרֵכְבִּיּוֹן אֲוֹ אֲרֵכְבִּיּוֹם, archium,
 אֲרֵכְבִּיּוֹ: יוֹד לְבֵית אֲרֵכְבִּיּוֹן (פֶּסִיקְטָא
 זְכוּר); וְמוֹעֵלָה בִּאֲרֵכְבִּיּוֹם (יִדוּס' עֲגֵלָה פ"ח),
 מְקוֹם שְׁמוֹנְחִים שֶׁם כְּתָבִי הַעִיר, וְשֶׁם הִיָּה
 ז"כ אֲסִיפַת הַשְּׂרִים וְהַשּׁוֹפְטִים: חֲתוּם בִּאֲרֵכְבִּי
 שֶׁל צְפוּרִי (קְדוּסִין ע"ו).

אֲרֵכְבוֹן ἀρχων, אָבַעֲרֵהוּי־פֵט, הַעֲרִיר: לְפִרְנִסִּים
 בַּפ"ע וְלֵאֲרֵכְבוֹנִים בַּפ"ע (יִלְמַדְנוּ)

זַסְעִלוֹתֵךְ). אֲרֵכְבוֹנְטוּס (ז"ר ע"ו), ἀρχοντος,
 אָבַעֲרֵהוּי־פֵט.

אֲרֵכְבִּיסְטֵרִים, ἀρχιστήης, טַאָנְצִמִּיסְטֵעֵר:
 הַרִיךְ שְׁבִרִיקִים זֶה אֲרֵכְבִּיסְטֵרִים
 (זַמְדַנְזֵר רַנְסָה ד'),

אֲרֵכְבוֹף = אוֹכַף, זַאָטְטֵעֵל: שְׁהוּ מְרוֹצֵצִין
 בִּאֲרֵכְבוֹף (אֲסַחֲרֵר רַנְסָה, וַיְהִי זִימִי), פִּי'
 שְׁהוּ נוֹשְׂאִין אֲרֵכְבוֹף עַל גְּבִיהֶם כַּחֲמוּרִים וְהִיָּה
 נְבוֹכְדַנְצַר רֹכֵב עֲלֵיהֶם (רַלָּה ז"ר ס"ט).

* אֲוֹרְכַתָּא, פֶּאָלְלֵמְאָכְט: לֹא כְתָבִינָן אֲוֹרְכַתָּא
 (ז"ק ע'), רֵאָה אֲרֵךְ.

(אֲרֵל) אֲרֵלוֹגִין (פֶּסִיקְטָא סְחוּדָס) ὠρολόγιον,
 אֲוֹהֵר.

(אֲרֵם) אֲרֵימּוֹן שְׁהוּא מְשׁוּבֵשׁ בְּגִיּוֹסוֹת
 (וַי"ר ל"ה) ἔρημος, וַיִּסְט.

וּמִזָּה: נַעֲשִׂית יְרוּשָׁלַיִם אֲרֵימִיָּה (רִישׁ קַס' רַנְסָה).
 * אֲרֵמְלָא = אֲלֵמְנָה.

(אֲרֵן) אֲרֵנְטוּס שֶׁל זְהָב (אֲיִכָּה רַנְסָה, אֲיִכָּה
 יוֹעַס), ornatus, שְׁמוּקֵי.

אֲוֵרוֹנִי: וְעַל לְפָסִין אֲוֵרוֹנִיּוֹת (עֲדוּת כ"ז),
 פִּי' בְּנַמִּי (זִילָה ל"ג) צַעִי חֲקִלִיּוֹתָא,

פִּי' קַעֲרוֹת שֶׁל כַּפְרִים שְׁהֶם שְׁטוּחִים וְאִין
 לְהֶם תוֹךְ. וְנִקְרָאוּ גַם אֲוֵרוֹנִיּוֹת סַחֵם: הַמְבִיא
 אֲוֵרוֹנִיּוֹת וְתַנּוּרִים (תּוֹסֶפְתָּא כִלִּיס פ"ג), וּבִלְיָד
 turna, טַאָפֵף.

אֲרֵנּוֹן, מִין מַס הַנִּיתָן מִתְּבוֹאוֹת הַשָּׂדֶה: פּוֹקוּ
 וְזַרְעוּ בִשְׁבִיעֵית מִשׁוּם אֲרֵנּוֹנָא
 (סַנְהֵד' כ"ו).

אֲרֵנְסָא: הַבַּעַע בִּאֲרֵנְסִי (סַנְת ל"ח), פִּי'
 הַעֲרוֹךְ עֲצִים אֲוֹ קִנִּים שְׁכּוֹרְכִים
 עֲלֵיהֶם צִמֵּר אֲוֹ פֶשֶׁתָן, וְכֵן הוּא בְלִי עֵרֵבִי
 עֲרֵנְאָסָה.

אֲרֵנְקִי אֲוֹ ἀρνάκις, שֶׁאָפֶעֱלִין, שֶׁאָפֶ-
 לַעֲדֵעֵר: בְּכִיס אֲוֹ בִּאֲרֵנְקִי (ז"מ

כ"ז), כִּיס עֲשׂוּי מְעוֹר כְּבֵשׁ. וּבִדְרֵךְ הַהֲשֵׁאלָה:
 אֲרֵנְקָא דְמוּחָא (זֵרְכוֹת י"ט), כִּיס שְׁהַמוּחַ מוֹנַת
 בּוֹ. בִּי אֲרֵנְקִי שֶׁלָּהֶם הִי (מוֹלִין ס'), צ"ל
 אֲרֵנְקִי, רֵאָה זֶה.

(אֲרֵם) אֲרֵם, נִיֶּשֶׁט (בַּעֲזָאָנְד. דַּעַר טַהִיעֵרֶע).
 אֲרֵסִי, נִיֶּשֶׁטִיג.

ארום. פֶּערלאַבטער. ארוסה, פֶּערלאַבטע.
 אירוסין, פֶּערלאַבונג.
אירוס (א) מין תוף, פויקע: אירוס טבלא
 דחד פומא (סוטס י'). (ב) iris,
 שווערשליליע: האירוס והקיסוס (כלאים פ"ה).
ארים (א) iris, פֶּיערזייטיגער, פריזמאטישער
 קריסטאלל: והכניסה לו ב' אריסים
 (דגים רנה עקצ), (ב) *ouros*, אויפֿזעהער,
 העובד בשדה חבירו ולוקח בשכרו חלק קצוב
 מן הפירות: לא יהיב מר שיבשא לאריסא
 (זכוח ה'). (ג) שם לקרואים האוכלים
 בסעודה (לסא אריסטון): למה לא תשבוק
 אריסא דיגסון (וי"ר כ"ח), גאָסטע. אריסתא
 (מ"ק כ"ז), סעודה, כמו אריסטון.
*** ארוסא**, קעטטע: רמי ליה ארוסא בצואריה
 (יזמות ו"ו), ובל"י *αλυσος*, קעטטע.
 ארוסטו ראה אריסטו.
אריסטון עתיד הקב"ה לעשות (וי"ר י"ג),
ἀριστον, פֶּריהשטיק.
(ארע) אירע, זיך עראיינגען. מאורע, עראייג-
 נים: והיתה מסיחה כל אותו
 המאורע (סנת י"ג).
ארעית = תחתית: ארעיתו של כותל (ירוש'
 כלאים פ"ז).
*** ארעו** (ירוש' סנת פ"ח) או *ארעיתא,
 צרעה, האַרנים.
(ארף) *ארפכת ראה אפרכמת. ארפסינהו
 לעייניה (זכרות ל"ו), פ"י
 נשא אליו עיניו, והוא מל"י *(σφθαλίμα) - ψρι*,
 (בליקע) ווערפֿען.
(ארץ) ארצות המזרח, אַריענט, מאַרגענ-
 לאַנד. ארצות המערב,
 אַקצידענט, אַבענדלאַנד. ארצות הברית, דיע
 פֶּעראייניגטען שטאַטען. ארץ מולדת,
 פֶּאַטערלאַנד.
(ארק) ארק ראה יארק. ארקבשא ראה
 אלקפשא.
ארקולאן: מיד הדבור נושקו על פיו
 לארקולאן בן הדימה (ספ"ס רנה,
 יסקי). ובפסוק תורי זהב שם: זו התורה

שלמד אלקולאן בדעתו של הקב"ה אין ספק
 שאין מלה זאת מן המדרש, והיא רק הערה
 (על מלת "סדור", "סתורס") מאיזה רועז
 יוני או ערבי (אלקוראן?).
ארקולום, הערקולעס, שם גבור יוני אשר את
 אלילים נמנה: אהן ירדא רצור
 לגדיה דארקולום (ירוש' ע"ז פ"ח).
*** ארקתא** (א) רצועה, שוהריעמען: כי פליגי
 דארקתא (סנת כ"ט). (ב) שם
 לתולעים שבמעים: למאי אכלי לה לארקתא
 (סנת ק"ט). ודומה לו: מפני סנת ערקא
 (ע"ז י"ז, לפי ג"י הערוך), ראה ערוך ערוך
 ערקא. וי"מ *morbus arcuatus*, געלבזוכט.
(ארר) אררן: באררן הרגו (סנהדרין ל'),
 קיילע, ותרי בעלי (מסלי כ"ז
 כ"ז) באוררן (זנוססתנו: באודרך). והערוך
 פ"י בגרון.
(ארש) ארישן דפרסאי עד מ' שנין (ז"ב
 כ"ה), פ"י הערוך חזקה
 (זלל סטר), ערויטצונג.
*** אורשנא** אשכחיה אבא דגני בספינא
 דתיבותא (סנהד' ק"ח), שם
 עוף הגדיי נקרא בל' פרסי *varaghna*.
 וי"מ מל"י *όρνις*, פֶּאַגעל, האַהן.
(ארת) אריתא, *αρύσσω* = גראבען, הפירה
 של מים: נפל לאריתא
 דדלאי (ז"ק י'), ותרי לאגם מים לאריתא.
ארתקדימא (ירוש' דנאי פ"ח), מוכרי
 תבואה, מל"י *ἀρτο-χρημέων*.
 ברֶאד-פֶּערזאָרגער.
ארתוקופין, *αρτοκοπιών*, באַקקערייא:
 ישי בית הלחמי בית ארתוקופין
 שלו (מדרש סנאול י"ט).
(אשב) אשבורן (חסלות פ"ג), א. פֶּערשיע-
 פֶּונג אויף ד. ערדבאָרען.
(אשו) אשויא (כלים סכ"ח) כלי שמצייעין
 עליו צמר (תרי מרכזים
 רזתי נחטויתח סוית), ראה ארנסא.
(אשה) *אשווחא, מאַננע: אשוחי וארוי (סנת
 קי"ז), ובל' ערבי שאח.

(אִשָּׁךְ) אִשְׁכִּים (נכורות נ"ד), הָאָדָעַן.
 אִשְׁכַּבְתָּא : סכינא דאשכבתא (סנת קכ"ג),
 פירש"י והערוך קצב ומוכר בשר.
 אִשְׁכּוּל של ביצים (זילה ז'), אייערשטאָק.
 אשכולות (סוטה נ"ז) ראה אשכולי.
 אוֹשְׁכָּה (חולין ס"ה), מין חגב.
 *אוֹשְׁכַּפָּא, שוסטער: חרתא דאושכפי
 (סנת ק"ד).
 אִשְׁכְּרוּעַ (ז"צ פ"ט), בונסבוים.
 (אִשְׁל) *אִשְׁרָא (א) שם אילן, א. טאָמע-
 ריסקענאַרט, ובל' ערבי
 אתל: באשלי רברבי (זילה פ"ז). ב) שטריק,
 זייל: דמתיחא באשלי (סוכה כ"ג).
 *אוֹשְׁלָא (יונא ע"ט), כמו חושלא, גרימצע.
 אִשְׁלָג (נה ס"ז) או אשלך (ססד' נ"ט),
 מין צמח שהיו משתמשים בו לבורית,
 זייענקרויט, ובל' פרסי aslengi.
 (אִשְׁם) אִשְׁמַאי, ἄσματος, הוראתו הראשונה
 (מטבע) שאין עליה צורה
 (אסימון), והושאל לאדם שאין בו דעה,
 כמו שנקראו אנשים חכמים — אנשים של
 צורה (מ"ק י'): זקן אשמאי (קדושין ל"ז).
 אִשְׁמַדַּאי, בר' פרסי אומדאן, והוא שם
 השטן אצל הפרסיים, ובאגדה
 דו"ל הוא מלך השדים: אשמדאי מלכא
 דשידי (פסחים ק"י).
 (אִשָּׁן) *אִשְׁוֹן, הָאָרֶט: אשוני הוּו צומת
 הגידין רכיכי לא הוּו צומת
 הגידין (חולין ע"ו), והוא כמו עשין בע'.
 אִשְׁוֹן, בל' סוריזמן: וכמו השחר עלה ת"י
 וכאישון מוסק קריצתא; לא עת
 האסף — לא אישון מכנשא. והוא ג"כ לי'
 מקרא: ידעך נרו באישון חשך (לפי הכתיב),
 וכן: באישון לילה, פי' בעת לילה.
 *אִשְׁוֹנָא, assum, שוויטצציממער: והוּו
 עיילין עמיה ראשונא (ז"ר ל"ג).
 (אִשְׁע) אִשְׁעָרִיָּה, שם לכת מן המדברים
 (דיאלעקטיקער) אצל
 הערביים.
 (אִשְׁפָּה) *אִשְׁפָּלָא ראה משפלה (נלות נ').

*אוֹשְׁפִּיזָא, hospes, גאַסט; גאַסטווירטשאַ:
 אורח ארעא למישבק אינש גולפא ומשכא
 לאושפיוזיה (יונא י"ז). אושפיוכנא (זילה
 ד'), גאַסטווירטשאַ.
 (אִשְׁק) *אִשְׁקוּמָא (ילקוט תהלים תתל"ג),
 גראָסער = scutum
 פֿיערעקקיגער שילד.
 (אִשְׂר) מֵאוֹשֶׁר, גליקזעליג. אושר, גליק-
 זעליגקייט.
 בֵּאִשֶׁר, אַלם, זאָ פֿערן: חובת האדם באשר
 הוא אדם.
 *אִשְׂרָא (א) שטאַרקען: תמרו וכו' מאשרן ולא
 מפנקן (כתובות י'). ב) בעשטאַטיגען:
 אשרנהו וקיימוהו. ג) גלויבען (אייגענטל.
 צושטיממען): חברך מית אשר (גיטין ל').
 אשרתא דדייני, קיום הדיינים, געריכטל.
 בעשטאַטיגונג איבער דיא אַכטהייט איינער
 אורקונדע. באשראי, אויף קרעדיט, באַרג,
 באמונה. וקרוב לשרש שרר. (ראה גם שרש
 ישר).
 אִשְׂרָה, מלת הקריאה לזיוון: אשור הייא!
 אשור הייא! (סנת קי"ט), שנעלל!
 אשור הבו ליה (גיטין ל"ד).
 (אִשְׂשָׁ) אִשְׂשָׁ מלאכתית, קינסטליכעס פֿייער,
 פֿייערווערק. *אִשְׂתָּא, פֿיעבער,
 קדחת. אשתא בת יומא (סנת ס"ו), קדחת
 הבאה בכל יום. אשתא תלתא (סס ס"ז),
 קדחת משולשת, הבאה אחת לשלשת ימים.
 אשתא צמירתא (סס), קדחת שיש אצלה
 צמרמורות (פֿראַסטעלן) ר"ל קור מתחלף עם חום.
 אִשְׂשָׁ, כמו עששית, גלאז, שפיענעל: נראה
 באשש (ירוס' ר"ה פ"ה).
 אִשְׂשִׁימִים, מין גריסין של עדשים: הנודר
 מן העדשים אסור באששישים
 (נדרים כ"ג); ובילמדנו: עדשים הן אלא
 שהוא שוחקן ומשנה אותו מבריותן.
 *אִשְׂשִׁינָא (סנת קמ"ה), וויינקרוג, ראה שישא.
 (אִשְׂת) אִשְׂוֹת, מוילוואורף: צדין את
 האשות ואת העכברין (מ"ק
 ס'), ותר' הנשמת אשותא.

ין ספק
 הערה
 רועז
 שר את
 דצור
 פליגי
 שם
 רקתא
 עקא
 ערך
 חוכמ
 זי
 זי כ"ז
 זערוך
 צ"ב
 חזקה
 פנא
 שם
 .vai
 פירא
 יתא
 תא
 זכרי
 ,ἀρά
 יא
 יפין
 יע-
 ען
 ין
 דים
 זנת
 ות.

*אשיתא דביתא (נרכות כ"ו), וואַנד, ותר' כתלנו אשוותנא.
 *אשתדא (= שתא דא), דיעזעס יאהר, הייער: אשתקד הוי דידך אשתדא דידי (ירוש' מעשר סני פ"ד).
 *אשתימא (פ"ז נ"ח), פ"י הערוך שומר החותם של מלך, מל"י אַמְהָס, זיעגעל.
 *אשתקד (= שתא קדמיחא), פֿאַדיגעס יאהר.
 אַת *אית. יש.
 א"ת ב"ש, מין כתיבה נסתרת (געהיימע שריפֿט) בחלוף א"ב בתשר"ק וכותבין למשל ת' במקום א' ושי' במקום ב' וכו' וכן בהפך.
 אַתאַ *אתא (נלווי: תא), קאַממען; איבעראיינשטיממען: אַתא כר' פרוני. אייתא, ברינגען.

ארתו, אותה, אותם, אותן, כנויי הגוף הבאים בתלמוד במקום (כנויי סנוף ספועל) הוא, היא, הם, הן: אותו האיש, יענער מאַנן. (אתך) *אתכלא (חולין ל"ג), אשכול. (אתל) אתליט, αθλητής, וועטטקאַמפֿער: ב' אתליטין שהיו מתגוששין (נ"ר כ"ג). אתלים ראה אתלים. (אתן) *אתונותא, ὀθόνη, ליינוואַנד, קלייד דאַפֿאַן: לבוש אתונותיה (ירוש' סנהד' פ"ג), וקרוב ללי מקרא: אטון מצרים.
 אתנח או אתנחתא, שם נגינה מפסקת. אתנסיאה, ἀθανασία, אונשטערבליכקייט: עלמות תר' עקילס אתנסיאה (ירוש' נגלה פ"ג). אתקושלא ראה אַסקושלא (ב). (אתר) *אתרא, אָרט. אתרוג, פֿאַראַדיעס-אַפֿעל, וכן הוא בלי ערבי. (אתת) *איתתא = אשה.

אות ב

(כאג) *באגא, pagus, פֿעלד, דאָרף; דאישדוף רובא דבאגא (נ"ו ק"ס); בני ברב דיירו בבאגא (פסקים ח'). (באל) *באלא או בלא, מַלְטָ, וואַלד; עיזי דבאלא (חולין פ'), פ"י עיזי היער או המדבר, וכן נקרא בל' ארמי שור הבור תורבלא (גמ' טס). (באם) ביאם שלי פתני (ירוש' נדרים פ"ח), מנהיג הבהמות. (באר) ביאור, ערקלאַרונג, קאַממענטאר. בבאור, דייטליך. בארג, בלי פרסי יין מבושל שמבישלין אותו עד שעומד על שלישו והוא מתוק ביותר: יין מתוק מי בארג (פ"ז ל'). (באש) *באישא, חולה: לכבווי בוצינא מן קדם באישא (סנהד' ל').

(באת) בואת (חולין ס"ג), βουας, דער אודא, שם צפור. (בבא) *בבא, דלת, שער: יתיב אכבא (ולולי מוס ג"כ נכת-עין?). בבא קמא, בבא מציעא, בבא בתרא, שער ראשון, שני, שלישי (וגם שלי ערבי נקרא חלק מן הספר שער). ונקרא כן גם חלק ופיסקא מן המשנה: בבא דרישא, בבא דסיפא (סנהד' ג'). בבואה (= Bubaui), דאָס בילד אים שפיעגעל, שאַטטענבילד: כיון שעמדו על היאור ראה א"א בבואה של שרה (מנחות לך). *בבו, האָס: וישנאו אותו ת"י ונמרו ליה בבו. ומזה: בעל דבבא. ביבי דומיני אימפרט (לפי ג' הערוך, איכפ

כסה, היו לריס), *vive domine imperator*,
 יחי אדוני הקיסר!
 (בבר) ביבר א) *vivarius*, טהיערגארטען,
 פֿישבעהאלטער : אין צדין
 גים מן הביברין אבל צדין חיה ועוף מן
 הביברין (גילס כ"ג). ב) בעבער : ביברי דגיש
 אינן מן הישוב (סולין קכ"ז), מין חיה.
 (בבת) *בוביתא : שקול עופא ושחוט על
 בוביתא דמיא (סולין
 פ"ה), פ"י רש"י והערוך מי משרת הפשתן.
 גנא ראה באגא.
 (בגן) *בגין, אום, וועגען. בגן ראה פגן.
 (בגרה) בגרה, דאס מאננעסאלטער ערדייבען
 (פֿאָן מאַדכען) : בתך בגרה
 שחרר עבדך ותן לה (פסמים קי"ג);
 ובגר לה קלא (נ"ג קס"ז), פ"י נתעבה קולה
 בקול איש מגודל. והתואר : בוגרת. וש"המ :
 בגרות (= בחרות) שמוציאה מרשות האב
 (קוטין ד'); ; ימי בגרות, דאס מאַננבארע
 אלטער (בייא מאַדכען). בגרון ראה בשם
 קומים.
 *אבגר : בחבלי דמכנר לה (כתובות ס"ה),
schmerzen, ראה פגר.
 (בדר) בד בכד (נכות י'), כל אחד לבדו,
 בלבה, אלליין : לא זו בלבד.
 זבלבה, זוענן נור : ובלבד שיכוין לבו לשמים.
 החבורה, איינזאם אויף א. אַרַטע פֿערוויילען,
 מחבורה, איינזעדלער. התבודדות, דאס איינזא-
 מע לעבען, איינזאמקייט, בדידה, איינזאמקייט.
 בית הבד (טניעית פ"ח), אַלפרעססע. פֿבֿד
 (טכרות פ"י), אַלפרעססער. בודדה,
 אַלפרעססע : מכנים אותם לבודדה (טניעית
 פ"ח). בד, ליינוואגד.
 בדר או בדיד א) שם להפירה או עוגיא
 שעושין סביב לנפנים : מאי עוגיות
 בדידי (מ"ק ד', לפי גי' סערוך); בדידין שבעיקרי
 זיתים (תוספתא ריש טניעית); אלו הן עוגיות
 הבדידין שבעיקרי אילנות (ירוש' מ"ק פ"ח).
 ב) ובדיד הוא ג"כ שם לכלי שחופרין בו
 העוגיות : יד הבדיד (כלים פכ"ט), גראבשייט.

ה הבאים
 (ספועל)
 ער מאנן.
 יכול.
 זפפער :
 גוששין
 קלייד
 זונותיה
 : אטון
 ת.
 קיים :
 (ירוש')
 (ג.)
 ייעס-
 ערבי.
 ורה,
 בבא
 (?)
 וער
 קרא
 קא
 פא
 ים
 יין
 יה
 ה
 ה

(בדה) בדה. ערוינגען ; הערויסנעהטען :
 שאור בודה להן מתוכן (מנחות
 כ"ג), מוציא. בדאי, ליגנער : כך עונשו של
 בדאי שאפי' אמר אמת אין שומעין לו (סנהד'
 פ"ט). ומה הפעל : למד רשונך לומר איני
 יודע שמת תתבדה ותאחו (זרכות ד'), פ"י
 שמת תבא לידי דבור שקד. בדות או בדותא
 (פסמים י"ח), דבר בדוי, ער־פֿיגדונג.
 (בדת) *בדת, הייטער זיין : רבה מקמא
 דפתח להו לרבנן אמר מילתא
 דבדיחותא וברחי רבנן (סנה' ל'), ותר' ויעלצו
 בד ויבדחון בך. והפעל : ומבדחין עציבי
 (טענית כ"ג), ערהייטערן, בליחא, הייטער :
 יומא בדיחא (עירונין כ"ט); בדיחא דעתיה.
 ברחן או ברחנא (כלים כ"ח), לוסטיגמאכער.
 (בדי) בודיא, בינוענמאטע : מסכנין בבודיא
 (סוכה כ'), כרוך בודיא (עירונין
 ח'). וי"ג בוריא בר', שהוא בל' פרסי מחצלת.
 (בדל) בדל, שיידען, אבזאָנדערן : הבודל
 בתמרים (נ"מ פ"ט), שמפריש
 הרעות מן היפות. נבדל, פֿערשיידען. שכל
 נבדל, קאַרפּערלאַזער גייסט. הבדיל (כתפלס),
 אמר הרכת הבדלה במוצאי שבתות וי"ט.
 והשם : הבדלה. הבדל, אונטערשייד.
 *בדיל, וועגען. בדולקי ראה ברולקי.
 (בדס) בדס : הבדסין והבדרסין (כללים פ"ט
 לפי גי' סערוך) פ"י הערוך
 בגר של בד. ראה ברס.
 בדרן, אונטער-, דורכזוכען : בודקין לעושין
 פסח (חסלות פ"ח), בודק, אונטערזוכט,
 ערפראַכט : רפואה בדוקה. בדיקה, אונטער-,
 דורכזוכונג; פֿיעהבעשויא. בדקא חלילא ראה
 ברקא חלילא.
 *בידקא דמיא (עירונין כ"ח), רעגענבאַך, זעע.
 (בדר) *בדר=פוד : בשעה שמכנישין בדר
 (ירוש' סוף זרכות). בהדי
 בשרש הד.
 (בהה) בהה, שטוינען, דומפף הינברייטען,
 בעשטירצט זיין : ישבה הארץ
 תוהה ובוהה (ז"ר ז'), דמלפא תבכא לא

העוגיות : יד הבדיד (כלים פכ"ט), גראבשייט.

בהתא (כתונות ס"ג). בביתא דבהתא (כריתות ס"ג) בבית אפל, מל' בהו. וגי' הערוך דה בר א. (בהם) בהמי, טהיעריש: תאוות בהמיות. בהמיות, דאס טהיערישע.

(בהק) הבהיק, גלאנצען, גלאנצען לאססען: שזיוו מבהיק מסוף העולם ועד סופו (נוד' רנ"ג כ"ח); הקב"ה מבהיק זיוו (סנהד' ק'). סימן מובהק (ז"מ כ"ז), סימן ברור. תלמיד או רב מובהק (ס"ג), ווירק-ליכער שילער אָדער לעהרער. הכם מובהק, ערלייכטעטער געלעהרטער. בהקן (זככות כ"ח), איש שיש לו בהרות לבנות בפניו. (בהר) חולי בהרות, מאזערן. בהתא בש' בהה. (בוא) בוא לידי דבר, אין עטוואס פֿער-פֿאללען: בא לידי חולי או יסורין (קדושין פ"ג). בוא על אשה, כמו בוא אל אשה בל' מקרא. בא, קינפטיג, פֿאלגענד: לשנה הבאה; בפרק או בסימן הבא. עולם הבא, דאס קינפטיגע לעבען. להבא, פֿיר דיא צוקונפֿט. על כל צרה שלא תבוא, בטוי שמשתמשין בו אצל הזכרת דבר רע. בא-כה, רעכטסנעהמער: יורשיו ובאי כהו. הביא (דברי איש או ספר) אנפֿיהרען, ציטירען. הביא (נחלמוד), הרבות (אלס אינבעגריפֿלען ערקלאָרען). הביא לידי דבר, צו עטוואס ברינגען (פֿעראנלאָססען): למוד מביא לידי מעשה. ביאה, כנוי לבעילה. מבוא, איינגאָנג, איינלייטונג. מבוי (זכוכי ענוות), געשלאַס-סענע גאססע: מבוי שהוא גבוה; מבואות המטונפות. תבואה, געטריידע. תבואות, איינ-קינפֿטע. בואת ראה שרש באה.

(בוב) ביב, קאנאל, אבצוגסקאנאל: המש חצרות שהיו מקלחות לביב אחד (ז"מ ק"ח). *בובנה, דאסזעלבע: דמשזיג נו בובנה (ירוש' סנה' פ"ח). גורף ביבין, קאנאלרייניגער.

(בוך) גבוך, פֿערווירט, פֿערלעגען. מבוכה, פֿערלעגענהייט.

(בוץ) מובן, זינן: מובן העצמי או הטבעי, דער אייגענטליכע זינן (איינעס

וואַרטעס). מובן המוסרי, דער אונאייגענטליכע פֿיגירליכע זינן. מובן מעצמו, זעלבסטפֿען שטאַנדליך. מבין (בלשון העם) זאכקענען, ראה הכנה, פֿערשטאַנדניס. התבוננות, בעטראַכטונג (בוס) תבוסה: דם תבוסה (כדס ע"ח) דם שהחלל מתבוס ומתגולל בו. מל"מ: מתבוסת בדמך. (בור) בור, ווילד: שדה בור, אונקולט, ווירטעס, בראך ליעגענדע פֿעלד. (אדם) בור, רָאָהער, אונגעצאָגענע מענש: המהלך לימין רבו הרי זה בור (יומ"ז ל"ז). הוביר (ע"מ): לכי לוצין לפניך, ע"ז מ"ס) בראך ליעגען לאססען: אם אוביר ולא אעביר (ז"מ ק"ד).

(בוש) בִּישׁ, בעשאַמען. ושה"מ: ביוש (התבייש א) זיך שאַמען: כח המתבייש לא במהרה הוא הוטא (כדריס כ'). (ב) בעשאַמט ווערדען: הכל לפי המבייש והמתבייש. בושת-פנים, שאַמהאַפֿטיגקייט מי שאין לו בושת פנים (סס). הלך בבושת פנים, בעשאַמט אבציעהען. בות בשרש בית. ביישן א) (ביישנית), שאַמהאַפֿשער. (ב) שם מקום: בני ביישן (פסחים כ'). הוא פֿית שָׁאָן (בוז) *ביזא, ברוסט: ליט ביזא דבן אייניק (ירוש' כלאים פ"ח). בזבו בש' בזו. (בזב) בזבנא (ז"מ קס"ז), פֿי הערוך ממונה על מכס של גשרים.

(בזג) בזגא: תיבנא ועביר בזגא (סולין כ"ג), פֿי הערוך חבילה, בינדעל. אולי כמו פתכא?

(בוזה) בִּזְהָ, ענטווירדיגען, גערינגשאַפֿטיג בעהאַנדלען: המבזה את המועדות. ושה"מ: בזוי. התבזה, זיך העראַב-ווירדיגען, פֿעראַכטליך מאכען.

(בזז) *בזז, זיך שאַמען: אביו רבזיז בניה מיניה (יבמות כ"ו); ילדה רבזיזא למטבל (כדס ט"ו).

בזבו, פֿערשענקען, פֿערשווענדען: המבזבו אל יבזבו יותר מחומש (כתונות כ'). מל' נבזבה (דכ' ז' ר').

(בוז) ראה ביזוי קטנות (בזע) (בזק) (בזר) או בי ק"ג, י"ט. [המשו] (בחל) [התא] האלבו (מעט) בחיל (בחן) טונג: בעצונ זיך ב יראים להפש המשנ נקבה. רשות לדשע (בחר)

(בזי) *בזיונא, שפאלטע, לאך; אעולי
 ואפוקי בבזיוני (כדריס כ"ו),
 ראה שרש בזע.
 ביזיינא : מאי ביזיינא כליא פרוחי (סנת
 כ"ז), ראה כליא פרוחי (ס"ג כלי).
 בוך (בוך) שאלע, פפאנגע; נתונים בבוך
 (תנייד פ"ד), ותרי כפותיו
 בזיכוחי.
 בזל *בולא : מאי בזלי פסקי באגי (ז"ג
 ס"ח), פי' חתיכות שדה
 קטנות שאין ראויות להמכר בפני עצמן.
 בוע *בוע, שפאלטען, צערדייסען. ביזעא,
 שפאלטע, ריס.
 בזק (בזק) שטרייען; בזקין מלח ע"ג
 כבש (עירונין ק"ד).
 בזר (בזר) צערשטרייען; בימות החמה
 בזרה (כרימות ו'). *ביזרא א)
 או ביזרנא, זאמען; חזי לביזרא דקרא (סנת
 ק"ג), פי' לזרע דלעת; דאית ביה ביזרני (ז"ק
 י"ט). ב) דעביד ביזרי (מולין כ"ח), פי' שעשו
 [הפשחן] אנודות.
 בחל (בחל) בוחל, האלברייפע פייגע; פגה בוחל
 וצמל (נדס נ"ז). ומזה ביחלו
 [התאנים] כונס לתוך ביתו (סניעית פ"ד),
 האלברייף ווערדען. וכן: התאנים משיבחיילו
 (ועשמות פ"ח).
 בחילה, עקעל.
 בחין (בחין) פריפען, בעטראכטען. בחינה,
 א) פריפונג, פראבע; בעטראכ-
 טונג; בחינות עולם. ב) היניכט. בבחינת, אין
 בעצוג אויף, היניכטריך. בבחינת עצמו, פיר
 זיך בעטראכטעט, אן אונד פיר זיך. ונספרי
 יראים ומקובלים משמשת מלת בחינה
 להפשטת המושגים, וענינה כמו מדה, דרך;
 המשפיע הוא בחינת זכר והמקבל הוא בחינת
 נקבה. הבחין, אונטערשיידען; כיון שניתן
 רשות למשחית אינו מבחין בין צדיקים
 לדשעים (ז"ק ס').
 בחר (בחר) בחירה, וואהל; דיע פרייע וואהל
 אין זיינען האנדלונגען:

האדם הוא בעל בחירה. נבחר, געוואהלטער,
 דעפוטירטער. בחרן, וואהלעריש. מובחר או מן
 המובחר, פאציגליך; כל השמנים כולן יפים
 לגר ושמן זית מן המובחר (סנת כ"ג).
 בחור, יונג; דקל בחור; יונגעזעלל; בורשע
 (תלנייד סיניסה).
 בחש (בחש) א) אומריהרען; בוחשין את
 השתות (זרכות ל"ה).
 ב) זוכען; אדלא אבידנא בחישנא (סנת
 ק"ז), והוא קרוב לל' חפש, בקש. *בחשא
 א) ריהרלאפעל; והדר בבחשא (פסקים
 קי"ח). ב) מיסט, אשע; אותביה תותי בחשא
 (סנהד' ל"ט), פירש"י רמין, ולפי ענין השרש
 נראה שעיקר הוראתו אישפה, ומזה: יבושין
 (מולין ס"ז), תולעים הגולדים מן האשפה.
 בטבט בשרש בטט.
 בטד *בטדא, בלשון ערבי פרסת בהמה
 טהורה: כמלא בטדא בתורא
 (מולין כ'), פי' כרוחב פסת השור.
 בטא, בטח) בטוי, אויסדרוק, פהראזע,
 רעדעווענדונג. שבועת
 בטוי (זתלמוד), שבועה אשר יבטא האדם
 לאסור אסר על נפשו. מבטא, אויסשפראכע.
 בלי-המבטא, שפראכארגאנע.
 בטי א) לבטי התחתונה שבשאול (ז"ר ס"ח),
 βαθλος, טיעפע, ראה בטט. ב) שמעיה
 להאי גברא דהוי קרי בטי (ע"ז ל"ג), ba'is,
 ארט שטאכעליגער ראכען, מין דג. בוטראה
 בלוטי. בוטיא ראה שרש בטת.
 בטח (בטח) הבטיח, פערשפרעכען. הבטחה,
 דאס פערשפרעכען. אני מובטח, איך בין
 [דעססען] זיכער; מובטח הוא לו שהוא בן
 עה"ב (זרכות כ"ז). בטוח, זיכער; פערטרוי-
 ענסווירדיג, קרעדיטפלאהיג; איש בטוח.
 בטחון, פערטרויען, גאמטעספערטרויען. בטח:
 הכטח אינו מביא את המומאה (חסלות פ"ז),
 ע"פ פי' הר"מ דף היוצא מתחתית החלון,
 העשוי להשען עליו.
 בטט *בטט בלי סורי, גלאנצען, שטראה-
 לען; תרי בהיר הוא בשחקים

במלי
 טפיע
 קענע
 זכטונ
 ע"ח
 זתבוס
 ד.
 קולטי
 ענרע
 זגענע
 י' (יוני
 י"ח)
 ולא
 ביוש
 : כ'
 (כ'
 בייש
 ייש
 ושת
 בית.
 שם
 פאן
 יניק
 בזו
 זנה
 (ז'
 על
 ביי
 אה
 ב-
 ז'
 א

בטט הוא בשוקי. ומוזה: תרי בוטיטי דנורא
 *בטט (כ"ג פ"ה), שטרצהל.
 *בטיטא דטבריא (כ"ג ל"ה) $\beta\alpha\theta\tau\eta\sigma$ מיעפע, גיא עמוקה.
 בטט, כמו בצבין, בעבע או פעפע, זיך
 פערברייטען: עד שנתבטט [הארס]
 (ילמדנו עספטיס).
 בטבוט (ירוש' סוף ע"ז), כמו בצבוין, פשתן.
 (בטל) $\beta\tau\lambda$ (א) מיססיג, אונטהאמיג זיין,
 פֿיערן, ניכט ארבייטען; ובכ"מ
 ת"ח בטלים (פסחים כ"ד). (ב) אויפגעהאבען
 זוערדען; בטלה הגזרה. (ג) אין דער מעהר-
 הייט אויפגעהען: בטל ברוב או בששים;
 בטל במיעוטו (פסחים מ"ה); בטלה דעתו
 אצל כל אדם. $\beta\tau\lambda$ (א) פֿערניכטען, אויפ-
 העבען, אבשאפֿען: בטל גזרה או דת. (ב)
 שטאָרען: בטל איש ממלאכה. בטל חמין,
 הפקיר. ונמצא גם בהפעיל: שש תקיעות
 תוקעין וכו' להבטיל את העם ממלאכה
 שבשרות (סנהד ל"ה). בטול, פֿערניכטונג,
 אנוולירונג; שטאָרונג; ניכטיגקייט. $\beta\tau\lambda$
 (א) ניכטיג, לעער, אונניטיג: דברים בטלים,
 לעערעס, מיססיגעס געשוואָטיגן. א"א לחלום
 בלא רביים בטלים (זרכות כ"ה), דברים שאין
 בהם ממש. (ב) אונגילטיג, ניכט צו רעכט
 בעשטענדיג: כקחו בטל. (ג) מיססיג, גע-
 שאַפטסלאָז. יושב בטל, הולך בטל. בטלן
 (א) אדם הבטל ממלאכה, מיססיגנאָנער. (ב)
 אדם בטל ממלאכה המתפרנס משל צבור כדי
 לישב בבב"כ חמיד: עשרה בטלנים (סנהד'
 י"ז). $\beta\tau\lambda$ מיססיגנאָניג, דבר או דברים של
 בטלה (כ"ג ל"ה), דבר בטל, דברים בטלים.
 שכר בטלה, דיא ענטשאָדיגונג פֿיר דיא צייט,
 דיע מאן בייא עטוואס פֿערליערט. לבטלה,
 לרוק: ברוך ברכה לבטלה; הוציא שם שמים
 לבטלה.
 (בטם) *בוטמא (כ"ה כ"ג), מין עץ, מערע-
 בינטע, זכן הוא בל' ערבי.
 (בטן) בטנין (כלים פט"ו) שם כלי זמר ידוע.

*בוטנא (וי"ר י"ח), מין חולי בטן. *בטן (כ"ה זס)
 (חולין ס"ג), שם עוף טהור.
 בטנה (סניעית פ"ז), שם העץ שגדלים בהרחין.
 בטנים, ולפי פ"י הר"מ פיסטאציענבוים בית אבי
 (בטש) *בטיש, טרעטען; וואלקען: דקראה סד
 אגרה מיניה לבטושי (כ"ג כ"ו) בי
 קי"ג).
 (בטת) *בוטיתא דפיהא (חולין כ"ט) בי תרי,
 קאפערבערע; ושקל (ביא) ב
 לנצא דפרחא והיי בוטיחא (זרכות ל"ה) לט
 ג"י הערוך).
 (בו) *בי (א) בא לרוב במקום ב' השמוש;
 לירחוט בי הלתא (סנהד ק"י). (ביב) *
 בתוך החול. (ב) ענינו כמו ב' ת בעבריה.
 כמו שנראה במשרים הבאים: בי אבידן ובי
 נצדפי (סנהד קי"ו), ראה אביונים. בי אתונא
 Athenaeum, אטהענעטעמפעל, שם בית-
 ועד להכמים בעיר רומי: סבי דבי אתונא
 (זכרות ס'). בי בני (סנהד ל"ג), בית המרחץ.
 בי ברוך: כי מייתית לי אומצא דבישרא
 טרה ואייתי לי מהיכא דמיקרב לבי ברוך
 (זרכות מ"ד), $\beta\epsilon\pi\tau\chi\acute{o}\varsigma$ שלונג, או $\beta\epsilon\rho\acute{\epsilon}\chi\theta\omicron\varsigma$,
 גורגעל, וכן פ"י הערוך, בית השחיטה. בי
 גזא (חולין קל"ט), בית גנוים. בי גננא (סנהד
 קי"ו), חופד, בי דוָאָר, בריעפֿפֿאָסט: אין
 משלהין אגרת ביד עכו"ם וכו', דקביע בי
 דואר במתא (סנהד י"ט), ראה דָרָר, בי דוגי
 (חולין קי"ח), כדי שמעמידין תחת הצל
 לקבל השומן הנוסף. בי דודי, ראה בי כירי.
 בי דינא, בית דין. בי דינאי (כלים פ"ה), ראה
 סס), בעדואינען, א. נאָמאָדישער, אין צעלטען
 אָדער האָהלען וואָהנענדער פֿאָלקסשטאמם
 אים נאָרדליכען אפֿיקאָ אונד אראָביען. בי
 דפא (כ"ג ע"ד), בית הכבד. בי דרוי (סנהד
 כ"ד), גורן. בי הלולא, בית חתונה. בי זרי
 (כ"ג כ"ה), טענגע, גורן. בי כווי לא הוי
 חזקה (כ"ג ז' ו'), ארובות קטנות העשויות
 בכותל להכניס בהן ראשי הקורות, ראה כווא.
 בי כסי (סנהד ל"ו), בית הכוסות (כ"ה זס).
 בי כדיאו בי דודי (סנהד מ"ח), מין מוליאד.

(עירונין י"ז). בייר (סניעית פ"ח), חופר בארות.
בירנית (פסחים קי"ח, גם ציחיד) = בירה,
בורג, שלאס.

בירית (סנה ס"ג), מין צמיד הניתן על
השוקיים, כדמפ' בגמ'.

(בייש) *בייש, רע. בישות, תאר הפעל: הוא
ביה ברבב"ח בישות (פסחים

כ"ג), פי' הביט בו בכעס. בייש, ביישן
בשרש בוש.

(בית) בית א) טעמפעל: בית ראשון, בית
שני. הר הבית, טעמפעלבערג.

ב) געהיווע, שאכטעל, ביכסע, כאשר נראה
במשלים הבאים. ג) סטרופהע. ד) בית או

*ביתא, שם לאות השניה מאותיות א"ב על
שם צורתה הדומה לבית. בית אבטינס,

ראה אבטינס. בית אבן, לשכה היתה על
פני המקדש מצד מזרחית צפונית ובית אבן

היתה נקראת (פרס פ"ג). בית אחיזה (סנה
ע"ח), שם למקום שאוחזין בו בדבר. בית

אצבעות (כלים פכ"ו), בית יד המכסה את
האצבעות. בית הבד, (סניעית פ"ח), אל-

פרעסע. בית הבליעה (טסרות פ"ח), שלונד.
בית במיא (נגלה ו'), שם בית ע"ז ידוע. בית

הבעל, שם שדה פשוט (נספך: בית הסלחין).
בית הנושת (חולין קכ"ז), מקום הערוה,

שאמטהילע. בית גליא (נגלה ו'), Αγλία,
נאמע איינער דער דרייא גראציען, שם בית

ע"ז. בית גנוים, שאטצקאממער. בית דין,
גערעכטסהויז; געריכט. בית דין הגדול, דאס

אבערסטע געריכט, דער האַהע ראטה. בית
דין של מעלה, דאס היממלישע געריכט.

מעשה בית דין, געריכטליכער אקט. בית דירה
(ז"ז), וואָהנהויז. בית דלפא (נדות פ"ד), שם

למקום הצנור בגג. והרמב"ם פי' שהיה נהוג
אצלם לעשות ב' קירוים, כדי שאם ידלוף

הקרוי העריון יעמדו המים בחלל שבין ב'
הקירוים, ונקרא חלל זה בית דלפה. בית

דפוס, דרוקערייא. בית ועד (סוטה ע"ט),
פערזאממלונגסהויז פֿיר דיע געמיינדעפֿער-

טרעטער אָדער געלעהרטע, ראטההויז. בית

*בטן (חלה זס). ביכנשתא, בית הכנסת. בי מדרשא,
בית מדרש. בי מסותא (עירונין כ"ז), בית

הגדלים המרחץ. בי מעצרת (ז"ע ע"ד), גח. בינשא,
ציענבוים בית אבי אשתו. בי סדיא (סנה קי"ח), קיססען,

ען: דקראס סדיא. בי רב (עירונין ע"ג), שולע.
שי (ז"ע ע"ד) בי רב, שילער. בי חפי (עירונין כ"ט),

פיערהערד, תנור וכירים ת"י תנורין ותפין.
כ"ט) בי תרי, שני אנשים.

ושקל (ביא) ביאה אתה מעביר עלינו (ז"ר ל"ד),
βία, געוואלטטהאט.

בייא בייא היינו דאחרביה לביתה (סנהד'
ס"ד), מלת הקראה לצער, וועה!

(ביב) *בייב, יאממערן, קלאַגען: בייבן
ובכיון (ירוש' תענית פ"ג),

בידן ובייב לל' יבב במקרא.
אתינא, (ביט) *ביטא (ירוש' סנועות פ"ג), ביצה.

בית- (בין) בין ... ובין ... עם זיין ... אָדער ... זאָ-
וואָהל ... אלס ... בין כך ובין כך, עם

מרחץ. זיא זאָ אָדער זאָ. בינס לבין עצמם, אונטער
איינאָנדער. *ביני ביני, וואָהרענד דעססען,

ברוך מיטטלערוויילע. בינתים, דאָצווישען. בינוני,
מיטטעלמאַסיג; מיטטעלדינג; פארטיציפיום

βρόχι, (גראמ). בינוני פועל, טהאטיגע מיטטעל-
פֿאַרם, פארטיציפיום אקטיוואוס. בינוני פועל,

ביידענדע מיטטעלפֿאַרם, פארטיציפיום
פאססיוואוס.

ביין, βίον, פאלמצווייג; מי שנוצה נוטל בין
(ילנודו חנוך).

ביע) *ביעא או ביעתא, ביצה.
ביץ) ביצה (לא נוכל ציחיד צונקרא), איי.

הטיל ביצים, אייעל לעגען.
ביצים של זכר, האָדען: כל שנפצעו הביצים

שלו (יבנות ע"ס). ביצי דגים, פֿישראָגען.
ביצי כנים (סנה ק"ז), Bliffe, ביצי נץ חלב

(ירוש' סניעית פ"ז), ראה חלבצין. ביצת הסיד
(סנה פ'), כדור עשוי מסיד. ביצת היוצרים

(פרס פ"ס), כדור של טיט שהוא תחלת
מעשה כל כלי יוצר.

ביצה, שורש: לקעקע ביצחן (וי"ר י"ח).
(ביר) בירא = באר: עושין פסין לביראות

ועד המדינה, לאַנד-רייכסטאג. בית חולים, שפיטאל. בית החלפות (נדות ל"ז), מקום בכ"ה שהיו גונזים בו הסכינים. בית חוניו אַניאסטעמפעל, בית מקדש שהקים חוניו הכהן (אשר ברח הוא ויהודים רבים עמו בימי אנטיוכוס אפיפניס מלך סוריא — אל מצרים) בעיר לאונטופוליס אשר במצרים ויכהן שם. בית החצים (כלים פ"ו), קאַבער. בית הטבילה, בית מרחץ העשוי לטבול בו כדת. בית יד א) האנדהאבע: מקל שעשאו בית יד לקרדום (כלים פ"כ). ב) אַרמעל: בית יד של בגדי כהונה (יונא ע"ג). בית הכוסות א) (כלים פ"ו), תיבה העשויה לשים בה כוסות. ב) שם אבר בעח"י, דער צווייטע מאַגען דער ווידערקיינדען טהיערע, מאַ-גענציפֿעל, הויבע. בית כור או בית סאה, מדת שדה הראויה לזרוע בה כור או סאה דגן. בית הכנסת (ברבוי: בתי כנסיות) א) פֿערזאַממלונגהויז: בתי כנסיות של עמי הארץ (לכות פ"ג). ב) בעטהויז, סינאגאגע. בית הכסא (לכות כ"ג), אבטריטט. בית לגינים (כלים פ"ו), פֿלאַשענפֿוטעראל, בית מדרש, לעהרהויז, האַכשולע. בית מדרש הרבנים, ראַבבינאַטשולע. בית המוקד (תנייד פ"ח), שם לשכה ידועה במקדש ששם היו מבעירין אש תמיד לצורך המזבח ושם היו הכהנים שומרים. בית מזוזה (כלים פ"ו), גרתיק העשוי לשים בו המזוזה שקובעין בדלת. בית מטבחים (תנייד ל"י), שלאַכטהויז. בית המים (ונגלס כ"ז), חדר המיוחד להשתין בו מים. בית המכס, צאַללאַמט. בית ממסך, שענקע. בית מסחר, האַנדעלטהויז, Comptoir, בית מסחר שטרות, באַרזע. בית מעשה, ווערק-שטאַטט, פֿאַבריק. בית מקדש, טעמפעל. בית מרחץ (לכות ס'), באדעהויז. בית מרקחת, אפאָטעקע. בית משוגעים, איררענ-הויז. בית נזירים או נזירות, קלאַסטער. בית הניצוץ (תנייד פ"ח), שם אכסדרה שבמקדש שבה עמדה משמרה של שוערים מן הלויים ובעלייה שעל גבה היו הכהנים שומרים. בית

ספר (ז"ק קי"ד), שולע. בית הסתרים, שאַטטהיילע. *בית עלמין (ליכס רבס, רנתי נגוים פֿריעדעהאָף. בית עקד הספרים, ביבל־אַטעהע בית פאני (פסקים ס"ג), מקום ששם הפסד והקדשים נאכלים, והוא מחומת ירושלים ולפנים. ואולי נקרא ע"ש מעינות (חז"ל) שהיו שם. בית פני (ז"ו ט'), צוים, ראה פני בית הפרס (לסלות י"ז), forum, פֿאַרהאַף דער גראכעס. בית צביטה (סניגס כ'), שם למקום שאוחזין בו בכלי, וכן הוא בל' ערבי. ונקרא ג"כ: בית צביעה (כלים פכ"ס), ובל' סוף צבעא. בית צואר (סנת ו"ס), פי הכתונת שהצואר נכנס בו. בית קבול, דער רוי (איינעס געפֿאַסעס) אום עטוואַס אויפֿצונען מען: כלי שיש לו בית קבול. בית הקברות בענראַבנישטאַטטע, פריעדעהאָף. בית קול (ז"ו כ"ס), כמו בית מרקולים. בית ראש קאָפּע אן א. מאַנטעל. בית רים (לחס ענד ענד רס), רעננבאַהן. בית הרעי א) אפֿטער (כלים פ"ז), נאַטגעשירד. בית שואבה שמהת בית השואבה, שם לחג והילולא (ליכט פֿעס ט) שחגנו היהודים בליל סוכות בזמן בית שני בהבערת גרות ואבוקות הרבה בעזרת נשים שבמקדש, כמ"ש בגמ' ומנורות של זהב וכו' וד' ילדים וכו' ובידיהם כדי שמן של מאה ועשרים לוג וכו' ולא היתה חצר בירושלים שלא היתה מאורה מאור בית השואבה וחסידים ואנשי מעשה היו מרקדים באבוקות של אור (סוכס כ"ח) ונקרא "שואבה" ע"ש השב"ים [די נור = פֿאַקקעלן], ראה אוצה"ש שם שביב. והנה גם הפרסיום היה להם חג שחגנו בהבערת אש והדלקת גרות הרבה ונקרא ג"כ Scheb sise. בית השחי (נגעים פ"ו), אכסעלהאַלע. בית השלחין (ז"ק ז'), שדה שעשויות בו ברכות מים ותעלות להשקות מהן; והוא מענין ואת תעלותיה שלחה (ימ' ל"ח ד'). בית שער (ז"ז ז'), פֿאַרהאַללע. בית שקע של גר (כלים פ"ג), געשטעלל אָדער פּוס איינער לאַמפע. בית תבלין (כלים פ"ג),

עיווי
שרש
חיות
נת
עיו
בית
אחד
בכד
בכר
מבחו
ס'
בוכיא
בובי
סנת
בכר
בכר
בל
פ"ח
בול
שביד
בל
פ"ג
בל
לומפ
בל
ביהב
בל
כתב

עוורצ- פפעפערביכסע. בית תורפה, ראה
 שרש תרף. ביתי, היזולך, היימיש, צאהם :
 בית ביתות. *בות או בית, איבערנאכטען :
 בית דינא (סנסדרין ל"ה) ; וביתי בני רב
 (עירונין ע"ג).
 ביתוסים, שם כת בישראל בזמן בית שני.
 (ראה איסיאים) : שאל ביתוסי
 אחד (סנת ק"ח).
 בכה) בכיין , איש הבוכה הרבה בטבעו.
 בכי) *בוכיא א) : ושדי קשיותא לבוכיא
 (סנת כ"ט) ; בוכיא היסקו
 מבחויך (פסחים ל', וג' הערוך בוכיא, וזנחיס
 ס"ה סנסחא כוכיא), טיענעל. ב) : חוש של
 בוכיא (סוכה כ"ג), פ"י חוש הערב. ומוה :
 בוכיאר, וועבערשיפֿעכען : שכן אורגי
 ירעות זורקן בוכיאר ביריעה
 (סנת ל"ו). בוכיאר ראה כוכליאר.
 בכין) *בוכנא (סנת ע"ז), מארזערקילע.
 בכר) בכריא (סניעית פ"ז), βακκαρις,
 ווילדע נארדע, שם צמח.
 בל) בול, βῶλος, ערדשאַללע, קלומפען :
 הארץ עשויה בולות (ירוש' ר"ה
 פ"ה) ; בול של מלח (סנת ס"ז), גרגיר מלח.
 בולי, βουλή, ראטהספערזאמלונג : בורי
 ודימוס יוצאין עמו (ז"ר ו') ; בולאות
 שביהודה (גיטין ל"ז). בלבטום ראה בלוטי.
 בלב) בולבסין, βολβός, בלומענצוויעבעל :
 חוץ מן הבולבסין (עוקלין
 פ"ג, וזנסחטנו כלוסין. וי"ג בלובסין).
 בלד) בלדר, veredarius, קוריער : עבר
 חד בלדר (ז"ר י').
 בלה) בלה, פֿערוויסטען : התנאים מבלי
 עולם. בלאות (נדס י"ג),
 לומפען, פֿעטצען ; בלאי המחוח (חולין ק"ז).
 בלו) בלומא, βαλλισμός, טאנצעסט :
 ב' בלומאות א' - שמחת
 ביהמ"ק וא' שמחת בת פֿיעה (וי"ר י"ג).
 בלמ) בלמ, הערפֿארשטעהען, -ראגען :
 עינים בולטות (סוכה ט') ;
 כתב בולמ, ערהאבענע שרייבֿא, en relief.

בליטה, פֿארשפרונג.
 בלוטים (ונסוח ס"ג), אייכעלן, ותרי אלון
 בלוט, אייכע, וכן הוא בלי ערבי.
 בלי) בלייטי או בלינטי או בלוטום או
 בליותום, βουλευτής,
 ראטהסהערר : לשכת בלוטי (יונא ח'), כן
 היתה נקראת בתחלה לשכת פרהדרין המיוחדת
 לכהן גדול ; פלן עתיר נעבדינה בלוטום
 (ז"ר ע"ו) ; והוון בירושלים ארבעה בלוטיין
 (איכה דנה, סיו לריה) ; אמר ר"ח פרום
 בלי בטי (גיטין ל"ז), פֿאס ראטהע אויס,
 (כן תיקן הנוספי, וזנסחטנו: פרום בולי ובוטי).
 בליונא דגושפנקא (גיטין כ"ז), עדעלשטיין,
 מל"י ὑάλινος, גלאזערן, דורכזיכ-
 טיג, בלובסין ראה בולבסין. בלנום ראה כלנום.
 בלל) בלילה, מישונג : בלילה עבה או
 רכה (נעיסה או נענסיל).
 בלב, פֿערמישען, פֿערווירען, אויס דעם
 קאנצעפט ברינגען. והשם : בלבול, פֿערווירונג.
 בלם) *בלמא, vallum, וואַלל, דאָס :
 עיקר בלמא לבעה"ב (ז"ע
 ק"ג). בלום ראה בלום.
 בולמום, βούλιμος, הייסהונגער ; מי שאחזו
 בולמום (יונא פ"ג).
 בלן) *בלנא, βάλανος, אייכעל, נוס :
 דשתי המרא בתר בלני
 (ירוש' זרכות פ"ו).
 בלן, βαλανεύς, באדעמיסטער : לא לבלן
 ולא לספר (סניעית ח'). בלניות,
 באדעציג : המוכר את המרחץ לא מכר את
 הבלניות (ז"נ ס"ג). ומוה : בלנר balne-
 arium, באדעמאנטעל : בלנרי נשים (ירוש'
 כלאים פ"ט).
 בלנטיא, βαλάντιον, זאקק : שלא ישול
 אחרוך בלנטיא (ספרא זכר).
 בלם) בלום א) שמוציג : על הנקים
 חוצצין על הבלוסים אינן
 חוצצין (נקואות פ"ט). ב) פֿערמישט : עיסה
 בלוסה (סנת ע"ו), מעורבת בסובין ; אוצר
 בלוס (גיטין ס"ז), אוצר שיש בני תערובת

ם, שא
 כתיבגוים
 בליאטהע
 שם הפס
 ירושלי
 ת (חזו
 ראה פנ
 רהאף דע
 שם למק
 דבי. ונקר
 ובל' סו
 י הכתונ
 דער רו
 יפצונע
 הקברות
 בית קול
 ית ראש
 רלס ענ
 אפֿטער
 שואבה
 והילול
 בליל
 ואבוקו
 ש בגמ'
 ובידיה
 וכו' ולא
 מאידו
 מעשו
 כה כ"ה)
 נור =
 ב. והנ
 בהבער
 Scheb
 האהלע
 ויות בו
 ; והוא
 ח' ד').
 ת שקע
 ר פוס
 פ"ב),

מינים רבים, טובים ורעים כאחד (ראה טס
 זגני' וז"ר כ"ח).
 בולם, βέλος, פפ"יל: ב"ו מוסך בולם
 (ז"ר י"ג, לפי גי' הערוך).
 *בלום או בלוסא, βάλος, גלצו: בהמתו
 טעונה עששיות וכו' התם בבלוסא
 (סנה קכ"ד), פי' לוחות של זכוכית: דברים
 שמכוסין מכם בעוה"ז עתידין הן להיות
 צפויים לכם כהדין בלוס (פסיקתא פרה).
 בליסטרא, ballistarium, וואורפמאשיענע;
 וואורפגעשפס: אבני בליסטראות
 (ילקוט שמות י"ד): הצים ובני בליסטראות. ומה:
 וכי מרע"ה קניני היה או בליסטראי (חולין ס').
 ר"ל מורה באבני בליסטראות.
 בלסמון (ז"ר ל"ח), באלזאם.
 בלספימא (ילמדנו פנחס), βλασφημία,
 לאסטערונג. בלוספין ראה
 פלונסין.
 (בלע) בלע א) (א. פליסיגקייט) אייג-
 ציעהען: ספוג שבלע
 משקין (כלים פ"ט). נייר בולע, לאשפאפיער.
 ב) העריינבעקאממען: קולפא (פריגעל) טבא
 בלע (ערכין כ"ג); תרי קולפי בלעית (זרכות
 כ"ו). הבלע, זיך וואַרין פֿערליערען: המים
 נבלעים בעפר; וואַרין ענטהאלטען זיין: והרבה
 משנות עמרם נבלעים בשנות קהת (רס"י שמות
 י"ג ז'י). ועוד בדרך ההשאלה: הלומד תורה
 בילדותו דברי תורה נבלעין בדמיו (אדר"ן
 פכ"ד). ובהפעיל: הבליע רוק בכסותו, פֿער-
 שווינדען לאַססען: הבליע אות או מלה
 (זכור), אונאויסגעשפראַכען לאַססען, אונ-
 דייטליך אויסשפרעכען: שהבליע שם בנעימת
 אחיו הכהנים (קדושין ע"ח). והשם מזה: בלע
 א) (ז"ו י"י) הנבלע בכלי מן המשקה שבנו. ב)
 הוה ליה חד בלע (קסלת רצה, כסגנה סילח),
 מכה בבית הבליעה (סנוספי). בלוספין ראה
 בולבסין.
 (בלק) בלקטיר: ב' בלקטירין מרדכי
 ואסתר (פסיקתא ט"ו),
 βλακώτερος, קראַפֿטלאַז, פי' רכים וענוגים.

וצר בלקטירין שלו (פסיקתא עשרת הדרכות)
 ראה בלקטיר. בלקיא ראה גלבקיא.
 (בלר) בלורא: וועטשאַפפֿער: בלורין
 סלגורין (ע"ז י"ח), מל"ח
 bello, קאמפפֿען.
 בלורית, לאַנגעס האַר: מגדל בלורית
 (קידושין ע"ו); יום תגלחת זקנו
 ובלוריתו (ע"ז ס').
 בולרא או בולרין, βωλάριον, ערדשאַללע,
 קלומפען: בולריות שר זהב (ז"ר
 כ"ח); ראה בולרין אחת מושלכת (ז"ר ס').
 בלרין ראה פורר.
 (בלש) בלש, זוכען: בולשת שנכנסה לעיר
 (כדס י"ג), שטרייפשאאר.
 מקל הבלשים (כלים ט"ו), לפי פי' הערוך
 שומרי המכם המתפשים בסחורות במקלותיהם.
 ויותר נראה שהוא מענין בולשת שנכנסה
 לעיר, ומענין: משדר באלושי אבתריה (זרכות
 ז"ד), זאָלדאטען אָדער פּאַליציידיענער, וכן:
 שדר בלשא ואפקוה (כדס כ"ג); וכן: שלח
 עמה אפיקלין ובלשין (ילמדנו זלק).
 (במה) בימה של עץ (סוכס כ"ח), βῆμα,
 אנהאָע, ביהנע.
 (במס) במוס, βωμος, אלטאר: אבן שחצבה
 תחלה לבמוס (ע"ז י"ז).
 (בן) *בונא או בונתא, א) קאָרנכען: ז' בוני
 כמונא (סנה ס"ז); אי
 כבונתא לא משכחא ליה (ז"ר י"ח), פי'
 גרעין הזרע. ב) בונא, בלוטגעל: שב בוני
 דמיא (גיטין ס"ט).
 *בינא או בינתא, א) האאר: ז' ביני
 מדיקנא דכלבא סבא (סנה ס"ז);
 כמשחל בינתא מהלבא (זרכות ח'), מבינתא
 דראשי ועד טופרא דרעמי (סנה ק"ו). ב)
 שורבינא ובינא (גיטין ס"ח), פאלמצווייג,
 ראה ביינ בשרש בין. בי בני בשרש בי.
 בינתא בשרש בנה.
 (בנה) בנה שמות או פעלים, בילדען.
 בנאי, בוּמייסטער.
 בנין, בדרך ההשאלה: רוב בנינו של מת

(הסגולות ס"ח). רוב נוספי בנין המלה, ווארט-
 פארם: בנין קל, נקרא הכנין הפשוט בפעל
 עברי שאין בו לא דגש חזק ולא תוספת אות
 חסומן הבנין, כמו זכר שָׁמַר; ונקרא ג"כ בנין
 פעל בנין פעל, נקרא הכנין שיש בו דגש
 חזק בעי הפעל, כמו שָׁמַר, סָפַר; ונקרא ג"כ
 בנין הכבד. בנין הפעיל - בנין הפעלים
 היוצאים לשני פעולים, שנוסף עליהם אות ה'
 לפני אותיות השרש, כמו הִפְקִיד, הִאָבִיל; ונקרא
 ג"כ בנין הכבד הנוסף בנין נפעל - בנין
 הקל בפעל השב על מקבל הפעולה, שנוסף עליו
 אות ה' לפני אותיות השרש, כמו נִשְׁמַר, נִפְקַד.
 בנין פעל - בנין הכבד בפעל השב על מקבל
 הפעולה, והוא דגוש עי הפעל, כמו פָּקַד, חָפַר.
 בנין הפעל - בנין הכבד הנוסף בפעל השב
 על מקבל הפעולה, שנוסף עליו ה' לפני אותיות
 השרש, כמו הִפְקִיד, הִקְבִישׁ. בנין הַתְּפַעֵל
 - בנין הפעלים החוזרים, ר"ל שהפעולה חוזרת
 בהם אל הפועל שהוא פועל ומקבל הפעולה
 כאחד, ונוספו עליו אותיות ה' ותי לפני אותיות
 השרש, כמו הִתְפַּלֵּל, הִתְנַחֵם. בנין אב, מדה
 כמדות הדרש לחכמים בתורה בלמוד דבר מן
 הדברים הדומים לו, כמו: לא הרי משכב כהרי
 משכב ולא הרי מושב כהרי משכב, הצד השווה
 שבין שהן עשויים לנחת וכו' הוב מטמא אותן
 וכו' אף כל העשוי לנחת וכו' הוב מטמא אותו
 וכו'. ויש בנין אב מכתוב אחד, ר"ל מענין אחד,
 ובנין אב משני כתובים, ר"ל משני ענינים. זה
 בנה אב, דאם גיבט איין "בנין אב" אב, דאם
 בעווייזט.
 הבנית, פֶּאַרמאט (א. כוכעם): תבנית
 רביעית, קווארטאפֶּאַרמאט. תבנית
 שמינית, אַקטאוּפֶּאַרמאט. תבנית גליון שלם,
 פֶּאַליאָפֶּאַרמאט.
 בא לרוב במקום בעל להוראת הקנין
 כמו: בן דעת; בן תורה. ולפעמים
 יצויין בו ההכשר והראיית (אייגנונג) לדבר
 מה, כמו: קטנים לאו בני שליחות הם; יתמי
 לאו בני מחילה גינהו. בן אח או בן אחות
 געפֶּאַע. בן אמונה, גלויבענסגענאָססע. בן

אומנות, געווערענסגענאָססע. בן ארץ, לאנדט-
 מאנן. בן בית, הויזגענאָססע, הויזפֶּאַריינד:
 בניך שמו פניהם עלי שאני כבן בית לפניך
 (מענית י"ט). בן ברית (כ"ק ס'), גלויבענס-
 גענאָססע, יודע. בן גדולים, פֶּאַן האָהער
 הערקונפֶּט. בן גיל ראה שרש גיל. בן דוד
 או בן דודה, געשוויסטערקינד. בן דור,
 צייטגענאָססע. בן דעה או בן דעת, א. מענש
 פֶּאַן פֶּערשטאנד (נספך חש"ו). בן זוג, וואס
 צו דעמועלבען פֶּאַאר געהאָרט. בן חורין,
 א. פֶּרייער מענש (נספך עבד). נכסים בני
 חורין, אונבעלאסטעטע גיטער. בן טובים,
 פֶּאַן גוטער הערקונפֶּט. בני ישיבה, תלמידי
 הישיבה. בן כפר (חגיגה י"ג), לאנדמאנן,
 דאָרפֶּלער. בן כרך (סס), גראָסשטאָדטער.
 בן מדינה, שטאאטסבירגער. בן מלך, פֶּרינץ.
 בני מעים, איינגעוויידע. בני מרון (כ"ה י"ו),
 שאָע, כדמפ' בגמ'. בן הנפילים (א) מין שרץ
 המים: זעזע את הימים והראהו את בן הנפילים
 (סנופ רכס ט"ו), ובגמ' (חולין קכ"ז) בן
 הנפילים סלמנדרא. (ב) שם רוח רעה: רוח
 בן הנפילים באה עליו (זכורו נ"ד), הראשונים
 חשבו (כמו סימקו חלאים רצים לרוחות רעות)
 כמה בעלי חיים המרוחקים מן הישוב או
 המעוררים בהלה או תמהון בלב רואיהם -
 לרוחות ומזיקין, כמו הלילית, שהוא מין
 עוף כדאיתא בגדה (כ"ד): המפלת דמות לילית
 וכו' שיש לו כנפים, ואמרו: הישן בבית יחידי
 אוחתו לילית (סנה קנ"ח) ראה שרש ליל.
 ונחשבו גם הקופים בין רוחות ושדים ולילין
 (סנהד' ק"ט). ויתכן שבמובן זה הוא ג"כ:
 רוח קצרית באה עליו (זכורו נ"ד), כמו
 שמפ' בגמ' שם: מאי ניהו נאלא, ונמצא
 ג"כ שם בע"ה ירוד נאלא (סנהד' נ"ט). בן
 עיר, שטאָדטבירגער, שטאָדטער. בן פקועה,
 בשרש פקע. בן קימא, נאמר בהפך גפֶּל.
 בן תורה, איש מלומד בתורה: מפני שאינן
 בני תורה (עירובין ט').
 בת אח או בת אחות, ניכטע. בבת אחת,
 אויף איין מאל, אין איינעם צוגע:

דיה כותבה בבת אחת (יונא ל"ח); השותה
 כוסו בבת אחת (פסקיס פ"ו). בת ארעא
 ראה צינית. בת בירתא (מולין ק"ו), פי' באר
 קטנה. בת דוד או בת דודה, געשוויסטערקינד.
 בת חורין היא זו ומקפדת (סנת ק"ט), לדעת
 בעל החלוקין הוא מלה פילוויית: פתכאריתנתן
 = ענטגענערטעטען, בעקרדיעגען, ופי' קפדנית.
 בת מזגא חמרא (מולין ס"ג), שם עוף טהור.
 בת מלך א) פרינצעסין. ב) שם חולי
 עינים: פוך מעביר בת מלך (סנת ק"ט), פי'
 הערוך (ערך נת מורין) רוח רעה השורה
 על העינים; ויצאו בנות מלך וסימו את עיניו
 (מוספתא ז"ק פ"ט). בת גיה, שם לחוט
 השתי המתוח על מכונת הארג: העושה שתי
 בתי גירין (סנת ק"ה); לאורג צלצול (מגורס)
 על רוחב שלש בתי גירין (סס); תרתי בבת
 גירא (סס). בת עינא (מ"ק י'), שם לנקב
 שבאמצע הריחים. בת צידעא בשרש צדע.
 בת קבריא (אסתרי רנה, נסרלומו), מין עוף,
 ראה צרצרא. בת קול בשרש קול. בת ראש:
 בדי שלא יודקר הגדי בבת ראש (עיטובין י"ו);
 עד שהיו אחיו הכהנים נזקרים בבת ראש
 לאחוריהם (יונא ל"ח), לדעת בעל המשביר
 הוא ל"י אפרווס, אוף איין מאל. בנות שבע
 (נעסרות פ"ג), מין תאנים לבנות מדבריות
 המתבשלות באילן אחר שלש שנים, ונקראו
 ג"כ: בנות שוח (דנאי פ"ח). ביות שקמה,
 שם לפרי עץ השקמה, סיקאמארען, מוילבעער-
 פייגען. *בת תיהא (ע"ז ס"ה), נקב שבמגופת
 החבית העשווי לתהות (לסקיח) בו אל היין.
 ביניתא, באנעטפיש, מין דג: חמרא דא-ל
 ביניתא (ז"ק י"ט); ביניתא אכריסא תקלה
 (ז"מ ע"ט).
 (בנד) *בנבא: מאי עוגיות בנכי (מ"ק ד'),
 וגי' הערוך בדדי, ראה שרש
 בדר.
 (בנה) בנפיקין (נמד' רנה י"ח), benefi-
 cium, וואהלט-אט, גע-
 פאלליגקייט.
 (בנר) בנריות, כמו בלניות (נשרס זלן),

באדעצייג: דליות ובנריות נתנה למדח
 (ז"ר נ"ה). ביניתא בסוף שרש בנה.
 *בנרסא, Burius, שם בגד שלובש
 הערביאים: אלבשוני בנרסא
 (ירוש' כלאים פ"ט).
 (בס) ביסא: שהחורו לביסא גדושה (מנחם
 ז'), vas, געפאס; שו
 מכל ביסא (ליכס רנה, ומנחם).
 (בסמ) בסמיא, vestis, קלייד: מחל
 כלים ובסמיות (נמד' רנה)
 ז'). בוסיא ראה בוסיא.
 (בסל) בסיליאום, βασιλεύς, העררשען
 לאב לפרעה לפטח
 בסיליאום (ז"ר ל"ג); פרא בסיליום נימו
 אגרפוס (ירוש' ר"ס פ"ח), לי יוני הוא
 νόμος ἀγραφος (βασιλει) πρό βασιλέως
 דעם קאניגע איזט קיין געשריעבענעס נט
 זעטן. בסילקי, βασιλική, קאניגליכעס גע
 ביידע, גראסע האללע: לשכת הגזות כס
 בסילקי גדולה היתה (יונא כ"ד); בסילס
 רה"י לשכת ורה"ר לשמאה (פסכות פ"ו)
 אכסדרה גדולה אצל הרומיים אשר בה שפס
 משפטים ופקחו על צרכי המדינה, א ו ל
 המ ש פ ט.
 (בסס) בפסם או פישם א) ווירצען: יין מבושם
 פארפיידיען: האשה צריכ
 להתבסם ואין האיש צריך להתבסם (ז"ר י"ו)
 ומזה ג"כ: ודמו כמאן דמבסמי וגנו (ז'
 ע"ג), באלאזמירט. וי"מ מענין ב): איבס
 קס רבה ושחמיה לר"ז (מגלס ז'), זיך ב
 רוישען, בל"י פוסיס, טראיק. בפסם (ז"ר י"ו)
 או פישם (נרכות נ"ג), געווירצהאנדלער.
 *בסים, זיס: רווחא לבסימא שכיתא (עירובין
 פ"ג). ומזה: לבסומי קלא (סוטה
 כ"ח) להנעים הקול, ותרי' לחם סתרים ינע
 לחמא דשימורא בסימא.
 (בסס) בסיס: basis, פוס, פאסטאמענט
 הפרח והבסיס (כלים פ"ח)
 רגל של מנורה; אבל במניה נעשה בסיס לרש

ואסור (סנת ק"כ), ותרי כן בסיסא.
 (בסת) בַּסְתִּיר, βεστιάριος, גארדער־אָבענ-
 מייסטער : וזיה מפקיד וכו'
 את הבסתייר על אותו פורפירא (פסיקמא י'),
 אה בסטיא.
 בוֹסְתִנָּא (סנת ל'), גארטען, והוא לי'
 פרסי וערבי, ובמקרא : ביתן.
 בַּסְתָּקָא דרובשא (חולין נ"ט), מין כלי.
 בִּיסְתָּרְקָא : ומך ליה ביסתרקי (תענית
 כ"ח), פי' מצעות, בלי פרסי
 pister בעטמ, מאטראַטצע, vasterg, קלי-
 דער ; שדי ליה ביסתרקי (סנהד' ל"ט) ; וה"מ
 ביסתרקי אבל גלימא לא (יבמות ס"ג).
 בַּעַא * בַּעַא א) פֿראַגען : בעי ר' פלוני ;
 איבעיא להו, נשאל להם
 לבני הישיבה. ב) בעשען, ביטשען : ובעא
 חמי ואחי מטרא (תענית כ"ג), בקשרחמים,
 והוא כמו במקרא : ובעא מן מלכא (דני' ז'
 יו). ג) פֿאַרדערן, ערפֿאַרדערן, ברוינען,
 זאַללען : בעי נטירותא יתירתא ; קא בעי
 לאורחין (סנת ל"ז) ; אי בעית
 ובבנין איפעל : איבעי ליה לעיוני
 זאַללען ; מזמור לדוד קינה לרוד
 סבעי ליה. ד) זוכען, מלי' מקרא : נבעו
 מצפוניו. בעיא, פֿראַגע. אַכְעִיָּה, דאס זוכען :
 אבעיות ביום (פסח פ"ד), שהעניינים באים
 לבקש הפאה בשדות.
 בַּעֲבַע, כמו בצבין, פעפע, א) זיך
 פֿערברייטען, הערפֿאַרדערן, זיך
 פֿלייס־גקייטען ; בלאזען ווערפען :
 שבעבעו (נקודות פ"י). ב) ראה תינוק
 סבעע ביהר (ירוש' סוטה פ"ג), מיט דען
 זעללען רינגען, פֿלאַטשערן. מבעה (ז"ק ז'
 ח"ל מבעיה, ראה החלוץ ח"א מאמר שגנות
 חלמוד. בעבוע שבהבית (טבול יוס פ"ג),
 וואסערבלאָזע. בועה, כמו אבעבועה בל"מ,
 פֿלאַטשער : אין מקיפין בבועי (חולין נ"ו).
 חולי האבעבועות, בלאַטשערן.
 בַּעַט א) (נקל או נפיעל) מיט דען
 פֿיסען שלאגען, אויסשלא-

גען : בהמה שבעטה ; היתה מבעטת. ב)
 מרעשען, שטאמפֿען, קעלטערן : גת בעוטה
 (ע"ז כ"ט) ; שיפה ובעיטה (נחמות ע"ו). ג)
 זיך נייגען, בייגען : וכלונסות של ארז היו
 קבועין מכותלו של היכל לכותלו של אולם
 כדי שלא יבעט (מדות פ"ג), פי' כדי שלא
 יתעקם, מלי' לא יעבטון ארחותם.
 בַּעַל (בעל) געשלעכטליך ביינאָהגען.
 ושה"מ בעילה : אין אדם עושה
 בעילתו בעילת זנות. פֿעל (או בעלת), בהרכבת
 שמות אחרים יורה על הקנין, כמו : בעל
 אגרוף (סנהד' כ"ח), געוואלטיגער מענש.
 בעל אמונה, א. גלייביגער מענש. בעל אומנות
 (ז"ז כ"ח), האנדווערקער. בעל בית, הויז-
 הערר, הויזבעזיטצער ; בירגער : ככרות של
 בעל הבית (ז"ז כ"ט), בהפך נחתום. מעמד
 בעלי בתים, בירגערשטאנד. בעל-בכי, פֿאַן
 Baalbec (שטארט אין סיריען) הערהיה-
 רענד : שום בעל בכי (מעשרות פ"ט). בעל
 בשר, בעלייבט, קאַרפּולענט. בעל גבר בשורש
 גבר. * בעל דבכא, פֿייגד. בעל דברים, שמריי-
 טענדע פארטיי, געגנער, געגעפארטיי :
 לאו בעל דברים דירי את. וכן : בעל דין
 (אבות פ"ד). בעלי הדין, שמרייטפארטייען.
 בעל דינו, זיין) געגנער, מיינונגסגעגנער :
 יש לו לבעל הדין לה שיבך (ז"ז י'). בעל
 דעה (זלסון סעס), א. מאנן פֿאַן שטיממע
 אונד איינפלוס. בעל דקדוק, גראַממאַטיקער.
 בעל הגיון, לאַגיקער. בעל זמורה בשרש
 זמר. בעל חוב, שולדהער, גלייביגער : אין
 אדם מעיז פניו בפני בעל חובו (ז"ז ג').
 בעל חוטא (תענית כ"ט), כנוי לאדם חשוב
 ונשוא פנים. בעל חיים, שם כללי לכל אשר
 בו רוח חיים, טהיער. בעל החלום, מלאך
 הממונה על החלומות לפי אמונת העם. בעל
 חשבון, רעכנמיסטער. בעל כח, א. קראַפֿט-
 שיגער מענש. בעל הכחות כלה, דער אלל-
 מאַכטיגע. בעל כים (נחמות ס"ז), בעל מאזן.
 בעל כעס, קפדן. בעל מוס, א. געברעכליער,
 א. קריפּפעל. בעל מאזן, געליבעזיטצער .

ה למרה
 נה.
 שלובש
 בנרמא
 שיה (מקמ)
 ש ; ש
 מחל
 זמרי' ר
 זעררשען
 לפטח
 זום נימו
 זני הוא
 פֿאַן
 געעס
 גע
 יבעס
 גע
 גזית
 כמ
 בסילע
 דוח פ"ן
 בה שפ
 אול
 זן מבוש
 ז צריט
 (ז"ר י"ו)
 גנו
 ז איבס
 זיך ב
 (ז"ז י"ו)
 דלער.
 ז (עירו)
 א (סוט)
 דים ינ
 זאמענט
 ס פי"ח
 זים לז

בעל מחלוקת, געגנער: בעל מחלוקתו. בעל
 מחשבות (א) (מניס ג'), אין געדאנקען
 פֿערטייעפֿט. (ב) (סנסדרין י"ט), הינטערליסטי-
 גער, הייכלער. בעל משא ומתן, האנדעלס-
 מאנן. בעל נפש (פסמים ו'), איש הלבב.
 בעל עגלה, פֿוהרמאנן. בעל פחד, פֿורכט-
 זאמער. בעל קומה (סנת ל"ח), איש גבה
 קומה. בעל שם, כנוי כולל למין אנשים;
 המתהללים בקרבת האלהים ועשיית נפלאות;
 כי ל"רבי" היום יקרא לפנים "בעל שם".
 זנקרא כן ביחוד איש אחד ר' ישראל בעל
 שם או בעל שם טוב (זעט"ט)
 אשר היה במאה הקודמת במדינת פֿאראליען
 והמציא דרך חדש בעבודת האלהים הנקראה
 "חסידות". בעל תאוה, וואהלליסמלינג. בעל
 תורה, המלומד בתורה. בעל תכלית, וואס א.
 ענדע האט, ענדליך, בהפך: בעל בלתי
 תכלית, אונגענדליכעס וועזען. בעל תשובה,
 בוספֿערטיגער. שדה בעל, ראה בית הבעל
 בשרש בית.
 (בעין) בעין (ז"צ פ"ט), ציגן, ותרי בריל
 אבצא.
 (בער) בערות. דוממהייט.
 (בעת) הבעית, ערשרעקקען (יעמאנדען).
 *ביעתותא, שרעקקען.
 (ביץ) ביץ או בצא, שם מטבע ידועה: בי'
 בצים דרוסה (ירוס' קדושין פ"ח),
 והוא ששית המעה.
 ביצים, כמו בצואות בל"מ: מי ביצים (פרס
 פ"ח), זימפֿע.
 (בצל) בצלצול (כלאים פ"ח) מין בצל מדברי.
 בצלי, צויעבעלארטיג.
 (בצן) *בוצינא (א) א. ארט קירבים: בוצינא
 טב מקרא (סוכס ל"ו), ותרי
 קשואים בוצינא. (ב) ליכט: בוצינא דנורא
 (סנת ל'), גר דולק; בוצינא דנהורא (סנסד'
 י"ד), כנוי לת"ח, ותרי נר בוצינא. ג) אַכסע,
 אַנגעל: בוצינא דרחיאי (פסמים ל"ד), ותרי
 בדי עורו בוצנין. והמשביר מתקן כצינא
 בכי, כמו אכסנא, ראה זה.

(בצע) בצע (א) אנשניידען (א. בראש)
 הבוצע מברך (זרכות ו"ז)
 והוא קרוב לל' בוע בארמית. (ב) בצע
 בצע (= מצע), פֿערמיטטעלן, פֿערגרייכען
 מצוה לבצוע (סנסד' ו'); צאו ובצעו (סס), זי
 פֿערגלייכען. והשם: ביצוע בשלשה (סס), פֿשרה
 בצעי המים (סנת ל"ח), כמו בצואות בל"מ (בקע) ב
 זימפֿע.
 (בציץ) בציץ. פֿאן זיך הערויסגעבען, פֿליען (בקר) ב
 סען לאססען: כל העצו
 בוצצין משקין ושל רמון אינו בוצצין משקין
 (ירוס' פסמים פ"ז), פולט. בצבין, הערפֿאצ
 דרינגען, פֿליעסען, בלאזען ווערפֿען: מכנס
 ידו לפניו ובודק אם מבצבין ועולה טריפֿין
 (מולין כ"ו), פי' נדחק ויוצא לחוץ; מותבינן וכו'
 רוקא אי מבצבצא טרפה (סס), פי' שעולין ב
 נפחים; והיה דם מבצבין ויוצא (גיטין כ"ו)
 היתה מבצבצת ויוצאה מתחת דופני הספיט
 (יומא ל"ח), נדחקה לחוץ; מבצבצין ויוצא
 כעשבי השדה (סוטה י"ח).
 בצבויץ, כמו בויץ, פֿשתן: של נצרים ושו
 בצבוץ (גדס ס"ה).
 (בצר) *אבצר, פֿערמינדערן: דמטפי ב
 או דמבצר ביה (עירובין ס')
 בציר, וועניגער.
 (בצת) ביצית (ז"צ ע"ג), באַצט, קאַד
 (בק) *בקא (מולין כ"ח וסנת ע"ז), מיקקע
 *בוקא דאטמא (מולין ו"ג), קף הירך.
 בוקי סריקי (ז"צ ק"ח), בקבוקים ריקים, קרינגע
 (בקה) בקה, ענינו כמו בדיק, בקר: זיל בק
 באבדך מאי קא עביד (ז"צ)
 פ"ד); זיל בקי מאי דיניה (פסמים ג'). ומז
 שם: בקי, קונדיג, ערפֿאהרען, בעוואנדערט
 בעלעזען, זאכפערשטאַנדיגער, פֿאכמאנן
 בקי לקרות בתורה (מענית י"ו); והוא שבק
 בהן ובשמותיהן (מולין ס"ג); הולה מאביל
 אותו ע"פ בקיאין (יומא פ"ג). ושה"מ: בקיאות
 (בקי) בקיא, βελίος, הופלאטטיך: וזע
 בקיא (ירוס' וועשרות פ"ה).

ברא, תנא חיצוני, כלומר בעל משנה חיצונית
 שלא ממשנת רבי, ראה ברייתא. (ב) בר או
 לבר, אויסער, אויסגענאָממען, חוץ; מלבר,
 ראה בשם שלישי. (ג) ווילדניס, פֿעלד:
 תרגול הבר, האהן דער ווילדניס, אויערהאהן;
 שור הבר (ססה' כ"ס), אויערפֿאַנס. ותרי' חית
 השדה חיות ברא. (ד) ערלויבניס: דעיילי בבר
 (סוסה' כ"ס), ברשות. (ה) *בר או ברא, זאָהן.
 ובהרכבות יש לו (כנו סס בן), גם הוראת
 הקנין או ההכשר לדבר, כמו: בר אוריא
 (סוסה' מ"ג), אבענדלאַנדער, ראה אוריא. וי"מ
 כמו: בר אורין (סנה' ל"ה), בן תודה. בר
 אמודאי (ר"ס כ"ג), טויכער, עמד בל' סורי,
 טויכען, טויפֿען. בר-בי = בן-ביה, ראה שרש
 ברב. ברבי רב, שולקנאבע. בר גזא (מדרש
 סס' ע"ח), שם עוף טורף, וכן תרי' עזניה. בר
 דרומא (ניטין כ"ז), הח' קאַבאק (נמ"ע יסרון
 ח"ג), תיקן מדרומא, *μαροδρόμος*,
 מאנלייפֿער, אוילבאַטע. בר הדיא צופה
 מאכלו מ"ה מיל (וי"ר ס'), מין ניק, וכן: בר
 חיריא (חולין ס"ג) וגי' הערוך בר הדיא. בר יוכני,
 שם עוף הגדי: פעם אחת נפלה ביצת בר
 יוכני וטבעה ששים נרכים ושיברה שלש מאות
 ארזים (נכרות כ"ז). בר מחוונתא (ז"ס ס"ח),
 פי' עבד שר העיר היודע גבולי השדות של
 כל איש מאנשי העיר. בר מחם תנורי (פסחים
 מ"ט), אַפֿענהייטצער, שמאַראַטצער. בר מלחך
 פינכי (סס), מעללערלעקקער, שמאַראַטצער.
 בר ניסנא: כי תניא היא בר ניסני (עירובין
 כ"ח, לפי גי' סערוך, וננוסחתנו בדנסחני)
επιβάς, ווילדע פֿייגע, הוא מלה אחת והבי'
 שמושית, וכן: בר ניסני קץ (פסחים כ"ג).
 בר נירא (סנה' כ"ד), עול קטן של עגל. בר
 נפחא (חולין ס"ג), מין עוף. בר נש = בן
 אדם. בר סמכא, א. פֿערלאַסליכער מענש. בר
 פחין (ירוש' נרכות פ"ג), איש ריק, וכן: בר
 פחתי (נרכות ת"ג), והוא שם גנאי שקרא
 ר' חייא לרב. בר פלונתא, נענגער. בר קפרא,
caprea, לוספיגמאכער, ונקרא כן בעבור
 היותו ברחנא דרבי. בר קשא דמתא (ז"ס ק"ד),

בראשית (ע"ז י"ח), מיני משהקים
 וליצנים, bucco, maccus.
 בוקיניום, buccina, קריענסטראַמפעטע:
 כמה קרנות כמה בוקיניום (וי"ר
 טע), זי (טע).
 בקלסא, baculas, שטאַק, שטאב: נסיב
 בקלסא ותברדון (ז"כ ל"ח).
 בקיע, וואססערגראבען: הנברכת
 והבקיע (מ"ק ח'). בקעה, שפאָן.
 בקר, בעזוכען; קריטיזירען. מבקר,
 קריטיקער. בקור, דאס בעזוכען:
 דער בקור חולים; דער בעזוך. בקורת, קריטיק.
 בקורה, כמו הפקיה, (אין גוט) אַלס
 פֿרייאַ אונד העררענלאַז ערקלאַרען:
 שיהיו מבקירין את כל השדה (ירוש'
 סקלים פ"ח). והשם: הבקר לעניים הבקר
 (סנה' פ"ו).
 בקורת, רינדערהעדרע, רינדערשטאלל:
 בקרות של אנטונינוס היתה רובעת
 ממנה בקרות של רבי (ז"ר כ');
 מכןסיין אותו לבקרות
 ותרי' ואל הבקר רץ אברהם —
 ראה רבקה. *בקרא
 בקר: בקרא תדורי (ז"מ פ"ד). (ב)
 זמרא ענטרייבער: זמרא דבקרי (סוסה' מ"ח).
 בקש, זוכען, זואללען, ביטטען.
 בקש רחמים, בעטען, ומשמש
 לרעה, ר"ל להתפלל רעות על
 געגענשאַנד דער ביטטע, דאס
 בעגערען. בקשה, בעגערען, ביטטע. מכתב
 ביטטשריפט. בבקשה ממך (נרכות
 ט"ו), איך ביטטע דך.
 ביקתא *ביקתא א) בית צר: ביקתא בי
 עקתא (סנה' ע"ז); בביתי
 (כחונות כ"ד). (ב) טהאל: דמצלי
 (נרכות ל"ד), כמו בבקעתא. (ג)
 משום ביקתא (ינמות פ"ד),
vicinia, נאַכבאַרשאַפֿט.
 חיצוני: ת"ח שאין
 חוכו כברו (יומא ע"ג); תנא

שם ממונה. בר שורא (פסמים פ"ו), חומה
 נמוכה הבנויה סביב לחומה הגבוהה. וכן תר'
 חומות וחל בסורי. ברתא, טאכטער. ברת שבע
 ראה בנות שבע. בור, הוביר, בשרש בור.
 (ברא). בריאה, ערשאפפונג; שאפפונג.
 בריאת העולם, ערשאפפונג
 דער וועלט. השבון בריאת העולם, השבון
 השנים שנתחדש במאה העשירית ונהוג אצלנו
 עד היום. בריה, געשאפפ: אני בריה וחבירי
 בריה (זרכות י"ז). כברייתו, אין זיינער נא-
 טירליכען געשטאלט. בריות, דיע לייטע; גדול
 כבוד הבריות; הצטרך לבריות, דער לייטע
 הילפע בעדירפען.
 בריא, שטארק, געזונד, ניכט שאדהאפט:
 אדם בריא; כותל בריא; כרי חרס
 הבריא (כלים פ"ג). והוא מל"י βριῶν, שטארק
 זיין. בריאות, געזונדהייט. הבריא (מולין י"ג),
 געהיילט, געזונד ווערדען.
 (ברב) *ברבי, כמו בר בי, פי' בן בית:
 משהוא מנכש עמיה הוא
 אזל ומתעבד ברבי (וי"ר כ"ה).
 ברבר, בארנאר, בשם זה קראו היוונים לכל
 בן עם אחר, כמו שיקראו לזה
 העבריים "לועז", ותר' מעם לועז — מעמא
 ברבראי: נקיטא ברברין (פתיחת איכה),
 בעזיענער דער בארברען.
 (ברג) בורגן, מין בגין הבנוי על הדרך
 למכור בו מיני מאכל לאורחים:
 הצריפים והבורגין (עטסות פ"ג), והוא לי'
 פרסי; משל למלך שהיה מהלך במדבר הגיע
 לבורגן הראשון ואכל שם ושתה שם (ויקרא
 זכ"ז). בורגס ראה בורגס.
 ברגר (= בר אגר = ager), לאנדמאנן:
 איש האדמה ברגר (ז"ר ל"ו). ובלי'
 פרסי ברזגר.
 (ברד) *ברדא (מולין ס"ז), שם עוף טמא.
 בורדל: מאה בורדלין אתה לוקה (פסיקתא
 זטלח), פריגעל. והמשביר מתקן
 כורדלין בכי, מל"י καρδύλις, קיילע.
 בורדלס (א) καρδαλις, פאנטהער: נמר

וברדלס (ז"ק ט"ו). ב) אילטיס: חולדה וברדל
 (פסמים ט', ראה העטציר).
 ברדניקוס (זרכות כ"ח, לפי ג"י הערוך) ופי'
 המוספי איש גבה קומה כאנש
 בריטניא.
 ברדס (א) ברדס אין מנקרין אותו (מנחם
 מ"ח), פי' הערוך חולי שלשות
 (ב) הבדסין והברדסין (כלאים פ"ט), מין בגין
 בורדיקי: ר"פ שרי ליה לבורדיקאי (פסמים
 י"ג), פירש"י גחומים.
 ברדיקיא (ירוש' כלאים פ"ט), מין בגין ירוש' בריון,
 מל"י viridicans, גרינליך.
 (ברה) הברה, האכיל את האבל סעודה משל
 הראשונה. סעודת הבראה. קראו
 ברית מילה, בעשניידונג. ברית חדשה, דאס
 נייע טעסטאמענט.
 ברהמיים (כוזרי ז' ל"ג), דיא בראהמאנען
 פריעסטער דער אינדיער.
 ברז (ברז) *ברז, שטעקען, דורכבאהרען: דבר
 ליה מיברז (קנסד' כ"ז); למיבז
 חביתא בבורטיא (טנת קמ"ו), באהרען. ברז
 (א) לאך, אפפונג: דשקיל ליה בבז
 (טנת קמ"ז); חמרא דלהדי ברזא (ע"ז כ"ט)
 פי' שאצל הנקב. (ב) צאפפען: דאשתקת
 לברזא (סס). ג) פפערדעדעקקע: כברז
 סומקא לסוסיא חיורא (מגינס ט'). ראה אברז
 *ברזל: וליחתמיה בשתין גושפנקי ולברזל
 (טנת ס"ו), פירש"י ינענענו.
 *ברזילא: דמסר ליה לברזילא (ז"ק כ"ו)
 צ"ל לברזילא (כני' הערוך), ופי'
 בלי' סורי ענינו רועה, הירט.
 *ברזינא, בלי' ערבי שם כוס עשוי מקליפ'
 דקל: מי רגלים וכו' ברזינא (טנת
 ק"ט), ופי' הערוך אחד מה' ברביעית.
 (ברח) בורח, פליכטלינג. הבריה, פערריאנע
 מבריה ארי מנכסי חבירי
 הבריה נכסיו מביה, זיינע גיטער דען גרייב'
 גערן (צ. ב. דורך שיינפערקויף) ענטצעדען
 ואל תבריה עצמן מן המכס (פסמים ק"ג)
 דען צאלל אומגעהען.

ה וברדל
 ופ (דך)
 ה כאנש
 (כרס)
 שלשו
 מין בג
 (פסמ)
 גר ירו
 ליד
 סעוד
 דאה
 שה, דא
 ראש הקנאים
 המאנע
 דנה חזת
 למינה
 גן. ברא
 בברו
 "ז כ"ט)
 אשתק
 כברו
 אברון
 לברזל
 קטנה
 ק כ"ו)
 (ד)
 מקליפ
 א (ס)
 ת.
 דיאנע
 חביו
 גרייב
 ציעדע
 קי"ג)
 העץ בפרק אחד: שתי בריכות בשנה (כ"ס כ"ו).
 ברחא = תיש. בריחי דמערבא ראה ש' כרה.
 ברוחין (סגדו ל"ט), מין צמח, אלונינען,
 וכן תר' דודאים.
 (ברט) *בורטיא, terebra, באהרער :
 למיברז חביתא בכורטיא.
 (סנת קנ"ו).
 (בדו) ברי, vere, וואהר, וודאי: ברי ושמא
 (ז"ק קי"ח); הטוען טענת ברי.
 ברייה, ראחייט, מענין בור: חלילה הוא לך
 ברייה הוא לך (ז"ר נ"ט).
 Βαλλίον, שם איש פריץ אחד אצל
 היוונים, וכנו בשמו לכל גבר אים:
 משל לבריון וכוי (סמות רנה ל'). ובתלמוד
 קראו בן לכת הקנאים (כ"ס זס) מזמן שלפני
 דא חרבן בית שני: ריש בריוני (גיטין כ"ו),
 ראש הקנאים.
 ברייתא (ס"ח נקנה), אייסערע, חיצונית;
 וילדנים: חיוי ברייתא (חולין נ"ג),
 ונקרא בתלמוד כל משנה חוץ
 יהודה הנשיא — ברייתא,
 משנה חיצונית (זימוס לזית מדרשו
 וכן קורא איתן בעל הלכות גדולות
 משניות חיצונות".
 (בדך) ברך, זענען, לאָבען: חייב אדם
 לברך על הרעה וכוי (מגלה
 בוך החודש, הכרוי בנהכ"ג את יום
 ראש חודש הבא; ונהגו לומר אצל זה תפלה
 לָאָבֶשְׁפֹּדֶךְ: ברכות הנהנין.
 (כמוכות ק"ג), מיעוט ההוצאות
 בהפיסה אחת מכהיות כל אחד
 בית מיוחדת.
 ענינו דרך נטיעה ידועה, שכוספין
 עץ (צ"ח צ"ו אליו) ותוחבין
 ושמ הוא קולט והיה לעץ בפ"ע:
 (כלאים פ"ז).
 שם לאפרוחים הנולדים בישיבה
 אחת שיושב העוף על הביצים, Buz:
 (נרכות נ"ד); שתי בריכות
 והושאל לפירות הנולחים מן
 שתי בריכות בשנה (כ"ס כ"ו).

בורך (כלים פכ"ב), דאס האלין, וואוויק
 דיא פֿלוגשאאר געשמעקקט וויד,
 שאארבוים.
 נברכת או נברכת כונסין (מ"ק ט'), ברכת
 מים העשויה לכבס או לשרות בה.
 *בורכא: האי בורכא (כמוכות ס"ג), פי
 הערוך דבר בורות.
 *ברובא, brachium, אסט, צווייג: וגי' ברובי
 מינייהו (תמיד ז'). ברכידי (כלים
 פכ"ו), מין בית יד, אַרמעל, העשוי לתכשיט,
 ג"כ מל' brachium, ארס. מברכתא באות מ'
 (ברל) *בורלא א) beryllus, בערילל,
 מין אבן טובה. ב)
 בכורלא וכרגי (ז"ק קי"ג), וגי' הערוך בולרא
 ופירש מס שנותנים מן הקרקעות.
 ברולקי: התרפים נקודים של ברולקי (מדרש
 שמואל ח'), veriloqui, וואהרווא-
 גער, כנוי לתרפים המגידים עתידות.
 (ברם) *ברם (מלת הסכור), כמו אמנם, אך,
 בעברית, פירוואהר, דאך, גור,
 והוא ל"ר verum, וואהר. ובמדרש: לישנא
 דרומי הוא אבל ברם (ז"ר ל"ב).
 בורמא, parma, שילד: כמטיא לחין כבורמא
 לאספריסא (איכה רנה, דך קסמו),
 (ברן) בורני, liburnia, לייכטעס פֿאַהרצייג,
 פֿעלוקקע: יכול יעבירנו בבורני
 קטנה (יומא ע"ז), מקוצר מן לבורני, ח"י
 אניות (דברים כ"ח ס"ח) לבורנין, והוא מין
 אניה של בני מדינת Liburnia, שהיו עובדי
 ימים מפורסמים. ראה שרש לבר.
 בירניות, נשים היושבות שוממות מבעליהן
 שנהרגו: שהושיב בירניות בירושלים
 וכו' שהיה הורג את בעליהן ומענה את נשיהן
 (וי"ר י"ט), מל' שדה בור.
 בורנס, Aurnus, שם נגד שלובשי הערביים:
 הרי אתם מתקנים את הבורנסין
 דערביים (מכילתא יתרו).
 (ברם) ברם, βίρρος, א. ארט אָבערקלייד:
 הברסין והברדסין (כלאים פ"ט).

בורסי, *βουρσεύς*, גערבער: והבלן והבורסי (קידושין פ"ג). ומזה: בורסקי (א)
 גערבער: מי שאומנותו בורסקי (סס). (ב)
 גערבעדייא: אין עושין בורסקי וכו' (ז"ג כ"ה).
 (ברין) *ברין כמו ברו, דורכבאָהרען:
 ובירציה עד דשפי (ע"ז כ"ט).

פי' ונקבו.

מבורין, אויפגעהייפּט (פּאָן א. מאסע): מלא
 קומצו יכול מבורין (יומא מ"ז), פי'
 במדה גדושה, והוא קרוב ללי צבר, והשם
 בידויץ: בירציהן קדש (מנחות ל'), גידוש
 המדות.

(ברק) *ברקא (א) גאללעדיע: ברקא חלילא
 (ז"ג ס"ח), ופי' חלילא
 שהולך בסבוב; ההוא ברקא, דהוי בי בר
 חבו (עירונין ט"ו). (ב) שם צמח ידוע בלי
 ערבי שממנו היו עושים חבלים: שודרא
 ברקא (גיטין ס"ט), פי' חבל עשוי מצמח זה;
 בנירא ברקא (סנה' ס"ז). ג) בלי פרסי טוב
 ומשובח: סוסיא ברקא (סנה' ל"ח).
 *ברקאי, עם ראַממערט: הרואה אמר ברקאי
 (תמיד פ"ג).

ברקין, *ברָאָאי*, א. אַרט האָזען: פטישהון
 אלו ברקין (ריס ילמדנו).
 ברקית, שם חולי עינים ידוע: שכן כחלין
 לברקית (סנה' ע"ח). ומזה: השובר
 את החמור והבריקה (ז"מ ע"ח).

(ברר) ברר (א) וואָהלען, אויסוואָהלען: זה
 בורר לו אחד וזה בורר לו אחד
 (ז"מ כ'). (ב) אויסוואָהלען, אבוואַנדערן,
 רייניגען: היו לפניו ב' מיני אוכלין בורר
 ואוכל בורר ומניח (סנה' ע"ד); הבורר קמנית
 ביי"ט (זילס י"ד). ברר, אויסוואָהלען;
 קלאַרען, לייטערן; ערקלאַרען; בעווייזען:
 ברר בעדים או בראיות. הבורר הדבר, עם
 איזט בעווייזען, עם ליעגט קלאר אם טאגע.
 ברור, קלאַר, דיישר, צווייפללאַז: אם ברור
 לך הדבר כבוקר (סנה' ז'). עולם ברור
 (ז"ג י'). הפך: עולם הפוך (סס).
 ברוור (א) קלאַרהייט, דיישליכקייט. (ב)

צווייפללאַזקייט: ידע בבירור. ג) עי'
 קלאַרונג. ד) ערווייזונג, בעווייז. ה) רייניגען
 זייבערונג. ו) אצל המקובלים ענינו הפרדה
 הקדושה מתוך המוטאה וקבוץ הניצוצים
 שנתפזרו בה. בורי, קלאַרהייט: העמד רבו
 על בוריו (ספר יליס), עטוואַס קלאַר הערויס
 ברינגען.

ברורה, וואָהל: הברירה בידו. שמר בידור
 (ז"ג קס"ז), קאַמפּראַסיספּערטראַג.
 בורית, לויגע, זייפע. בורית כרשני
 (כריתות ו'), פירש"י כרשניה ש
 מקום. בורית בשרש ביר. ברושייתא ראו
 כרושייתא.

(ברת) *ברתידא (סס"ג רכ"ה, חתי ולבנות)
 א. ארט טראַגעססעל
 (בשל) בשל, רייפען: החמה מבשלת את
 הסירות. ושה"מ: כישול
 התבשל, רייף ווערדען, תבשיל, נעקאָכט
 שפייזע, געריכט.

*בושלא (סנה' ע"ט), שם לעור בהמה תיקן
 אחר הפשטתו.
 (בשם) בשם, ראה בסם. בשמי, ווירצין
 אַראַמאַמיש.

(בשק) *בשקרא, ערקענגען: ולא מבשקין
 ליה (עירונין י"ט), ות'
 יחקר זאת יבשקר דא.
 (בשר) בשר ודם, כנוי לאדם דרך נגא
 מצד היותו עפר מן האדמה.

מלך בשר ודם.
 (בשש) בשש, שם ללפת ולסתן, געסמיוען
 צוגעמיוען, צוקאסס: ליה
 דין צריך בשש (ברכות מ'), ות"י היאכל תמל
 — כמה דלא מתאכיל בשש (פירגס פס
 כמו לפת) ובל"י *ψον* = צוגעמיוען. — בת ע
 כל השמות המורכבים עמו, בשרש כנה.

(בתו) *בתוותא, מיטטע: מבתותא דמישח
 (סנה' ק"ו), פי' רש
 והערוד מאמצע הערוגה.
 (בתל) בתולה, שם מול, זינג-זיא, בתול
 שקסה (נהל ס'), ברסס

(א)

שם : כל זמן שלא נקצצה, שדרך לקצוץ
 ענפיה ואחר כן מחלפת עוד, ונקראת אחר
 הקציצה : סדן השקמה. בתולת קרקע (סס)
 או קרקע בתולה, כדמפרש שם: כל זמן שלא
 געבדה. ונקראו ג"כ מוטות ידועות בבית הבד
 בשם בתולות: המוכר את בית הבד וכו' ואת
 הבתולות (ג"כ ס"ז), כדמפ' שם: כלונסות של

ארו. בתולת הים, שם דג, ועממאיד (תולדות
 סענע). בתולת הוהד (סנת ל') ונוסחת רב
 האי גאון פת"ל ת הוהד.
 (בתר) *בְּתָר (= בְּאֵתָר), נאך. בתרא.
 דער לעטצטע.
 (בתש) *בתש, הפציר; הוה קא מכתשביה
 טובא (מולין ז').

אות ג

(גאה) התגאה, זיך איבערהעבען, שטאַל-
 צירען. גאון, כנוי כבוד
 לראשי הישיבות בבבל, שהיו אחרי רבנן
 סבוראי. ודרעת קצת הוא מלה נכריה מלשון
 פרסי או ערבי.
 (גאל) גואל, ערלאזער, והוא כנוי למשיח
 המקווה. וכן שה"מ: גאולה.
 *גואלקא, ב'ל' פרסי שק גדול של תבואה:
 הבו לי גואלקי (מענית כ"ג).
 (גב) *גובא א) שטיק; ונפק מיניה גובי
 גובי (סנת ק"ס), שטיקוויווע.
 (ב) גרובע: גובא דשתית מינה. *גובתא,
 דאָהרעקען: גובתא דנחשא (סנת ס"ו); גובתא
 דקניא (ג"כ ק"ג); איסתתם גובתא דשכבת
 זרע (ינמות ק"ג).
 (גבב) גב א) ריקקען, אויסענזייטע: קורעו
 מגבו; אין מטמאין מגביהן (כליס פ"ג). (ב)
 ביא *גבאי, גבך, גביה, גבי דהווא גברא,
 כמו אצל ב'ל' עברי. ובמוכן המוסרי: לגבי.—
 על גב או *אגב א) אויף, איבער: הרוצה
 לעשות גתו על גב בדו (גילס י"ט); בית
 זעלייה על גביו; מונח על גבי קרקע. (ב)
 געבסט, דורך, וועגען: קנה מטלסלין אנג
 קרקע; אנג חריפתא שבשתא; מילתא אנג
 אורחיה קמ"ל (מולין פ"ג), געלענענהייטליך.
 גבב, בייגען, קריממען: גובבין את הקומה
 (פסחים ע"ג). ומזה השם: *גבבא
 א) בוקקעל, האַקקער: אתעבד להון גבבא

(ח' חכליס ס"ח י"י). וכן בל"ד gibba. (ב)
 גבבא דעמרא (כרכות ט'), בישעל. (ג)
 שטאַפּפעלן: בקש או בגבבא (פסס פ"ד).
 והוא מענין: גבב, זאממעלן, צוזאַממען-
 לעזען; ומגבב מן ההצר (גילס ל"ג).
 (גבה) גבה, איינהעבען (שולדען), אי"ג-
 טרייבען: גבה חוב; גבה קרקע
 בהובו (ג"כ קכ"ס), זיך בעצאָהלט מאכען.
 ושה"מ: גביה או *גוביינא, איינהעבונג.
 והתואר: גבאי, אייננעהמער: גבאי צדקה
 (מענית כ"ד). מגבית, קאַללעקטע, שטייער:
 הלכו רבותינו אצלו על עסק מגבית חכמים
 (אסתר רבה, נהרלומו), פי' אסיפת צדקה;
 מגבית פורים (ג"כ ע"ח), ותי' מה מגביתא.
 הגבידה, אויפֿהעבען, הרים דברי טמקום שהוא
 מונה בו. ושה"מ הגבהה. קול גבוה,
 אלטשטיממע.
 (גבח) גביח (גבחת), איש (או אשה) גבה,
 הקומה: גביח לא ישא נכחת
 (נכחות ע"ה, לפי גי' סערון); או גבן או
 דק ת"י או גביה או ננס, שלאַנק.
 (גבי) גובאי (סנת ל"ג), כמו גובי בל"ג,
 היישרעקקען. גביא גילא (סנת
 ק"י), ראה מגביא גילא באות מ'.
 (גבל) גבל או גבל, מישען, קענשען:
 ונותנין טים למורסן אבל לא
 גובלין (סנת קכ"ס); גובלין טיט ב"ה (גיט

ק"ס), שטאמפפּען; גביל לתורי (זכרות מ'), מישען. גבלול, חתיכה קטנה של עיסה: משתעלה גבלולים (יוס' חלה פ"ג). *גבל, וואכסען: קוקיאני שרי מ"ט מיניה גבלי (חולין ס"ז), פי' ממנו הם גדלים ואיום באים מעלמא. גבליות (חסלות פי"ד), א. ארט באלקאן (ללא ערוך). הגביל, בעגראנצען, בעשרענקען; בעשטי-מען. ממשלה בלתי מוגבלת, אונ-אומשראנקטע הערשאפט, דעספאטיע. **גָבַל** או גבלן, היא העיר הגדולה Byblos במדינת צור על שפת הים הדרול (סמיון) הוקראת עד היום Dschebel והגליל יחרב והגבלן יאשם ואנשי הגבל יסובבו וכו' (סנהד' ל"ז). ויתכן כי גבלן הוא שם הנוף וגבל שם העיר. ומסתמא היה מיושב ג"כ מיהודים. (גבן) **גָבַן** (סנהד' ל"ט), קאָזע בערייטען. גבין, אויגענברויע: אין לו גבין או אין לו אלא גבין אחד (זכרות מ"ג), ותר' עפעף גבינא. **גבנונית** (זכרי סמכרים ע"פ לסון ערצי) אָבערפלאַכע א. רונדען קאַרפערס: גבנונית הגלגל. גבסים ראה גפסים. (גבר) התגבר, זיך אַנשטרענגען; מאַכטיג ווערדען, צונעהמען. ושה"מ: התגברות או תגבורת. גבר (א) כנוי לאבר הזכר: בעל גבר (זכרות מ"ד), מי שאבר שלו גדול ביותר. (ב) האהן: קריאת הגבר (יומא כ'). גבורה, כנוי להשם: משה למד מפי הגבורה. גבורת אנשים, מאננעסקראַפט. (נבש) גבשושית (סנהד' ע"ג), היגעלכען. גוכתא בשרשגב. (נג) גג, דאך. גינית (סנהד' ק"ט), באַטשיך. (נד) *גדא, גליק, געניוס: מה ביש גדא דהיא איתתא (קסלת רנה, יומא לני); ערסא דגדא (כזריס כ"ו), מטה מקדשת למזל הפית. ראה גס שרש גרד וגור.

*גידא, קאַריאנדער: עגיל כגידא (יומא ע"ה). גידין ביש' גרן. גוד, שלויך: הגוד והמשמת (סנהד' קל"ח); משכיה דההוא גברא משוין ליה גודא ומלינן ביה מיא (סוכס מ"ח). (גדג) גדגדניות (עירובין כ"ח) מפי בגמ' בהנדקוקי מדאה, והוא הנק' בלי ערבי הנדקוקה, ביבערקלעע. גדגוד (ילמדנו מטות), קאַפּיג, כרוב שסוגרים בו היות. (גדד) *גודא א) וואנד: מאי מחיצה גודא (ז"ב מ"י). ב) אופער: הוו קיימי אגודא דנהר פרת (יומא ע"ז). ג) ברעט: גודא דגמלא (סנהד' ק"ד) פי' דף שבגשר. גידוד, מחיצה קטנה או גבשושית אדמה: דתס דאיכא גידודי (עירובין ו'). פי' שיווי כותל מלמטה; דאית ליה גידודי (סנהד' מ"ח), מחיצות; גידוד ה' ומחיצה ה' (גיטין ט"ו), גבשושית; היושם גידודות גבוהות י"טפחים (עירובין כ"ז), ותר' רכסים בית גידודי, היגעל. מגוד, יתד: שתלאו במגוד (סנהד' כ"ט); לא ישטחנה וכו' ע"ג מגוד (ז"מ ל'). (גדי) גדי, שם מזל, שטיינבאָק. (גדל) גדל א) וואכסען: במקום זה גדלים עשבים ואילנות; בריות הגדלות בים (סנהד' ויסב). ב) דרעהען, קרייזעלן, פריזירען: גי דברים נאמרו בפתיחה אין גודלין אותה (ז"ב ל"ז); הגודלת והכוחלת (סנהד' ל"ד). ותואר: **גָדַל** (כלים פס"ו), הארקרייזעלער, פריזיר. ולנקבה: תפטר באשה **גָדַלְתָּ** (יומא סנהד' ס"ח). **גָדַל**, צועהען, אויפציעהען: גדל בהמות. מגודל, גראַס געוואכסען: זקנו מגודל; בת מגודלת הגדיל, גראַס ווערדען, דיע גראַסיאָהריינקייט עררייכען: הגדילן [הותומים] יכולין למחות. גדול או גדול בשנים, גראַס יאָהריג, גדולי עולם (ז"ב פ"ג). או גדולי הדור (מגינס י"ו), גדולים בחשיבות. גדולים, גראַסע גאַטהערפּט: כאן בגדולים כאן

בקשנים
שם מ
ציעהונ
וואכסע
הארץ
גידולי
גראַסע
מען. ה
מגדל
שלאַס
גָדַל
כ"ז
גָדַל
גודלין
(גדס)
הערוך
גדמא
ל"ג;
פוסא
(גדן)
ראה
גדנא
פּעדען
(גדר)
ז"מ
גָדַל
בעש
מדבה
הגוד
צאן,
גדר.
(ו')

בקמנים (זככות כ"ס). ובלשון העם, גדול — שם מטבע, גראשען. גדול (א) צוכט, ער-ציעהונג; גדול בהמות; גדול בנים. (ב) דאס וואכסען, וואכסטודם, וואכס: שגידולו מן הארץ (זככות מ'). גידולים (א) געוואכסע: גידולי קרקע. (ב) צו-וואכס (ז"ז כ"ו). גדולה, גראסע, ראנג. עלה לגדולה, צוראנג קאמ-מען. הראה גדולה (ז"ק פ"ח), פארנעהם טהון. מגדל (ז"ק ל"ח) שראנק. מגדל עשן, רויכ-פאנג. מגדל הפורח באויר, לופט-שלאס.
גדל או אגודל, דער דיקקע פלינגער (אדער צעהע). הלך עקב בצד גודל (סוכס כ"ג) שמאלע שריטטע מאכען.
גדיל או מחיק (ירוש' פסחים פ"ד), כמו גדוש בתל' בבלי. ומענין זה: ועשוין גודלין (ירוש' ז"מ פ"ג), טהורמפארמיג.
גדום (גידום) גידום, איש שנקטעה ידו. אמה גדומה (זכמים ס"ג) וגי הערוך גרומה, בל' פילווי geraméh, גראם.
גדמא, פאלמצווייג: אסא וגדמא (סנת ק'); גדומי דדהב בנו דסקוס דדהב (ז"ר ל"ג); גדמא דדיקלא (גיטין ל"ז); דשדא פיסא ומחיה לגדמא (עכות ח').
גדין גדין. ווערמושה: דברים קשים כגידין (סנת פ"ז), ות' לענה גדין.
גדה אנדנא.
גדנפא (ע"ז נ"ו), לייטטע, וכן תר' מסגרת, והוא קרוב לענין: *גדפא (ז"ז ע"ג), פעדער, ושניהם קרובים לענין גפא או אגף. (גדר) גדר (א) אומציינען, איינשראנקען; דעפנירען. (ב) גודרין בתמרים (ז"מ פ"ט) פי' בוצרין, וגי' הערוך גודרין. גדר. אומציינונג, איינשראנקונג; בעגריפאס-בעשטיממונג, דעפניציאן: גדר האדם — חי מדבר. כת הגדרים, פריימורערארדען. הגודרות אין להם הזקה (ז"ז ל"ג), פי' עררי צאן, כמו גודרין דען בל' ארמי, ואינו זו מל' גדר. אך: מקום הניחו לי להתגדר בו (סולין ר'), הוא כמו להתגדר.

*גדרונא זוטרא (כורים מ"ח), גראדאפא עועל. ובירוש' (ז"מ פ"ו) גיידור.
גדראניא, גידוש המדה: אנה יהבה גדראניא מן פורני (אסתר רבה, זכאלוחו), קרוב ללשון: גדיל או מחיק (כאס סנט גדל). (גדש) גדש (א) אויפהייפען. ונופל באלומות וגם בדברים אחרים. ונאמר על המדה המדודה במילואה ובלי מחיקה: מלא וגדוש (תניד ל"ג); מהתה גדושה של קטורת (יומא מ"ז), ונקרא עורף המדה הגדושה: גידוש או *גודשא (סנת ל"ס). (ב) פיהרען: וחה הוא פתיח *גדיש ליה [לסמיא] (וי"ר כ"ז). הגדיש, עשה גדיש.
גהא (גהא) גוהא, געהייל, מל"י סוף היילען, קלאנען: בשעה שהקב"ה זוכר וכו' מוריד שתי דמענות לים הגדול וקולם נשמע מסוף העולם ועד סופו וזהו נוהא (זככות כ"ט), פי' קול יליל הנשמע בעת רעידת הארץ.
גיהא, טייך: מאי נברכת גיהא (מ"ק ח'). וכן בל' פילווי גאא = טייך.
גהה (גהה) גהה, זיך נייגען: אם היה כותלו גוהה סותרו ובוניהו (ירוש' מענית פ"ח).
גהט *גהט (= גהץ), רייבען, שטרוי-כען: פטר חמור גהט מתפילך (זככות ל"ו), פי' מחוק.
גהיא *גיהיא, ראטה: סומקן גיהיא (זככות מ"ס). גיהנם בשרש גי.
גהין (גהין) גהין, גלאטטען, רייבען: הענן היה שף בהן ומגהצן (ספ"ט רבה, כפת מטופנס); בגדי פשתן המגוהצין (פסחים ק"ט), וקרוב ללשון גהט, ראה זה. ושה"מ: גיהין.
גהין זיך פרייען: גהץ ושמה (ז"ר ל"ט).
גהק (גהק) גהק (זככות כ"ד), רילפזען.
גהר (גהר) *גוהרקא (א) טראגזעססעל, לעקטיקא: ומעטיל להו בגוהרקא (ז"מ ע"ג). (ב) אונרייפֶע טרויבע: בגוהרקין דערלה (פסחים כ"ס).

ע"ה)
 ; (ח')
 גורא
 בגמ'
 הנק'
 גרים
 גורא
 הו
 (ג)
 דף
 שית
 פי'
 זכז
 יעין
 תי'
 די,
 לא
 ים
 ות
 ון
 יה
 ת
 ס

(גז) *גז=תוך. בגז=בתוך; דברים בגז, עם
 ליעגט עמוואס דארונטער. מגז=
 מתוך, אויס; ווייל: מגז דוכי לנפשיה זכי
 נמי לחבריה (ג"ז מ'); נאמן במגז, ר"ל
 מתוך שהיה יכול לטעון טענה יותר טובה
 אדו היה חפץ לשקר, ומדלא טעין ש"מ לאו
 שקרן הוא. והוא פנה גדולה לבעלי התלמוד
 דיני ממונות ויש להם בו דינים ודיני דינים
 זבעל ס' כריתות קבצם אחד אל אחד. מלגז
 דאה בשם שלישי. גואי, גוייתא, פנימי,
 פנימית. ונמצא בתלמוד גם פעל מזה: גוז
 בהו טפי (עירובין ס"ח), איינדרוינגען.
 (גוד) *גוד, שניידען: גודו אילנא (דני' ז'
 ט"ח); למיגד ליה גלימא (זילס
 ד'); מגוייד (חסלות פ"ח), מהותך לחתיכות.
 גוד או אגוד (ג"ז ז' ג'), שנים שהם שותפין
 בדבר שאין בו כדי חלוקה, רשאי האחד
 לומר לחבירו גוד או אגוד, פי' גזור אתה
 המקח וקצוב דמיו או אני אגוד, כלומר
 קנה אתה את הכל או אני אקנה.
 (גודה) גודה, כנוי לאבר הזכר: ראש הגויה
 (נגעים פ"ו), מל"י טוֹטֵן, גליעד.
 (גוז) גוז, כמו בל"מ לי עברה, תרי לעבור
 למיגז. ובהפעיל: ומגוזא יתיה
 בהרא (ג"ז י').

*גוזא (א) = סרים, קאסטרואט, האַפֿדיענער;
 אתו גוזאי מחו ליה (מגלה כ"ח);
 א"ל ההוא גוזאזה לריב"ק (סנה ק"ז). וכן
 תרי סרים. (ב) האַלֿין, האַלֿצשטיק; בקיטפא
 דגוזא (נדס מ'); דפסיק ביה גוזא לע"ז
 (פולין מ'), עצים או גזרי עצים.

(גוי) גוי, הידע, ניכטיודע. גויה, היידין,
 ניכטיידן. ושה"מ גוית: נשאו
 צבריות בגיותן (יד המזקה הלי' איסורי נישוא פ"ג).
 (גול) גויל (א) (גיטין כ"ד), לפי ס' הנמי
 עור שלא נתקן אלא שהשירו
 את השער מעליו. אמנם הח' זאכס שיער
 בצדק שהוא קליפת הצמח biblus (פאפירוס),
 שגדל בעיר Byblus הנקראת בל' עברי גָּבֵל.

(ב) רָאָה שטיינע: לבנות גויל (ג"ז ז'),
 ומפ' בגמ': אבני דלא משפין.
 (גון) *גון או גוון (א) פֿאַרבע: מה גוון
 מליחך (עירובין כ"ג). (ב) ארט
 אונד ווייזע: כהאי גוונא. כגון = כעין, נאָך
 אַרט, צום ביישפיער.
 (גוף) גוף (א) קאָרפער, סובסטאנץ: שאינו
 גוף ולא כה בגוף. (ב) = עצם,
 בעצמו: גוף הקרקע (חוץ מפירותיה); גוף
 החוב (הוץ מן היבית); גופו של גש; גופי
 תורה; גופא דעובדא; היא גופא נזירה (סנה
 ט"ח). (ג) פערזאָן (אין דער גראממאטיק):
 גוף מין ומספר. מלת הגוף, פערזאָנליכעס
 פֿירזאָרט. חובת הגוף, פערזאָנליכע פֿעליכט,
 בהפך חובת דבר (סנה קרקע; סנה נחל):
 כל שהוא חובת הגוף נוהג בארץ ובח"ל.
 גופי או גופני, קאָרפערליך.
 גוף (פעל), צושטאַפֿען, סתם הכית במגופה:
 כדי שיפתח ויגוף (ע"ז ס"ט). מגופת
 החבית (כלים פ"ט), שפונד. מגופת היוצרים
 (כלים פ"ז), שם כלי הרש שמשמש בה
 יוצר הרש במלאכתו.
 (גור) גר, פֿרעמדלינג, פֿאַזעליס. גר תושב,
 נכרי המתגורר בארץ בני ישראל
 ולא נכנס בדת ישראל. גר צדק, גר שנכנס
 בדת ישראל. גיה, צור איינהיימישען רע-
 ליגיאָן בעקעהרען: אברהם סנייד את האנשים.
 התגירה, צור איינהיימישען רעליגיאָן איבער-
 געהן: גר שנחגייר. *גוזא=גר. גזרת=גרה,
 פראָזעליטין. מגודה (ירוס' סנה פ"ו), נאכ-
 באַרשאַפֿט. ראה שרש מגר.
 *גור, זינגער הונד: מכלבא בישא גורא
 טבא דא נפיק (סדר עולם פכ"ה).
 *גורייתא (א) (סנה ס"ז), לאַזין. (ב) (עירובין
 פ"ו), Gündin.
 (גז) גז (א) מין עוף טורף: דרוסת הגז (פולין
 ט"ז, לפי גי' העמוד), ותרי עזניה בר
 גזא. (ב) זועספע: דבש הגזן והצירען
 (צכורות ז').
 (גזא) *גזא, פֿערגעלטען: הוו זהרין למגז

מבא
 (גזב)
 (סנה)
 (גזז)
 כליז
 לגוז
 גוזם
 והקין
 (גזי)
 לגווי
 א. א
 (גזל)
 שטא
 רויב
 (גזם)
 חשט
 גזם
 גוזא
 בשמ
 גוזא
 (גזר)
 אין
 הויפ
 בעשו
 האַנג
 ענינו
 שלא
 הקיע
 יעביר
 לרעה
 ענינו
 דיא

טבא טבתא (פסיקתא זכור), וכן בל' ערבי.
 (גזב) גזבר (= גדרב דני ג' ז') שאטצ-
 מייסטער. ולנקבה : גזברית
 (שנת ס"ג).

(גזו) *גזיזא א) שטיק, שלאָססע : גזיזא
 דברדא (זרכום י"ט). ב) מין
 כלי זיין : תבריה ר"ע לגזיזיה (ז"ק ס'); אדייה
 לגזיזיה (פנסד' ז'), פי' הרים הניתו.
 גזיזטא או גזומטרא, ξυστός, אַלטאַן, גאַללע-
 ריע, נאנג : חלקה היתה בראשונה
 והקיפוח גזומטרא (מדות פ"ג).

(גזי) *גזייתא (ז"נע ל"ט ופסיס י"ט), פי'
 הערוך דרך עקלתון, ומזה :
 לגזייה לה (פסיס קי"ח), פי' לעקל הדרך,
 א. אומזעג געהמען.

(גזל) גזילה, דאָס רויבען : משלם כשעת
 הגזילה; דער גערויבטע געגענ-
 שטאַנד. גזלן (גזלנית), רייבער. נגזל, בע-
 רויבטער.

(גזם) *גזם, דראָהען : עביד אינש דגזים
 ולא עביד (ז"ג ל"ג), ותרי'
 תשטמני — תזמנני.

(גזם א) (= גזם) אבשנידען : אין מגזמין
 (ע"ז ל'), הענפים בעץ. ב) איבערמרייבען.
 גזומא, איבערמרייבונג, היפערבעל : בצורות
 בשמים ס"ד אלא גזומא (חולין ל"ד). בדרך
 גזומא, היפערבאַליש. הגומא, איבערמרייבונג.
 (גזר) גזר א) בעשליעסען, פֿעראַרדנען :
 גזר תענית (תענית ע"ו);

אין גזרין גזרה על הצבור וכו'. ב) בע-
 היפפען. ג) אבלייטען : שם גזרה, גזירה,
 בעשלוס, פֿעראַרדנונג, בעשטיממונג, פֿער-
 האַנגניס : גזירה היא מן השמים. ובתלמוד
 ענינו תקנה שמתקנין חכמים דרך גזר כדי
 שלא יבואו לנגוע באיסור תורה, כמו שאסרו
 תקיעת שופר בשבת משום גזירה שמא
 יעבירו ד"א בר"ה. ונקרא כן ג"כ דת המלכות
 לרעת ישראל : גזירות שמד. ובדקדוק והגיון
 ענינו מאמר, זאַטץ, אורטהייל. גזירה שוה,
 היא מדה ממדות הדרש לחכמים בתורה פְּרָמֹת

דבר לדבר יען נשתמשה התורה בשניהם
 במלה אחת או בכטוי אחד, כמו : נאמר
 בשומר שומר אם לא שלח ידו ונאמר בשומר
 חנם אם לא שלח ידו, מה ש"ש פטר את
 הירושין אף ש"ח פטר את הירושין. ונקרא
 גזירה שוה מו פנה, כשהמלה השוה היא
 מיותרת ואינה נצרכת אלא לדרשה. ויש
 מופנה מצד אחד ומופנה משני צדדים. גזר
 דין, געריכטסשלוס, אורטהייל. גזריאו גזירי
 עצים (יומא כ"ד), האַלצשייטער.

גזרה א) באלקאָן : הזיוין והגזירות (חסלות
 פ"ח), כמו גזומטריות. ב) צייטוואָרטער-
 קלאָססע : גזרת השלמים, החסרים או הנחים.
 גזירפטי (שנת קל"ט) וג' הערוך גזירפטי
 (= ὑπατάλα) קאַנזולאַט, האַשער,
 געריכטסדיענער, ראה גזומא. גוחה ראה גוחה
 בשרש גהה.

(גחך) גחך, לאכען : עד שהביאו וכו' לידי
 גיחוך ולא גיחך (נדס כ"ג).
 והתאר : גחכן (פנסדרין ל"ט), שפאסמאַכער.
 (גחל) גחלי אבן, שטיינקאַהלען.

(גחץ) גחץ, זיך בייגען : אשה משלחת בנה
 לחברתה והיא גוחנת עליך
 ונושקתו (תמונא כ"ח). *גחץ, געבייגט,
 ניעדריג : בתי גחיני (שנת מ"ג).

(גחר) גיחור, אדם שהוא אדום ביותר :
 הכושי והגיחור והלבקן
 (זכורות מ"ט).

גַּחַר, האַהלע, גראָטטע : הסלעים והגחרים
 (חסלות פ"ח).

(גט) גט א) אורקונדע : גט חוב (ז"ק ל"ט).
 ב) שיידעבריעף. ולדעת הח' זאכס
 הוא מקוצר מן aet.

(גי) גיהנם, שם בתלמוד למקום עונש
 הרשעים אחר המות, והושאל
 מן גי בן הנם שאצל ירושלים, שהיו שם
 מדורות אש לעבודת המולך : משפט רשעים
 בגיהנם י"ב חודש; תנא דבי אליהו גיהנם
 למעלה מן הרקיע (תמיד ל"ג). אש של גיהנם
 פֿענעפֿייער.

(גיב) *אניב = השיב, אנטווארטען: שארון ליה ולא אניבון (ירוש' סנה פ"ט).

(גיד) גיד, כנוי לאבר הזכר בתלמוד. מגויד, אדעריג. גיידור ראה גרוונא.

(גידה) הגידה, קאררעגידען: ספר הורה להגיה (סנה ל"ד). מגיף, קאררעק-

טאָר: מגייה ספר העזרה (ירוש' טקלים פ"ד). דגגה, קאררעקטור; גלאַססע.

(גיל) בן גיל (ז"ע ל"י), אלטערסגענאָססע; דור ודור (דברים ל"ב ז') תר' שמרנו גיל וגיל.

*גייס, שניידען, ראה גמס.

(גיס) הגיס, דורכמישען, אומריהרען; מגיסה בקדיחה (מכסרים פ"ה); שמא מגיס בה (סנה י"ח).

גייס, העער: להציל מן הגייס (עירובין מ"ה); מדינה הזאת משובשת בגייסות (צמות קכ"ג).

(גירף) *גירף = גאף, זנה: גייפא בחזורין (וי"ר ג').

(גייץ) *גייץ, פֿרעססען, נאגען: אפילו גיימי גייצי [עכברי] (סוכות י"ג), מל"י γεύσις, דאָס קאַססען.

(גיר) גיר (א) קאלק. (ב) העפע: זרק הגיר (מנח"י פ"ז) פ"י שהתחילו השמרים

לצאת. *גירה, ענינו נאוף וזנות בלי ארמי, תר' נואף אשה דגיר אתתא. ומוזה: שדר ליה גר גירא (ע"ז י'), פ"י זנתה. ראה גם ש' גור. (גית) *גית, איינע אַרט פֿאַלטער: דרייני בגיית (ז"ק ק"ד).

(גל) גל, טהיה, טהאָר: ושל גל (סנה פ"ח); טרוקו גלי (זכרות כ"ח). ואולי מזה גולל ודופק? כסא גלין (סנה קל"ח), שם לכסא כתפרק. ראה מטה גללניתא בשרש גלל.

*גולא או גולתא, אָבערקלייד: כפית בס' בליהין וכו' בגולהון (ז"ר ל"ו); בגדיהם ת"י גוליהון; גולתא גלי ותיב (סנה ע"ז).

גיל, שלאָגעל אין ד. גלאַקקע: פעמון זהב והגיל שלו מן מרגלית (וי"ר כ"ז). ואולי הוא מענין: *גילא (חולין מ"ו) שטראָהאלס. (גלב) *גולבא (פסחים ל"ה) או גלבונא (ירוש' כלאים פ"ח), מין קטנית, קוועקקע, וכן נקרא בלי ערבי גלבאן, מגלב באות מ'.

גליבטון (ילמדנו ולחמקן) γλυπτός, גראַווירט. גלבקיא (ספרא ויקרא), glaux, מילב, שיעלקרויש, מין צמח.

(גלג) *גלג, זיך ריהמען: אלין אנון דאח מגליג עליהון (וי"ר י'), פ"י שאתה מתפאר בהם; זיל גלוג לאמך (ז"ר ל"ו), פ"י התפאר לפני אמך.

גלגס, caliga, זאָלדאטענשטיעפֿעל: זעושים רושם במסמות הגלגסים בקרקע בהמ"ק (איכס רנס, זנח). גלגיקון ראה גלודקי.

(גלד) גלד או *גילדא, הויט, לערער: אבל בגילדא לית לן בה (זכרות מ"ג), פ"י מנעל של עור. גלדא, רצען. הגליד או

הוגלד, מיט איינער הויט אָדער אייזקרוסטע איבערצאָגען ווערען: הגלד פ"י המכה (חולין כ"ח); הגלידו המים. גליד (חסלות פ"ח), איין. *גילדנא (זכרות מ"ד), מין דג טהור.

גלודקי: זקן אחד היה יוצא בגלודקי (זילס כ"ה) צ"ל גלודקי, lectica, טראָ-געבעטט, זאָנפֿטע. ובירושלמי (זילס פ"ה) גלגיקון צ"ל ג"כ גלגודקון.

(גלה) גלה, ענדעקען, מיטטהיילען. גלה דבר לאיש. גלה דעתו, זיך ערקלאַצען, אייסערן, צו ערקעננען געבען.

מי יגלה עפר מעיניך (סוטה כ"ז), בשוי קבוע בדרו"ל וענינו, מי יתגך חי ורואה (אתה המת)! — גלוי א) ענטבלאָסס: גלוי ראשו, בלאַסקאַפֿטיג. (ב) אָפֿען, אָפֿענבאר, אָפֿ-פֿעיטריך: מכתב גלוי, אָפֿענער בריעף, צירקלאָר; מכירה גלויה ומפורסמת, אָפֿ-פֿעיטליך; גלוי וידוע, בעקאַנט, אָפֿענבאַר.

אין סתרו כגלויו, דאס אייסערע. גללוי, דער גליון לספּו מיני ראה גליון בתור החד המגד *גלד (גלד) שבר גלטי (גלס) זכו ק"ג בלי (גלי) (זכר) (גלל) דחמך

אֶפְסֵעֵנְטִילִךְ. מִיִּמִּין שֶׁבְגָלוֹי (סֶפֶךְ מוֹנִין סֶנְסֶמֶר),
 אֶפְסֵעֵנְטִילִכֵּעַ, אֶפְסֵעֵנְקוֹנִידוֹעַ גַּעֲבֵרֵעֵכֶען. גָּלוֹי,
 עֵנְטֵבֶלְאָסוֹנְגַּ, אֶפְסֵעֵנְבֶאֶרֹנְגַּ, מִיִּשְׁטֵהִיִּלֹנְגַּ.
 גָּלוֹי דַעַת, עֵרְקֶלְאָרֹנְגַּ, אִיִּיסְעֵרֹנְגַּ. גָּלוֹי
 שְׂכִינָה, גַּאֶשְׁטִילִכֵּעַ אֶפְסֵעֵנְבֶאֶרֹנְגַּ. גָּלוֹי אֵלִיהוּ,
 הַתְּגֻלוֹת אֵלִיהוּ הִנְבִיא לְאִישׁ לְלַמְדוֹ סוּדוֹת
 הַתּוֹרָה, לְפִי אִמוּנַת הָעַם. בְּגָלוֹי פְּנִים, אֶפְסֵ-
 עֵנְטִילִךְ: מִשְׁיַמְד בְּגָלוֹי פְּנִים הָרִי הוּא כְּנֹוֹי
 לְכָל דָּבָר (יְרוּס' עֵיכּוֹנִין פ"ו). בְּגָלוֹי רֵאשׁ,
 בְּלֶאֶסְקָאֶפְפִּיג. הַתְּגֻלוֹת, עֵנְטֵרֵעֶקְקוֹנְגַּ, אֶפְסֵ-
 עֵנְבֶאֶרֹנְגַּ.
 גָּלוֹיִן (א) (פֶּרְגֶאֶמְעֵנְט-) רֶאָלְלֵעַ: סְפָרִי
 הָרֵאשׁוֹנִים הֵיוּ כְּתוּבִים בְּגָלוֹיִן. (ב)
 דַּעַר אֹנְבֵעֶשְׂרֵיעֵבֵנֵעַ דֶּאֶנְד אִיִּנְעַם בּוֹכֵעַס:
 גָּלוֹיִן שֶׁבְסֶפֶר (יֵדִיס פ"ג). (ג) וְהוּא ג"כ שֵׁם
 לְסֶפֶר הַתּוֹלְדוֹת יִשְׁוֹעַ הַנּוֹצְרִי: הַגְּלוֹיִנִים וְסֶפְרֵי
 מִיָּנִים (סֶנֶת קי"ו), וְהוּא מְקוּצֵר מִן אֲוֹנְגָּלוֹיִן,
 רֵאשׁ זֶה. (ד) דַּעַר בְּאֶנְעַן פֶּאֶפִיעֶר.
 גָּלוֹיִת: יו"ט שְׁנֵי שָׁל גָּלוֹיִת, יוֹם הַשְּׁנֵי
 שְׁמוֹסִפִּין הַיְהוּדִים עַל הַיּו"ט הַמְצוּוֹה
 בַּתּוֹרָה, לְפִי שֶׁבַח־חַלְהָה לֹא הָיוּ בְּקִיאִים בְּקִבְעוֹת
 הַחֹדֶשׁ וְהָיוּ עוֹשִׂים שְׁנֵי יָמִים מִסֶּפֶק, וְנִתְקִים
 הַמְנַהֵג בַּחוּץ לְאֶרֶץ עַד הַיּוֹם.
 גָּלְהָא, הַעֲלֵלֵעַ, גַּלְאָנְי: בְּגֻלְהָ דְלִילִיא
 (סֶעֱנִית ג').
 גָּלַח (גִּלַח) גִּלַח (גִּלְסוֹן סֶעַס), כְּנֹוֹי לְכוֹמֵר
 נּוֹצְרִי (בְּעֵבֹר הַקְּרַחַת, טָאָנּוֹר,
 שְׂבֵרָאשׁוּ). תְּגֻלְחַת, דֶּאֶס הָאֶאֶרְשֵׁעֵרֵעַן.
 גַּלְטִינּוֹן רֵאשׁ גַּלְאָקְסִינּוֹן.
 גַּלְטִינּוֹן גַּלְטִינּוֹן, לְאֶכֶעַן, מְלִי - γέλωος, γέλω-
 οος, גַּעֲלֶאָכְטֵעֶר: אִא דֶּאֶאֶזְרִךְ
 וְכוּי כִּיּוֹן דֶּאִיתָא בְּגַלְטִינּוֹן בַּעֲלָמָא חַיִּיב (סֶנֶת
 קי"ג), ר"ל שְׁאוֹתוֹת αα מוֹרִים עַל הַצְּחֹוק
 בְּלִי יוֹנִי, וְהַצְּחֹוק מִשְׁתַּמֵּשׁ בַּהֲבֵרַת אִא.
 גָּלוֹי (גָּלוֹי) גָּלוֹיִרִין, galearii, זָאָלְדֶאֶטֵעַן:
 הַגְּלוֹיִרִין מִחֶגְרִין בְּמִלְחָמָה
 (זֶכְרֹות כ"ג). גָּלוֹיִס רֵאשׁ גָּלְסַ.
 גָּלְלִי (גָּלְלִי) גָּלְלִי, רֶאָלְלֵעַן, צוֹרְאָלְלֵעַן: גָּלְלִי ס"ח;
 וּויִקְקֵעֵלֵן, וּויִנְדֵעַן. — יִתְגּוֹלְלוּ
 הַחֲמִיד (נִתְפֻּלוֹת), בְּשׁוֹי קְבוּעַ לְהַתְּגַבְרוֹת

הַרְחָמִים, וְכֵן תְּרִי הַמוֹ מַעִי אֲתַגּוֹלְלוּ רַחֲמֵי.
 גָּלְלִי (א) מִין אֲבָן: אֲבָן גָּלְלִי (עו"ה ס' ח'); אֲתַא
 גָּלְלִי אֶפְסֵקִיָּה לְמוֹחִיהַ (מוֹלִין ס"ג).
 (ב) תְּרִיתִי גָּלְלִי מִלְחָא (מוֹלִין קי"ג), גְּרַגְרִי מִלְחָ.
 מִלְחָא גָּלְלִיתָא (מוֹלִין קי"ג), שְׁטִיִּינוֹזְאֶלְיִךְ.
 מִשָּׁה גָּלְלִיתָא (סֶנֶת מ"ז, וְגִי' סַעֲרוֹךְ גִּילִיתָא),
 מִשָּׁה מִתְּפֻרְקַת, רֵאשׁ כֶּסֶף גָּלִין בְּשֵׁרֶשׁ גָּל.
 מְגָלְהָ עֵפֶה, פֶּלּוֹגְשְׂרֵיפֶט, צִירְקוֹלֶאֶר.
 גוֹלְלִי, זֶאֶרְגֵּדֶעֶקְקֵעַל: וְלֹא גוֹלְלִי לְקַבֵּר (סוֹכֶה
 כ"ג). רֵאשׁ גָּלְלִי (ב).
 גָּלְלִי (א) וּוְאָלְצֵעַן, דוֹרְכְּקֵעֵטֵעַן: גָּלְלִי
 עֵיסָה מַעֲרַב יו"ט (זִילֶס ט'). (ב) פֶּרְאֶנְ-
 לֶאֶסְסֵעַן: מְגָלְגִין זְכוֹת ע"י זְכוּאִי (ז"כ קי"ט);
 שֶׁבְשֵׁבִיל ב' סְלֵעִים מִילַת שְׁנֵתָן יַעֲקֹב לְיוֹסֵף
 נִתְקָנְאוּ בּוֹ אַחִיו וְנִתְגָּלְגַל הַדָּבָר וִירְדוּ אַבּוֹתֵינוּ
 לְמִצְרַיִם (סֶנֶת י'). (ג) עֲטוּוֹאֶס גַּעֲלֵעֵנְעַ-
 הִיִּטְלִיךְ טְהוֹן: ג"פ מִמֵּתִין הַקְּב"ה לְאֶדֶם
 שֶׁאִם עֹשֶׂה תְּשׁוּבָה מוֹטָב וְאִם לֹא הוּא מְגָלְלִי
 עָלָיו אֵת הָרֵאשׁוֹנוֹת (סֶנֶת רֶכֶס ז'), שְׂכַשְׁעוֹנְשׁוֹ
 עַל עוֹוֹנוֹתָיו שֶׁעֹשֶׂה עֵתָה הוּא עוֹנֵשׁוֹ גַם עַל
 הָעוֹנוֹת הָרֵאשׁוֹנִים; מְגָלְגִין עָלָיו שְׁבֻעָה,
 מִטְּלִין עָלָיו שְׁבֻעָה בְּגָלְגוֹל וּבְסַבַּת שְׁבֻעָה זוֹ.
 (ד) גָּלְלִי אוֹ הַתְּגָלְגַל עִם אִישׁ, יִמְדֶס. לֶאֶסְסֵ
 טְרֶאָנְעַן: שִׁיָּה אֶדֶם מִתְּגָלְגַל עִם בְּנוֹ עַד י"ב
 שָׁנָה (כְּתוּבוֹת ט'). גֵּר וְתוֹשֵׁב מְגָלְגִין עִמָּהֶם
 י"ב חוֹדֶשׁ (יְרוּס' יִנְנוֹת פ"י); קְב"ה מְגָלְגַל
 עִם רְשִׁיעִיא (סֶס ז"ג פ"ט). בִּיצָה מְגוֹלְגַלַּת
 (עוֹקִיין פ"ג), וּויִיכְנַעֲקָכְטֵעַס אִיִּי. זִיתִים
 מְגוֹלְגִין (עֵדוֹת פ"ד), אִיִּינְגַעֲלֵעֵנְשֵׁעַ אֶלְיוּעַן.
 הַתְּגָלְגַל (א) זִיךְ וּוְאָלְצֵעַן, גַּעֲוּוֹאֶלְצֵשׁ וּועֵרְדֵעַן.
 (ב) אִיִּינְעַ זַעֲלֵעַנוֹוֹאֶנְדֶּרֹנְגַּ דוֹרְכְּמֶאֶכֶעַן:
 הַתְּגָלְגַל בְּכַהֲמָה אוֹ בַּחִיהַ. (ג) זִיךְ רִיהַמְעַן:
 דִּין הוּא דְמִתְּגָלְגִין בֵּיהַ (סֶס"ס רֶכֶס, כְּסוֹסֶס);
 כְּהֵרָא צִרְצָרָא דְמִתְּגָלְגַלָּא בְּדִילְהּ וּבְלֹא דִילְהּ
 (וּסְפֵתֵר רֶכֶס, גַּס וְסֵפִי). רֵאשׁ שְׂרֵשׁ גָּלְגַ.
 גָּלְגַל (א) סֶפֶהֶאָרְעַ: גָּלְגַל קְבוּעַ וּמְזוֹלוֹת
 חוֹזְרִין (פֶּסְחִים ז"ד); הַתְּחִיל גָּלְגַל
 חֲמָה לְשִׁקּוּעַ וּגָלְגַל לְבִנְהָ לַעֲלוֹת (יְרוּסְלֵמִי
 זֶכְרֹות פ"ה), כִּי לְפִי הַנְּחַת הַקְּדַמוֹנִים כָּל
 כּוֹכָב מִן הַכּוֹכָבִים הַחוֹזְרִים הוּא קְבוּעַ בְּגָלְגַל

מין זה
 ואולי
 האם
 לבוא
 מין
 לבאן.
 וזוירט.
 זילכ.
 דאח
 פ"י
 ז"ר
 :
 לגמים
 ראה
 אבל
 ז"ג)
 דאו
 סטע
 מולין
 איין.
 זילס
 רז
 ז"ה)
 גלה
 זיך
 ג.
 בוע
 וחה
 וש
 ז
 עתי
 ז
 זר
 ז

מיוחד ; גלגל הקפה, גלגל קטן (הקבוע בעביו של הגלגל) אשר בו ועמו יקיף הכוכב אח הארץ. (ב) גלגל שבבית הבד (כ"ג ס"ז), אבן עגולה שמשתמשים בה בדדיבת הויתים, וקרוב ל'י גרגר [חול או מלה] והוא ל' מקרא: ונסב הגלגל = הגולל. (ג) פראנוע, טראַדדעל: חוץ משל גלגלין (עדות פ"ג); מטפחות סופרים וגלגלין (כנעיס פ"ח); מה את בעי מן גלגלוי דדין (וי"ר כ"ו), מציציות שלו. (ד) גלגל מלח (טנת ס"ד) = גרגר. (ה) גלגל העין, אויגאָפּעל. גלגולת או כסף גלגולת (כ"ג ח'), קאָפּפּ-שטייער. (גלם) גולם (א): גולמי כלים (כלים פ"י"ג), שם לכלים שלא נגמרה מלאכתן ולא קבלו צורחם המיוחדת להם; אשה גולם היא ואינה כורתת ברית אלא למי שעשאה כלי (סנהדרין כ"ג), והוא מל"ד glomus, איבערהויפט עטוואָס רונדעס. (ב) דער לעבלאָזע מענשליכע קאַרפּער: עד שאד"הר מוטל גולם הראה לו הקב"ה וכו' (סנוות רנה ע"י). (ג) א. ראָהער מענש: שבעה דברים בגולם (לנות פ"ה). (ד) ברואה אשר יבראו להם, לפי אמונת העם, בעלי השמות לשמושם: גולם של מהר"ל מפראג. גלם על איש, ימון בעטריגען: יכול יגלום עליו (כ"ק קי"ג), ישעוהו בחשבון. *גלימא, מין בנד עליון: מגלימא דעל כתפאי. גולם הרג: אייתי לי וכו' גולם הרג מיניה (סנהד' ל"ה), חתיכה של חומה בלי פרסי. גולמיש, (סנהד' ק"ח), מין ארו. גליני, γαλήνη, שטיללע דעם מעערעם: אם היה הים גליני (ירוש' עירובין פ"ד), גלוסטרא ראה קלוסטרא. גלוסקא ראה קלוסקא (א). (גלם) גלוסקום או גלוסקמא, γλωσσόκο-μειον, פוטערצאל, קיסמע, זארג: מצא בחפיסה או בגלוסקמא (כ"ג ע"ח); גלוסקמי ספרים תפלין ומזוזות (נגלה כ"ו);

בן ל' יוצא בגלוסקמא (נ"ק כ"ד), זארג; כמין גלוסקום (לסלות פ"ט); ויישם בארון ת"י ושזון יתיה בגלוסקמא. גלעין (עוקלין פ"ג) ראה גרעין. (גלף) *גלף, ωλύγ, גראווירען: וגלף לה הקב"ה עיקר מטרין (כ"ר ע"ז), וחקק לה, ותרי' ופיתחת ותגלוף. *גולפא (א) זוינקרוג: למישבק גולפא ומשכא לאושפיזה (נגלה כ"ו). (ב) שטאָק, קנישטער: שקל גולפא מחייה ארישיה (סוטה י"ג), כמו קולפא. גלופס ראה קלופס. גרופקר (גיטין ל"ה) טעפפיד, דעקקע. גלקא ראה גואלקא. גלקטקי ראה גלודקי. (גלש) *גלש, קאָכען, זיעדען: מה דקומקומא גליש על גיסייה שפיך (מדרש קסלה, אל תנסה), פ"י רותח. וממנו השם: מי גלשים (פסחים ל"ז), מים רותחים, קאָכעדעס וואססער. גולתא ראה גולא. (גם) גם או גאם, שם לאות Γ בכתב יוני: עשאו כמין גאם (כלים פכ"ח). גאַמאָ: כמין קשת או כמין גם (עירובין כ"ה). גם כן, גלייכפּאַללם, אויך. (גמא) גמא או גמע, שלירפען: כרי גמיאה (טנת ע"ז), מיני גמאים (לסנהד' רנה, גם וסחי), לעקקערביססען. גומא, גריבכען: נוטע אדם קישות ודלעת לתוך גומא אחת (כלאים פ"ג); גומות אע"פ שאין שערות (דה כ"ג). גמא, גימל או גמלא, שם אות שלישית מאותיות א"ב ע"ש צורתה הדומה לגמל. גמגם בשרש גמם. (גמד) *גמד (= קמט), צוואַממענציעהען: גמדא ליה ופשטא ליה (מולין ע"ג). גומד, שם בגד ידוע: גומדין הערביין (כלי' פכ"ט). (גמז) גמזות של הקדש (פסחים כ"ה) gemma, קנאָספע, לולבין רכים של אילן. וקרוב ל'י גום (ראה זה). גמזון (ירוש' נעשר שני פ"ג), מוילבעער-

(גמט) גמעי, שלירפעי. גמע, שלירפעי
לאססען : לגמע מים לחינוק
(סנת ל"ס).

(גמר) גמר (א) פאללענדען, אבשליעסען
(צ. ב. א. פערטראג אדער

א. פערהאנדלונג) : גמר הדין. (ב) לערנען;
זיל גמור (סנת ל"ח), ותרי קה נא מפיו תורה

גמר כדון מפומיה אורייתא. ומוזה השם: גמרא
(א) דאס לערנען, דאס ערלערנטע : גמרא

גמור (זילס כ"ד). (ב) שם לחלק המפרש
בש"ס : מקרא משנה וגמרא. ונקראה כן גם

השיבה (כ"ל תלמידי הסיניס) : אביי הוה
מסדר סדר המערכה משמא דגמרא (יונא ל"ג).

גמיה, בעל גמרא, געלעהרט : גמיר וסביר.
גמור, פאללקאממען, רייף : צדיק גמור ;

פירות גמורים (ז"ק כ"ה) ; ביצים
גמורות (זילס ו'). גמר, ענדען, אבשלוס :

גמר דין. לגמרי (תה"פ), גאנצלך. וגומר או
וגו', מלת הקצור שמשמשין בה בהבאת

דברי אחר או מקרא כתוב, אונד זא ווייטער.
גמר, רייכערן : מניחין מוגמר תחת הכלים

ומתגמדין והולכין כל היום כלו (סנת
י"ח). מוגמר, שם לבשמים שמקטרים בהם

בית או כלים, רייכערווערק, וקרוב ללי :
*גומרא, קאהלע : בבשרא אגומרי (סנת י"ח),

ותרי גחלי אש גומרין דאשא.
(גמש) *גמש, בייגען : זמנין דגמיש ליה

לרישיה (יונא ס"ז).
(גן) גיני גיניא (ז"ר י"ח) היטץ, פרויא.

(גנא) *גנא, שלאפען.
(גנב) גנב דעת, הינטערגעהען, בעטריגען.

והשם : גניבת דעת. גנב את
עצמו, זיך וועגשלייכען : והיו מגנבין א"ע

(סנות זנס ה').
*גנובתא = זנב : גמלא זוטרא גנובתיה

(סנת ע"ז).
*גנברא (גיטין פ"ו) ע"פ המוספי - juni-

perus, וואאכהאלדער, ור"ל שהשרף
היוצא ממנו או גרעיניו הם רפואה לשחין.

אמנם המשביר דחה דבריו ופי' ע"פ ליי
O. H. Tom 3 5

פייען. וגי' הערוך גמזון וכן בל' ערבי
גומיזה.

(גמט) גימטריא (א) = גרמטיא, γαμ-
ματεία, שריפט, ענינו

בדרז"ל דרך כתיבה ידועה, והוא שמוש
האותיות במקום מלות, ר"ל שמות המספר,

שכותבין א' במקום אחר, י' במקום עשרה
וק' במקום מאה וכו' : השטן בגימטריא שם"ד

הוי (יונא כ'). (ב) געאמעטריע, פערדמעס-
קונסט : תקופות וגימטריאות (סנת פ"ג).

(גמי) גמי כדי לעשות תלוי לנפה (סנת ע"ח),
הוא גמא שבמקרא, שפירשו בו

שהוא קנה הפאפיר, פאפיערשילף.
גומי (ירוס' סנת פ"ז), גוממי, הארץ.

(גמל) גמילות חסדים, וואהלטהאטיגקייט.
גמלא (א) שמאלע בריקע : אגמלא דנרש

(ז"ו ל"ג). (ב) גימל או גמלא, שם
אות ג' מאותיות א"ב; ראה גמא. (ג) הוי לחו

גמלא בהדי הדדי (י"ק י"ח), פי' צמד בקר,
מל"ד gemellus, צוויללינגע אונד איבער-

הויפט וואס איין פאאר איזט.
גמלן או גמלני, גראס : אפונים הגמלנין

(סזיעים פ"ז); חפושיתא גמלניתא
(ע"ז כ"ח); שומשמא גמלא (סנת ס"ו),

גמלה גדולה, בל"י μεγαλειος, גראס.
(גמם) גמם. אב-, אויסשניידען : אילן

שנגמם (סזיעים פ"ח); גוממו
עם השופי (חולין ל"ג).

גמגם (א) שטאממעלן : הוייה דהוי קא
מגמגם (זרכות ל"ח). (ב) בעאנ-

שפאנדען, בעדענקען טראגען. מגמוס, אנ-
שפאנד, בעדענקען.

(גמן) גימון, באנד, האלזבאנד : אונדין
לולביהן בגימוניות של זהב

(סוכה ל"ו); העגל יוצא בגימון (סנת כ"ד),
דביר תרי שמרוני גימון. והמוספי פי' העגל

יוצא בגימון ע"פ ל"י γήμος, מוילקארב.
(גמם) גמוסיות, שטר נשואים : עד שכתבו

גמוסיות (וי"ר כ"ג), מל"י
γάμος, הייראטה.

ἀννάβαρι צינאבער, שם הומר ידוע
 שמשותפים בו לצבע.
 גנג) גנגידין (ירוש' פסחים פ"ג) - gingi-
 dion קלעטמענקארבעל אדער
 דרעהקרויט.
 גנגילין, ἀγγίλιον קנאטען: נעשה לו
 דבר אחר גנגילין (כדס כ"ז), ר"ל
 דבר העומד כנגדו ומבטלו; נעשו גנגילין זה
 לזה (מזכ כ"ח).
 גנגונות העני (כלים פי"ו), בעטמלערטאטע.
 גנגד) *גנגדא (א) ἀνδρα, א. פערזישעס
 אַבערקלייד: ר"ע לביש
 גנגדא (סנת קי"ט). ב) גנגדא דפרישי (פ"ג)
 פ"ו), גרוד של פרישים, וכן הוא בלי ערבי.
 גנגדלית חתים (גיטין פ"ו) פי' הערוך
 משמאל לימין, והעתיק דברי גאון
 אחד ז"ל: ושאלתם גנגדלית במקומו
 המשמש בשמאל קורין אותו גנגדליא, וכן
 כתב רש"י בשם תשובות הגאונים.
 גנגדרה, וואלצען: דלמא מיגנדרה ליה הפין
 (סנת קמ"ח), ותרי וגללו ויגנדרון.
 אמנם: קא מיגנדרא עלי (מעניס ס"ג),
 ענינו כמו מתגדרה ומתגדלת עלי, ראה
 ירש גדר.
 גנגדריתא (קדושין ע"ג), מעקה, וקרוב ללי
 גדר.
 *גנגדרא, שטייניכער באדען: אי ארעא
 מחוקת בגונדרי (פ"ג פ"ד), פירש"י
 אבנים וירשין, והוא ל' פרי.
 גנגריפם (מגינס ג') ἀννάτριπος, הונדס-
 וואוסה, מין חולי שגעון באדם,
 שיושב במקום חורבה ונושך ככלב.
 גנגה) גנגה, טאדעלן. התנגה על אישי,
 ימדם צונייגונג פערליערען:
 שלא יתגנו על בעליהן (כ"ק פ"ג). מגינה,
 טאדעלנסווערטה, אונאנשטאנדיג, שאנדליך.
 גנאי או גנות, שאנדע. שם גנאי, שימפס-
 נאמע. לגנאי, אין איבלעם זיננע: יש
 דורשים לגנאי.
 גנגז) אויפהעכען; דעם געכרויכע ענט-

ציעהען: טענין גנזה (סנת קט"ו); בקשו לגנו
 ספר קהלת. ונקראו „ספיים הגנו ז"ס"
 ספרי לשון עברי מזמן בית שני אשר לא
 נספתו אל ספרי הקודש, אפאקריפהא.
 גנגה) גנגה (א) הוסטען: מעשה בחסיד א
 שהיה גנגה מלבו (תמורה
 ט"ו); גנגה דם (כ"ר ל"ג). ב) heulen, קלא-
 גען: גנחוי גנגה (כ"ר ל"ג). ג) קאסטרידען:
 הני תירי דגנבין ארמאי ונגחין יתהון (י
 ל'), בליי' ευνουχός, פערשניטטענגר.
 גנגן) גן-עדן בתלמוד שם למשכן הז
 אחר המות. גנגן או *גינאה, ג
 נער: קופות הגננים (כלים פי"ז). *גנגא או
 גיונא או בי גנגא (סנת קמ"ו) = דוב
 כשהחברים יושבים גיוניות גיוניות (יל
 עקב), ותרי מהופתו מגיוניה. — מגן דוד (כ
 העם), צורה יהועה על תבנית שני משולשים
 משולבים, ובחורות היאשונים היו הגילים
 לציריהו בבתי כנסיות.
 גנגינים, גראַבע קלייע: סאה גנגינים (ירוש'
 פסח פ"ז). וקרוב לזה: מלא גננים
 (כדס כ"ד) חזיכות בשר קטנות כמורסן.
 גנגיני מלכות (קוטס מ"ו). לי יחוס ומשפחה
 מלשון:
 גנגם) גנגוסיא (א) γένος, פאמיליע, הער-
 קינפס: הודעתם גנגוסיא שלי
 (פסיקתא נחונ). ב) γενέσια, געבורטסמאגס-
 פיער: יום גנגוסיא של מלכים (ע"ז ח').
 גנגיסה, קאסט, שפיוזע: אלין אנון עיקר
 גנגיסתי (ירוש' נרכות פ"ו), ראה
 ירש גסא.
 *גנגוסטרא (כדס י"ז) ἀνηστῆς, שאבמעססער.
 גנגם) גנגם, גראַס, גראַב: בהמה גסה, רינד-
 פיעה, הפך בהמה דקה; המשפיעין
 במדה גסה (דנאי פ"ג), אים גראַסען פער-
 קויפען; חול הגס (חולין פ"ח), גראַבער זאנד;
 אכל אכילה גסה, פיעל, איבערמאסיג עסטען;
 פסע פסיעה גסה, צו שנעלל געהען. גס-רוח,
 stolz. גסות-רוח, Stolz. גס השכל או הטבע,
 גראַב, רָאָה. ונמצא גם פעל מזה. הגים לבו

או הגים
 במובן
 וזאחנט
 גם ביד
 פגע
 גם: ש
 רש
 יום: ב
 א
 גלש
 ע
 *גיסא
 (גס)
 א ה
 γένος
 מגוס
 (גסה)
 ורותחת
 (גסט)
 גסטרא
 לשירין
 א. געפ
 לקבל
 משילין
 טפה וכו
 (וי"ר פ'
 טונג, ל
 קכ"ח);
 אבטהיי
 גסטרוין
 אבר (כ
 גסט)
 עילם ג
 (געדה)

או הגים דעתו (סנה ס"ג), שטאלץ זיין, ונמצא
 גמובן אחר: לבו גם ביה (נ"ק נ"ו), גע-
 וואהנט, היימליך, פֿערטרויט.
 גם ביה ההוא טייעא (פסקים ק"י), פירש"י
 פגע בו.
 גם, שאטץ: ו' גסין היה מראה להן (סנות
 רנה ט'), כמו גזין בז'. הגים בש' גים.
 בתלמוד שם לבעל אחית אשתו: בעל
 אמו וחמיו וניסו (סנהדרין כ"ז). אמום
 גלש העם משמש לכל קרוב ע"י חיתון,
 גער, ולנקבה גיטה, שוואַגעריין. אבל גם
 לא ישתמשו רק בכנויים: גיסי, גיסתי.
 גיסיא זייטע.
 גסא * גסא, קאסטען, עסטען: בגין מה לא
 תשובק אריסא דיגסון? אמר
 א תימר למיגס אתיתי (וי"ר כ"ח), מל"י
 געטע, דאס קאסטען, והאוכל בסעודה נקרא:
 מגוס (סס).
 גסה) גסה, רילפוען: לא יגסה בפני
 חבירו (ד"ל זוטא פ"ס);
 זרותת וגוסה (כנה ס"ג).
 גסט) גסטרא א) (כלים פ"ג, רחש פ"י סר"ס
 טס), שבר כלי חרס:
 גסטרא שנת-זועה וכו' מהורה שאין שירין
 לשירין (כלים פ"ד), מל"י γάστρα, בוך
 א. געפֿאַסטעס. ב) ומורה ג"כ על כלי העשו
 לקבל שופכין: גסטרויות שישראל ועכו"ם
 משילין לתוכן (וכסריין פ"ג); אין לך כל
 טפה וכו' שלא ברא לה הקב"ה גסטרא בפ"ע
 (וי"ר ט"ו). ג) castrum, קאסטעל, פֿעם-
 טונג, לאגער: אנשי גסטרא של צפורי (סנה
 קכ"ח); שלשים גסטרא (זרכות ל"ג), העערעס-
 אבטהיילונג.
 גסטרוין, γαστήρες, צינן: ושל אבר ושל
 גסטרוין (ונמות כ"ח); גסטרוין ושל
 אבר (צ"ו כ"ג).
 גסט) גסט, אים שמערבען ליעגען: רוב
 גוססין למיתה. וברוך ההשאלה:
 עילם גוססת (קדושין ע"ח).
 געעה) געה, לויט שרייען: געו בבכיה

(גיטין כ"ח). געיא, שם למין מתג הבא לפני
 השוא ומורה על עמידה וקצת המשכה באות
 השואיות. *געגע דלא פסיק (איכה רנה, פלטה
 ליון), פי' המון מי הנהר.
 געגע (= שעשע, וידוע כי חברת אות ג'
 אצל הערביים היא קרובה להברת
 השי'), שפיעלען, טאַנדעלן: דהרא תרנגולתא
 מתגעגעה בקיטמא (איכה רנה, גלע ה')
 שאררען; ומה: אפרוחיו מגעגעין באדמא
 (וי"ר כ'), משעשעים בדם, כלומר מתגוללים
 בדמיהם; ותראשעה בחקך ואגעגע באורייתא.
 ומה: בן שיש לו געגועים על אביו (סנה
 קנ"ח), ר"ל שהוא בן שעשועים לאביו והוא
 אוהבו ודבק בו ביותר. ואמר גם בהפך: בן
 יש לי בכיכי הים ויש לי געגועים עליו
 (סנהדרין ל"ט), והענין אחר.
 געעל) הגעיל, ענינו בתלמוד הוציא את
 [האיסור] הנבלע בכלי בשול
 ע"י הבאתו או שפיכה עליו במים רותחין:
 מגעילו ברותחין (ע"ז ע"ה).
 גפא) גפא דרומי (פסקים פ"ג), Agape,
 כריסטליכע ליעבע, ל' שבועה.
 מגפיים (סנה ס'), ביינהארניש.
 גפה, וואַגד, צוין: מצא אחר הגפה (צ"מ
 כ"ה); העומר שהוא סמוך לגפה
 (פאה פ"ו).
 גפט) גפט, עגיפטיש, קאפטיש: גפסית
 לגפטיים ועברות לעבריים
 (ונגלה י"פ).
 גפיון) גפיון: לגפיון המשקה את כל המדינה
 (סנות רנה ל"ח), צ"ל לגפיון,
 ראה נמפיון.
 גופן) גופן: כאן בגופן שלנו כאן בגופן
 שלהם (ונגלה ט'), ע"פ פי'
 הערוך כתב וצורת האותיות, שריפֿש. והמשביר
 מתקן בגרפין, ע"פ ל"י γράφω, שריפֿש.
 גופנין א) (דנאי פ"ח), מפ' בגמ' (זרכות ע')
 שלהי גפנא, מין ענבים רעים המאחרים
 להתבשל. ב) השבת והגיפנין (תוספתא כללים
 פ"ח), מין ירק דומה לשבת (גורקצנדילל).

שו לגנו
 ו ז י י
 ושה לא
 א.
 גם ביה ההוא טייעא (פסקים ק"י), פירש"י
 פגע בו.
 גם, שאטץ: ו' גסין היה מראה להן (סנות
 רנה ט'), כמו גזין בז'. הגים בש' גים.
 בתלמוד שם לבעל אחית אשתו: בעל
 אמו וחמיו וניסו (סנהדרין כ"ז). אמום
 גלש העם משמש לכל קרוב ע"י חיתון,
 גער, ולנקבה גיטה, שוואַגעריין. אבל גם
 לא ישתמשו רק בכנויים: גיסי, גיסתי.
 גיסיא זייטע.
 גסא * גסא, קאסטען, עסטען: בגין מה לא
 תשובק אריסא דיגסון? אמר
 א תימר למיגס אתיתי (וי"ר כ"ח), מל"י
 געטע, דאס קאסטען, והאוכל בסעודה נקרא:
 מגוס (סס).
 גסה) גסה, רילפוען: לא יגסה בפני
 חבירו (ד"ל זוטא פ"ס);
 זרותת וגוסה (כנה ס"ג).
 גסט) גסטרא א) (כלים פ"ג, רחש פ"י סר"ס
 טס), שבר כלי חרס:
 גסטרא שנת-זועה וכו' מהורה שאין שירין
 לשירין (כלים פ"ד), מל"י γάστρα, בוך
 א. געפֿאַסטעס. ב) ומורה ג"כ על כלי העשו
 לקבל שופכין: גסטרויות שישראל ועכו"ם
 משילין לתוכן (וכסריין פ"ג); אין לך כל
 טפה וכו' שלא ברא לה הקב"ה גסטרא בפ"ע
 (וי"ר ט"ו). ג) castrum, קאסטעל, פֿעם-
 טונג, לאגער: אנשי גסטרא של צפורי (סנה
 קכ"ח); שלשים גסטרא (זרכות ל"ג), העערעס-
 אבטהיילונג.
 גסטרוין, γαστήρες, צינן: ושל אבר ושל
 גסטרוין (ונמות כ"ח); גסטרוין ושל
 אבר (צ"ו כ"ג).
 גסט) גסט, אים שמערבען ליעגען: רוב
 גוססין למיתה. וברוך ההשאלה:
 עילם גוססת (קדושין ע"ח).
 געעה) געה, לויט שרייען: געו בבכיה

(גפס) גפסוים (פסמיס ע"ס), גפס. ומוזה
 הפעל: קבותים של מוריים
 שגפסן עם השפה (כליס פ"י), פי' שחיברן ע"י
 גפסוים.
 (גפף) גף א) פליגעל: העוף שיבש גפה
 (זכמיס ס"ח). ב) לייסטע: נסר
 חלק או סרידה שאין לה גפים (סלכות פ"ס),
 ראה אנף. ומוזה הפעל: גפף א) אומארמען;
 המגפף והמנשק (סנסדו י"ט), שמחבק בגפיים
 שלו ר"ל באזרועותיו. ב) מיט לייסטען אדער
 פפאסטען פערזעהען: סריד שגופו מארבע
 רווחותיו (כליס פ"ט"ו); ובמבוי עד שיהא מגופף
 מארבע רווחותיו (ירוס' עירוצין פ"ח). ותר'
 מסגרת גפוף.
 (גפר) גפר (ירוס' סנת פ"ח), מיט שוועפעל
 אנרייכערן.
 (גפת) גפת (כליס פ"ט), פסולת זיתים,
 אַלדריווען.
 (גיץ) גיץ, פונקע: גץ שיצא מתחת הפשיש
 (ז"ק ס"ג), וכן הוא בלי ארמי.
 גיץ יוני אלו יתדות הדרכים (נקוואט פ"ט),
 ע"פ המוספי הוא אות E בלשון יוני
 הנקי קסי, שבצורתו היו עשוין יתדות
 הדרכים שנעשו להלך עליהם כשהדרך לחה
 ומלאה טיט.
 גויץ, קורץ: לא ארוך ולא גויץ (זככות ל"ח).
 גצטרא ראה גסטרא ג). גצוצטרא או
 גצוצרא ראה גוזוטרא.
 (גר) *גירא, פפיל, גורא, גורייתא בש' גור.
 (גרב) גרב, שלויך: ג' מאות גרבי שמן
 (סנת י"ג), וכן הוא בלי ערבי.
 *גרב, פפאנדען, פלינדערן: זיל גרביה
 (סנת קמ"ח).
 *גרבל, מישען, קנעטען: ונגרבל בהוא
 קטמא (גיטין ס"ט), כמו גבל.
 גרבתן (זכורות נ"ד), כמו גברתן, פי' בעל
 גבר (ראס זה זטרס זעל).
 (גרג) *גירגבסין (ירוס' סנת פ"ז) פי' סיד
 של גפסוים. גרגילא ראה
 גרגיר.

*גרגלידא דליפתא (זככות ל"ט וזככות נ"ב)
 גלגולת הלפת.
 גרגר או גרגיר, בעערע, וויינבעערע, קארג-
 בען: עלה או גרגיר או אשכול (מדות
 פ"ג); גרגיר מלח; גרגר חול, זאנדקארגן,
 ונגור מזה הפעל: גרגר א) אַבלעווען; מגרגר
 [ענבים] ואוכל (מעסכות פ"ג); מגרגרו בראש
 הוית (מעסכות פ"ו). ב) המניח זיתיו בנג לנגרם
 (טסרות פ"ט), פי' ליבשם, והוא מלשון
 גרורת, תאנה יבשה. ג) ויש בזה עוד ענין
 שלישי: אכלה בשוק גרגרה בשוק (גיטין
 פ"ט), ר"ל ששתתה בהשמעת קול בגרון, והוא
 מלשון: גרגרת, גריגעל, קעהלע: פסק את
 הגרגרת (חולין ל"ג). ומענין זה ג"כ: גרגרן
 או גרגרנית: השותה כוסו בבת אחת ה"ז גרגרן
 (פסמיס פ"ו); הצנועים מושכים את ידיהם
 והגרגרנים חולקין (יוטא ל"ט) שלעממער
 שהנשים גרגרניות הן (טסרות פ"ז).
 גרגיר או גרגיל, מין חרדל, ווייסער זענף
 והשחלים והגרגיר (מעסכות פ"ד);
 גרגירא אפי' לדידי מעלי (סנת ק"ט), וכן הוא
 בלי ערבי.
 *גרגי'שתא, טהאן; מין טיט; משום גרגי'שתא
 (ז"נ נ"ו); דאכיל גרגי'שתא
 (סנת קי"ג).
 *גרגותא, ברוונען: ההוא גרגותא (ז"ק כ"ז);
 ריש גרגותא (ז"ז ל"ח).
 גרגותני א) γργαθος, אוים וויידען געפלאַכ-
 טענער קארג: שלא החזיר גרגותני
 לגת (ע"ז כ"ו). ב) והעלה מכתו גרגותני
 (ז"ק פ"ה), מפ' בגמ' נעתא כריכתא, פי'
 בשר מת, ווילדעם פלייש.
 (גרד) גרד, שאבען, ראדירען. גרד, דיע
 ראדירטע שטעללע. *גירדא
 דאסינתא (סנת ק"ט), קליפת הסנה. מקרדה
 (סנת קמ"ז), בירשטע. גרדין, פאזערן: וחי'
 גרדין (זמנ' רכס י"ח).
 גריד, טראַקקעיער באַדען: מקים הגרוד
 (פסמיס כ"ה); חרוש עמי בגרוד (ז"נ
 ע"ה), בל"ר erudus, האַרט. *גירדא, אלליין.

גרדי או *גירדנא (ע"ז כ"ו) *γερδης*, וועבער.
 גרדיון : דינר גרדיון (וי"ר ז'), פ"י דינר
 ממטבע שטבע קיסר Gordianus ברומי.
 גורדייתא דקני (סנת ג'), געביש, ראהריכט,
 סבך של קנים.
 גרדום א) *gradus*, שטופע, מקום המשפט;
 כמי שהעלוהו לגרדום (סנת ל"ג).
 ב) והוא ג"כ שם לנשאר מדבר אהי שנשבר
 או ניתק חלק ממנו : וגרדומיו [של אוזב]
 בל שהוא (פרס פי"ח); גרדומי ציצית (מנחות
 ז"ח), וקרוב לל' גדם. ג) אלליון : וילך איש
 גרדום (רות רבא ח'), כמו גרודא.
 גרה (גרה) גרה, א) טהוער אויף ימדן רייטצען;
 הגני מגרה בך את הדוב.
 גרה, האלזשטיק : החזה והגרה (פניד פי"ג).
 אות גרזנית, אות מאותיות אהח"ע
 היוצאות מן הגרון.
 גרו) *גריוא, שם מדה ידועה : גריוא דתמרי
 (עירובין כ"ט).
 גרו) *גרזומי או גרומיתא, *γρο-ζωμός*,
 א) ארט פ"י שבריהע : אהן
 דאכל גרזומי (ירוש' נרכות פי"ז); הדא גרזומיתא
 באה באחרונה (וי"ר ט'), מין מאכל דגים או
 ציה ויש בו מינים הרבה ובא בקנוח סעודה.
 גרוזקי, קאפ"ג : עד שייכניסנו לגרוזקי שלו
 (סנת ק"ו), כלוב של חיות.
 גרמ) גרוטים או גרוטאות, *γροτῆς*, גערומ-
 פעל, שבוי כלים : משברי
 כלים מן הגרוטים (כלים פי"ח); אבל היכא
 דנישל חררה וכו' אדם זורקה לבין גרוטאות
 (סנת קכ"ג).
 גרל) גורל, לאָזא, שיקזאל. הגריל, לאָזען;
 מצוה להגריל (יומא ל"ט).
 גרם) גרם, פֿעראוואַכען : הגורם היזק
 לחבירו. מצות עשה שהזמן
 גרמא, מצוה התולה בזמן.
 גרם, קארפער : הגרמים השמימיים. *גרמא,
 קנאַכען. גרמיה, זיך, עצמו : סלק
 לאיגרא וסלק גרמיה ומית (ירוש' כלאים פי"ט).

לגרמיה, פ"ר זיך זעלבסט. מגרמיה, פֿאַן זיך
 זעלבסט. גרמא : דשדא פיסא ומחיה לגרמא
 וכו' (מכות ח') צ"ל לגדמא, ראה שרש גדם.
 גרום, איבערגעוויכט : היה שוקר לו עין
 בעין נותן לו גירומין (ז"ב פ"ח), פ"י
 הכרעה על המשקל, מל"י *γράμματα*, שהוא
 שם משקל קטן, ראה גרמים.
 הגרמה (חולין ט'), שם לשחיטה למעלה
 מן המקום הראוי.
 *גרמידא, עללע. גרמזיתא ראה גרזומיתא.
 גרמטיון *γραμματεῖον*, פֿערשרייבונג : מאימתי
 כתב לו הגרמטיון (סמות רבא ט"ו).
 גרמני, גערמאנע, דייטשע, איין ווייסער :
 בכ"מ גרמני מוכר כושי וכאן כושי
 מוכר גרמני (ז"ב פ"ו), פ"י אדם לבן כגרמניים
 שהם ממשפחת הקוקו ; בהרת עזה נראין
 בגרמני כהה (נעמי פ"ג).
 גרמים (ילנדרו טשא), *γράμματα*, משקל ידוע,
 א' מכ"ד באונקיא. גרמטיון ראה
 גרמטיון.
 גורן, *γυρός, γυρός*, קריין : עתיד הקב"ה
 להעמיד את זקני ישראל כגורן והוא
 יושב בראש כולם (מכומא סמות) ; סנהדרין
 היו יושבין כחצי גורן עגולה (סנהד' ל"ו).
 *גורנא, *γέρρον*, קאַרב : הני גורני דארמאי
 (ע"ז ע"ס).
 *גרם א) לערנען : גרם ולא דייק (ז"ב כ"ח).
 ב) דיע לעזעארט האַבען, לעזען :
 הכי גרסינן. גירסא א) דאָס לערנען : גירסא
 דינקותא. ב) לעזעאַרט : הלופי גירסאות.
 גריסין, גרויפֿען. גריסין של פול, צער-
 שטאַסענע באַהגען. גרוסות (כלים
 פי"ג), מוכרי גריסין.
 *גירסנא : אכלה לגירסנא דאמי (יבמות קי"ז),
 פ"י יגיע אמי ועמלה.
 גרע) גרע, אבציעהען (פֿאַן דער רעכנונג).
 והשם : גרעון, אבצוג.
 גרע, בארביער : מסמר הנרע (כלים פי"ג), פ"י
 הר"מ סבין ההקזה, שנאַפֿער.
 גרעין (זכירותלני : גלעין) א) זאַמענקאַרן :

ת"ג
 קאַרנ-
 (מדות
 דקאַרן-
 מגרמ
 בראש
 לגרמ
 לשון
 וד ענין
 גייטין
 והוא
 טק את
 גרגון
 ז גרגון
 ידיהם
 זמער
 זענף
 פ"ד)
 זן הוא
 גישתא
 גישתא
 זכ"ז)
 פלאַכ-
 רגותני
 גיתני
 פ"י
 דיע
 גירדא
 גרדת
 : וח'
 הגריר
 (ז"ב
 ליון.

גרעין שעורה. ב) פֿרוכטקערן : קליפי
אגוזים והגרעינים שלהם (סניעית פ"ז). ונגזר
מזה הפעל : הגפנים משיגרעו (סניעית פ"ד)
פ"י שיגדלו בהם גרעינים. ג) א. גראן (געוויכט).
*גריע, שלעכטער, אָרגער. וש"מ : גריעותא.
ואצל המחברים : גרוע, שלעכט,
געמיין. והשם : גריעות.
(גרף) גֶרף. אויסשאררען, אויספֿענגען, ריי-
ניגען : אין גורפין תנוד זכורים
(זילס ל"ז) ; פותקין ביבותיהן וגורפין
מערותיהן (ז"ק ו'). גורף ביבין (פכמונא ואלא),
קאַנאַלרייניגער. מגרפה, כלי שגורפין בו,
שויעל, רעכען: הכנרפות והקרדומות (ז"ע ל').
מגריפה, שם כ"ז שהיה במקדש והיה משמש
להקהיל את הלויים לשיר : מגריפה היתה
במקדש וי' נקבים היו בה (ערכין י"ח) ;
מיריחו היו שומעין קול מגריפה (תמיד ל').
גרופית (כלים פ"ז ז"כ וי'), שם ענף של
זית או שקמה, כמו שנקראו של
תמרה — מכבודות.
גרף של רעי (זככות כ"ה), נאַכטגעשירר.
(גרין) גריין גריטץ, ברַאָד אויס פֿיינעם
מעהל : אין אופין פתין גריצין
(זילס כ"ח), פ"י חלות עבות. גורקא ראה
גורקא ב).
(גרק) גורקרדון (ירוש' סנה פ"ז), פ"י סיד
של קרדון (קריידע), ראה
גורגבסין.
(גרה) גֶרר א) ציעהען, שלעפפן : גורר
אדם מטה וכו' (סנה כ"ז) ;
מצוה גוררת מצוה (לכות פ"ד), נאָך זיך
ציעהען ; כי היכי דנגרריה לליביה (פסמים
ק"ז) שימשוך לבו, ר"ל שיעורר תאות האכילה ;
לא ליכול ירקא משום דגריר (סנה ק"ט), ג"כ
מענין זה ; הַפֿרר אחרי איש, פֿאַלגען. ב)
זאָגען : פרה שקרניה ומלפיה שחורים יגור
(פסח פ"ז) ; והנגרר במגרה (ז"ק ק"ט), והוא
ל' מקרא : מגרות במגרה (מ"א ז' ט'), אבל
ב"ז ז"ל נטה מן הדרך בפירושו. מַגְרָה,

זאָגע. *גררא = המשך : אגב גררא נסבה (ז'
ד'), פ"י בהמשך הדברים.
(גרש) גרש אשתו, זיך פֿאַן זיינער פֿרוי
שיידען. גירוש, פערטרייבונג
אויסווייזונג (אויס א. לאַנדע). גירושין
עהעשיידונג. — גֶרש, שם נגינה מפסקת
ואולי נקרא כן ע"ש צורתו שהיא כדמות
*גורישה, האהנענקאמם : והיא מנקרא לוי
גורישה (אוה"ש לבוקסטאָרף בשם ילקוט
אזוב), ובל"ד erista. גֶרְשִׁים (גרס כפול), שם
נגינה מפסקת.
(גרת) *גרתא או גוריתא (מולין ס"ז) מ'
תרנגול טמא. גרתיקון (סנה
כ'), קריידע.
(גש) גוש, שאַללע, קלומפען : גוש מבית
הפרס (טסכות פ"ה) ; גוש של
זיתים (טסכות פ"ג).
(גשם) גשם, קאַרפער. גשמי, קאַרפערליך.
גשמות או גשמיות, קאַרפער-
ליכקייט. הגשים, פערקאַרפערן, אנטהאַפֿאַ-
מאַרפּהאַזרען. והשם : הגשמה. וישתמש גם
בהתפעל : התגשם. — גשמא : דלת אלמנה
דלית לה גשמא (עירובין ק"ח), כמו שגמא.
ראה שרש שגם.
גשום, תאר נגור משם גשם : שנה שחונה
וגשומה (יונא כ"ג), פ"י בעלת גשמים
הרבה.
(גשף) *גושפנקא (סנה ס"ו), זיענעלרינג.
(גשק) *גושקרא א) שם לקמח גרוע היוצא
אחר הסולת : חיותא
ליכא גושקרא איכא (גיטין כ"ז), ובל' ערבי
כושקר. ב) פֿלאָרעטזיידע : יב"ז אמר גושקרא
(סנה כ').
(גשר) גשר, בריקקע.
(גשש) גשש : בזמן שהספינה גוששת (חלה
פ"ז), פ"י שהיא נוגעת בארץ.
מל' נגששה כעורים קיר. התגושש, רינגען :
ב' אתליטין שהיו עומדין ומתגוששין (ז"כ
כ"ז), ויאבקתי שמרוני ואגשש. ומענין זה :

שהת
להבו
שם
ונקרא
גשוש
למין
גשיל
השבו
ד'
סנה)
(דא)
(דב)
מיד
(ע"ז)
(זילס)
דבוב
(דב)
(דבי)
פֿרוי.
(דבל)
דולב
מפ'
ערבי
(דב)
מתרב
הייט.
ענינו

(ג'ש'ת) *ג'ש'תא = עור: דאזיל בתר ג'ש'תא (מולין קכ"ג), והודים ידי עשו תר' הפשיטא וג'ש'ת אידוהי.

*ג'ש'תא ונת ג'שהא, שם לקיה חלול כפוף שמוציאין בו יין מן החבית: ההוא גברא דאסיק חמרא בג'ש'תא ונת ג'ש'תא (ע"ז ע"ג). (ג'ת) ג'תיות (ג"ר ע"ה) נשים הדורכות בגת.

שהתחיל רוח"ק לגשגש בשמשון (וי"ר ח'), להכות ולפעם. גשוש של ספינה (סנת קכ"ה), שם לעץ שמגששין בו במים לדעת עומקם. ונקראו כן גם האנשים המגששים במים: גשושאי אזלי קמיה (סנת ק'). ודוא ג"כ כנוי למין שודדים: דשכיחי גשושאי (ג"נ ו"ג). ג'ש'יש, ברעט, ברוכשיענע: הגשיש של מטה (זכ"ס פ"ג); גשישין שע"ג (תוספתא עקוולות).

אות ד

בה' - דָּבַק (סנת ע"ז לפי ג"י הערוך, ומולין כ"ה), ליים. דיבוק (גלסון העס), רוח רע הדבק באיש (לפי אנונת העס).

(דבר) מְדַבֵּר, כנוי למין האדם מצד היותו כו כשרון הדבור: דומם צומח חי מדבר. מדבר בעדו, שם לגוף ראשון בדקדוק, ערשטע פערזאָן. מדברים, כן יקרא הרמב"ם (נמו"נ ח"א פ"א ושנונה פרקיס פ"ו) לתלמידיו של איקלדיים, אשר המציא דרך פלפול עקש ופתלחול להטיל ספק בכל מושכל ולהכחיש משפט השכל, די צלע ק-טיקער. ונקרא דרך פלפול זה: חכמת הדברים (מו"נ סס וכחזי ס' ע"ו) או חכמת הדבור. מדובר (גלסון העס), פֿעראברעדונג: כפי המדובר. דבור, דאָס רעדען; דיא רעדע. הוּך כדי דבור, אינגערעאָלב דעס צייטמאסעס, וועלכעס דאָס אויסשפרעכען איינעם וואָרטעס ערפֿאַרדערט. ע"פ הדבור, אויף גאָטשיל בע-פֿעהל. דְּבַרְי, תאר השם, ענינו כמו שבלי, והוא ע"ד ל' יוני, אשר מלת *λόγος* (= דְּבַר) הושאל ג"כ להוראת שכל: כח הדבריי (מו"כ ח"א פ"ע"ג). דבר אחר, כנוי א' לתשימיש, ב' לחזיר, ג' ולצרת: וצנועין בדבר אחר (זכ"ס ח'); אי פגע בדבר אחר קשה לדבר אחר (סנת קכ"ט). עשרת הדברות, ידוע: דברי הימים, געשיכטע. כותב דברי הימים,

ד' משמשת בשמות ובפעלים במקום מלת די: גמלי סבי דטעיני משכי דהוגני (סנהד' כ"ג).

(דא) *דא, דיענע, זאת. דאיקטוטא ראה דייקטוטא. דאציפי ראה דייציפי. (דבב) דבב, פֿליעסען: מה נומר של ענבים כיון שמניח אדם אצבעו עליו מיד דובב (ירוש' סקליס פ"ג). — דברבניות (ע"ז ל"ט). מין ענבים שזב מהם המין. ובירוש' (זילס פ"ג) דמדמניות וי"מ מין פרי אחר. דבוב, געהאָסט: באשה אחת שהיתה דבובה לחברתה (ירוש' עירובין פ"ז).

(דבחה) *דבחה, שלאָכטען.

(דבי) *דבי = של בית, הויזלייטע, שילעך: דבי רבי ישמעאל. דְּבִיתָא,

פֿרוי. ולא נמצא רק בסמיכות: דביתהו. (דבל) דבלה, פֿייגענקוען. דובלא: תאיני דובלי (זכ"ס כ"ו), ראה

דולבא. — דבלל: סוכה מדובללת (סוכס כ"ג), מפ' בגמ' קנה עולה וקנה יורה, אמנם בל' ערבי ענינו כחות ורצון, ואולי מזה שם דבלה.

(דבק) הדבק או התדבק, זיך אנהאַנגען, אנשליעסען. חולי נדבק או

מתדבק (מו"כ ח"ג פ"ז) אַנשטעקענדע קראַנק-הייט. דְּבִיק, ענינו בדקדוק כמו סמוך. דבקות, ענינו בספרי יראים התנשאות הנפש והדבקה

בה (ג')
זר פרוי
דיובונג
ירושין
זפסקת
בדמות
א לוי
ילקוט
ש (ג)
מי (סנת)
מבית
ע של
דליך.
זפער-
אפא-
ש גם
למנה
גמא.
חונה
שמים
דינג.
וצא
תא
רבי
קרא
חלה
דין
קן:
ז"ר
ה:

געשיכטסשרייבער. דברן, רעדזעליג, בערעדט; נשים דברניות הן (זככות ע"ח); איש דברים ח"י גבר דברן. דברנות, בערעדוואמקייט. מדברני, ווילד: אוזב מדברי (נגעים פי"ד). *דברא, פֿעלד.

*דבר או אדבה, פֿיהרען, לייטען: וכן עמא דבר (פסחים כ"ד), פי' וכן העולם נוהג; מדברנא דאומתיה (כתובות י"ז). דָּבָר א' לדור (סנהד' ס'), מנהיג. ובלשון פילוני daver, שופט.

*דוּבְרָה, שם לאחורי גוף האדם: בדובר קיימת קמי מאד? (זככות ו'), וכן הוא בלי ערבי.

(דבש) הדביש, פֿערדאָרבען ווערדען: דבש והדביש (ז"ג ל"ח); כ"ז שאין דבשו מדביש (סנהד' ק"ח). דובשנין (סלס פ"ח), האַנגיקען.

*דובשקא, זומפף: ומדובשקי רבי (טנת כ"ח). (דגה) דג-הדיו, טינטענפֿיש. דג-הזקן, בארט-פֿיש, בארבע. דג-הפעמן, שעלל-פֿיש (תוס' ט'). דגים, שם מזל, פֿישע. דוגית (ז"ג ע"ג), פֿישערקאהן. דוגור (זככות ע"ט) צ"ל רונגה, ראה זה.

(דגל) *דגלא, δελωσσοσ, צווייצינגיג (א) בעטריגער: ודגלא בקברא ידע (ע"ז כ"ג), ותרי' עד שקר סהרא דגלא. (ב) שם למוט ידוע (זעל סתי לסונות) של נושאי משאות: דדרו בדגלא (זילס ל'). (דגם) דוגמא (א) δειγμα, מוסטער, פראַבע-שטיק: אין לוקהין מן הצבע לא וכו' דוגמאות (ז"ק קי"ט). (ב) ביישפיעל. (ג) אַהנליכעס: בוא ואראך דוגמתו (טנת ל'). ומענין זה: לאלו מעין דוגמטורין שלהן ולאלו מעין דוגמטורין שלהן (ז"ר י"ח).

דגן (דגן) דגן (זלסון סעס), ראַנגען, קאַרן. דיגון (ז"ג קס"ד), δειγμα, צווייוינקעליג. (דגר) *דגר נפל מא גרא לארעא (סולין כ"ח), העראַבשפּרינגען, כמו דלג.

דגש, ענינו (כמו סהעיר סרז סנו"ל זחלק ח' פאלוס"ס) בלי סורי, שטיך, פינקט, וברקדוק

הוא שם לנקודה הבאה בתוך האות, והוא על שני מינים, דגש חזק ודגש קל. הדגש החזק מורה על כפילת האות במבטא, והדגש הקל מורה על חזק המבטא (זלסותיות נג"ד כפ"ט). דגוש, מיט א. דגש פֿערזעהען: ב"ת דגושה. וש"המ: דגשות. ובירושלמי: ובלבד שידגיש בדל"ת (זככות פ"ג), דייטליך אויסשפרעכען.

(דר) דה, בדרך ההשאלה: עשה דד לכיוו (יונא ל"ז).

(דרה) דרה, היפֿען: במדדן (זילס י"ח). ויש פעל יוצא: מדרה אשה את בנה (טנת קכ"ח). פי' מסייעתו בהליכתו. (דרב) *דירבא בר שתא (סולין כ"ח), זכוב. (דרך) דרכאות היו עושין ומניפין בסודרין (יונא ס"ח), א. ארט טע-לעגראף, וואָדורך מאן דאס איינטרעטען א. ערוואַרטעטען עראיינגיסעס דורך מעה-דערע, אין געוויסען ענטפֿערונגען אויפֿ-געשטעללטען פּאַסטען, אנציגטע, דיא זיך איינאַנדער דורך געוויסע סיגנאַלע, צ. ב. פֿאַהענישווינגען, פֿערשטאַנדיגטען. בל"י διαδελξαι, צייגען.

(דרן) דרנין, taeda, קיענהאַלץ: מאי עצי שמן דרנין (ירוש' ר"ס פ"ג).

(דהב) *דהבא, גאָלד.

(דהה) דיהה (א) שוואַך: חומץ דיהה (ירוש' גיטין פ"ג); ענבים דיהות (סס סרונות פ"ג). (ב) דונקעל: של שלג עזה ושל סיד דיהה ממנה (נגעים פ"ח); עבר או שדיהה (נדס ס"ג) פי' שהוכחה מראיתו.

(דהן) *דהן, פֿעמט זיין: קרב לגבי דהינא ואידהן (סנעות מ"ז), ותרי' תדושן תדהן, והוא קרוב ללי' ערון בעברית. (דו דו א) = דהוא (זירוס'). (ב) duo, צוויי: אדה"ר נברא דו פרצופין (ז"ר ס'). (דוא) *דוא, שויען: דוי להכא ודוי להכא (תמיד פ"ח).

(דוב) דוב הנמלים, אמייזענכאַר. דוב הקרה, אויזבאַר. דובה, באַרן.

(דוך)
(דול)
דויל
(דון)
דאָמין
אין
בנדון
דין א
ב
עליו
דיני
וחייב
געזען
שלא
דעם
אנשם
מ"ט)
רעכט
פֿאַלג
הבא
דין ו
הגאונ
(זמן)
דיני
דיינח
(דוץ)
(דוק)
(ז"ג)
(ל"ס)
בלא
דוקא
היינו
(דור)
מדור,

דוק) מדוק (זילס י"ד), מארזער.
 (דול) *דוול, שאַפּען. דוולא, שאַפּ-
 איימער.
 דויל, δουλειά, דיענסט : מדויל ידית
 משתלים (פסקים כ"ח), מפועל כפיו.
 דון, אורטהיילען : אל תרון את הבירך
 וכו'. נדון, דער געפאלגערטע
 זאטץ, דער אבגעהאנדעלטע גענענשטאנד :
 אין הנדון דומה לראיה, פ"י הדבר הלמד;
 בנדון דידן, בנדון ... בעציגליך דעם ...
 דין א) געריכט : בית דין ; יום הדין ; עמד
 בדין. ב) געריכטליכע ענטשיידונג : קבל
 עליו את הדין. ג) געזעטץ, פאַרשריפט :
 דיני ממונות; דיני נפשות; פטור מדיני אדם
 וחייב בדיני שמים; הוא הדין, דאָסזעלבע
 [געזעטץ] גילט אויך; בדין, געזעטצמאַסיג;
 שלא כדין, אונגעזעטצליך; ע"פ דין, נאָך
 דעם געזעטצע, פאַן רעכטס וועגען. ד) רעכט,
 אנשפּרוך : דין ודברים אין לי בנכסיד (ז"ל
 ז"ע); הדין עמו, ער האט רעכט; בדין, מיט
 רעכט; מן הדין הוא, עס איזט רעכט. ה)
 פאַלגערונג, שלום : אין עונשין מן הדין;
 הבא מן הדין. *דיינא דבבא, כנוי לאב בית
 דין ומשנה ראשי ישיבה בישיבות בכל בזמן
 הגאונים. דייני גזרות, שם לדיינים בירושלים
 (זמן סקודס סחורזן) שנתמנו מן הצבור לדון
 דיני ממונות וקבלו שכרם מתרומת הלשכה.
 דיינות, ריכטעראמט.
 (דיין) *דוין, איינשאַעקקען: אי דין ביה מדי
 (חולין ל"ג).
 (דוק) דוק, אכט געבען, זוכען : לא דק,
 ר"ל לא דקדק; נפק דק ואשכח
 (ז"ע י"ח); דוק ותמצא; אודיק בדשא (חולין
 ל"ט). *דוקא א) גענוי : בעל מהו שיפר
 בלא שמיעה? ושמע אישה דוקא או לאו
 דוקא? (כריס ע"ג). ב) מלת החבור, נור :
 היינו דוקא, זה רק.
 (דור) דירה, דאס וואָהנען; דיא וואָהנונג.
 בית דירה, וואָהנהוי, וואָהנונג.
 מדור, וואָהנונג; געשאַס, Etage : שבעה

מדורי גיהנם (סוטה י'); ג' חדשים ראשונים
 ולד דר במדור התחתון, אמצעיים דר במדור
 האמצעי וכו' (כס ל"ח). דיר, איינוואָהנער;
 כעיר חדשה שביהודה שיש בה חמשים דירין
 (עירובין כ"ט). *דייר, פּראָזעליט. דיירתא,
 פּראָזעליטין : דייר בר דיירתא (גיטין כ"ד).
 דורות הקדמונים, דאס אלטערטהום. דורות
 האמצעיים, דאס מיטטעאלטער.
 דור רייהע : משיעשה דור אחד (כלים פ"ו).
 פ"י שיעשה שורה אחת בקליעה; דורות
 של עטרות (סנות כזה ס').
 דיר, שאַפּשטאַלל. הכונס צאן לדיר (כ"ק
 כ"ט). דייר פּערציגען : המדייר שדהו
 (סניעית פ"ג).
 *דוור, לויפּען : מאי לשון דוור דמדוור
 כי דוורי (ר"ס ט', רלס ערוך עקד דק)
 פ"י שהוא רין כאחד הרצים; שתין והוסי
 רהוט ולא דוורה (לפי גי' הערוך) לגברא
 דמצפרא כריך (ז"מ ק"ז), איינהאַלען. וכלי
 פילוני דובאר, לויפּען. דוור או דואר א) קוריער:
 מלה"ד לדואר שהיה מהלך ופרוודגמא בידו
 וכו' (תכונות עקב), ראה בי דואר (בשרש ב').
 ב) זעזע את המדבר והראהו את הדואר (סמו"ר
 ט"ו), מין חיה. וי"א שהוא מין צב.
 (דווש) דוש או *דייש, דרעשען, טרעטען :
 כאסקופה התחתונה שהבל
 דשין בה (ד"ל זוטל פ"ח); דייש אמיצרי (כ"ק
 ט'). דש, געוואָהנט : דש בעירו (מגלס כ"ד);
 כיון דדש דש (גיטין כ"ו). דוושא א) דאָס
 טרעטען; משום דוושא (ז"ל כ"ג). ב) געוואָהנט-
 הייט : דושיה נקט (נככות י"ו לפי גי' הערוך).
 (דוה) דוה, בור הרצוף בחוכו בבנין עצים
 או אבנים, כרמפ' בגמ': אחד
 הכור ואחד הדות בקרקע אלא שהכור בחפירה
 והדות בבנין (ז"ל ס"ד). ובירושלמי הנוסחא
 הדות : היציע והחדות (פסקים פ"ח).
 (דחה) דחה א) פּערדראַנגען : מי נחתה
 מפני מי; מילה דוחה את השבת
 (כריס ל"ח). ב) אבשטאַמען : כח הדוחה.
 ג) אבווענדען : דחה נוק. ד) אַכפּערטיגען,

והוא
 דגש
 בטא
 ופיוח
 הען
 למי
 שליך
 כיוון
 (ח)
 אשה
 בתו
 בוב
 דרין
 ש-ע
 ש-ען
 ע-ה
 י-פ
 זיק
 ב
 ל"ו
 צי
 (ז)
 ט'
 זס
 גל
 זה
 זא
 רי
 ת
 יי
 (ז)
 א
 ז

דיופמ, *διόπτρα*, ווערקציג צום האָהענ-
מעסטען: קובע דיופטין ומחלק (ספרי
ריט דכריס). ובת"י (דכריס ח' ח') וקבעו בה
דיפטיא ופלגוה.
דיופלי, *διόπλος* = מיט צווייא לאַכערן, שם קנה
הלול בעל שני פיות, שמעלין בו יין
מן החביח: מעלין בדיופי (עירונין כ"ד), העבער.
דיופלי (= *δύο*-פול) שני שלוחים, צווייא
קאָנזולען: שבאו דיופלי דרומי
(מענית י"ח), ה"י וישלח משה (צמד' י"ו י"ז)
ושרד משה פולין.
דיופלוסטיין, *διπλόστοιαν*, דאָפּפעל-גאללע-
ריע: מי שלא ראה דיופלוסטיין
של אלכסנדריאה (סוכס כ"ח).
דיופרא, *διόφρος*, צוויימאל פרוכטטראַגענד:
הויץ מן הדיופרא (עירונין י"ח), פ"י
אילן העושה פירות פעמיים בשנה.
דיוקן *δύο-εἶκων*, דאָפּפעלכילד, עבענבילד;
בילד, שטאטוע: דיוקו של אביו
(סוכס ל"ו); כתב המהלך תחת הצורה ותחת
הדיוקנאות (צנת קני"ט); אין משלחין מעות
בדיוקני (צ"ק ק"ד), פ"י בחותם.
*דיותקא, *διαδοχή*, נאָכקאָמענשאַפֿט:
דוקף ליה זקיפא בדיותקיה (צ"ו
כ"ט), פ"י במשפחתו.
(דוט) דייטרוט, *διάρρητος*, א. גלאָזערנעס
טרינגקעשירד מיט דורכ-
בראָענער ארבייט: כוסות ודייטרוטיין (צ"ר כ"ה).
(דיל) *דיילא (פסחי"פ"ו) דיענער, שטאָאָטס-
דיענער. דיים, ראה שרש דמה.
(דין) דיון, שטרייטען: מדיינין אלו עם אלו
(צ"ר ל"ג). והשאר בשרש דון.
(דיס) דייסא (צילס י"ו), ווייטצענ- אָדער
גערסטענברייא.
(דיץ) דייציפי (מולין ס"ז), א. טויבענאַרט,
מין תורים.
(דיק) *דייק א (= דקק) שטאָסען: דדייק
וכא נפיק (מולין כ"ח). (ב)
(= דקק) אכט געבען, עטוואַס גענויא, אָרג-
פֿאַלטיג מאַכען: לשון מדוייק; הגהה

מדוייקת. ג) שפיטה ולמוד דבר מתוך דבר.
פֿאַלגערן, מל"י *δικαιώω*, אורטהיילען: דיוקיה
דרכ"ח מהיכא (צ"ו ח'). ונמצא גם שם מזה:
ועשיתי דייקי שלהם (שנות רנס י"ט), *δική*,
דאָס רעכט.
*דייקמוטא או (לפי ג"י הערוך) דייקטסא,
δεικναι, פֿאַרצייגער, ווענוויי-
זער: ודייקמוטא בחדא עינא (וי"ר ס').
*דייקלירא (יכוס' צרכות פ"ד), מין שלשלת
שתולין בה תכשיטין, והוא מל'
קולר. דייקינטא או דייקינתא ראה יהקינתא.
דיר ודיויר בשרש דור.
(דות) *דיות *διάρéω*, דורכשלאַגען, דורכ-
פֿליעסען: חזינן להו דמידיותי
(פסחים ל').
דיותיכוס או דיותיקוס. *διαδοχος*, נאָכפֿאַל-
גער: בא דיותיכוס שלו והרשות
נתונה ביד אחר (ספרי סלזינו סל"ד).
דיותקי (צ"ו י"ח) *διαθήκη*, טעסטאַמענט.
(דך) דוך א) כמו דוכס: נשיא נשיאי וכו'
דוך דוכנין (צמד' רנס ז'). (ב)
*דוך או דוכתא, אָרט; ובל"י נקרא כל מקום
שהוא בית קבול לדבר *δοχίον*, ומוזה: דוכים
קבלונו (צ"ר ס').
(דכא) *דכי, ריין.
(דכן) דוכן, ענינו בל' פרסי מקום גבוה,
שמופֿע, ומתפרד להוראות.
שונות: א) מקום גבוה שעומדים בו המשוררים,
אַרשעסטער: ליום עומדים על הדוכן (ערכין
י"ג). (ב) מקום גבוה שהכהנים נושאים שם
נפיהם: כל כהן שאינו עולה לדוכן (סוטה
ל"ח). (ג) מקום גבוה בבית הספר שהיו
הילדים יושבים בו (לפי נכסג סראטונים); ע"כ
נקרא האיש העומד עליהם שם — ריש דוכנא
(צ"ז כ"ח), לעה־ערגעהילפע. (ד) דוכן שיש
בו בית קיבול קדירות (כלים פ"ז), מקום גבוה
בכירה העשוי להעמיד עליו קדירות.
(דכס) דוכס, *dux*, פֿיהרער, אנפֿיהרער,
פֿעלדהערר, פֿירסט, הערצאָג:
תנו לי דוכס אחד (סכסד' ל"ט), דוכסות.

פירסטענ-הערצאגסוויידע; פירסטענטהום, הערצאגטהום.

דוכסמני, δεξάμηνι, ציסטערנע; שהבאר נעשית לכל אהל ואהל דוכסמני (ילמדנו חוקת).

דוכסן א) δουξ, דאָפּפּעלט: כיון שהזקן חוליו דוכסן (ילמדנו חיי), פ"י נכפל חוליו. ב) δουξα, עהרע: למחמי בדוכסן דיכנו (ירוש' ז"ו פ"ג).

דוכסוסטוס (טנת ע"ט), δουξοστός, ציווי-געשאפט, שם לקלף המתוקן משני צדדיו, ראה מוסף הערוך.

דכסוסיא (ונלה כ"ז), כדמפ' שם פ'שא דמהא.

דכר) *דכר, געדענקען: מאן דכר שמה? דכרא א) מאַנגליכעס, זכר.

ב) ווידער, דוכחא בשרש דך. (דלא) *דלא, טראגען, ערהעבען, אויפ-העבען, ווענגעהמען: דדלי

דלוניה (נ"ק כ"ס); אי לאו דדלאי לך חספא לא משכח מרגניתא (ז"ו י"ז); דל עשרין וכו' (טנת פ"ט), פ"י העבר מן החשבון.

דלא (צירוסלמי), מלה מורכבת: דאי לא. (דלב) *דולבא, מין תאנים גרושים בל' ערבי: תאיני דולבי (זכרות נ').

דלג) דלג (נקל או צפיעל) אויבערהיפּען, אויסלאסען אים לעזען אָדער

שרייבען: בר"ח ובהו"ה של פסח קורין הלל בדלוג, דלדל בשרש דלל.

דלה) הדלה גפן, א. וויינשטאק מיט פּאַהלען שטיטצען: המדרה

את הגפן על מקצת אפיפירות (כלאים פ"ו), דנקראה הגפן המודלה: דלית (פאס פ"ד).

דלי, שם מזל, וואסערמאנן. (דלמ) דילטור, delator, אנקלאַגער, אנ-געבער: וכי דילטור אני

לך (סנסד' י"ח). ושה"מ: התחיל אומר דילטוריא על בוראו (ז"ר י"ט).

דלך) *דלכן (צירוסלמי) = דאי לא כן. (דלל) דלל, פּערינגען: המדל (פאס פ"ג)

פ"י כשהורעים זרועים ברוחק עוקר קצת מהם כדי שיוגדלו האחים בריוח.

דלדל, פּערארמען; דלדלה את כחו (סנטס ס"י); ועמא דארעא אזלא ומידלדלה (סנטס נ"ס). דלות, ארמוטה.

מדולדל, נאכהאַנגענד: אבר המדולדל בבהמה (ז"ז כ"י); צפורן המדולדלת

(נקוואות פ"ו). דלדול (נגעים פ"ו), פּרײַש-געוואַכס, ווארצע.

דליל, פּאדען; היה דליל קשור ברגלו (ז"ק י"ז). — *דיללא, אונגעהעכערטער

פּלאַכס: וסתר דוללא (מולין ס"י). (דלם) *דלמא, מלת החבור, ענינו כמו אולי,

פן בל' עברי, פּיערלייכט, דאָס ניכט, וענינו כמו: די למה להוא קצף

(עזרא ז' כ"ג). ובירושלמי בא לפני התחלה ספור וענינו כמו "מעשה!" בבבלי.

דלמטיקון (כלאים פ"ט), מין בנגד הנקי על שם ארץ Dalmatien, כי שם מוצאו.

דלן) *דלניה (ירוש' ז"ו פ"ג), שם תכשיט יקר.

דלם) דלום, δελος, בעטרוג: שמלאכתן נאה ואין בה דלום (פסמים כ"ז). דלוסקמא ראה גלוסקמא.

דדע) דדעת, בל' ערבי וואסערמעלצאנע, וברבוי: דדועים או דדועין.

ושדה או גן של דדועין נקרא מדלעת: במקשאות ובמדלעות (טניעית פ"ג).

דלף) דלוף (ז"ר ע"ג), מין אילן, תר' ערמון דלוב.

דולפן, Delphin, מין ממיני התנינים שבים בגודל תשע עד עשר רגל והוא יולד

חיים, והקדמונים האמינו עליו שהוא חצוי אדם וחציו דג: הדולפנין פרים ורבים ככני

אדם (זכרות ס"י).

דולפקי א) delphica, פּרונקטיש, מין שלחן בעל שליש רגלים העשוי

לערוך עליו כוסות וכלים לתפארת: השולחן והדולפקי (כלים כ"ס). ב) Delphinbild:

עשוי דלף דליקה דליקה (דלף) דלת דל דל מאותו הבית. (דמד) דבדבנ דמה רועה מיינען פּאַרש שיינב אנני (אל) אונד אַהנלי פּאַרש הדמיון (ננוי) דומה וגם א דמים דמים דומי שטאד ומזה ד (קדוסי) שאוה

עשוי כמין דולפקי (ירוס' דנאי פ"ו).
 (דלק) דלקן ברענגען: גר דולק או דלוק.
 הדליק נר, א. ליכט אנצינדען.
 דליקה, בראנד, פייערברונסט: מעשה ונפלה
 דליקה וכו' (סנה קכ"ח).
 (דלר) דלריא, delirium, וואהנזינן:
 אוהזתו דלריא (גיטין ע').
 (דלת) דלת (א) שם לחרוז הראשון משני
 חרוזים קשורים: דלת וסוגר.
 (ב) דלת או *דלתא, שם לאות הרביעית
 מאותיות א"ב, ע"ש צורתה הדומה לדלת
 הבית. דמאי בשרש דמס.
 (דמד) דמדומי חמה (זרכות כ"ט), מאַרגענ-
 ראַטהע. דמדמניות ראה
 דבדבניות.

(דמה) דְּמָה לאיש, דינקען, דייכטען, פֿאַר-
 קאַממען: נדמה לו בדמות
 רועה (ז"ר ע"ז). דְּמָה, דענקען, גלויבען,
 מיינען, זיך פֿאַרשטעללען: כח הדמיה,
 פֿאַרשטעללונגסקראַפֿט. מדומה, פֿערמיינטליך,
 שיינבאר: מות מדומה, שיינטאָר. כמדומה
 אני (זרכות י"ו), מיך דייכט. דְּמָה או התדמה
 (אל סאלהיס), זיך אָהנליך מאַכען. וכדומה,
 אונד דערגלייכען. דמיון (א) פֿערגלייך,
 אָהנליכקייט. (ב) שיינ: הדמיון כוזב. (ג)
 פֿאַרשטעללונג, פֿאַנטאזיע, פֿאַנטאַם. כח
 הדמיון, פֿאַרשטעללונגסקראַפֿט. על הדמיון
 (נמוי לרוב זכגנון ספר הכח"י) צום ביישפיעל,
 דומה מלאך הרוחות (ז"ר ז"ל), דַּלְמוֹן,
 ותרי אפור ותרפים אפור ודמאין.

וגם אצל הערביים נקרא Duma.
 דמים, כמו מחר וערך בל' מקרא, פרייו,
 געלד, ווערט: שם דמיהן ומניהן;
 דמים יקרים, האָהער פרייו.
 דומי או דומה (= דְּמָה), גערעדע: דומי
 דמתא (נ"ק י"ח), דאַס גערעדע דער
 שטאַדט; דומת עירך עלתה בך (גדס ס"ו).
 ומוה הפעל: מידם הוות דיימא המתיה מיניה
 (קדושין י"ג) פיי שחמותו היתה בדבה וחשד
 שאוהבת אותו.

(דמד) *דמדך, שלאפֿען; שטערבען.
 (דמם) דומם, מינעראל, דאַס מינעראַלרויך.
 דממה, פויזע.
 (דמן) דומין או דומינו dominus, הערר.
 והיה ג"כ כנוי לקיסרים: דומין
 פנטון (אסתר רבה, נסר קח); והיו בני
 המדינה מבקשים לומר דומינו (ז"ר ח'), פיי
 לשאול בשלומי [של מלך].
 דימוניקי (סנהד' ע"ד), שם כלי ידוע בל' פרסי.
 (דמם) דימום (א) δῆμος, פֿאַלק: בולי
 ודימום יוצאין עמו (ז"ר

ו'). (ב) ונקראו כן ג"כ הבנינים שהם קנין
 העם או המדינה: בונין עמהם דימוסיות
 ומרחצאות (ע"ז י"ו), δῆμος, דעם פֿאַלקע,
 שטאַטע; געהאַריג; ולפעמים קראו כן
 המרחצאות או בתי האסורים: יתן בדימוס
 (סמות רנה ז'), שטאַטסגעפֿאַנגניס; מסחין
 בהרין דימוסין דטבריה (ירוס' פ"ה ס"ח).

ונקראו עסקי המדינה דימוסיא: שהן עסוקין
 בדימוסיא של מדינה (ז"ר ח'), שטאַטס-
 געשאַפֿטע. ובתלמוד נקרא מענין זה ג"כ
 התבואת הניקחת מעם הארץ — דמאי, δῆμος,
 דעם פֿאַלקעס. (ג) ויש תאר הפעל, δῆμοσία,
 אָפֿגעגטליך: ניתנה תורה דימוס (נכילתא
 זכודס הסליסי). (ד) ויש שם לאלוה המשפט:
 דימוס פטור אתה (ע"ז י"ו), θεῖμος, גאַטטין
 דער גערעכטיגקייט, והוא לשון שבועה. ה'
 δόμος, בויווערק, שיכטע: דימוס של אבנים
 (סנהד' ק"ג); יעשנו דימוס על קברו (סנהד'
 נ"ח).

(ו) dimissio, ענטלאַסונג, בעפֿריי-
 אונג; מלך בזמן שהוא נותן דימוס כל העם
 מקלסין איתו וכו' (וי"ר כ"ג); בי"ב יצא
 בדימוס (סס כ"ט), פיי יצא לחפשי. ז' דומוס
 (קידושין ס"ג), ראה דרומוס. — דימוסנאי,
 δῆμοσιστῶνης, פֿאַכטער דער שטאַטסצאָללע:
 אתגילו דימוסנאי מיהודה (סנהדרין ל"ח).
 (דמע) דמע (= טמע, ראס זה) פֿערמישען:
 המדמע (ערלה פ"ג); מעלין את
 המדומע בק"א (סנהד' קמ"ח), תרומה שנתערבה
 בחולין. דמוע (ירוס' כלאים פ"ה), מין עשבו-

דמר) דימורון (ירוש' סניעית פ"ז) - δερμω-
μωρον מוילבעראויפגוס.

דן) *דין או דנא, דיעזער.

דנא, tina, וויינפאס: שיעא דדנא (סנת
ס"ו). דונגר ראה רונגר.

דנדר) דנדנה (סניעית פ"ז), מין צמח,
פפּעפּערמינצע.

דנח) *דנח, ענינו כמו זרח בל"ע.

דנט) דונטיבא, donativum, געשענק
דעם קייזערס פֿיר דיע

זאלדאטען: ונחן דונטיבא (ז"ר י').

דנס) דנמוס, δυνάμις, קראפֿט, פֿאַהיגקייט:
יש בך דנמוס (סס"ס רנה,

אחי ונלנון).

דנס) דניסטס, δανειστής, וואוכערער, גליי-
ביגער: עשה מלאך דניסטס

שלו (ירושלני סנת פ"ו).

דנק) דנקא (א) δανάκη, שם מטבע פרסית:
מאה בדנקא (ז"ו ס"ב)

יהנינן דנקא לאחתא (ז"ו ל"ט), פירש"י
חלק שתות.

דנר) דינר, denarius, ראמישע מינצע;
והיו דינרי כסף ודינרי זהב

(ז"קס"ו). דיספק ראה דיספק.

דסק) *דיסקא דומינחא (קדושין ע') - δια-
σκη, אנאָרדנונג, עדיקט,

כתבֿהומנה. דיסקיא ראה דיסקא בשרש דין.
דיסקוס, δίσκος (א) שיססעל, טעללער:

דיסקוסים נאים (ז"ר י'). (ב) מאָנר-
שייבע: מאירה [הלבנה] ער ט"ו ימים ודיסקוס

שלה מתמלא (סמות רנה ט"ו). ג. א. פֿאַל-
טעווערקצייג: ואני מכנים את האשה

בדיקוס (אסתר רנה, אס על).
דיסקיפלינא (ילמדנו ויקהל), disciplina,

דיסציפלין, צוכט. דיסקין ראה
דיסקוס (א).

דיסקרתא, discretio = אבזאָדערונג (א)
אבטהילונג: דיסקרתא דעבדי

(גיטין נ"י). ב) שטאדטהייל: דיסקרתא דריש
בלותא (עירונין כ"ט).

דסת) דסתודר (= סודר), טוך; דפרים
דסתודר אפומיה דכובא

(סנת ע"ק).
דסתנא, טהייל, פֿאַרציאָן: שדר להודסתנא

(זכרות ע"ז): שקלתיה לדסתנאו
דיהבת לי יהבתיה ניהליה (סנת קנ"ו), פ"י

מנתי הניתנה לי לאכול.
דסתורין: דנקיט ליה בדסתורין (קידושין ס'),

בלי פילוי דאשתאד = האל-
טער, ופי' שקיבל השדה בקבלנות.

דעד) דעדק (= דודק), דינו, קליון.
דף) דף (א) ברעט: דף של נחתומין (כלים

פס"ו). ב) בלאטט א. בוכעס:
ודא יפתח בו יותר מב' דפין (ז"ו כ"ט).

מעבר לדף, אויף דעי קעהרזייטע.
דפל) *דיפלא או דיפלוין, διπλός, דאָפּ-

פעלט: קנסה בדיפלא
(ירושלני ע"ז פ"ח): בא דיפלוין (ז"ר כ"ט),

בב' עולמות.
דיפלומטר מלא מרגליות (ילמדו ויחי) - διπλο-

μαμπερά, דאָפּפּעלקיסטע.
דופן) דופן, וואַנד, זייטע: דפנות הסוכה; דפנות

הכלי; יוצא דופן (זכרות נ"י).
דפן (א) (= צפן) פֿערבערגען: חבית דפונה

(כלים פ"ז), טמונה, וכן בלי ערבי.
ב) διαφορίσσω, בלוטיג שלאגען: אתו בני

מרשוניא דפנוהו (ז"ו ק"ז); משום דדפנוהו
(גיטין ל"ד).

דפנא (פסקים כ"ו), δάφνη, לאָרבעערבוים.
דפוס) דפוס, τυπος, פֿאַרס: יעשנה בדפוס

(פסקים ל"ז); בוכדווקקער-
פרעססע, דרוק. הדפוס, דרוקקען. מדפיס,

דרוקקער. בית דפוס, בוכדווקקערייא.
דפקן, פולו, וכן הוא בלי ערבי. דפיקת הלב,

הערצקלאַפּפּען, מין חולי.
דפקן, שם לגוף או צלעות האיון הויז מן

הגולל: גולל ורופק (סולין קכ"ו).
ויתכן שמוזה: *דפקא, שם לגוף או צלעות

הבהמה: או דפקא או דאטמא (ז"ו כ"ג),
ורש"י פ"י צואר.

דפר
ינותנו
דופר
דפח
סנת
דין
ראה
דק
דקי
דקל
דיק
דיקל
דקס
של
דקן
דוקי
מאין
דקס
כ"ה
דקד
באות
עס ה
שלא
המכה
והאמ

דפר) דיפורין *δι-φέρην*, ציוויא היירצטס-
 גאבען : אשתו מגרשתו
 זנותת לו דיפורין (ז"ר י"ח), נדוניה כפולה.
 דופרא ראה דיופרא. דופשקא ראה דובשקא.
 (דפת) דיפתרא, *διφθέρα*, פערנאמענט :
 על הנייר ועל הדיפתרא
 (סנת ע"ע), מפ' בגמ' דמליח וקמיה ולא עפיץ.
 (דן) דיצת הערביים (כלים פכ"ד), א. ארט
 שילד. דן בשורש דון. דציצא
 ראה רציצא.
 (דק) *דוקא (זככות כ"ו), *δοκός*, באלקען.
 דקדק בשרש דקק.
 (דקי) דקיון, *δικαίον*, רעכט, גערעכטיקייט :
 לתבוע דקיון של הבל (ז"ר כ"ז).
 (דקל) דקל, פאלמע, דאטטעלבוים.
 *דיקולא (א) (סולין ז"ס), קארב. וי"מ :
 קעססעל. (ב) דיקולא דמיא (פסחים
 י"ג), גוס, שפך המים. דיקולאי (ז"ר כ"ס),
 קארבמאכער.
 דיקלוקום או דיקלוגוס, *δικολόγος*, פער-
 טהיידגער, אדוואקאט : קנה לך
 דיקלוקום פלוני ואתה זוכה בדין (וי"ר כ"ע).
 (דקם) דיקומנא, *decumana*, דיא צעהנ-
 טע לענגיאן : ב' לגיונות
 של מלך דיקומנא ואגוסטנא (ז"ר ל"ד).
 (דקן) דוקין שבעין (פסחים ע"ג), הייטבען.
 *דיקיא, בארט.
 דוקינר חד אוקיר לר"י (ירוש' ע"ז פ"ח) -
du-cenarius, הויפטמאן איבער 200
 מאן.
 (דקק) דקק או דקדק או דק, פערדיינען :
 לא מעבה ולא מידק (ערכין
 כ"ס).
 דקדק (א) אכט געבען, נענוי בעאבאכטען,
 גענויא זיין : קרא ק"ש ולא דקדק
 באותיותיה; מדקדק במצוות; הקב"ה מדקדק
 עס הצדיקים כשערה. (ב) דאס געוועבע פֿעסט-
 שלאגען : השובט והמדקדק (סנת ע"ס), פ"י
 המכה במרכד על הערב כדי לקרב חושיו זל"ז.
 והאמת שצ"ל והמקדקד (סנת ע"ז כ"ד)

וכן בל"י *καρλίξω*, דאס געוועבע מיט דער
καρλίξ (וועבער לא דע) פֿעסטשלאגען,
 ובירושלמי (סנת פי"ג) השובט והמקטק. ראה
 שרש שנט. מדקדק, גראממאטיקער. מדוקדק,
 גענוי : חשבון מדוקדק. עני מדוקדק (ז"ר ק').
 כמו מדוכדך (על דך). דקדוק, גענויאגקייט;
 גראממאטיק. דקדוקים, פרשי מצות : דקדוקי
 תורה ודקדוקי סופרים (סוכס כ"ח). דקדוקי
 עניות (א) = דכדוכי עניות. (ב) ארמועליגע
 גריבעלייען.
 דק, דינן, פֿיין, סובטיל. ובלשון המחברים
 דק הוא שם לאחד מששים בשעה או
 במעלה, מינוטע. בהמה דקה, קליינפֿעה,
 שאַפֿע. אם יש שם דקה (עירובין ס'), פירש"י
 פחה קטן. והערוך פ"י אצטבא. דקין, גע-
 דארמע, המעיים הדקים : נקבו הדקין (חולין
 נ"ג). *דקי, קליין.
 (דקר) דקר, *δίκελλα*, צווייצינקיגע האַקקע :
 יחפור בדקר (זילס ז'), ראה דוקרן.
 *דקורא : דקורי דהרפניא (סנת קכ"ז), פירש"י
 סלים.
 דיקרשים היה עומר [הנחש] כקנה (ז"ר
 י"ט), *δικράτης*, צווייפֿסיג, פ"י
 זקף על שתי רגליו.
 דקוריא של צפרים (חולין ד'), *decuria*,
 א. צעהנט. דקוריון, *decurio*,
 הויפטמאן איינער רייטעראכטהיילונג : שרץ
 דקוריון אחד אחר בן ישראל בסוס (ספרי
 סאזינו).
 דוקר או דוקרן, צוויישיפטציגער פֿאָהל,
 מל"י *δίκρανος*, צוויישיפטציג :
 דא גופנא מסזמכא בכמה קנין ובכמה דוקרין
 [דוקרין?] (וי"ר י"ג); מפוצלין בראשיהן
 כמין דוקרין (ננחות ל"ו); קנין הרוקרין
 (עירובין י"ח), פ"י קנים האפוצלים בראשיהם.
 (דרא) *דרא, טראגען. *דרא, רייע, ראה
 שרש דור. *דרתא, פֿאַרהאַפֿ.
 (דרב) *דרבונא, ברי פרסי גבור : אשכח
 דרבונאי מגוואי ומאכראי
 (זכרות ס), פ"י גבורים שומרי הפתח, ותרי

יפרים
 כובא
 תנא
 תנאי
 פ"
 ס'
 אל-
 בליס
 עס :
 ט'
 פ-
 לא
 ט'
 ט'
 זות
 (ז'
 נה
 ב'
 גני
 הו
 מ.
 ס'
 -
 ה.
 ג.
 ז'
 ז'
 ז'

(דרם) דרם א) טרעטען: כאסקופה הנדרסת.
 ב) איינהויען (פאן רויבשהיע-
 דען): ארי דורס ואוכל (מעניית ח'). ושה"מ:
 מדרס; דריסה. דריסת הרגל, דורכנאונטרעכט.
 דרם (יוס' קדוסי פ"ח), מין מטבע, ראה הררם.
 דרע) *דרעא = זרוע, ארם.
 דרף) דרופתקי, תאר לאיש עמל ויגע
 ובעל הרפתקאות:
 בולחו גופי דרופתקי נינהו, טוביה לדוכי דהוי
 דרופתקי דאורייתא (סנסד' ל"ט), והוא קרוב
 ללשון הרפתקי = Strapatzgen. ופי' הערוך
 אינו הולם יפה.
 דרין) *דרצינא (סנת ס"ה), ציממט, וכן
 בל' ערבי.
 דרק) דרקון (ע"ז מ"ג), δράκων, דראכע.
 דורקטי, duracinus, מיט הארטער הויט
 אָדער שאלע פֿערזעהען: גפן
 שאין בה יין ה"ז דורקטי (גס ס"ד); ממשפחת
 דורקטי אני שאין להן לא דם נדה ולא דם
 בתולים (כמונות י').
 דרר) *דררא, ענינו עסק, ובל' סורי הוראתו
 סכסוך וריב (ונקרא צעל דין
 — צעל דרר): דררא דממונא (ג"מ ז');
 דררא דטומאה (חגיגה כ"ח).
 דיריא, διάρροια: והיה לכם לזרא לדיריא
 (וי"ר י"ד).
 דרש) דרש א) ענינו בל"מ, פֿאַרשען,
 אונטערזוכען, ומזה בתלמוד
 ובספרי המחברים ב) ערקלאָרען (דיע ה.
 שריפֿט): המקרא הזה אומר דרשני ג)
 האַמילעטיש אויסלעגען: הניחו לי ואדרשנו
 במין המר (סוטה ט"ו). ד) א. פֿאַרטראַג האַל-

טען. ה) פֿרעדיגען. דרשה, דייע געלעהרטע
 אבהאנדלונג; פֿאַרטיאָג; פֿרעדיגט. דרוש,
 דער אבגעהאנדעלטע געגענשטאנד, אבהאנד-
 לונג. — דרשן א) שם דורש המקרא ב ה ל סה
 או באגדה, שריפֿטאויסלעגער: דרשניץ
 גדולים (פסחים ע'). ב) פֿרעדיגער. מדרש א)
 שטודיום: לא המדרש הוא העיקר אלא
 המעשה (אבות פ"ג); בית המדרש. ב) שם
 כולל לספרי הדרשנים: מדרש רבה. מדרש
 אגדה, בהפך: מדרש הלכה. מדרש-מלים,
 וואַרטערבוך. דרוש או נדרש, ערפֿאַרדערליך.
 דורשיני (סנת ס"ה), מלה מורכבת: דור
 (= δορά, הויט) שיני, צאהנ-
 פֿלייש, כאב בבשר השנים. דרתא בש' דרא.
 דש) *אדיש, שווייגען: טוביה דשמע ואדש
 (סנסדקין ז'); אכול ואדיש
 דכלביא אכלין ומדשין (יוס' פאה פ"ח).
 דשא, טהור: צנורא דדשא (זכרות י"ט).
 דשאים, גראָזער.
 דשין) *דישנא, געשענק: האי דישנא להאי
 פֿרדשנא (סנסד' ל"ד), פי'
 מנה שלוחה; והפריסים יש להם חג הנק'
 Djaschne, ששולחין בו מנות איש לרעהו.
 דושר) *דושרא, דינקעל, מין דגן: שופון
 דושרא (פסחים ל"ה), וכן
 בל' ערבי.
 דישת) *דישתנא, נדה: דישתנא אנא
 (סנת ק"י); כמאן קרו
 פרסאי לנדה דישתנא (ע"ז כ"ד).
 דרת) דרת, געזעץ, רעליגיאַן: דת משה;
 דת נוצרית; עובר על דת. דתי,
 דיא רעליגיאַן בעטרעפֿענער, רעליגיאַן.

אות ה

*ה' משמשת בל' ארמי במקום מלת הא,
 ראה שרש הא.
 (הא) הא, שם לאות החמישית מאותיות א"ב.
 *הא א) מלת החבור: הא אמר ר' פלוני
 ולפעמים בהשמת הא: האמר ר' פלוני.
 ותר' הגה הא, ב) הא אוהאי, כנוי הגוף,

דיעזער : הא לחמא; האי גברא. וכא ג"כ
גהרכבה : האידנא = הא עידנא, בזמן הזה.
זאיל, וייל.

(האן) *האן (זירוסלני), יענער, יענע.

(הבא) הבאי, איבערטרעבענעס : דברה
תורה לשון הבאי (סולין ל'),

ש"י לשון גוזמא והפלגה. אולי מל"י *ἡβαιός*,
קליין, גערינג.

(הבה) הבהב א) פערזענען : אפשר אש
בנעורת ואינה מהבהבת

(סנסד' ל"ז); פתילת הבגד שקיפלה ולא
הבהבה (סנס כ"ח). ב) צאָנערן : ראשונה
מסדה שניה מהבהב (זרכוט ל"ד), כלומר
עושה כרוצה ואינו רוצה.

(הבל) הבל א) הויך : הבל פיהם של
חינוקות (סנס קי"ט). ב) דונסט,

זוארמע : ואין בשרו מעלה הבל (יזנות פ');
הבלא דאגמא קטלה ליה (ז"י ל'); אין טומנין

בדברי המוסף הבל (סנס ל"ד). ונגזר מזה
הפעל ההביל : אין נותנין אונין של פשתן
לחוך התגור אלא כדי שיהבילו (סס י"ז), פ"י
שיעלו הבל. *הובלילא (סס ל"ו), הוא המסס,
ראה זה.

(הבר) *הברא, umbra, שאטמען : לא
ניעול אינש בהברא (פסקי'

קי"ז) פ"י בחושך, וכן תר' אפלה (נטלי ז' ט').
הברה א) וויעדעהאלל : קול הברה (ר"ס

כ"ז). ב) Gerücht : נפלה הברה
בעיר (ז"ר י'). ג) אויסשפראכע. ד) דיאלעקט.

ה) זילבע : הברה פשוטה, איינפאכע זילבע,
הוא ההברה שאין סופה נח נראה (ר"ל סוף

כס או דגס חזק) ; הברה מורכבת, צוזאממען-
געזעצטע זילבע, הוא הברה שכופה נח

נראה. הובריא ראה הווכריא.
הג) הג, מין קוין : האטדין וההגין (ניינונין

ל"ד) ; הזמי והיגי (סוכס י"ג) ;
הגתא רומיתא (סנס ק"י). דגדה בערש וגד.

(הגה) הגה, לעזען : כתב על שני לוחי
פיוקס והן יהגין זה עם זה

(סנס ק"ד) ; ההונה את השם (סנסד' ל'),
אפפעיטליך. ג) געראדע : ראשו [של פול

וכן בל' ערבי. — הגיון א) Hagiographa
כנוי לכתובים : מעו בניכם מן ההגיון (נס

כ"ח), אך הכוונה כאן על הספרים החיצוני
אשר לא נספחו אל ספרי הקודש, כי הש

„כתובים“ הונח ראשונה על כל הספרים
מתורה ונביאים. ג) דאס דענקען, דיע דענען

לעהרע, דיא לאַגיק. בעל הגיון, לאַגיקען
הגיוני, לאַגיש.

(הגם) הגמון (ט"ז י"ח), *ἡγεμών*, אנפיהרען
הערשער. והמדניה אשר תה

יד הגמון נקראת הגמוניא. והמחברים ישחמש
בשם הגמון תחת : בישאף, ובשם הגמוני

תחת : ביסטרום (רלס טסני).
(הגן) הוגן א) יונגעס קאמעעל : נפיש

גמלי סבי דשעיני משכי דהוגן
(סנסד' כ"ז), וכן תר' בכרי מדין; הגע עצם

שהיה הוגן אחד גדול (ירוס' זילס פ"ה). ב)
אנקער : ואח"כ הוא מביא הוגנים (ז"ר י"ג)

ראה אוגן. ג) הוגן או הגין או מהוגן, *ἡγεύμενος*
עו על, ווירדיג, פאססענד : עצה ההוגנת

(סנסד' ט"ט); כהוגן או שלא כהוגן, ווירדיג
אָדער אונווירדיג : ארבעה הן שתבעו שלא

כהוגן לשלשה ניתן כהוגן ולאחד ניתן שלא
כהוגן (ז"ר ס'); בנים שאינם מהוגנים (קדוש

ע'). ומזה ג"כ : אני יודע שהן הוגנסין (ז"ר
ס"ה), מיוחסים.

(הגם) הגם, מעט מעט, בנחת: דלמא
הגם הגם חזיתה (כרס ז')

מלקט אדם מתוך שדהו עצים ועשבים הוגן
הגם כדרך שמלקט משל חבירו (סניעית פ"ד)

(הד) *בהדי, מיט : בהדי הוצא לקי כרוב
(ז"ק ל"ז). הרדי, איינאנדערען

בהדי הרדי, מיט איינאנדע. אהרדי, אויף
געגען איינאנדער.

(הדי) *בהדיא א) אויסדריקליך, דייטליך ;
בהדיא קתיי, מל"י *ἑδία*, בעי

זאָנדערס. ב) זינטכאר, אַפפעיטליך : משום
דקאי [חמה] להדיא (תמיד ל"ג) פ"י בגלוי

ונראה לכה; לשקליה בהדיא (סנסד' ל"ט)
אַפפעיטליך. ג) געראדע : ראשו [של פול

ה

לדרום
בי
לביית
מהרה
הדיוש
שלשה
בין הו
הדיוך
פי
(הדם)
הדמיה
קדושין
(הדם)
הדוסט
(הדק)
אינש א
פ"י לא
הזיה ר
(הדר)
דערער
מחד מ
השיב,
הדורא
דערגאך
סנס ע"ז
פ"ט. כ
אבפאסס
ק"ע). ו
הדורה
פ"י (ה)
הדר. א
ה
ה

לדרום ופניו למעלה ונוקמיה להדיא (יונא ל"ו),
 פ' ביושר. ד) אויף אינמאל : מאן דעיל
 לבית הכסא לא ליתיב בהדיא (סנת פ"ג),
 במהרה ובחזק.
 הדיום, (διδωτός א) אדיאט, לאיע : ההדיוט
 תיפר כדרכו (מ"ק ח'). ב) געמיינער:
 שלשה מלכים וארבעה הדיוטות (סנהד' ל');
 סון הדיוט. משל הדיוט, פֿאַלקשפרוך.
 הדיוך, eudoxia, וואָהלגעפֿאללען, צופֿריע-
 דענהייט : הרבה להם בהדיוכין (ז"ר
 ל'), פ' בעשיית נחת רוח.
 הדרם * הדרם, צערשטיקקען: הדרומי נהדמיה
 (עירונין ל'), והר' וישסעהו
 הדרמיה. *הדמא, גליעד : משלטי הדרמיה
 (קדושין ע"ג), פ' שאיבריו מיושרים.
 הדרם הדרם, היפֿפען, שפרינגען: תרנגולין
 שהיו מהרסין (ז"ק י"ז).
 הדרסמא (יכוס' סנת פ"ו), מין מנעל.
 הדרק (הדרק) הדרק (= חזק), פֿעסט אובינדען
 אָדער צושטאַפֿען: לא ליהרוק
 אינש אודרא בפומא דאשישא (סנת קמ"ח),
 פ' לא יכתום בחזק; הדרק הקשר. הדרק של
 קדיה ראה בשרש חרק.
 הדרר * הדרר (= חזר) כמו שוב בל"מ,
 צוריקקעהרען. הדרר ביה, אנ-
 דערער מיינונג ווערדען. *הדרר, נאכזוכען :
 הדרר מר אמשחא (סנת כ"ג). אהדרר, כמו
 השיב, צוריקפֿיהרען, -בריינגען א. ז. ו.
 הדרור דכנתא (חולין ע"ח), געקֿאַזע. הדרר,
 דערנאך : עיזי מסגן ברישא והדרר אימיי
 (סנת ע"ז). — הדרור, רונד: הדרורות בעינן (חולין
 ס'). מהדרור א) וויעדערהאַונג, צווישע
 אפֿאַססונג: מהדרור קא דרב אשי (ז"ב
 ט"ע). ומזה: מהדררה, א) סגאכע.א. כוכים):
 מהדררה שניה. ב) ממהדורי מיני (זככות
 ט"ב), פ' רוכלים המהורים בעיות.
 הדרר. אויסשטיקקען, פֿערציען. ושה"מ
 הדרר : הדרר מצוה. הדרר פנים (ז"ע
 ט"ד), עדהוירדיגעס אויסזעהען.

הדרר : שכן בל' יוני קורין למים הדרר (סוכס
 ל"ס), קאטט, וואַסער.
 הדרראה: פת הדרראה (סנת קי"ז), hordeia,
 אויס גערסצע, פ' פת שעורים.
 הדררינא : דינרא הדררינא (זככות ל'), דינר
 זהב ממטבע של קיסר רומי
 Hadrianus.
 הדרריני : חרס הדרריני (ע"ז כ"ח), מפ' בגמ'
 שם : חרס מגוכל במים ויין, מל"י
 קאטט = וואַסער, oliv = ויין.
 הדרם. מין מטבע: ב'הדרסין למעה (קדושין י"ג).
 הדרוקן (עירונין ע"ח), וואססער-זוכט, מל"י
 ὑδραγωγός, וואססער-זוכט.
 הדרה, שם תולעת הגדלה ברמינים :
 הדרמוני (סנת ל').
 הדרן * הדרן (זיכוסלני), יענער, יענע.
 הודיא ראה אוהרא.
 הודה * הודה א) זיין. ב) פֿראַגען: הוי בה
 ר' פלוני, תר' נגיד חסר תבונות
 שליטא חסיר הוֿינא. ויותר נראה שהיא לשון
 תימה וקרוב ללשון בהה, שמוינען. והשם:
 הוית דאביי ורבא (סוכס כ"ס). — התהוה,
 ווערדען, ענטשטעהען.
 הוה א) דאס [יעצט] געשעהענרע, דיע
 געגענוואַרטיגע צייט : הוה כהרף עין.
 ב) וואַס געוואַהליך געשיעהט, דאס גע-
 וואַהליכע : דברו חכמים בהוה (מדרים כ"ה).
 הויה א) דאס זיין : דברים כהויה, דברים
 כמו שהם. ב) דאס ווערדען, דיע
 עינטשטעהונג: הויה ורפסר. עם הויה, כנוי
 לשם המיוחד. הוואי ראה הבאי.
 הוים (הוים), כמו בל' מקרא, פֿערווירט זיין,
 פֿערווירטן : המו גוים וכו';
 והם את מחנה צו מ' ומזה : והוים כל העיר,
 אין א יפֿרעג נג גע אטעהן. ובהלמוד בדרך
 זו : מן עממיה רביתה (מס' ס'), פ' פ'
 שה דה ומהות. השעיא בשריש ישע.
 הוזה (הוזה) הוזה (כנוי בל' ערבי), שוואַרצע ייא,
 הוים (הוים) הויםא (סנת ז'), דאָרנשטרוך.

Hagi
 (זכס)
 חיצוני
 הש
 יים ה
 דענ
 זיקע
 ירע
 זר ת
 שחמ
 גמוני
 נפי
 דהונ
 עצמ
 ג
 (ז"ר)
 שרע
 ת
 וירד
 של
 של
 קדוש
 זי
 ילמ
 דער
 (ז)
 הונ
 פ"ה)
 רבא
 דיע
 אוי
 זי
 בע
 שח
 זיל
 ט
 פל

(המב) *הומבא, פילין: גלימא דהומבין (כדרי) נ"ט, ראה שרש חבט.

(המל) המלים, ἀτελής, פרייא: ואתה יושב המלים (ז"ר כ'). המלים

ראה אמלים.

(המז) *הימנא: ר"י נפיק בדהימני (יונא ע"ח), פ"י מנעלים עשויים

מקליפוי ערבה, והוא מל"י, ἀτέλιος, פאן וויידען. (המר) המריות רכות שהחולים אוכלים בהם

פתם (כדריס נ"ט), ἀθήρα,

מעהלברייא.

(הי) *הי או הייא, וועלכעס: הי מינייהו עדיפא. היכא או היכן, וואָ. להיכן

וואָהין. עד היכן, וויע ווייט: עד היכן כחה של צדקה (ז"ר ז').

*הייא א) שנעלל: כהנין וריזין הן ועברין הייא (זמחיס ל"ס); כי היכי דליקומו

הייא (סנת קי"ע); אשור הייא! (סס), מל"י היא, העדא! וואָהלאן! ראה שרש אשר. ב)

זבירושלמי ענינו זה הוא: הייא דאהן סבא (ע"ז פ"ג), והוא כמו בכבלי: היינו, פ"י הוא

הוא: היינו דאהרביה לביתיה (סנסד' ס"ד), הוא הוא שהחריב את ביתו; היינו כד היינו

חבית; היינו טעמא. — הילך א) = הא לך, היער האסט דוא: אין לך בידי אלא חמשים

והילך. ב) אלו הופכין את פניהם הילך ואלו הופכין את פניהם הילך (פסחים ס"ו), הער, הין. הילך והילך, לכאן ולכאן.

(היה) היה א) משמש בתלמוד לדרך התנאי בפעלים: אלו הייתי יודע

שכן אפילו הייתם נותנין לי מאה מנה לא הייתי מגרשה (נדס י"ג), האשטע, וואָרע. ב) זאללען: שהיה לו למחות. ובא

בא' ת' ה': שלא יהא חוטא נשכר. והבטויים המשמשים בפעל זה: מה תהיה עליו, וואס

ווירד דארט ווערדען: מאיר שכב יהודה כעס יוסי שתק תורה מה תהיה עליה (קדושין

כ"ג); לא היו דברים מעולם; איוב לא היה ילא נברא; יהיה איך שיהיה, זייא עם וויע

עם ווילל. *נהי, מלת החבור, זייא עם אויך,

וועגן אויך: נהי נמי. היות, מלת התב בסגנון הרבנים, ענינה כמו יען, דא, וויין היות ששמענו ...

(היך) היך או היאך או היכי, וויע. היך בשרש הי.

(הך) *הך, דיעזעס, דיעזע: היינו הך. הטי היער. הכי, זאָ. הכי השתא, נס

מצוי בתלמוד, וישתמשו בו לדהות דמי דבר לדבר היכא ויהיכן בשרש הי.

(הכר) הכר ציר (מנחות ל"ג), שם לחור אש ציר הדלת תקוע בו. — הכרא

לא נייעול אינש בהכרא (פסחים קי"ג), צי בהברא, ראה הברא.

(הלח) הלח, דיעזער, יענער: כיצד הה עושה וכו' (ז"נ ל"ס), מל

ille, יענער. (הלז) הלוא: מלת הקריאה כמו לז! יתן! בל"מ. הלייסטון

אלייסטון. (הלך) הלך אחר דבר, פאלגען, זיך וואָ נאָך ריכטען: הולכין אחר הוה

כל החלומות הולכין אחר הפה. הלך לפנים פאָרוואָרטס שרייטען. ההולכים לפנים, פאָרט שריטטלער. — הולך, בחבורו עם פעל אה

יורה על התמדת הפעולה ההיא, וכמוהו בליס כי הים הולך וסוער (יונה ט' י"ח): וזוהי

דאמה ומתגלגל והולך לנחל קדרון (תמוז ל"ד): מתנונה והולך (ז"ק ל"ח); פוחת והולך

מוסיף והולך. בדרך הליכה, אים פאָרבייגי הען, נעבענבייא. הלוך, דאס געהען, ד

גאנג: [לבנה] גומר הלוכו ללי יום (ז"י): דרך הלוכו, אים געהען. מהלכי-דרכי ריינזענדע. — מַלְלָךְ, גאנג, לויף: מהל

הכוכבים. והוא ג"כ שם למדת אויך המשוער ע"פ ההליכה: מהלך חמש מאות שנה, או

כשיעור שיכול איש להלוך בחמש מאות שנה. כוכבי לכת, וואַנדעלשטערנע.

הלכה או הלכתא, געזעטן, פאָרשריפט השונה הלכות; ותר' כמשפט הבני

כהלכת בנת ישראל; ונקרא כן ג"כ הד

הקבוע
משפט
הלך
הל
הלל
הל
הלם
הסד'
הסען
המה
הכלים
הלמי
הלך
הלך
הגם
הם
ה
המנו
המה
המי
המי
המי
המל
המלתרא
המלתא
המל
המל
המל

הקבוע למעשה : הלכה כרבנן. כהלכה, כמשפט : משיב כהלכה.

הלך, דארום. הילך בשרש הי. הל (הל, הל, ἀλιετα, פֿישפֿאַנג : אתקין להל (ירוש' שנת פ"ה).

הלל) *הלולא, האַכצייט : עלמא דאזלינן מיניה כהלולא דמי (עירוזין (הל, הללו, דיעזע.

הלם) הלם, אַנפאססען, פֿאַססען : שבקש להולמו ולא הלמתו [העטרה] (נסד' כ"ה), לדעת המשביר מל"י ἀρμόζω, פֿאַססען, ראה שרש הלם.

הלמה (ירוש' כלאים פ"ה), שטריוכ-אַרטיגע מעלדע, מין צמח שעליו אכלים ומענפיו עושים גדרים וסיגים.

הלמי (שנת ק"ח), אַלצוואַססער. הלן) להלן, דאַרט : ונאמר להלן ... הלף) הלפים, אַלפֿיס, האַפֿפֿונג : אמרו לו חביריו [לאויב] אבדת הלפים

(שנת ז'ראסית י"ה).

הלם) הימך או הימנו, כמו ממך, ממנו : אני מעמיד הימך (שנת ז'ראסית י"ה); לא הימך לומר (סס ד'), כמו לא כל הימנו בתלמוד.

המה) המון, מענגע; (המון או המון עם) פֿאַבעל. המוני, פֿאַבעל-אַפֿט: איש המוני. משל המוני, פֿאַלקסשפרוך. המי) המיין, גירטעל: כהן מוציא בהמינו (עירוזין ק"ד); דשרא ליה

המיניה (שנת ט'), והוא ל' פרסי hamjan. מיונום (ז"ר פ"ג), μύλον, מוילעזעל. המינטון ראה אמיינטון.

המל) המלטא, באַרקען : בי כוי וכו' דמנה ביה המרטא (ז"ר ו'), ראה מלתרא.

המלתא, mellitus = מיש האַניג פֿערויסט, קאַנפֿעקט: הימלתא דאתי מבי

ההואי (זרכות ל"ו), אינדישעס קאַנפֿעקט, ה. איינגעלעגטער אינגווער. ראה אור

הסתר ערך הנדיא.

המון) המוניא, δμόνοια, גלייכע מיינונג, איינטראַכט : עשו ישראל

המוניא (ריש איכה רצה). הימנון, ὕμνος, הימנע, לאַבגעזאנג : לומר לו הימנון (ז"ר י"ו).

המניק. צווישפיטציגע פֿערוזשע גאַבעל : בסכיני והמניק (ז"ר כ"ה); דעביד כי המניק (סוכה ל"ג).

הומנית, שת"ג, הומאן, לייטזעליג : איזו הומנית ואיזו קפדנית (ילקוט פנחס). *המנותא. אמונה או אַמנה, רעדליכקייט.

המם) המיסו (ז"ר פ"ג), ἡμισυ, האַלפֿטע. הימסיון (שנות רצה ל"ח), ἀμυατίτης, בלוט-שטיין, מין אבן טובה.

המסם (חולין נ"ג), omasum, דריטטער מאגען דער וויערערקיינדען טהיערע. המר) המירם, ἄμωρ, שם משורר עתיק יוני מן המאה העשירית

לפני חשבון הנוצרים אשר חיבר שני שירים (die Iliade und die Odyssee) ושמונה ספרים : ספרי המירם (ידס פ"ד).

הן) הן ... הן ..., זאָוואַהל ... אלם ... : הן חסר הן יתר (ז"ר ק"ד).

הן בל' יוני אחת (ילנדנו זלק), εἶ, איינס. הינא, האַלבנאַר : יוצאין במצה הינא (פסחים ל"ז), כמו נא.

*הני, הנהו, הנך, דיעזע. (הנג) *הנגא, מין קויץ : בהומי והנגי (ע"ז נ"ז), כמו הני.

(הנד) הנדואה, אינדיש : פרולא הנדואה, (ע"ז י"ו), אינדישעס אייזען, ד. ה. שטאַהל. הנדויין, שם בגד יקר הבא מהודו : בין הערביים [היה לובש] הנדויין (יואל ל"ד).

הנדיבי (פסחים ל"ט), ענדיווע, מין צמח, וכן שמו בל' ערבי.

הנדסה, שם כולל לחכמת החשבון והמידה וביחוד למדידת הארץ, געאַמעטריע, ונגזר משם הנדום = הודו, יען ההודיים היו הראשונים בהמצאת אותיות המספר. ונמצא

הראשונים בהמצאת אותיות המספר. ונמצא

במובן קרוב לזה גם בתלמוד : אשקי בהגדוא
 (גיטין ס'), פי' בחשבון ובמדה; וגם הפעל :
 באתרא דמהגדסי (ב"ב פ"ט), כמו שפי' הערוך,
 שמוהדין ראשונה המדה לדעת אם היא מדה
 שלמה וצדק ואח"כ מודדין בה. ומוזה :
 שהתלמידים מהגדין בדבר (מולין מ"ח), פי'
 שמסקמים בשקול הדעת. ובלשון ערבי יש
 לו הוראת השווי והכוון (כאס ערוך), ומוזה :
 זימנין דמיהגדזין בהדי הדדי (מולין ע"ג), פי'
 שהם [הנקבים] מתכוונים זה כנגד זה. הגדסי,
 געצמעטריש; געצמעטער. מהגדס, געצמעטער.
 הגדוק ראה גגדניות.
 (הגה) הגה, געניעסען לאַססען, נוטצען :
 המהנה ת"ח מנכסיו, מל"י
 ovhsw = נוטצען, העלפען; א. גענוס בע-
 רייטען, פרייען : והנאני הרבר (ע"ז י"ז).
 הגה מדבר, נוטצען אדער לוסט אַן עטוואס
 האבען. הנאה, גענוס, נוטצען, בענוטצונג :
 אסור בהנאה. טובת הנאה (פסחים מ"ו), נוטצ-
 נייעסונג, ויאמר ביחוד אצל הנאה קטנה או
 הנאה מוסרית, כמו הזכות במעות של צדקה
 לחלקם לעניים. *אהני, העלפען : אהני ליה
 צלותיה לרבי (סנה' ל').
 (הגם) הינומא, מין צעיף שנהגו הבתולות
 לצאת בו : שיצאה בהינומא.
 (הניץ) הניץ, (קדושין י"ג), מין מטבע.
 (הסת) היסת : שבועת היסת (שנועות מ'),
 שבועה שתיקנו חז"ל על
 כל תביעות ממון.
 (הפך) הפך שדה, אומפפליגען: היתה שדהו
 זרועה חטים ונמלך לזרעה
 שעורים ימתין לה עד שתתליע ויופך (כללים
 פ"ג). הפך שבועה (על לו סכנודו), צוריק-
 שיעבען. הפך קערה על פיה, במוי מליצי,י,
 וענינו הפך סדר העולם: בקש איוב להפוך
 קערה על פיה (ב"ב י"ו). הפך, אומקעהרען,
 ווענדען: עני המהפך בחררה, שמהפך אותה
 על כל צד כדי שתאפה יפה; הפך בזכות
 איש, ימדן צו ענטשולדיגען, רעכטפערטיגען

זוכען. הפוך, געגענטהייל: דבר והיפוכו.
 ההפוך, אות ו' הבאה לשימוש בראש הפעל
 והופכתו מעבר לעתיד או בהפך. הפך, קאָן
 טראַסט, געגענטהייל, געגענואַטיץ: שני הפכים
 בהפך, אומגעקעהרט; אים געגענואַטצע (צו
 עטוואס). מהפך, שם נגינה משרת; מהפך
 עולה [בכפרי אמ"ת], מהפך העומד על
 המלה. מהפך פסקי, מהפך שאחריו פסק
 (פסיק). הפכפכן, כנוי לאדם שאינו עומד
 בדברו: מלך הפכפכן היה (נגלה ס"ו).
 הפרכוס (סמות רכס י"ח) *παραρχος*, אנפיה-
 רער דער רייטערייא. הפרכיא ראה
 אפרכיא.
 הפתקי *αποθήκη*, פאַרראַהטסקאממער, ניע-
 דערלאַגע: גיזי צמר של הפתק (סנה' ל').
 (היץ) הויץ או הוצא א) שם שיה (שמרוך)
 ידוע שקולעין מנצרו כלים שונים:
 בהוצא ודפנא (ב"ב ד'), הוצא חציצא (סנה'
 ע"ז); הוצין כדי לעשות און לסל (ס"ע ט');
 נפיק ברהוצי (יומא ע"ח), כסגדל העשוי מהוצין;
 בהדי הוצא לקי כרבא (ב"ב ל"ג). ב) שם
 לעלי הלולב : ההוא לולבא דסליק בחד
 הוצא (סוכה ל"ג), פי' שאין גדלים בו עלים
 אלא מצר אחד; הוצי ועבדי חופיא (ב"ב ל"ו).
 הרצני פשתן (פסא פ"ו), שם לעצי הפשתה
 קודם הכתישה.
 (הרג) הרגניץ (פסחים ל"ט), *origanum*,
 וואַהלגעמוטה, דאָסשען, שם
 צמח מר.
 (הרד) *הורדי, *ὑδρορρόα*, דאָכרינגע : אהויק
 להורדי אהויק לכשווי (ב"ב
 ו'). הרדולים ראה ארדבלס.
 הרדוף או הרדופני, *ροδοδάφνη*, לאַרבעער-
 ראָזע : ואימא הרדוף (פסחים ל"ח);
 ושאכלה הרדופני (מולין כ"ח).
 (הרה) הרהון, אורינאַל, נאכטגעשירר: תמן
 קריין לפעלא טבא עמלא
 ולהרהון של מי רגלים עמרא (ירוש' סנה' פ"ט
 וז"ר ל"ט), מל"י *ούρημα* = האַרן וליר

urina (הרז)
 הרזוק
 פאַרהאַ
 (הרי)
 הרי ש
 לאכול
 ובא ג'
 חנו ג'
 ס"ו).
 ברוחח
 (הרם)
 מפלגך
 דלס חוכ
 עס חמ
 פועל סו
 הורמין
 הוא מע
 בהגרות
 הרמנ:
 האַנער,
 ת"י ס
 הרמנא
 זבלשון
 לרבנים
 (הרן)
 ארם. ב
 דרניק
 כבלי: כ
 indicta
 ובשם ה
 השופט

urina = הארן. היהר בשרש הרר.
הרוז (הרוז) הרזפא (פכמים ל"ט), מין עשב מר,
ראה אפרותא.

הרוזקי, פערשליעסען: דהוה מהרוזק בביתא
(כדריס ל"ח). בי-הרוזקי (ננמות ל"ג)
פארהאללע.

הרוי (הרוי), מלת החבור מצויה לרוב בדרז"ל
וענינה כמו אס, הנה הלא:

הרוי שלחן והרוי בשר והרוי סכין ואין לנו
לאכול (קידושין ע"ו), היער איזט א. ז. ו.
ובא ג"כ לתשובת התנאי: אמר לשנים כתבו
חתנו גט לאשתי הרי אלו יכתבו ויתנו (גיטין
ס"ו). ועם דבור המציאות: מליח הרי הוא

ברוח (חולין ק"ח).
הרום (הורמיו: א"ל ההוא אמגושא לאמימר
מפלגך לעילאי דהורמיו

מפלגך לתתאי דאהורמין (סנהד' ל"ט,
לס' חוס' סס). הם השתי רשויות Ormuzd,
אס Ahriman. (הסאסון פועל סטוב וססני
פועל סרע) בדת Zoroaster מחוקק הפרסי.

הורמין בר ליליח (ז"ז ע"ז) וגי' הערוך
הורמיה בל"י Ερμής, הערמעס,
הוא מערקור (נרקוליס) "שליח האלהים"
בהגרות היוונים.

הורמנא (א) בעפעעהל: הרמנא דמלכא הוו
נקישי (חולין כ"ז). (ב) בעפעעהלס-
האבער, אויפזעהער: הרמנא שווייה (ז"ז ע"ו,
ז"י סערוך קס"כ ח"א); דשכחי גבי
הרמנא (עירובין כ"ט, וגי' סערוך קס"כ ח"א).

הורמין העם נקרא כתב הסמיכה שנותנין
לרבנים — הורמנא.
הורן (הרנונא א) (סנה' ק"י), ηρύνου,

מאננסטרייע, א. דיסטעל-
ארס. (ב) (חולין ס"ז), שם עוף.
הרניק טיאונים: [עבד] היוצא בכיפה ובהרניק
טיאונים (ירוש' גיטין פ"ד), ובתלמוד
בבלי: כיפה ואנדוכתרי (גיטין כ'), בל"ר

vindicta = בעפרייאונג איינעס סקלאזוען,
ובשם זה נקרא ג"כ המקל אשר בו יגע
השופט בראש העבד להוציאו לחפשי. וכתוב

מפורש בחקי משפט לרומיים, כי בנגוע
השופט בראש העבד בשבט הנקרא vindicta
וניתן הכיפה בראשו, אז יצא לחפשי. ונראה
שבעלי התלמוד קראו בשם זה למין כובע הניתן
בראש העבד. ובירושלמי צ"ל הנדיקשיונוס.
(הרם) הרסנא (זילס י"ו), שם תבשיל דגים
מבושלים בקמח וחומץ:

(הרף) *הרפתקא = Strapatze: כל הני
הרפתקאי דעדו עלה
(כ"ה י"ו).

(הרר) הר הבית, שם בתלמוד להר המוריה
שעליו נבנה המקדש. הר המלך
(טור נלכא), שם בתלמוד להר אפרים. הר
המשהה, הוא הר הזיתים שבמקרא אשר מקדם
לירושלים. הרי מכמר (יומא ל"ט), הם הרי
אריץ יעזר: ארץ יעזר תר' ירושלמי ארעא
דמכוור. הרי חשך, שם הרים ידועים מפסיקים
בין אסיא לאפריקי. וגי' הרבה באגדות: בעינא
למיזל למדינת אפריקי א"ל לא מצית דמפסקי
הרי חשך (תמיד ל"ז); גיהנם למעלה מן
הרקיע וי"א לאחורי הרי חשך (סס). הרים
התלויים בשערה, כנוי מליציי לבנין הרבה על
יסוד מעט: הלכות שבת וכו' הרים התלויים
בעשרה (מגינא י"). הרר, געבירנע.

הרהר, דענקען: הרהר בלבו (זרכות כ').
הרהר אחרי איש, פאן ימדם איבלעס
דענקען: המהרהר אחר רבו (סנהד' ק"י).
הרהור, דאס דענקען, געדאנקע: במראה
ובהרהור (זין פ"ח); הרהורי עבירה (יומא כ"ט).
(הרת) הרת (ע"ז כ"ז) געבאָרמוטטער, טרפחת.
(השן) הושני פשתן (סוכה י"ז), אונגע-
העכעלשער פלאַכס.

(השת) *השתא (= הא שעתא), יעמצט;
זאָנאַר: השתא בשלחה
מקדש בו מיבעיא?

(התך) התך, שמעלצען: חלב מהותך (סנה
כ"ח). התליט ראה אתליט.
(התם) *התם (א) תאר הפעל, דאָרס. (ב)
θμός, זייהטוך: ד"ח
אכל בהתם (ירושלמי זרכות פ"ח).

התם (התם) שם התלמוד להר המוריה
שעליו נבנה המקדש. הר המלך
(טור נלכא), שם בתלמוד להר אפרים. הר
המשהה, הוא הר הזיתים שבמקרא אשר מקדם
לירושלים. הרי מכמר (יומא ל"ט), הם הרי
אריץ יעזר: ארץ יעזר תר' ירושלמי ארעא
דמכוור. הרי חשך, שם הרים ידועים מפסיקים
בין אסיא לאפריקי. וגי' הרבה באגדות: בעינא
למיזל למדינת אפריקי א"ל לא מצית דמפסקי
הרי חשך (תמיד ל"ז); גיהנם למעלה מן
הרקיע וי"א לאחורי הרי חשך (סס). הרים
התלויים בשערה, כנוי מליציי לבנין הרבה על
יסוד מעט: הלכות שבת וכו' הרים התלויים
בעשרה (מגינא י"). הרר, געבירנע.

הרהר, דענקען: הרהר בלבו (זרכות כ').
הרהר אחרי איש, פאן ימדם איבלעס
דענקען: המהרהר אחר רבו (סנהד' ק"י).
הרהור, דאס דענקען, געדאנקע: במראה
ובהרהור (זין פ"ח); הרהורי עבירה (יומא כ"ט).
(הרת) הרת (ע"ז כ"ז) געבאָרמוטטער, טרפחת.
(השן) הושני פשתן (סוכה י"ז), אונגע-
העכעלשער פלאַכס.

(השת) *השתא (= הא שעתא), יעמצט;
זאָנאַר: השתא בשלחה
מקדש בו מיבעיא?

(התך) התך, שמעלצען: חלב מהותך (סנה
כ"ח). התליט ראה אתליט.
(התם) *התם (א) תאר הפעל, דאָרס. (ב)
θμός, זייהטוך: ד"ח
אכל בהתם (ירושלמי זרכות פ"ח).

התם (התם) שם התלמוד להר המוריה
שעליו נבנה המקדש. הר המלך
(טור נלכא), שם בתלמוד להר אפרים. הר
המשהה, הוא הר הזיתים שבמקרא אשר מקדם
לירושלים. הרי מכמר (יומא ל"ט), הם הרי
אריץ יעזר: ארץ יעזר תר' ירושלמי ארעא
דמכוור. הרי חשך, שם הרים ידועים מפסיקים
בין אסיא לאפריקי. וגי' הרבה באגדות: בעינא
למיזל למדינת אפריקי א"ל לא מצית דמפסקי
הרי חשך (תמיד ל"ז); גיהנם למעלה מן
הרקיע וי"א לאחורי הרי חשך (סס). הרים
התלויים בשערה, כנוי מליציי לבנין הרבה על
יסוד מעט: הלכות שבת וכו' הרים התלויים
בעשרה (מגינא י"). הרר, געבירנע.

הרהר, דענקען: הרהר בלבו (זרכות כ').
הרהר אחרי איש, פאן ימדם איבלעס
דענקען: המהרהר אחר רבו (סנהד' ק"י).
הרהור, דאס דענקען, געדאנקע: במראה
ובהרהור (זין פ"ח); הרהורי עבירה (יומא כ"ט).
(הרת) הרת (ע"ז כ"ז) געבאָרמוטטער, טרפחת.
(השן) הושני פשתן (סוכה י"ז), אונגע-
העכעלשער פלאַכס.

(השת) *השתא (= הא שעתא), יעמצט;
זאָנאַר: השתא בשלחה
מקדש בו מיבעיא?

(התך) התך, שמעלצען: חלב מהותך (סנה
כ"ח). התליט ראה אתליט.
(התם) *התם (א) תאר הפעל, דאָרס. (ב)
θμός, זייהטוך: ד"ח
אכל בהתם (ירושלמי זרכות פ"ח).

שוכו.
ש הפע
קא
הפכים
צע (צ
מהק
מד על
ז פקק
עומד
(ז)
ונפיה
ז ראה
ניע
(ז'
הרוך)
זונים
(סנה
ע"ס)
הוצין
שם
בחד
עלים
(ז'
שתה
ori
שם
הזיק
ז"י)
יער
(ס'
תמן
לא
פ"ט
ליר

אות ו

(ואל) *ואלי, געשטאטטעט: לא וואלי
 למשרא נדרא באהרא דרביה
 (כדיס ח' לפי גי' הערוך), פי' לא שרי, מל"ד
 valeo, שטארק זיין, דיא מאַכט האַבען.
 (ודה) ודוי, זינדענבעקעננטים. — ודאי א
 (תלך או נלת סחור) געוויס,
 זיכער; וואהל אַבער: טרשא דידי ודאי
 שרי (צ"ו ס"ס); ממלח לא מלחנא טבולי
 ודאי משבילנא. (ב) (סס תלך) בכנוים וַדָּאוּ,
 וַדָּאוּ, דאָס זיכערע, צווייפעללאָזע: ספק
 וודאי אין ספק מוציא מידי ודאי. בוודאי, געוויס.
 (וה) וה! vah! יוכהיי! בין וי לזה נמלט
 ר"י (נדרט איכה, היו לריס).
 (וו) וו או ווי, שם לאות הששית מאותיות
 א"ב ע"ש צורתה הדומה לו.
 (וטב) וטיב, שם לאבר הזכר: עד שימות
 וטיב (סנועות י"ח).
 (וי) וי vae! וועה! (לס וי).
 (ובח) התוכח, דיספוטירען, שטרייטען.
 וכוה, דיספוט, קאַנטראַ-
 זוערע, דיאַלאָג.
 (ול) וילא או וילון א) velum, פאַרהאַנג;
 לא מכר את הוילאות (צ"ג ס"ז);
 וילון טמא (צילס י"ד); קפל הוילון (וי"ר ח'),
 דען פאַרהאַנג אויפציעהען, וועגמאכען.
 (ב) וילון (נגעיס פי"ח), שלייער, וועלאַן.
 (ולד) ולד (צ"י ולדות), עמבריאַ; דאָס נייגע-
 באַרענע קינד אַדער דאָס יונגע א.
 טהיערעס. ובדרך ההשאלה: ולד הטומאה,
 דער ניערדיגע גראַד. — ויסט (נדרט תהליס
 כ"ג), ראה ושט א).
 (וסת) וסת א) ἔθος, געוואָנהייט, זיטע;
 שנוי וסת תחלת חולי (צ"ג)
 קליו) ; כך וסתו של פלוני לגרש נשיו
 (לדיס ס"ו); וכר וסת טובה היתה בהן
 (יח'ס' יונא פ"ח), מדה טובה. (ב) מענסט-ו-

אַציאָן: כל אשה שיש לה וסת (כדה צ'),
 ולדעת קצת הוא מל"י φάσις, ערשיינונג. (ג)
 vestis, קלייד: אסרוסתיה (פסיקתא סעומל).
 (ועד) התועד, זיך פֿערוואַממעלן. ועה
 פֿערוואַממעלונג, סינאַדעל.
 ועד ארבע ארצות, אסיפת הפרנסים
 והרבנים (צנטך סנאס סיי"ז) מארצות פולניא
 הקטנה, פולניא הגדולה, רייסען ולישא בשוקי
 זאַסלאַב ויאַראַסלאַב (צקיץ) ולבוב ולובלין
 (צמורף), להועץ בעסקי הקהלות ולתקן תקנות
 לטובת הכלל, והועד הזה היה הב"ד העליון
 (אַבערסטע אינסטאַנץ) בכל דבר ריב.
 (ורד) ורד, ῥόδον, ראָזע: שמן ורד (סנת
 קי"ח), ראָזענאָל; ורד כנגד
 פניה (כתובות ע"ג). — ורדין, שם לגידי הדם,
 ווענען: עד שישחוט את הורדין (חולין כ"ז).
 ורדינא = סנה: וליוול להיבא דאיכא ורדינא
 ולימא וירא מלאך ה' וכו' מתוך הסנה (סנת
 ס"ז); ורעיא ביני ורדיני (צ"ק פ').
 (ורש) ורשכי, שם מין תכשיט בל' פרסי:
 ההיא אתתא דהות קא מזבנא
 ורשכי (קדושין י"ג); ההוא גברא דהוה נקט
 ורשכי לזבוני (צ"ו כ"ח), פי' ר"ה מרגליות.
 והמוספי פי' ע"פ ל"י רמוני זהב.
 (ושט) ושט א) (חולין ל"ג), שפיוזער אַהרעי.
 (ב) ἵστός, מאַסטבוים:
 כפישורי בפי ושט (מ"ק כ"ט).
 (ותק) ותיקי, ὀρθός, זיטטליך: ותיקין היו
 גומרין אותה עם הנץ החמה
 (צרכות כ"ס).
 ויתקי, שווינדזוכט, בל"י φθισικός = שווינד-
 זיכטיג: אוחותו ויתק (גיטין ע'); הויין
 לו בנים ויתקין (כדה י"ז).
 *ויתקא (פסקים ל"ח), מין מאכל קמת.
 (ותר) ותר, נאַכזיכטיג זיין, נאַכזעהען.
 פֿערציכטען, שענקען: מותר

על קללו
 זבא בע"ז
 ישמואל
 (זאב) ז
 (זאז) *
 (זבג) *
 זג' סעמ
 (זבו) זב
 (זבל) ז
 זבל, ge
 שמוכלין
 תחת "ש
 הרואה מ
 יחרם (צ
 מרא זוב
 זעפר. ב
 ראל, והו
 מיסטקא
 זבלג או
 (נגלה כ'
 בל' פרס
 פי' שיש
 (זבן) ז
 *זבן, ק
 ק
 כ"ט). ב
 (מדיס
 (זבר) *

על קללתו (ד"א זוטא פ"ו); ג' אחין שחלקו
 זבא בע"ה ונטל חלקו של אחד מהן וכו'
 ושמואל אמר ויתר (ז"ב ק"ז); שניה ויתרה
 (גיטין כ"ח); הכל הקב"ה מותר חוץ וכו'
 (ילמדנו זכ"א). והתואר: איוב ותרן בממונו
 היה (ז"ב ט"ו). ושה"מ: ותרנות.

אות ז

(זאב) זאב המים, שם דג, העכט.
 (זאז) *זאזא (סנת כ'), צווייג, וכן תר' עפאים
 זאזיא. זאטושי בשרש זטט.
 (זבג) *זבוגא מין שרץ, קראטע: הני
 זבוגי דמחוזא (כדס כ"ו,
 וגי' סערוך זבוגי).
 (זבו) זביו, מין רמש: שקץ שבזיון וזבזיון
 (ירוש' תרומות פ"ח).
 (זבל) זבל, מיסט, דינגער: לא בזבל (סנת
 ע"ז), וכן תר' דומן. ומוזה הפעל
 זבל, dūngen: מזבלין מייבלין (סניעית פ"ג);
 שמזבלין שם זבול לע"ז (ע"ז י"ח), דרך גנאי
 תחת "שמזבחין שם זבח". וכן בירושלמי:
 הוואה מקום שמזבלין וכו' אומר זובה לאלהים
 יחרם (זרכות פ"ט). *זבילא (א) שויפער:
 מרא זבילא (ז"ב ק"ג) כלי שגורפין בו זבל
 זעפר. (ב) זבילי דחומשי (נגלס כ"ו), פוטע-
 ראל, והוא לשון פרסי: *מזבלא (סוכס כ').
 מיסטקארב, ובל' ערבי משפל.
 זבלג או זבלגן: הקרחנין והננסין והזבלגין
 (זכורות נ"ד); זבלגן לא ישא את כפיו
 (נגלס כ"ד) מורכב מן זב לג (שפי' פנים
 בלי פרסי), ר"ל שיש לו זוב בפניו. והערוד
 פ"י שיש לו לפלוק בעיניו.
 (זבן) זבן, שם לאבר הזכר בל' ערבי: נפגם
 הזובן (זכורות ל"ט).
 *זבן, קויפען. זבן, פערקויפען. זבינא (א)
 קייפער: קפיץ עליה זבינא (עירובין
 כ"ט). (ב) וואַרע: זבינא דרמי על אפיה
 (כדרים ל"ח).
 (זבר) *זיבורא (= זכורה), ביענע.

[זבורית א] זאנדיגער באַדען, בל"ר [terra]
 sabulosa: שדה זבורית (לדרי"ן
 פ"ו); כתובת אשה בזבורית (ז"ק ז'). (ב)
 = זרבובית (לאס זס): המבילו כדרכו בלא
 זבורית עד שיטנה על צדה (מקולות פ"ג, לאס
 פ"י סר"ג ותוי"ט זסס סרל"ז ד').
 (זג) זוג, שעללע: ולא בזוג (סנת כ"ד); ותר'
 פעמון זהב זגא דרהבא.
 *זיג (פסקים ע"ד), לויטער.
 *זיגא דמטי לך עד כיעך (עירובין ק'), מין בנה.
 *זגתא (ז"ב ט"ו), הענגע.
 (זגא) *זגא. זיך לעהנען: דחויין למיזגא
 עלייהו (סנת מ"ג); הוה זגינן
 אברכי דהדדי (כתובות כ"ח).
 (זגג) *זגוגיתא (= זכוכית) או זוגיתא, גלאז:
 קבא דזגוגיתא (זרכות ל"ח),
 וכן תר' זכוכית. זגג או זגגי, גלאזער: מביאין
 כוס מבית הזגג (מ"ק י"ג). ויתכן לבנות השם:
 זגג, גלאזור.
 (זגד) זגדום (זכורות נ"ד), שם לאיש שעניו
 משונות זו מזו.
 (זה) זה את זה, איינאנדער. זה בזה, מיט,
 דורך, געגען איינאנדער. בזה, דא-
 דורך, דאמיט. זהו = זה הוא.
 (זהב) הזהיב (א) גאַלדפאַרביג ווערדען:
 התורין משיזהיבו (סולין
 כ"ג). (ב) פֿערגאַלדען, מיט גאַלד דורכוויקען:
 טלית מוזהבת (ז"ב ז'). זהבי (ז"ר פ"ד) גאַלד-
 ארבייטער. זהוב (זל' העס), שם מטבע, גולדען.
 (זהי) *זהיינא (וי"ר י"ז), שפאסמאכער.
 *זיהיא (זכורות ס'), גלאנץ, וויעדערשיין.

זהם (זהם) ענינו כל"י ידוע, וכתלמוד: מיט פֿעטט אָדער אָל בעשמיערען: מזהמין את הנטיעות (סניעית פ"ג) פ"י הר"מ שמושחין אותו בשמנים שריחם רע כדי להבריה מדם החולעים, ובל' ערבי זהם — פֿעטט. דים מוזהמות (נרכות מ"ו), שמוטציגע האַנדע. אדמא א) עמוטין: ואין מעבירין הוזהמא (סלין ק"ס). ב) וויעדערשיין, אור חור: זוהמא רשמשא קשה משמשא (יונא כ"ס, וגי' סערוך זיהא, ראה זס). — זוהמא ליסטרון ראה זמליסטרון.

זהר (זהר) הוזהר, ווארנען. והשם: הוזהרה או אזהרה, ווארנונג; פֿערבאָט מצות ואזהרות. הָזַר בדבר, עטוואס וואָה בעאכטען (ניכט גערינג שאַטצען), זיך געגען עטוואס אין אכט געהמען: הוזהרו בבני עניים שמחם תצא תורה (כדריס פ"ה).

זהיר. פֿאַרזיכטיג; היה זהיר, בעאַבאכטען, זיך אין אכט געהמען: הוי זהיר במצוה קלה כבחמורה (אבות פ"ג); על שאינו זהירות בנדה וכו' (סנה ל"ה); הוּו זהירין ברשות (אבות פ"ג). זהירות, פֿאַרזיכט.

זהירות או זהירות, שארלאכ'נע וואָללע: לשון של זהירות (כ"ה ל"ה); לא יצא הכוס בזהירות שבין עיניו (סנה כ"ג), אהר' שני זהירותא. *זהירותא (א) גלאנין: זהירות בעלמא (פסחים י"ג). ב) גרונדשטייער-איינגעהער: הני זהירותי דובון ארעא (ב"ב פ"ה). כן פ"י הערוך ע"פ ל' פרסי, והוא מלשון: *זהירא (א) געפֿילדע: ואי א"ל זהירא (כ"ג ס"ח). ב) גלאנין: נפל זהירא באיפומא (קידושין פ"ה). ג) גיפֿט: זהירא אית ליה (סלין כ"ג). ד) צאָרן: קמה בזהירא (נרכות כ"ה). (זו) זו (כתלמוד), כמו זאת.

זווא, פֿאַר: זווא דמן הדייב (מ"ק כ"ח), פ"י זוג תלמידי חכמים; אייתי זווא מביתא (מנלה י"ו), פ"י זוג של ספֿרים, שערע; דקיימא ליה מאדים בוויי (סנה קכ"ט), פ"י בזונות, ר"ל בשעה של מספֿי זוגי.

זוג (זוג) זוג (נכ' זוגות), פאאר (אייגענטל. גע-

שפאנן = ζεύχος), ברויט- אָדער עהעפאאר; שערע: זוג של ספֿרים (כלים פ"ג), ראה גם שרש זג. בן זוג או בת זוג, כן נקרא כל אחד מן הזוג ביחוס לחבירו: שכן רושמן על קרשי המשכן לידע איזה בן זוגו (סנה ק"ג). זוגה (נלסון סיכאס), עהעווייב: זוגתי. כספר זוגי, געראדע צאהל.

זוג (זוג) (ζεύχος = פֿערבינדען), צו א. פאארע פֿערבינדען, פאארען: המזוג בכלאים (כ"ג ל'); זוג אשה לאיש (סוטה ז'), נהן לו לבת-זוג. הזדוג, זיך פאארען, פֿערבינדען, בעגאטטען; צוואממענטרעפֿען: לימים נזדווגו שלשתן למקום אחד (סנה ל"ה). הזדוג לאיש, זיך מיט ימדם פֿערבינדען, ימדין אנגרייפֿען, עם מיט ימדם אויפֿנעהמען: משל לרועה שבא זאב ומזדוג לצאנו (ירוש' סוטה פ"ה). זוג א) דאס פאארען, דאס פאאר: הא בזוג ראשון הא בזוג שני (סנהד' כ"ג). ב) וואס צום פאאר געהאָרט: יעקב הלך אצל זוגו (כ"ר ס"ח). ג) ביישלאָף.

זוד (זוד) דער מוסהווילליג א. זינדע בעגעהט. במזיד, מוסהוויל-ליגער ווייזע, מיט פֿאַרזאמפֿן.

זודי, רייזעפֿאַרראטה: זודי קילי ואורחא רחיקא (כסונות ס"ו), תר' צדה לדרך זודין לאורחא. ומזה: מזודה, שק קטן המיוחד לשים בו צידה לדרך: הרבצל והמזודה (כלים פ"כ), וכן: זודא, זאק, בייטעל: בזודא דאודי (קדושין י"ג). ונקראו תכריכי המת זודתא: למשמושי ליה זודתא (עירובין מ"ה); צביתו ליה זודתא (ר"ה י"ז). (זוז) זוז, שם מטבע כסף, דינר, ונקרא בן על שם צורת Zeus, זופישע, שהיתה הקוקה עליו, אשר על כן לא נכתל ר' מנחם בר סימאי בצורת א דוזוא (פסחים ק"ד). *זוזי, געלד.

זוז, זיך פֿאַן דער שטעללע ריהרען, ווייכען: איני זו מכאן עד וכו' (גיטין כ"ח); משנה לא זה ממקומה. ויאמר נ"כ על השאר על ענינו הראשון: משל למלך שהיתה לו

בת יד
אוהה
(סמוס)
בעווע
מוזזה
(זוח)
מלכים
(זוז)
כדי ש
(פ"ד)
מוזן,
קאסטן
זוגים
למלך
ומלאו
(זוי)
המחיי
ציטטע
נדעזע
ציטטע
(נרכות)
הזיע
(זוק)
(זור)
פֿערדאָ
תורה.
לזור
(קכ"ג)
זוויר
זר, או
זי
והשם:
פֿראָפֿא

בת יחידה והיה מחבבה ביותר והיה קורא אותה בתי, לא זו מחבבה עד שקראה אחותי (שמות רכ"ג). הוּזו, פֶּאֶן דַּעַר שְׁמַעֲלַלַע בעוועגען: שמזיו עפר ממקומו (סנה' ל"ט). מזוזה, שם בתלמוד לקלף שקובעין בדלת: תפלין ומזוזות.

(זוז) זוח דעת אדם עליו, איבערמיטהיג, מוטהווילליג ווערדען: משל לבן מלכים שזחה דעתו עליו (שמות רכ"ג). (זון) זון או *זיין, שפייען, נאָהרען. זון עיניו בדבר, זיך אן עטוואס וויידען: כדי שלא יזנו עיניהם מבית קה"ק (מדות פ"ד); שזנו עיניהן מן הערוה (סנה' ס"ד). מזון, שפייען, נאָהרונג. מזונות, קאָסט, בע-קאָסטיגונג: הבעל חייב במזונות אשתו. זֶזְנִים (כלאים פ"ח), שווינדעלהאכער, לאַלך, וכן בל' ערבי זיזאן, ובל"ד zizania: למלך שהיו לו גרנות הרבה והיו כולם מינופות ומלאות זונים (נמד' רכ"ג ד').

(זוע) זעזע, ערשיטטערן, פֶּאֶן דַּעַר שְׁמַעֲלַלַע בעוועגען: אבנים שזעזעתן המחרישה (סניעית פ"ג). הזרעזע, בעבען, ציטטערן: הרגיש שנזרעזעו איבריו (כ"ה י"ג); נזרעזעה א"י (מגלה ג'). זיע או זיעה, דאָס ציטטערן: וברחת וזיע (וי"ר ג'). זעזעות (זכרות כ"ד), ערדבעבען. הזיע (זכרות כ"ג), שוויטצען.

(זוק) *זווקן, בראַטען: זויקו לה כחלי (מולין כ"ט), כן פירש"י.

(זור) זור, דריקקען, פּרעססען, כמו בל"מ, ומוזה: ביצים מזורות (מולין ק"מ) פֶּעֶרְדָּאַרְבֶּענע אייער, מל' הכתוב: כי רגל תזורה. מזור, עין שהכובס מכה בו על הבגדים לזרם מן המים: סיכי זיירי ומזורי (סנה' קכ"ג); מזורא דחביט ביה (יבולמי טס).

זוויר (זכרות נ"ד), פ"י הערוך שענינו מגומרות. זר, אונבערופענער; זאָנדערבאַר; ווידער-זינגיג, פאַראַדאָקס; אונרעגעלמאַסיג. והשם: זרות. מחשבות זרות (נפסרי יכאים), פּאַטאַנע, זינדהאפּטע געדאַנקען.

(זות) זוית או קרן זוית, ווינקעל. (זז) זוזא, פֶּאֶאָר: זוזי זוזי קתני (עירובין ל"ז). (זחח) זחוח-דלח (סוטה מ"ז), שטאַלן, אי-בערמיטהיג. ראה שרש זוח.

(זחל) זחל (מולין ס"ה), שם לחגב בהיותו במעמד התולעת, רויפע, ותרי גם זחלא. — זוחלין, כנוי למי נהר הנמשכים והולכים: הזוחלין שרבו על הנוטפים (מקואות פ"ה). מזחילה (ז"ז כ"ח), דאָכרינגע, והיא גדולה מן המרזב. זוחלים, קריעכטהיערע. (זמ) זומ, טיעפּע: ונרוץ הגלגל אל הבור זה בכל שהיא זוטו של עולם (ריט ח"כ רכ"ג); זוטו של ים (ז"מ כ"ד); מה חרמון זה כל טובו נתון בזוטו (סנה"ט רכ"ג), חמי מלכנון, פ"י בתחיתו; החרס טמא מפני זוטו (כלים פכ"ג). זומא, קליין.

זיטא: בעון קמיה דר"א מנין שהנוצר לשבעה חי? אמר להון מדידכון אנא ממטי לכון: זיטא אָפּטאַ אָפּטאַ אָפּטאַ (ירוש' ימות פ"ד זכ"ר כ'), לשון יוני הוא, ζῆτα επτα ζατα οχτα, ופי': האות היוני ζ הנקרא זיטא, שהוראתו במספרים שבעה שהוא בל' יוני אָפּטאַ. יש לו ג"כ הוראת ח"י, ζετι; והאות היוני η הנקרא אָפּטאַ. שהוראתו במספרים שמונה שהוא בל'שון יוני אָפּטאַ, יש לו ג"כ הוראת א ב' ד ון, ζετα.

(זמט) זמוטי או זאטוטי (מגלה ט'), הוא תרגום השבעים (לפי הסוסחא הנוצחית זמט) על אצילי בני ישראל, והוא שם שררה (זחח זחח זחח?).

זיטיוטום: הסיר קונעתו ממנו ועשה אותו זיטיוטום (ז"ז ל"ז), בל"י זחח-זחח.

זיטיוטום, דירעטיג, והח' זאכס קורא זיטיוטום = ζευτῶμα, בעשטראפּטער.

(זמם) זמימא, זחח זחח זחח, אונטערזוכונג: לטרפּסיטיס שנמצא אחריו דבר של זמימא (נמד' רכ"ג ד'), ר"ל עון מה-זמר) *זומר, קליין.

(זיג) *זייג, לויטער, ראה שרש זג.
 (זיד) *זיידן. יאָגער: סוסא דבי זיידן (סנת
 ז"ד), פי' סוס של ציידים.
 (זיו) זיו, גלאַניץ: זיו החכמה (סוסה נ"ו).
 ובדניאל: הדרי זיו; וזוהי שנין, געזיכטס-
 פֿארבע. ומזה: גבר יותן (סנת קנ"ו), פי' בעל
 זיו פנים ויפה מראה.
 (זיו זיו א) באַלקאַן: זיו שלפני הלון (עירוזין
 ז"ח); זיין וגוזטראות (ז"ק פ'). (ב)
 מין תולעת הגדלה בעדשים: להוציא את
 הזיין שבעדשים (מולין ס"ז).
 (זין) זין, וואַפֿע: לא בויין ולא במגן (וי"ר
 כ"ח); חלש זיין בידו (לד"ן פכ"ט).
 זכן תר' נשק, ועש"ז נקרא אות זין הדומה
 בצורתה להרב. כלי-זיין, וואַפֿען. זיין, בע-
 וואַפֿענען: לסטים מזויין. זיין, שם לקיים
 שעושים הסופרים באותיות ליפוי: ג' זיונין
 (ננמות כ"ט).
 *זינא, שאַרען: עיסקא רבא דנפיש זינא
 (כתובות ס"ו), והוא לי' פרסי.
 (זיף) זיף, פֿערפֿאַלשען: זיף התימת איש
 או מטבע; כתב שאינו יכול
 להודיף (גיטין י"ט), ותר' ויצ' אותו בהרט
 בוּפּא. מזויף, געפֿאַלשט, פֿאַלש: אכנים
 מזויפות, פֿאַלשע שטיינע. זיפן, פֿאַלשער.
 (זיק) זיקים, שטערנשנופֿען: על הזיקן
 (זרכות כ"ח).
 *זייר, ענינו כמו עצר בלי עברי, פרעסען;
 צוריקהאלטען: אפשיטי דספרא זייר
 לה (ז"נ י"ו), עוצרו בידו.
 *זיירא, פרעסען: זיירי ומזורי (סנת קנ"ג),
 מכבש של כובסים; זיירא די עצר
 ביה (ירושלמי טס).
 (זית) כזית, שיעור ששיערו חכמים באיסורים,
 כגודל פריהזית, והוא כחצי ביצה.
 (זכה) זכה (א) ריין, גערעכט זיין, אַבויע-
 גען (בייא געריכט): זכה בדין.
 (ב) ווירדיג זיין: אם זכה אדם אוכל ב'
 עולמות (ז"ר פ"ח). (ג) אייגער זאכע טהייל-
 האַפּט ווערדען: אין אדם זוכה לב' שלהנות;

כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה
 (לכות פ"ו). (ד) ערדייכען: ולא זכית שתאמר
 (זרכות י"ג). (ה) ערווערבען: זה שיהחזיק בה
 זכה בה (ז"נ י'); כל הקודם בו זכה. זכה
 לאיש, פֿיר ימדן ערווערבען, ימדם א. פֿאַר-
 טהייל פֿערשאַפֿען: זכתה לי חצירי; זכין
 לאדם שלא בפניו. (ו) בעזיעגען: זכינהו
 ר"א לרבנן (מולין ל"ח). — זכה, אלס גערעכט,
 אונשולדיג ערקלאַרען; ערווערבען לאַססען;
 צוערקענען. זכאי, כמו זוכה, גערעכט, אונ-
 שולדיג א. ז. וו.
 זכות, עיקר הוראתו כמו צדקה גערעכטיג-
 קייט: למד זכות על איש, פֿערטהיי-
 דיגען; הפך בזכות איש, צו רעכטפֿערטיגען
 זיכען; דון לכף זכות. נאָך רער גוטען זייטע
 (ד. ה. גינסטיג) בעארטהיילען, ותר' צדקה
 זכותא. ומסתעף להוראות שונות (א) ווירדיג-
 קייט, פֿערדיענסט: הכל לפי זכותו של איש
 (קדושין פ"ג); בנייבבל הם חיים בזכות התורה
 (ז"ר י"ח); שזכות אבותם מסייעתם (לכות פ"ג).
 (ב) ענטשולדיגונגס-, פֿערטהיירדיגונגסגרונד:
 מצא לו זכות. (ג) בעהעלף: הביא זכותיו לב"ד.
 (ד) דאס אנרעכט, רעכט: מחל על זכותו.
 (זכך) זכך, לייטערן. הודרך, זיך לייטערן,
 געלייטערט ווערדען. זך, לויטער, דורכזיכטיג.
 זכות, לויטערקייט, דורכזיכטיגקייט.
 זכוכית גלאַז: כלי זכוכית (סנת ט"ו).
 זכוכית לבנה, מין זכוכית יקרה.
 זכוכית מגדלת, פֿערגראַסערונגסגלאַז.
 (זכר) זכר או הזכיר, ערוואַהנען. זכור
 לטוב, זעליגען אנדענקענס:
 אליהו זכור לטוב (זרכות ג'). הזכר למעלה,
 או בראשי תיבות "הנ"ל", דער, דאס אָבער-
 וואַהנטע. זכר, זיך עראַוננערן. הזכיר נשמות,
 א. זעעלענמעססע לעזען. זכרון או כח הזכרון,
 געדאַכטניספֿערמאַגען, געדאַכטניס. זכרון,
 בעל כח זכרון טוב. אזכרה או הזכרה, כנוי
 לשמות הקודש: שכתב את האזכרות בזהב
 (סנת ק"ג).

זכור
 זכר
 זכור
 להם
 נמדי
 דעם
 (זל)
 (זלג)
 (זלד)
 (זלד)
 (סנת)
 זילוף
 זלוח
 (זלש)
 (זלז)
 המול
 גערי
 זלא
 זילוח
 דער
 פֿייל
 (זלף)
 (פרס)
 זגף
 עליו
 כלים
 (זלח)
 כאה
 (זם)
 *זימ

זכורו. מין כשוקף: המעלה בזכורו (סנסד' ס"ה),
 ותר' אוב או ידעוני — בידין או זכורו.
 זָכַר, ויידדערי: זכרים יוצאין לבובין (סנסת כ"ג).
 זכרות, מאַננהייט, מאַננליכקייט, דיא מאַננ-
 ליכען שאַמטהיילע: עור שקוישרין
 להם תחת זכרותן (סנסת כ"ג). זכורים (סנסת כ"ג)
 נמיה: אַז סנסהדונה), מאַננליכקייט, צייכען
 דעם מאַננליכען געשלעכטעם.
 (זל) *זיל, צווי מפעל אול, ראה זה.
 (זלג) זלג, פליעסען: זלגו עיניו דמעות
 (ז"ו כ"ט).

(זלד) זלדקן (סנסד' ק') = דַּל זָקן, דינג-
 באַרט, כנוי לבעל זקן דק.
 (זלח) זלח, (= זלג) בעשפריטצען: אין
 מזלחין את הבית (מוספתא סוף
 סנסת); אממר שרי זלחא (סנסת ל"ה), פ"י
 זלוח הבית במים כדי לרביץ האבק; כנושאי
 זלוחאי (מולין ס'), פ"י מרבצים.

(זלט) *זולטא (יננות מ"ו), שם כלי, קאַרב.
 (זלז) זלזל, גערינג אַכטען, גערינגשאַטציג
 בעהאַנדעלן: זלזל בכבוד איש;
 המזולז בנטילת ידים. ושה"מ זלזול. *זיל,
 גערינג, פֿעראַכטליך, אונגעהרענהאַפֿט: אינש
 זילא (ז"ו ט'), איש נבזה; זילא בי מילתא.
 זילוחא, שאַנדע. — זול, וואַהלפֿיילהייט, בעז:
 דער לעבענסמיטטעל: שנת הוול. בזול, וואַהל-
 פֿייל: מכר בזול. הוול, אים פרייזע פֿאללען.

(זלף) זלף או זלף, גיעסען, שפריטצען:
 זולף עד שהוא מגיע לספוג
 (פרס פ"י); זולף [את היין מן הבור] וגומר
 וגף (נ"ק י"ג), אין פֿאַססער פֿיללען; מולפין
 עליו (סנסת קל"ד), שפריטצען; זליפתן של
 כלים (ע"ז ל"ו), פ"י פליטתן, דאַם פליעסען.
 (זלת) זולת, ישמש בספרים כמו רעהו
 בל"מ: הצדיק אוהב את זולתו
 כאהבתו את עצמו.

(זם) זום של בשר (נמדי רנס ז'), ζωμός,
 זופפע, בריהע.

*זימא, σίμος, נאזע דער טהיערע: ההוא

כוורא וכו' מתרתי זימיה (ז"ז ע"ד) פ"י מנחוריו.
 (זמי) זמיה, ζήμια, געלדשטראַפֿע: לאַרנוניות
 לגלגוליות ולזמיות (וי"ד ל"ג).

ומזה הפעל: הוית ידעית דאנן מזדמיין (וי"ד
 ל"ד), בעשטראַפֿט ווערדען, ותיגום וענשו
 אותו ויזמון יתיה.

(זמל) זומליסטרון של קדירה (סנסת קכ"ג),
 ζωμάρουστρον, שוימ-

לאַפֿעל.

(זמם) זמם, איינעם טהיערע דען מוילקאַרב
 אנלעגען: לא זומס את הבהמה

(מרונות פ"ט), זמם. מוילקאַרב. — *זמזומא,

שם כלי זמר: כי קלא דזמזומי (עירונין ק"ד),
 צימבעל. — עדים זוממים, חאר בתל' לעדים
 שהוחזקו לעדי שקר ע"י עדים אחרים; מל'
 הכתוב: ועשיתם לו כאשר זמם לעשות
 לאחיו. ובגו פעל זמם או זמם, אלס „זוממים“
 איבערפֿיהרען.

(זמן) זמן, פֿאַרבערייטען, בעשטיממען
 (צו עטוואס), איינלאַדען.

שלשה שאכלו כאחד חייבים לזמן (נכרות מ"ה),
 פ"י שאחד מוזמן את כולם לברכה; והיה מנהג
 הקדמונים וביחוד אצל היוונים והרומיים
 לאכול שלשה אנשים על שלחן אחד, אשר
 ע"ש זה נקראה לשכת-האַבֿל Trielinion
 = דריילאגער. וזה כוונת המשנה: שלשה
 שאכלו על שלחן אחד ואמרו עליו ד"ת כאלו
 אכלו משלחנו של מקום שנאמר וידבר אלי
 זה השלחן אשר לפני ה' (לכות פ"ג), כי
 סתם שלחן ג' אנשים. — מוזמן א) בערייש:
 מוכן ומזומן. ב) באַר: כסף מוזמן.

הזמין, א) בעשטיממען (צו עטוואס): הזמינו
 רבית הכסא (סנסת י'). ב) איינלאַדען:

המוזמן את חברו שיאכל אצלו (דנאי פ"ז).

ג) פֿאַרלאַדען: הזמין לדין. ד) בעשעערען:
 הזמין ה' לידי. ה) בעשטעללען. ושה"מ: הזמנה.

הזמן, זיך טרעפֿען, עראיינגען, צופֿאַלליג
 געשעהען; זיך דארביעטען; זיך פֿאַרבערייטען

(כחזי ז' כ"ד); געלעגענהייט האבען: לא
 נודמן לי (למסל: לדבר עמו), איך האַמטע

זקופה (קדוסין ל"ח), דען קאָפּף האָך טראַגען.
זקופים, אנשים עומדים למשמר, וואַכטפּאָ-
סטען; ובעקיבו של עם מעמידין זקופין (סוטה
מ"ד), ראה זעקף.

*זקף, דאַנגען, תלה איש על עין. זקפא (א)
גאַלגען: תותי זקפא (ז"מ פ"ג). (ב)
א. ערהענקטער: דזקף ליה זקפא בדיותקה
(סס כ"ט).

מזקפתא (ז"מ ס'), פיי' הערוך קרצף, שטרע-
געל, זקפא (פסחים ק"י), דוימען.

זקף גדול, שם נגנה מפסקת. זקפאן, ג"כ נגנה
מפסקת (וההבדל ראה תל"ע § שפט).

(זקף) זקף, פֿערבינדען: זוקקין את הנכסים
שאין להם אחריות את הנכסים

שיש להם אחריות (ז"מ ד'), מלשין זקים
(לסוטה מלכיהס זוקים). זקף, געבונדען;

פֿערבונדען, פֿערפֿליכטעט. זקף (א) פֿער-
בונדען ווערדען. (ב) פֿערבונדען, פֿערפֿליכ-

זיין: עני המחזיר על הפתחים אין נוקקין לו
(ז"מ ז"י), אין צריכים לתת לו; שנים שבאו

לדין וכו' אתה רשאי לומר להן אין אני
נוקק לכם (סנהד' ו'); השואל צרכו בלשון

ארמי אין מלאכי השרת נוקקין לו (סנהד' י"ג).
(ג) זיך בעגאַטטען: מי ממיל כסותו בין

לביא ללביאה בשעה שנוקקין זה עם זה
(סנהד' ק"ו); ונוקק לאשתו (ז"מ ק"ז).

זקף, פֿערבינדונג: זיקת בעל.
זקוף, דינר של כסף זקוף (ר"ל לרוף): מאה

זקוף (נטוטה סכומה).
*זקוף דגור (מולין קל"ז), פֿונקען. ראה ג"כ

ש"ש זק וזיק.
(זקף) זקף, ווערפֿען: זוקרו בבת ראש (יומא
ס ז). זקף או הזקף, שפ"ג-

גען: עד שהיו אחיו הכהנים זקפים בבת
ראש לאחוריהם (יומא ל"ח); כד שלא

יזקרו הנרי בבת ראש (עירובין י"ו).
(זקף) *זקתא (ז"מ פ"ג) רינדערשלאַכענע,

וכן הוא בל' ע"ב וסורי.
זקתא לא הוי ידע אבא מאי אברה (סנהד'
ק"ח) Chamaleon, מין שייץ שהאמנו

עליו הראשונים שחי מן הרוח, ראה ש' זק.
(זר) זיר (א) באנה, בינדעל: אבל לא את

הזירין (סנהד' קכ"ט). (ב) זיע
זירק וזירין (מעשרות פ"ד), ע"פ פיי' חר"מ ראשי

השבליים בַּשָּׁבֶת (גורקענרילל). זר בש' זור.
זורה, קאַמפּף: מי שמכנים את עצמו לזירה

או נוצח או ניצוח (סמות רנפ כ"י),
ראה זרזיר (ב).

(זרב) זרבובית (א): בכוסות שיש להן
זרבוביות (וי"ר ס'),

דד היוצא מן הכלי להריק או לשתות מ"גו. (ב)
זרבובית קטנה של איש (פסיקת' ל"ד), פֿלאַטמע.

זרבונית (מולין ס"ט), מין חגב טהור.
(זרג) זרגון (ירוש' כלאים פ"ח), וויינראַנקע,

וכן בל' ערבי.
(זרד) זרד, קצין קצת הענפים (סלמים) כדי

שיחעבו עי"ז הענפים האחרים:
המזרד זרדים (סנהד' ק"ג). והענפים הנקצצים

נקראים זרדים: חבילי עצים וחבילי זרדין (סס
קכ"ו); לולבי זרדים (סניעית פ"ז) ראה לולב.

זרד (א) האַנף: ומנעל של זרד (כלאים פ"ט),
ראה זרדא (ב). (ג) זרד או זריה, א.

ארט ווייטצענגייטצע: כל הנשים זרדו (עמו
זרד) זרד אימא עלה לגג (יומא מ"ז);

זרד וכו' ח"שי דמיתברי באסיתא לר' ד'
(ברכות ל"ז, לפי גי' סערוך).

זריר: הזריר והלופין (ברכות מ"ד), גי' הערוך
הזווירה, ראה זה בשרש זור.

זרדא (א) (סנהד' ס"ג) א. ארט פאנצער, רתן
בל' ערבי. (ב) זרדא בר זוזא (כתובות

ס'), האנף, ראה זרד (א).
זרדתא (ז"מ ק"ט), שפֿערבערבוים. זרדה

בשרש זר.
(זרז) זרז, ריסטען (אייגענשליך: גייטען);

ע מויטען, איא יפֿערן, וואַינען. מזוזא (א)
וַאֲהִי אויסערסיטשט, שטאַק: הילר וצא

מזובן ומזוז (נדס ל"ח). (ב) אייפֿריג, פֿליי-
סיג: אין מזוזין אלא למזוזין (מכות כ"ע).

זרז (א) אייגענשליך: געגריטעט, געריסטעט,
דאהער: עמוג. בעפֿליסטען: אפ

קדם השני ה"ז זרז ונשכר (חולין פ"ג). (ב)
 זרז האשקלוני (כלים פכ"ג), גירטעל, ות'ר'
 הגורות זרזין. (ג) חלקא טרגים סולת זרזין
 (כחנות ל"ז) וג"י הערוך זרז, ראה זרד ג).
 *זרזא דקני (סנת ח'), חבילה של קנים.
 *זרזיפא, טראַפּען: זרזיפי דמיא (יונא פ"ז).
 ומוזה: שמן וכו' אינו מוזרף כשאר
 משקין (ס"ס רנ"ג, לריח).
 זרזיר (א) שם עוף, שטאאר, וכן בל' ערבי:
 לא להנם הלך זרזיר אצל עורב
 אלא מפני שהוא מינו (ז"ק ל"ג). (ב) קאמפּ-
 גענאַסע: מבקש לנצח זרזירו (ירוש' כ"ה פ"ח).
 (זרח) הזריחה. געראַטהעט ווע ד'ן: הפנים
 משיזריחו (סניעית פ"ד).
 מזרחי, אַסטליך. מזרחי-דרומי, זידאַסטליך.
 מזרחי-צפוני, נאָרדאַסטליך. מי זרזון
 ראה מזרין.
 (זרן) זרניך (חולין פ"ח), אַפּערמענט auri
 (pigmentum), איין ארזעניק-
 ערץ, מין אדמה שהוא סם המות, והוא ל' פרסי.

*זרנוקא (ז"ו ק"ג) שלויך, וכן תר' נאה.
 (זרע) בזרוע, געוואלמזאם.
 זרעים. שם לסדר ראשון מששה סדרים
 שבתלמוד: סדר זרעים (סנת ל"ח).
 (זרף) *זרף: אבל בכלי מתכות לא משום
 דזרף (סנת קל"ד), פי' ששוּרף
 ומביא חום. ומוזה: זרפא (סס ס"ז), ענטצינדונג.
 (זרק) זרק, ווערפּען. ובדרך ההשאלה: זרק
 מרה בתלמידים (כחנות כ"ג).
 הטיל אימה; נזרקה מפי חבורה ואמרו וכו'
 (סנת ג'), ענטשליפּען.
 מזרק, בלוטאדער: ביעי ומזרקי (חולין ל"ג).
 ורידן שבצוא.
 זרקא, שם נגינה מפסקת.
 (זרת) זרת (= זַעֲרַת), דער קליינע פי-
 גער: זו זרת (ונחומ פ"ח).
 (זת) *זיתא, לויגע: מאי בורית זיתא
 (גס ס"ג).
 (זתם) זיתום המצרי (פסחים נ"ג), zythum,
 עיינפטישעס גערסטענביער.

אות ח

(חב) חוב, בווען, מיטטע: מחובו של אילן
 (ז"ק פ"ח), ות"י חיק חובא.
 (חבב) חביב (א) פֿערבונדען; תר' ונפש
 יהונתן נקשרה בנפש דוד
 ונפשיה דיהונתן אתחבבת בנפשא דדוד; ות'ר'
 ונפשו קשורה בנפשו ונפשיה חביבא ליה
 בנפשיה. ומענין זה: ג' חובין (ז"ק קי"ט),
 פי' ג' תפירות. (ב) נאהע אם הערצען ליע-
 גענד, געליעבט, טהייער: חביבין ישראל
 (סנת פ"ג); חביבין דברי סופרים מדברי
 תורה (ס"ס רנ"ג, כי טובים). ונגזר מזה הפעל
 חָבַב, ליעבען, שאַטצען, ווערטה האלטען;
 חבב דבר על איש, עטוואם ביא ימדם בע-
 ליעבט מאכען. ושה"מ: חָבַב, ליעבע, פֿריינד-
 ליכייט: חבב יתרה; לשון חבה. (ג) פֿאַטער-

ברודער, אָהיים: לא הוה כדחנא בחביבי
 (חולין ל"ג), ות"י דוד אהרן חביבא דאהרן.
 והוא מורכב: אחי-אב.
 (חבד) חבית (ז'ר' חזיות) א. אירדענעס
 פֿאַס; א. פֿאַס איבערהויפט.
 חביון, א. קליינעס פֿאַס: החביונות (כלים פ"ג).
 חובה (חולין ס"ג), מין עוף.
 (חבט) חבט (א) שלאגען, אבשלאגען,
 אויסקלאַפּען. וש"מ: חבוט
 או חבטה. חבוט ערבה ראה ערבה. חבוט
 הקבר, יסורין שמיסרין את האדם בקבר. (ב)
 פֿערמישען: נראין דברי ר"י בחבוט (סנת פ'),
 פי' בסיד טרוף. וקרוב לענין זה: תקרת הבית
 חובטת (עירובין מ"ד), ר"ל סותמת החלל,
 וכן: חבוט רמי (סוכה כ"ג). ונראה לי שמענין

זה ג
 רצוע
 וכמו
 ר"ל
 לכה
 סתים
 כולל
 התחב
 לפני
 לפני
 (חבב)
 החוב
 קאַרפּ
 קבל
 (כדרי
 משח
 חביל
 חבילו
 חבל
 ר"ל &
 חבלי
 שעת
 תחבו
 לא יש
 מקום
 *חבו
 רש"י
 (חבם)
 בשחם
 (חביץ)
 קאזע
 י"מ:

זה ג"כ: חבט של סנדל (מקולות פ"י), פי' רצועה של לבד (פילץ), ראה הו ט ב א. וכמו ששרש לבד כולל ב' ההוראות האלה ר"ל הוראת השירוף והסיבוך (כסולח סס לנה, סהול לנר טרוף ונסוכך נלכינה) והוראת סתימת האויר (: כלנוד דני), כן גם שרש חבט כולל ערבוב ושירוף וסיבוך וגם סתימת האויר. התחבט, זיך הינווערפֿען: שהיה מתחבט לפני רגליו (צ"ר ל"ח); כמה נתחבט יהושע לפני הקב"ה (מדרש סהלים י"ח).

(חבל) חבל, פֿערדערבען, קאָרפערליך פֿערלעטצען, בעשאָדיגען: החובל בחבירו. והשם: חבלה, שאדען (אַס קאַרפֿער). — מלאכי חבלה = מלאכי משחת. חָבַל, מלת הקריאה: חבל עליך בן עזאי (נדרים ע"ד), וועהע! חבל על ראבדין ולא משתכחין (סנהד' קי"ח), וכן תר' אללי. חביל או חבילה, בונה, בינדעל: חבילי תלתן (צילס ג'); אין עושין מצות חבילות חבילות (פסחים ק"ג).

חבל, זייל. ובטוי מליציי: אתה רוצה לאהוו את החבל בשני ראשין (ד' רצה ז'), ר"ל אתה מבקש שני דברים מתנגדים. חבלי משיח (סנהד' ל"ח) געבורטסוועהען דעם משיח, כנוי ליסורין שעתידין בני האדם לסבול לפני ביאת המשיח. תחבולה א) קניפֿה, קונסטגריפֿה, מיטטעל. ב) וועטקאַמפֿה: ובמושב לצים לא ישב שלא ישב בתחבולות (ע"ז י"ח), מקום שאנשים חובלים זה בזה.

*חבוליא, צינוען, וואוכער: מותא כי מותא ומרעין חבוליא (נ"ק כ"ח), כפי' רש"י היסורין הן רבית, וכן תר' נשך. (חבם) חבם, צערשלאגען, צערברעכען: הגלגולת שנהבסה (חולין נ"ג); בשחבמו לאלתר (צ"ו פ').

(חביץ) חביץ א) צוזאממענדריקקען, פרעס-סען: המחביץ (סנהד' ל"ח), קאַזע פרעססען, וכן הוראת השרש בל' סורי. ז"מ: בוטטער שלאָגען. ב) דורכשלאָגען,

מישען: ואם חיביץ וכו' פסל (טזול יוס פ"ג), פי' שעירוב השמן בחמישה (צנונה). ומענין זה: חביץ קדרה (צרכות ל"ו), מעהלקאָץ; שלש [סאות] לחביץ (צ"ר ע"ה), *חביצא דתמרי (צ"מ ל"ט), עיגול של תמרים, קובען, מענין א'. *חובצא (ליכס רצה, ועטיות) קאַזע. (חבק) חֶבֶק, גורט, האלזבאנד: כדי לעשות חבק לחמור (כלים פ"י ע); בחבקין שבצואריהן (סנהד' כ"ז), ענק של אשה. (חבר) חֵבֵר, פֿערבינדען; אדדירען, סוממי-רען; פֿערפֿאַססען. חיבור, פֿער-

בינדונג; צוזאממענהאנג; אדדיציאָן; ליטערא-רישעס ווערק. — חיבור (או מחברת) השמש והירח (לעת סמולד), קאַניונקציאָן. מלת החיבור, בינדעוואָרט. ו' החיבור, אות ו' המשמשת בראש המלה לחיבור. מחבר, פֿערפֿאַססער, שריפֿטשטעללער.

חֶבֶר א) פֿריינד, געשפיעלע, גענאַס, מיט-גליעד. ב) נעבענמענש, אנדערער (סינאָגים דעם ביבלישען „רעהו“): ואד תדין את חבריך וכו' (לכות פ"ג); טרפני גל לחבירו וחבירו לחבירו עד שהקיאני ליבשה (ירוש' יצוות פ"ו). ג) דער איינפֿאַכע בירגער: כל הימים שאדם חבר לא אכפת לו בצבור וכו' נתמנה אדם בראש וכו' כל טורח הצבור עליו (סמות רצה כ"ז). ד) ונקרא כל אחד מחברת הפרושים חֶבֶר, מיטגליעד: המקבל עליו להיות חבר (דנאי פ"ג), פי' לאכול חולין בטהרה כדרך הפרושים. ונקראו תנאי ומנהגי חברת הפרושים — דברי חברות. ושם חבר כולל ג"כ מושג הידיעה בתורה, ע"כ נאמר לרוב בהפך עם הארץ: חבר אינו צריך התראה (סנהד' נ"ח), פי' תלמיד חכם. וי"מ אותו מל' ערבי, חבר = וויססען, קענגען. ובסגנון תלמוד ירושלמי: חברי תורה, פי' תלמידי חכמים. ה) ובמדינות אשכנז ופולניא הוא כנוי דרך כבוד לאנשים לומדי תורה, ולמעלה ממנו „מורנו“. ו) שם אומה בארץ פרס, die Gebern, ונמצאים עוד היום שרידים מהם באזיען והם מהזיקים בדת צאַראַצסטער

ועובדים האש: תחת עכו"ם ולא תחת חבר (סנה"ת).

חבר עיר שטאדטנעמיינדע: בר"א כשאין שם חבר עיר, אבל יש שם חבר עיר תנתן לחבר עיר (נגלה כ"ז); ואם יש שם חבר עיר (מולין ל"ד), פי' חבורה וקיבוץ אנשים הרבה.

חברה געזעללשאפט, פֿערציין; אומגאַנג, געזעלליגקייט: חברתו נעימה. חברה קדושה כנוי בלשון העם לחברת אנשים העוסקים בצרכי המת. בני החברה, פֿערצינס-מיטגליעדער. חבורה, געזעללשאפט, טיש-געזעללשאפט. חברות או *חברותא, געזעלל-שאפט: או חברותא או מיתותא (תענית כ"ג). מחבת, העפֿט.

חברא: בכיתא דחברא (סוכות י"ג), צ"ל דחברא (לאס סכרא) ופי' בבית אפל. **חברבר** (ז"ר פ"ג וירושלמי זככות פ"ה; וזככ"ג ס"ס: ע"ד), מין נחש, וע"פ תלמוד ירושלמי (זככות פ"ח) הוא כלאים מן הכינה (אוגעל) וחדון (איידעכסע).

חבש (חבש) חבש. איינשפעררען. חבוש, גע-פֿאַנגענער: אין חבוש מתיר עצמו. החבושת, פֿערבאנדר, פֿלאסער.

חבוש, מין פרי: באפרסקין ובחבושין (זילה כ"ו), קוויטטע. הבית בשרש חבה.

חג (חג) חוגה (מולין ס"ג), מין עוף.

חגב חגב הבית, גריללע.

חגור חוגר (חוגרת), לאהמער (לאהמע). ומענין זה: וכמה פנימת המזבח

כדי שתחגור בה הצפורן (מולין י"ח), ענין בשלון; עד הנסר ועל הספסל וכו' בזמן שהן מחגירין (זנים פ"ג), שויקעלן.

חגורה צאַנע. חגורת המזלות, שהיערקרייז, Zodiacus.

חד *חד. שם המספר, איין, איינס.

חדר (חדר) שאַרפֿען, צושפּיטצען: אין מתקנין את השפוד ואין מחדרין אותו (זילה ל"ד). ובדרך ההשאלה: ת"ח

המחדרים זא"ז בהלכה (זככות נ"ז); לא אמר

ר"י אלא לחדר בה את התלמידים (כז"ל כ"ט) מחדר, שפיטציג; שפיטצינדיג. חדר שפיטצע: חדרו של מחמ. חדרה, שא"ל שפיטצע; Pointe, וויטץ; שמיכעלייא דברי חידודים.

חדוי *חדיא, ברוסט: מנשק להו לאחת אבי חדייהו (סנה"ת י"ג), ותר' חזה.

חדוק (חדק) חידוק (או חידוק) הקרויה (כ"א קרוי) הוא ההידוק והקישור (רי"ף

שמשמין סביב לקרויה להתווקה, וקושר בו אבן להכביר על הקרויה ולהשקיעה במים כששואבין בה: וכן בחידוק הקרויה (כל"ס פ"ג); האבן שבקרויה כיון דחדק ה שוה

דופן קרויה (סנה"ת קכ"ה); באחד שנפתח גלגלתו ועשו לו חידוק של קרויה וזיה (מולין כ"ז), פי' שחכשו על ראשו חידוק של קרויה

***חדקא**: דאית ביה חדקי (סנה"ת נ"ו), המשב

תיקן: חדקי ברי', ראה שרש חדק

חדר (חדר) חדר, שם לבתי הספר ליהודים בפולניא. בחדרי חדרים, בחדר

לפנים מחדר.

חדש (חדש) חַדְשׁ, עטוואס נייעס ערפֿינדען חדש חידושי תורה. מחדש א

חדשן, נייערער, נעאַלאַג. העולם מחדש, פ

נברא אחר שלא היה, הפך דעת המאמינים בקדמות העולם. חידוש, ניהויט, נייאייגקייט

נייערונג, ערפֿינדונג; (זלסטון סעס) מערקוויר דיגקייט. חידוש הלבנה, ניימאַנדר. חַדְשׁוֹ

נייאייגקייטען. מַחְדָּשׁ, פֿאַן נייעס.

חדשי, מאַנאַטליך: מכתב חדשי, מאַנאַטלי שריפֿט.

חדת *חדתא, ניוא.

חוא *אחוא, צייגען: אחוי לי בירד (סנה"ת ק"ז).

חוב (חוב) חוב, שולדיג, פֿערפֿליכטעט זיין כל שחבתי בשמירתו (ז"ק ט')

חוב לאיש, פֿיר ימין א. לאסט איבערנעמען מען: אין הבין ראדס אלא בפניו.

חיי
צו
בפ
נא
קל
או
דע
מע
שא
פֿל
זא
חיי
די
חיי
לשי
טע
זו
שול
בע
חוב
שול
יצ
נא
בע
חוב
וסו
במד
נסו
וגם
ובס
חוב
חוב
חוב

חַיִּב (א) בעשולדיגען פֿערדאָממען, פֿער-
 אורטהיילען. (ב) פֿערפֿליכטען. (ג)
 צוערקענגען, ביילעגען; חייב להשם הידיעה
 בפרטי היצורים. (ד) עם מיט זיך ברינגען,
 נאָטהווענדיג מאַכען, אלס נאָטהווענדיגער-
 קלאָרען: טבע הדבר מחייב; השכל מחייב
 אותו. (ה) בעיאהען: משפט מחייב, בעיאהען-
 דער, פֿאָזיטיווער זאָטן. מחייב, פֿערפֿליכ-
 טעט, שולדיג; נאָטהווענדיג: מחויב המציאות,
 שא"א שלא ימצא. — התחייב, זיך פֿער-
 פֿליכטען; אלס שולדיג ערקלאָרט ווערדען,
 זאכפֿאַלליג ווערדען. מתחייב בנפשו, פי'
 חייב מיתה. התחייב מִדָּבָר, אלס נאָטהווענ-
 דיג הערפֿאַרגעהען. וש"מ: התחייבות.

חַיִּב (חַיָּבֶת) (א) שולדיג: היה חייב לו מנה.
 (ב) פֿערפֿליכטעט: חייב
 לשלם; חייב לברך. (ג) איינער פֿליכט אונ-
 טערנאָרפֿען: כסות זו חייבת בציצית; סחורה
 זו חייבת במס. חוב, פֿערפֿליכטונג, פֿליכט,
 שולדיגקייט; נאָטהווענדיגקייט: חוב המציאות;
 בעיאהונג: בחיוב או בשלילה.
 חוב (נר' חובות), שולד; פֿערדאָממונגס-
 גרונד: מצא לו חוב. חובה, פֿליכט,
 שולדיגקייט: מה חובתי ואעשנה (סוטה כ"ג);
 יצא ידי חובתו. דון לכף חובה (נרכות ל"ח),
 נאָך דער שלעכטען זייטע, ד. ה. אונגינסטיג
 בעאורטהיילען.

(חוז) מחוץ, במקרא ענינו נמר, האַפֿען,
 ראה אוה"ש. וגם בלי ארמי
 וסורי ענינו כן: ושמתי בים ידו ת' ואשוי
 במחוזי ימא שולטניה; ובת"י (נמד' ל"ד ו')
 יסוי ומחוזי, זיינע אינזעלן אונט האַפֿען.
 וגם בראש כל חוצות ת' בריש כל מחוזין,
 ובספרי המחברים ענינו, פֿראַווינגן.
 (חוט) חוט, פֿאָדען, חוט השדרה, ריקקענ-
 מאַרק. חוט השערה, איין
 האַר (נחפך שַׁעַר, סטוח סס סקנון).

(חוי) *חויא, שלאנגע.
 (חול) חול או *חיל (א) רועען האַפ-

טען: איסור חל על איסור (מולין ק"ג);
 השעבוד חל על הנכסים. (ב) פֿאַללען (פֿאַן
 א. פֿעסטע אָדער זאָנסט איינעם קאלענדער-
 טאגע): ארבעה עשר שחל להיות בשבת
 (פסחים מ"ט).

(חום) חם ושלום, מלות הקריאה: חם
 ושלום! לא יעשה כן בישראל
 (ז"ר ל"ג), בעוואַהרע!

(חוף) חוף, אברייבען, פושצען: בכל חפין
 את הכלים (סנה' כ'), ראה חפף.
 (חויף) חויף, שידען, אבטהיילען: שיכול
 לחויף ולאכול (עירובין כ"ז).
 והשם: מחיצה, שידעוואַנר, פֿערשלאַנג:
 עושה מחיצה (נרכות י"ז). ובדרך החשאלה:
 אתה ובניך עמי — עמי במחיצתי (ילקוט
 סנואל ק"נ).

חויף, אויסגענאָממען: הכל שוחטין חויף
 מחש"ו. — חויף לארץ, אויסער דעם
 לאַנדע, ביחס לארץ ישראל.

חיצון, וועלטליך, פֿראַפֿאַן: ספרים החיצונים
 (סנה' ל'), כן קראו רז"ל לכל שאר
 הספרים אשר לא מספרי הקודש הם, וביחוד
 לספרים העבריים שלא נתקבלו בתוך ספרי
 הקודש, Apocryphen. חכמות חיצוניות, וועלט-
 ליכע וויססענשאַפֿטען, ביחס לחכמת התורה.
 ובספרי מקובלים ענין היצונים כמו
 קליפות, ראה זה. ויש תאר לאנשים: תרי
 זה דרך החיצונים (אגלס כ"ד), פי' הבתני
 מאמינים (בדברי חכמים).

(חוק) חוקי, שפֿאַססע אן דער לייטער:
 סולם המצרי כל שאין לו ד'
 חוקים (עירובין ל"ז).

(חור) *חיוור, ווייס. והפעל מזה: לא לישדר
 מאניה לאושפיוזה לחוריה
 (סנה' ק"ט), פי' לכבסו וללכנו. מְחַוֵּר, קלאר.
 בר חיוור גוויי (סנה' ל"ח) וגוי הערוך כאר
 חור גוויי, בלי פרסי khar hazar
 = gouni = חמור בעל אלה גוויין.

מיא דחיוורי (פסחים מ"ג) וגוי הערוך דתי זרי,
 בלי ערבי סובין.

חֹרֶר (= חֲבֵרָה), וויסער פֿלעקק אים אויגע: חורור קבוע (זכרות ל"ח), ות"י סגורים חורוריא.

חֹר (זכרון סמכרים סמכסים), פֿרייהער, באַרָאן. בן חורין, א. פֿרייער מענש, הפך עבד. נכסים בני חורין או נכסים מחורין (ז"ז ל"ס), אונבעלאסטעטע גיטער. עבד מחורר (ז"ז ל"ד), פֿרייגעלאסטענער סקלאווע. חירות, פֿרייהייט: יצא לחירות.

(חוש) חוש או *חייש או חשש א) וואָראַן ליידען, קראַנק זיין:

חש בראשו (עירובין י"ד), פי' החולה בראשו; פעם אחת חשתי בעיני (סוכה כ"ו); החושש בגרונו. ב) בעפֿירכטען, בעוואָרגען: חוששין שמא וכו'. ג) אכטען, ריקזיכט נעהמען: חיישין למיעוטא. לא חשש לדבר, עטוואס ניכט בעאכטען, זיך ניכטס דארויס מאכען. לא חשש לעשות דבר, ניכט פֿיר נאָטאָהיג האלטען: לא חשש לבאר דבר המובן מאליו.

מחוש א) א. ליידען, קראַנקהייט: מחוש אוגים (תורה י"ו); כל מחוש ולא מחוש ראש (סנה"א). ב) בעוואָרגניס, בעפֿירכטונג: אין כאן בית מחוש (קדושין ה'). חָשֵׁשׁ או חששא, בעוואָרגניס, בעפֿירכטונג: חשש סכנה.

חֹשֶׁשׁ זינן: המשה חושים, חוש הַרְאֹת. חוש הַשָּׁמַע, חוש הריה, חוש הטעם, חוש המישוש. חושיי, זינגליך. מוחש, זינגליך וואהרגענאָממען, מורגש בחוש.

(חזא) *חזא, זעהען. חזתא, פֿאַרבע, מראה. *חזי, געאייגנעט, טויגליך.

(חזה) חזן א) אויפֿזעהער: החזן רואה היכן תינקה קוראין (סנה"א). ב) געמיינדעדיענער: חזן הכנסת (נכות כ"ז); חזן מתא (ז"ז ל"ג), שומר העיר. ג) טעמפלדיענער: מסרום לחזנים (יומא ל"ז). ד) פֿאַרבעטער (ירוש' זכרות פ"ח).

חֹזֶה א) פֿאַרדערזייטע; סודר את המערכה הגדולה מזרחה וחזיתה מזרחה (מגיד

פ"ז). ב) ועושה חזית (ז"ז ל"ז), סימן בבני המורה שההבר המסומן (לנסל סכותל) שייך לבונה לבדו ואין לאחר שותפות בו.

חֹזֵן, שם לענפי האילן המתפשטים ממנו (והוא קרוי לל' חזה, ברוסט): כל שנחבית בחזיונה (ז"ז ק"ה), והוא ל' מקרא:

חֹזֵתָה [דאילנא] לסוף כל ארעא (דניאל ד' ח'); חֹזֵתָה לכל ארעא (סס סס י"ג), פי' ענפיו וזה ג"כ פי' קרן חזות (סס ס' ה'), פי' קרן בעלת ענפים כקרני הצבאים והאילות, וכן: ותעלינה חזות ארבע (סס סס ה').

(חזו) חזיו, שם לצמח הצומח מן הזריעה בשדה: אוכל חזיו מן התלם (סענית ה'), והוא ל' צמיחה, וקרוב לענין זה: חזיות, מין שחין הצומח בעור בעה"י או בפרי: ובעלי חזיות (זכרות נ"ח); עלתה חזיות על רובו (סוכה ל"ד), ותרי' ילפת חזון.

(חזם) חזם, אבברעכען, אבפֿליקקען: לחזום עלי ירך (דנאי פ"ג). (חזן) חזינא (כלים פ"ג), כמו חצינא, ראה זה. חזן בשרש חזה. (חזק) החזיק א) ענטהאלטען: כלי מחזיק ברכה; מיעוט מחזיק מרובה. ב) החזיק בדבר, עטוואס אין בעזיטץ האכען, בעזיטצען, אין בעזיטץ נעהמען. ג) פֿיר עטוואס האלטען, דאפֿאַן אננעהמען: החזיק באיש שהוא עשיר. ד) אונטערשטיטצען: המחזיק במחלוקת (סנה"א ק"י). החזיק טובה לאיש, זיך ימדם ערקעננטליך צייגען, דאנקבאר זיין: בואו ונחזיק טובה לאבותינו (ז"ז ל"ז). החזיק טובה לעצמו, זיך אויף עטוואס צו גוטע טהון: אם למדת תורה הרבה אל תחזיק טובה לעצמך (אבות פ"ג). — הוחזק, וואָפֿיד געלטען, איינעס אומשטאנדעס איבערפֿיהרט ווערדען: הוחזק לעשיר; הוחזק כפרן. מוחזק א) אין ימדם בעזיטצען בעפֿינדליך: אין הבכור נוטל פי שנים בראוי לבוא כבמוחזק. ב) בעזיטצענדר: היה מוחזק בדבר.

חֹזֵק א) בעזיטץ: קרקע בחזקת בעליה עומדת (ז"ז ק"י). ב) בעזיטץ-

חזיק מחזיק מרובה. ב) החזיק בדבר, עטוואס אין בעזיטץ האכען, בעזיטצען, אין בעזיטץ נעהמען. ג) פֿיר עטוואס האלטען, דאפֿאַן אננעהמען: החזיק באיש שהוא עשיר. ד) אונטערשטיטצען: המחזיק במחלוקת (סנה"א ק"י). החזיק טובה לאיש, זיך ימדם ערקעננטליך צייגען, דאנקבאר זיין: בואו ונחזיק טובה לאבותינו (ז"ז ל"ז). החזיק טובה לעצמו, זיך אויף עטוואס צו גוטע טהון: אם למדת תורה הרבה אל תחזיק טובה לעצמך (אבות פ"ג). — הוחזק, וואָפֿיד געלטען, איינעס אומשטאנדעס איבערפֿיהרט ווערדען: הוחזק לעשיר; הוחזק כפרן. מוחזק א) אין ימדם בעזיטצען בעפֿינדליך: אין הבכור נוטל פי שנים בראוי לבוא כבמוחזק. ב) בעזיטצענדר: היה מוחזק בדבר. חֹזְקָה א) בעזיטץ: קרקע בחזקת בעליה עומדת (ז"ז ק"י). ב) בעזיטץ-

צאחמו בחזקת שנים שטעה מים זועלכט הנהיג מתוקב הוציא פֿערמו חוקה חזוקק חכמים (חזר) צ. ב. אבקאב קרייזען החזור של ש חזר וז ען. ח צוריקגע (ערכין) בעציעה למוטב, עטוואס אבידה על כל צדדים הוא נש דעפֿלעק חזר, וו ליכעס צ החזיר לישנו, שטח הח ברושתו.

בצאמק: נכסים שיש להם אחריות נקנין בחזקה (קדושין כ"ו). ג) ערויטצונג: שלש שנים הוי חזקה. ד) דאס (אין אויסאיבונג שטעהענדע) רעכט: מי שיש לו חזקה לשאוב מים מבארן של חבירו. ה) דיא מיינונג, זעלכע מאן פאָן עטוואס האָט: חבר שמת והניח מגורה מלאה פירות הרי הן בחזקת מתוקנין (כדס ט"ו); העמיד דבר על חזקתו; הוציא דבר מחזקתו. ו) דיא געזעצליכע פערמוטהונג: חזקה אין אדם פורע תוך זמנו; חזקה שליה עושה שליחותו.

חזוק, בעפֿעסטיגונג: אפיפירות שעשה להם קנים וכו' לחיזוק (כלים פי"ז); חכמים עשו חיזוק לדבריהם (עירובין ע"ז). (חזר) חזר א) צוריקקעהרען, -געהען. ב) חזר או חזר בו, פאָן עטוואס (צ. ב. פאָן א. פֿערשפרעכען) צוריקערעטען, אבקאָממען, אנדערען זיננעס ווערדען. ג) קרייזען: גלגל קבוע ומזלות חזרים; גלגל החזר בעולם. ד) וויעדערהאַלען: חזר מענינו של שטר בשטח אחרונה; חזר על לימודו; חזר ומתפלל. חזר לראש, פאָן נייעס אנפֿאנג-גען. חזר לאחוריו, צוריקערעטען, זיין וואָרט צוריקגעהמען: לא אמרתי דבר וחזרתי לאחורי (ערכין ט"ו). חזר על דבר, זיך אויף עטוואָס בעציהען. חזר בתשובה, בוסע טהון. חזר למוטב, זיך בעסערען; חזר או חזר על דבר, עטוואס זוכען, אירגענדוואָ הערומזוכען: בעל אבידה מחזר על אבידתו (קדושין ז'); חזרנו על כל המקרא (דברים כס א'); חזר על כל צדדים (קדושין כ"ד). הדבר חזר לסיני, ר"ל הוא נשאר על ד"ת. אור חזר, וויעדערשיין, דעפֿלעקס. קול חזר, וויעדערהאלל. נתן קול חזר, וויעדערהאַללען. פעל חזר, ריקבעציג-ליכעס צייטוואָרט. פעולה חזרת, ריקוירקונג. (חזיר א) צוריקפֿיהרען, -בריינגען, -לעגען, -געבען: החזיר אבידה. החזיר דבר ליושנו, וויעדער הערשטעללען: שמעון בן שטח החזיר התורה ליושנה (קדושין ס"ו). החזיר גרושתו, וויעדער געהמען. ב) הערומגעהען:

רוכלין המחזירין בעירות (ז"ק פ"ג); החזיר על הפתחים, פֿאַר דען טהירען בעמשעלן *חזרא, קויפֿמאנג, סוחר המחזיר בעירות: חזרה סמכון לתנאי קרייה (ירוש' כמזנות פי"ג), פי' סוחרים סמכו שוני מקרא. חזרה, ריקקעהר, ריקטריטט; וויעדערהאַלונג: חזרת התפלה. בחזרה, צוריק: שלח בחזרה. מחזור א) (ז"ר כ"ו) ריקקעהר. ב) ציקלוס: מחזור קטן, מאָנדצירקעל, שם למשך הזמן שישתווה בו חשבון שנות הלבנה עם חשבון שנות החמה וישוב ערך הלבנה אל החמה כמו שהיה בתחלה, והוא י"ט שנה; שיי"ט שנה משנות הלבנה (פ"ג פסוקות ו' ועזרות) הם כ"ט שנות החמה בלי תוספת ובלי גרעון. מחצר גדול (זכרות כ"ט), זאָננען-צירקעל, הוא פרק של כ"ח שנה, שאחריו חזרת תקופת ניסן ליפול בתחלת ליל ד' (זכרות) כמו שהוא בראש כל מחזור. ג) שם לסדר הפיוטים המיוחדים ליו"ט. — מחזירה, כמו מהדורה, וויעדערהאַלונג, צווייטע אָב-פֿאַססונג: במחזירה תניינא א"ל חייב (ירוש' טז פ"ה).

חזיר היער, ווילדעס שוויין. חזיר הנהר, Tapir (טו"סט). חזירה, זויא. חזרת (פסמי"ג), לאַטטיך, גאַרטענסאַלאַט. *חזירא, מין קויף: שקילא טיבותך ושדיא אחזירי (טז ס"ג), חרוז בל' ערבי, שטעכען.

חזרד, *αχρασάδος*, ווילדע בירנע: התפוח והחזרד (כלאים פ"ה). (חמ) חמין החיצונים שנפגמו (זכרות ל"ט), צאהנפֿלייש.

(חמא) התחמא, צאָרט טהון: ואתה מתחמא לפני המקום כבן המתחמא לפני אביו (מעני"ט), כענין אז תתענג על ה' (לאס אוס"ס טרס ענג), האיש הרך בך ת"י גברא דמחשי בכון; מהתענג ומרך — מן פרנקא ומן חיטויא. ומה: אבנים שמתחושטות על בעליהן (נגלה י"ג), פי' החביבות ויקרות. חמאות-נעורים, יוגענדפֿעהלער.

מן בנין
שיין
ממנו
כל
מקרא
ד' מ'
ענפיו
קין
ת, וכן
הזריעה
החלם
לענין
בעשי
עלתה
חזון
קען
ג)
ראה
מחזיק
זרובה
אבען
עוואס
באיש
מחזיק
איש
זיין
כ"ס)
ס צו
מחזיק
אפֿיד
יחפש
מחזק
אין
חזק.
עליה
ימצ-

(חטב) חטיבה, ענינו דבר יקר וסגולה : אתם עשיתונו חטיבה אחת בעולם וכו' (מגינס ג').

(חטט) חטט א) אויסהאקקען, אויסהאלען: החוטט בצנור לקבל צרורות (נקודות פ"ד). ב) פֿאַם שלאממע רייניגען: ומתקנין את קלקולי המים והוטטין אותם (נ"ק ז'). חטט או חטטש (יחס' ערלס פ"ג), האַק-קען, אויכגראַבען, אויסשניידען: תרנגולין שהיו מחטטין בחבל הדלי (ז"ק י"ז); קא מחטטי שכבי (צנוט ס"ג); גיד הנשה מחטט אחריו (מולין ע"ד). ראה גם שרש חטא. — חטטין (יונא ע"ז), א. ארט קאַפּפּגרינד.

חטיטום (ז"נ כ"ח), פירש"י והערוך מגן. חטוטרת בש' חטר. חטיה ראה עטי.

(חטם) חוטם א) נאָזע: חוטמו שניקב (צכורות ל"ט). ב) נאָזענינג: ונאקה בחוטם (טבת כ"ח).

(חטף) חטף א) האַשען, ערגרייפֿען, רויבען. ב) שנעלל מאכען: חוטפין מצות בלילי פסחים (פסחים ק"ט), אכל בחטיפה ובמהירות. ג) איבערראשען, איבער-וואַלטיגען: וחוטפהו שינה (צרכות ד'). מיתה חטופה (נ"ק כ"ח), פלאַטצליכער טאָד. קמץ חטוף, שם לקמץ קטן תולדת החולם. חטף, שם לשוא מורכב: חטף-פתח [י], חטף-סגול [י]. חטף-קמץ [י].

(חטר) חומרת או חטוטרת, בוקקעל, האַק-קער: בעלי חטורות (צכורות ע"ג), בוקקליכטע; חוטרת של גמל (מולין קכ"ז). ומוזה הפעל: דחטרי ליה לגניה דחית (מנחות כ"ט), שעושין לה כמין חוטרת על גבה. *חוטרא, שטאַקק. ונגזר מזה הפעל: בלועא דחמרא חטרתיה (טבת ס"ז), פי' בלתי החמור הכיתיו. ושה"מ: הפיש תירום אמתא בחד מחטרא ריהוי (טבת ל"ג), ציכטיגונג. *חמרא, פיעהשטאלל: אבב חמרא מילי (טבת ל"ג), ותרי' גדרות צאן חטרין דען. (חיה) חיה, געזונדען, היילען: היתה המכה (ז"ק פ"ג). חי, רָאָה, אונגע-

קאַכט, אונגעברייטעט: נאכל כמות שהוא חי. יין חי, אונגעמישטער וויין. סיד חי, אונ-געלאַשטער קאלק. חיה (צרכות כ"ג), קינד-בעטטערין, והוא באמת לי' מקרא: כעת חיה, פי' כשעור זמן של יולדת שהוא כשנה; כי חיות הנה, פי' בעת שהן יולדות. וברי' ארמי *חיותא, העבאממע. — דברים שיש בהם חיי גפש, אונגענטבעהרליכע לעבענסמיטטעל. דור בחיי ראשו, ביא זיינעם לעבען שוואַרען. שתה לחיי איש, ימדם געזונדהייט צוטרינקען. א. טאַאַסט אויף ימדין אויסבריינגען. ירד עם איש לחייו, ימדין אום זיינען לעבענסאונטער-האַלט ברינגען: הקורא לחיירו וכו' רשע יורד עמו לחייו (קדושין כ"ט). חיות או *חיותא, דאס לעבען, דער לעבענסאונטער-האַלט: מפסקת לחיותאי (ז"ג כ"ח). חיוני, לעבענס-; כח החיוני. תחית המתים או תחיה (סנהד' ל'), דיע אויפֿערשטעהונג דער טאָד-טען. — חיה בטוב! לעבע וואַהל!

(חוט) *חויט: נאָהען: ואי חייטיה לפומיה (טבת ע"ד), ותרי' ורצע וכו' במרצע ויחייט וכו' במחטא. חַיט, שניידער. מחט, נאָדעל: לא יצא החייט במחטו (טבת י"ח).

(חיד) *חייך, לאַכען. ראה שרש חך. (חיל) חיל (מדות פ"ג), שם גדר לפנים מן הסורג בהר הבית. *חיל בש' חול.

(חיים) חיים, פֿאַן גוטער הערקונפֿט: שאין לו חיים (ז"ק פ"ח). חייש בשרש חוש.

(חיה) *חיה, רייניגען, וואַשען: חיה רישיה (סנהד' ל"ט), ראה חפה. *חייק = חקק, אויסהאלען: והווי חייק ליה דוכתא (נ"ק י"ו).

(חיות) *חיותאי, זאַק: חיותא דקיטרא (ז"ק ט'), חיותא דמנח ביה מוחא (מולין מ"ה).

(חך) *אחך, לאַכען: מחכו עלה במערבא (סנהד' י"ז). חוכא וטלולא (עירובין ס"ח), געלאַכטער.

(חיי) חייט, שניידער. מחט, נאָדעל: לא יצא החייט במחטו (טבת י"ח).

(חיה) *חיה, רייניגען, וואַשען: חיה רישיה (סנהד' ל"ט), ראה חפה. *חייק = חקק, אויסהאלען: והווי חייק ליה דוכתא (נ"ק י"ו).

(חיות) *חיותאי, זאַק: חיותא דקיטרא (ז"ק ט'), חיותא דמנח ביה מוחא (מולין מ"ה).

(חך) *אחך, לאַכען: מחכו עלה במערבא (סנהד' י"ז). חוכא וטלולא (עירובין ס"ח), געלאַכטער.

(חיה) *חיה, רייניגען, וואַשען: חיה רישיה (סנהד' ל"ט), ראה חפה. *חייק = חקק, אויסהאלען: והווי חייק ליה דוכתא (נ"ק י"ו).

(חיות) *חיותאי, זאַק: חיותא דקיטרא (ז"ק ט'), חיותא דמנח ביה מוחא (מולין מ"ה).

(חך) *אחך, לאַכען: מחכו עלה במערבא (סנהד' י"ז). חוכא וטלולא (עירובין ס"ח), געלאַכטער.

חכך
חכך
פי
שהין
חכחן
חככי
חכס
חכס
דרכים
והקרא
חופשי
לברכה
בידיעו
כגוי לו
אצלנו
שיושב
בכלל
נסמך.
חכמד
הראשו
חכמת
חכמת
(מוזיק)
*חכס
(חכין)
(חכר)
החוכר
(חל)
*חלא
חולא

(חבך) חֲבֵהוּ אֲנִי עֲלֵיךָ שִׁישֵׁעַן : וּמַחֲכִין בִּימָה
שֶׁל טַבְרִיא (ז"ק פ"ז).

חבך, דייבען : שור שהיה מתחבך בכותל
(ז"ק ע"ד). חוכך בזה להחמיר (דריס

ז'), פי' היה נוטה להחמיר. היכוך (ז"ק פ'), מין
שחין, קראטצע, וכן ת"י ובחרם (דז' כ"ח כ"ז).

חבך בגרוננו (פסיקתא זכור), זך רייספערן.
חככים (ז"ר י"ט) או חככות (טס ל"ד)

ראה אכבית.
(חכס) התחכם, קליגעלן. דתהכמות, קליגע-

לייא.
חכס, א) כנוי לת"ח שנשמך להוראה : אדם

מישראל שנתמנה חכס או דיין
(דריס רצה ל')

וכן יקראו קהלות הספרדיים
והקראים לרבניהם עד היום. ב) שם לרבנים

חופשי דתורה שבע"פ בכלל : חכמינו זכרונם
לברכה. ג) ואצלנו הוא כנוי לאיש מתואר

בידיעות, געלעהרטער, דאָקטאָר. תלמיד חכס,
כנוי לתלמיד שלא הגיע להוראה, כמו שנקראו

אצלנו „פרחי הרבנים“ : כל תלמיד חכס
שיושב לפני רבו וכו' (טזת ל'). ונקרא כן

בכלל כל חכס בהכמת דתורה שאינו חכס
נסמך. חֲכָמָה (טזת קכ"ה), העבאממע.

חֲכָמָה, וויססענשאַפֿט, קונסט. שבע חכמות,
ראשי החכמות והידיעות אשר מנו

הראשונים, והן : חכמת הדיבור (רהעטאָריק),
חכמת המספר והחשבון, תשבורת, גיאומטריאה,

חכמת המזלות, אסטרונומיאה וחכמת השיר
(מוזיק).

*חכס, ערקענגען, קענגען; חכים אנא לחייתא
דילדת לי (ירוש' כתובות פ"ה).

(חבן) חבניה (ירוש' נרכות פ"ה) או חכינא
ראה עכנא.

(חבר) חבר, לקח שדה בשכירות ע"טליתן
לבעליו כך וכך פירות בשכרו:

החוכר שדה (דנאי פ"ט).
(חל) *אחר, פֿערגעבען, פֿערציכטען, כמו

מחל בל' עברי.
*חלא א) זאנד. ב) עססיג.

חולא, αὐτῶν, וואָהנויטץ : מי שלא קנה

בלטיאות וחולאות ברומי (ספרי עקב). חולת
המחוז בשרש חלת.

(חלא) החליא, שמוטציג, ראַכטיג ווערדען;
פירות שהרקיבו ומעית

שהחליאו (ונעמר טכי פ"ד).
(חלב) חלב, מעלקען : החולב (טזת ל"ה).

כף או קדרה חולבת, כף או
קדרה שמתמשים בה חלב. — חלב ביצים

(ירוש' תרומות פ"י) או חלבון (חולין ס"ד),
אייערווייס. חלב-זאב, שם צמח, וואַלפֿסטמילך.

חלב-שקדים, מאנדעלמילך. — חֲלָבִי, מילכיג,
מילכארטיג. חֲלָבִי, פֿעטטאַרטיג.

חלבין, מין צמח, לד"ק היהנערמילך :
הערקבלין והחלבצין (טניעית פ"ז),

ובירושלמי שם מפרש : ביצי נץ חלב.
(חלג) חלוגלוגות (ונגלס י"ה), מפ' בגמרא

שם פרפחינא, שהוא
בל' ערבי פאָרטולאָק.

(חלד) החליד א) אונטערהאַהלען: שמחלידין
את הקרקע (ז"ט י"ט. ב)

פֿערראַסטען, העלה חלודה. חולדה (פסחים י'),
ווייעזעל. חולדת הסנאים (כלאים פ"ח), לדעת

בעל תו"הט: בויממאָרדער. חלודה, ראַסט :
מחט שהעלתה חלודה (כלים פי"ג), בל"י

αὐτῶν, אונראַטשה. ראה כלידון.

(חלה) חולנית, שת"נ, קראנק, קראַנקליך,
זיעך : חולה או חולנית,

א. קראַנקער אָדער א. קראַנקע : למה פנך
חולניות (ז"ר נ"ט), קראַנקריך אויסזעהענד ;

ראה פניו חולניות (טס ס"ג). חלירע, כאַלערא.
חלי הנפילה, פֿאללזוכט.

(חלוז) *חלוז, αὐτῶν, קיסטע : תמרי בחלוזך
(פסחים קי"ג).

חלוזן א) שנעקקע : חלוזן הזה כ"ז שגדל
נרתיקו גדל עמו (פסיקתא נטלת),

וכן בל' ערבי. ב) פורפורשנעקקע : צידי
חלוזן מסולמות של צור ועד חיפה (טזת כ"ו),

שם בע"ה שצובעין בדמו תכלת. ג) שנעקקען-
פֿאַרמיגער האַקען : [שלשלת] שהיה קשור

בה חלזון בראשה (כלים פי"ג ד.) $\chi\lambda\lambda\alpha$, גערסטענקארן אם אויגע; היה בעינו וכו' חלזון (זכרות ל"ח). חלחל בשרש חלל. (חלט) חלמ (א) מישען: חולטין אותו בחומין (פסקי ע"ד); לא תתערב (ונסלי כ"י ט"ט) תר' לא תחלט; אין שורין את המורסן לתרגולים אבל חולטין (פסקים ל"ט), מיט הייסעם וואסער מישען. ומוזה: חלוט (פסקים ל"ז) או חליטה (חלס פ"ח), מין מאפה הנלוש במים רותחין. החליט, פֿעסטשטעללען, בעהויפטען. וש"המ: החלטה. — מוחלט או בהחלט, אב-זאלוט: טמא מוחלט. דרך החלטה, דיע בע-שטיממע ארט (אין דער גראמ.). לחלוטין אבזאלוט, לצמיתות. הוחלט או החלט, ימדם אלס אייגענטהום אנהיים פֿאללען, פֿערפֿאל-לען. *שטר-חלטתא (ז"ג י"ו), צואייגנונגס-דעקרעט, שטר שנותנין ב"ד לב"ח שהנכסים שגבה בחובו הם מוחלטין לו למקנה (אלס אייגענטהום). חליטין (ז"ר ל"ג), $\chi\lambda\lambda\upsilon\theta\epsilon\varsigma$, אונצייטיגע פֿייגע. חליטין: היכמא דאתי בחליטין כן הוא אזיל בחליטין (קסלת רבה, כל עומת טבת) $\chi\lambda\lambda\iota\delta\alpha\nu\theta\epsilon\varsigma$, ווייכליך. חליטר: ר"י מפקד לאילין חליטריא (ירוש' טזיעית פ"ז), פ"י המוספי ע"פ ל' יוני, ממונים על התבשילים ועל המאכלים העולים על השלחן. (חלי) חלי דיחמורתא (זכרות ז'), ביזאם דעם מאַשוסטהיערעם, ראה ש' חמר. *חלי, זים. חוליא, זיסעם, זיסנקייט: אני שדרי ליה חוליא איהו שדרר לי חורפא (מגלה ז'). חוליא (א) ווירבעל (אם טהיערישען קאַר-פער), ריפפע: שמונה עשרה חוליות שבשררה (חסלות פ"ח). (ב) גליעד: מנורה של חוליות (זילס כ"ג), פ"י של פרקים; קטלא שחוליא שלה של מתכת (כלים פי"ח), גליעד דער קעטצע; חוליות השלשלת; צריך לקשור על כל חוליא (ונסחות ל"ט), שם לפרק

בציצית. ג) חולית הבור והסלע שהן גבוהין (סנת ל"ט), פ"י ציבור עפר ששופכין סביבות הבור למעקה; ראה תינוק שנפל לבור עוקר חוליא ומעלהו (יונה פ"ד); אין הבור מתמלא מחוליתו (זכרות ג'), כי על הרוב חולית הבור הוא העפר שהוציאו מן הבור בחפירתו, וע"ז אמר המשל שאין הבור מתמלא מעפרו; ורק משד הוא. בעלי-חוליות, בעח"י שיש להם חוליות השררה, ווירבעלטהיערע. (חלל) חול או ימי החול, ווערק, וואַ-כענטאגע. חול המועד או חולו של מועד, שם לימים שבין יו"ט ראשון ליו"ט שני, האלבפֿיערטאגע. חולין, פֿראַפֿאנעם, פֿראַפֿאנע גיטער, פֿראַפֿאנע שפייזען, נאמר בהפך קדשים או מוקדשין. והפער: ומיחל (ומחל) ושותה מיד (דמאי פ"ז), ר"ל פודה בחולין. שיחת חולין, פֿראַפֿאנעם, ווערשליכעם וואַרט. חלל, האַהלונג, אינגערער רויים: חלל הבור; חלל הכלי; חללו של עולם (ז"ר ס'); אי יהבין ליה כל חללי דעלמא לא משנה בדבוריה (ז"ג ע"ט); הללה שר רשות (סנת י"ח), פ"י של מלכות. חלל החזה, ברוסטהאַהלע. חלול, האַהל. חלולים, האַהלונגען. והפעל: בזמן שהוא כרי מחוללחת (חסלות פ"ט), אויסגעהאַהלט. ואולי משורש זה: חלחולת (חולין כ'), מאַסטראַם. בתחלה או לכתחלה, אייגענס, אבויכטליך; ונאמר ג"כ בהפך דיע בד: אסור לעשות כן לכתחלה, אבר בדיעבר שרי. ואולי משורש זה ג"כ: וחוזר חלילה, דיע רייע פֿאַנגט פֿאַן נייעם אַן. חלת (דבש א) האַניגקוען. (ב) האַניגוואַבע. חלת המִשְׁרָת (חלס פ"ח), פֿאַאננענקוקען. חלת חריע בשרש חלת. מחולחל, לאַזע, וואנקענד: מגופת החבית המחולחלת ואינה נשמטת (כלי"פ"י). מחול הכרם (כללים פ"ד), שם למקום חלק בין כרם לגדר או בין כרם לכרם. שבו יחולו במחולות (סופטים כ"ח כ"ח).

מענין
לצדיק
חלחול
הפעל:
יש ש
וגראה
דעות
וחולחל
חלל
במ"א
(חלם)
שרשי
ל"ח,
חלים
חולם
חלמה
חלמון
חלמות
שבמקד
(חלן)
חל' זר
(חלם)
חל"י
(חלף)
מכתבים
התחקף,
וועכסעל
זו בזו
חילוף

ומענין זה: עתד הקב"ה להיות ראש הוללה לצדיקים (וי"ר כ"ב), פי' ראש המחוללים. החלחול, גי'ט: החלחול [של הצרעה] היה נכנס בהם (ילמדנו נספטים). ומזה הפעל: לסם יבש שמונח על בשר חי אם יש שם מכה מחלחל ויורד (סוטה ז'). ונראה שמוזה ג"כ: שלבן מלא החלחיות דעות (וי"ר כ'), ותר' והוללות בלבכם וחולחלתא בלבבהון. *חלל, וואשען: החללי בי טבחא (מולין ק"ג), ותר' ירחץ במים (ויקרא א' ט') חליל במיא. (חלם) *חלם. שליעסען: זמנין החלים שפתיה (קדושין כ"ה) (ראה שרשי הלם ולחם). ומזה: מקום חלמה (טבת ל"ב), פי' מקום התפירה. חלים, געזונד: עתים חלים עתים שוטה (ר"ה כ"ח). חולם, שם נקודה כזה [] ומבטאו כמבטא אות ס בלי רומי. חלמה, limus, שלאמם: מן החלמה ומן הגללים (כלים פ"א). חלמון (מולין ס"ד), איידאשטער. חלמיות (כלאים פ"א), שם ירק, פארטולאק, ובל' סורי חלמתא, והוא חלמות שבמקרא (ריי חלמות), ראה שרש בשש. (חלן) חלוני, שם לור שאינו כהן: ופגע בו חלוני אחד (וי"ר כ"ד), וכן תר' זר. (חלם) חולסית, ששייניכטער באדען: חולסית ומצולה (ז"ס פ"ז), מל"י χαλις, קיעז. (חלק) החלק, פעריוועכסעלן, פערטוישען: המחלק פרה בתמור. החלק מכתבים עם איש, מיט ימדם בריעפע וועכסעלן. התחלק, פערוועכסעלט ווערדען, זיך פער-וועכסעלן: האותיות שהן ממוצא אחד מתחלפות זו בזו. מתחלק, פערשיעדען: דעות מתחלפות. חילוף א) פערוועכסעלונג: חילוף האותיות. חילוף מכתבים, בריעפאוועכסעל. ב)

חילוף או חליפה, וואס אן דיע שטעללע א. אנדערען קאממט: נושאי המטה וחילופיהן וחילופי חילופיהן (נרכות י"ז); התמרה שנעקרה אין לה חילופים (נמד' נכס ג');; אילן שנגמם והוציא חליפין (סניעית פ"א), מל' המקרא: אם יכרת ועוד יחליף. ג) געגענטהייל: וחילופיהן בגולם (אבות פ"ה), הפך האמור. ד) פערשיעדענהייט: חילופי נוסחאות, פער-שיעדענע לעזעארטען. — חליפין, טויש; ובתלמוד קראו כן גם לקנין סודר. חלפן (נלסון העס), וועכסלער. חלק (כלים פ"ז) או חילף (סוכה ז') או *חילפא, מין ערבה שקולעין מנצריה מחצלות. חילפא גילא (סוכה ל"ד), מין ערבה הכשרה להושענא, פאפפעלווידע. חילפי דימא (גיטין ס"ח), י"מ ראסמארין. חלפות תרדין (טוקלין פ"א), פי' הערוך עלי תרדין. חלק (נלסון העס), סכין של שחיטה, ובתלמוד: בית החלפות (נדרים ל"ז), ובל"מ מקלפים (עזרא א' ט'). ראה חרף. חלפסדרא (ז"ר נ"ט), λεψύδρα, וואס-סעדאוהר. (חלין) חלוצה, שם לאשה שמת בעלה בלא בנים וחלצה נעל יבמה כמשפט. — מחלין, שם בלי עשוי להחליק בו השיח: שפין את הסדקין וכו' ביר וברגל אבל לא במחלצים (מ"ק י"א); אשתעו כל צלמניא והווי למחלצייא (עס כ"ה); עד שישמט מחלצו (כ"א מחצלו) מידו (נכות ט'). (חלק) חלק או חלק א) טהיילען, דיוויד-רען; צוטטהיילען: חלק כבוד לאיש, ימדם עהרע ערוויזען. ב) חלק בין... ובין... אונטערשיידען. ג) חלק על איש או על דעת איש, בעששרייטען, אנדערער מיינונג זיין: החולק על רבו (סנהד' ק"י); לא נחלקו ב"ש וב"ה וכו', געטהיילטער מיינונג זיין, ששרייטען. מתחלק, טהיילבאר. חילוק, טהיי-לונג, דיוויזיאן; אונטערשיעד. וראשי הישיבות בפולניא קראו בשם חילוק לדרשה בתלמוד ע"ד השלפול. — חילוק דעות, מיינונגספער-

שיעדענהייט. חלוקה, טהיילונג: שיש בו כדי חלוקה, וואס טהיילבאר איזט. — מחלוקת, טהיילונג, איינטהיילונג (ז"ק"ז); מיינונגס-פערשיעדענהייט, שטרייט.

חֶלֶק, קראו חכמי העיבור לא' מאלף ושמונים בשעה: תקופת לבנה כ"ט ימים וי"ב שעות ותשצ"ג חלקים. — חלק שלישית, חלק רביעית, א. דריטטעל, פֿיערטעל. חלק י"א, י"ב וכו', א. עלפֿטעל, צוואַלפטעל א. ז. חלק אחר משלשת אלפים, א. דריטטווענד-סטעל. חלקי, טהיילווייזע, פארטיעלל. לקח חלק בדבר, וואַראַן טהייל נעהמען, זיך בע-טהייליגען.

החליק (א) גלאַטטען. (ב) החליק או החלק, ענטגלייטען: בוזקין מלח ע"ג הכבש בשביל שלא יחליקו (עיכוזין ק"ד).

חֶלֶק, גלאַטט, קאהה, אונבעשריעבען: נייר חלק; להוציאך חלק אי אפשר (ז"ר י"ח), פי' בלי מענה.

חלוקה, העמד: בין אפונדתו רחלוקו (סנת ל"ג). חילק (ע"ז ל"ד), halec, הערינג.

חילקא, aliea, שפעלטגרויפען: הנודר מן הדגן מותר בחילקא (כדריס כ"ס), גריסין של כוסמין קלופים. ומענין זה: דשקיל חילקיהו (ע"ק י"ו), פי' קליפתם. ומוזה הפעל: קנים המחולקים (ז"ס"ט), פי' הקלופים. חלוקת נפש: מי גריסין לעיסת גריסין של פול חלוקת נפש (גדה ס"ג), ע"פ פי' רבינו חננאל — אים ניכטערנען צושטאנדע, ולדעת בעל החלוקין הוא לשון יוני $\chi\acute{o}\lambda\iota\kappa\omicron\varsigma$ = גע-דאַרמע, $\psi\acute{\iota}\sigma\tau\omicron\varsigma$ = ניכטערנהייט, ופי' מי גריסין הנלעסים אריבא ריקנא. חליקוסתא ראה סליקוסתא (א) (ב).

(חלש) *חלש, שמיעדען, כמו חשל (ראה ז"ל): דחלשי ממנו כליוזין (ע"ז י"ו).

*חלש, ערקראנקען. *חלש דעתיה או לביה, בעשאַמט, פֿערשטיממט ווערדען.

החליש, שוואַכען. חלוש, שוואַך. חלוש הדעת, גייסטעסשוואַך.

*חליש (א) שוואַך. (ב) דינגן: סכינא דחליש פומיה (חולין ע"ח), כמו דקליש. חולשה, שוואַכע: חולשת הגוף. חולשת הלב, הערצוועה.

חלש, ווערפֿען: חולש את מעותיו ללשכה (גיטין ע"ד). ומוזה: מטירין חלשים (סנת קע"ח), פי' גורלות. (חלת) חולת המחוז (ערכין י"ד), פי' עמק שר מחוז (סס נקוס), חר' גי — חילתא. חלת הרוע (עוקלין פ"ג), caltha, מין צמח דומה לכרכום. חלתא בת תריכורי (סנת ל"ס), לפי פירש"י בינענקאַרב, ובל' רומי alveus.

חלתית, שם צמח הגדל בפרס וממין שרשו עושים סם רפואה הנקרא אַואַנט, טייפֿעלסדרעקק, ועלים שלו נאכלים בארצות המזרח: עלה של חלתית (ע"ז ל"ס); אין שורין את החלתית (סנת ק"ע), וכן שמו בל' ערבי.

(חם) חומה. $\chi\acute{\upsilon}\mu\alpha$, שטראַם: שלא יעלו ישראל בחומה (כתובות ק"ח).

ח"ל בהמון רב ובחזקה. (חמא) *חמא, זעהען. ראה גם שרש חמם. (חמט) חומט, $\chi\acute{\upsilon}\mu\alpha\theta\omicron\varsigma$, זאנד, שטויב: מערב אדם קב חומטין בתוך כור של תבואה (סנת ל"ח); ארץ כבול וכו' ארץ חומטין (סס כ"ד). ומוזה הפעל: דלא ליחמטין אלייתה (סס), פי' שלא ילוכלכו בעפר. חמיטה, א. אַרש קוכען: האופה חמיטה (טנול יוס פ"ח); ונותן לחמיטה (נעמרות פ"ח).

חמטריא (סנת קי"ט), $\chi\alpha\mu\alpha\lambda\delta\rho\omicron\varsigma$, אקקער-גאמאנדער, א. פֿפֿלאַנצע, וואַפֿאַן דער טהעע נאָך הייטצוטאגע אלס א. פֿאַרציג-ליכעס מיטטעל געגען ניכט אונד גליעדער-שמערץ גילט.

(חמל) חמילה, א. אַרש דיקקעס טוך: אלו הן העבים החמילות והלבדין והסגוסים (תוספתא כלים); בשק בוריעה ובחמילה (כדריס כ"ס).

חמם
חמה
פי'
סנת
חמין
קוועל
מיהם
חמם
חמא
הערוך
גיטין
יונים
חמם
חמם
אל ת
יחמין
חמוצה
חומם
לי חצ
סיבני
חמים
חמע
חמין
חממי
ווערדע
חמוין
בו חמ
גפרית,
לעניין

חמם) חמם, וואַרמען, בריטען. *חממים, ווארם.

חממה (א) היטצע: בקיץ מפני החמה (ז"ק ל"ב). (ב) פֿיעבערהיטצע: אחזתו חמה (פי' הגיע לו חום ונחנת חולי); חלצתו חמה (סנת קל"ו) (פי' נסתלק וננו חום החולי). חמין (א) ווארמעס געטראַנק: חמין במו"ש מלוגמא (סנת קי"ט). (ב) הייסע קוועללע: חמי טבריא. חמימות, וואַרמע.

מיהם (מַחֵם), שם כלי שמחממין בו מים: מיהם שפנוהו (סנת נ"ח).

חמם. ἀμωμον, שם צמח בשמיי הגדל בארץ הודו: הקושט והחמם (עוקלין פ"ג).

*חמא, רעטטיך: חמא לחמא (ע"ז כ"ח); קפא דחמא חמא (פסחים קי"ו), פי' הערוך צנון, וכן פירש: שיפא דחמימתא (גיטין ס"ט) — החיכת צנון. וי"מ צואת יונים, כי חמימא יונה בל' ערבי.

חמם) חמסן, שם למי שמלאכתו או הרגלו לחמוס.

חמם: לא תסכמו לנא וכו' לא מחמסין (סנהדרין י"ד), פירושו מַקְנָאִים, תר' אל תתחר

אל תחכם, והוא קרוב מאוד לענין: כי 'החמין לבבי וגם תר' תוגה (משלי י"ז כ"ח) המוצה; ומזה: אשרו חמוץ. ראה שרש חסם. חומם: סיבני וחומם (גיטין כ"ח), גי' הערוך סיבני וחומם [סיבני] ופירש מלת חומם

לי חצי, חמם = האַלְפֵטע, וזה שאמר אח"ז: סיבני וחומם [סיבני] כאמגוזא ופלגו אמגוזא. *חמיסר או חמסרי, פֿינפֿצעהן.

(חמע) *חמיע = חמין, געזייערטם.

(חמין) חמין אין גאַהרונג ברינגען, מיט פֿערמענט פֿערזעטצען, זייערן:

החמין (ערלה פ"ב). — החמין, זייערן; זייער ווערדען, גאַהרען. — התחמין, זייער ווערדען.

חמוץ (א) זייער. (ב) שיש בו או שנשתמש בו חמץ: כלים חמוצים. חומץ, זייער: חומץ גפרית, שוועפֿעלזייערע. חומץ הפחמין, קאַה-לענזייערע.

*חמצא (חולין נ"ט), חֶלֶב שעל הקיבה (וגי' סענוך המצא) ראה חמיצתא.

*חוימצא, מין קטנית, קיכעדערבזע: עביד לי חוימצא (יבמות ס"ג); חוימצי אין בו משום ריסוק איברים (חולין כ"ג), וכן שמו בל' ערבי.

*חמיצתא (נ"ק כ"ג), פי' רש"י הלוק, בל' צרפת chemise = העמד.

(חמר) חמר, שטאַפֿף, מאטעריע, מאססע, חומר הראשון, החומר הקדמון

שממנו נעשו „ארבעה היסודות“ לפי דעת הפילוסופים הקדמונים. חומר וצורה, לפי דעת אריסטו כל גשם מורכב מחומר וצורה, החומר הוא קדמון לא הֵנָה ולא נפסד, והוא בכח עד צאתו לַפֿעַל ע"י סבה מניעה, ואז ילבש צורה (כן נקרא עלמות הדבר, אסר צו סוף נ"ט ססוף, כנו לדוגמא ססכל נאדם), וכאשר יפסד אז יפשוט צורה זו וילבוש צורה אחרת, וכן הוא תמיד, פושט צורה ולובש צורה. חמריי, שטאַפֿפֿליך, מאטעריעלל.

חמור, ענינו ידוע, ובדרך ההשאלה: (א) זאָגעבאַקק: נתגוהו בחמור של חרשים

והיו מנסרים (ז"ר כ"ג). (ב) וכן נקרא מכונה של נפחים: חמור שר נפחים (כלים פ"ד).

(ג) וכן הוא שם למכונה שהריחים (סל"ד) עומדים עליה: יש לחמור ג' מן האצטרובל (ז"ר כ"ג).

חמור (ד) וכן נקרא מכונת המטה: נקליטי חמור (כלים פ"ח). (ה) *חמרא דאכפא

(סנת ס"ו), חמור של יד, מין קב של קיטע, ראה אנקטמין. חמורה, עזעלין. חמר, א. (מיט

וואארען בעלאדענען) עזעל אנטרייבען: המחמר אחר בהמתו (סנת קכ"ג). חמר, עזעלטרײבער.

חמר-גמל, כנוי למי שפועלות עליו שתי פעולות מתנגדות ואינו יכול לנטות לשום צד:

אם ספק (אם נספק עיכונו מנעוד יוס או נעסטיכס) הרי זה חמר גמל (עירובין ל"ט).

חמור נושא ספרים, כנוי דרך גנאי לאיש שיש לו ספרים הרבה ואינו לומד בהם.

*חמרא, עועל; וויין.

*חמרא רבני חילא (פסחים ל'), חמץ או שאור, וכן תר' שאור.

חמור, שווער, וויכטיג: עונש חמור; מצוה חמורה. (דורשי חמורה, גי' הערוך

ה מרות, ראה זה בש' מור). והפעל: אל יחמור זה מן הזיו (ספלות פי"ד), פי' אל יהי חמור יותר.

חומר או *חומרא, שווערע, ערשווערונג (אים געזעטצע): קל וחומר (לאס טרע

קלל); חומרי בית הלל. דרש כמין חומר, גי' הערוך ה מר, ראה בשרש מור. החמיר, ער-

שווערען, שטרענגע זיין אין דער פארשרייבונג אָדער אין דער בעאַבאכטונג דעם געזעטצעס: ר'

פלוני מחמיר; החמיר על עצמו והקל לאחרים.

*חומרא או חומרתא (א): מעברא ליה לחומרתא (כתובי י'), פי' אבן עגולה

שמחליקין בה הבגדים; לא את הגלגל (ז"ג ס"ז), מפ' בגמ' חומרתא, פי' אבן גדולה

שמכבידין בה על הזיתים בשעת דריכה; וכן: דמשקע ליה בחומרתא (זנחיס כ"ח), ועיקר

הוראתו כובה, ומענין זה חומרא וקולא. (ב) ויש שהוא שם לשַׁרְף (האַרץ) ובכלל לכל

דבר הזב: חומרתא דקטפתא (טבת כ"ז), פי' שרף הקטף, שנושאין אותו לשמירה מחלאים

דעים; בחומרתא דנפקא מיניה (גיטין ס"ט), דיע אבגעהענדע פליסיגקייט. ומזה שם יחמור

או *יחמורתא: חלי די חמורתא (זכורות ז'), מאַשוסטהיער, שנקרא כן ע"ש תְּחִלִּי

(מאַשוס) שיש לו בכיס בין טבורו לאחוריו, והקדמונים חשבוהו לזרע הזכר, כמ"ש בגמ'

(סס) זרעא דאיילא דאזיל וכו' בתר יחמורתא וכו'. — והושאל לכל בשם וסס שהיו נושאים

לרפואה: חומרתא דפילון (גיטין ס"ט), ראה שרש פלן; האי דנפיק בחומרתא דמדושא

(עירובין ס"ט), פירש"י קשר של בושם; תלי קמיעא תלי חומרא (קדושין ע"ג), ובל' פרסי

chemure, שם לאבן קטנה שקושרין בזרועות או בצוארי הילדים לשמירה מעין רעה. ומזה;

חומרי פתכייתא (קדושין ט'), ראה פתכא. (ג) מין קרם או טבעת שקושרין בו המנעל:

בדחומרתא (טבת קי"ג); והאי דידן אע"ג דאית ביה חומרתא (יבמות ק"ג). (ד) עקרבא דשנ

חומרי (גיטין ס"ט), פי' המוספי שיש לו שבעה קשרים בזנבו, קנאטען.

חמר, ענטצינדען, פערברענגען: וחומרתא בני מעיו (סנהד' כ"ג); נפלה לאור ונחמרו בני מעיה (חולין כ"ו).

(חמש) חומש או *חומשא, פֿינפֿטעל: חמשה חומשי תורה. מחומש,

פֿינפֿטעל; פֿינפֿטעקקיג. — *חמשא, פֿינף. (חמת) חמתי (גיטין ס"ט), שם צמה, לדעת

המוספי — בערשראם. אמנם בירושלמי בא: הכושת והחמות (עירובין פ"ט)

תחת הקושט והחמם בבבלי (עוקלין פ"ג), ונראה שהוא חמות המם. ראה המם. חמת-חלילים (כלים פ"כ), זאקפֿייפֿע.

מחמת. מלת היחס ענינו כמו בעבור, מספת או מכח: אינו נאכל מחמת מלחו

(חולין קי"ג), וועגען; מצוה מחמת מיתה, אַנלאַסליך; מנהיג עדיף דאזלא מחמתיה

(ז"ע ח'), פי' מכחו. (חנג) *חינגא (= חג) א) לוסטבאַרקייט, פֿעסט: הלולי וחיגי (גיטין

כ"ז) וכן תר' מהולות. (ב) אייגענטל. וואלל-פֿאַהרט (חגג בל' ערבי = וואַללפֿאַהרען),

דאהער יאַהרמאַרקט: דמיחזי כמאן דאזיל לחינגא (טבת כ"ד).

(חנה) חנות, בודע, קויפֿלאדען. חַנְנִי, קראַמער.

(חנך) חֲנֻךְ, אייגנווייהען; חנך במצות. חינוך, ערציעהונג. חניך, צאָגלינג.

חנוכה, חג שחוגגים היהודים לזכר טהרת המקדש בזמן החשמונאים, אחר

אשר נטמא ע"י אנטיוכוס איפסינים מלך סוריא בהעמדת צלם יופיטה, כמ"ש

וצבא תנתן על התמיד, הוא Zeus. חֲנִיכִים (חולין ק"ג) או *חנכי (ז"ק ל"ה), גוימען, צאהנפֿלייש.

חנך

חנך

הניכיה, צונאמע: ולא קראתי לחבירי בחניכתי (ונגלס כ"ח).

(הנן) תחנון, געבעט, ונק' כן ביחוד הוודוי שאחר תפלת י"ח. — חנון:

אין הרחלים יוצאות חנונות (טנת כ"ד), מפ' בגמ' עץ אחד יש בכרכי הים וחנון שמו וכו' ומניחין לה בחוטמה כדי שתתעשש. וברוש': עיקר הוא ושמו יחנונא, לד"ק ניעזעוואורץ.

(הנף) חֲנָף, היכלער: מפרסמין את החנפים (יונא פ"ו). חנופה, הייבעלייא.

(הנק) חֲנֵק, ערוורגען. חֲנֵק, ערשטיקקען.

(חס) *חסא (פסמים ל"ט), לאטטיך, סאלאט, וכן בל' ערבי.

חסית, שם כולל למיני בצל, צוועבעלגע-וואַכסע:המנכש בחסיות(תלוות פ"ט).

(חסד) חסיד (א) גנאָדיג: מלך חסיד. (ב) פֿראַמס: חסידים ואנשי מעשה. והיה שם חסידים כנוי למשכילי העם (בעלעהרער דעם פֿאלקעם) ומצדיקי הרבים אשר התחזקו בעד תורת ה' בימי אנטיוכוס איפינים. וכן נקראה כת האיסיים, ומצאנו דומה לזה: אסיתא חסידתא (טנת ע"ז).

ובימינו אלה נקרא בשם זה (צפי העם) כת ידועה במדינות פולניא המואסים בחכמה וממעשים בלימוד התורה ובעבודת האלהים המעשיית, והעיקר אצלם הכוונה. ונקרא חסיד שוטה, מי שמרבה בדקדוקי מצות המעשיות ללא דעת. וש"המ: חסידות, וואַהלטהאַטיגקייט, פֿראַממיגקייט; בילליגקייט: מדת חסידות שנו כאן (טנת ק"כ), מעשה חסד לפנים משורת הדין.

חסוד, אנמוטהיג: כלה נאה וחסודה.

חסודה, חסוד, שפאלטע, שניטטע: יד לחסודה תקציץ (טנת ק"ח), פי' למקום החתך בהקזה. חסודם ראה סחום.

(חסך) חסך, שאַנען: שחסך הכתוב (זכמים ו'). והשם: מפני החסכון (נכמות פ"ו).

*חסיד, גערינג, קליין; דיין: ומי חסיד כולי האי (נכמות ק"ט). חטי חסיכתא

(פסמים ו"ח), מאגערער ווייטצען, תר' דלות ורעות חסיכן ובישן. — חסוכי בנים (עיוונין כ"ח), בעלי בנים מעטים.

(חסל) *חסל, אויפֿהאַרען, צו ענדע זיין.

(חסם) חסם, שליעסען, פֿערווימען: הסלין של עץ משיחוסם (כלים פ"ו).

חסום, מוילקאַר: פרה בחסום שבפיה (טנת כ"ג). חיסום, ריע אַנגעשטאַהלטע שניידע: ניטל חיסומו (כלים פ"ג).

חֲסָם, צוידערן: חויה דהוי קא מחסם (טנת קמ"ז), וג' הערוך מהם ס.

*אתחסם, זיך עראייפֿערן, תר' אל תתחר אל תתחסם, וזה: אתחסם ר"א וקרון ליה ר"א חסמא (ויקרא רנה כ"ג).

(חסן) חוסן (טנת כ'), אונגעהעכעלטער פֿלאכס.

חסינה (כלים פ"ו), קופה גדולה שאוצרין בה דגן, תר' ממגורות חסניא.

(חסם) *חסיסי: לממחי קדרה בהסיסי (פסמים ו'), פירש"י בקליות, וי"מ גריסין של עדשים, ראה עססיות; רבא אכיל ליה בחסיסי (כולים ו"ט).

(חסף) *חספא, שערבע, וכן תרגום חרם. *חספיתא (טנת קל"ד), שם למין שתין צומה בפני האדם.

(חסר) חֲסַר, סובטראהירען. חיסור, סוב-טראקציאָן.

חֲסַר (א) שאדען ליידענד: זה נהנה וזה לא חסר. (ב) מאנגעלאהאט, דעפֿעקט: ספר חסר. (ג) במסורה נקרא כן מלה שחסרה בה אות הנחה: לא מיבעיא בחסירות וביתירות (עיוונין י"ג). (ד) פעל חסר, כנוי לפעל שהפ' (אות סלאסונס פֿון ססורט) שלו ג' או ל', שהוא נופל לפעמים: גזרת החסרים. (ה) חודש חסר, כנוי לחודש שאין לו רק כ"ט יום. (ו) שנה חסרה, כנוי לשנה שחדשי חשוון וכסליו שניהם חסרים בה.

חסרון (א) פֿערלוסט: המקום ימלא חסרונוך. (ב) פֿערמינדערונג: יוציא לו חסרונות. (ג) מאנגעל, פֿעהלער: מעלות

זחסרונות. — דבר שיש בו חסרון כים, וואס געלד קאסטעט. מהוסר אמנה, אונגלי יביג; ווארטברייג.

(הף) הף, צאהן אַם שליססעל: עצם כדי לעשות הף (סנת פ"ח), שן המפתח. (הפה) הפה על איש, יעמאנדעס פעהלער פעהרהיימליכען, בעמאנטעלן. חיפוי, איבערצוג: עור שעשאו חיפוי לכלי (כלים פכ"ו).

חיפה: ג' עורות הן מצה חיפה ודפתרא (גיטין כ"ג), מין עור בלתי מעובד כל צרכו, כדמפ' בגמ': דמליח ולא קמיה ולא עפיץ.

הפאטיקון (ילמדכו תולדות) *ὑπατιῶν*, קאנזול. (הפי) *חופיא: הוציא ועבדי חופיא (ז"ק ל"ו), שם לעלי הלולב

אחר שנתקשו ונעשו למכבודת. (הפן) הפן, א. האנדפאלל נעהמען: והיה חופן ונותן לתוכו (תמיד ל"ח).

(הפס) הפיסה (ז"נ כ'), טאשע. (הפה) הפה, רייניגען, וואשען: והלל הפה את ראשו (סנת ל"ח); אשה

חופפת וטובלת (ז"ק פ"ג). חפפית (סנת ע"ז), מין שחין.

הפה, ברויטגעמאך; מרויהימעל. ובלשון ארמי *חפיותא: משחא דחפיותא (כמוזות י"ז), פיי שמן רוקח המתוקן לחופות.

וי"מ שחין. *חיפוף: היכא דליכא חיפופי (סנת ו'), פירש"י יתדות קטנות שנועצים לפני כותלי הבית למנוע העגלות שלא יתקרבו אל הכותל. ואולי הוא מענין הף (ראה סנט סף).

(הפיץ) הפיץ, ענינו בתלמוד כמו דבר, דינג, זאכע: השואל חפיץ מחבירו.

*חפצי (סולין כ"ג, וגי' סערוך הפצי). עפצים, גאללאפפעל ולדעת רש"י

הוא מין קטנית. (הפר) הפירה, דאס גראבען; דער גראבען, דיע גרובע. מחפורת, בערג-

ווערק: מחפורת של צרף (כמוזות ע"ט). חפורת, יונגע זאצט: חפורת והו שיבלי (ז"ק

קכ"ד); מילחא וחפורת (ינמות ס"ג).

(הפש) הופש, פרייהייט. חופש, חופש הדעת דענקפרייהייט. — חפשי דענייא: רצון חפשי, פרייער וויללע. בחינת חפשית, פרייע וואהל. מדינת חפשית, רע-פובליק. מכתב חפשי, פראנקירט. מאט חפשי, פראנצאזיש.

חפושית (פרס פ"ט), קאפער. *חפושיתא (שמוטץ: אשר חלאתה בה יורה דחפושיתא בגוה (ליכס רנט). ב) א. פישאט: דהוי דמי לחפושיתא (ע"ז ל"ט).

(הפש) חפוש, שם בהגיון להקש שמן הפיש אל הכלל, אינדוקציאן. (חפת) חפת, ענינו כמו שפה, זויס, ראג, אופער: חפת חלוקו (יונא ע"א)

מטו הדדי בחפת (סנת ל"ו), פיי בהוף. *חפיתא, טאשע, זאק: לבן דהוי רבהון דרמאי יהיבתייה בחפיתא (ז"ר ע"ט) פיי רמיתי אותה, כאשר יאמר הלועז: אין דיע טאשע שטעקקען. ומוה הפעל: סברת למחפת ואתחפתון (טס פ'); בפרגוד חפית (סקלים פ"ג), פיי בפרגוד שיש בו כים.

*חפיתא, קאפער, כמו חפישותא: מקרטען כהדין חפיתא (טס"ט רנט, כגילס). (חצב) חצב (א) שם צמח: אין נוסעין יחור של תאנה לתוך החצב (כללים פ"ח); חצב שהוא מאכל לצבאים (סנת קכ"ט), ראה חצובה (א); ואומרים עליו שהוא עשה י"א. ב) דקל טב חצב ונקלס (ע"ז י"ג), מין דקל שעושיין ממנו משקל מתוק, ראה אוה"ש לבוקסטארף הערה 112. ג) (כללים פ"ג), קרוג.

חצובה (א) כמו חצב (א) שם צמח: חצובה וכו' שבו תיחם יהושע את הארץ (ז"ז כ"ו); חצובה לצבאים (ז"ר ל"ג). ב) דרייפוס: כחצובה מאי (ז"מ כ"ט). מחצב, מינעראל. (חצד) חצד, שניידען. חצדא, ערנטע. (חצה) חצי, ברבוי חצאים, האלפצע: אין גזירות לחצאין (כורים פ"ג).

חצ
פא
הא
(ח)
מח
(ח)
(ח)
או
שא
(ח)
בק
(כ)
בנכ
חוצ
המ
ומע
חוצ
חצי
(ח)
יותר
חצ
(ח)
בל
(ח)
חקל
(ח)
(ח)
(ח)
(ח)

הצי-לבנה, ברי' חצי-לבנה, האלבמאנה, פארענטהעזע, קלאממער. מחצה על מחצה, האלב געגען האלב, אין גלייכען טהיילען. (הצל) חוצלת או מחצלת, מאטע: כל החוצלות טמאות (עדות פ"ג); מחצלת של קנים (סוכה כ'). מחצל ראה מהלץ. (הצן) *חצינא, αἵνη, אקסט: חצינא דנגיי (סנת קכ"ג), וכן תר' מעצד. (חצף) חצוף, פֿרעך: חצוף בחיה כלב (סמות רס ונ"ג). חצוף או *חוצפא או חוצפה או חציפות, פֿרעכהייט, אונפֿער-שאַמטהייט.

(הציץ) הציץ, אנטהיילען, שיידען, א. שיידע-וואנד בילדען: בית שחצצו בקנקנים (סלות פ"ו); התנור שחצצו בנסרים (כלים פ"ח), פי' שעשה מחיצות סביבותיו בנסרים; הוצץ בפני הזומאה; שלא יהא דבר חוצץ בין בשרו למים (ז"ק פ"ג). חציצה, שם המקרה או התואר לדבר הרבך בגוף הטובל ומעכב את המים לבוא עליו. ראה גם שרש חוץ. — הציץ שנינו, דיע צאָהנע אויס שטאַכערן. חציצא ראה חצינא.

(הצר) הצר הכבד (מולין ל"ח), הוא יותרת הכבד בל"מ, נעטץ, וכן תר' יותרת הכבד. הצרני (נאור עינים הוללת קאספעל לז 1) האַפֿדיענער.

(חקה) חקה, צייכנען; נאכצייכנען, נאכאַה-מען, נאבמאכען: שלא יחקה את הצדוקים (מולין ע"ה), וכן בלי ערבי. נש"המ: חיקוי. (חקל) *חקלא, פֿעלד. חקלאה, לאנדמאנן. חקלאי, לאַנדליך: צעי חקלייתא (זילס ל"ג).

(חקן) חוקן, קליסטיער, וכן בלי ערבי. (חקק) מחוקק, געזעטצגעבער; בוכהדוקקער. (חקר) חוקר או חקרן, פֿאַרשעה. חקירה או מַחְקָר, פֿאַרשוונג.

(חר) *חורוי, אנהערס: ר"א אמר חורוי (וי"ר ז').

(חרב) חרב, צערשטאַרט ווערדען: מוים שחירב ב"ה. — חרב או חריב צערשטאַרט, פֿערפֿאַללען. — חורבה, רואינע. חורבן, צערשטאַונג: חורבן הבית. *חורבא, שליממע פֿאַלגע: נפיק מיניה חורבא (סנת כ"ט). חרב (כלים פכ"ה), פֿאַלוגמעסער.

חרוב, יאָהאנניסבראָדבוים; דיע פֿיזכט דעס-זעלבען: האוג והחרובין (פאה פ"ה), וכן בלי ערבי.

(חרג) חורג, שטיעפֿאַהן: כלב חורגו של קנז היה (סוטה י"ה). וכן כותבין: חורגת או בת חורגת, שטיעפֿאַכטער. וכן אב חורג ואם חורגת.

*חירגא דיומא (יומא כ'), פי' המפרשים אבק הדק הנראה באור השמש, זאָננענ-שטייבכען. הרגינין ראה הרגינין.

(חרד) חרדל (כללים פ"ה), זענף, וכן בלי פיס; זענפֿקאַרן: טפת דם כחרדל.

חרדלית (נקודות פ"ה) χαράδρος, וואַלד-שטראַם, גיעסבאַך.

חרדן (ז"ר פ"ג), קראַקאַדיל, וכן בלי ערבי וסורי.

(חרה) תחרות, אייפֿערוזכט. *חריא דעיוי (מענית ט'), קאַשה.

(חרז) *חרז (א) שטעכען: וחריזה סילוא בביצים (יבמות ע"ה), וכן ענינו בלי ערבי. ומה: חרז, אויפֿיייהען, אנריייהען;

חרז מרגליות בחוט; אני מחזו דברי תורה לנביאים (וי"ר י"ו), וקרוב ללי רכס: וירכסו את החשן. ב) ריימען: לא תחרזו בשור ובחמור. חרוז (א) שגור: בתרוזן ה"ז סימן (מולין ל"ה): ב) ווערו; ריים. חרוזי, אין ווערזען, געריימט. — מחיזות של דגים (ז"מ כ"ה), דגים חרוזים בחוט.

(חרח) חרחבינה (פסחים ל"ט), מין עשב מר, לדעת הרמב"ם מאנגסמרייע. — חרחל (סס), מין עשב מר, לדיק בראכדיסטעל.

חרחר: חלות דבש כו' משיחרחר (עוקלין

פ"ג), פי' שיוציא חלות הדבש מן הכוורת. ואולי הוא מן : הרחור (א) שם כלי-כריתה הקבוע בקצה המרדע, שראשו הא' דרבן וראשו הב' הרחור : מז' לחרחור ומד' לדרבן (כלים פכ"ה). (ב) דאם אנגעבראנטע בראד: חרחור יותר מכאצבע (טנול יוס פ"ה).

(חרט) התחרט, בערייען, זיך אנדערס בע-זינגען. חרטה, רייע.

חרטום (טהרות פ"ה), שנאבעל. חריות בשרש חרת.

(חרך) חרך, פֿערזענגען : שחרכו קודם זמנו (פסמי כ"ה); הריך רישא.

חֶרְךָ, פֿענסטער, לאַדען : הגו' חרך (פסמים קי"ו), פי' סוחרים יושבי החנויות, קראמער.

(חרם) החרים איש, פֿערבאַנגען, אין דען באנן טהון. חרם, באנן.

חֶרוֹם או חֶרוֹם־אַף, שטומפֿפֿאַזיג (וכן זלי ערזי), ונמצא שם אדם חֶרוֹמָה (נמוסי ג' י'), מורכב מן חֶרוֹם־אַף.

חֶרוֹם, חֶרוֹם־אַף, שלאכט, קאמפף : בשעת חרום (ז"ז ל"ח), פי' בשעת מלחמה.

(חרן) *חרון או חרינה (זיכוסלני), איין אנדערער. — חרנוגא ראה

חרנוא (א).

(חרם) חרסית, שערבען : שחיקת חרסית (מולין פ"ח).

חֶרוֹסֶת, טונקע, סאלאט : הביאו לפניו מצה וחזרת וחרוסת (פסמים קי"ד), טיבול שמטבלין בו בשר. חריע בשרש חלת.

(חרף) *חרוף (א) שארף : סכינא חריפא. (ב) פֿאַן שארפֿעם גע-שמאקקע : צנון הוא דבר חריף. ג) שארפֿ-זינגיג : ר' זידא חריף ומקשה (סוכיות י"ד).

וש"מ : חריפות או *חורפא : לפום חורפא שבשתא (כדס ל"ג).

*חֶרְף, פֿריהרייף : הא בחרפי (מענית ג'). ומוזה הפעל : כיון דחזא דהוון קא

מחרפי (טנת קט"ו), פי' שהיו מקדימין; אחריפו

ועולו אחריפו ופוקו (סנהד' ע'). (הריץ) חריץ, א. גראבען אָדער א. איינ-שניטט מאכען : החורש והחופר והחורץ (טנת ע"ג). חריץ (טנת ו') גראבען; איינשניטט, קערבע.

*חרצי, לענדען. חריצות, פֿלייס, עמזיגקייט. (חרק) *חרק, איינשניידען : ליחרוק ביה פורתא (טנת ס"ז); הדרות וחרוקות (מולין כ"ט). — *חירק או חירקא, איינשניטט, שטיך (פונקט) : דאית בה חירקין (טנת נ"ו לפי גי' הערוך). ומזה : חֶרְקָה, שם נקודה כזה [ומבטאו כמבטא אות i בל' רומי (כלס הערת סנד סנו"ל זלו"ס ס"ט דגס)]. חירק קטן, שם נקודה כצורת החירק וכמבטאו, אבל אינו מושך אחריו י' נחה לא במבטא ולא בכתב. חֶרְקָה, מנוקד בחירק.

*חריקא, אָרט, שטעללע : עיילת לך איתחא בחריקאי (כתובי ס"ה); פי' במקומו; אתא גברא בחריקין (ערכין כ"ז), במקומו. (חרר) חָרַר, אויסהאַלען, לאַכערן : חור שחררוהו מים או שרצים (סנהד' פ"ג). חָרַר, לאַך : חררי המערה (עקולות פ"ו); מחט שניטל חררה (כלים פ"ג).

חררה, שם לעוגה הנאפית ע"ג גחלים : אין נותנין וכו' חררה ע"ג גחלים (טנת י"ט). ובדרך ההשאלה : בהמה ששפעה חררת דם (נדס כ"ז); אזל בעתה ונפל ממנה חררת דם (טס ס"ו).

חָרַר (קדושין ס"ט), עבד משוחרר. (חרש) חָרַשׁ, ולנקבה חָרְשָׁת, טויב : חָרַשׁ טויב מאכען : תקע באזניו וחירשו (ז"ק ל"ה). התחרש, טויב ווערדען : פיקח ונתחרש. חורש, וואלד : אבל מגדלין בחורשין (ז"ע פ'). *חֶרְשָׁא, צויבערער. חרושת, איינדוסטרעיע. (חרת) חָרַת, שוואַרצע, מינטע : השחור כחרת (נדס י"ט), ובגמ' (טס

(כ) חר
ק"ד,
דיחותא
חרות
חרות
חרותא
הגדלים
דקל (ס)
חרותא ב
*חרות
פ"ה). וב
לזנות (י)
ח"ש) ח
קמ"ג);
בבצה ע
לחישת ה
חורש,
חשי, מ
וב
הוא היו
משתאות,
פ"ח) או
קמ"ח) : ב
חשב) ד
עם איש,
חשוב (א)
דבר חשוב
גמ' (כדריס
טנה) (מכו
חשיבות, א
חשיבות,
עזובט ווע
חשבון, ר
וד
ברעכענען :

(כ) חרת שאמרו דיו; חרתא דאושכפי (סנה
ק"ד), שוסטערשוואַרצע. וש"מ: חרותא
דדיותא (כס כ'), שחרות הדיו.

חרות או *חרותא, בר' חריות, פאלמצווייג,
עוף תמר הוקן (צן צ' לו ג' סניס):
חרות פסול (סוכה ל"ז); דעביד להו כי
חרותא (צ"ז ק"ח), פי' כחריות של דקל
הגדלים באלכסון ולא ביושר; חריות של
דקל (סוכה נ"ה). וקרוב להוראת שרש זה:
חרותא בידי שמים (מולין כ"ד), שנתקשה כחרות.

*חרותא ἁράξ, הולדגאטטין, גראציע:
מאן את א"ל אנא חרותא (קדושין
פ"ח). וכמובן זה: מאי פי החירות מקום קבוע
לזנות (בבב"ב נ"ה כ"י) (הנשניר).
(חש) חוש או *חישתא, געשמרייך, גע-
שטריפפ: כחושים של קנה (צ"ז
ק"יג); טבע בחישתא (פסחים נ"ו), פי'
בבצה שגדלים בה קנים, ות"י לכמות יעד
לחישת הורשא. (ונסוספת ר' כנססג ל' ארמי:
חורש, וואלד).

חשי, מין עשב בשמיי נקרא בל' ערבי חשא
ובל' רומי corona, לפי שמן העשב
ההוא היו עושים עטרות בראש המסוכים בבתי
משתאות, ונקרא גם בתלמוד קורנים (סניעית
פ"ח) או קורנית (טוקליס פ"ז), ובגמ' (סנה
ק"ח): מאי קורניתא חשי.

(חשב) חשב, רעכנען, בערעכנען: מחשבין
לפי ממון (צ"ק ק"י); חשב
גם איש, מיט ימדם אברעכנען.
חשוב (א) געאַכטעט, וויכטיג, ווערטהפּאַלל:
אדם חשוב, א. פּאַרנעהמער טאַגן;
דבר חשוב. (ב) גלייכנעאכטעט: עני חשוב
גמ' (כדריס ס"ד); שלשים יום בשנה חשוב
שנה (מכות ג'). (ג) (נלסון סעס) גינסטלינג.
חשיבות, אכטונג, אנזעהען, וויכטיגקייט. היה
חשיבות, אין אנזעהען שטעהען, געשאַטצט,
עווכט ווערדען (פּאַן וואַרען).

חשובין, רעכנונג, רעכנשאַפּט: נתן דין
וחשבון לפני איש. עשה חשבון,
ברעכנען: עושה עמו חשבון אחר השבת

(סנה ק"כ). על חשבון, אוף רעכנונג: נתן
דבר על חשבון איש. חשבון היונים, ראה
מנין שמרות (נכנס ונס).
(חשד) חשד, פּערדאַכטיגען, בעשולדיגען.
חשוד, פּערדאַכטיג: חשוד על
השבועה; חשודין על העריות. — חשד, פּער-
דאכט: מפני החשד (נכנס ג').
(חשה) חשאי (א) שטיללע. בחשאי,
שטילל, לייזע, היימליך.
(ב) ונמצא ג"כ תאר השם: לשכת חשאים
(סקלים פ"ה), שם לשכה שהיתה במקדש.
שהיו — כמו שמפרש במשנה שם — יראי
חטא נותנין לתוכה בחשאי ועניים בני טובים
מתפרנסים מתוכה בחשאי.

(חשו) חשוון או מרהיוון (ת"י דברים ל"ז
צ'), שם החודש השמיני.
(חשך) החשיך (א) דען אַבענד אירגענדוואַ
אַדער וואַכ"א צוברינג-
גען: מחשיבין על התחום; מקדמי ומחשבי
(נכנס ח'), משכימים ומעריבים. (ב) פּינסטער,
נאַכט ווערדען: מי שהחשיך לו בדרך. —
חשך, פּינסטער. חשוכי בנים בשרש חסך.
(חשל) *חשל, צערמאלמען. בעי חשילתא
(מולין ל"ג), פי' ביצי זכר
שנכתו ונתמעכו. חשלי דודי (כמוזות ע"ז),
קעססעלשמיעדע. — *חושלא (יונא ע"ט).
גרישצע, שעורים קלופים.
(חשם) חשמן (נלסון סעס), קאַרדינאַל.
(חשק) חשק, שליעסען, פּערבינדען: חשוק
שפתותיך זו בזו (ע"ז ל"ה).
חשק, ליעבע. חשוקה, געליעבטע.
(חשר) חשר, ויעבען: וחשרין אותו כמין
כברה (צ"כ י"ג); אהן דחשר
גורגבסין (ירוש' סנה פ"ז). חשש בשרש חוש.
חישתא בשרש חש.
(חת) חת או חית, שם לאות השמינית
מאותיות א"ב בלשון העברי,
ואמרו שהוראת המלה גדר (קרוג לענין;
ולאסוף יח"ט) כצורת האות.
(חתך) חתך, שניידען, אבשניידען; עגמ-

טבע (א) געפראָגע, מינצע: שארם טובע
 כמה מטבעות בחותם אחד (סנהד'
 ל"ז); מטבע שנפסלה. (ב) פֿאַרם, פֿאַרמעל:
 הישנה ממטבע שטבעו חכמים (זרכות נ"י).
 וראה לי שכל לשון טביעה ומטבע נגזר מן
 טבעת, שטובעים בה חותמות, וטבעת נגזר
 מן אצבע.

(טוא) *טוא, בראמען: טוי לי בר אווא
 (סנת קמ"ז), ותרי צלי אש
 טוי נורא. טויא (סנת ק"ט), געבראשענעם.
 (טוב) הטובה, דאס גוטמאכען, מילדערן:
 הטבת חלום; פֿעיגישונג.
 טובי העיר, געמיינדע-אויסשום.

טביעות עין, דאס ערקענען אם אנבליק
 (אָדער אן דער שטיממע):
 טביעות עינא אית לי בגויה (ז"מ י"ט);
 טביעות עינא דקלא.
 טבעת, רינג: טבעות השלשלת. והוא ג"כ
 שם לקצה החלחולת או הכרכשא,
 תקרא ג"כ עזקתא (רסס זס): פי הטבעת
 (סנת ק"ח), נקב בית הרעי.
 (טבר) טיבור, נאבעל: המכניס ידו למטה
 מטיבורו (כדס י"ג). טיבור

טובה, גליק, וואָהל, פֿאַרטהייל, נוטצען;
 וואָהלהאט: עשה טובת לאיש. טובת
 הכלל, דאס אללגעמיינע וואָהל. לטובת איש,
 צו ימדם וואָהל אָדער פֿאַרטהייל; גם זו
 לטובה. טובת עצמו, דער אייגענע נוטצען.
 דורש טובת עצמו. שלא בטובתו, ווידער
 וויללען: ראה עבירה או דבר מאוס וכו' מה
 יעשה רואה הוא שלא בטובתו (ילמדנו תולדות);
 פוחח את פיו בצבת שלא בטובתו (סנהדרין
 כ"ז). מוטב, בעססער: מוטב שיהיו שוגגים
 ואל יהיו מזודין (ז"ז ס'). *טיבותא, גישע,
 וואָהלהאט. — *טובא, פֿיעל: דחכים טובא
 (סנהדרין ס').

טאָפּן, נאבע.
 טבריר, θεωρός, צושויער: תהא מטברירי
 ורא מקניגיא (פסיקתא סניני עלרת).
 (טג) טגא, toga, מאַנגל. אָבערקלייד (דער
 ראַמער): טגיות אינן חייבות
 טגיית (סערוך זסס ודרט), וכן צ"ל בספרי
 טגא פיסקא גדיליס תעסה לך) פרט לטגא,
 מוסחתנו: ליגא.

טיב, ענינו כמו דבר ועסק: ויציאו דבת הארץ
 ת"י ואפיקו טיב ביש; יודע בטיב משא
 ומתן (ז"ז ק"ס); מה טיבו של עובר זה?
 מאיש פלוני וכהן הוא (קדושין ע"ד); מה
 טיבו אצלך (ז"ק ק"ס), כמו מה עסקו אצלך,
 וויע קאַמסט דוא דאצו? ואולי ענין טיב מל'
 ארמי טיבא, בהשמטת הע' במקום טיבעא,
 נאטור, בעשאפֿענהייט, ראה שרש טבע.
 הטיח בשרש טח.

טגן, τῆται, אין דער פֿאַאננע-ה'ד
 (γανος) בראמען: שלקן או טינגן
 טינגן (קדושין מ"ד), נראה להיות שם מקום
 טי' הבי של הערוך. טינגא בדובשא (ע"ז
 ט), גי' הערוך פינגא, ראה זה.
 (טג) טגרים (חולין כ"ט), טיעגער.
 (טג) טגה, אָבערפֿלאַכע: על טגהו של
 מזבח (יומא ט"ו); על טגהו
 שלחן (מנחות כ"ז), וכן בלי ערבי. ורפי
 טי זה גם ענין: צהר תעשה לתיבת פי'
 ונפול יפה המשך.
 טגה, ריינהייט. טגרות, שם לסדר ששימו'
 טגרים שבתל: סדר טגרות (סנת ל"ח).
 טגרא, מיטטאג, צהרים.

(טוי) טווא: מי שת בטוחות בטווא (וי"כ
 כ"ה), פֿאוי, כמו טווא. וגי'
 הערוך בטיטווא ופי' בנסתרות, תי' ולחם
 סתרים ודחמא דטיטווא. ובעל התלוין מפרש:
 גלוקהענגע, מל"י θός.

(טום) טום, פֿליעגען, שוועבען: וטסין מסוף
 העולם ועד כופו (מגיגה י"ו).
 ובהפעיל: הטיסין הקדוש ב"ה (ספ"ט רכס,
 לסוסת), ובשמות רבה (כ"ג) הטיסין הקב"ה.
 טום, פֿאויא: הטום הזה יש בו שם"ה גוונין
 וכו' (ילמדנו מזריע); רישא דטוםא
 (חולין קי"ו).

טוּם: על כל גאה ורם אלו הטוּיםין שלהם (טמו' רזה ט"ו), θυιάς, באקבוספֶעסמ.

(טוּר) *טוּרא (= צור), בערג.

טוּרד, trudo, שטאַסען: מהו כמצליף במטוּרד (ירוס' יומא פ"ה).

(טוּש) טוּש, זאלבען, שמיערען: אין טשין את התגור באליה (ז"מ ל"ה)

ות"י ושמן לא תסוך לא תשוש. ומענין זה: טשטש, שמיעריג מאכען, ערוויכען: המים מטשטשות את הארץ (ז"ו); ירדו עליהם גשמים ונטשטשו (טנת פ"ה); היו בגדיו מטושטשין (פסחים ס"ה), בעשמיערט, בע-שמוטצט, בעפֿלעקקט; כתב מטושטש, פֿער-ווישטע שריטט. טשטוש, דיע פֿערווישטע שמעללע.

*טוּותא, פֿוּיא: רישא דטוּותא (טנת ק"ל), כמו טוּוסא.

(טוּג) טוּויג (ט"ז י"ד), פירש"י משתה של מריעות.

(טח) הטיח (א) אן עטוואס שלאָגען, שטאַ-סען: התחיל מטיח ראשו לכותל

(ז"ר כ'); היה חורש והטיח בסלע או בגדר (הסלות פ"ז). (ב) ובדרך ההשאלה: הטיח דברים כלפי מעלה (סוכה כ"ג), אויטשטאַסען; שהטיח באשתו תחת התאנה (סנהד' נ"ו), פ"י שכפה אותה לתשמיש.

(טחב) טָחב (= טפח), פֿייכטיגקייט: ואל תשכב בטחב (ת"כ אחרי מות).

והערוך פ"י קור.

(טחל) טחול (חולין כ"ד), מילין.

(טחר) *טחר, זיך דראָנגען (ביים שטוהל): לא ליטחר טפי (טנת פ"ג לפי

ג' הערוך). ומה: מחורים, שהוא ת"ס תחת עפולים, וכן ענינו בל"ם (מכאן צפי הטנעת). (טט) *טוט, הוא הברת קול השופר: טוט אסר טוט שרי (נ"ק י"ו).

(טטף) טטפראות (ז"ע ט"ה) או טטרפלויות (מדרס תהלים נ"ח) tet-

ραπλη = פֿיערפֿאך, שם בנין ידוע בנוי בארבעת רבעים, ולדעת קצת לויבע;

טטפראות שבכרם (ירוס' כלאים פ"ד).

טוטפת, שטייג-אָדער ארמבאנד: לא תצא אשה בטוטפתה (טנת כ"ז), וכן בל' ארמי.

(טטר) *טטרג, שלאָגען, פריגעלן; טטרוגו מטטרגי דהו (עירובין ס"ה).

טטריגון (ז"ע קס"ד), τετραγώνος, פֿיער-ווינקעליג.

טטרטון, τέταρτος, פֿיערטעל: כמה שיעור כוס וכו' טטרטין (ירוס' פסחים פ"י), רביעית.

טטראמולין (טמות רזה ג') tetramulus, א. מיט פֿיער מוילטהיערען בעשפאננטער וואגען.

טטרווא, διάτοπος, דורכבראַכען: משני עבריהם מזה ומזה טטרווא (סס"ט

רזה, ידיו גלילי זסה), נקוב מעבר אל עבר. טיטרום (כלים פ"ג), דורכשלאג,

כלי מנוקב מלמטה נקבים קטנים ומלמעלה נקב אחד, וכשממלאים אותו מים וסותמין הנקב שלמעלה באצבע עומדים המים ואינם יוצאים, וכשמסירין האצבע יוצאים. טטרפלויות ראה טטפראות.

(טיוז) *טייזן: גרדנא דלא טייזן (ט"ז כ"ו), פירש"י עניו, בעשיידען.

(טיט) טיט, לעהם. ונגזר מזה הפעל *טייט, בעשמוטצען: דמטייט ליה

(ז"ע קס"ג), פ"י מלכלכו בדיו.

(טייל) טייל (א) עיקר הוראתו בל' ארמי טל טול ונסיעה ממקום

למקום, וואנדערן: תר' לא הדריכוהו (איוב כ"ח ח') לא טיילו בה; ות"י ההולך בשדה לקראתנו — דמטייל בחקלא לקדמותא. (ב) שפאציערען: אני ואתה נטייל בנן עדן (סנהד' ס"ה). ושם התואר: טייל, שפאציערגאָנגערען הטיילין בכל יום (כמוזות ס"ה).

(טיין) טיינון: עורות תחשימי"א טיינון (ירוס' טנת פ"ג), λάθινος, פֿיאָלעט.

(טיע) *טייעא (= טעיא, הערומאיררענ-דער, נאַמאדע), שם לעם

דער, נאַמאדע), שם לעם

דער, נאַמאדע), שם לעם

דער, נאַמאדע), שם לעם

דער, נאַמאדע), שם לעם

דער, נאַמאדע), שם לעם

ערכי בנגב ערב, והושאל לערביים בכלל :
 אידמי ליה כטייעא (זכרות ו').
 (טיר) טייר, *τείρεα*, היממעלסצייכען :
 וערומים בטייר מאי טייר
 אסטרונוגין (פסיקתא פרה); חכמת טיירין (וי"ר
 ל"ג), ות"י נחש ינחש טיירא מטייר.
 (טבן) טכני, *τέχνη*, קונסט : שנכנסו עליו
 בטכני (ילמדנו טלח), פי' בערמה.
 (טכס) טכסים או תכסים, *τάξις*, אמט, ראנג,
 אָרדנונג, איינריכטונג : מה
 אתה מבוזה הכסים שלך (ז"ר ח'); טכסים
 מלכות (טנת ל"ח).
 (טל) *טילא, מין יין רע : מאן דשתי טילא
 חוורא (גיטין ע'); כרפסא
 בטיירא (ע"ז כ"ח).
 (טלה) טלה, פליקקען. טלאי פלעקק: טלאי
 ע"ג טלאי. מטלית, פלעקק,
 לאפפען : טילה עליו את המטלית (כלים
 פ"ו); מטליות מטליות היו גולין (פמיחת
 ליכה רבה), שטיקקווייזע טהיילווייזע.
 טלה, שם מול, ווידער.
 (טלי) טלי, טעללער: בטלי כסף או בטרי
 זהב (ז"ג ע"ח), וכן נקרא גם
 בלי פילויי *tali*.
 *טליא, קנאבע. טלייתא, מאַדכען. טליותא,
 קינדהייט.
 (טלל) *טלל, שפיעלען, קורצווייל טרייבען;
 דמטלא בגורייתא קסנייתא
 (כמונות ס"ח); לוי מטלל קמי רבי (סוכה כ"ג).
 והשם: טלולא או אטלולא, שפיער: כחוכא
 זאטלולא (עירובין ס"ח).
 *טללא, צימערדעקקע, דאך : נפל קניא
 מטללא (זכרות י"ט), תר' יצפנני
 בסכה יששני בטלליה.
 *מטלא או מטללתא, היטטע, לויבע. *טולא,
 שאטטען.
 טלטל, בעוועגען. מַטְלָטל או מטולטל, בע-
 וועגליך : חזירא בית-כסא מטולטל
 חוי (ירוש' זכרות פ"ג). מטלטלים, בעוועג-
 ליכע גיטער, מאַביליען.

טלמול, דאס בעוועגען; וואנדערונג: טלמולי
 דגברא קשין מדאיתתא (כמונות כ"ח).
 מטולטלת א (כלים פ"ג), בליילאַטשה. ב)
 והוא גם כן שם לדבר התלוי
 ומדולדל: לא יצא הגמל במטולטלת (טנת כ"ד),
 ובנמי' שם: לא יצא הגמל במטולטלת הקשורה
 לו בזנבו.
 טל, ברבוי: טללים, טהוי.
 (טלם) *טלם, שלאגען: טלמין ליה ולא
 ידע (וי"ר י"ג), ובר' ערבי
 לדם, שלאגען ומענינו מלמד הבקר ולמוד.
 *טלמם, *τολμάω*, וואגען: על דטלמסין
 דמקרב (ז"ר נ"ח).
 (טלם) טלויסמא (מו"כ ח"א פס"ג), בל' ערבי
 צלם עשוי להוריד הכחות
 העליונים, טאליסמאן.
 (טלע) *איטלע, זיך א. גליעד פֿעררענקען :
 לוי אחוי קידהוכו' ואיטלע
 (תענית כ"ה), ותר' שרף איש נעלו — טלע
 גבר וכו'.
 (טלף) טלפים א) הופֿע : ולא בקרנים ולא
 בטלפים (חולין ע"ז). ב)
 *טלפי (זכרים ס"ו), לינוען, כמו טלפתי.
 *טלפחא א) לינוע, תר' עדשים טלופחין.
 ב) שם לאבן גדולה ועגולה
 שכובשין בה הויתום וזגי הענבים : מאי ים
 טלפחא (ז"ב ס"ז).
 (טלק) *טלק, ווערפען : סלק לאיגרא וטרק
 גרמיה (ירוש' כלאים פ"ט).
 *טליקא דסבי (גיטין כ"ח) *θύλακος*, בייטעל,
 ראנצען.
 (טליש) *טולישא, שם פרי : מאי עוזרדין
 טולשי (זכרות מ') ראה
 עוזרד.
 (טלית) טלית, מקוצר מן אצטלית (ראש זס),
 אָבערקדייד. ונקרא כן ג"כ
 הבגד של ציצית שלובשים היהודים בשעת
 תפלה : טלית גדול; טלית קטן.
 (טם) טימי א) *τῆμι*, פרייז : באוני אחת
 ובטימי אחת (ז"ר ז'). ב) טימי

ההשאלה : דהוו קיימי טינרי טינרי (חולין ע"ט), פי' בועות קשות.

(ט"ס) ט"ס, בלעך, פלאטטע : ט"ס של זהב (גיטין כ'). וכן ת' פחי הזהב.

(ט"סן) טיסיני (זרכות ל"ז), *πιστολάνη*, גער-סטענגריטצע.

(ט"סן) *ט"סקא א) : ט"סקא דזנגבילא (מגלה ז'), בל' איטליי *tascha*,

טאשע, זאק. ב) ארעא לט"סקא משעבדא (ז"ו ע"ג), גרונדשטייער (טאקסע?)

(ט"סר) *ט"סורא (ירוש' כתובות פי"ח), שטאטצמייסטער, מל"י

θησαυρός, שאטץ.

(ט"ט) ט"טעה, זיך איררען. טועה, איררענד; איררגלייביג : ספרי טועין,

ספרי מינות. דעה טועה, אירריגע אנזיכט. הטעה, בעטריגען. מלאכת ההטעאה, סאָפֿי-

סטיק. הטעאיי, סאָפֿיסטיש. טעות, איררטהום, פֿעהלער. טעות סופר (ז"ז קס"ט), שרייבֿעה-

לעה. — מקח טעות, א. אויף א. איררטהום געגרינדעטער קויף. — בטעות, איררטהומליך.

(ט"טע) ט"טעם, קאָסטען, עטוואַס צו זיך געהמען : טעים מידי בצפרא

(ט"טע) ושה"מ : טעימה.

ט"טעם א) מאַטיוו, גרונד : מה טעם? או : מאי טעמא? — נתן טעם לדבר, איינען

גרונד אנגעבען. ב) זינן (איינער רעדע). ומזה; פסקי טעמים (מגלה ג'), אינטערפונקציאָן.

ג) וואַרטטאָן, אקצענט. ומזה הפעל : הטעים, בעטאַנען, מיט נאָכדרוק אויסשפרעכען.

(ט"טען) ט"טען (= תען, נגזר מן ענה כמו תים מן רום) א) קלאַגע ערהע-

בען, בייא געריכט פֿאַרבריינגען, רעדען, אלס גרונד איינער מיינונג אנפֿיהרען, איינווענדען:

זה טוען מנה הלוי'ך זה טוען פרעתי; הטוען טענת בחולים; אם יטעון טוען. ב) פֿיר ימדין רעדען, ימדין פֿערטהיידגען : טוענין ליורש

(גיטין כ"ח); אין טוענין למסית. ג) פֿאַררעדן; טענו חטין והודה לו בשעורין (טענות ל"ח); ד) טראַגען : ת"י ולא תשא אתה לבדך —

ולא תטעון אנת בלחודך. ה) בעלארען : גמל טעון פשתן; טעינה ופריקה. — טעון, נאַטהיג האבענד : ומעונין הפשט ונתוח

(תמורה י"ח).

טענה א) רעדע(דער פארטייען פֿאַר געריכט), קלאַגע, איינווענדונג. ב) רעכטסטישעל:

חוקה שאין עמה טענה (ז"ז ע"ג). ג) גרונד איינער מיינונג. ד) פֿאַררעדונג; הטענה שתי

כסף; מודה במקצת הטענה. *טעונא (ט"ט ס"ו), לאסט.

(ט"ט) ט"ט, טראַפֿען : ט"ט להדי ט"ט (פסחים ל"ט). ראה שרש נטף.

*ט"ט, שוויממען. אט"ט, שוויממען לאסטען : על דאטפת אטפוד וסוף מטיפך

יטופון (לזכות פ"ה).

*ט"טא, *τῆρα*, גראַב; ביני טפיא הוינא מהלך (ירוש' מגילה פ"ג).

*ט"טפי, מעהר, עהער : מאי בעית טפי? והפעל : דמטפי ביה או דמבצר ביה (עירובין

פ"ג), פי' שמוסיף או ממעט בו. ט"טפי (פרה פ"ו וכלים פ"ג), שם כלי שפיו צר,

ועשוי להחזיק בו שמן. (ט"ט) ט"טפה, מיט דער האַנד שלאַגען : וטפחה לו על ראשו (קדושין

ל"ח); טפח שתי ידיו בהרטה (ילמדנו זר"ל); שדרכו של תינוק לטפח (נדה י"ט), פי' להכות

בדיו על העיסה. טופח (= צובע : ונטל סנייא ילטצע), פֿייכט:

משקה טופח עליהם (ט"ט ז"ז); בטופח ע"מ להטפח (יומא ע"ח). ומענין זה : ולא

יטפח בשמן (ט"ט קמ"ג), פי' לא יטבול ידו בשמן לאספו בה אל כלי, ותרי' ואחריב בכף

פעמי — וטפחית. ט"טפה, איינע האַנד ברייט. טפחיים, צווייא

האנד ברייט. טופח (כלאים פ"ח), לדעת המוספי הוא המין הנקרא בל"י *τῆρα*, איינקאַרן, מין דגן.

טפחה א) שם כלי שנוטלין בו לידים; ונוטל ב' ידיו ומחזיר הטפח על

האורחין (יומא ל'). ב) כלי שהיו מעמידין

אותו לעופות שיעשו קניהם בו: צפורים שקננו בטפחים (זילה כ"ד). ג) שחור לא ישא שחורה שמא יצא מהם טפח (זכורות מ"ס), פי' אדם שחור ביותר. מטפחת, טוך; האנדטוך. מפחא, שם נגינה מפסקת.

(טפח) טפח או טפיטא, ἀσπίδος, טעפפך, דעקקע: מכוסים בטפיטאות (וי"ר כ"ז); טפיטין של סוס (כלים כ"ג). טפפך בשרש נטף.

(טפל) טפל א) דערבינדען, אנשליעסען: אדם שיפל בהמות לבהמה ואין אדם טופל מעות למעה (יב"ט פ"ה פ"ה); הנטפל לעוברי עבירה (סנה"ט). ב) צוואממען-קלעבען: הבית שנתרועעה וטפלה בגללים (כלים פ"ג). ג) בעישטרייען: בנות ישראל שהגיעו לפרקן ולא הגיעו לשנים בנות עניים טופלות אותן בסיד בנות עשירים טופלות אותן בסולת (טנת פ'), פי' שטחות את בשרן בסיד או בסולת להשיר השער. טפילה א) וואס אנגעקלעבט ווירד: תנור שוטמא וכו' וגורר אח הטפילה (כלים פ"ה), פי' מיה של מיש. ב) נעבענזאכע. טפל, נעבענזאכע: עיקר וטפל. — אמונה טפלה, אבערגלויבען. טפל בדבר, דיע מיהע פאן עשוואס איבער-נעהמען: עגרון וסיחין מטפל בהן ג' חדשים (ז"נ כ"ח); שהבעלים מטפלים בנבלה (ז"ק ט"ו). טיבול א) מיהע: שטיפולה מרובה (ז"נ ס"ט). ב) וואס אנגעקלעבט ווירד: הנוגע בטיפולו של תנור (כלים פ"ג).

טפלים, קינדער: משום טפלים (ז"ז ק"ח); דתליי ביה טפלי (חולין י"ח). ומזה: מטופל (תענית י"ו), בעל בנים קטנים. (טפס) טפס (= תפש), זיך אנקלאממען, קליממען: מטפס ועולה מטפס ווירד (עירובין כ"ה).

טפוס או טופס, טופוס, א) פאָרם: טפוס של תפלה (כלים פ"ו), פי' דפוס של תפלין; אפי' מטפוסין הרבה (דנאי פ"ה); ב) פאָרמעל, פאָרמולאר: טיפסי ברכיה; טופסי

גיטין; דלא כאסמכתא ודלא כטופסא דשטרא (ז"ז מ"ד), פאָרמאליטאט. ונקרא ג"כ החלק הכללי בשטר, ר"ל הנוסח שכותבין בשוה בכל שטר — טופס, בהפך תורף, שהוא פרטי העינים המשתנים בכל שטר, כמו שמות האנשים והסכום והזמן וכו'.

*טופסא, קיסטע: בטפסא דמלכא מונח (ז"ו ע"ג) וגו' הערוך בספסא, ראה ספסא. (טופף) טופף, לייכטגעשטריכען (פאן א. מאסע): לא מחוקות ולא

גדושות אלא טפופות (יומא מ"ח).

טפף: עתיד הקב"ה להוסיף על ירושלים טפף גינאות אלה קפל מגדלים אלה לצוי בירניות אלה ושני שילה טטרפאזה (ז"ז ע"ה), והמאמר הזה נמצא ג"כ במדרש (תהלים מ"ח) ושם נמצאים תחת המלות טפף קפל לצוי ושילה — אותיות מספר, לדוגמא תחת "אלף לצוי בירניות" כתוב שם "אלף חצ"ו (וגו' הערוך רל"ו) בירניות", וכן הוא בירקוש (תהלים מ"ח), רק בשנוי מספרים. ועכ"פ הדבר ברור שנוסחת הנמ' משובשת, ותחת המלות טפף קפל וכו' צ"ל אותיות מספר, והנוסחא הנכונה הוא בקירוב כך: אלה ת"ף גינאות אלה קפ"ד מגדלים (ונמדרש תהלים: אלק קפ"ד גינאות אלק תפ"ס מגדלים) אלה רצ"ו בירניות (וכן הוא נמדרש תהלים לפי גו' הערוך, וננוסחתנו: תל"ו) אלה של"ה טטרפאות.

(טפק) טפקא, בל' פרסי סיד רותח: בעושה מעשה טפקא (טנת קכ"ה), פי' שאופה או מבשל בסיד רותח. (טפר) *טופרא, נאגעל. שקל טופרי, דיע נאגעל בעשנידען.

(טפש) טפש, שטומפפזינגי, טהאָר: ולא חכם ולא טפש (זכרות ל"ה). ושה"מ: טפשות. (מצד) *מצדקא (= הצטרקות), וועהי, פערטהידיגונג: כל מצדקי דאית לה למיעבד עבדא (ז"ק כ"ז); מצדקי למפטר נפשך מציצית (נכמות מ"ה), החבולות. (מצדה) מצדה, בל' פרסי = tsjehar = פיער:

דנפיק (טקס) חסרות זיווע: טכסים טקסיו (טר) ל"ז (טרא) האנדען (ז"ז מ"ס) רבנן (ומתן, בל' פר טנת) דטרייה בראשו לכותל מורא, (טרב) טריבונט טריבונט ענינו (טרד) ענין: ועי' (ה"ה) ות

תנפיק עד טצהר (גימין פ"ו), פי' עד ד' שנים.
 (מקם) מַקֶּם, אויסרויסטען: אין [עגלות]
 צב אלא מטוקסות שלא היו
 חסרות כלום (נמד' רצה י"ג). מקם, אַרדנונג,
 וויזע: מקסן של מלכים (ילמדנו צה), ראה
 טכסיס.

מקסיומ, τοξευτής, באַגענשיטצע: באלין
 מקסיומי (ירוש' עירוזין פ"ג).

(טר) טור, τύρρις, טהורם: טורין קטנים
 (נכות י'); שהיה מעמיד טוריות
 לע"ז (צ"ר פ"ג).

(טרא) *טרא א, dare, נעכען: שקל וטרא,
 נשא ונתן, האַנדעלן, אונטער-

האַנדעלן, אַבאהאנדעלן: דלא שקיל ומרי בהריה
 (צ"מ ס"ד); הוי ידע למישקל ומיטרי בהדי

רבנן (סוטה ז'). והשם: שקלא וטריא = משא
 ומתן, האַנדעל, אבאהאנדלונג. ב) tareh,

בל' פירי בענעטצען: למיטרא מהני מיא
 (סנת ק"ח, ע"פ גי' סערוך). ג) בעוועגען:

דטרייה לרישיה (חולין נ"ס), פי' שהיה מנענע
 בדאשו (נחמנת חולי). והשם: טריא קשיא

לכותל (צ"ג י"ח).

טורא, שם צמח מרעסווס וטורא (פסחי ל"ט).
 (טרב) טרביל (פרה י"ג), tribula, דרעש-

וואגען, מוג חרוץ.
 טריבונוס (אסתר רצה, גדל הנלך) tribunus,

טריבון, אַבערסט.
 טריבוס (פסיקת' י'), טריבוט, שטייער. טארגא

בשרש טאר. טרגימא ראה תרגימא.
 טריגול: היה עשוי כמין טריגול (ירוש' צ"ג

פ"ד), כמו טריגון, ראה זה, או
 ענינו triangul, משולש.

טריגון, τριγωνος, דריווינקעליג: בית
 טריגון (כנעיס פ"ג).

טרגים (צרכות ל"ז), τράγος, גריטצע, גריסין
 דקין של השין או כוסמין.

(טרד) טרד א, trudo, = פאַרטשטאַטען,
 הינוועגדראַנגען, פּערטריי-

בען: ועל ירך נטרד דואג האדומי (סנהד'
 י"ס), ות"י ויגרשוש וטרדונן. ב) טרד או

הטריה, בעאונרהיגען. וואַרין שטאַרען. ג)
 דורכשיטטעלן: טורד אדם חבית (סנת קל"ט)

ע"פ פי' הערוך. ד) וואַמיט בעשאַפטיגען:
 לך טורד אותם במלחמה (תמוס י"ו). ה)

שליעסען: טורדו תרעין (איכס רצה, לדיק הו"א),
 סגר אחריו ת"י טרד בתריה. ומוז: עינים

טורדות (צכורות נ"ד) (ככון יומ: טרודות).
 טרוד או *טריה, וואַרין בעשאַפטיגט, אונרו-

היג. ושה"מ: טירדא: טירד טירדא דמציה.
 טרודין (צ"ר ז'), פּערבאנגונג.

(טרז) *טרז: דשפי להו [לקרשים] עד דטריז
 (סנת ל"ח), פי' עד שנעשה

משופע וחד, והוא ל' פרי'.
 *טרוזא (סנת ק"ט), א. ארט קירבים.

*טורזינא (פירוזין פ'), שומר בית-הנשק.
 (טרה) טרה, זיך בעמיהען. הטריה, בעמיהען.

הטריה על איש בעלאַסטיגען.
 *טריחא לי מילתא, עם איזט מיר בעשווע-ליך,

מיהעפּאַלל. טרַח או *טירחא, מיהע: שכר
 טירחא. — טרחן, א. צודרינגליכער. טרוט

ראה תרוט. טרטיאות ראה תאטראות.
 (טרט) טרטימר (סנהדרין ע'), τριτημόριον,

דריטטעל, שלישיית המנה.
 טרטן (כלים פכ"ט), ע"פ המוספי מין בגד בל"י.

טריטון (ירושלמי פסחים פ"ג), τριτων, א.
 דריטטעל.

טורטני, בל"י τούρτανη, ובל"ר trutina,
 שנעללוואַגע, וואגע: והטורטני

לפניהם (צ"ק קי"ט). ונגזר מזה הפעל:
 טרַטן, שענינו כמו שַקל (ראה ז), ר"ל רכב

בְּשַקל, רגל א' מכאן ורגל א' מכאן: הא
 דמטרטן הא דלא מטרטן (כזה י"ד). ונמצא

עוד על מובן אחר: טורטני וטורטני דטורטני
 (סוטה ל"ד), שטאנגע צום טראגען.

טרטר, שאללען: קולו של הקב"ה היה
 מטרטר לפניהם (נדרס תהלים ל"ג).

(טרי) טריא: מי טריא (סנת ק"ד), פי' הערוך
 מין פרי. ראה גם שרש טרא.

טריה, τρια, דרייא: מהו טריה בר ג' יומין
 (צ"ר ל"ח).

*טרוקנין : מאי טרוקנין קובא דארעא (זרכות ל"ז) ראה קובא.

טרקסימא או טרקסימון, *τρικξιμων*, געמיזע. ובתלמוד הוא ג"כ שם למין ידוע של ירק: עולשין טרקסימון (ירוש' כללים פ"ח). ולדעת הח' זאכס מענין זה גם כן: מכניסין פירותיהן דרך טרקסמון (גיטין פ"ח), פי' דרך גן הירק.

טרקסין, *θρηξινος*, אומפריעדונג : אמה טרקסין (מדות פ"ד), שם לכותל שבין ההיכל לקדש-הקדשים.

טרקוש שעשה לו עץ בעין שרתוע (מוספתא טוואס וטהרס פ"ז), ראה תרכוס.

(טרש) *טרש (א) שטייפען, הארט מאכען : בחמימי לא דמטרשי (חולין נ"ז).

ב) פלאטט דריקקען : דמחיה בקורנסא וטרשיה (ז"ק ל"ח). ומענין זה : מהולתך מרשא אקיש עלה (ילמדנו נחומי), פי' שנסתמו נקביה ואין מוציאה הקמה. וכל אלה הם מענין : טרש (א) שטיין: אין לך טרשין בכל א"י יותר מחברון (כמוזות קי"ז); הגפן הזה אין נוטעין אותה במקום טרשים גדולים (וי"ר ל"ו), וכן בלי ערבי ענינו אבן חדה וקשה.

*טרשא (ז"נ ס"ה), פערברעדונג, איבער-אינקונפט, והוא לשון פרסי, ובתלמוד משמש לענין נתינת סחורה בהקפה ביותר משוויה.

טררת (טררת) מרת התנור (כלי ס'), דר ת א פאר-האף) העשויה סביב לתנור.

טררית (מגלה ו'), *triton*, א. געוויססער מעערפיש.

טררתא פטורה מן החלה (זרכות ל"ד), מין מאפה, ובגמ' מפרש: מרתח גביל, פי' שגובלין הקמה במים רותחין.

(משא) *משא (א) זיך פערברעגען : אזלו ומשו במערתא (פסחי' קי"ד).

ב) פערברעגען : כי היכי דמשינא אנא וכו' (ע"ז ע').

משמק (כס ס"ח) *testaceus*, = אירדע-נעס געשירר. משמש בשרש טוש.

פ"ט); נחש טרוף (סנועות כ"ט), פירש"י צבוע ומנומר. ד) יאמר בתלמוד מן הבע"ה כשגובה חובו מן הקרקעות שמכר הלזה שלו אחר ההלוואה: הבע"ה טורף מיד הלקוחות. ה) טרף או הטריף, אלס טרפה ערקלארען: שדרה לקמיה דר"א וטרפה (חולין נ"ח), כי בעלי התלמוד כנוי בשם: טרפה, בשר כל בהמה החולה באחד מן החללים שאמרו עליו חכמים שאינה יכולה לחיות בו. טרוף, פער-ווירונג: העובר לפני התיבה לא יענה אחר הכהנים אמן מפני הטרוף (זרכות ל"ד).

טרוף-הדעת, גייסטעספערווירונג.

*טרפא, בלאטט; המרא בר תלתא טרפי (סנה קכ"ט), פי' יין בן ג' שנים, שעשה הכרם ג' עליון.

טרפיה, *τραπεια*, טיש: והביא לפנינו טרפיון (ז"ר י"ח).

טרפחת (חולין כ"ה), געבארמוטטער, אם או שלהופית שהולד מונח בה.

טרפסימים (מנדנר רכס ד'), *τραπεζιτης*, וועכסלער.

טרפעיק (כמוזות ס"ד), שם מטבע של חצי דינר.

טרפש (מלי טפס כחלז, נמוספת כ' כדך ל' חרמי), חלב: טרפשא דלבא (חולין נ"ט), פי' חלב המכסה את הלב; נדלדלה כבד ומעורה בטרפשיה (סס נ"ו) ר"ל ביותרת הכבד. (טרק) *טרק (א) שלאגען, בייסען: טרק ליה באסקטולא אאפוטא (תענית כ"ה); האי מאן דטרקיה חויה (סנה ק"ט), פי' שהכישו נחש. ב) דורכשלאגען, דורכ-מענגען: וליטרוקינהו בהדי הדדי (סנה ק"י).

ג) צושלאגען, פערשליעסען: טרוקו גלי (זרכות כ"ט); וטרק בבא באפיה (ז"נ פ"ה).

מטרקא, פייטשע: מטרקא דטייעי (יואל כ"ג).

מטרקאירין (סמות רכס כ"ה) ראה תריקא.

*מטרקמא, מין עוגה: הסופגנין טרקמא (ירוש' חלה פ"ח), ראה טרוקנין.

מורקמי (ירוש' כמוזות פ"ח) ראה דורקמי.

מורקליון (חנו"פ"ח) *τρακίλιον*, שפייזעציממער.

4/10

אות י

(יאה) *יאוי, שאן : יאי עניותא לישראל (מניס ט').

(יאר) יארק, הוא כלי כעין טיטרום (ראס זס), שהמים יוצאים ממנו טפה

אחר טפה אל תוך כלי מתכת בהשמעת קול צלצול נעים, ומשתמשין בו לַיִשָּׁן את החולה:

ומטיפין מיארק לחולה (עירונין ק"ד). ראה אדק. (יאש) יא'ש או התיאש מדבר, אן עטוואס

פערצווייפעלן, עטוואס אלס אונאויפפינדבאר אויפגעבען, עטוואס פֿאַה-

דען לאססען: התיאש מן האבירה. והשם: יאוש, דאס פערצווייפעלן: יאוש שלא מדעת

(ז"ו כ"ח); פערצווייפלונג. גואש, פערצוויי-פֿעלנדער.

(יאת) יאת בל' ערבי, נוטצען, ומוה בבנין נפעל: אין נאותין ממנו (סנת

מ"ג), בענוטצען, געבויבען; אין מברכין על הגר עד שיאותו לאורו (זככות כ"ח). ואצל

המחברים, גאות, אנגעמעססען, ענטשפרע-בענד: נאות לתכלית, צוועקמאָסיג.

(יבב) יבבה, שאָלל דער פֿאַזוינע: שיעור תרועה כשלשיבבות (כ"ס ל"ג),

זתר' תרועה יבנא. יבהוש בשרש בחש. (יבל) *יבלא. גראָז: עקריתהו ליבלי (מולין

ק"ה). ויש שם מין עשב פרטי: חילפי דימא ויבלי (גיטין ס"ח); נפיק

בדיבלי (יומא ע"ח), במנעל של יבלי. ונקרא ג"כ יבלית: יבלית שטופלים בה את הפטסים

(כלים פ"ג). ונגזר מזה הפעל יבל, דאס אונ-קרויט אויסרייסען: מפרקין ומיבלין (סניעים

פ"ב). ומענין זה ג"כ: יבלת, פליישגעוואַכס, ווארצע: חותכין יבלת (עירונין ק"ג). יבזה

בשרש ברח. (יבש) יב'ש, דיררע, טראַקקענהייט.

(יגע) יגע, זיך בעמיהען, אנטיטערענגען.

יגיעה, מיהע, בעמיהונג, אנשטרענגונג. (יד) יוד (= יד), שם האות העשירית

מאותיות א"ב. (ידד) ידיד, פֿריינד. ושה"מ: ידידות.

(ידה) יד, האנה, פֿאַרדערפֿוס, האנדהאנע (גרי' ידות). ביד או בידים, אן

דער מאכט: הכל בירי שמים חוץ מיראח שמים (זככות ל"ג). מיד, זאָגליך. מיד ליה,

פֿאַן האנד צור האנה, אייגענהאָנדיג. על יד על יד, האנדפֿאַלל נאך האנדפֿאַלל, נאך

אונד נאָך: נתפזרו לו פירות בחצר מלקט על יד על יד ואוכל (סנת קמ"ג); מנשח על

יד על יד ואוכל (זילס י"ג); מוכר על יד על יד (ז"ק פ'). כלאחר יד, נאכלעססיג, ביי-

לייִגי. ידותקיפה על איש, ער האט איבער ימין דיע אָבערהאנד: כשיד אוה"ע תקיפה

על ישראל, וַיִּאָמַר: "ידו על העליונה", או "ידו על התחתונה", כשיכול לבחור הטוב

שבשני דברים, או בהפך שמוכרח לקבל הרע שבשני דברים: כל המשנה ידו על התחתונה

(ז"ו ע"ו), ציעהט דען קירצערן. בוא לדי דבי, אין עטוואס פֿערפֿאַללען: בוא לדי

הולי או יסורין (קדושין פ"ג). ידים מוכיחות (זיר ז'), בעווייז. חכמת היד, Chiromantie,

האנד-וואַהרואגערייא. *דידי, דידך וכו', מייך, דיין א. ז. ו. הודה א) געשטעהען, בעקענען, צוגעבען;

כשהייב מודה; מודה על האמת. ב) אנערקענען: מי שאינו מודה בעירוב (עירונין

ל"ח). הודאה או הודיה, לאָב; געשטאַנדנס: הודאת בע"ד כמאה עדים דמי.

(ידע) ידוע, בעקאנט; געוויס: איש ידוע, א. געוויססער (אירגענד איי-

נער). כידוע, וויע בעקאנט. יודע ומכיה דער ימין פערזאָגליך קעגנט: בידעה ומכירה.

ידען, קעננער. התודע, בעקאנט וועררען.

יד
זוים
(ג)
ה'
היד
למד
דען
הש
ושל
זונד
וקטן
רען.
דעת
דונג
קניה
געד
אנו
(כד)
כסוד
(לדס)
דעת
ניצל
פלוג
אויק
אַפֿפ
געמי
אדם;
(פ"ה)
יד
(סנת)
הפך
הדען
דעתו
אני.
(כ"ט)
זוים
הודע

פראדוקט : תוצאות האדמה.

יצב) נצב. העכט, געדאדע : וזית נצבת, העכטער ווינקעל. נצב הזויות, דעכטווינקעל'ג. — מצב, שטאנד, ראגע.

יצב) וואהר. יציבא, אינהיימישער, בירגער. יצול בשרש צלא.

יצע) הציע א) אויסברייטען (צ. ב. איינע דעקקע); הציע המטה, דאס בעטט מיט א. דעקקע איבערדעקקען. (ב. פֿאַר- לעגען, אנטראגען, פֿאַרשלאגען. ג) פֿאַר- בעמערקען (סקדים). מצע (נר' מצעות), שם לכל מה שמציעין אותו למושב ולמשכב או לנזיל, אונטערבעטט, טעפפיד, דעקקע. הצעה, פֿאַרלאגע, אנטראג; פֿאַרבעמערקונג.

יצק) מוצק, פֿעסט; גוף מוצק, פֿעסטער (ניכט פֿליסיגער) קאָרפּער.

יצק) מוצקים, בינערצאליען.

יצר) יצר, אינסטינקט, טריעב. יצר רע (נרכות ס'), דער באַזע טריעב.

יצר טוב (טס), דער גוטער טריעב, דאס געוויס- טען. יצירה, שאַפֿונג, וועלטערשאַפֿונג: הוּ יקם) יקמין : המוכר את המרחץ מכר את וכו' בית היקמין (ז"כ ס"ז), פירש הערוך בית שמניחים בו הבגדים טמשתמישים בהם במרחץ. (ולולי יקמין כמו יקמין? ראה טרם קמן).

יצר טוב (טס), דער גוטער טריעב, דאס געוויס- טען. יצירה, שאַפֿונג, וועלטערשאַפֿונג: הוּ יקם) יקמין : המוכר את המרחץ מכר את וכו' בית היקמין (ז"כ ס"ז), פירש הערוך בית שמניחים בו הבגדים טמשתמישים בהם במרחץ. (ולולי יקמין כמו יקמין? ראה טרם קמן).

יצר טוב (טס), דער גוטער טריעב, דאס געוויס- טען. יצירה, שאַפֿונג, וועלטערשאַפֿונג: הוּ יקם) יקמין : המוכר את המרחץ מכר את וכו' בית היקמין (ז"כ ס"ז), פירש הערוך בית שמניחים בו הבגדים טמשתמישים בהם במרחץ. (ולולי יקמין כמו יקמין? ראה טרם קמן).

יצר טוב (טס), דער גוטער טריעב, דאס געוויס- טען. יצירה, שאַפֿונג, וועלטערשאַפֿונג: הוּ יקם) יקמין : המוכר את המרחץ מכר את וכו' בית היקמין (ז"כ ס"ז), פירש הערוך בית שמניחים בו הבגדים טמשתמישים בהם במרחץ. (ולולי יקמין כמו יקמין? ראה טרם קמן).

יצר טוב (טס), דער גוטער טריעב, דאס געוויס- טען. יצירה, שאַפֿונג, וועלטערשאַפֿונג: הוּ יקם) יקמין : המוכר את המרחץ מכר את וכו' בית היקמין (ז"כ ס"ז), פירש הערוך בית שמניחים בו הבגדים טמשתמישים בהם במרחץ. (ולולי יקמין כמו יקמין? ראה טרם קמן).

יצר טוב (טס), דער גוטער טריעב, דאס געוויס- טען. יצירה, שאַפֿונג, וועלטערשאַפֿונג: הוּ יקם) יקמין : המוכר את המרחץ מכר את וכו' בית היקמין (ז"כ ס"ז), פירש הערוך בית שמניחים בו הבגדים טמשתמישים בהם במרחץ. (ולולי יקמין כמו יקמין? ראה טרם קמן).

יצר טוב (טס), דער גוטער טריעב, דאס געוויס- טען. יצירה, שאַפֿונג, וועלטערשאַפֿונג: הוּ יקם) יקמין : המוכר את המרחץ מכר את וכו' בית היקמין (ז"כ ס"ז), פירש הערוך בית שמניחים בו הבגדים טמשתמישים בהם במרחץ. (ולולי יקמין כמו יקמין? ראה טרם קמן).

יצר טוב (טס), דער גוטער טריעב, דאס געוויס- טען. יצירה, שאַפֿונג, וועלטערשאַפֿונג: הוּ יקם) יקמין : המוכר את המרחץ מכר את וכו' בית היקמין (ז"כ ס"ז), פירש הערוך בית שמניחים בו הבגדים טמשתמישים בהם במרחץ. (ולולי יקמין כמו יקמין? ראה טרם קמן).

יצר טוב (טס), דער גוטער טריעב, דאס געוויס- טען. יצירה, שאַפֿונג, וועלטערשאַפֿונג: הוּ יקם) יקמין : המוכר את המרחץ מכר את וכו' בית היקמין (ז"כ ס"ז), פירש הערוך בית שמניחים בו הבגדים טמשתמישים בהם במרחץ. (ולולי יקמין כמו יקמין? ראה טרם קמן).

יצר טוב (טס), דער גוטער טריעב, דאס געוויס- טען. יצירה, שאַפֿונג, וועלטערשאַפֿונג: הוּ יקם) יקמין : המוכר את המרחץ מכר את וכו' בית היקמין (ז"כ ס"ז), פירש הערוך בית שמניחים בו הבגדים טמשתמישים בהם במרחץ. (ולולי יקמין כמו יקמין? ראה טרם קמן).

יצר טוב (טס), דער גוטער טריעב, דאס געוויס- טען. יצירה, שאַפֿונג, וועלטערשאַפֿונג: הוּ יקם) יקמין : המוכר את המרחץ מכר את וכו' בית היקמין (ז"כ ס"ז), פירש הערוך בית שמניחים בו הבגדים טמשתמישים בהם במרחץ. (ולולי יקמין כמו יקמין? ראה טרם קמן).

יצר טוב (טס), דער גוטער טריעב, דאס געוויס- טען. יצירה, שאַפֿונג, וועלטערשאַפֿונג: הוּ יקם) יקמין : המוכר את המרחץ מכר את וכו' בית היקמין (ז"כ ס"ז), פירש הערוך בית שמניחים בו הבגדים טמשתמישים בהם במרחץ. (ולולי יקמין כמו יקמין? ראה טרם קמן).

טהייערהייט, דער פֿאַהע פֿרוי; טהייערונג: שנת היוקר. מכר ביוקר, טהייער, געגען פֿאַהען פֿרוי פֿערקויפֿען. יקות (נלסון סעס), טהייערינג. יקרן (נלסון סעס), המוכר סחורתו ביוקר. *יקיד, שווער. יוקרא דלבא (סנת ק"ו), כובד הלב, מין חולי.

ירא) הַתִּירָא, זיך פֿירכטען. ירא, פֿראַממלעך: ספרי יראים. ירא-שמים, גאָט- טעספֿירכטיגער. יראת-שמים, גאָטטעספֿורכט.

ירא, כנוי לראש השנה ויו"ה. יראתו (סנת פ"ג). יראת הכבוד, עהרפֿירכט. ירואר : ומר ירואר (פסקים ל"ט), מין צמח מר. — ירבוז בשרש רבו.

ירד) ירד לדין, פֿאַר געוויכט געהען. ירד מנכסיו, העראַבקאָממען, פֿער- צרמען. ירד לאומנות איש, השיג גבול איש באומנותו שהוא מתפרנס ממנה. ירד לנכסי איש, ימדן פֿפֿאַנדען. ירד, א. העראַבגעקאָמ- מענער. הוריד דמעות, טהראַגען פֿעריגעסען. ירוד א) (כמונת מ"ט), הוא תנים שבמקרא, ושניהם יש מפרשים מין נחש, ואחרים — שאַקאַל. ב) מין בהרת על העין: שכן כוחלין לירוד (סנת ע"ח), ובתוספתא: להורור.

יריד, יאהרמאַרקט: הולכים ליריד של עכו"ם (ע"ז י"ג).

ירדיגון (סנות רכס כ"ג), פֿי' הערוך הירדופני, ראה זה.

ירדה) הורה א) לעהרען, ענטשיידען (בע- זאָנדערס אין קאָזואַיס- טישען פֿראַגען): הורו ב"ד; מורה הוראה בישראל (גימין כ"ח). ב) בעדייטען. הוראה או הוריה, ענטשיידונג; בעדייטונג. מורה, לעהרער. מורנו, כנוי כבוד (נמדינות אשכנז ופולניא) מדרגה שניה אחר „חבר“; ובימי מהר"ל ורבותיו היה כנוי למורי הוראות והיה זה כעין סמיכה אצלם. מורה-שעות, אזהר.

תורה לעהרע, געזעטיק, רעליגיאָן. תוריי, דיע תורה אָדער דיע רעליגיאָן בעטרעפֿענדיג.

תורה אָדער דיע רעליגיאָן בעטרעפֿענדיג.

תורה אָדער דיע רעליגיאָן בעטרעפֿענדיג.

תורה אָדער דיע רעליגיאָן בעטרעפֿענדיג.

תורה אָדער דיע רעליגיאָן בעטרעפֿענדיג.

תורה אָדער דיע רעליגיאָן בעטרעפֿענדיג.

תורה אָדער דיע רעליגיאָן בעטרעפֿענדיג.

תורה אָדער דיע רעליגיאָן בעטרעפֿענדיג.

תורה אָדער דיע רעליגיאָן בעטרעפֿענדיג.

תורה אָדער דיע רעליגיאָן בעטרעפֿענדיג.

תורה אָדער דיע רעליגיאָן בעטרעפֿענדיג.

רעליגיאָז. תירניי, דער רעליגיאָזע, גלייביגע,
נאָמיר בהפך פילוסוף. בתורת, אין דער ווייזע :
הזם בתורת עדות; לקח בתורת שאלה.

*אירי = הורה, לעהרען : במאי קא מיירי.
אורייתא או אוריין או אורייתא = תורה:
מימר מילי דאורייתא (ירוש' זרכות פ"ג). בר-
אוריין = בן תורה.

יורה (ע"ז ע"ו), קעסעל.
(ירח) ירח בן יומו, שם נגינה משרת,
ונקרא בן ע"ש צורתו. — מחלת

הירח, מאַנדווכט.
(ירע) יריעה (גיטין ס'), פערנאָמענטבאָגען.
ירעינין (ירושלמי טביעית פ"ז), מין צמח
שמשחמשים בו לכביסה.

(ירק) הוריקי. גרין (אָדער געלב) מאַכען ;
גרין (אָדער געלב) ווערדען.

ירוק, גרין אָדער געלב. ירוק ככרתי (סוכה
ל"ד), גרין. ירוק ככרום, געלב. ירק או ירקות,
געמיזע. ירק חמור (סלות פ"ח), מין קשוא,
הנקרא גם בל' ערבי קתא אלחמר. חולי ירקון
או *ירקונא (טבת ק"י) או ירוקה (סס ק"ט),
געלבזוכט. ירוקה שעל פני המים (סס כ'), מין
עיפוש (מאָז) ירוק הגדל על פני המים
זעישין ממנו פתילות.

*מוריקא (זילה י"ד), ווילדער זאפֿראַן, וכן
תר' כרכום.

ירקומי (פסמי קי"ח, לפי גי' הערוך, וזנוסחתנו:
ירקמו), שם שר של ברד.

(ירש) מוריש, ערבלאַססער. *ירת, ערבען.
(יש) יש, עינינו לפעמים כמו צריך, ראוי:
יש ליוהר ... והמחברים בנו ממנו

שה"מ: ישות, דאָס זיין.
(ישב) ישב, שטעקען בלייבען: ישב לו
קוץ (כדס ל"ח).

(ישב א) אנפאָססען, צורעכט זעטצען: שוישב
את האבן בראש הרימום (ירוש' טבת
פ"ג). א. האַרטע שטעללע ערקלאַרען.

ג) קאַלאַניזירען. הושיב חרנגולת על הביצים,
א. העננע אויפֿזעטצען. התישב א) זיך איר-
גענדוואַ בעזעטצען, אנווידעלן. ב) צו עטוואַס

פֿאַססען: אין הפירוש מתישב על הכתוב. ג)
וואַריבער נאָכדענקען, זיך עטוואַס איבערלע-
גען. דברים המתישבים על הלב, אינס הערין
געהענדע וואַרטע. התישב דעת האדם עליו,
וויעדער זיינע פֿאַססונג געווינגען, וויעדער צו
בעזינגונג קאַממען. — מיושב, זיטצענד; בע-
וואַהנט; געזעטצט, געלאַססען, רוהיג. מיושב
ברעת, בייא געזונדען זינגען. דעת מיושבת, גע-
מיטהסרוהע, גייסעטענגענוואַרט: שאין דעתו
מיושבת עליו מזני המעות שהן ע"ג חמור
(ילמדנו וירח).

(ישוב א) א. פֿאַן מענשען בעוואַהנטער אַרט,
פֿלעקקען, שטאדט. ב) דייע בע-
וואַהנטע וועלט: כל הישוב כולו תחת כונן
אחד יושב (פסחים ל"ד); חזיר של ישוב (חולין

קכ"ג), הפך חזיר של יער או מדבר. ג) דייע
געזיטשעטע וועלט: כל שאין בו וכו' אינו מן
הישוב (קדושין מ'). ד) דער בעוואַהנטע

צוישטאנד: נח ראה עולם בישובו וראתו
בחורבנו (ילמדנו גמ); הרואה בתי ישראל
בישובן (זרכות כ"ח). ה) ישוב העולם, דייע

עיהאלטונג דע- וועלט: לפי שאין (המסמקיס
זקונים) עסוקין בישיבו של עולם (סנהד' כ"ד).
ו) קאַלאַניזירונג: ישוב א"י. ז) צורעכטזע-
צונג, אויך ערקלאַרונג א. האַרטען שטעללע.

ח) ישוב או ישוב הרעת, געמיטהס-רוהע, בע-
זאַנגענהייט, געזעטצטהייט; איבערלענגונג.
ישיבה א) דאָס זיטצען, וואַהנען. ב) שולבעוון.
מרבתי ישיבה (אנוו' פ"ג). ג) (תלמודישע)

האָכשולע. ד) געריכט: בישיבה של מעלה
ובישיבה של מטה. בישיבה, זיטצענד. מושבה
זיטצפלאַטץ: רחק ממקימך ב' וג' מושבות
עד שיאמרו לך עלה (וי"ר ח'). — תושבת

באָדענפֿלאַכע א. געפֿאַסעס; באזים (געאַמ).
(ישן) התישן, פֿעראַלטעט ווערדען. יושן
דאָס אלטער; דער אלטע

צושטאנד: החזיר התורה ליושנה (קדושין ס"ו).
(ישע) הושענא (סוכה ל"ז), שם לערבה
שלוקחין ביום הושענא

רבא להקפה באמירת הושענא. ראה חבוט

ערבד
שביע
שם
בהקב
(ישר
פמ"ו
צוועק
גושא
עשיין
מישו
מישה
אישו
גרומ
הייסו
בשלו
ל' חו
בי' תו
ישרא
(יתב)
טבת
נגינה
שולע)
(יתד)
מחריש
(יתך)
(יתם)
פעל
(יתר)

ערבה בשרש ערב. — הושענא רבא, שם ליום
 שביעי של סכות שמרבין בהושענות. הושענות,
 שם תפלות ידועות הנאמרות בחג הסכות
 בהקפת הבימה.
 (יִשְׂרָאֵל) או הַיִּשְׂרָאֵל, לייטען, וואָרנאך
 ריכטען. — היישרה (נו"כ ח"א
 פנ"ו ועוד במקומות) = כוונה, ריכטונג, ציעל,
 צוועק. שם הַיִּשְׂרָאֵל, נקרא בדקדוק השם שהוא
 גושא המאמר, נאמינאטיוו. יושר, בילליגקייט,
 עשייה לפנים משורת הדין. ביושר, געראדע.
 מִיִּשְׂרָאֵל או מִיִּשְׂרָאֵל, בעטט (ערוגה): הרוצה
 לעשות שדהו מישר מישר (כלא"י פ"ג);
 מישרא דכרתי (סנה ק"י).
 אִישׁוּר, או יִישׂר, או יִישׂר כחך, בטוי
 שמשתמשים בו לשאלת שלום
 (גרוס) או להסכמה (צושטיממונג, גוט-
 הייסונג) או לתודה (דאנקזאגונג): מה שואלין
 בשלומן? אישר! (ירוס' סניעית פ"ה), והוא
 ל' הווק כהוראת שרש אשר, ובא לפעמים
 ב"י תחת א' כמו: כד איישיר חילי.
 יִשְׂרָאֵלִי, יִאָמַר בהפך כהן ולוי: כהנים
 ליום וישראלים.
 (יתב) *יתב = ישב. אותיב = הושיב.
 מותב = מושב. — שן תוחבת
 (סנה ס"ד), איינגעזעטצטער צאהן. יתיב, שם
 נגינה מפסקת. *מתיבתא = ישיבה (האָב-
 שולע). ריש-מתיבתא = ראש ישיבה.
 (יתד) יתד (נחמנת סטי), שם להברה
 ששוא נע בראשה. — יתד של
 מחרישה (סנה קכ"ג), פֿפֿלונאייזען.
 (יתך) יתוך (כלים פ"ג), מין כף שמנערין
 בה את הקדירה.
 (יתם) יתם, פֿערואזען; ומאלמן את אשתו
 ומייתם את גוזליו (פסחים נ"ט).
 פעל יתום, אונפערזאנליכעס צייטוואָרט.
 (יתר) הותר, געווינגען (אים האנדעל);

אן צו-וואכס געווינגען, אים ווערטהע שטיי-
 גען. — יִתְרָה, עראיבריגען, ערשפארען. מיותר,
 איבערפֿליסיג. יתור, איבערפֿליסיגקייט; דאס
 ערשפֿארטע, ערשפארנים. יוטר, מעהר; ויציון
 גם את ערך הדמיון השלישי בתארי השמות
 והפעלים: היותר טוב, דער בעסערע (בעסמע);
 היותר גדול, דער גראָסערע (גראָסמע); על צד
 היותר טוב; באופן היותר מועיל. יִתְרָה, מעהר,
 בעזאָנדער, האָהער: הוצאה יתירה על השבת;
 חכמה יתירה (סנה ע"ד); נשמה יתירה, א.
 האָהערער גייסט, קראו כן לרוחב לב ולשמחה
 המושל בשבת וחג. ונמצא גם תא"פ: יתר
 על כן, א. מעהרעס. — ביותר, איבעראויס,
 זאָנדערליך: יפה ביותר (כוריס כ'); מכוער
 ביותר (גיטין כ"ח). לכל היותר, האַכסטענס.
 מותר, איבערעסט; איבערפֿלוס: למותר,
 צום איבערפֿלוס, איבערפֿליסיג. — מותרות,
 איבערפֿליסיגע געניסעס. — מותר או יתרון
 נקרא בפי חכמי העבור מה שיש יותר (נחסכון
 מדטים או סנים) משבועות שלמים, כמו
 שיתרון החודש הוא א' י"ב תשצ"ג, ר"ל יום
 אחד וי"ב שעות ותשצ"ג חלקי תת"ף
 (793/1080), שהוא הזמן הנשאר אחר השלכת
 ד' השבועות השלמים מן כ"ט י"ב תשצ"ג
 שהוא זמן חודש אחד (נמוולד אל מולד);
 ויתרון שנה (פשוטה) הוא ד' ח' תתע"ו,
 שהוא הזמן הנשאר אחר השלכת ג' השבועות
 השלמים מן שנ"ד ימים ח' שעות תתע"ו
 חלקים, שהוא י"ב פעמים כ"ט י"ב תשצ"ג.
 ואם ידענו למשל מולד חודש תשרי בשנה
 שעברה, נוסף עליו היתרון, שהוא ד' ימים
 ח' שעות ותתע"ו חלקים, ויצא לנו מולד
 חודש תשרי בשנה זאת. — מִיִּתְרָה, זאָיטע;
 זעהנע (אים טהיערישען קאָפֿער). — יתיר,
 מלה שיש בה אות (חסו"י) מיותר: לא מיבעיא
 בחסירות וביתרות (עירובין י"ג).

ג.וב.
 נרלע-
 הערין
 עליו,
 ער צו
 בע-
 מושב
 ת, גע-
 דעתו
 חמורו
 אָרט,
 בע-
 כונב
 (מולין)
 דיע
 ינו מן
 הנמע
 וראו
 שראל
 ג, דיע
 מחקיס
 כ"ד).
 וועצ-
 גללע.
 בע-
 גונג.
 יעוון:
 ישע)
 מעלה
 מושב,
 שבות
 שבת
 א.מ.)
 יושן
 אלטע
 ס"ו).
 ערבה
 שענא
 זבוב

אות כ

(כא) *כא או כה (זיכרונות), כמו הכא, היער.
 (כאן) כאן או כען, היער. לכאן, היעהער.
 מכאן או מיכן, פֿאָן היער.
 מכאן ש... דארויס איזט צו שליעסען דאס ...
 מכאן ומכאן, אויף ביידען זייטען. מכאן
 ואילך, פֿאָן דאָ אָן; פֿאָן יעצט אָן. כאור ראה
 שרש כער.
 (כב) *כבא, קאָטא: רמי כבא (זנחיס קי"ג),
 הטיל רעי. ראה כבויי בשרש
 כבי וכפוחא בשרש כפת.
 *כובא א) דאָן: אפיקת כוביא (ז"ר ח')
 וכן תר' קוי. ב) cupa, פֿאָס,
 טאָנע: הני כובי דארמאי (ע"ז ל"ג), מין חבית.
 ג) כובא דארעא (זרכות ל"ז, וגי' הערוך
 כוכא, לילי לחס טעומיס תר' הסורי כוכא
 דלחמא דסערא = קוכען, ראה כעד), פי' עוגה
 הנאפה על הארץ ולא בתנור. והוא מענין:
 בשר כבי דאכלי גנבי (סנהד' ע'), וקרוב
 ללשון כוה. ראה שרש כבב. — כובא דהדיא
 ארמלתא (גיטין ס"ח), צ"ל כוכא, האַהלע,
 ראה שרש כוך.
 *כיבא, געשוויר: שיחנא וכיבא (קדושין פ"ח).
 (כבב) *כבב, בראמען: ונכבביה וניכול
 (עירובין כ"ט).
 (כבד) כַּבְדִּי, עהרע פֿערשאַפֿען: המלאכה
 מכבדת את בעליה (כדריס
 נ"ט); (זלשון העס) אויפֿוואַרטען. — אַבְדִּי
 או אתכבד (זוס), איך בעעהרע מיך. התכבד
 בקלון חבירו, זיך דורך אנדערער שאנדע
 עהרע פֿערשאַפֿען. דרך כבוד, אנשטאַנדיג,
 האַפֿליך. נכבד, פֿאַרנעהם, עהרבאר; וויכטיג.
 כובד ראש (זרכות ל'), ערנסטע קאַרפּער-
 האלטונג. כובד העליון וכובד התחתון
 (כלים פכ"ח), שם לעצים שבמכונת האריגה,
 ונקרא כובד העליון — העץ העליון אשר
 חוטי השתי כרוכים עליו, קעטטבוים; וכובד

התחתון — העץ העשוי לקבל את הארנו,
 אונטערבוים.
 כַּבְדִּי, אויסקעהרען, אויספֿענגען. מכבדי חוצות
 (טעות רנה י'), שטראסענקעהרער.
 כַּבְדִּי של תמיה (עוקלין פ"ח), שם לענק
 הרקל שנתיישן שעושיין ממנו מטאשא.
 כַּבְדִּי עגיני ידוע. ובדרך ההשאלה:
 עבירה מכבה מצוה.
 (כבי) *כבווי דרעיתא (עירובין כ"ט), לפי
 פירש"י גללי צואה (ללכות
 עליהם הנטר), ראה שרש כב.
 כוביא: חוט של כוביא (סנהד' ל"ט), צ"ל
 כוכיא (ראה זוס), ופי' חוט של ערב.
 (כבך) כבכב שעשאי לסל (כלים פ"ג),
 דעקקעל א. געפֿאַסעס.
 (כבל) כַּבָּל, קעטטע, פֿעססעל. ומזה: רחלות
 יוצאות כבולות (סנהד' כ"ד),
 ומפי' בגמ' שכובלין אליה שלהן לצד מטה.
 כבול (סס כ"ז), מפי' בגמ' נפה של צמר,
 א. אַרט הויבע.
 כובלת: ולא כבולת (סנהד' פ"ג) וגי' הערוך
 כובלית, cochlea = שנעקקע; די
 שאלע דערזעלבען, מין תכשיט אשה. ובגמ'
 מפרש חומרתא דפילון, ראה שרש חמר.
 (כבן) כבינה, מין בגד אשה, היללעי: תנתן
 כבינתי לבתי (גיטין י"ד),
 ונקרא ג"כ *מכבנתא (סנהד' פ"ג), ותר' רדידים
 כבינתא. ומזה: רחלות יוצאות כבונות (סס
 כ"ג), שמעטיפין אותן כדי לשמור את צמרן,
 ותר' יעטוף מכבן; כצמר וכו' שמכבנין אותו
 למילת (טעויות ו').
 (כבס) תכבוסת, שה"פ מן כבס, דאס קליי-
 דערוואַשען. — משלות
 כובסין ומשלות שועלים (סוכס כ"ח),
 לדעת בעל החלוץ הוא לשון יוני ἀβύσος
 אפֿע, שכן נמצאו ג"כ משלים הרבה על הקוף.

כובסא, *κλίσια*, טאשע: לנקטיה בכובסיה (ז"ו ק"ח), פ"י בכיס בגדו.
כבסא, שם לשרביט שהחמרים גדלים בו: ומחזייה לכבסא ואתר תמרי (ונכות ח'), וכן הוא בל' ערבי.
כבע (כבע) כובע, הוט.
כבר (כבר) **כָּבֵר** (א) זיעבען, אין א. זיעבע רייני-גען: וכוברין אוהה בכברות (פרס פ"ג).
כבריתא (כדס ס"ג) = גפרית, שוועפעל. וכן תר' גפרית. ומזה: לכברויי סלי (זרכות כ"ז), מיט שוועפעל רייכערן.
כבש (כבש) **כַּבֵּשׂ** (א) טרעטען: דרך כבושה, אויסגעטרעטענער וועג, ותר' עורך מסתולל בעמי — עד כען כבישת ליה לעמי. (ב) דריקקען, פרעסען: כבש חותם על דבר. (ג) ערָאָבערן. (ד) אונטערדריקקען, בעצאָהמען: כבש יצרו; כבש כעסו. (ה) פֿריכ-טע איינלעגען: האשה שהתה כובשת ירק בקדידה (סיסות פ"ג), נתן פירות או ירקות במי מלח או בחומץ וכדומה כדי לחמצן או כדי שיתקיימו זמן רב. ומזה שם פֿבֿשִׁים: לתת לתוך הכבשים (סנת ק"ח), פ' ירקות כבושים. (ו) פֿערבערגען, פֿערהעהלען: תר' העלם יעלימו מכבש יכבשון; כבשו פניהם בקרקע (סנסד' י"ט), פ' הסתירו פניהם ולא דצו להוכיחו על פניו, ות- ויסחר משה פניו — וכבשנון משה לאפוחי; ישראל שבאותו הדור כבשו פניהם בקרקע ולא הוכיחו זא"ז (סנת קי"ט). — דברים כבושים, געהיימע דינגע. *כבשי דרחמנא (זרכות י'), דיעגע-היימיססע גאָטטעס. דברי כבושים (מענית ט"ו), אייננעהמענדע וואָרטע.
כָּבֵשׂ: אין מכבשין את הרחיים (פ"ק י') ומפ' בגמ' שם מנקרין, פ' שמנקרין אבני הרחיים בברזל חד כדי שישחנו היטב. **מכבש** (סנת קו"ח), פרעסען. מכבש של חרש (כלים פי"ו), מין מכבש שמשתמשים בו חרשי עץ, צווינגע.
כָּבֵשׂ או כבוש, שטיעגע, אויפֿטריטט:

רצין ועולין בכבש (יומא כ"ג); חוץ מכיבושו של מזבח וכו' (ירוש' עירובין פ"ז).
כָּבֵשׂ, שטורמבאָק, מויערברעכער: ולבנות דיק כבשים (ריט איכס זנס); הביא עליהם כבשים (פסיקתא י"ז).
כָּבֵשׂא דאהיני (ירוש' ז"ק פ"ו), אשכול של תמרים, כמו כבסא.
כבת (כבת) ***כּוּבִיתָא**: אימר כוביתא דעיבא בעלמא (ר"ס כ"ה, גי' הסערוך כוכיתא) דונסט, נעבעל. כבתותא דמישרא (סנת ק"ו), גי' הערוך בתורת א, ראה זה. (בגן) *כגני, בל' פרסי שבדי כלים: חצבי לנהרא כגני לייא (זרכות כ"ח).
כד (כד) אבגערונדעט: ראשה אחד כד וראשה אחר חר (מולין ס"ה).
כד, אַלם, כדו (זיוטלני) = כד הוא, אלם ער. — כדו בר (זרכות ו'), ראה דובר.
כדא (ע"ז כ"ט), מין חולי שר יולדת. פֿךד ראה פֿךד.
כדי (כדי) *כדי, לעער, נוטצלאָז: תובעין אצטריכא ליה סימנין כדי נסבה (ז"ו כ"ז), פ' בחנם ושלא לצורך; מילי דכדי לא דכירי אינשי (סנסד' כ"ג); לא שדי אינש זוזי בכדי. — כדי או כדאי בשרש די.
כדום (כדום) כדום, עץ ארוך ואונקלי בקצהו, שמוציאין בו דלי שנפל לבור: כדומים האשקלונים שגשברו והאונקלי שלהן קיימת (כלים פי"ג).
כדום: ענבי כדום (ז"ו ק"ו ומיר ל"ד), פ' הערוך ענבים שלקו בגפן, ורש"י פ' ענבים שהתליעו. וגי' אחרת ענבי דכרין, וכן גורם בעל המשביר, ולדעתו הוא מל"ך caries, פֿיילנים.
כדן (כדן) **כָּדָן**, אנבינדען, אנשפֿאנגען: יש כודנו לאביו ברחיים (ירוש' פאה פ"ח); לכשיוקין הוא כודנו ברחיים (ירוש' פסחים פ"ד); שפחות מכודנות (וי"ר י"ו). ובחרגום הסורי: ולא חתכדנון תוב בנירא דעבדותא (אח"כ סי' א').

*כודנא, מוילעזעל. כודנתא, מוילעזעלין. —
 כדון, יעצט.
 (כדר) כִּדְר (פסחים נ"ה), כמו קדר, טאַפֿער.
 כדור, קוגעל, באלל: הכדור והאמום (כלים
 כ"ג); מוכין כדי לעשות כדור קטנה
 (סנה ע"ח). כדור הארץ, ערדקוגעל. כדוריי,
 קוגעלרונד. כודר, רונד: אלו הן סימני ביצים
 כל שכודרת ועגלגולת (חולין ס"ד).
 כדורות, הארטע, שטאַרקע: וכדורות של
 ברזל (קהלת רכ"ג, דברי סכמים
 כדכונות), ת"י שמיכס כברזל כרדן הי
 כפרזלא, בל"ר erudum, הארט.
 (כהה) כְּהָה (= כחה), שליים אויסווערפֿען:
 יצא גונה וכחה דם מן הצנה
 (ילמדנו נח).
 הַכְּהָה, פֿערדונקעלן (איבערשטראהלען):
 שהוא מכה גלגל חמה (ז"ר ג').
 (כהן) כְּהֵן, שם לאיש המתחם אחר
 משפחת הכהנים בני אהרן.
 כְּהֵנָה, בת או אשת כהן. — כהונה גדולה,
 האָהעפריעסטער-ווירדע. שמש ככהונה גדולה,
 אלס האָהעפריעסטער פֿונגירען.
 (כו) *כווא או כווא (עירונין ל"ד), פֿענ-
 סטער. — למפתח ליה כווא
 (סנהד' פ"ד) גי' הערוך בו עת א.
 (כוז) כוּז, כוּז, א. שטאַפֿגעשירר: הכוז
 דומה לקיתון גדול (תמיד פ"ג);
 כווא דמיו (סנה ל"ג).
 (כוח) כּוּחַ, קראַכט: כחות הנפש. בכח,
 אין דער קראַכט, הפך פֿפֿעל,
 אין ד. ווירקליכקייט: הוציא מכח אל הפועל.
 כחו יפה או רע, שטאַרק אָדער שוואַך:
 ב' פרות אחת כחה יפה ואחת כחה רע (ז"ר
 ל"ג); באילן שכחורע וכו' שכחו יפה (זנים
 פ"ג); א"כ מה כח בית דין יפה. — בא-כח,
 רעכטסנעהמער: באי כחו ויורשיו אחריו.
 (כוי) כּוּי (זכורים פ"ה), באַקהירש, מין
 בהמה הנולדה מתיש וצביה.
 (כוד) כּוּד (א) גרובע, האָהלע; כוד הציידין
 (תענית כ"ג); והיו הכלבים נכנסין

דרך הכוכין (ז"ק ק'), פי' דרך המערות; כוכא
 דהיא ארמלתא (גיטין ס"ח). (ב) דיע נישען
 אין דער גראַבעסהאַהלע, וואָ דער לייכנאַם
 בייגעזעצט ווירד: אין חופֿין כוכין וקברות
 במועד (מ"ק ט').
 (כון) כּוּן (א) ריכטען, צווענדען: יכוין את
 לבו כנגד בית קה"ק. — ובדרך
 ההשאלה: אם כיון לבו יצא, זיינע געדאנקען
 וואַרויף ריכטען. (ב) זיך איינעם געגענשטאַנדע
 צו-ווענדען, זיך געגענאיבערשטעללען. (ג)
 וואַרנאַך הינציעלען, אויף עטוואַס אַבזעהען,
 בעאַבזיכטיגען. (ד) מיינען, וואַמיט זאָגען
 וואַללען: לא ידעתי מה כיון בזה. (ה) אים
 זינגע האַבען, זיינע געדאַנקען וואַרויף ריכטען:
 כוון פירוש המלות; כוון כוונות האר"י. (ו) אב-
 פאַססען, צוטרעפֿען, טרעפֿען: היה יודע
 לכיון אותה השעה וכו' (סנהד' ק"ה); כיונתי
 לדעתו; כיונת אל האמת; המכוון את שמועתו
 (לכות פ"ו), פי' שאומר ההלכה כמו ששמע
 אותה מרבו; שאינו יכול לכיון את הרוחות
 (זרכות ל'), זיך אַרײַנטירען. — ז) געראַדע
 שטעללען: יכוין את רגליו (ס"י). (ח) אין
 איבעראיינשטיממונג ברינגען, אויסגלייכען:
 כוון שני חשבונות או שתי דעות. כְּכוּן,
 אבזיכטליך. — התכוון א) זיך וואַהין ריכטען,
 צוקעהרען: עומד בראש הר המשחה ומתכוון
 ורואה בפתחו של היכל (מדות פ"ג). (ב) בע-
 אבזיכטיגען, מיינען: שניהם לדבר אחד
 נתכוונו. — מְכוּן א) געגענאיבערשטעהענע, צו-
 געווענדעט: פתחים מכוונים זה לזה (ז"ר ס').
 (ב) גענוי: מ' סאה מכוונות (גיטין י"ו);
 כביצה מכוון טהור יותר מכביצה טמא (טסות
 פ"ג). (ג) גלייכלויטענע, איבעראיינשטיממענדי-
 אם נמצאו דבריהם מכוונין (סנהד' כ"ט). —
 כוונה א) אַבזיכט, צוועק. (ב) פֿאַרזאַמלן. (ג)
 זיין: לא ידעתי כוונת מאמר זה. (ד) כוונה
 או כוונת הלב, אנדאַכט: התפלל בכוונה.
 (ה) והיראים והמקובלים הרחיבו עוד שמוש
 המלה: כוונות האר"י.
 כְּכוּן א) (תס"פ), געראַדע, גלייך, אָהנע מיהע-

זאח
 בדפ
 סמנו
 קי"ב
 נכוין
 כן
 ונרא
 אשר
 ד"ל
 שרע
 געש
 כיני
 הכו
 בעש
 שם:
 גערי
 מאש
 (כוין)
 שרונ
 (כוז)
 כוור
 (כוח)
 בל"י
 כוורח
 כווח
 (כול)
 (כוז)
 (כח)
 גי'
 (כח)

ואחד שהוא פותח כיון (תניד ל'); יעשנה בדפוס ויקבענה כיון (פכחיס ל"ז). (ב) (מלת הסגור) זאבאלד : שבשתא כיון דעל על (סס ק"ז). (ג) וייל. נכון, ריכטיג, כנכון, וייע זיך'ס געהאָרט : כראוי וכנכון.

בן = כאן : יתר מכון. ונמצא גם במקרא : עד בן לא הגדתי (כחמיה ז' י"ו). ונראה שמענין זה הוא ג"כ : וישתכחו בעיר אשר בן עשו (קסלת ח' י'), אשר כאן עשו ד"ל מחוץ לעיר באין רואה. ראה אודה"ש שרש קבר. כל שכן או כל דכן, אום זא מעהר, געשווייגע, וכן תר' אף כי (לייז ט"ו י"ו). כיני (זירוסלמי) = בן היא.

הבנה פֿאַרבעררייטונג; נאטירליכע אנלאגע. מוכן, פֿאַרברייטעט, בערייט. תכונה בעשאַפֿענעהייט; אסטרֿאָנאָמיע. ונגזר מזה שם: תוכן, אַסטרֿאָנאָם. מכונה, געשמעלל, געריסט; מאשינע: מכונת הקיטור, דאָמפֿ-מאשינע.

(בוץ) פּוּץ = קאָץ, צוזאָממענציעהען. הַפּוּץ, זיך צוזאָממענציעהען, איינ-שרומפֿען.

(בור) *כוורא (סנת ק"ט), פֿיש, דגת הים ת"י כוורי ימא.

כוורת (א) ביענענשטאַק: לרדות את כוורתו (ז"ג ס"ד), והוא קרוב לל' כבירתא (לראסה), שהוא שם לדבר הניגר, וגם השעוה בל"י χερός (ב) א. דיעזעס אָהנליכער קאַרב: כוורת פתוחה ופקוקה בקש (כלים פ"ח). כוורתא בשרש כו.

(בוש) כוש, שפינדעל: כוש שבלע את הצינורא (כלים פ"ט).

(בות) *כוות, גלייך, וייע: תניא כוותיה דרבא. ראה לִוּת.

(כזב) כוזב, פֿאַלש: הקש כוזב. כח בשי' כוח. (כחה) כחה, שריים אויסווערפֿען: כיתה בפני רבו (עירונין ל"ט), לפי

ג"י העורך. ראה גם שרשי כדה וכיה. (כחל) כחל (א) (סולין ק"ט), Euter. (ב)

כחל או *כוחלא, שמינקע: לא כחל ולא שרק (סנסד' י"ד). והכלי שכוחלין בו נקרא: מכחול (כלים פי"ג). — *כוחילנא (סולין ס"ז), מין עוף. (כחש) הכחיש (א) מאַגער מאַכען; מאַגער ווערדען. (ב) אבלייגנען, ווידערשפרעכען. פֿאַרש, מאַגער, הכחשה, ווידערשפרוך.

(כוי) כוי (א) בל' ארמי שבתלמוד משמש גם בזמן עבר: כוי סליק (זילס ל"ח), אלס. (ב) משמש לרוב במקום נ' השמושי, וייע: כוי האי גונא; כוי סוטה מה סוטה ספק וכו' ה"נ ספק (כדה ג'). (ב) שם לאות ג' בל' יוני הנקרא chie: עד שיעשה כמין כוי (כליכ פ"כ); מאי כמין כוי כמין כף יוני (סוריות י"ז). וכי (ונסגנון הירוסלמי: והכין) מלת השאלה: וכי מה עשה לו וכו' (ז"ק כ').

כיי (זירוסלמי) = כהאי: אתיא כיי דמי, אתיא כמאן דאמר. — כיצד = כהי צד, אויף וועלכע ווייזע? וייע? — כייד ראה כיי.

(כיה) כייח, שליים אויסווערפֿען: כייח בפני רבו וכו' כייח ורק קאמריין (עירונין ל"ט). כיה, שליים: כיהו וניעו (מזי כ'), ראה שרש כחה.

(כיל) *כייל, מעסען. כילא (ז"מ ג') מאס. מכילא או מכילתא, מאס. והוא

ג"כ שם להבורי הלכות ומשניות, כמו שקראו להם אחרים מדות (לסע ערוך ערך סז): פוק עיין במכילתך (גיטין נ"ד); חד בר נש דתני חדא מכילא (ירוש' סנועות פ"ז). ונמצאו ג"כ מדרשי הלכה: מכילתא דרבי ישמעאל; מכילתא דרבי עקיבא.

כילות, גייץ (קנלנות).

(כיס) כיס, קאססע: כיס השותפות; הטיל לכיס. כיס הביצים, האַדענזאקק.

כיס הלב, הערצבוייטעל. כיס המרה, גאללענ-בלאזע. כיס השתן, אורינבלאזע. כיצד בשי' כי.

(כין) כיפה, שטיין (כמו זל"ג): כיפת הברד (סלמות פ"ח), האגעל-

שטיין, האגעלשלאַססע; כיפת שאור שיחדו לשייבה (פכחיס נ"ה), פי' חתיכה של שאור

קשה; כיפי דברדא (מ"ק כ"ה); דאפקיד כיפי (כ"ו ל"ה), עדעלשטיינע. ראה ג"כ ש' כף. *כייף, בייגען; צווינגען.
 (ביר) בִּיר (כ"ק כ"ד, וי"ג: גִּידא, א. מויער מיט קאלק־גורען פֿערציערען. והשם: וגובה [ההיכל] מ' אמה ואמה כ"ו (מדות פ"ד).
 בירד, הערד: בירה שהסיקה (סנת ל"ו). (כך) כְּך, זָף. בכך, דאמיט. מה בכך, וואס ליעגט דאראן. ראה שרש מה. לְכך, דאצו; דארום. כך וכך, זָף אונד זָף; זָפֿיעל אונד זָפֿיעל: כמה אתה נוהן לבגד כך וכך, (מ"ק י"ח). כל כך, זָף זעהר.
 *כבא. באקצאהן: ונתור ככי ושיני (חולין כ"ט); ככא דאקלידא (סנת פ"ט), שן המפתח.
 כבי (הסלות פי"ד וכלים פי"ז), שם לקרומים הדקים שבתוך הקנה, ובל"י *κίχκος*, קערנגעהייזע, קראַבס.
 (ככב) כוכב א) שם כוכב מן הכוכבים החוזרים, מערקור. ב) שם ציון כדמות כוכב, כזה (*). כוכבא דשביט (זרכו כ"ח), שם למין כוכב בעל שבט, קאָמעט. כוכבי לכת או כוכבים החוזרים, וואנדעל-שטערנע, פלאנעטען. כוכבי שבת או כוכבים הקבועים, פֿֿקסטיטעיינע.
 (ככל) כוכלא. *κύκλας*, מין בגד עגול: עישו מלובש כוכלא ויעקב ציצית (ילמדנו מולדות).
 כיכלא, *κύκλας*, קראממעטס־פֿאָגעל: די מיני שליו הן שיכלי וכיכלי וכו' (יומ' ע"ה).
 כוכליאר, *κοκλιάριον*, דאס געהייזע דער שנעקקע: מקיפין ועומדין כמין כוכליאר (יומ' כ"ה), שנעקקענפֿאַרמיג; רא תצא אשה בכוכליאר (סנת ס"ג), מין הכשיט אשה. (בלא) בלאים. שם בתלמוד לבעה"י הגולד משני מינים שונים.
 (כלב) כלב המים (כלים פי"ז), זעההונד. כלבה או *כלבתא, הינדין. ימו הכלבים, הינוסטאגע, בן נקראו הימים מיום

23. יולי עד 23. אבגוסט, שבהם מאי הכוכב Sirius (= הונדשטערן), שערי השבו קדמוני היונים והרומיים שהוא מביא חום רב לעולם.
 בִּלְבָה, תפר תפירה גסה: והאומן מכלב (מ"ק י'). כליבה. קארב: ונתנו אותם בכליבה (פתיחת איכה רנ"ג); קרן של כליבה (פרה פ"ג). כלבוס א) האקען, קלאממער: כמין כלבוס של ברזל מטילין לתוך פיה וכו' ומשקין אותה בעל כרחא (סוטה י"ט); עשאו כמין כלבוס (סנת ס'), קלאממער. ובל"י *elavus* = נאגעל, *elavis* = שליססער. ב) *κελέβη*, וואססעראיימער: מרחשת שמה ודומה כמין כלבוס עמוק (מנחות ס"ג). כלבית ראה כלכית.
 כלבס: צבעו כעור מאי כעור כלבס מאי כלבס כפרא דודי (כ"ק ק'), פ' כסמרטוטים שמקנחים בהם היורות של צבעים שאינם צבועים בישוה על פני כולם.
 (כלד) בליד, *κλιδών*, ארמי, האלזבאנד: אין עבד מולך ולא לובש כלידים (כ"ר פ"ט).
 בלדי, קאלדאָע, שטערנזעהער: מנין שאין שואלין בכלדיים (פסחים ק"ג), וכן בל"י *καλδαίοι* = אַסטראָלאָג.
 בלידון: והוא עביד בלידון (יבום פסחים פ"ג), פ' זוהמא, והוא קרוב ל' חלודה, ובל"י *κλήδος*, געמיללע, אונראַטה. (בלה) בליה או כליון, אונטערנאָנג.
 כלים. געראַטהע; קליידער. כלי בית, הויז-געראַטהע, מאָביליען. כלי זיין, וואָפֿֿען. כלי זמה, מוזיקאלישע אינסטרומענטע. כלי כתיבה, שרייבציג. כלי מלאכה, ווערק-ציג. והמקובלים יקראו כלים לספירות בבחינת היותם חוצה, "לאין-סוף" ולא בו. תכלית א) ענדע: בעל תכלית, וואָס א. ענדע האט; בעל בלתי תכלית, וואס אונענדליך איז. בתכלית, אים האַכסטען גראדע: בתכלית היום.
 בילדה, באַלדראַכין, היממעלבעטט: כילת התנים

סוכ
בלד
הוא
בקור
בל
פ"ק
ראה
בל
שיל
בל
בל
פאָגע
כליא
הרא
בלד
לכה
בלד
בל
האלט
בל
על
חולין
מדי
בלל
האלט
כולל
נקרא
המתפ
imune
בלל
דער א

(סוכה י'), מל"ר = coelum = היממעל, דעקקע.
 בלה שם בתלמוד לדרשה שדורש החכם
 רבים: ביומי דכרה (מ"ק י"ו). ואולי
 הוא מל"י καλέω = רופען, וכן תר' ויקרא
 בקול גדול (יסעיה ל"ו י"ג) ואבלי.
 (בלט) כלוט, ἀλειδός, שלאם, ריעגעל:
 עבד חף כלוט (ירוש' סנה
 ס"ח); ה כ ל ו ט ין שבפותחות (פסיקתא ו').
 ראה שרש קלד.
 (בל"י) בְּלִיָּה או כוליא, ניערע. כילי כיליאדין,
 ראה שם ספיטס. כילי, χέλις,
 שילדקראטע: כילי כילי (ז"ר כ"ח).
 בליא, κοιλία, בויך: ג' מן הכליא שהן ד' מן
 השפה (ז"ר ז"י), פ"י בטן התנור.
 בליא עורב (סנה ז') ע"פ הערוך צורה ידועה
 שעושינעל הגג להבריה העורבים,
 פֿאַגעלשויכע. בליא פרוחי (סנה כ"ז וי"א:
 כליא דידיב), שם תכשיט איזה שנושאת על
 הראש, ועשויו לעצור הזבובים מן הפנים.
 (בלך) בלך, מלה מורכבת, לך לך: כלך
 לדרך זו. ובסגנון הירושלמי:
 לכה לך לדרך זו. כליכה ראה כליבה.
 בלך, פֿאַרעטזיידע: ולא בכלך (סנה כ').
 ובעל המשביר שיער שהוא מל"י
 κόχλος = מושעל; א. ארט מושעלזיידע.
 בלביד או כלכית, ἀλάλας, אידעכסענאַרט;
 אויך א. ארט פֿיש: אימת כלכית
 על לזיתן (סנה ע"ז); כלכית באלפס הוי
 (סולין ז"י); אינו אסור אלא בכלכיד (ירוש'
 נדרים פ"ו), מין דג קטן.
 (בלל) בָּלָל, אומפֿאַססען, אין זיך בעגריי-
 פֿען, ענטהאַלטען, מיטענעם-
 האַלטען, מיטרעכנען. כולל, אללגעמיינ. חכם
 כולל, פֿיעלזייטיגער געלעהרטער. ובלשון העם
 נקרא קהל התושבים בארץ ישראל
 המתפרנסים מקופה של צדקה — כולל,
 Rome: כולל האשכנזים; כולל הספרדים.
 בָּלָל (כ"י כללים או כללות) א) דאס אַללגע-
 מיינע, דיעגעמיינשאַפֿט, געזאַממטהייט,
 דער אינבעגריפֿף: טובת הכלל, דאס וואָהל

דער געזאַממטהייט, דאס אללגעמיינע וואָהל;
 היה בכלל, איינער געמיינשאַפֿט, קלאססע א.
 ז. ו. אנגעהאָרען, אונטער עטוואס מיטגע-
 זאַהלט, מיטבעגריפֿען זיין: היה בכלל בהמה;
 יצא מן הכלל, אויס דער געמיינשאַפֿט טרע-
 טען, אבווייכען פֿאַן דער רעגעל; הוציא עצמו
 מן הכלל, זך פֿאַן דער געמיינשאַפֿט אויס-
 שליעסען; עד ועד בכלל, ביז... אינקלוזיוו.
 (ב) אללגעמיינע בעשטימונג, אללגעמיינע
 בעצייכנונג, רעגעל, גרונדזאַטץ: כלל ופרט
 אין בכלל אלא מה שבפרט, כיצד? ארם כי
 יקריב וכו' מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן,
 מן הבהמה כלל מן הבקר ומן הצאן פרט —
 אין בכלל אלא וכו'; זה הכלל; כללו של דבר.
 מכלל, דארויס אויט צו שליעסען: אבות
 מכלל דאיכא תולדות (ז"ק ז'). מכללא, אויס
 איינער רעגעל, איינער פֿאַלגערונג: לאו
 בפירוש אהמר אלא מכללא אתמר. ג) וישמש
 לפעמים לתאר הפעל להפלת השלילה: שלא
 באונם והכרח כלל. כללי, אללגעמיינ. בכלל
 או בכללות, אים אללגעמיינען, איבערהויפט.
 כל, יפֿאַל לפעמים לחזוק: כל התירה כולה,
 כל העולם כלו. כל שהוא, וואס איממער,
 דאס קליינסטע קוואנטום. כל שכן, אום זאָ
 מעהר, געשווייגע. זָכַל או *זכול, מלת
 הקצור שמשמשין בה בהכאת דברי אהר או
 מקרא כתוב.
 כליל או *כלילא, קראנץ: ינקותא כלילא
 דורדא (סנה קכ"ז), ראָזענקראַנץ —
 *כלילא (סנה ק"ט) או כליל-מלכא (כתובות
 ע"ז), מין עשב בעל ריח טוב נקרא בל' ערבי
 „אכליל אלמלך“ ועושים ממנו עטרות ויש
 לו סגולות ברפואה (המוספי). דמי כלילא
 (ז"ר ח'), קראַנענגעלד, מין מס.
 כלכל, טוח בשרו בסיד להשיר השער: הריני
 מכלכל (מזי ג'). ושה"פ: כדי לעשות
 כלכול (סנה ע"ח).
 כלבלה, פֿערפֿלעגונג; קאַרב: היו לפניו
 ב' כלכלות (דמאי פ"ו).

מאז
 שעדי
 מביא
 ק"י
 פסיקת
 ז"ר
 גלבוס
 זכו'
 עשאו
 בל"ר
 סנה.
 שמה
 לבית
 מא'
 פ'
 עים.
 גר:
 ובש
 זאין
 וכן
 זיס
 ל'
 ה.
 יו-
 ז-
 זע-
 ק-
 זת
 ז.
 א.
 ה.
 ען
 ים

(כלם) כלום = כל מאוס: לא אמר כלום (כדריס ט'). ובחבור מלת אלא ענינו כמו "כי אם": כלום הלך יעקב אצל לבן אלא בשביל רחל (ז"ר ל"ח), ניכסם אלא. וישמש ג"כ למלת השאלה: כלום יש ילוד אשה שמכנים ואינו מוציא?
 *כלמי (זככו ח"ה) = כנים, ותר' כנים קלמתא. כלמוס, *γλαμύς*, קורצעם קריענסקלייד, רייטערמאנטעל: עשו לבוש כלמוס (ילמדנו תולדות).
 כלומר = כאלו אמר, דאס הייסט, דאס ווילל זאגען. כלמר ראה קלמר.
 (כלן) כילון, *eilō*, א. מענש מיט הערפאָר-ראגענדער שטירן: הכילון והלפתן (זכורות מ"ג).
 *כלן, *καλόν*, שאָן: לא כלן מסתור אלא מבני (ירוש' פאה פ"ח), לא נאה. כלונס, *ξύλον* = האָלץ; פפאָהל, שטאנגע: ומודלה ע"ג כלונסאות (חולין ל').
 כלינוס או כלנוס *καλίνος*, צוים: כאדם שנותן כלינוס בפי הבהמה (ילמדנו זלק); לסוס שיש לו כלנוס (אדר"ן פכ"ד).
 כלינרין (ירוש' סנהד' פ"ח), *καλίνρα*, מאַנ-שעל, כאדרת שער ת"י ככלן דשער.
 *כלניתא (פסחים ל"ה), שם צמח, ולפי פי' רש"י והערות: מאָהן.
 (כלם) כלום א *κύλος*, דיע עסבאָרע איי-בעל: הכלוסין והחרובין (עוקלין פ"ח), ראה אנלם. ב) כלוסין (עוקלין פ"ג) ראה בולבסין. כולסא (סנת ק"ד) ראה בלוסא. (כלף) כלפי (= כלאפי) א) געגען: השיח דברים כלפי מעלה (סוכה כ"ג); מטה כלפי חסד. ב) ווילל: כלפי שאמרה תורה (פסחים ט').
 כלופים (= פכולים) *peculium*, אייגענ-טהום, לייבאייגענטהום: מלך ב"ו כשהן כלופים אומר לעבדיו וכו' (פסיקתא כ"ג), פי' כשעבדיו הם מקנת כספו. כלופסין ראה פלופסין.
 (כלק) כוליקוס, *κολικός*, גאללזיכטיג:

המקרע את כסותו כוליקוס (ירוש' תרומות פ"ח). כלקריקה (סה"ש רצה, חתי מלכנון) ראה גלקטקי.
 כלקטיר, *καλακτῆρ*, געפראָגע, געשטאלט: הריני צר כלקטירין שלו בדמותו (וי"ר כ"ג).
 כיליירבא, *χελιδράτης*, שר-אלף: לשום כרים כיליירכין (קסלת רצה, ויטוב העפ"ר).
 (כמה) כמהין (זככות מ"ג), ערדשוואַממע, וכן בל' ערבי כמא ה.
 כמה, וויעפיעל (לחס סרס ט"ה). והמחברים גזרו מזה שה"מ: גמות, קוואנטיטאָט, כימיה, כעמיע, מלאכת הפרדת היסודות. (כמד) כמד (כסה כ"ח) או כמכא, הוא כותה, ראה זה.
 (כמן) הכמין, פערבערגען, פערשטעקקען: המכמין [פירות] באדמה (נעשרות פ"ד), שטומן באדמה כדי שיתרככו: הכמין לו עדים אחורי גדר (סנהד' כ"ט), ותר' וארב לו וכמן ליה.
 כומן: מאי כומן מרכבתא דנשי (ז"ז ע"ח), פרויענ-ריישוואַגען.
 (כמס) כומסא = כומתא (לחס זס): לכובעות ולכומסאות (פאה פ"ה), ראה פי' הר"ש והרא"ש שם.
 (כמר) כמר או הכמיר, טמן פירות באדמה כדי שיתחממו ויתרככו: ולא יכמור באדמה ויאכל (ז"נ פ"ט); הכמיר [פירות] באדמה (נעשרות פ"ד, לפי גי' הערוך). כומר של זיתים (ז"נ ע"ד), פי' עיגול של זיתים, כמו חומר, ראה שרש כרם.
 *אכמר שדא ביה (קדושין פ"ח), פי' רקק בכוס-כמרוס, *καμάρα*, געוואָלבע: כמין כמרוסא היו כיפין עשויות (זמ"ד רצה י"ג).
 (כמש) כמש פערוועלקען. כְּמִישׁ, וועלק: כמושים כשרים יבשים פסולים (סוכה ל"ח).
 (כמת) *כומתא, מיטצע: כומתא וסודרא (עירוזין פ"ד); הב לי כומתאי (סנת קמ"ז).

קמון
של
(בן)
(כגד)
בלא
בל"
(י)
עץ
ברוס
(כנה)
המכנ
בי-
בענע
ובתל
משם
"הכנ
הכני"
בשמו
הפעול
בשרש
(כנס)
פירות
ווירמע
עושין
פי' כ
(בן)
שהוא
ויבונך
שם
כ"ו,
ג"כ:
*בונג
(כנס)

כמות = כְּמוֹ : כלי כמות שהוא (כ"ו כ"ד); נאכל כמות שהוא חי; שלוחו

של אדם כמותו.

(כף) כֶּן, *κωνίω*, לינעאל. כְּנָה, שטיפט צום לינדערן: הכן והכנה (כלי פ"ז).

(כנד) *כנדא (א) = כדא, קרוג: דמבני כנדי (פסחים ל'). (ב)

בלאטטער: דקיימי כנדי כנדי (חולין ע"ח), בל"י *κωνδύλη*, ביילע. (ג) רימין כנדי (זרכות

"ו) גוי הערוך כנדי (ראה כנח), הוא פרי עץ הנק' בל"י ורומי *connaros*, והוא לד"ק ברוסטבערע.

(כנה) כְּנָה, גענען, בעטיטעלן, א. ביי- אָדער שפיטצנאָמען ביילעגען:

המכנה שם לחבירו (כ"ו כ"ח). כנוי, טיטער, ביי- אָדער שפיטצנאָמען, איבערהויפט א.

בענענונג אויסער דעם אייגענטל. נאמען. ובתלמוד נקראו כנויים כל שמות הקודש חוץ

משם הויה שהוא שם העצם. והמדקדקים קראו "הכנויים" לאותיות הויכמ"ג (שהם אותיות

הכנויים) הבאות לשמוש בסוף המלה ומורות בשמות על הקיץ (בעזישין) ובפעלים על

הפעול (ליידענדער געגענשאַנד). — כְּנָה בשרש כן.

(כנס) כְּנָם, ענינו במקרא ידוע, ובתלמוד נמצא שה"מ ממנו: המעלה

פירותיו לגג מפני הכנימה (נכסירין פ"ו), וירמער, אונגעציעפער; ולא היו [הבגדים]

עושין כנמיות (שה"ש רצה, נופת) כמו כלמיות, פ"י כנים.

(כנן) כֶּן, ווינדען, וויקקעלן: המכנן את החבל על יד (פרס פ"ז); בחבל

שהוא מכנן על צוארה (נכסירין פ"ד). נמזה: זיכונגן מלמד שברא הקב"ה כנניות באדם

שאם נהפך אחת מהן אינו יכול לחיות (חולין כ"ו), ר"ל המעיים המכורכים, געקראָזע. ומזה

ג"כ: הדרי כנת א, ראה שרש כנת. *כנווא, *κάνεον*, קארב: מטלטלין כנווא

אגב קיטמא (זילה כ"ח). (כנס) כְּנָם = אָסָה, זאממעלן, העריינגעה-

מען, היימפיהרען, עהעליכען: הכונס את הבתולה. הַכָּנַס = בוא: יוצא ונכנס. הכנס

עם איש בדברים, זיך מיט ימדם אין א. גע- שפראך איינלאַססען. הכנס לתוך דברי איש,

ימדם אין דייע וואַרטע פֿאַללען. מכונס, פֿער- זאממעלט, אויפֿגעשיכטעט: מים מכונסים;

עצים מכונסים בקרפף. הכנים = הביא: הכנים פירותיו, דייע ערנטע איינפֿיהרען; הכנים עצמו

דברה, זיך וואַרין איינלאַססען. ובטוי מליציי: הכנים את ראשו בין המחלוקת (זרכות ל"ז);

הרי אתה מכנים את ראשי בין שני הרים גבוהים (זין ז"ס וז"ס) בשביל שירוצצו את

מזחי (יוס' יצנות פ"ח). — התכנס, זיך פֿער- זאממעלן: מי גשמים המתכנסים בבורות.

כניסה, דאס העריינגעהן, איינגאנג: ימין הכניסה; פֿערזאממלונג: יום הכניסה (ונלה ז')

יום שבני הכפרים באים לעיר. הכנסת אורחים, אויפֿנאַהמע פֿאַן גאַסטען, גאַסטפֿריינדשאַפֿט.

הכנסת כלה (לחופה), פֿעהירראַטהונג איינער פֿרויענספֿערזאַן. הכנסות, איינגאַהמען, איי- קינפֿטע.

כנסת או כנסיה (ז' כנסיות) = כנשתא = קהל, פֿערזאממלונג, געמיינדע: כל

כנסיה שדוא לשם שמים (לכות פ"ד). בית הכנסת, פֿערזאממלונגסהויז (ראה סרס זית),

צוזאממענקונפֿט; בעטהויז, סינאגאגע; ראש הכנסת (גיטין ס') געמיינדע, סינאגאגענפֿאַר-

שטעהער. כנסת הגדולה, שם לבית דין הגדול (האָהער ראַטה) שהיה בירושלים בזמן בית

שני, ואחר זמן (תחת מנשלת סיוכים) הוסב שמו סנהדרין. והתלמודיים קראו בשם

כנה"ג לסנהדרין שהיתה מתחלת זמן בית שני עד דורו של שמעון הצדיק. כנסת ישראל

= עדת ישראל. כנסיה הנוצרית, קירכענגע- מיינדע, קירכע.

(כנע) נכנע, דעמיטהיג. כניעה או הכנעה, דעמוטה.

(כנף) *כנף, זאממעלן: האי מאן דכנף מילחא ממלחא (סנת ע"ג).

כנופיא (סס ס'), פֿערזאממלונג.

כַּנָּף. שם לחלק מן העול שעליו נתונים המוסרות שמושכות בהם הבהמות : הקטרב והכנפים המקבלות את הרצועות (כלים פי"ד). כנפי ריאה (מולין נ"ה), לונגענלאפפען. (כנר) *כנרא (פסקים קי"ח), הוא עץ פרי הנקי בל"י ורומי connaros, והוא לד"ק ברוסטבערבוים.
 (כנש) *כנשי. זאממען; פֿעגען, קעהרען : אתא זיקא כנשיה לִימָא (מולין ס'). כנושאי (סס), שטובענפֿעגער. כנישתא דבי דרי (ז"נ כ"ח), כיבוד הגרנות.
 (כנת) *כנתא א (כחונות ק"ה), קָאָרב, ראה כנונא בשרש כנן. ב) הדרי או הדורי כנתא (מולין קי"ג), געדאַרמע, וכן בל' עיבי קאנתה, ראה שרש כנן.
 *כונתא (מ"ק י"ג), מין דגן, דינקעל, וכן תרי נוסמה.
 (כס) כוס כוס : בשר כוס (מולין נ"ד), וכיזרי (ג ו"ט) הנוסחא : בשר כסכוס, פי' בשר של בהמה כסוכנת, והוא קרוב לל' גסיסה.
 *כיסא, מין קוץ : דאכל כיסי (טנת ע"ז). (כסא) כסא כבוד, דער טהראָן גאַטטעס. (כסב) כוסבר (דנאי פ"ח) או *כוסברתא, *κουσβάρως*, קאַריאַנדער, וכן בל' ערבי. ולדעת בעל תבואות הארץ נמצא גם מין ירק הנקרא בל' ערבי כוסברא ולפי דעתו הוא הכוכבר הנז' (טניעית פ"ט) והכוסברתא הנז' (ע"ז י').
 (כסה) כסוי, דעקקעל: כסוי קדירה, שטירצע. (כסח) כסח, דיע רענען בעשניידען : אם ניכש או כיסח (כלאים פ"ז).
 (כסי) כוסיא, *ἐκουσία*, פֿרייוויליגקייט : בכוסיא אין מעמידן לו חמור אחר (ז"ק קי"ו), פי' בפשיעה.
 (כסך) כסכס א) רייבען, אנרייבען; וצריך לכסכס ג"פ (כדס ס"ז) ; לכסכוסי כיתנתא (טנת ק"נ), פי' לשפשה הכתונת אחר כיבוסה (ספיל קסה) כדי לרככה;

טיש שע"ג בגדו מנסכסו מנספנים (סס קנ"ח). (ב) וואַנקען : בקעת סומכה לכותל בשביל שלא תכסכס (ירוש' זילס פ"ד). מל"ר caso = וואַנקען. ג) קויען : ומנסכס בשניו (ילנעט ויגט), כמו כסס. ונמצא גם שם : ככילה וככסכסיה (טנת קל"ט), פירש"י והערך רצועות התלויות בה. ראה שרש כסן.
 (כסל) כָּסוּל (צרכות נ"י), מפ' בגמ' שם שירכו אחת גבוהה מהביתה והוא מל' קרסול, שאות ה' נוספת בו.
 *כסלא, *ξυλά* = האָלץ; פֿאַהל : כי כסלא לאוגיא (צרכות ו'), ראה אוגיא בשרש אני.
 *כוסילתא (מ"ק כ"ח), לאנצעט, שנאַפֿפער. (כסס) כוסמין. דינקעל, שפעלט, מין חטים. (כסן) כיסנין או כיסניות (ירוש' פסקים פ"י), שם כולל לפירפראות ומיני תגימא: הביא לפניו מיני תגימא מבין עליהן בורא מיני כיסנין (מוספתא צרכות) פת הבאה בכיסנין (צרכות נ"ח), ובסגנון ירושלמי: פת הבאה כיסנין, פי' פת הבאה בסעודה בתורת כיסנין (ראה ירושלמי צרכות פ"ו).
 כסן : גוד בכסניו (טנת קל"ח) וגי' הערוך בכס כ"ו, שנרע, באַנדער. ראה שרש כסך.
 (כסס) כסס, קויען : הכוסס חטה (צרכות ז"ז), פי' שאוכל דבר הצרוך טחינה וכתיעיה — כמות שהוא.
 *כסיס; חמרא דההוא גברא מפיק כסיס (ירוש' נעשר סני פ"ד), פי' נעשה חיסין מל"י *δξος*, זוירער וויין.
 כססטא (ז"ר ד'), *ξέστης*, א. געוויססעס מאַס פֿיר פֿליסיגע אונד טראַקקענע דינגע. כסוסטרא ראה גוזמטרא.
 (כסף) הכסף, בלאַס ווערדען : משיכסיין ראש החוטם (כדס נ"ז); כ"ה שפני מזרח מאדימין זהו יום הכסיפו זהו ביום השמשות (ירוש' צרכות פ"ח). ומענין זה: *כסף בעשאַמען. *איכסף, בעשאַמט ווערדען; ון שאַמען. כסיפא לי מילתא, עם איזש מיר א-

שאנדע. כיסופא, שאם, שאנדע.

כסף הדש, נייזלבער [מיט צינג אונד ניקעל
פערטענגטעס קופפער]. כסף
גלגולת, קאפפשיטייער. כסף, זילבערארביי-
טער: כספים בפני עצמן (סוכה כ"ה).

כוסף = גפת, טרעסטערן, פסולת של זיתים
וכדומה: כוספו של עכו"ם (ט"ז
ל"ח); כוספא דיסמין (סנת כ'). פי' הערוך
פסולת של שומשמין שכובשין אותו כפרחי
דסמין ומייבשין ושוחקין אותו לרחוץ בו ידים
מזוהמות.

כוספא (תענית כ"ד) או כספתא (ז"ק ס"ג),
קיסטע, כמו קופסא.

כוסף, דאס זעהנען.
כספתיאם (מולין ס"ו), xiphias, שווערט-
פיש. כסוריא ראה אכסוריא.

כסת (כסת) קיססען: כסת הסבלים (כלים
פכ"ח). ובדרך ההשאלה כנוי
לבשר התפוח: בעל הפיקן יש לו כסתות
(זכרות מ"ה).

כסיתא (ז"ו פ"ה), פוטטער, וכן תר' מכפוא.
כסיתא: אלמוגים כסיתא (כ"ה כ"ג); דאפקידו
גביה כסיתא (כתובות ל"ח), צ"ל
כסיתא בבי, בלי פרסי וערבי קאראללען.

כעד (כעד) קוכען: ל"ש אלא ככרות של
בבל וכו' אבל כעכין לא
(פסחים מ"ח), וכן בלי ערבי.

כעבע. זיך רייספערן, הוסטען: ר"י כד
הוה סליק למשאל שלמיה דר"ח
הוה מכעבע (וי"ר כ"ה). וקרוב ללי' כיה.

כעור (כעור) או כאור או מכוער, האסליך:
את הנאה שבישראל ואת
הכעור שבעכו"ם (ערכין י"ד); מעשים מכוערים.
כיעור, האסליכקייט; דאס האסליכע, אונגא-
שטאנדיגע: הרחק מן הכיעור (אדר"ן פ"ג).
כף *אכף, זאטטעלן; האדמיכף (כדס י"ג).
כף, אופער: אכף ימא (פסחים ד'), ותר'
שפת הים כף ימא.

כף, גארבע: מפספסים את הכפים (סנת ק"ה);
דמהפכי כפי (פסחים מ'); מאלמים

אלומים תר' הסורי אסרינן כפא. ראה גם
שרש כף.

כפה (כפה) א) צווינגען: כופין על מדת
סדום (כתובות ק"ג). ב) כפאו

שד (כ"ה כ"ח), פי' שדבק בו רוח רע (לפי
למונת העם הניחסים חללים רנים לרומת
וטדים). וביחוד קראו לחולה הנפילה —

נכפה, פאללזיכטיגער; ולחולי כיפה: לכיפה
לימא הכי (סנת ס"ז), כן פירש"י שם, גוי'
הערוך ל כי בא, א. ארט געשוויר, ראה שרש

כב. ג) אומשטירצען: כפה סאה וישב עליה
(כדס מ"ט); יכפה עליו את הכלי (מולין ס"ח).

כפיה, צוואנג. כפוי-טובה, אונדאנקבארער:
ג' כפויי טובה הן (וי"ר ד').

כפה קאמפע, קאפוע: כפה של צמר (סנת
כ"ז); כפה של זקנה (כלים פכ"ט).

ראה גם שרש כפף.

כפחה (כפחה) ירוס' זרכות פ"ט, פי' אדם
גבה קומה, ראה קפח.

כופח (סנת ל"ח), מין כירה קטנה.

כפל (כפל), פערדאפפעלן, צווייפאך געה-
מען; וויעדערהאלען: כפל

דבריו; מולטיפליצירען. כפל וישלש מעהרע-
רע מאלע וויעדערהאלען. כפול, דאפפעלט.

כפול שלשה, ארבעה וכו' דרייפאך, פיערפאך
א. ז. ו. כפול ומכופל, פיעלפאך. והמדקדקים
קראו לפעלים אשר ע' ולי' הפעל שלהם אותיות

דומות — כ פ ו ל י ס. כפל א פערדאפפלונג,
דאס דאפפעלטע: משלם כפל. ב) מולטיפלי-

קאציאן. כפלים, דאס דאפפעלטע, מעהר-
פאכע. כפלי כפלים, דאס פיעלפאכע.

*כפלי = כסלים: ה' חוטי אית בהו בכפלי
(מולין ז"ג), ותר' עלי כסל עלי כפלא.

כפלה, cephalo, א. פאלמענפאלאנצע:
מעדני מלך כפלויות ואנפיקינון (ז"ר

ל"ח), ראה קפלא וכופרא.
כפן *כפן, הונגערן: אדכפנת אכול (זכרות

ס"ג). אכפין, הונגערן לאססען;
דמכפין נפשיה (סנת ל"ג). כפנא, הונגערסנאטה.

כפניות (ערכה פ"ה), אונרייפע דאטטעלן.

(כפס) כפ"ס א) מוירערקעללע: לא היו סדין
 אותן בכפ"ס של ברזל (נדות
 פ"ג). והוא מלה העברית כף (כף של סידים)
 על משקל יוני, ראה הקדמה הערה ב'. ב)
 א. ארט ציעגעל: כפיסין ארחי (ז"ק ק"י).
 (כפף) כפף. בייגען, איינבייגען. ראש כפוף,
 געבייגטעס הויפט. כפוף אל
 איש, ימדם אונטערגעבען, אונטערטהאן. כ'
 או נ' כפופה, כ' או נ' בצורה שכותבין
 באמצע המלה.
 כף, שם לאות הי"א מאותיות א"ב ע"ש
 צורתה הכפופה. כף [הסנדל], זאהלע:
 סנדל וכו' שניטל כל הכף (סנת ק"ז). כף
 הסיד (סנת פ') או כף של סידים (סס),
 מוירערקעללע.
 כפפה א) געוואלבע: כיפת אננים אתה
 נוטל ממנה אבן אחת וכולה מתרועעת
 (ז"ר ק'): כיפת הרקיע, היממעלסגעוואלבע,
 פ"דמאמענט; ג' מלכו בכיפה (מנלה י"ח),
 פ"י בכל העולם (תחת כיפת הרקיע); כיפין
 ע"ג כיפין (סוטה ל"ד). ב) Cippus, א. בלאַק,
 אין וועלכען שטראַפלינגע איינגעשלאַססען
 זואורדען: מכניסין אותו לכיפה (סנהד' פ"ח),
 וכן תר' מהפכת (ירמיה כ' ז'). כיפת הירדן,
 בשרש כפה. ראה גם שרש כף וכפה.
 כפיפה (כלים פכ"ו ותוונות פ"ט) קאַרב.
 (כפר) כפר, אנלייגען (איינע פאַרדערונג
 אָדער א. גלויבענסארטיקעל):
 כפר איוב בתחית המתים (ז"ז י"ו). כופר,
 דער עטוואס אבליינגעט: כופר הכל; כופר
 בעיקר (ר"ל זס'). כפרן, לינגער: הוחזק
 כפרן, והוא קרוב ללשון: *כפר, אבווישען:
 שקל חספא וקא מכפר ליה (סנת קכ"ד).
 כַּפֵּר, דאַרף. כפרי או בן-כפר, דאַרפֿסבע-
 וואָהנער, לאַנדמאָן.
 *כופרא, יונגע צווייגע דער דאטטעלפאלמע:
 דקין כופרא (ז"ק כ"ט), וכן בלי'
 ערבי; אסבוה כופרי (כמונות י'), פ"י הכוהו
 בשנטיים של דקל.

עיץ הכופר (מוס"ט), קיעפער.
 (כפש) כפש: במדה נפושה מדר (יננות
 ק"ז), פ"י במדה גדושה
 ובוותרנות.
 כפישה, שם כלי ידוע: וקיצה חלטה ומניחתה
 בכפישה (פנול יוס פ"ד); חמת וכפישה
 שתיקנן נוטלין מהן לידים (מולין ק"ז).
 כופשיני (מולין ס"ז), מין יונים.
 (כפת) כפת, בינדען, פֿעססעלן: לא היו
 כופתין את הטלה (מניד ל"ח),
 ובטוי קבוע בתלמוד: מאי איכפת ליה? וואס
 קימערט'ס איהן? ראובן בשמחה שמעון
 מה איכפת ליה (ז"ר כ"ג).
 כפת הירדן (כרימות ו'), לדעת העורך
 Umbra; והמוספי פ"י שהוא מין זפת
 הצף על מי הירדן מלמעלה וכשמוציאין אותו
 משם הוא מתעבה ומתקשה ויש לו סגולות
 ברפואה.
 כופת κῦφος, קלאַטין: כופת שקבעו בנוכח
 (כלים פ"כ); כופת שסירקו וכרכמו
 (סס פכ"ז).
 *כופתא, קאַרב, כמו קופה.
 *כפותא או כופיתא, קאַטה: רמי כפותא
 וסכריה לירדנא (ז"ז ע"ג), המיל
 רע'; כפותא דכודנא (סנת ק"י); כופיתא
 דחמרא (סנהד' ל"ח), גללי צואה, ראה שרש
 כבי. — ראה גם שרש כף.
 כפתור ופרח, כנוי למאמר יפה: בשעה
 שהיה אדם אומר דבר מתוקן לפני
 רבי היה אומר „כפתור ופרח!“ (ז"ר ל"ח).
 כצוצטרא ראה גוזזטרא.
 (כציץ) כצצרא, castrum, בורג, פֿעססונג:
 אהליות וכצצרות (מנחם
 חסלים ח').
 (כר) כר, פֿפּוּהל, פֿאַלסטער: כרסי כרי (גיטין
 ע"ג).
 כירי: אמרה ליה מארי כירי (עירובין כ"ג),
 פ"י שבקשה דומר קירי = κῦριε
 הערה, ואמרה כירי = χερσῶν (קאַמפּאראטיוו
 פֿאַן χαιρός), שלעכט.

כירי
 כרי
 כרב
 אקקע
 ס"פ
 כהרי
 ע"ג
 כרבי
 כרב
 כרב
 כרב
 ק"י
 מכרב
 כרב
 כרב
 כרב
 יסובר
 רוחיה
 כרו
 כרו
 אויסר
 חייב
 אויסר
 כרו
 כרו
 כרו
 כרו
 כרו
 גאַטשה
 לא יג

כריו כירי מרבה בעולם (כ"ר פ"ט), *χαρά*, פריידע.
 כרי געטריידעהויפֿען: אם יש בכרי הזה (כדרי"ט), וזה עיקר ענין פזר שבמקרא.
 (כרב) *כרב. פֿעליגען: כרבי וזרעי (סנת ל"ג). כרבא (א) דאס פֿעליגען, אקקערפֿעלד: כדמסיק תעלא מבי כרבא (כדס ס"ט). ב) כרבא או כרוב, *κράμβη*, קָהאל: בהרי הוצא לקי כרבא (כ"ק ל"ז); כרוב ותרדין (ע"ז כ"ט).
 כרביו: ההיא עיזא דכרביו (מולין כ"ט), מין עז ידוע בל' פרסי.
 כרבל, *cribello*, דורכזיעבען: והכברה בידו והיה מודד עפר ומכרבל (ילמדנו ויחל).
 כרבל, *κροαύλης*, קָר-פֿלאַטענבלאזער: כנור ועוגב עדרבלין וכרבלין (כ"ר כ"ג).
 *כרבלא או כרבלת, האהגענקאָמס: הרוצה שיסרס תרנגול ישול כרבלתו (סנת ק"י), בל"י *κρωβύλος*, העלמבוש.
 מכרבל, שם נגינה משרת, ונקרא ג"כ מונה. (כרג) *כרגא (עירוזין כ"ח), מס בל' פרסי.
 (כרד) כרדוט *χειρῶτος*, לייבראָק מיט אָרמעלן, וכן תראפוד ומעיל.
 (כרה) *כריהא, קראַנקער: כל כריהי דמערבא (סנת כ"ח); ותריכלכל מחלהו יסובר כורהניה; ותרי וקצר רוח מאן דכריה וחיה (פירנס ק ל ל ל' מולי כנ"ט צל' חרמי).
 (כרו) כרויא (ע"ז כ"ט), *κάρων*, קיממעל.
 (כרו) *כרו. רופען: אנו כרוזן ליה (קסלס רנה, טונה חכמה). — הכרויא, אויסרופֿען, אַפֿענענטליך בעקאנטמאַכען: חייב להכרוז (כ"ד), ובל"י *κρούσειν*, אויסרופֿען. ושה"פ: הכרוז.
 כרוז של מי רגלים (וי"ר י'), *κρωσσός*, קרוג.
 כרוז דבי חילפי (מולין ס"ז), פירש"י מין חגבים.
 כרוזימון (חסתר רנה, גס וסתי), ראדה גרומית.
 (כרה) הכריה. נאַטהיגען, צווינגען. הכרה, צוואנג: שלא באונס והכרה; נאַטהווענדיגקייט, דאס נאַטהווענדיגע: ההכיה לא יגונה. בהכרה, נאַטהווענדיג, דורך צוואנג.

הכרחי, נאַטהווענדיג. — בעל כרחו, ווידער וויללען.
 (כרט) כרטיס, *χαρτίς*, שריפֿט, ברייעף: אבד כרטיס (ירוש' כתובות פ"ט).
 (כרך) כָרֶךְ (א) וויקקעלן: וכורך על צוארו (סנסדרין כ"ז); נחש כורך על עקיבו (זרכות ל'); כורך ידיו במפה. כורך אחרי איש, ימדם אנהאַנגליך: בניס הכרוכים אחר אמם (קדושין ע"ט); שבנו כורך אחרו (מולין ע"ח). ב) עססען: לגברא דמצפרא כריך (כ"ק ל"ז); יחב וכרך ריפחא (מעניס כ"ג); כרכו ריפחא בהדי הדדי (זרכות כ"ז).
 ג) איינבינדען (א. בוך), כריכה (א) דאס בינדען, דער איינבאנד. ב) בינדעל, גארבע; כריכות בר"ה (כ"ט כ"ח).
 כרוך או *כריך, רונד: כרוכות וחרוקות (מולין כ"ט); קטיץ וכריך (כ"ק י').
 כָרֶךְ (א) פֿעסטע שטאַרט, גראַסשטאדט: כך גדול של רומי; בן כרך; ישיבת כרכים. ב) איינבאנד (כ"ז י"ג). ג) באנד (טהייל א. בוכעס).
 תכריך (א) שם לדבר העשוי לכרוך בו: לתכריך הכלים (כלים פכ"ד), פֿוטעראל. ב) איינבאנד: תכריך עור או בד, לעדער-אַדער ליינוואַנדבאנד, תכריכי מת, טאַדטענקליידער.
 *כרוכות, שם למעיים הכרוכים, געקראָז: כרוכות קשינא (וי"ר ג'), דינגראַם. כרוכות עוביא (סס), דיקדאָרם. כרכי לבנון ראה כרסלכנון.
 כרכד *κερκίδος*, וועבערלאדע, א. שווערט-פֿאַרמיגעס האַלץ, וואַמיט דאס גע-וועבע פֿעסטגעשלאַגען ווירד: זוכית כדי לגרוד בו ראש הכרכד (סנת פ"ח); אוחזין בכרכד ושובטין (סס ל"ז).
 כרכדון (סמות רנה ל"ח), *καρχηδών*, קאר-פֿונקעל, מין אבן טובה.
 כורכיא, קראַנד: צוח כי כורכיא (קדושין ע"ד), וכן בל' ערבי.
 כרכום, *crocum*, זאַפֿראַן. ומוזה: סרקן או

כמות
 ישה
 חתה
 ישה
 היו
 (ב")
 וואס
 מען
 ערוך
 זפה
 אותו
 ולוח
 דבך
 יכמו
 וחת
 מיל
 וחת
 זרש
 געה
 פני
 (ח)
 ונני
 דרס
 יעין
 (ג)
 א
 יויו

כרכמן (כלים פט"ו), געלב פֿאַרבען; נתכרכמו פניו (ז"ר ל"ג), געלב ווערדען, ערבלאססען. כרכם, שיטטעלן, בעוועגען: מכרכם פניו (ילמדנו קרס), ראה כרכש. כרכסן, בעל זנב: כרכם וכו' כרכסן (ריס אסתר רצה), בל"י χέρκος = שוואניץ.
 כַּרְכָּר = גלגל: כמה כרכורין כרכר בשביל להשיח עמה (ז"ר נ"ה), פי' כמה גלגולים גלגל, והוא מענין שרש כרך. כרכר (סס דצר) ראה כרכר.
 כרכש, שיטטעלן: כרכש ליה ברישיה (כדס נ"ז); לכרכושי בקי (סנת ע"ז), פי' להבריה היתושים בזנבו, ראה כרכסן (וסרס אחד להס).
 *כרכשא (מולין קי"ג), מאסמדרס.
 *כרכשתא (סנתד' ק"ה) χέρκος, פֿעלדמויו. *כרכשתא א) χροίς, ציפֿעל דעם קליי-דעם: דתפיסי בכרכשתא (ז"ר נ"ז). ב) כבש ההולך בראש העדר: מאי משכוכית כרכשתא (ז"ר ק"ג). ג) מאסמדרס. (כרם) פֿרם (= קמר), אויפֿהייפֿען: כסא של כובס שהוא כורם עליו את הכלים (כלים פכ"ג), ראה שרש כמר.
 כרום, χρῶμα: כיון שנצטרך אדם לבריות פניו משתנות בכרום (זרכות ו'), וכן בל' תורקי, ות' קדותי (ירמיה ח' כ"ה) אתחפיו אפי אכרום, והוא מענין אוכמא בתוס' ר' כדרך ל' ארמי.
 כרמלית (סנת ו'), שם לצדי רשות הרבים ובכלל למקומות שאין בני אדם עשוין לעבור בהם.
 כרומנקיא, χειρομανία, ארמבאנד; האנדפֿעססעל: וילכדו את מנשה בהחיים בכרומנקיא (פסיקתא טוזה). (כרן) כרנבא, κράμβη, קצהל: כרנבי מרירין (איכה רצה, נחמו פסענו).
 כרנבא, שאַפֿפֿקעללע: וכל אשר לא יבא באש כגון הכרנבאות (ספרא נטות), והוא ל' פרסי (זתוספת ר' כדרך ל' ארמי).
 כריסו־ארגירא (ירוש' ז"ר ק"ג), χρῦσός αρ-

χρῦσός = גאלד-זילבער, פי' המשביר: הממונה על צורפי זהב וכסף.
 כרסלכנון, χρῦσολάχανον, גאלדקרויט, מערדע: [דרכון ותריד] מה נפיק מנהון כרסלכנון (ירוש' כלאים פ"ב).
 כרסם, בלשון פרסי זייטענשטעכען: דקש' לכרסם (מולין ק"ה). וע"פ פירש"י שנופֿען, ובל"י κόρυζα = שנופֿען.
 כרספת (מולין ס"ה), מין חגב.
 כרסתן, בעלכרס רחב: ישור כרסתן (מולין ס'). (כרע) הכריע א) איבערוועגען; איבער-געוויכט געבען: אין מכריעין במקום שמעיינין (ז"ר פ"ט), פי' אין נותנין הכרעה במקום ששוקלין עין בעין. ב) דען אויסשלאג געבען; ענטשיידען, בע-שטיממען: ולא הכריעו בה חכמים (סנת כ"ח). הכרע, ענטשיידונג: פסוקים שאין להם הכרע. הכרעה, איבערגעוויכט (צוגאבע ביים וואַגען); ענטשיידונג, קריזיס.
 כַּרְע = רגל: כרעי המטה. קאי אחד כרעא. (כרף) *כרופייתא (מ"ק י"ג), פי' הערוך מוכרי בשמים. אכרפו דדיך (כדס נ"ח), פי' נתגדלו ונתמלאו, תר' שפעת רכפת.
 *כרפוזנא (ירוש' כלאים פ"ה) א. באַהנענארט. כרפס (כמוזות ס"ה), עפפיק, וכן בל' פרסי וערבי וסורי. כרפס שבנהרות (ירוש' סניעית פ"ט), פֿעטערזיליע (לחם אור אסתר). כרופסלה, χειροπέλαγον, ארמבאנד: אצערדה זו כרופסלה (ירוש' סנת פ"ו).
 וי"ג פרס כלה, ראה זה.
 (כריץ) *כרצא (גיטין ס"ט), פי' הערוך תולעים שבבני מעיים.
 (כרק) כרקום, χράκιωμα, פֿערשאנצונג, לאגער: עיר שכבשוה כרקום (כמוזות כ"ז), פי' אויב הצר עליה.
 כרקום, χράκος, וויינפֿפֿאהל: גפן שכחה רע אוסרין לה כרקום אחד (ז"ר ל"ח). (כרש) כרישין (כלאים פ"ה), לויך, מין ירקי וכן בל' ערבי.

כ*
 כר
 פ"ה
 כ*
 כר
 נרין
 כר
 כש
 כשי
 כשר
 כש
 כש
 כש
 כש
 אנלא
 אה
 מאכען
 אל
 ערקלא
 החכש
 סען
 אדם
 כשי
 כשרין
 כשר
 כשור
 כשר
 כשת
 כשות
 כחזומי

*כרושייתא דחיטי (גיטין ס"ט), crustum, באקווערק, חלות.
 ברשינין א (פרומות פי"ח), וויקקע, מין קטנית. ב) כרשיני בבלייתא (סנה פ"ח), ערדשאָללען.
 *כרושתינא (סנה ע"ח), מוילוואורף.
 (כרת) כרתו (נכוח ט') או כרתן (זירוס'), לויך, כמו כרישין. ירוק ככרתו, גרין.

כריתות (כלים פ"כ), [saccus] coriaceus, לעדערואק.
 (כש) *כישא. בינדעל: מכישא דאסר גינאה (סנה פ"ג); במערבא מלחי כישו כישו (סנה ק"ח, לפי גי' הערוך). הכיש בשרש נכש.
 (כשט) תכשיטין, פוטצואכען. ראה ש'קשט.
 (כשך) כשכש, בעוועגען: עד שתכשכש בזנבה (חולין ל"ז).

(כשף) כישוף, צויבערויא. מעשה כשפים, צויבערקנסטע.
 (כשיר) הכשיר א) צובערייטען, פֿאַרבעריי-טען, בעפֿאַהיגען; פֿער-אנלאססען: כל שחבתי בשמירתו הכשרתי את נזקו (ז"ק ט'). ב) צום געברויכע טיכטיג מאכען: הכשיר כלי אסור בהגעלה או בליבון. ג) אלס גילטיג אָדער צום גענוסע ערלויבט ערקלאָרען. מוכשר, פֿאַרבערייטעט, פֿאַהיג. ד) תכשר במלאכתו (סמות רנה ז'), זיך בעפֿלוי-טען. — פֿישר א) רעכט, גערעכט, פֿראַמס: אדם כשר; כורש מלך כשר היה. ב) פֿאַהיג, טיכטיג, גילטיג. צום גענוסע ערלויבט; הכל כשרין לקרות את המגלה (ונגלס י"ט); מאכל כשר. כשרות, גילטיגקייט, טיכטיגקייט.

*כשורא (סנה ק"ח), באלקען, וכן תר' קורה. *כשורתא (זכרות ו"ג), מין בושם הנק' ג"כ קושט או:

(כשת) כושת (ירוס' חגי' פ"ג), קאָסטוואורץ. כשות א) א. געוויססעס עסבארעס שמרויכ-געוואַכס: מאן דתלש כשותא מדיומי והיגי (סנה ק"ז); כשות וחזיו מערבין

בהן ומברכין עליהן בפה"א (עירובין כ"ח), ולד"ק: האפֿען. ב) קאָסטוואורץ: חומרתא דכשותא (גיטין ס"ט). ג) כשות של קטן (ונקולות פ"ט), שְׁעָר דק הצומח על גופות הקטנים; כשות של קישות (טוקלין פ"ח), כמין שְׁעָר דק הצומח על צלעות הקשואים כשהם קטנים.

(בת) כת, coetus = פֿערזאמלונג א) פארטייא, געזעללשאַפֿט: הפסת נשחט בגי' כחות (פסקים ס"ד); שתי כתי עדים; ד' כחות אין מקבלין פני שכינה כת לצים וכת הנפים וכו' (סוטה ו"ח). ב) זעקשע, אָדען: כת הפרושים או הצדוקים.

(כתב) פֿתב. פֿערשרייבען: הכותב כל נכסיו לבניו (ז"ז קל"ג).

פֿתב, אויסשרייבען: שהיתה מכתבת טירוניא (ז"ר ל'), א. אויסהעבונג אויסשרייבען. ובהפעיל: ב"ו מכתוב לו סטרטימין (סמו"ר ט"ו). מוכתר למלכות (ז"ז קל"ג), שנגמר דינו למיתה. כתב-יד, האנדשריפֿט, מאנוסקריפט; האנדצעטמעלב שטר הנכתב בלא חתימת עדים. כתבים, שריפֿטען. כתבי קדש (ז"ז ג'), עשרים וארבעה ספרים. תורה שבכתב, דייע געשריעבענע לעהרע, הפֿתורה שבע"פ, שהם פירושי המצות המקובלים. כתוב, א. שטעללע אין דער ה. שריפֿט: כתוב אחד אומר. כתובים, שם לחלק השלישי בספרי קודש, האגיגראפֿען. כתובה, דייע שולדפֿערשרייבונג פֿיר דאס פֿאַן דער פֿרויא איינגעבראכטע הייראטהסגוט; דאס הייראטסגוט זעלבסט: נכסים שהביאה האשה לבעלה בכתובתה; עהעפֿערטראג. כתיב, הנוסחא הכתובה בספרי קדש, הפך הקרי. מכתב או מכתוב, גריפֿעל: כתב ומכתב (פסקים י"ד); מכתבא גללא בוע (ע"ז כ"ג); במכתובים הללו אנו יוצאים עליהם ומנקרים את עיניהם (ירוס' מעניית פ"ד). מכתב עתי (ז"ר: מכתבי עמים), צייטשריפֿט. מכתב גלוי, אפֿענער בריעה, רונדשרייבען, צירקולאר. פֿתב (זלטון סעס, ראס סעני) נקרא בעצם

(ונסגנון ירוסלמי: על דעת), נאך דער אנזיכט (דעס...), געמאס: אליבא דר' פלוני; אסוקי שמעתא אליבא דהלכתא.
 (לבד) לְבַד, פִּילץ: הלבדין אסורין (כלאים פ"ט); מזבין לבדין למיינקיא (ירוש' זרכות פ"ג, לפי גי' הערוך), פי' בגדים של לבד; ליבדא דדהבא (ירוש' סנה פ"ו), מין תכשיט, ומענין זה: כל פחת מג' כ לבוד דמי (סנה ל"ז), פי' כסתום (ראש טרש חנט). לובדקום (סנה כ"ח), כדמפ' שם בגמ' חמרא לובא, פי' חמור ממדינת לוב; תר' עיירים לובדקין.
 (לבה) לְבָה, אנפאכען: ונא אחר וליבה המלבה חייב (ז"ק ס'). לבזבז דאה לזביו.
 (לבט) לְבַט, ענינו כמו עָה בל"מ: וענו אוחם תרגם השמרוני וילבטון יתון. התלבט, זיך בעמיהען, פלאגען.
 (לבל) לְבַל, קנאספען, אויסשלאגען: אילנות מלבלבין (זרכות פ"ג), ותר' יפריחו ילבלבון. ראה שרש ללב. לבלר (גיטין כ"ד), libellarius, שריובער.
 (לבן) לְבָן (א) ווייסען, בלייכען, קלארען, מיט קאלק איבערטיינכען: זמלבנים אותם פעמים בשנה (מדות פ"ג), בסיד. ב) אים פִּיער דורכגליהען לאססען: מלבנין את הרעפים (זילס ל"ד); ליבן סבין ושחט בה (חולין ס'). הלבין פני איש, ימדן בעשאמען. לובן או לבנונית (נועים פ"ג), ווייסע. לובן ביצה (גיטין כ"ז), אייערווייס. שדה לבן (ז"צ ז'), קארנפעלד, הפך שדה כרם, בל"י λήσος = זאטט. כתב ליבונאה (סנהד' כ"ח), שם לכתב עברי הישן.
 מְלַבֵּן = מְרַבֵּע. פִּיערעקק: מביא מלבן ל"ב על ל"ב (זנחיס כ"ד); העגילים [של דבלה] מעלים את המלבנים (תרוות פ"ד), פִּיערעקקגע פִּיערעקקגען; מלבנות הבצלים (פאה פ"ג), פי' ערוגות מרובעות. וכן נקרא ג"כ דבר המקיף מארבע רוחות: מלבן של מֶסר (כלים פ"ח), פי'

מסגרות המְנַה המקיפות אותה מארבע רוחותיה; מלבנות של חלונות (ז"צ פ"ט), הם המוזות והאסקופות המקיפות את החלונות מדי רוחות; מטה ומלבן (כלים פ"ח), פי' לבזבזין שבארבע רוחות המטה. ומענין זה ג"כ: שיקרא אחדא כרעא קאי ואמת מלבן לבוני (סנה ק"ד), פי' אותיות אמת הן אותיות מרובעות. ודע וראה שכל עיקרה של מלה זאת אינה אלא שנוי-הברה ממלת מרובע, בחלוף ר' בל' (המנוי לרוב) וע' בג' (הסוות נאוד זנצטא).
 (לבם) לְבַם (כלים פ"ד), κέλευθ, קעססעל. לבסים ראה פלזכסין. לבקן ראה לווקן.
 (לבר) לְבַר, מין אניה של בני מדינת Siburnia, שהיו עוברי-ימים מפורסמים, ונקרא ג"כ בורני (ראש זס): מדה דלברות (מגלה י"ו); ותר' באניות (זנכיס כ"ח ס"ח) בלבורנין.
 (לגא) לְגַא, (ז"ר כ'), האזענפעלל, מל"י λαγῶος = האזע. לגדקום (ירוש' סנה פ"ה), המשביר וזיקן הנוגרקום, ראה נוברקום.
 (לגז) מְלַגֵּז, היגאבעל: את הרחת ואת המלגז (סנה קכ"ז). ונגזר ממנו פעל: שנים שהיו אחוזין במלגז ולו גזין (סס ז"ב).
 (לגט) לְגַט, legatum, פִּערמאכטניס, טעסטאמענט: אב שכתב לגמין לבניו (סנהד' ל"ח).
 (לגי) לְגִי, (זרכו' ז"ב) לעגיץ (דיוויזיאן), העער. ב) צייגניס: קורא הקב"ה לגיונות שלו (וי"ר י"ו), ראה אלוגין.
 (לגל) לְגַל, ששאמעלן: לגלוגי עלי אהבה (ס"ה רנה, סניאני); (ב) פִּפאשטען: לגלג עליו אותו תלמיד (סנה ל'). לגלוגי חידלי (ז"צ כ"ה), פי' המוספי פחים. (לגם) לְגַם, או לוגמין או מלא לוגמין, מונדפאלל, שלוקק: לוגמו של בן אבטיח (ירוש' יונא פ"ח); השותה מלא

לונמיו (יונח ע"ג), בל"י λυγμός = דאם שלוקקען. ועיקרו בלשונות המזרחיות כמו: לגימה (= לְחִימָה), אכילה ושתייה: גדולה לגימה שהרחיקה שתי משפחות מישראל (סנסדרין ק"ג).

לגומיא: ונמצא בשושבין שלה דבר של לגומיא (ננד' רנה 3), פי' המוספי ע"פ ל' יוני: דבר מנונה.

(לגן) לגין א) (כלים פ"ג), λάγνηνος, פלאצשע. ב) מין בגד: ולבוש לגין דורך (ירוש' סנסדרין פ"ג).

לגין, גארטענבעטט: לגנה של תרומה (תרומות פ"ט), ובל"י λέγνη, ראגה, זויס, ותר' ושם חטה שורה חטין על לגנין (לפי גי' הערוך). לוגשא ראה לכש.

(רד) לודי, ludio, שפיעלער, שוישפיעלער: שניה מאכל לודים (טנת 1); זבין נפשיה ללודאי (גיטין מ"ז).

(לדן) לודנא (כמוזות ע"ז), שם שורף הנקרא בל"י λήδανον, ובל"ר lada-num, לאדאנגוממי, הנוסף מְעֵלֵי הַשִּׁיחַ ובל"ר cistus creticus, והשרף ההוא משמש לרכך מורסאות קשות (גלל טנת המוס אסר לו), וגם לקטורת.

(לדר) לודר, שפיעלער, שוישפיעלער, מל"ר ludo = שפיעלען; ושאל ללודר אמר מתי פלוטומיא נעשית (סמות רנה ל'). (להב) התלהב, ענטפלאממען. התלהבות, בעגייסטערונג.

(להט) היה לְהוֹט (= רָהוּט) אחרי דבר, עטוו. מיט בעגיערדע זוכען: לעולם אל תהי להוט אחר היין (3"ר ל"ו); שהיו להוטים אחר האדמה (טס כ"ג).

(להן) להון, לאַנגזאַם, געמאַכליך: ואני אתנהלה לאמי להוני (3"ר ע"ח); אמר הקב"ה לגבריא אל להונך להונך (וי"ר כ"ו); וכן ת"י לאמי להוני.

(לוה) מְלוּה, דארלייהער, גלייביגער. מְלוּה, דארלעהען, אנלייהען, הלואה, דארלעהען.

לְוָה, בעגליישען. התלוה עם איש, זיך ימס אנשליעסען: עם הארץ אסור להתלוות עמו בדרך (פסחים ע"ט). לְוָה, בעגליישונג, געלייט, רייזעגעזעללשאַטש: המהלך בדרך ואין עמו לויה (עירובין כ"ד); בני לויה. שם לווי, כנוי נוסף על השם העצמי: לא אוזב רומי ולא אוזב מדברי ולא כל אוזב שיש לו שם לווי (נגעים פי"ד).

(לוז) לֹוּ, מאנדעלבוים, מאנדעל; ולדעת אחרים: האזעלשטוידע, האזעל-נוס: תינגולת בכ"א יום וכנגדה באילן לוז (צכורות ח'). לוז שר שדרה, שם עצם קטן כדמות שקד שהאמינו עליו הקדמונים שהוא מתקיים ואינו נפסד לעולם: מהיכן הקב"ה מציין את האדם לע"ל אמר לו מלוז של שדרה וכו' אייתי יתיה קומוי נתנו במים ולא נמחה טחנו ברחיים ולא נטחן נתנו באש ולא נשרף נתנו על הסדן התחיל מקיש עליה בפטיש נחלק הסדן ונבקע הפטיש ולא הועיל ממנו כלום (וי"ר י"ח); אפי' לוז של שדרה שממנו מציין הקב"ה את האדם לע"ל נמחה (3"ר כ"ח).

(לוח) לֹוּחַ, טאפֿעל, פלאַטטע; טאבעללע, פֿערציכניס. לוח השנה, קאַלענדער. ליחה ולחלוחית בשרש לחה.

(לוט) לוטם (טנעיית פ"ז), מין צמח בשמ"י והוא לוט שבמקרא, דער עגיפֿ-טישע לאַטאַס.

לווטיין: מבקש לקבוע לו לווטיין (ילמדנו זלק). פי' המוספי בלשון יוני (λαῖτος) תשורה שלוחה למלאכי מלך ומדינה אחרת (לוי) לואי או הלואי, מלת הקריאה לתאווה ובקשה כמו לו בל"א, ווענן דאָך!

(לול) לול, היהנערהויו: לול של תרנגולים כיון דמחברא בארעא (טנת קכ"ג) ורפת ולולין (פסחים מ').

(לוך) לון בתענית, דיע נאכט איבער פֿאסטען. ליגה, דאס איבערנאַכטען. ליגה לילה, נאכטלאנער: נתן לאיש ליגת לילה (לוף) לוף (פסח פ"ו), מין צמח נקרא בל"י

ורומי
השונ
בשרי
(לוק)
(לות)
(לוב)
האנד
(לחד)
(לח)
לחות,
ליחה
להלוח
(לחי)
הקצרי
הבשר
לחיים
לחיי
חדא
בשלמא
למד
(לחם)
גי נסר
(ירוש')
לחמניו
(לחש)
איש,
ואם לד
בעשפרו
הלוחש

דומי aron, דראגון, נאטטערוואורץ. לוק
השוטה (עוקלין פ"ג), מין לוק מר. לוק
בשרש לייץ.

(לוק) לוקון (זרכות כ"ח) λευκόν = ווייס,
בלאנק, אדם הלבן ביותר.

(לות) *לות (לות, לותך, לותיה), מלת
היחס כמו אל בל"מ, צו.

(לזב) לזביו, לייסטע: טבלא שאין לה לזביו
(כלים פ"ג), ובל"י λαβίς, האנדהאבע.

(לחד) *לחוד, אלליין. לחדא, זעהר. לחוז
ראה הלזו.

(לחה) לחלה, בענעטצען, בעפייכטען. לה,
פייכטעס, פליסיגעס: נתערב

לח בלה. ליחה, שליים; אייטער. ליחה או
לחות, זאפט (אים טהיערישען קארפער):

ליחה לבנה; עיפוש הליחיות. לחלוח או
לחלוחית, פייכטיגקייט.

(לחי) לחי התחתון (חולין כ"ד), קינגנבאקקען.
ובתלמוד קראו „לחי“ לכותלים

הקצרים שבצדי הפתח מזה ומזה, ובל"מ פתח:
הבשר מכוי וכוי לחי וקודה וכוי ר"א אומר

לחיים (עירונין י"ח).
*לחיי, בטוי מצוי בתלמוד, ענינו כמו נכון,

טוב הדבר: אימא ליה דנעביד לי
חדא מסתוריתא אמר לחיי (חולין ס'), גוט!

בשלמא שמא שכח לחיי אלא שמא לא
למד וכוי (יונה י"ח).

(לחם) לחם או הלחם, צוזאממענקלעבען,
פערבינדען: כאדם שמלחם

בי נסרים (וי"ר ג'); המלחים את התריצין
(י"ט) טנת פ"ג), וכן בלי ערבי. ראה ש' הלם.

לחמניות (זרכות ו"ג), א. ארט באקקווערק.
(לחש) לחש א) לייזע שפרעכען, פלי-

סטערן; לחש לאיש, או את
איש, ימדם צופליסטערן, אינס אָהר זאגען:

זאם לחשך אדם לומר וכוי (זרכות ל'). ב)
בעשפרעכען, בעשוואַרען: לחש נחש;

הלחש על המכה (סנהד' ל'). ג) צישען,

קניסטערן: הנחש מלחשת והורגת (סמות זכס
ט'); ולחישתן לחישת שרף (לזנת פ"ג);

גחלים לוחשות (פסמים כ"ז) גליהענדע קאָהלען.
בלחש או בלחישה, לייזע: תפלה בלחש;

דהוה גרים בלחישה (עירונין כ"ג).
(לחת) הלחית, אויף אללען פיערען ליע-

גען: והיה החמור מהלך
והכלב מלחית (וי"ר ג'), פי' רובץ, ותר' ויגהר

ואלחת (לפי גי' סערוך), והוא כמו נחת בל"מ:
כי שם ארם נחתים, דמסגי על ליחתא דכרעיה

(ינמות ק"ג), פי' העורך שכפות רגליו
הפוכות גביהן למטה ותחתיהן למעלה והוא

הולך על צדי הכפות (ראה לוכסן).
(לט) *ליט, פערפלוכט. לטותא, פלוך.

(לטור) לאטור, דער פאַרטראגענדע, רעדנער:
ללאטור שהיה עומד על

הבימה (ספרי זרכס).
ליטור, כמו דילטור, אנגעבער, קלאַגער:

פייסנו לשלשה ליטורין (ירוש' מגלה
פ"ג) ראה אבדוקוס; ליטור יוצא ועורר עליה

(ירוש' זרכות פ"ג).
ליטרא, λίτρα, פפונד (פאן 12 אונצען).

לטריום, λάτρις, דיענער, זאָלדנער: רמז
ללטריום ודקרו אותו (פסיקתא זרכס).

(למש) למש: תפח תלטוש בצונן (פסמים
ו"ח), גראה שהוא מענין:

בחמימי לא דמטר שי (חולין ו"ז), שטיף
מאכען, ר"ל הקשות הנצק במים קרים כדי

שלא יתפח יותר.
(לי) *ליוא = לָאִי, וואָהין: כלפי לייא

(פסמי' ט'); כגני לייא (זרכו'
כ"ח). — ליידא מילה (זכגנון סירוטלני)

= לאיזה דבר, ר"ל למאי נפקא מינה.
(ליט) *לייט, פלוכען, ראה שרש לפ.

(ליך) *ליכא = לא-איכא, אין נאן.
(ליל) *ליליא, נאכט.

לילין, מין שדים: קופים ורוחות ושידים
ולילין (סנהד' ק"ע). לילית, נאכט-

איילע, מין עוף שיש לו לסתות כאדם: המפלת
דמות לילית וכוי ולד הוא אלא שיש לו

ימדס
זלוות
פונג,
בדרך
ז. שם
זאונ
יש לו
לדעת
זעל-
זו
ז קמן
ז הוא
קב"ה
של
ז ולא
ז ולא
עליה
זועיל
זודה
זמחה
זלע
קא
שמיי
זגיפ-
זלקן
זא
זרת
זאון
זאן
זולים
ז"כ
זמען
זינת
זילה
זל"ה

כנפים (כדס כ"ד); ומגדלת שער כלילית (עירונין ק') . וכמו לְ Strix (= נאכטאיילע) אצל הרומיים, כן יחסו גם ללילית ההרגל דמיון יחידים בשנתם: כל הישן בבית יחיד אוחותו לילית (סנת קכ"ח), ר"ל שידה מזקת את האדם בשנתו; ורבה בב"ח סיפר ממנה כמו משם עצם פרטי: לדידי חזי לי הורמין בר לילתא (ז"צ ע"ג), ראה הורמין. ובס' בן סירא השני נמצאה אגדה זו"ל: וכשברא הקב"ה אדם הראשון יחיד וכו' ברא לו אשה וכו' וקראה לילית מיד התחילו מתגרין זב"ז וכו' אמרה שם המפורש ופרחה באויר העולם וכו' מיד שגר הקב"ה ג' מלאכים הללו (סנוי סנסנוי וסמנגלוף) אחריה להחזירה אמר לו הקב"ה אם תרצה לחזור מוטב ואם לא תקבל על עצמה שימותו בניה בכל יום מאה בנים וכו' ולא רצתה לחזור וכו' אמרה להם הניחוני שלא נבראתי אלא להחליש התינוקות וכו' וכששמעו דבריה הפצירו לקחתה נשבעה להם בשם אל חי וקיים שכ"ז שאני רואה אתכם או שמכם בקמיע לא אשלוט באותו התינוק וקבלה על עצמה שימותו מבניה מאה בכל יום לפיכך מתים בכל יום מאה מן השדים וכו' עכ"ל.

(לין) *לינה (זכוס') = לית אנא, אין אני. לינן = לית אנן, אין אנחנו.

(לין) *ליוף, פֶּערבינדען. (ליין) הליין (בעד), פֶּירשפרעכען, בעפֶּיר-וואַרטען, פֶּערטהיידדיגען.

הלצה, רהעטאָריק; פֶּאַעזיע; איראָניע: בדרך הלצה, הלציי, רהעטאָריש, פֶּאַעטיש. מליין, אדוואַקאט; דיכטער. ליצן, שפּאַטטער: ליצני הדור. ליצנות, שפּאַטט. ליץ, מין מוזיק בלשון העם, נעקקייסט.

(לית) *לית = לא אית, אין. *ליתא = ליש.

(לך) *ליבא, דאס מישען: לא בעי ליבא (סנת קל"ד), פֶּי עירוב.

*לכא, lacca, לאקק, א. ארט ראַטהעם בוימהאַרץ, וועלכעס צום פֶּאַרבען

געברויכט ווידד: דבעי לדמיה ללכא (חולין כ"ס); מיא דחיוורי דצבעי בהו לכא (פסקי"נ"ג). (לכל) לכלך (= לחלח), בעפֶּייכטען, בע-שמוטצען: כי יגיח ירדן אל פֶּיהו ואין בהן אלא כרי לכלוך פה (וי"ר כ"ג); לכלוכי צואה (עקואות פ"ט); סדין מלוכלך בדם (כדס פ'י); ויונקתו לא תחדל זו לכלוכית שלו (ז"ר ס"ח, לפי גי' הערוך), כמו לחלוחית. (לכס) *לכיסא, λευκίσκος, ווייסלינג, מין דג: ואודנא דלכיסא (ירוש' כלאים פ"ח).

לובסן, λοξός, שיעף, שראַג: ב' שורות לוכסן (דנאי פ"ז); וכשהוא מתפלל מתפלל לוכסן (ירוש' עירונין פ"ד).

(לכש) לכש: אין מדליקין לא בלכש (סנת כ"י) וגירסת הערוך בלגש (וכן איתא זיכוסלמי: לוגשא) λύγος = בוימ-וואַללוויידע, דייע פֶּאַזערן דערזעלבען.

(לכת) *לכתא ומתנא (סנת ק"ג), עץ עקוס (סתליי זכזל), ראה לוכסן.

(ללב) לולב (א) פאלמצווייג: הייב בלולב (סוכס ע"ג); הדפין והלולבין (ע"ז ע"פ), פֶּי מכבדות (בעזען) הגת העשויות מלולבי תמרים. (ב) ובכלל נקרא כן הלבוב (קנאַספען, יונגע צווייגע) שמוציאין האילנות בתחלת הקיץ: לולבי גפנים (סנת פ"ח); לולבי האלה והבטנה והאמדין (סניעית פ"ז). ונקרא הלבוב הזה ג"כ: לולבי זרדים (עוקלין פ"ג), וכתב הר"מ: הוא הלבוב היוצא מן האילנות והרכה בני אדם כובשים אותו במלה ומים ואוכלים אותו חי (כזה זכר). ולולב הוא כמו לְלָב (ואות ו' סרסית), תר' ויוצא פרח ואפיק לבלבין.

*לוליבא דקרא (כדריס ע"ג), דאס אינגערע דער קירבים. וי"מ כמו לולב.

(ללי) לוליון (ע"ז י"ח) λαλιος, שוואַטצער, מין מֶשֶׁק.

לוליינית (כדריס כ"ח), מפרש בגמ' תספורתא יחידתא וכו' ראשו של זה בצד עיקרו של זה, דרך תספורת המתיחס אחר

איש
ברול
לולין
עם ה
(לם)
(למד)
איבען.
יום ה
למורה
איש ג
לימוד,
הייט:
נקראו
והקדמו
וזן חכ
זכמת
אצלם
תלמוד
דאס ער
תלמוד
שנתחב
והבאים
מבוארי
זלון):
במקרא
(ע"ט).
חלמו
ענינו
תלמוד
למוד
מדיסט.
לחכם
תלמוד
ה
לאיש
למד

איש ידוע שהיה שמו לולייך. לולניות של ברזל (ע"ז ח'), צ"ל לונכיות, ראה לונכא. *לוליתא: גירא דלוליתא (גיטין ס"ח), ע"פ פי' הערוך דאנגערקויל, חץ הנופל עם הברק לפי אמונת העם.

(לם) *לומא, מין מטבע: קיסטא דמורייסא בלומא (ע"ז ל"ד).

(למד) לָמַד, שליעסען, פֿאַלגען: מכאן אתה למד. — התלמד, זיך

איבען. לָמוּד או מלומד, געוואָהנט: בכל יום היה למוֹד לבוא וכו' (ז"ר י"ח); היתה

למורה להיות רואה יום ט"ו (כדס ל"ט); נחום איש גמזו דמלומד בנסים הוא (סנהד' ק"ט).

לימוד, אונטערריכט; דאס לערנען, שטודיום; דיע לעהרע, וויססענשאַפֿט; געוואָהנט-

הייט: יותר מלימודו. חכמות הלימודיות, נקראו אצל המחברים הידועות שהן הכנות

והקדמות לעיקרי החכמות (טעניות ולסהיות) והן חכמת המספר והשיעורים והתכונה וגם

חכמת השיר, הילפסוויססענשאַפֿטען, ונקראו אצלם ג"כ חכמות השימושיות או ההרגליות.

תלמוד א) דאס לערנען, שטודיום: תלמוד סביא לידי מעשה; שכת תלמודו,

דאס ערלערנטע. ב) לעהרע, וויססענשאַפֿט: תלמוד לשון עברי. ג) וביחוד נקרא כן הש"ס

שנתחבר בישיבות בכל ע"י רב ושמואל והבאים אחריהם עד רבינא ורב אשי ועד רבנן

סבוראי והגאונים (וניחוד רב יהודה אן רב יהודה גמון): לעולם ישלש אדם שנותיו שליש

במקרא ושליש במשנה ושליש בתלמוד (ע"ז י"ט). ובמובן הרחב כולל משנה וגמרא. —

תלמוד לומר, בסו"י זה מצוי הרבה בתלמוד וענינו לפי שמושו צריך לומר: שאין

תלמוד לומר; מה תלמוד לומר; יכול וכו' תלמוד לומר וכו'. תלמודי, טאַלמודיש; טאַל-

מודיסט. תלמיד, שילער. תלמיד חכם, שם לחכם שלא הגיע להוראה. מלמד, לעהרער.

מלמד תינוקות, קינדערלעהרער. למדן, כנוי שלמד תורה הרבה.

מלמד (= מלמד, אַכסענשאַפֿטלעך), שם

לאות מאותיות א"ב על שם צורתה (לדס נלי ערני ענינו הסלס, ונזכר נזה לָמַד לעהרען).

לימוד: עושה לו [לבוש של יין] לימודים בשביל שלא יחמיץ (נ"ק י"ג), מין

כסוי, וכן פירש"; תנור שבא מחותך מבית האומן ועשה לו לימודין (כלים פ"ה), כעין

חשוקים (רי"ע); כלימודים פטורים (זרכות ל"ח), כצורת לימודים. ומענין זה: צאו

ול כדום [את האבנים] (טבת קכ"ה), פי' כס אותם.

(למה) לָמַד, ענינו כמו שוא והבל: למה משה ואהרן אתם למה ודבריכם

למה (ילמדנו טמות), והרגום בחבלי השוא בחבלי למא.

(למן) לָמַן, עִיִּיִּיִּי, האַפֿען: ללמינה של יפו (ירוש' יונא פ"ג).

(למס) לָמַס: שכן בדי' יוני קורין לכלב למס (טבת ס"ג). מענין

למפדס, λυμώσσω, הונגערן.

(למף) לָמַפֿדס, λυμπαδός, לייכטע: לקבל נברשתא תר' עקידס לקבל

למפדס (ירוש' יונא פ"ג).

(למיץ) לָמַיִצא (ז"ר כ"ה), limax, ערד-שנעקקע (אַהנעגעהייזע).

(לן) *לָן = לנו, אונז, לונבא ראה לונכא. לונגית ראה אלונגית.

(לנדך) לָונכא, λυγγα, לאנצע: מהו ליה בלונכא (גיטין ע'); עד

שנעצו בו שלש מאות לונכאות של ברזל (סנהד' י"ד).

(לנת) לָונית של מרגליות (סה"ט רנה, לוארך) linea margaritarum, פערלענשנור.

(לסט) לָסטים (זכ' ליסטים) λυσθης, ריי-בער. ושה"מ לסטות (קדושין

כ"ט) או לסטיא (ירושלמי הוריות פ"ג) או לסטיות (ז"ע פ"ד). והפעל: לסטם, בערני-

בען: מלסטם את הבריות (ז"כ קכ"ג).

(לסת) לָסת, באקקע: והנככים אלו הלסתות (טבת קכ"ה) ותרי' להי לסתא.

(לעא) *לעא, זיך בעמיהען. *לועא, באקקע.
 (לעז) לעז, איבלעס נאכרעדען: ולעזה עליהם
 כל המדינה (פסחים כ"ח). הוציא
 לעז על איש, א. איבלעס גערעדע געגען
 ימזן פערברייטען.
 לועז, בארבאר, כנוי אצל העבריים לכל
 בעל לשון אחרת, כמ"ש מעם לועז;
 את עם גועז (= לועז) לא תראה עם עמק'
 שפה וכו', ראה רועץ. והלשון האחרת נקראה
 לעז: אבל קורין אותה ללועזות בלעז (מגלה
 י"ז), וכן בל' ערבי וסורי.
 (לעץ) רעונין (כלאים פ"ח), שם ירק, ולפי פי'
 הערוך: מעלדע.
 (לעם) לעם. קוען: לא ילעום חטים (פסחים
 כ"ט). לוף בשרש לוף.
 (לפא) *לפא, ברענגען: הדא בוצינא כד
 הוא לפא טבאית (ס"ט רנה,
 הנך יפה), ות"י ובער עליה וילפי עליה.
 (לפד) *לפדא, λοπάς, λοπάδος, טיעגעל,
 קאכסערפאל: פרורת"י לפדא.
 ונקרא על שם זה מין תבשיל ידוע: לפדא
 ודייסי ותמרי (סנה ל"ז); תאנין דעבדין
 מנהון לפיד (כדים מ"ט).
 (לפי) לופין (צככות מ"ד) מפ' בגמ' דנפיש
 זיפיה. דער גראסע ווימפערן
 האט (ראש שרש קף) והוא מל"י λοφία, לאנגע,
 שטייפע האארע.
 (לפל) לפלוף שבעין (נקולות פ"ט), אוי-
 גענשליים, ובל"ר lippus,
 טריעפאייניג.
 (לפס) ליפס, λοιπάς, שולד: פונה ליפס
 ושורף את השטר (סמות רנה
 מ"ו), ער שטרייכט אויס דיע שולד. — לפס
 ראה אלפס.
 לפסן (כלאים פ"ח), λαψανη, א. ארט וויל-
 דער קאהל, כרוב מדברי.
 (לפף) לפף = לפב, הערצען: כל העובר
 עבירה וכו' מלפפתו והולכת
 לפניו ליום הדין (קוים ג'). פערבינדען:
 תר' לחבר את האהל ללפפא ית משכנא

(ראש לייף). ג) וויקקעלן: והחל לא החתלת
 מכאן שמלפפין הולד בשבת (סנה קכ"ט).
 (לפר) לופר, ελαφρός, לייפער: בא הלופר
 ותפסם (צמד' רנה י').
 (לפת) לפת (כלאים פ"ח), מין שרש נאכה,
 ריבע, והוא ל' פרסי. — זוע
 הלפת, ריבזאמען, ראפפס. — לפתן א) כנוי
 לאיש בעל ראש עגול כלפת: הלפתן והמקבן
 (צככות מ"ג). ב) נקרא בשם זה בתלמוד
 כל הנאכל עם הפת, צוקאסט, צונגעמיעז:
 מיסב ואוכלה בלפתן (נגעים פי"ג). ונגזר
 מזה הפעל: ללפת בו את הפת. לצוי (צ"ג ע"ה)
 ראה טפף.
 (לק) לוקו, locus, ארט: מעט תפסה לוקו
 מאותה שבבית שהיא מצפה לה
 (רות רנה, ותלמוד חלקטי), פי' מעט תפסה
 [רות] מקום (ר"ל רק נעט עמדה צוקוס)
 בעבור נעמי המצפה לה בביתה.
 (לקה) לקה א) געשלאגען, געגייסעלט
 ווערדען: הרבה פעמים לקה
 ר"ע על ידי שהייתי קובל עליו לפני ר"ש
 (ערכין י"ו); לוקה ארבעים; ותר' יפפו שוטרי
 ולקו סרכי. ב) בעשאדיגט ווערדען, שאדען
 נעהמען: בסלע לקה; בהדי הוצא לקי כרבא
 (צ"ק ל"ג); כשהמאורות לוקין. ג) אנגעפויילט,
 מירבע ווערדען: עושנו בבית הבד עד שילקה
 (ינחות פ"ו). לקוי, ווייך, צארט: ושערו
 לקוי (ינחות פ"ו); קולו לקוי (סס), ובל"י
 μαλαχός = ווייך.
 הלקה = הפה, שלאגען, גייסעלן. מלקות,
 גייסערונג, גייסעלשלאג:
 חייב מלקות; ארבעים מלקיות. לקות (מולין
 כ"ה), שאדהאפשיגקייט, פערלעטצונג אס
 קארפער. ליקוי או לקות החמה או הלבנה,
 זאנגענע- אדער מאנדעספיינסטערנים.
 (לקח) לקח, קויפען, לוקח (ברי' לוקחים
 או לקוחות), קייפער: ונותנין
 ללקוחות ביו"ש (צ"ל כ"ט). מקח א) ראם
 קויפען, דער קויף: מקחו מקח; מקח וממכר.
 ב) פ"יו: מקחי התבואות; במקח השוה.

לקב
 לעין
 פ"ד
 הלכן
 קל"ג
 הערל
 שעויו
 בליש
 בנין
 (עזר)
 (סנה)
 את ה
 הילכ
 (מוס)
 (מיר)
 ב"ן ע
 (יח)
 (ט)
 מלקו
 בדיש
 (ס)
 לקטיו
 לוקמ
 לו לו
 לקמי
 (לקן)
 לקב
 לקני

(לקט) *לקט (= קטל: קטיל קני צאגנא),
 הויען: תר' חוטבי עצים לקטי
 אעין, ומוזה: שכירו ולקישו (עירוצין ס"ד),
 פי' חוטב-עציו.
 הלקיט, הערומלעזען אדער אויפלעזען לאס-
 סען: מהלקטין את המילה (סנת
 קל"ג), פי' שחותכין את הציצין שנשארו מן
 הערלה; ומהלקטין לתרגגולים (סס קנ"ה), פי'
 שעוזרין להם בלקיטת האוכל; ודרא לקיט
 בלישניה מהלקטין ליה (סס קנ"ו), והוא
 בנין הפעיל ע"ד לי' ארמי, כמו מהקרבין
 (עזרא ו' י'). — לקושים, קבוץ מאמרים. מלקט
 (סנת ל"ז), מלקחים שמרקמים וקוצצים בהם
 את הייער.
 הילקטי א) שפאטע, הילזע: אף הקרקס
 שעוקציהן קטנים והילקטיהן מרובין
 (מוספתא זעטער ראסון); כמנין הילקטי קיין
 (מיר ס'). ב) היגעל: הילקטי קטנה היתה
 בין שני בתים (סנת קנ"ז, ראה תוס' סס צסס
 י"ח), והוא מלשון: תל המת לקט (עירוצין
 י"ט), פי' המתרוםם.
 מלקוט של בקר (כלים פי"ו), לפי פי' הערוך
 העור שמשמין על עיני הבהמה
 בדישה. לוקטא לוקטא (איכה רצה, סעיר רצתי
 עס), גי' הערוך קטל פט א, ראה זה. —
 לקטיות ראה אלקטיות. לוקטין ראה אנקטמין.
 לוקטננטים, בל' איטליי luoga tenente,
 שטעללפערטרעטער: דוכס יש
 לו לוקטננטים (מדרש תהלים קנ"ט).
 לקטיקא (ילקוט זעפטים), lectica, זאנפאטע,
 טראגבעטט.
 לקון לקון (ירוש' זעטרות פ"ד), מין מטבע
 קטנה.
 *לקנא א) λεκάνη, בעקקען: לקנא דמיא
 (סנת י"ז וקי"ג), ב) שם עוף טהור:
 לקני ובטני שריין (חולין ס"ג).

(לקס) לוקס לוקס עד מתי אתה מכלה
 ממונן של ישראל (סוכס כ"ו),
 λύκος, וואָלף, כנוי למזבח.
 (לקק) לקקן, נאָשער. מלקק קערות, שים-
 סעללעקקער, שמאַראַטצער.
 (לקיש) *לקיש, שפאַטרייף: אי בכיר ולקיש
 כחדא (סנסד' י"ח).
 (לרט) לורטיא, laureatio, לאַרבועערקראַנץ:
 לורטיא של מלך (איכה רצה,
 טוונאָטס צטוליה).
 (לשך) לשכת הנזית (נדות פ"ד), שם לשכה
 גדולה שהיתה במקדש, ששם
 ישבה סנהדרין (סגדולס). לשכת השאים ראה
 השאי.
 (לשל) לשלשת, קאַטטה: היתה עליו לשלשת
 מקנחה בסמרטוט (סנת
 קמ"ז), פי' הערוך צואת תרגגולים. וקרוב
 ללשון שלשול.
 (לשן) לשון א) שפראכע, סציל, רעדעווייזע,
 אויסדרוק: שכונה מה לשון
 אומרת (סנסד' מ"ו); חייב אדם לומר בלשון
 רבו (סנת ט"ו). לשון חכמה, וויטציגע רעדע:
 רב אבהו כי הוה משתעי בלשון חכמה
 (עירוצין כ"ג). לשון נקיה או *לישנא מעליא,
 אנשטאַנדיגע (צאָטענלאָזע) שפראכע,
 Euphemismus. לשון הקודש (סוטס ל"ז), כנוי
 ללשון עברי. לשון הרע, פֿערליימדונג. ב)
 צונגענפאַרמיגעס: לשון של זהורית (יונא
 ל"ט), שטרייק, באנד; לשונות של ארגמן
 (ז"מ כ"ח); לשון ים, מעערבוזען.
 (לתי) *לתאי, גענוגטהואונג: משום לתאי
 דידי פקע (ז"מ כ'), מל"ר
 lito = בעפריעדיגען.
 (לתת) לתת, וואשען: אין לותתין שעורים
 בפסח (ספחים מ'), מלשון יוני
 λαύσις, דאס וואשען.

אות מ

(מאד) מאודי, אָפֶט: הענינים המקריים אינם חמידיים ולא מאודיים (מו"כ ח"ג פ"כ).
 (מאה) מאה, יאהרהונדערט: מאה הי"ט. למאה או ממאה, פּראָצענט: עשרה למאה.
 (מאי) מאי = מה, אמאי = על מה. מאימום ראה מימום. מאן בשרש מן.
 (מאם) מאום או *מאים, עקעלהאפֶט: של חרם דמאסה (סנת כ"ט).
 ושה"מ מיאום, עקעלהאפֶטיגקייט: מוקצה מחכת מיאום.
 (מאר) מארופה (סזיעית פ"ה), גראבשייט.
 (מאש) מאושבן (זכורות מ"ד), כנוי לאיש שיש לו אשכים גדולים.
 ראה אשך.
 (מבל) מבלוגה: עצי גופר וכו' זו מבלוגה (סנהד' ק"ח), מין אילן.
 *מובלתא. לאסט: טעין מובלתיה (ז"ר פ').
 (מבן) *מבאָנא או מְבִינָא (ז"ר ע"ט), בע-זען, וכן תרגום מטאטא, ראה ביון.
 (מבר) *מבָּרא (סנת ל"ג) (= מעָבָרא). פֶּאַהרע.
 *מברכתא א) mercatus, האנדעל, מארקט: מברכתא היתה עוברת בבאר שבע (ז"ר פ"ה), האנדעלסגעזעלשאפֶט; דברי דאתי למברכתא (עירובין מ"ז), מארקט. ב) μείραξ, דירנע: מברכתא חביטא ליה (כתובות י'), וחביטא הוא כמו חטיבא (לסה טס טט), כלומר חשקה נפשו בזונה.
 (מבת) מובאת: בזמן שהיא כעדשה מובאת (נעיס פ"ו), פי' הערוך כעדשה מכוונת, גענוי.
 (מג) מג או מגוש, שם לאצטרולוגים ורכהני הַפֶּל בבבל, מאגוס, מאניער: הלומד

דבר מן המגוש (סנת ע"ה).
 (מגב) מגוב (טנול יוס פ"ג), שם כלי עובר-אדמה ידוע, וי"מ הארקע (נ"ל) = זאממעלן).
 *מגביא גילא (סנת ק"י), ע"פ רש"י והערוך אלוין, מין מלח.
 (מגג) מגג, מין גמי: בחבל של מגג (פרה פ"ג); ג' חבלים הן של מגג ושל נצר ושל פשתן (עירובין כ"ח). מגוד בשרש גדה. מניזתא (ז"ו ל') ראה מגיסתא. (מגל) מגל-יד (כלים פ"ג), האנדזאָגע, מגרה קטנה.
 *מוגלא (חולין מ"ח), Eiter. מגלב, גייסעל, גייסעלשלאג: במר זפת ובמגלבין (וי"ר כ"ז); לך והכהו חמשים מגלבין (ילמדנו חא).
 (מגן) *מגן א) = חנם. ב) שכרא בר חריסר מגני (פסחים ק"ז, וגי' הערוך מגני), פי' שיצקו המים י"ב פעמים על תמרים. ג) חירם בנה לו פלטרין במגנין (ילמדנו זלצאסית), μαγνητα, צויבערייא, מאגישע קינסטע. ולדעת הח' זאכס מענין זה ג"כ: אסיא ד מגן מגן שוי (ז"ק פ"ה).
 (מגס) מגיס (כלים פ"ו), magis, שיססעל. מגיסטר פלטיין (וי"ר כ"ח), magister, פֶּאַר-שטעהער, Chef, ומזה: מגיסתא, מאגיסטראט: דינא דמגיסתא (ז"ק ק"ד).
 (מגף) מגפיים (סנת ס') ביינשיענען, מגניס המכסים את הרגלים.
 (מגר) *מגרא, נאכבאר. מגירתא (וי"ר ו'). נאכבארין. ראה שרש גור.
 מגירום (וי"ר כ"ח), μαγείρος, קאָך. מגיריון (ירוש' זילה פ"ה), μαγιστρειον, קיבע. מגוש ראה מג.
 (מד) *אמד: וליחות במיא ולימוד (גיטין ס"ז). אונטערטויכען, ראה ש' אמד.

מיד, ביהוד, (מדד) בדרך ה, קוטה ח, מדה (ק), אונמאָס (י"ב), התורה ו, ייגענש, ענשאָס, המדות, שטרענ, דער גנ, מ"ה), מ, יע דר, דער בי, שהערמ, (מדי) גיטין, (מדל) הדוא ג, הון ביו, (מדן) מדיניים, (קדושין) שם בח, מדן א, מ, (סנת ל') (מדד) (מלועז) *מדרא

מיד, זאכע, עמוואס: טעים מיד; כל מיד, כל דבר. ובא גם לשאלה: מיד בני הדדי תניא? (עירוזין כ'), בל"י $\mu\eta\delta\epsilon$, ניכט. (מדד) מדה א) מאס; מדת הלח או היבש, פליסיגקייטס-טרעקענעס מאס. בדרך ההשאלה: במדה שאדם מודד מודדין לו (קוטס ח'); שכל מדותיו של הקב"ה מדה כנגד מדה (סנסד' ל'). במדה, מאסיג. שלא במדה, אונמאסיג: נח שתה שלא במדה ונתבזה (ז"ר י"ג). ב) *modus*, ארט אונד וויזע: בייג מדות תורה נדרשת. ומענין זה: מדה טובה, גוטע אייגענשאפט, טוגענד; מדה רעה, איבלע אייגענשאפט, לאסטער. מדות, זיטטען: תקון המדות. מדת הדין, דאס פערפארען נאך דער שטרענגע דעם געזעטצעס. מדת הרחמים, דער גנאדענוועג. העביר על מדותיו (מעניט כ"ט), מחל על כבודו. שלש עשרה מדות, דיע דרייצעהן אייגענשאפטען, דיע גאטט אין דער ביבעל בייגעלעגט ווערדען. מודד החוס, טהערמאמעטער. מודד האויר, באראמעטער. (מדוי) מודיה, *modius*, געטריידעמאס, שעפעל: מ' מודיות בדינר (גיטין כ"ז).

(מדל) *מדלא (= מולא), פערמאגען, האבע: אפקיד מדליה גבי ההוא נברא (איכס רכס, רכתי צגויס), ותר' הון ביתו מדלא דביתיה (לפי גי' הערוך).

(מדן) מדינה, שטאט. מדיני, שטאטליך, פאליטיש; געזעלליג: ענינים מדיניים; האדם מדיני בטבע. כסף מדינה (קדושין"ח), אינלאנדישעס געלד. מדינת הים, שם בתלמוד לאיי הים התיכון וערי החוף. מדן או מדאן, בינדעל: כיון שהותרו ראשי מדנין שלהם (סוכה י"ג); מדאניאסא (שנת ל"ג), כמו מעדנות כימה. מדף בש' נדף. (מדד) מדד, ערדשאללע: לרבות כל עפר ואפי' מדר ואפי' חרסית (ת"כ מנורע), וכן בל' ערבי.

*מדרא (יומא כ"ג), גייסעל, פייטשע. והנוסחא הנכונה מ' דא, ראה שרש רדה.

מדרון: אבשיססיגע פלאצכע: שופכם במקום מדרון (פסחי"ג"ז), ותר' במורד במדרון. מדרקא: מאי אלל רי"א מדרקא (חולין קכ"א, לפי גי' הערוך, וצנוקסתנו: מרטקא), merda = אונראטה, קאטה, ראה אלל. (מדש) *מדושא: חומרתא דמדושא (עירוזין ס"ט), פירש"י מין בושם (ראה טרס חונר).

(מה) (מה א) מלת השאלה: מה נפשך? וואס וויללסט דוא? בטוי שמשתמשים בו בעלי התלמוד במקום שלא ימנע אחת משתי הנחות ומאצא הדבר שוה בשתייהן. מה בכך? וואס ליעגט דאראן? וואס שאדעט עס? אהוב את השמא ושנא המה בכך (ד"א זוטא פ"ח). דברים של מה בכך, אונניטצע רעדען, גלייכגילטיגע דינגע, מה מצינו, מדה ממדות הדרש לחכמים בתורה בלימוד דבר מן הדבר הדומה לו. (ב) כנוי מצטרף: מה שעשה עשוי; אין לו מה יאכל; מה שאין כן ב... וואס בייא... ניכט דער פאלל איזט. ג) = איזה: זמן מה, אייניגע צייט; בצד מה, אין געוויסער הינויכט, אייניגערמאסען. מהו = מה הוא. קמה = קמו: כמה שנאמר. - קמה א) וועפעל; פיעל: כמה שנים; זה כמה, שאן לאנגע; (ב) וויע- ווייט: בוא וראה כמה גדול כחה של מלאכה (ז"ק ע"ט). מהות, דאס וואס; דאס וועזען. (מהה) מהוה (= מחוי), פערפוילט: מטלית המהוהה (כס כ"ו); מהוהה שטלאה על הבריאה (כלים סכ"ד). ובנפעל: ג' על ג' שנמהה ממנו חוט אחד (סס פכ"ז).

(מהו) *מהוה, דאך, וועניגסטענס: איהו מיהו דזיל באפיה (ע"ז נ"ח), בכ"י $\mu\epsilon\tau\alpha$ מינדער. מהט ראה מחט. (מהל) מהל, בעשניידען (א. קינר): יומא דעיבא וכו' לא מהלינן (יבמות ע"ז); נולד מהול; דער בעשניידענדע. מהל ראה מוחל. מהולתא בש' נהל. מהומה בשרש הום.

ובד-
(מל)
ערוך
פרה
מגג
מגוד
זתא.
גרה
פת
זכהו
דיסר
ציון
רים.
מנדנו
ישע
"כ:
ועל.
אר-
תא.
"ד).
ינים
"ו).
גור.
דיון
כע.
"ז).
מד.

מהר) מהירות, שנעלליגקייט.

*מהרקא, פערטראגסאורקונדע: במוהרקיי

ואבורגני (עירוזין ס"ג);

מוהר קייהו דהני בספטא דמלכא מנח(צ"נ ע"ג).

מהת) *מידת, דאך: קתני מידת; אודו לי

מידת. ראה מיהו (צט' נסה).

מוח) מוח, געהירן: כמדומה לי שאין לו

מוח בקדקדו (יצנות ט'). המוח,

ער וויכט, אויפגעלאזט ווערדען: מבושל שלא

נימוח (צרכות ל"ח). מוך בשרש מך.

מוט) מטמא, וואנקען: ורגל מטממת

(פתיחת איכה רנה).

מול) מול בעשניידען (א. קינד), ושה"מ:

מילה. ואולי משי' זה *מי ל ת א,

אדערלאס: ביומא דעביד מילתא (חולין קי"ח),

זיך צור אדער לאססען.

מום) מום, געברעכען. ונגזר מזה הפעל

הומם: שהומם בו ביום (תנורה

י'), א. געברעכען בעקאממען.

מור) המיר דתו (סוכה י'), זייגען גלויבען

וועכסעלן. מומה, דער זייגען

גלויבען געוועכסעלט האט, אפאסטאט. דרש

כמין המר (לפי נוסחת הערוך), הוא מין

דרשה מיוחדת בפי המקראות ע"ד תמורה

וגמול ומדה כנגד מדה: אמר להם ר"ג הניחו

לי ואדרשנו כמין המר כשם שימעשיה מעשה

בהמה כך קרבנה מאכל בהמה (סוטה ט"ו);

ריב"ז היה דורש מקרא זה כמין המר מה

נשתנה און וכו' און ששמעה וכו'. וזה: דורשי

המרות (לפי נוסחת הערוך, ונוסחתנו: דורשי

המורות) היו אומרים הזרוע כנגד היד וכו' (חולין קל"ד).

*במר = בתמורה, אנשטאטט,

פיר: תרנגולת טרפה היא ויהבה ניהליה במר

דשחוטא (חולין ל"ד); לזבוני תיבא דאטמא

במר דכנתא (צרכות ל').

מות) מיתה, דאס ששערבען, דער טאד, דיע

טאדעסארט: מיתה משונה,

א. אוננאטורליכער טאד; מיתה בידי שמים

או בידי אדם; ארבע מיתות ב"ד. *מותנא

(תענית כ"ח), זייכע, פעסט.

(מז) *מוזא דשמכי (קדושין כ"ג), א. האנד-

פאלל (צוויבעלן).

(מזג) מזג א) מישען: יין מזוג (פסחים ק"ג),

מעורב במים. ב) איינשענקען:

מזוגין את הכוס (צרכות כ"ח). ובלשון העם:

מזוג, שענקער; מזוגה, דאס שענקען, דער

אויסשאנק. מזג, פערשמעלצען. התמונת

הקולות, דאס פערשמעלצען דער טאנע, האר-

מאניע. מזג, מישונג, געמיטהסבעשאפענע-

הייט, טעמפעראמענט: מזוגו של מלך רעה

(צ"ר כ"ח). מזג חם, הייסעס, סאנאווינישעס

טעמפעראמענט. מזג קר, קאלטעס, פלעג-

מאטישעס טעמפעראמענט. חם-המזג, סאנ-

גוויניקער. קר-המזג, פלעגמאטיקער.

(מזוז) מזמז: נתמזמו בשר (חולין נ"ה), פי'

שנתרפה; ובת"י: עישו בכא

על צערא דשינוי דאתמזמיו (צכ"א ל"ג ד').

(מזי) *מזיא, דאס האאר. שקל מזיא (נגלה

י"ו), זיך דאס האאר שעערען.

מזדונין ראה בשם הגדסה. מזל בשרש גזל.

מזמו בשרש מזו.

(מזם) מזומט, געזאנג, בעלוסטיגונג: לראות

במזומטי חתן וכלה (סגיגס י"ד),

ותר' ושניהם בנעימים ושניהון במזומטין.

(מזור) מזר, שפינגען: משישאו ויתנו בה

מזרות בלבנה (גיטין פ"ט),

פירש"י נשים המוות בשוק לאור הלבנה

ודרכן לשוח שיחות בשלות ולדבר בחשודות

שבעיר. ובירושלמי (סוטה פ"ה): מוצרות

בלבנה; ובתלמוד שם: מצרן עמר. ומזה:

עשאה מזור (ירוש' סנה פ"ג), פי' פתילה

שזורה בירים; וכן: אהן דעבד ממזור הייב

משום טוה (סס פ"ז).

מזור (= מצע), טעפפיד: המיזרין היוצאין

מן המטה (כלים פ"ט), וכן בלי ערבי.

ממזר, שם בתלמוד לנולד מבעילת זנות (כסה

חולס"ט).

מזריין (פסחים ק"ו), בלי ערבי מין עשב

משלשל.

(מה) *מיחא, מעהל: רבין האית ביה מיחא

סנה) בתבש (מחא) בהרא מעשה (מחג) (מגיג) (מחד) מחאה מחאה המחז ביד (ס) המחז ושה"כ הפקה. מומח אתמח ערפאו דין מ ב"ד ג נער, (מחט) (צ"לס) סוקסו (בעשט) אבארו וכו' ו זכאסיי חמש: ישראל (מחי) (מחל)

(סנת ל"ז). ומה הפעל מחא, פי' נתן קמח בתבשיל: לממחא בחסיסי (פסחים ט').
 (מחא) *מחא (א) שלאגען. (ב) וועבען: דמחא ביה ממחא (סנת כ"ח);
 בחרא מחיתא מחתינהו (סס קנ"ח), ותרי מעשה אורג עובד מחי.
 (מחג) מחוג, ווינק, געבערדענשפראכע: דלא ידע מאי מחוי ליה במחוג (מגיגה ט'); פרסאי במחוגא משתעי (זרכות מ"ו).
 (מחה) מחה באיש או ביד איש, ימדם עטוואס פֿערוועהרען. והשם: מחאה, פֿערוועהרונג, איינשפראכע, פֿרָטעסט; מחאה שלא בפניו (ז"צ כ"ח).
 המחא (א) ערוויכען, אויפלאזען (אין וואססער): הרדל שלשו מע"ש ממחו ביד (סנת ק"ט). (ב) אנווייזען (צור צאהלונג): המחאו אצל חנוני או אצל שלחני (ז"מ ק"ח). ושה"מ: המחאה, אנווייזונג, אססיגנאציען. המָחָה, ערוויכט, אויפגעלאזט ווערדען.
 מומחה (א) ערפראַכט: ולא בקמיע אע"פ שהוא מומחה (סנת כ"ג), מענין: אתמחי גברא ואתמחי קמיעא (סס ס"ח). (ב) ערפאהרען, געשיקט, געלעהרט: רופא מומחה; דיין מומחה; ב"ד של מומחין (ז"מ ל"ז), הפך ב"ד של הדיוטות; הראה למומחה, זאָנקעגן-נער, בקי.
 (מחט) מָחַט (א) פֿאַן שטויב אָדער אשע רייניגען: מוחטין את הפתילות (ז"לס ל"ז), דאס ליכט פוטצען (ויגיס נקומות סנומחא: מהט), והוא קרוב ללשון חמט (בעשטויבט ווערדען), ראה שרש חמט. (ב) אבאָרטירען: ופרות שלהן מתעברות ויולדות וכו' ולא היתה אחת מהן מוחטת (ילמדנו זרלש"ס), פי' מפלת נפל. ואוליגם זה משרש חמט: תרי ובחורי ישראל הכריע ועולמי ישראל אחמיט. מחט בשרש חיט.
 (מחוי) מחוילא דמטכסין (ז"ר ע"ז), אגודה של משי.
 (מחל) מחל (א) פֿערגעבען, נאכזעהען: מחילת העון (סוטה י"ח); מחל

על כבודו. (ב) ערלאססען, אויף עטוואס פֿער- ציכטען: מחל חוב; מחל על זכותו. והשם: מחילה.
 מוחל זאפֿט: מוחל היוצא מן הזותים (טיסות פ"ט); נפל לתוכו יין או חומץ ומוחל (סנת קנ"ד), מיץ היוצא מן הפירות. (מחם) מחמד, שם נביא הישמעאלים, Muhamed. מחמדי, muha-medanisch; Muhamedaner.
 (מחין) מחין שם כלי חרס ידוע: בשולי המחין (כלים פ"ג).
 (מחק) מחק, אבווישען (א. שריפֿט); אב-שטרייכען (א. מאַס): אין מוחקין במקום שגודשין (ז"צ פ"ט). ושם הכלי המיוחד לזה: מחוק (כלים פ"ז), שטרייכהאַלץ. מחק, דייע פֿערווישמע שטעל-לע איינער שריפֿט.
 מחק, אבשטרייכען (א. פֿעלל פֿאַן דען האַרען): והמעבד את עורו והממחקו (סנת ע"ג).
 (מטא) *מטא קאַממען, רייכען, געלאַנגען; ריף זיין: מנקיש חאיני שביק הנך דמטו ושקיל הנך דלא מטו (מגיגה ט'). אמטא = המציא. אמטו להכי = אמטול הכי, דארום.
 מטו או מטותא, דאס ביטטען ארער בעטען. במטותא מינייכו (סנת קי"ט), בבקשה מכס.
 (מטח) *מטחאתא (גיטין ס"ט), פי' הערוך ירך, היפֿטע.
 (מטט) מטטור או מטטורן, metator, אָב-מעססער, שם לפקיד ההולך לפני הצבא לשום להם מקום לחנותם: אני הולך לפניהם מטטור (ילמדנו כי תשא). ונקרא כן בכלל כל ההולך לפני איש להורות לפניו ולהיות לו לעינים: וישמע בלק כי בא ברעם ששכחו מטטור לפניו (סס); נעשה קולו של הקב"ה מטטורן רמשה בשעה שאמר לו עלה אל הר העברים (ז"ר ט'). ומה שם מטטורן המלאך שליחה האלהים (הקדמ ג"כ

האנד-
 ק"צ)
 נקען:
 העם:
 דער
 זמנות
 האר-
 פֿענ-
 רעה
 ישעם
 פֿלעג-
 סאנ-
 פ"י
 בכא
 ג"ד)
 זנגלס
 ערען.
 גול.
 דאות
 י"ד)
 ין-
 בה
 י"ט)
 לבנה
 ודות
 צרות
 זזה:
 זילה
 חייב
 צאין
 רבי.
 דאס
 ושב
 וחא

סר הפנים) : ואל משה אמר עלה אל ה' זהו מטטרון ששמו כשם רבו (סנסד' ל"ח). ולדעת אחרים הוא מל"י μεταθρονος = נאך דעם טהרפאנע, ר"ל העומד אחר כסא הכבוד. ולדעת אחרים עוד הוא Mithras (רוח הסנס) אצל הפרסיים, הנקרא בתלמוד: מטטרדי (ע"ז י"ח).

(מטך) מטכסא (א) μεταξα, זידע : אחד בידו מטכסא ואחד בידו פלפלין (מכחונא מרונה); לביש מטכסא (סנת כ'). (ב) μεταξύ, צווישענרוים, מיטטע : מטכסא דמדינתא (ז"ר ס"ג). (מטל) *מטול, וועגען, ווייל. — מטולטלת ומטלטלין בשרש טלל.

מטליא, מין קטנית : הוא מטליא היא פסיליא היא שעועית (תוספתא מעשרות פ"ג).

מטלון, μεταλλον, בערגווערק : מלך ב"ו יש לו מטלון של טרודין (זמד' רנה ז'), מחפורת של מתכת, ששמה יגורשו הפושעים לעבוד עבודה; תיטרד למטלון (דנריס רנה ז'). מטלית בשרש טלה. מטמט בשרש מוט. מטרדי בשם מטטור.

(מטר) מטריין, μητρα, געבארמוטטער, טרפחת : עיקר מטריין לא היה לה (ז"ר ס"ג).

מטרונה או מטרונית matrona, עדעלפריוא. מטרפולין, μητρόπολις, הויפטשטאדט : עתודה ירושלים להעשות מטרפולין לכל הארצות (סמות רנה כ"ג).

מטרפס, τροπος, ווענדונג, אומקעהר, השבת גמול : שקלתה מיכל למטרפסה (סנסד' כ"ח); דאשקליה למטרפסיה (פסחים כ"ז), פי' גמול.

*מטרתא (א) וואנטפאסטען : ת"י החזיקו המשמר אתקיפו מטרתא. ואולי מזה : הפוכי מטרתא למה לי (כתובות י'). דהמפרשים פירשו מענין : (ב) metreta, פאס, טאננע : כל יומא שדר ליה דהבא פריכא במטרתא (ע"ז י').

100 (מין) (מין) מין, מלת השאלה : מי אמר ר' הכי? ובתלמוד ירושלמי יבא מין, פאן. *מיי (נירוסלמי) = מאי, וואס *מייא, וואססער. מי-האף (כדס כ"ד), מי-אפר, לויגע. מי-דבש, מעטת חלב, מאלקען. מי-מחצב, מינעראלוואס מי-מלח, זאלצוואססער, מלח הגימס מי-המלך, קאנגיסוואססער, שידעוואס שם לתערובת חומץ החנקיי וחומץ המלח אשר ימס בהם הזהב. מי-פירות, זאסס פריכטען. מי-רגלים, אורין. *מיין דוכרי "מים העליונים" (אלל סמקובליס), שם של האלהי היורד מלמעלה : ונגד זה נקרא נוקבין או "מים התחתונים" — הכנת והתעוררותו מלמשה לקבל השפע האלהי חולי מים, וואססערזוכט. מים ברא קאפף-וואססערזוכט. מימיי, וואססעריין. (מיד) *מייך, אונטערבעטטען, ראה ש מך. מיל בשרש מל. מיל בשרש מלל. מימוס בשרש ממס. (מים) מיימים היא צריכה (ז"ר מ"ה), מיילדת, העבאממע, מימינו = מיאόμααι = ענטבינדען. מים בשרש מין (מין) מין (א) ארט, גאטטונג; (קויפמאָנגי אַרטיקעל. (ב) דאס (מאָנגל. ווייבל). געשלעכט : סימן המין. (ג) דאס שלעכט אין ד. גראממאטיק : מין ומספר. דאס מענשליכע געשלעכט : קיום המין; א היא דרך ישרה וכו' כל שהיא תפארת לעושי ותפארת למין האדם (לכות פ"ג), כצ"ל ספ. (ד) שם כת ידועה הנקראת ע"ש מאי הפרסי שהתחבר לנוצרים, והוא האמין בש רשויות, פועל טוב ופועל רע. וחז"ל בשם זה את הניצרים החדשים בישראל הגליונים (ראס זה) וספרי מינים (סנת קי ראס סס). והושאל ג"כ לכל פוקר באמין בכלל, קעטצער. מינות, קעטצערייא : בקי חכמים לגנוז ס' קהלת מפני שמצאו דברים נוטים לצד מינות (ריס קהלת רנה *מינא, mina, א גריעכישעס פאונד

100 דראכמען : שב מינאי תרבא (סנת קל"ג).
 מיץ מיין, זאפט * מייץ, עצם עיניו: חזייה
 דהוה מייץ ופתח (סנת ק"ח).
 (מיר) * מייר = אמר.
 (מיש) מייש (חניד כ"ט), בל' ערבי מין
 אילן, ואמרו שהוא הנקרא
 לאַטוסבוים; דודאים מיישין (3"ר ע"ג), פרי
 אילן מייש.
 (מד) * מוך, אונטערבעטטען : מוך שקיד
 וגני (צרכות כ"ט); למימך תותיה
 (זילס י"ד); הוו מייכי ליה נמטי (3"ר פ"ד).
 ותר' רפדתי מאכית. ומענין זה שם: מוך,
 שם כולל לכל דבר העשוי להצעה ושממלאים
 בו כרים וכסתות, צמר גפן או פשתן הסרוק,
 או חוטים הנפקעים מן הבגד, וכן נקרא בל'
 ערבי הפשתן הסרוק אלמ"ך: ישן ע"ג מוכין
 (קדושין כ'); מוכין שהסרוק מוציא (3"ק קי"ח).
 * מכא : זוזא מכא (סנת קכ"ט), אבגע-
 קוועטשט, אבגעריעבען, מל' מעד
 בהשמטת הע' כדרך ל' ארמי.
 (מבד) * מכדי, מלת החבור לשאלה: מכדי
 שקולין הן (3"ק ג').
 (מבך) נמוך, ניעדריג: גדר שהוא נמוך
 (כלים פ"ד); נמוכי-רוח (סוטה
 ט"ו). מכמך, צערדריקען: שנתמכך בבנין
 (סנהד' ק"ח), מל' מעך בהשמטת הע'.
 (מכן) מוכני = מכונה א) געשטעלל: מוכני
 שלה בזמן שהיא נשמטת (כלים
 פ"ח). ב) מאשינע: השוחט במוכני (חולין
 פ"ו), וכן בל' *μηχανή*, ובל"ד *machina*.
 (מכס) מכס, צאלל, מויט. מוכס (סנת ע"ח),
 צאללנער. מכסה ראה טמסה.
 מכסטנים, *μειστηρες*, הייסטער אים צאל-
 קע: בשעה שבקש משה להעמיד
 בכסטנים על ישראל (מכילתא יתרו).
 מוכסם (ע"ז י"ד), *μύξα*, א. פללוימענארט.
 (מכר) מכירה, *μάχαιρα*, זאבעל: מכרותיהם
 ל"י הוא שקורין להרב מכירה
 (תנחומא ויחי). מכוש בשרש נכש.
 (מכת) * מכותא: רבה זכו' צייר מכותא

(גיטין ל"ו), פ"י ספינה, וי"מ תורן; באסקריא
 דמכותא (כמוכות ס"ט).
 (מל) מיל, *mille* (טויזענד שריטט), א.
 ראמישע מיילע (= 1/3 דייטשע
 מ.), ובתלמוד שיעורו אַלפִּים אמה. — ראה
 שם ספיטס.
 מילד, *μελία*, עשענבוים: אמלתראות של
 מילח (עירונין ג'). וי"מ עץ שגדלים בו:
 מילין, גאללעפפעל: מי מילין (גיטין י"ט),
 בל' *μύλον*, אפפעל.
 (מלא) מלא מקום איש, ימדם שטעללע
 פערטרעטען, ימדין פערטרעטען.
 נתמלא זקנו (חולין כ"ד), א. פאללען בארט
 בעקצממען. — מלא, פאללשטאנדיג: תודש
 מלא, חודש שר שלשים יום. ובעלי המסורה
 והמדקקים קראו מלא למלה שנכתב בה אות
 הנח: מלא י'. מקרא מלא (זיכר ע"ג), מפורש.
 כמלא = כשיעור: כמלא נימא (צרכות מ"ז);
 אם יש בין גסר לגסר כמלא גסר (סוכה י"ח).
 מלוא עיניו, זאווויש דאס געזיכט רייכט,
 זאווויש דער געגענשטאנד זיכטבאר איזט.
 במילואו, פאללשטאנדיג, גאנצל'ך: קרפף
 שנפרץ במילואו לחצר (עירונין כ"ה), פ"י
 בכל רוחב הכותל; כשהלבנה במילואה, בייא
 פאללמאנד.
 מלאי, וואַארע: חנות של ישראל ומלאי
 של ישראל (פסחים ל"ח), פ"י הסחורה
 שהיא מלואה של החנות; מלאי השילו על
 בעלי בתים (סנת כ"ו), פ"י שנתנו (ס"ח) סחורה
 לבעלי בתים שישחרו בה למענם; משרבו
 מטילי מלאי על בע"ב רבה הישחר (סוטה
 מ"ט); מטיל מלאי לכיס של ח"ח (פסחים
 כ"ג), פ"י נותן סחורה לת"ת להשתכר בה.
 ראה ג"כ שרש מלע.
 מלא פום, שם לנקודת החולם [י]. אצל
 העהפתים; ואחרים קראו כן לנקודת
 השורק [ו].
 מולא, *mulus*, מוילטהיער: מולאות של בית
 רבי (סנת כ"ג); כמין מולא של
 נחשת (פסיקתא סוטה).

(מלג) מלג, אברופפען : מולגין את הראש ואת הרגלים ומהבהבין אותן באור (ז'נס ל"ד), פי' שמעבירין הישער מעליהם במים רותחין, ואמרטה משער ראשי תר' הסורי ומלגית סערא דרישי, ראה שרש מרג. וקרוב לענין זה : נכסי מלוג (ז"ק ל'), שם לנכסי האשה שהבעל אוכל פירותיהם והם על אחריותה שאם פחתו פחתו לה ואם הותירו הותירו לה, ובל"ר = mulego = מעל-קען : שפחת מלוג היתה (ז"ר נ"ה).

*מלוגא דשטרי (כתובות פ'), $\mu\lambda\gamma\acute{o}\varsigma$, לע-דערוצק.

מולגיא ללבב (וי"ר י"ג), מצלקע, מי חלב שהם טובים ללב (ר"ל לחם, כענין סאטרו: סהיה גונח ונלכו, ז"ק פ'). מלגו בשרש לגו.

מליגלה (ירוש' חלה פ"ח) $\mu\epsilon\lambda\iota\gamma\acute{\alpha}\lambda\alpha$ = האניג-מילך, פי' עוגה הנלושה בדבש וחלב.

מלוגמא (סביעית פ"ח) $\mu\acute{\alpha}\lambda\alpha\gamma\mu\alpha$, ערווייכענ-דעס פפלאסטער.

(מלו) מלזומא (זרכות כ"ג) $\mu\acute{\omega}\lambda\omicron\varsigma$, געוויכט. (מלח) מלוח, געזאלצען, זאלציג: מים מלוחים. מליח, א. איינגע-זאלצענע שפיוזע: הביא לו מליח (זרכות מ"ד), המתקן ע"י מלח, כמו דגים. *מילחתא (סנה' ע"ג), זאלצברענגערייא.

מלחת: חור וכו' שאכלתו מלחת (חסלות פ"ג), פי' רקבון.

(מלט) מלטמיא א (חסלות פ"ז), שם למקום שיש בו חתיכות איברים של מת, מל"י $\mu\epsilon\lambda\omicron\text{-}\tau\acute{o}\mu\omicron\varsigma$, שטיק איינעס גליעדעס. ב (ז"ר נ"ח), $\mu\epsilon\lambda\iota\tau\omega\mu\alpha$, האניגעבאק.

(מלי) מוליא או מולייחא א (עירובין כ"ו וז"ז כ"ד), היוגעל, תר' סוללה מליחא. ב) האי מולייחא (פסחים ע"ד), עוף ממולא בבשר. ג) מילי מולייחא (ז"ק ק"ט), דעת המשביר מל"ר malus, שלעכט.

מוליון (ע"ז י"ח), לפי פי' המוספי מל"ר = mulio = מולטהיערטרייבער.

מוליאד (סנה' נ"ח), $\mu\upsilon\lambda\iota\acute{\alpha}\rho\iota\omicron\nu$, א. קופפען-נעס געפאָס, וואַרמעס וואַססער דאָרין צו בערייטען, כלי כעין טהעעמאשינען שלנו, אלא שהגחלים בו מבחזין והמים מבפנים. (מלך) מלך, יאָמר גם כן מראשי ישיבות בבבל, מן האמוראים עד רבנן סבוראי והגאונים. מלכות, רייך: מלכות שמים. ארבע מלכויות (סעטנדו חת ישראל), הן בבל פרס ויון ורומי (ונפני סיראס כתצו: אדום). ונקראה מלכות יון (סעטלה על ישראל חת מלכות פרס וגזרה גזרות רעות עליהם): מלכות הרשעה.

המלך, זיך בעראטהען, זיך אנדערס בעזינגען. מלך = מה לך: חשבונות של מלך (סנה' ק"ט), פי' של מה בכך.

מלביא (דברים רנה חלה), פי' אשה חולה. מל"י $\mu\alpha\lambda\alpha\chi\iota\alpha\varsigma$ = קראַנקליך.

מלכניקי (ירוש' סנה' פ"ו), $\mu\alpha\lambda\acute{\alpha}\chi\eta$, מאַל-ווע, מין צמח.

(מלל) מללה, וואַרט, רעדע. ברבוי: מלים, וואַרטע; מלות, וואַרטער. כבר מלתך אמורה (ז"ר ס"ו). מלה במלה, וואַרט פֿיר וואַרט וואַרטליך. — *מילא או מילתא, וואַרט, זאָכע: מילי דעלמא, וועלטליכע דינגע. עבד מילתא, זיך צור אַדער לאַססען. ממילא (= מן הדבר), פֿאַן זיך זעלבט: כל מידי דאתי ממילא שפיר דמי (סנה' י"ט). מלול, רעדע, שפראכע: ומלולו בפיו (זחולה), דאס פֿערמאַגען צו שפרעכען, ותרי איש דברים גבר דמלול.

מלל א) צעערייבען: ברית כרותה לפשפש שכל המוללו מריח בו (נדה כ"ח); המולל מלילות של חטים (מעשרות פ"ד), פי' המשפסף בידים להפריד הגרעינים מן השבלים. ב) = בלל, מישען: אין מוללין את הקדירה בפסח (פסחים נ'), פי' נתינת קמח לתבשיל. ג) פֿערזיימען (א. קלייד): מפני שהוא מולל (כלאים פ"ט); והוא מלשון: מלל א) זוים: ג' על ג' שאמרו חוץ מן המלל (כלים פ"ח), ולפי פי' הערוך

הוא לא (ס) (ס) מל

רנה מל

מל

מל

כותח (ירוש' מל)

מיל

מל

ראח (מל)

מולין מלעי (מל)

ירוש' ורע (מל)

טיש (מל)

סורי (ז"ח) (מל)

דיום

למילת (סנועות כ"ו) ; שבישביל משקל ב' ; כלעים מילת שנתן יעקב ליוסף וכו' (סנת י') ; אצטלא דמילתא (ז"ו י"ז). ובל"י *μαλλός*, וואללע.

מלתא: שם לחלק היך באוזן : אין רוצעין אלא במלתא (קדושין כ"ח) ; ויש באוזו ויש במלתין (סנות רנה ו'). מלתרא ראה אמלתרא.

(מם) מם, שם האות הי"ג מאותיות א"ב. מם פתוחה ; מם סתומה.

(ממל) ממל, שם לאבן שעוצצין בה הזיתים ; ומבית דממל (נטענות פ"ח).

מלשון מלל א) ע"ד ממש מן ממש, וגם בל"י *μαλλός* = מיהלע. ממילא בשרש מלל.

(ממן) ממון, *mamma* = פערמאגען, אייגענטהום, געלד. דיני ממונות, געזעטצע אין רעכטסאצאנען.

(ממם) מימום, *μῦμος*, שוישפיעלער : שהם מביאין מימסין לבתי טטריות

(ז"ר פ'). ממר) ממרו (גיטין ס"ט), מין צמח מועיל לרפואה לכאב החניכים. ממש בשרש ממש.

(מן) *מן ווער. מנז = מן הוא. מני = מן היא ; לא תימרון מנו אלא מני (סנת ק"ו).

כמאן א) = כמי. ב) = כמו : חבורי אובלין כמאן דמפירתי דמי (חולין ע"ג).

*מנא א) = כלי, געפאָס, געשירר ; קלייד. ב) מין מטבע קטנה כמו מעה :

מן חד במנא או מן תרין במנא (אסמך רנה, נסראותו), ות"י עשרים גרה עשרון מנין.

*מנא, וואָהער : מנא תימרא. מנלן = מנא לן, וואָהער האָבען וויר [דאס].

מינאי מינד, מיניה וכו' = ממני, ממך, ממנו. לאו כל כמיניה (= לא כל הינוני), פי' אין הכל תולה בו ואין (או : לא יהיה) הדבר כאשר אמר. מיניה וביה, ממנו בעצמו : כהדן קמצא דלבושיה מיניה וביה (ז"ר כ"ח).

(מנב) מנוביא, *manubia*, בייטע : על ההרים דלקונו וכו' שהיו

הערוך דלקונו וכו' שהיו

הערוך דלקונו וכו' שהיו

הערוך דלקונו וכו' שהיו

הוא שפת הבגד הארוגה שתי בלא ערב. ב) לא תקלל ח"ש במללין שבעכך הכתוב מדבר (סנהד' ס"ו), פי' אומללים. ג) מללי דנורא (סנת ק"ט וע"ז כ"ח), פירש"י גחלים לוחשות. מלמל, *μαλλός*, מורמעלן : לפי שהיו ליצנים שבאותו הדור ממלמלין בפיהם (קס"ל רנה, חין אדס), ואולי מל' המקרא: מולל ברגליו. מלימלה (ירוש' נעטרות פ"ח), *μελίμηλον*, האַניגאַפּפּעל, מין תפוח מתוק.

מלמלא (גיטין כ"ט) בל' צרפת *mallempolles*, א. פיינעס אינדישעס נעססעלצייג.

מלמולין א) שמוטץ : אלו חוצצין וכו' המלמולין (נקוחות פ"ח). ב) כוחה הבבלי דו יהיב ביה מלמולין דליש (ירוש' פסחים פ"ג), מל' מלל ב), ראה שם.

(מלן) מילן, *μῆλον*, דינטע : טלו מילנין וקלמין (ז"ר ח').

מילני אמירא (ירוש' ע"ז פ"ח), *μῆλο-μήρα*, שווארצער טאג.

(מלם) מילוסא של חצר (ז"ר ס"ז), פי' הערוך ריוח החצר, רויס.

(ראה מלוש בשרש מלש). (מלע) מלעין של שבלים (עוקלין פ"ח), גראַננען, שַׁעַר השבליים. ובגמ' (חולין קי"ט) הנוסחא : מ ל א י שבשבלים.

מלעיל בשרש עלה. (מלה) מלפפון (כלאים פ"ח), *μαλλοπέπων*, מעלאַנעאַפּפּעל, ע"פ תל' ירושלמי (סס) הוא כלאים היוצא מורע אבטיח וזרע תפוח, וכן הוא לדעת הח' הרומי פליניוס.

(מליץ) מליצה, בילדליכער אויסדרוק ; פאָע-זיע. מליציי, בילדליך, פאָע-טיש. מלרע בשרש רע.

(מלש) מלוש, קרייו : בתוך מלוש שלה (ירוש' גיטין פ"ח), וכן בל' סורי ענינו עיגול: מלושא דמאסתא (סר' סקורי ז"ח), עגול של [מזל] מאזנים.

(מלת) מולת, מילעזישע וואַללע, צמר דק ויקר הבא מאי *Melita*, הגק' היום Malta : כצמר נקי בן יומו שמכבנין אותו

אחת של מסו מיד הוא קופה (ז"ר ד'), הלב הקיבה, מלי *omasum* = מאגען.
 (מסח) *מסחתא, וואגשאלען; תיב אמסחתך (ז"ק כ"ג), וכן תר' מאזנים (איזו ו' ז').
 (מסמ) *מסמבייתא (ירוש' זילס פ"ח), באנקי, ראה אצטבא ב).
 מסטיבי (ז"ר ל"ח) *μαστίχη*, מאסטיקס-הארץ. מסטיר, *μαστίρη*, אונטערזוכונגסריכטער: רב מסטירין (ז"ר כ').
 מסטורין או מסטירין (ז"ר כ'), *μαστήριον*, געהיימנים. מסכת בשרש סך.
 (מסם) מסם: כלי מסמים (מגינס כ"ו), פי' המשביר כלים חשובים. אבן מסמא (נדס ס"ט), כנוי בטומאות וטהרות לאבן הנתונה בין השמא ובין הטהור. ונראה שעיקר ענינו אבן גדולה (ראה הקדמה הערה ז'), ונמצא גם בתרגום (יחזקאל נ"ג י"ד) ומסממתא זעירתא ועד מסמתא רבתא, תחת: ומעזרה הקטנה עד העזרה הגדולה; ואין עזרה פה כמו חצר, ראה אוצ"הש.
 *מסמסא (בעשמוטצען: ממסמס ליה בפרתא (חולין י"ח); כי ממסמס קיעיה דמא (חולין כ"ח). ב) שטאָרקען: ממסמסא ליה בחלב ובביצים (יבמות נ"ג); כך ממסמסין גפשה של חיה (ז"ר פ"ג). ג) נתמסמס (חולין י"ח), צערשמעלצען, אויפגעלאָזט ווערדען. מסמס, *semissis*, האלבער אַס, מין מטבע: איסר שני מסמסין (קדושין י"ז).
 (מסן) מסן או *מסאני, *Schuh*: מסנים וצוצלים (ירוש' פסחים פ"ח).
 מיסון, *μέσση*, מיטטע: אמר לרקיע בוא ועמוד במיסון (ירוש' ילמדנו), והוא מלי אמצע.
 (מסם) מסוסמלא (ירוש' סנועות פ"ג), *μυσο-στυλος*, האלבוזילע.
 מסוסלא (ירוש' שנת פ"ז), מין פרי.
 (מסע) מסע = מצע, וויינפלאהל: גפן זו עולה על כל מסע ומסע (וי"ר ל"ו).

(מספ) מסיפס. *hemisepes*, האלבציון: במסיפס בעלמא (ז"ר ז').
 גדר נמוך. ראה ג"כ פסיפס.
 (מסק) מסק (אַליווען) אכלעווען: כמוסק זיתים (נגעים פ"ג). — מסיק (כדריס ס"ח), צייט דער אכלעוונג (דער אַליווען).
 מסיק (= מציק) רייבער: שנטלוח מסיקין (ז"ר ט"ו). מוסק ראה מושק.
 (מסר) מסר א) איבערגעבען, איבערליע-פערן, הינגעבען: מסר עצמו או נפשו על דבר, זיין לעבען וואָפֿיר הינגעבען, זיך אויפֿאַפֿערן; מסר דין על איש (ז"ר ל"ג), געגען ימין איינע קלאגע אויס-טראגען. ב) איבערלאַססען: דבר המסור ללב, שאין מכיר בו בלתי האדם ההוא לברו. ג) אנגעבען, דענונצירען. והתואר: מוסר או מסור (נרצוי מוסרים: או מסורות), אנגעבער, דענונציאַנט.
 מסורה או מסורת א) הלימוד הנמסר מאבות לבנים, טראַדיציאָן: דבר זה מסורת בידינו מאבותינו וכו' (ז"ר ל"ט); עוף טהור נאכל במסורת (חולין ס"ג). ב) ונקרא כן ג"כ נוסחת ספרי הקודש המסורה לנו מן הראשונים: יש אם למסורת (מסד' ד'). ג) והושאל להערות הסופרים בתנ"ך בחסר ויתיר ובמשפטי הכתיבה (אַרטאָגראַפֿיע) בכלל, וביחוד מה שחיברו בענין זה [ר' אהרן בן משה] בן אשר הקראי בשבריא (אשר אחרינו נוסחו סופרי הרנני) ובעל-מחלוקתו [ר' משה בן דוד] בן גפן לי הקראי בבבל.
 (מסת) מסת = די, גענוג, געמאַס: מסת נדבת ירך; לפי אכלו תר' הסורי מסת מאכלה. ובתלמוד: מיסתאי את ורבה (שנת קכ"ג), פֿיי; לא מסתייה דלא גמיר מימחא נמי מחי (חולין ק"ז), פֿיי. ונמצא עיד לענין אחר: הא מסתייא דכולא בישא (פתיחת איכה רבה, ר"ח זר פפא פתח), פֿיי זה ראה שהכל רע. מסותא בשרש מסא.

אדער
 שלום
 כ"ח.
 לזהבי
 סמו"ר
 ל"ט).
 הגדות
 וחציו
 ריב"ח
 ד.
 יענעס
 מוסו
 א כן
 חתא
 יקצו
 זאנע
 ינים.
 ילעו:
 פ"ה).
 חרים.
 ינצע,
 מנת
 ושעו,
 קרא:
 י"ז).
 באר.
 דקא
 זה לה
 יכט:
 טפה

מיצוע, פערמיטשעלונג; מיטטעלמאָסיגקייט.
 *מציעא, מיטטלערע, מיטטעלשטע.
 (מצין) מצמין, בלינצעלן, מיט האלבאָפּע-
 נען אויגען אנועהען: ממצמין
 ומביט בה (ז"ר ס'). ומענין זה: בני מציעי
 עייני (כמוצות ס'), שאין עיניהם פתוחות יפה.
 *מצוצא דאתונא (נד' סה"ל ק"ג), קוואלס, רויד.
 (מצר) מצר א) גרענצע א. גרונדשטיקקעס:
 מצר מצרים (ז"ר ס"ח), דיע
 גרענצען בעצייכנען; בית המסומן במצרו;
 נחלה בלא מצרים (סנה ק"ח); דינא דבר
 מיצרא (ז"ר ק"ח), דאס נאָהערערעכט. ב)
 פּעלדוועג: והמצר (ז"ר כ"ה). ג) שטעג
 איבער איינעם פּלוס: אי איכא מיצרא (זילה
 ז'). מצרן, גרענצנאכבאר: חכמת רטבע
 מצרית לחכמת האלהות (פתיחה למו"נ).
 מצרנות, גרענצנאכבארשאפט.
 *מצר, שפינגען, ראה שרש מור. אמצורי
 קא ממצרנא (ע"ז ע"ג), זיך אויס-
 שטרעקקען.
 (מק) מוק א) (יננות ק"ג גיטין ס"ח),
 מין מנעל, וכן בלי ערבי.
 ב) פתקיה בריש מוקיה (סנה"ל ז"ה), פי'
 בקדקדו, כמו מוקרא, ראה זה.
 (מקב) מקבן (זכורות ע"ג), כנוי לאדם
 שמצחו ואחורי ראשו בולטים
 ביותר וראשו דומה למקבת.
 (מקד) מקידה של חרס (סוטה ל"ג), קרוג.
 (מקט) מקטור (ע"ז כ"ח) או מקטורן (סנה
 ק"כ), פי' הערוך מעיל שיש
 לו בית ראש ובל' ישמעאל Burnus.
 (מקי) מקיון (ע"ז י"ח), maccus, האנס-
 ווארסט.
 (מקל) מקולין (חולין ל"ג), μαχαλειον,
 שלאכטהויי, פליישמארקט.
 (מקם) *מקמא או מקמתא, דינג, זאכע,
 ארבייט: מן אבל הדא
 מקמתא ביך מן תבר הדא מקמתא בוך (ז"ר
 ע"ג); אית לך מקמא פלניא (וי"ר ס'); לשנים
 שירדו למקמא (סו"ר ל'), ות"י מלאכת רעהו

מקמתא דחבריה. מוקצה בשרש קצה. מקצוע
 בשרש קצע.
 (מקס) *מוקסא: כפיתו בסרבליהון וכו'
 במוקסיהון (ז"ר ל"ו), פי'
 המוספי מצנפת בלי יוני.
 (מקק) מקק ספרים (סנה ל'), פּיילנים.
 (מקר) *מוקרא, געהירן: דמוקרא משום דמא
 (חולין ל"ג), תר' ומוח עצמותיו
 ומוקרא דגרמו; ועל קדקדו חמסו ירד — ועל
 מוקריה חטופיה יחות.
 מקרלפרוס (ז"ר ס"ד), μακρο-ελαφρός,
 שלאנק אונד שנעלל.
 (מר) *מר א), הערר: מריה דאברהם (ז"ר
 קל"ד). והוא ג"כ כנוי כמו רב:
 אמר מר; מרנן ורבנן. ב) mara, האקקע:
 אל תעשם כעטרה להתעמר בהם וכו' ולא
 כמר לחפור בהם (ד"א סוטה פ"ג); מרא וחצינא
 (עירובין ע"ז). — מרות, העררשאפט: שאינה
 מקבלות מרות (זילה כ"ד). ראה גם שרש מור.
 מורא: לי יוני צווחין לשמותא מורא (סוף
 פתיחת איכה רבה), μωρα = טהאָר-
 הייט.
 (מרא) המריא, מאַסטען: אין ממרין את
 העגלים (סנה ק"ה), ורשה"פ:
 המראה.
 מריאים שברא הקב"ה את נפשותם ונא
 לכראות גופם וכו' (ז"ר ז'), מין
 שדים. מורביות בשרש רבה.
 (מרג) מרג (= מלג) לאַזורייסען, הערויס-
 ציעהען: המורג חייב (יב"ט פ"ה)
 פ"ג), ותר' שמשו הבקר מרגוהי תוריא. וקרוב
 לשרש מרג. ומענין זה: מוריגים א) דרעש-
 וואַגען. ב) גוימען: ומוריגי בהמה (סנה פ"ח).
 ותר' מתוק לחכי בסימא על מוריגי.
 מרגזא, טאַללהייט: והטיל מרגזאות בארץ
 (מדכס תהלים י"ג), בל"י μάργος =
 טאַלל.
 מרגלית או *מרגיתא, μαργελλιον, פּערלע.
 (מרד) מרד, קראנק זיין: רשב"ל אכיל עד
 דמריד (זכורות ע"ד). ומזה: עין

שמרדה (ע"ז כ"ח), ענמצנידעט ווערדען;
 השחין והמכוה והקדה המורדין (כגעיס פ"ו),
 פי' הערוך כשהמכה פתוחה והבשר המוכה
 נראה בלא עור. ובל' ערבי מריד חולה.
 מרדין, מאַרד : בורח מפני מרדין (צ"ג ל"ח);
 פרסאי וכו' דקפדי אשפיכות דמים
 ואמרי מרדין מרדין (צ"ק קי"ז).

*מרדא (מולין ס"ג), מין עוף טהור. מרדה,
 מורדיא, מרדות בשרש רדה. מרדע,
 מרדעת בשרש רדע.

(מרה) המרה, וועטטען : מעשה בבי' ב"א
 שהמרו זא"ז (סנת ל"ח), בל"י
 δμῆρες = א. פפאנד געבען; המרה יונים
 (ססהי כ"ה), טויבען אום דיע וועטטע פליע-
 גען לאססען.

(מרו) *מרוא חיורא (סנת ק"ט), marum,
 קאטצענקרויט, מין עשב עז
 הריח.

(מרו) מרזב, מרזבא בשרש רזב. *מרזובלא
 (סוכס כ'), מין מחצלת, ראה
 מזבלא בשרש זבל.

*מרזבנא (ונלס ו'), בל"פ שטאטטהאלטער.
 *מרזמא : אריכי שקי וסומקי שריין וסימנך
 מרזמא (מולין ס"ג), פי' הערוך דבר

הארוך ואדום נקרא מרזמא בל' פרסי.
 (מרח) מרח, בעשטרייכען : לא יתן עליה
 שעוה מפני שהוא ממרח (סנת

קנ"ח); עד שימרה. (פלה פ"ח), אבשטרייכען.
 מרחשוון ראה חשוון.

(מרט) *מרטט, אויסראַדען, ענטווארצעלן;
 רבא מרטט ליה [לגיד
 הנשה] (מולין ל"ג), ותרי ירטני מרטט יתי.

ומזה : מרטוט (ירוש' תענית פ"ח), פֿעטצען,
 וכן תרי מעדה בגד דשקיל מרטוטא.
 *מרטסא (ירוש' ע"ז פ"ג) א. ארט פֿישלאק-

קע. מרטקא ראה מדרקא.
 (מרו) מוריים, muries, זאלצלאַקקע: ציר
 או מוריים (יונא פ"ח).

מריולא (פסחים ל"ט) וגו' הערוך מר
 ירואר, מין עשב מר.

(מרך) התמרך (= התמעך), ווייך ווערדען;
 נתמרך פסול (מולין מ"ה).

*מרכא, טראַג, רינגע: ת"י ברהמים במרכותא.
 והמנקדים קראו בשם זה לגנינה

משרת אשר צורתה כדמות רהט : מרכא;
 מרכא כפולה. מרכז בשרש רכו. מרכל (ירוש'
 סנת פ"י), ראה אמרכל בשרש אמר. מרכוף
 בשרש רכף.

(מרם) מרמהין, מין עץ קשה מאוד : גוואז
 דמרמהין (גיטין ס"ט).

מרמיטא, marmota, מורמעלטהיער, מין
 חיה הישנה כל ימי החורף : תרדמת
 מרמיטא (צ"ר י"ז).

*מרמרא (צ"ג ד'), מַצְמֵא־שִׁטְיִן.
 (מרן) מורן, פֿאַרראטהסקאמער : לא את
 המורן ולא את השוכך (צ"ג

פ"ח), וכן בל' סורי בית מרנא.
 מורון (צ"ר ז'), μύρανα, מוראַנע, מעעראאַל,
 מין דג.

מרון : בני מרון (ר"ה י"ו), יונגע שאפֿע, בל"י
 μῦρον, שאַפֿ. ראה אימירון.
 *מורנא (מולין מ"ט), וואורם, מאַדע, תרי לבש

בשרי רמה — לבש בשרי מורני.
 *מורנייתא (פסיקתא זשלת), שפיעס, לאַג-
 צע, וכן תרי חנית.

(מרם) מרם א) מישען, אומריהרען : ממרם
 בדמו (פסחים ס"ח). ב) צער-
 שטאַסען : ולמרסיה במשחא ומלחא (גיטין

ס"ט), ותרי ומעוך ודמרים. ומזה שם מורסא.
 בלאַטטער (איגענטל. קוועטשוונג) : מפיס
 מורסא (סנת ג'). (ואלל סעקצריס) געשוויר.

מורסן (חלס פ"ג), גראַבע קלייע.
 מורסינטון (ירוש' סזיעית פ"ז), μύρανα,
 מיט מירטענוואַט בערייטע-

טער וויין.
 (מרע) *מריע או מרע, קראנק : אקצירוי
 ואמריע (ר"ה י"ו); שכיב

מרע, קראנק ליעגענדער. מרע, קראנקהייט.
 תרי הגה אביך חולה — הא אבוך מרע; והסיד
 הי ממך כל חלי — ויעדי הי מנך כל מרעין.

מרה
 מרה
 (מר)
 (מר)
 (מוס)
 ופי'
 שחי
 שלא
 הניפ
 פי'
 ולא
 אלה
 מרקו
 למרו
 *מר
 מרקא
 *מר
 בקר
 מורי
 מרק
 למיק
 למצב
 (מר)
 בהן ה
 צרין
 צירנע
 היפא
 האדם
 וע"ז א
 הדם,
 פערצא
 (טעל)

*מרעלא, קארב: ומלא מרעליה תינין (וי"ד כ"ה).

מרפסת בשרש רפס.

מרפק בשרש רפק.

(מריץ) מרצוקה, μαρτύριον, בייטעל, זאק: השקיזוהמרצופין (כלי"פ"כ).

(מרק) מרק או מרק א) פאללענדען: המתחיל במצוה אומרינלו מרוק

(מוספות חולין כ"ט ד"ה ונייק דסס סנדרס, ופי"ה סר"ט עוקלין פ"ז ע"ה); ומירק אחר

שחיטה על ידו (יונאל"ה); המתחיל בשל אע"פ שלא מירק (עוקלין פ"ז ב) בעפעסטיגען:

הגיפה [את הדלח] ולא מירק (סלכות פי"ג) פי' שלא סגרה יפה; ידות הכלים וכו' שהכניסן

ולא מירקן (נקולות פי"י) פי' שלא חיברן יפה אל הכלים. והוראתו במקרא ידועה. — טיט של

מרקה (נקולות פי"ט) ע"פ פי' הערוך טיט העשוי למרוח ולטוח בו או לדבק בו שברי כלים.

*מרקא, mercaus, ריין, אונגפערמישט: שברא מרקא (ינמות פ'); חמרא

מרקא (עירובין כ"ט). *מרקא (ז"י וי"ז) פי' הערוך גרעין של חמרה, ורשי" פי' כלי העשוי מגללי

בקר. מוריקא בשרש ירק. מרקולים, Mercurius, מערקור, שם אליל

בהגדות הקדמונים: הזורק אבן למיקולים זו היא עבודתו (סנהד' ס') ר"ל למצבה.

(מרר) מרה א) גאללע: גיקבה המרה (חולין וי"ז). (ב) גיפט: כדי שתאבד

בהן המרה (פרוות פ"ח) ארס של נחש. (ג) צארן: זרק מרה (כמות כ"ג) = הטיל ארס, צירנען. ארבע המרות, דיע פיער זאפטע. ע"פ

היפאקראטעס אבי הרופאים נמצאו בנוף האדם ארבע ליחות המולידים בהתגברותם

זע"ז ארבעה מזגים שונים: מרה אדומה, שהוא הדם, המולידה מזג חם (סאנגווינישעס טעם-

פערצאמענט); מרה שחורה המולידה מזג עצבי (מעלאנכאלישעס ט.); מרה ירוקה המולידה

מזג מרה ירוקה (כאלערישעס ט.), ומרה לבנה (סלייס) המולידה מזג קר (פהלעגמאט-שעס ט.).

(מרש) מריש, באלקען: הקיש על הזריש (זנים פ"ד); המריש הגזול

שבנאו בבירה (גיטיין כ"ה) וכן בל' ארמי. ומזה: *מרשותא (ירוש' ז"ז פ"ג) זאנעמיהלע.

*מורשא, ערהאונג, שפיטצע: ודילמא מורשא אית לה (סנת ק"ד, ראה

מוספות סס); מורשא דקרנתא (עירובין כ"ז); מורשא קמא מחליש ומורשא בתרא בזע

(חולין י"ז) חידוד הפגימה. (מרת) *מרת, יונגער וויין, מאסט, תר' עסים (יטעי" וי"ט כ"ו) חמר

מרת, וכן בל' סורי מרית או מארית. מרתכא בשרש רחך.

מרתף (פסחים ז') וויינקעללער. *מרתוקא, פויסטשלאג: ויהב ליה מרתוקא

גו ליביה (ירוש' וי"ק פ"ה) וכן ת"י אגרוף.

(משא) משאיים (= ההולכים זל' ערזי) שם לתלמידי אריסטו (על סס

ונסגו ללמוד זכליכס) פערופאטהעטיקער. משא בשרש מסא.

משואות בשרש נשא. *משארא, כמו משר, בעעט: משארי משארי

(קדושין ל"ט) ראה שרש ישר. (משב) פת המשבדה, שם כת ידועה אצל

המחמדיים, המאמינים בנשמות ומפרשים הקוראן ע"פ פשוטו,

אנטהראפאמארפיסטען. *משבוג: דקא בעי למשבוג (חולין קכ"ד,

לפי גי' סערוך) כסא של עור. (משה) משהו = מה שהוא, וואס איממער,

דאס קליינסטע קוואנטום: חמץ אסור במשהו.

(משח) משח (= נחח) מעסטען, מדד בחבל מתיח: מדד ארכו

(יחז' וי' ג') ת"י משח אורכה. משוחות, מודדי ארץ: שאין המשוחות מצין את המדות

(עירונין כ"ג); שלשלת של משוחות (כלים פי"ד).
 *משחא א) מאם: במשחא ניהיב ליה ובמשחא נשקיל מיניה (סנת י"ט). ב) = שמן. משיחה א) שנה, בינדפאדען: בחוט ובמשיחה (כלים פכ"ח). ב) זאלבע.

(משך) משך. אנציעהען: כח המושך; דברים המושכים את הלב. מושך עצמו ואחר עמו, יאמר על מלה העומדת במקום שתיים, ר"ל כאלו נכתבה שתי פעמים, כמו: ולא למדתי חכמה ודעת קדושים אדע (נסלי ל' ג') מלת "ולא" עומדת במקום שתיים, ולא למדתי חכמה ולא אדע דעת קדושים. — משך את ידיו, זיך פאן עטוואס פערן האלטען: הצנועים מושכים את ידיהם (יונא ל"ט). ובתלמוד ענין משיכה אחד מדרכי החזקה (בעזיטצערגרייפונג) במשלטים, שהקונה מושך אליו הדבר הנקנה: משיכה קונה (ז"נ ו"ו). משך בעילה, משך החלק הנמול בגיד כדי שלא תוכר בו המילה; והיה מנהג זה בין היהודים ההיליניסטים "משיעי בריית" שהלכו בחקות היוונים ונאו בטאטראות שדהם (סטנוואיס ז' די י"ד) כי שם נאבקו ונלחמו ערומים והתבוששו במילתם. ומענין זה: משוך צייד שימול (ינמות ע"ג). — המשך, זיך הינציעהען, זיך ערשטרעקקען, דויערן, פארטדויערן, אנהאל-טען. המשך על דבר, זיך ווארויף בעציעהען. המשך מדבר, אויס עטוואס ערפאלגען. המשך אחר איש, ימדם פאלגען. המשך, הינציעהען, לייטען: המשך מים למקום; פארטזעטצען. — המשך, צוזאמענהאנג; פארטזעטצונג. משך, שטרעקקע, דויער: במשך הזמן. משכוכית (ז"ק כ"ג) שם לעזי ההולכת בראש העדר. *משכא, פעלל, וכן חרי עור. משיכלא או משיכלתא, בעקקען: משיכלא

משי כולא משיכלתא משיא כלתא (סנת ע"ז) ראה מתכלתא.
 משכון, פפאנד: המלוה על המשכון, וכן חר' ערבון. והפעל: משכן, פפאנדען.
 משל, א) גלייכניס; משל משל, א. גלייכניס אנבריינגען: אמשול לך משל (ז"ג י').
 ב) פאבעל: משלי (או משלות) שועלים (ז"ג קל"ד); משלי כונסים, ראה שרש כנס. ג) בילדליכע רעדע, אללעגאריע. ד) ביישפיעל בדרך משל, בילדליך, אללעגאריש; ביי-שפיעלווייזע.
 (משש) *משמהיג, קאניגליך: פרווחא דמשמהיג (כ"ה כ"ג) נמל של מלכות. משמש בשרש משש.
 (משן) *משוניתא = גדר: אהרריה משוניתא לחוני המעגל (תענית כ"ג); ואהדר ליה משוניתא (ז"נ ק"ט).
 (משף) *משפו דכולא בישא (ז"ר ל"ח) וגי' הערוך מסתו, וכן בפתיחת איכה רבה מסת יא דכולא בישא. ראה שרש מסת.
 משפלה (= מזבלה) מיסקארא, וכן בל' ערבי: ג' משפלות הן של זבל טמאה מדרם (כלים פכ"ד).
 (משק) מושק (זרכות ו"ג) muscus, מאשום, ביזאם.
 *משקרא, מושעלשאלע: משקרי הלזונים (ע"ז כ"ח) קליפות של הלזונים משר בשרש ישר.
 (משש) משמש, בעטאסטען, בעפיהלען. דורכזוכען: חייב אדם למשמש בגדיו ע"ש עם השכה. משמש ובוא ראש צוגעהען, העראנשלענקערן: ראש עדים ממשמשים ובאים (ז"ק ע"ה). ושהים משוש או משמוש. הוש המשוש, געפיהלסויגן

משמע
 בכל
 משש
 דבר
 איינער
 משש
 ז"א
 אין מ
 (מלך)
 זינגע
 (עירונ)
 משש
 (מת)
 (מתג)
 הבא
 (כחלי)
 (מתג)
 לשיבו
 *מתכ
 ז"א
 (מתל)
 נמ
 (מתכ)
 כל צו
 (מתג)
 פ"ח
 (ירוש)
 (נאב)
 פ"ח

משמשנית (ז"ר ע"ד), אשה האוהבת למשמש
בבל דבר ולראותו.

ממש או *מששא (א) עטוואס פיהלבארעס:
חשך מצרים היה בו ממש (סנו"ר י"ג),

דבר שאפשר למששו בידים. (ב) דאס וועזען
אייגער זאכע, דיע זאכע זעלבסט: טעמו ולא

ממשו (חולין ק"ח). (ג) עטוואס ווירקליכעס:
ע"ז אין בה ממש, אינהאלטס-, ווערטלאז;

אין ממש בזה, עם איזט ניכטס דאראן. (ד)
(מלך ספעל) ווירקליך, אים אייגעטליכען

זינגע: ויקם מלך חדש וכו' חדש ממש
(עירוזין כ"ג); וישלח יעקב מלאכס מלאכים

ממש; לידו ממש, צו אייגענען האַנדען.
(מת) *מתא, שטאדט.

(מתג) מתג (= מתח), ציגעל, צוים;
והמדקדים קראו כן לסימן ידוע

הבא תחת האות ומורה על המשכה מעט
(כחלי נגינס).

(מתך) *מתוכילתא (פסקים נ"ג וסנת ע"ז),
טונקע, מאכל העשוי

לשיבול.
*מתכלתא דמיא (חולין ע"ז), בעקקען, כמו

משכילתא, ותר' כמרקה (חיוז
ע"ח כ"ג) היך מתכלא.

(מתל) *מתלא = מַשַל, גלייכניס, אויס-
רעדע, ראה אמתלא. מתיל

= נמשל.
(מתם) *מתמה: חלא מתמהא (פסקים ע"ד),

פי' הערוך תמד שלא החמיץ
כל צרכו.

(מתן) המתין, ווארטען. מתון (א) בעדאכט-
זאם: הוו מתונים בדין (לכות

פ"ח). (ב) μωθωρία, מוטהווילע: חלא מתוך מתון
(ירוש' ריש סוטה). מתינות, בעדאכטזאמקייט.

*מתנא. μέτος, μέτων = פאַרען; שנור:
מאן דאסר מתנא דכיתנא אחרציה

(ז"מ קי"ג). ונגזר מזה פעל מתן, שנירען,
איינשנירען: אסתקינה למיתון טמאה (כלים

פי"ג); מחט של מיתון (שנירנאדעל) בין
כך ובין כך טמא (סס), פי' שאם ניטל

הרירה טמא מפני שראוי לכתוב בה, ואם ניטל
עוקצה טמא מפני שראוי למיתון.

*מתונא קשי לכותל (ז"ז י"ח), פייכטיג-
קייט. מתונחא (פסקים ע"ז), פירש"י

אדמה לחה. ראה שרש עטן. ומזה: המנית
זיתים בכותש שימתינו (טהרות פ"ט), פייכט,

ווייך ווערדען; מטילין אותו על החול בשביל
שימתין (סנת קנ"ט). מותנא בשרש מות.

מתנונה והולך (ז"ק ל"ח); מתנוונה והולכת
(חולין כ"ז), הינשווינדען, פער-

קיממערן.
(מתק) מתקן, זויגען: טמש בהא ומתק

בהא (ע"ז י"ח), פירושו
שלקק אצבעותיו, והוא לי' מקרא: מתקן

רמה (חיוז כ"ד כ').
המתיק (זלטון סנקוזליס), בעזאנפשינען,

דאמפפֿען: המתיק הדינים. מתיקות,
זיסהייט. מיני מתיקה, זיסיגקייטען: דבש וכל

מיני מתיקה (יומא פ"ג).
(מתר) *מתארא, באַקאָדענקריקקע: הות

נקיטה מתארא בידה
(חגיגה ד'). מתרין (ילנודנו תלל) ראה מטרין-

מתורין, μεθόριον, גרענצע: כיון שהגיע
למתורין שלו (ז"ר כ'), ונ"א: לבית

אוריון, ראה זה בשרש ארי.
מתרפס, דורכבאָהרט: רואין אותו כאלו

מתרפס (ירוש' עירוזין פ"ה), מל"י
δρῦπάζω, דורכבאָהרען.

אות נ

(נאה) נאה, ת"הש והפעל, שאַן: אתרוג נאה;
נאה דורש. התנאה (זרכות נ"ג),

זיך שמוקקען. נוי, שאַנהייט; פֿערציערונג,

(נאב) ניאוב, געפֿאָס: והלכתי למלאות את
הניאוב מן המעין (ירוש' נזיר

פ"ח), וכן בלי' פרסי ניאב.

אויסשטיקקונג : נויי סוכה.
 (נאל) נאלא, שם חיה: ירוד נאלה (סנסד'
 כ"ט); רוח קצרות וכו' מאי
 ניהו נאלא (צכורוס מ"ד). ראה בן הנפילים
 בשרש בנה.
 (נאן) *נאנאי: בר מאה פפי וחד נאנאי
 (סוטס מ"ג), המשביר פ' בן
 מאה אבות ואם אחת, בל' מצרי נאני=מוטטער.
 (נאק) נאקה (סנת כ"ח), שם לגמלה נושאת
 משא, וכן בל' ערבי. נאתא
 דאה נעתא בשרש נעא. נאות בשרש יאת.
 (נב) *ניבא א) צאהן: שקילי גיביה (סנת
 ס"ג), וכן תר' כתלעות (ליוז
 כ"ט י"ז), וכן בל' פרסי וערבי שיני הכלב
 הבולטות. ב) זעהנע (אים טהיערישען קאר-
 פער): ואי איפסק גיביה (סולין כ"ד).
 (נבא) נבואי, פראָפּעטיש. נביאי, שם
 לספרי הנבואות במקרא.
 (נבג) *נבג (= נבע, נבך: נבכי ים) הער-
 פּאַרקוועללען, הערפּאַרדרינגען:
 קברה והדר נבוג (סנסד' פ"ג); דאיכרו פורתא
 וקא נבגי מיא (סוכס ל"ג, לפי גי' הערוך).
 וכן בל' ערבי, וקרוב לל' נפק. — *נבגא א)
 שפּראַסלינג: נבגא בר שהא (פסחים ע"ד). ב)
 נבגא דברכתא (צרכות כ"ח) מין כוס, ראה אנבג.
 (נבה) נבייה: אף לא ירקות וכו' מפני
 שהנבייה נושרת (ע"ז מ"ח);
 ואין מועלין לא בשיפוי ולא בנבייה (מעילה
 י"ד), פ' הערוך פרה, בליטהע, ורש"י פ' עלים.
 (נבט) *נבט, הערפּאַרשפּראַססען: כיון
 דנבט נבט (מעניית ד').
 (נבל) נבל פיו, שמוטציגע, אוניזשטליכע
 רעדען פ'הרען: כל המנבל פיו
 (סנת ל"ג). ושה"פ: נכול פה או נבלות פה (סס).
 *נבל (= נול) וועבעשטוהל: נבל דעמר
 (ירוש' כלאים פ"ט).
 (נבר) נבר, וויהלען: הויר שהיה נובר
 באשפה (צ"ק י"ז).
 *נברא, liber, באַסט: נברא בר קורא (סנת
 ל') (ראה סרס קר) והוא קרוב לל'

נבל (ראה סז) = געוועבע; דקלא דחד נבוא
 (סנת ל'), פ' דקל בחור שלא נכרך עוד וק
 נברא אחד. נברכת בשרש ברך.
 נוברקום: ולא הלוברקום אית תניי תני
 הנוברקום (ירוש' כלאים פ"ח).
 בעל המשביר תיקן הנוברקום והוא מורכב
 הנו (δύοס = עזעל) גר קום (αργούχος
 = לאַנדליך), פ' חמור הבר.
 נברשת (יונא ל"ז), לייכטער, כמו בל' ארמי:
 לקביל נברשתא (דניאל ה' ה').
 (נגב) נַגב. אבטראַקקען: נגב ידיו. נגב
 טראַקקען.
 (נגד) *נגד א) ציעהען, זיך פּערברייטען:
 נגד שמוא (אבות פ"ח), וכן תר'
 פשט (ס"ח כ"ז ח'). ב) עטוואַס הערפּאַר-
 ציעהען: נגדי מתותיה (צ"ט פ"ד), משבו
 מתחתיו. ג) שלאַגען: אלמלי נגדוהי וכו'
 (כתובות ל"ג); רב מַנְגִיד וכו' (קדושין י"ג).
 ד) זייפּצען: נגיד ואיתנח (סנת קכ"ג); חלש
 ואינגד (צ"ג ס"ז), דיע זעעלע אויסהויכען,
 פּערשיידען.
 נגיד א) חמשה נגידים (צ"ק ס"ז), פ' הערוך
 שורים כחושים. ב) כד רגיו רעיא על
 ענא עביד נגידא סמיתא (צ"ק כ"ג), שם
 לבהמה ההולכת בראש העדר, פ'הרעה. ג)
 אסקיה לשמואל בנגידא (סנת קכ"ג), פ'
 באוב, בל' vexās, vexādos, לייכענהויפּע.
 נַגְדָּה, געגען, ווידער: נגד רצונו. ונגזר מזה פעל:
 התנגד, זיך ענטגעגענועטצען, זיך ווידער-
 זעטצען, ווידערשטרעבען, אַפּפּאַנידען, צו-
 ווידער לויפּען. ושה"פ: התנגדות. מתנגד,
 גענגער.
 נגיד, כנוי לנשיאי היהודים במצרים שמהם
 היו הרמב"ם ובניו. ונמשכה שלשלת
 הנגידים שם עד תחלת המאה הי"ז (גראַטין
 ג. ד. י. באנד IX נאַמע 1). והיה לנגיד
 הכח לרדות את העם ולדון דיני ממונות
 וקנסות ולמנות דיינים בקהלות.
 מגיד, פּרעדיגער. — המגיד לר' יוסף קארו,
 שנראתה לו המַשְׁפָּה בחזון והגידה לו

עבודות והם כהובים בספר המגיד שחיבר. אנדה, שם לספורים ודרשות המושכים את הלב, והוא חלק מן התלמוד הגדה (א = אנדה. ב) זאגע, מיטהע. — הגדיי, זאגענהאפט, מיטהיש.

(נגה) *נגה, פערשפאטען, פערזיימען: נגה לצלויי (סנת י').

נגה, שם כוכב מן הכוכבים החזורים, ווענוס: האי מאן דבוכבב נוגה וכו' (סנת קל"ו).

*נגהי = אור: נגהי ארביסה, אור לארבעה עשר *נגהקיי, אפפוננג, איינגאנג דעם היוזעם:

דנגהקיהו לגאו (3"3 ס"ח, לפי גי הערוך), מורכב מן $\alpha\nu\tau\omega$ = אפפונען $\sigma\iota\lambda\alpha$ = היוז, ובנוסחתנו נגיה קאיהי.

(נגח) התנגה, רינגען, קאמפפען: שור וארי מתנגחין (תנמונא וינט).

(נגט) *נגוטא דחלא (ע"ז ל"ח) פי' הערוך כוס של הומין, ובל' סורי נגודא.

(נגן) נגון, מעלאדיע, וויזע, מלאכת הנגון טאנקונסט, מוזיק, נגינה, ווארט-טאן, אקצענט.

*נגאנא, שפאלטע, גראבען: נגאני דארעא (3"3 ק"ג).

נגני, כראניק, ספר הזכרונות: שבקש בניגני שלהם (ע"ז ד'), בל' פרסי הוראתו זמן.

נגם, קאסטען, עסטען: טהור שנגם מן האוכל (טזול יוס פ"ג); דאי לא לעי לא נגים (3"3 י"ד), ראה שרשי נגם וגסא.

(נגע) נגע בכבוד איש, ימדן אן זיער עהרע קראנקען, נוגע (צעדומ), בע-פאנגען, אינטערעססירט. בנוגע ב... אין בע-טרעפף דעם... נגיעה או נגיעות, בעפאנגענ-הייט, מגע, בעריהרונג.

הגיע, רייכען: עד מקום שידו מגעת; (3"3 סעס) געביהרען: מגיע לי אצלך. הגע עצמך, זעטצע דען פאלל (אייגענטל. פער-זעטצע דין [אין דען פאלל]), בטוי מצוי לרוב בירושלמי במקום „נגון“ בבבלי:

הגע עצמך שחל י"ד להיות בשבת (סס סנת פ"ע). ובא גם אצל בעיא: ר"י בעי הגע

עצמך שהיתה פרישה קמנה (סס קוטס פ"ג). התנגע, הוכה בנגע [צרעת].

(נגף) הגפת תריסין (קוטס ו"3), דאס אנ-איינאנדערשלאגען דער שיל-

דער. מגפה, חבורה הנעשה ע"י חבטה: שדס מגפתה טהור (נכסירין פ"ו).

(נגר) נגר, פליססיג: גוף ניגר, הפך גוף מוצק. נגר (א) פלום: שוחטין מן הנגריין (3"3 כ"ד); לא תשוור נגרא (פסמים ק"ג).

וקרוב לל' נהר. ב) ריעגעל: בנגר ובמנעול (3"3 ק"ה), וכן ת"י בריח. ג) שריטט: שתין נגרי (פסמים ק"ה); דוק בכבי ותשכח בנגרי (סנת ק"3).

נגר, מישלעך, צימערמאנגן: שוליא דנגרי (פסמים ק"ח), וכן תר' חרש עץ. ובדרך ההשאלה: נגר בר נגר (ע"ז י'), ר"ל חכם בן חכם. ושה"מ נגרות. *נגר טורא (גיטין ס"ח), אויערהאהן.

(נדב) נדיב, פרייגעביג; מילד, נדיבות, פריי-געביגקייט. נדוד בשרש נוד.

(נדד) נדה, פערבאנגען, אין דען באגן טהון; נדה בנו מנכסיו (3"3 י"ג).

ענטערבען, נדוי, פערבאנגונג, באגן: יהא בנדוי; אלמלא תודום אתה גוזרני עליך נדוי (פסמים כ"ג).

נדיון (א) א. ארט היישרעקקע: חגב זה נדיון (חולין ס"ו), וכן בת"י (ויקרא י"א כ"3).

ב) מרחיקין מן הנדיון ד"א (3"3 י"ט), בל' פרסי naodan = קאנאל.

(נדל) נדל, סקאלאפענדער, טויזענדפוס, מין שרץ בעל רגלים הרבה: מרבה רגלים זה נדל (חולין ס"ז); מבוי העשוי כנדל (עירובין ח'), ובל"י $\alpha\nu\tau\omega\delta\alpha\lambda\omicron\nu$, אונטהיער, אונגעטהים.

(נדן) נדן או נדוניה (3"3 ע"ד), הייראטסגוט, מיטגיפט.

(נדף) נדף, זיך פערברייטען: וריחו נודף (זרכות נ"ה).

נדף, של דבורים (כלים פ"ו), שם כלו העשוי להברית בו הדבורים; המשכב

ד נבר
עור רק
ני תני
פ"ח
מורכב
צסק
ארמי
גוב
יען
בן תר
פאר-
משכו
וכי
י"3
חלש
יכען
זערוך
א על
שם
ג
פי'
ויפע
פעל:
דער-
צו-
נגה,
מהם
שלח
אמין
נגיד
ונות
ארוי
ה לו

המושב והמדף (זכ"ס פ"ט), כנוי לבגדים שעל הטמא, כמו שהבגדים שתחתיו נקראים משכב ומושב.

(נהג נהג א) זיך אויפֿפֿיהרען, בעטראגען: נהג מנהג רמאות (קדושין כ"ח).

(ב) עטוואס צו טהון פֿפֿלעגען, אין געברויך האבען: מקום שנהגו לעשות מלאכה וכו' (פסמים י'); נהג איסור בדבר. נהגים ל... עם איזט דער ברויך, דיע זיטטע, דאס מאן...

(ג) אין געברויך זיין, געלטען: גיד הנשה נהג בארץ ובה"ל. נהג בדבר, זיך געגען עטוואס בעטראגען, עטוואס בעהאנדעלן: מפני שנהג בהם מנהג בזיון (זכרות י"ח), פֿערצכט-ליך בעהאנדעלן; צריך לנהוג בו כבוד (זכרות פ"ו); נהג מורא או קלות ראש במקדש.

נהג נשיאות, דיע נשיא-ווירדע בעקליידען. נהוג, איבליך, געברייכליך. הנהיג א) פֿיהרען, טרייבען: הנהיג בהמה. (ב) לייטען: דנהיג עסק. (ג) איינפֿיה-דען (געברויך). הנהיג עצמו, זיך אויפֿפֿיה-דען, ביטראגען: הנהיג עצמו ברבנות (זכרות כ"ה). הנהגה, פֿיהרונג, לייטינג, אויפֿפֿיהרונג. הנהגת הבית, הויזווירטהשאפט. הנהגת המדינה, שטאאטסווירטהשאפט. — מנהיג פֿיהרער. מנהיג הקהלה, געמיינדעפֿאָרשטעהער. התנהג, זיך אויפֿפֿיהרען, בעטראגען. התנהגות, אויפֿ-פֿיהרונג, בעטראגען.

מנהג, געברויך, געפֿלאָגענהייט, זיטטע, ריטוס; געוואָהנהייט. מנהג העולם, דער אללגעמיינע געברויך. מנהגו של עולם, זועלשלוין; עולם כמנהגו נוהג. מנהג הלשון, שפראכגעברויך. נהי בשרש היה.

(נהל) *נהל, דורכזיעבען: נהלי קמחא (זילס כ"ט); קיטמא נהילא (זכרות ו'). מהולתא (זילס כ"ט), זיעב.

*נהל, כנוי הגוף כמו ל' השמוש בל' עברי: אנא אמריתה ניהליה (עירובין כ"ט), איהם.

(נהם) *נהמא או נהום, בראד: נהום כריסיה (ז"ק ל"ז).

נחת, רוחע: כלי עץ העשוי לנחת (יומא כ"ח), פֿי שאינו מיטלטל. בנחת, מיט רוחע, זאנפֿט, געלינדע, געמאָכליך: ויהא

נחת, רוחע, זאנפֿט, געלינדע, געמאָכליך: ויהא נחת, רוחע: כלי עץ העשוי לנחת (יומא כ"ח), פֿי שאינו מיטלטל. בנחת, מיט רוחע, זאנפֿט, געלינדע, געמאָכליך: ויהא

נחת, רוחע: כלי עץ העשוי לנחת (יומא כ"ח), פֿי שאינו מיטלטל. בנחת, מיט רוחע, זאנפֿט, געלינדע, געמאָכליך: ויהא

נחת, רוחע: כלי עץ העשוי לנחת (יומא כ"ח), פֿי שאינו מיטלטל. בנחת, מיט רוחע, זאנפֿט, געלינדע, געמאָכליך: ויהא

נחת, רוחע: כלי עץ העשוי לנחת (יומא כ"ח), פֿי שאינו מיטלטל. בנחת, מיט רוחע, זאנפֿט, געלינדע, געמאָכליך: ויהא

(נהר) *נהר, געדענקען: נהירנא מד ה' אמרין בני מדרשא (סולין ל"ג)

נהיר, העלל, ערלייכטעט. נהירן לי שביל דרקיעא (זכרות כ"ח); גבר חכים ונהיר (שבת קכ"ו). — הנהיר, ערלייכטען: שמנהיר עין

הכמים (שבת קמ"ז). בל' ארמי: *נהורא, ליכט (גוד) נוד או *נייד, זיך בעוועגען, העירום וואנדערן. נדנא, שיטטעלן, בען וועגען. ושה"פ נדנוד. נדנוד עבירה (פסחים י'), תיועה של עבירה (חסס עכירס).

(נוח) נוח הרוח, צופֿיעדען זיין: אין רוח חכמים נוחה הימנו. והימים: נוח רוח, צופֿיעדענהייט, פֿערגניגען: אזויה עשוי כל שיש לו נחת רוח בעשרו (שבת כ"ה)

נחת רוח עשיתי לבעלי, פֿערגניגען, גענוג-טהואונג. נוחו עדן (או זכ"ס: נ"ע), כשרו שמשתמשים בו אצל הזכרת שם מת: וכן נוח נפש: אל תשנו מנהג אבותיכם נוחי נפש (ירוש' עירובין פ"ח). מענין: *נח נפשיה = מת. — אות נח, נקרא האות הריקה מתנועה.

ויש נח נראה, והוא הנח המורגש במבטא ונח נסתר, והוא כשאין הנח מורגש במבטא (כגון נאומים אהוי'). פעל נח, נקרא הפעל שאחת מאותיותיו השרשיות היא מאותיות אהוי': גזרת הנחום; נחי פ"א (ספ' הפעל היא אות אל"ף); נחי פ"י (ספ' הפעל היא אות יו"ד); נחי ע"ו או ע"י (ספ' הפעל היא אות ו"ו או יו"ד); נחי ל"א או ל"ה (סל' הפעל היא אות אל"ף או ה"א). — נוח א) לייכט: נוח לכעוס (זכרות פ"ג); האישי נוח להתפתות (ז"ר י"ז).

(ב) זאנפֿט: ונוח לתשחורת (זכרות פ"ג). ג) ליעב, גוט: השני נוח לי, דער אנדערע איזט מיר ליעבער, בעססע; נוח היה לו לשלמה אלו היה גורף ביבין ואל יכתב עליו פסוק זה (מכונא ואלא); נוח לו לאדם שיפיל עצמו לכבשן האש ואל ילבין פני חבירו ברבים (ז"י כ"ט), בעססער.

נחת, רוחע: כלי עץ העשוי לנחת (יומא כ"ח), פֿי שאינו מיטלטל. בנחת, מיט רוחע, זאנפֿט, געלינדע, געמאָכליך: ויהא

נחת, רוחע: כלי עץ העשוי לנחת (יומא כ"ח), פֿי שאינו מיטלטל. בנחת, מיט רוחע, זאנפֿט, געלינדע, געמאָכליך: ויהא

נחת, רוחע: כלי עץ העשוי לנחת (יומא כ"ח), פֿי שאינו מיטלטל. בנחת, מיט רוחע, זאנפֿט, געלינדע, געמאָכליך: ויהא

נחת, רוחע: כלי עץ העשוי לנחת (יומא כ"ח), פֿי שאינו מיטלטל. בנחת, מיט רוחע, זאנפֿט, געלינדע, געמאָכליך: ויהא

נחת, רוחע: כלי עץ העשוי לנחת (יומא כ"ח), פֿי שאינו מיטלטל. בנחת, מיט רוחע, זאנפֿט, געלינדע, געמאָכליך: ויהא

נחת, רוחע: כלי עץ העשוי לנחת (יומא כ"ח), פֿי שאינו מיטלטל. בנחת, מיט רוחע, זאנפֿט, געלינדע, געמאָכליך: ויהא

נחת, רוחע: כלי עץ העשוי לנחת (יומא כ"ח), פֿי שאינו מיטלטל. בנחת, מיט רוחע, זאנפֿט, געלינדע, געמאָכליך: ויהא

נחת, רוחע: כלי עץ העשוי לנחת (יומא כ"ח), פֿי שאינו מיטלטל. בנחת, מיט רוחע, זאנפֿט, געלינדע, געמאָכליך: ויהא

נזח בנחת עם הבריות (יונא פ"ו); הלך בנחת.
 נזח (נזח = נוח א) זאנפוט: מטרא
 נזחא. (ב) ליעב: נזחא ליה לאינש
 ליעבד מצוה בממוניה. (ג) רעכט: הניחא
 נזחא וכו'. נזחא, רוהע. נזחא = נחת:
 זיך למימרינהו בניחא (סנת ל"ד). איתנה
 שרש נח.
 נזחא נזחא, ναύτης, שיפער: מעמיד
 עליה נווטים (ז"ר י"ג). נזח
 שרש נזח.
 נזח (נזח = נבל) א) בעשמוטצען. (ב)
 האסליך מאכען: היו עליה כלי
 זכור וכו' מעבירין ממנה כדי לנזולה (סוטה ז');
 גנות ישראל יפות הן אלא שהעניות מנוולתן
 (זכריה ס"ו). (ג) בעשימפערן, ענטוירדיגען:
 זיך מנוול אב (סוטה ז"ט); נוול הוא לו (סנהד'
 ז'), ענטוירדיגונג. נוול עצמו או התנוול,
 זען פטיץ פערנאכלאסיגען: אין הבוגרת
 שאה לנוול עצמה בימי אבל אביה (מעניט
 ז'). מנזל, שמוטציג, אונריינליך: אשה
 מנוולת (מזכ"ט); מנוול ומוכה שהין (ערכין
 ז'). ובדרך ההשאלה: אם פגע בך מנוול
 זכור, המגונה הזה. ומענין שרש זה: נזלו
 תעבד (עזרא ו' ח').
 נזול, וועבען: דיחבה ונוולה (גיטין ל"ד);
 דהות נוולה (סנהד' ל"ט), ותרי כאורג
 נזול גרדאין.
 נזום = נאם, שפרעכען: נמתי לו לבן
 עזאי (חולין ע').
 נזום או התנמם (זנגלס י"ח), שלוממען.
 נזון (א) פייש, וכן תרי דג. (ב) שם לאות
 הי"ד מאותיות א"ב ע"ש צורתה [ן]
 הדומה לזון, ר"ל לדג. נזן כפופה; נזן פשוטה.
 מתנוון באות מ'.
 נזום נזום, ναύς, שיפף: בנווסין בפנקסין
 ובלשון (ז"ר י"ו).
 נזע, שימטעלן: נענע ראשו. ושה"פ
 נענע. התנועה, זיך בעוועגען.
 נזע (א) בעוועגונג, רעגונג; תנועה סבובית,

קריוואפארמיגע בעוועגונג. (ב) געבערדע, מענע.
 נזקאל: תנועה קטנה, קורצער וואקאל;
 תנועה גדולה, לאנגער וואקאל; תנועה קלה.
 תנועה הבאה במקום שוא.
 נזק (גוף) הניף, פאכעלן: מטלטלין עצי בשמים
 להניף בהם לחולה (זילס ל"ג);
 בתי הניפו לי במניפך (ז"ו פ"ו). — מניף או
 מניפה (כלים פ"ו), פאכער. — נפנף א) פלאגט-
 טערן: טלית המנפנפת (סלות פ"ח). (ב) בע-
 וועגען: רוח צפונית מנשבת ומנפנפת בכנור
 (ירוש' זככות פ"ח). נפה, זיעב. ראה ש' נפה.
 נזק, צווייג: אילן העומד ברה"י וגופו נוטה
 לר"ה (סנת ד').
 נזין (נזין) גניץ, sproffen: תרי בבקר יציץ
 בצפרא יניץ. הניץ, שפראססען
 לאססען: מהיכן הקב"ה מניץ את האדם (ז"ר
 כ"ח). הנץ החמה, זאנענאוואנג.
 נזן החלב (עוקלין פ"ג), מין צמח בעל מין
 לבן כחלב, לד"ק היהנערמילך. נזן הרמון
 (סס פ"ג), שם לפרח הדק הגדל סביב לפישמת
 הרמון.
 נזנץ, גלאנצען, פונקעלן: נצנצה בו רוח
 הקודש, הופיעה בו. ניצוץ א) פונקע-
 (ב) וואס פאן א. פליסיגקייט אויף עטוואס
 געשפריטצט ווירד: ניצוצות נתוין על רגליו
 (כס י"ג). — והמקובלים יקראו ניצוצי
 קדושה לחלקי הקדושה שנתפזרו בתוך
 הטומאה ע"י, שבירת הכלים, ראה שרש שבר.
 נזר (נזר) א) לאמפע: מטלטלין נר חדש
 אבל לא ישן (סנת ז"ד). (ב) קערצע-
 נר של חלב או של שעוה. *נזרא, פייער.
 נזו, געשפאננען: שוע טווי ונוז (כלים
 פ"ט), מל"י זעט, דאס שפיננען.
 נזזה *נזה, שרייען, אנשרייען. נזיה רבה
 (סנת ז"ח); תרי יעה שור
 ינה תורא. והשם: נזזהא דתורא (פסחים ק"ג).
 דאס אנשרייען.
 נזוי *נזיא: שומשמין למאי חזי לזויר
 דאית בהו (מ"ק י"ג), ס' הערך
 גרעינים.

מד
 זלין (ז'
 י שבי
 זיר (ז'
 זיר עי
 א, ליכ
 העיני
 לן, בק
 פסמס
 שרש נזח
 זול) גול
 אין רוח
 ז: נזח
 הז עשי
 ז כ"ח
 גענוג
 ז, בטי
 זכנ נזח
 זי נפש
 נפשות
 תנועה
 זמבטא
 זמבטא
 ז הפעל
 זותיות
 זל סיל
 ז"ד)
 ז"ו לו
 ז אות
 זכעוס
 ז"ז)
 ז) א ז
 זלמה
 זסוק
 זעצמו
 ז"ח)
 זינח
 זיט
 זיהא

*נזייתא, שם כלי שעושים בו שכר; ופתקיה לנזייתא ושתי שכרא (ז"ק ל"ה).

(נזל) נזילה, שם חולי ידוע, שנופפצין, Katarrh.

מזל (א) געשטירן, שטערנבילד: י"ב מזלות.

(ב) דיע קאנסטעללאציאן דער שטערנע, דער איינפלוס דערזעלבען אין בעצוג אויף דאס מענשליכע שיקואל: הסתכלתי במזל שלי (נדרים ל"ג), מערכת הכוכבים; מזל מחכים ומזל מעשיר (סנה' קכ"ו). ג. גענוים: איהו לא חזי מזליה חזי; אדם דאית ליה מזלא (סנה' כ"ג); אין לך כל עשב שאין לו מזל ברקיע שמכה אותו ואומר לו גדל (ז"ר י'). ד. גליק: מזלא דבי חרי עדיף (ז"ע ק"ה); למזל טוב. חכמת המזלות, שטערנקונדע.

(נזף) נזף, אנשרייען, פֿערווייען: תר' ויגער

בו ונזף ביה. ונזיפת החכם פעלה

בעין שמתא לזמן ידוע: אין נזיפה פחות

משבעה ימים (מ"ק י"ו).

(נזק) הזיק, בעשפדיגען, שאדען. — מזיק,

דער שאדען מאכט; דאס שאד-

ליכע. מזיקים (פסחים כ"ד), באזע גייסטער.

ניזק, דער בעשפדיגעטע. הזיק, דער שאדען;

דער פֿערלוסט אים האנדעל. — נזק, ברבוי

נזיקים (ע"ג נפֿל - פֿסילים), דער שאדען:

ארבעה אבות נזיקין, בעשפדיגונגסארטען.

נזיקין (א) שם מסכת ידועה בתלמוד הנחלקת

לשלש בבות: בבא קמא, בבא מציעא ובבא

בתרא: האי מאן דבעי למיהוי חסידא לקיים

מילי דנזיקין (ז"ק ל'). (ב) שם לסדר רביעי

מששה סדרים שבתלמוד: סדר נזיקין (סנה' ל"ה).

(נזר) נזיר = פרוש, איינזיעדלער, מאַנג.

נזיר הכרמל, קארמעליטער-

מאָנג. נזירה, נאַננע. וש"ה: גזירות.

(נח) *איתנח = איתאנת, זייפצען: נגיד

ואיתנח (סנה' קכ"ג).

(נחה) מנחה, וועספערגעבעט. מנחה קטנה,

זמנה ב' שעות ומחצה קודם

הלילה. מנחה גדולה, זמנה אחר הצות.

((נחל) נחיל, שווארם: נחיל של דבורים (ז"ק קי"ד).

(נחם) תנחומין, טראַסטונג, טראַסט. קנז תנחומין, זיך טראַסטען לאססען.

(נחר) נחר (א) שמעקען (א. טהיער): הנוח

והמעקר (חולין פ"ה). (ב) = נח

בלוט פֿליעסען: כ"ז שנוחרת (כרס ס"ד)

שנובע דם ממנה. (ג) שנויבען: נחר בהורא

(סנה' קכ"ג); כי נחירנא לך תקע לי (י"ז

ל"ד). (ד) צירנען: נחרו ביה (קדושין פ"ה),

מקרא: בני אמי נחרו בי. וזוה: נחר דברים

כלפי מעלה (סנה' ל"ד).

(נחש) נחש הקדמוני, נחש הראשון שהסת

את אדה"ר. נחש העֶגֶר, בליגה

שלייכע, מין נחש.

נחשול, זעעשטורם: עמד עליו נחשול לטובען

(ז"ע כ"ט), וכן תר' סער (יו"ט

ל' ד').

נחושת, באַדען א. געפאַסעס: למטה מנחושות

של תנור (כלים פ"ח).

נחושת קלל (לול סנחזרים), מעססינג

תערובת נחושת וצינג.

(נחת) *נחת = יוד. נחתי ימא = יוד

הים, זעעפֿאַהרער. מחתנא =

שפלה, טיעפֿלאנד: מחתנא דגדר (עירובין כ"ג).

נחתום, באַקקער, וכן תר' אופה.

(נמה) נמה, למות, דעם טאַדע נאהע זיין.

שם הנמה, נקרא בדקדוק

השם שאינו נושא המאמר, ר"ל שם הבא

בחבור מלות היחס בלשון העברי, ומקבל

נפיות (ביעגונגען) בלשונות אחרות. נמה-

צד (בלשון העם), פארטייאיש. נמה, אבוויכונג:

נייגונג: נמיה טבעית; ביעגינג: נפיות השמות

(נסמיות ונכונים). מוּמָה, גענייגט: היתה

מומה על צדה (סלות פ"ט).

מוּמָה של חבלים (נכות כ"ד), שמריקבעטט.

מטה של מתיס, טאַדטענבאהרע. מות

על משהו (קדושין ע"ג), א. נאטי-ליכען טאַד

שטערבען

(נמל) (מ"ק י) נמל פו טראגע הניטלו נישלת האַנדע פיינטע ששווא יי"ט(ח)וב המייל אייער היטיל (זין ל ספק, די ליו חזמן) אנברין היטיל מום. מוטר, מתו מ קדוסי שיש וכו', נישל (נמע) (נמף) מפה (פלה) (כ"ג) (נמר) נומר, כומר.

(נמל) נמל (כצווי: טול) א) געהמען: נשבע ונטול; נמל רשות; נמל צערניו (מ"ק י'), דיע נאָגעל בעישנידען. ב) טראגען: נמל בנפיים או פּאַנפיים, אויף דען האַנדען טראגען: גלוסקמא הניטלת באנפיים ולא הניטלת על הכתף (קדושין י'); בזמן שהיא ניטלת בגפיים (חסלות פ"ז). ג) נמל ידיו, דיע האַנדע וואשען, וכן בל' ערבי נמל = בע-פיינטען. ושה"פ: נטילת ידים. וכן נקרא הכלי ששוואבין בו מים מן החבית: נטלא (סנת מ"ח) ובל"י *avtalon*, שאַפּפּאַיימער, ראה אנטל. הטייל א) ווערפּען, אויסווערפּען: הטיל גורל; הטיל חכה: הטיל גללים; הטיל ביצים, אייער לעגען; הטיל מים, וואססער אבשלאגען; הטיל אימה, פּורכט איינאגען; הטיל קנאה (זין אנטים), אנלאס צו נייד געבען; הטיל ספק, א. צווייפּעל אנרעגען: כל מי שאומר די לירד ממנה אני מטיל עליו קומקום של חמין (וננחות ק"ט). ב) דאצוטהון, היניינטהון, אנבריינגען, אנמאכען: הטיל ציצית בבגד; הטיל קלקנתום לתוך הדיו; הטיל רכים; הטיל מום. הטיל על איש, ימדם אויפּערלעגען. מוטר, ליעגענד: קטן מוטל בעריסה; היה מתו מוטל לפניו; אימתו מוטלת על הבריות (קדושין ע"ח); ממון המוטל בספק (ז"נ ז'), שיש בו ספק למי הוא; מוטל עמי, עליו זכו, עם ליעגט מיר, איהם א. ז. ו. אב. נישטל, *Natalis*, כריסטי-געבורטס-פּעסט: ביום ח' אחר נישטל (ס"ע יו"ד סי' קמ"ח). (נמע) נטיעה, יונגע פּפּלאנצע. (נטף) טפּטף, טראַפּפּעלן, טרייפּעלן: התחיל דם מילה לטפּטף (ילמד' וירא). טפה (זרזוי: טפים, טפות), טראַפּפּען: טפת חלב; כטפה מן הים. כזית הנטופה (פּאה פ"י), שם מקום בארץ יהודה (עזרא ז' כ"ג). נְטָף, ראה שם פּתף, מטף, פּרעדיגער. (נטר) *נטר, היטען. נטירותא, דאס היטען. נישטרון (ירוש' סנת פ"ט) ראה נטר. נומר, *notarius*, געשווינדשרייבער, שריי-בער: ושגרו נוטרין שלהן (סוכה ל"ה),

נקראו כן בעצם וראשונה סופרים היודעים לרשום בקצורים ור"ת. ומוה שם: נוטריקון, *notaricon*, כגוי לכתובה בקצורים ור"ת: אנכי נוטריקון אלא נפשי כתבית יהבית (סנת ק"ה). (נמש) נמש, אבציעהען, הערויסציעהען: נטוש נבלתא בשוקא (ז"ז) ק"י); לא תנשוש גילדנא מאודניה (סנתד' ק'); מגלך נטושה (סס ל"ה), כמו במקרא: מפני חרב נטושה. ניה בשרש נוח. (נים) *ניים, שלוממען. נימא בשרש נם. (ניר) ניר, אקקער: שדה ניר, אקקער-זאט-פּעלד. ראה גם שרש נר. נייר, פּאפּיער: נייר כדי לכתוב עליו (סנת ע"ח). חביות ניירות (כלים פ"ג), חביות ממקום הנקרא כן. (נכה) נכה, אבשלאגען, אברעכנען: הגיעו עד שתות ינכה (ז"ז ק"ו). ושה"מ נכו, נכיון, *נכייחא, אבשלאג. הכאה, דאס שלאגען. מוכה שחין, אשר לו שחין בראשו מכה, וואונדע, געשוויר; פּלאגע; עשר מכות; מכת מדינה, לאנדפלאגע; מכה מהלכת (מענית י"ט), א. וואנדערנדעס, זיך פּערבריי-טענדע איבעל. (נכה) נוכה, דיע צווייטע פּערזאן (גראמ.). (נכס) *נכס, שלאכטען, ת' ושחמו הפסח וכוסו פּסחא. נכסים, גיטער. ירד מנכסיו, העראבקאממען, פּערארמען. ירד לנכסי איש, א. עקזעקוציאן אים פּערמאָגען דעס שולדנערס פּאַרנעהמען. (נכר) היכר, מערקמאל, קעננצייכען: עבדי בהו רבנן היכרא (סנת י"ו). ניכר א) בעמערקליך: היזק שאינו ניכר. ב) ערקעננבאר: מחשבתו ניכרת מתוך מעשיו (זילס י"ט); ניכרים דברי אמת (סומס ט'). (נכש) נכש, יאָטען: המנכש והמקרסם (סנת ק"ג). הכיש א) שראגען: הכישה במקל (ז"ז ע"ה). ב) בייסען: הכישו ארי (ז"ר ל'); נחש מכישו (סנתד' ל"ז), כמו נכס בל' ארמי.

דבורים
קב
דאָס
הנזוח
נה
ס"ד
בהורא
ל
דברים
שהסו
בליג
למובע
יו
חושחו
ססינג
ק.
יורדי
נא
זכ"ג
זיין
דקדוק
הבא
מקבל
זוטה
יבונג
שמות
היתה
צטמ
מות
מאָד

מכוש (א) שלאג : כיון שהכיש בה מכוש אחד (נ"ג כ"ד). (ב) שטאק, קניטטעל, שלאגעל : נסב אברהם מכושא והוה מכיש להון (נ"ר מ"ה); מאן דאית ליה מכוש (וי"ר כ"ד); פעמון של זהב ומכושו של מרגליות (מדרש תהלים ז'), ענבל. נכוש, געמאלדע : היה תופר בתוך ביתו קיטה (טעמפיד) כמין נכוש (פסיקתא ל"ח), בל' ערבי נקש = מאלען. (נכת) *נכת, בייסען. *נכתמא, דעקקעל א. געפאסעס; ונכסייה בנכתמא (זילס ל'), כסוי הכד; תבר נכתמא (סנה ק"ה). (נס) נימא (א) האאר : אין מלכות נוגעת בחברתה אפי' כמלא נימא (זרכות מ"ז); הרבה נימין בראשו של אדם (כס כ"ג). (ב) פאדען : ועל ע"ב נימין נארגת (סקלים פ"ח), חוט השתי; וכן חר' יתר (תס' י"ח ז'), זעהנע. (ג) זאיטע : בן לוי שנפסקה לו נימא בכנור (עירונין ק"ג), בל"י *μυα*, פאדען. (ד) מין תולעת : הבולע נימא של מים (ע"ז י"ג), פאדענוואורם. — נמי *μυα*, א. אום זיך פאדעסענדעס געשוויר : מי שעלתה לו נמי ברגלו (ע"ז י'). *נמי, מלת החבור, אויך. (נמט) *נמטא, פילץ, פילצדעקקע : נמטא גמרא (זילס י"ד); מייכי שיתין נמטי (ז"נ פ"ד). (נמו) נמיה, שם חיה קטנה כעין חתול, בל' פרסי *anumaya* : דרוסת חתול ונמיה (חולין כ"ג). נמוך בשרש מכך. (נמל) נמל (סוכה כ"ג). האפען, ראה למין. (נמם) נימום, *νόμος*, געזעטיץ, זיטטע, גע-ברויך : עשו לו כנימום (גיטין ס"ה); עלת לקרתא הלך בנימוסה (ז"ר מ"ח). מנומם, געזיטטעט, ציוויליזירט; עמים המנומסים. (נמף) נמפי, *νύμφη*, ברויט : לי יוני קורין לכלה נמפי (סנו"ר ל"ו).

נמפיון, *nympheum*, שם בארות ידועות בעיר רומי שיצאו מהן צנורות מקלחים

מים לכל צד : לנמפיון המשקה את כל המדינה (ילמדנו נספטים). (נמק) גימוק *μίμω*, רעכטסקונדע : גימוק עמו (ז"ק כ"ד). (נמר) גמר, געפאלעקקט מאכען : המנמר שדהו (פאה פ"ג), שקוצר מקום ומניח מקום. מנומר (סוכה ל"ה), געפאלעקקט. גמר, פלעק. גמר-הגמל, גיראפאע (תו"ס). נומירין, *numerus*, צאהל : ואין נומירין אחת בטלה (מכילתא ריש זשלח). נמורקין (קסלת רנה, נס יתרון), פי' הערוך מיני מצעות. והמשביר מתקן נמסקין, ראה שרש נמט. (נמש) נמושות (פאה פ"ח), מפי בגמי' (ז"נ כ"ח) סבי דאולי אתינרא זקנים מתהלכים על משענת. (נן) *נן (נסגנון סידושלמי), וויר. (ננה) *נינהו = נה, הן, זיע זינד : הנהו סטראי נינהו (סזעווס מ"ג). (נני) *ניניא (סנה ק"ח), באלאזאמינצע, עשב בעל ריח טוב, וכן בל' ערבי. (ננס) ננס, *νάνος*, צווערג : ננס לא ישא ננסת (זכורות מ"ה). (ננה) נינפה (ז"ר ע"ח) האכצייט, ראה נמפי. (נס) נס, *νόσος*, אינזעל; הנסין שבים (גיטין ט'). (נסא) נסא = נשא, נעהמען : אי בעית מינס נסא (ירוש' מעשר ט"ז פ"ד); האשה ניסת. (נסב) *נסב, נעהמען. אינסב, הייראטהען. *אסיב, נעהמען לאססען. געבען : אסבוה כופרי (כמונות י'). (נסה) מנוסה, ערפאבט; ערפאהרען. נסיון, פערזוך; פערזוכונג; פריפונג; ערפאהרונג : נסיון הזומי; בעל נסיון, א. ערפאהרענער. עמד בנסיונו, דיע פריפונג בע-שמעהען; דער פערזוכונג ווידערשמעהען. (נסח) הסיח (זכירושלמי : הסיע) דעתו מדבר, זיינע געדאנקען פאן עשוואס אבווענדען, ניכט מעהר אכט אויף עשוואס געבען. והשם מזה : היסת הדעת.

זנמצ
בהיס
נפחנ
א) ס
זולא
(נסו)
נמך
המזבו
בזמן
*ניסנ
זווי
ניסכ
(נסס)
נסים
(נסע)
(נסק)
קסקנא
משא
הסיק
(נסר)
שפאנג
סנת
שבמרד
(נע)
זיעו
(נעא)
דיכחא
(נעו)
(נעל)

ונמצא עוד במוכן אחר: נ"י דברים באים
 בהיפח הדעת (סנסד' ל"ג), אוננדרווארטעט.
 נסחני, ראה בר ניסני בשם בר. נוסח או נוסחא
 (א) טעקסט, לעזעארט: נוסחא אחרת. (ב) פֿאַר-
 מולאר, פֿאַרמעל: נוסח השטר; נוסח השבועה.
 (נס"י) *נסיובי דחלבא (פסמים מ"ז), קאָזע-
 וואכסער, מאַלקען.
 (נסך) נסוך המים (סוכה מ"ג), וואַססער-
 שפענדע, שפיכת מים ע"ג
 המזבח בחג הסוכות, כמו שנהגו בו הפרושים
 בזמן בית שני. — נסך, פֿירסט.
 *ניסכא (א) = מתכת, התיכה של כסף או
 זהב: דגול ניסכא מחבריה ועבדיה
 זווי (ז"ק ל"ו). (ב) פֿאַדען: והלא אנודו בידו
 נייסכא בתרא (סנה ל"ו), מל' מסכת.
 (נסם) נם, וואונדער: מעשה נסים; נם בתוך נם.
 נסים. בעטריבט, תר' זועפים נסימין; הריני
 הולך בנסימי (תמורה י"ו), בעצבוני.
 (נסע) נסיעה, דאס רייזען; רייזע.
 (נסק) *נסק (נענר: סלק) = עֵלָה. אסיק
 = העלה; אסיק זווי, תבע מעות.
 סַקְקָא, נקרא בתלמוד מוצא דְבָר היוצא מתוך
 משא ומתן של הלכה, ערגעבניס.
 הסיק, הייצען. היסק או הסקה, הייצונג: סחם
 עצים להסקה הן עומדין (ז"ק ק"ג).
 (נסר) נָסַר (וי"ר י"ד) או נָסַר (מ"ק ס'),
 זאָגען, דורכזאָגען, נסורה, זאָגע-
 שפאָגע: נסורת של הרשים (סנה מ"ט). מָסַר
 (סנה קכ"ג), זאָגע. נָסַר, ברעט: נסרים
 שבמרחץ (כלים פ"כ).
 (נע) ניע, שליים: הזוב הניע והרוק (נהר
 כ"ד, לאס סס צגנו' דף כ"ה); כחו
 וניעו (כדריס כ').
 (נעא) *נעא = פֿרַח, תר' משהו יפרח —
 חוטריה ינעי. ומזה: נעתא
 כריכתא (ז"ק פ"ה), בשר מת, ווילדעס פֿלייש.
 (נעו) *נעוא (ע"ז ע"ד), קעלטער, בל"ר
 navia, שיפֿפֿאַרמיגעס געפֿאַס.
 (נעל) געל (א) פֿערשליעסען: נעל דלת בפני

לֹין (ניטין כ'), בטוי מליצי"י. (ב) דען שוח
 אנציעהען: נעילת הסנדל... חפלת נעילה,
 שם חפלה ידועה שמתפללין ביה"כ לפנות
 ערב לעת נעילת שערי שמים. מַנְעֵל, שוח.
 (נעם) נעים. אנגענעהם, מעלאַדיש: קול
 נעים (תענית י"ו). נעימות.
 אננעהמליכקייט. הנעים, אנגענעהם מאכען.
 נעימה, מעלאַדיע, געזאנג, שפיעל: נעימה
 יתרה היה יודע (ירושלמי סקלים פ"ה); כדי
 ליתן תבלין בנעימה (ערכין י"ג); שקולה עב
 ומערבב את הנעימה (סס י'); הקורא בלא
 נעימה (מגלה ל"ג).
 נעמית (סנה קכ"ח), שטרומפֿאַנגעל, וכן בל'
 ערבי וסורי. נענע ראה ניניא בש' נני.
 (נעץ) נעץ, איינשטעקקען, איינזענקען: נעץ
 קנה בר"ה (סנה ז'); נעוץ סופר
 בתחלתו. נעץ, גרובע: מטבילין בהריצין
 ונעיצין (מקולות פ"ה).
 (נער) נָעַר, יאַהען: חמור נוער.
 נָעַר (א) אבשטייבען, אבשיטמעלן: המנער
 מליחו (סנה קמ"ז); מעות שעל הכר
 מנער את הכר והן נופלות (סס קמ"ג). (ב)
 אומריהרען: מנערת הקדירה (ססרות פ"ג). ג'
 לנער את צאנם (מ"ק י"ג), טרייבען; השוכר
 את הצאן אסור לנערה מהו לנערה מוכיכה
 ממקום למקום (ירוש' שביעית פ"ג).
 נַעְרוֹת, יינגלינגס, מאַרדענאלטער: ימי
 נערות (קדושין ד').
 (נפה) נִפְּהָ, דורכזיעבען, ראה שרש נוף.
 (נפו) *נפוותא (ז"נ ע"ד), פֿאַכער.
 (נפח) נִפְּחָ או הפיח, הוציא רוח מלמטה.
 נפוח, אויפֿגעבלאזען, אנגעשוואַל-
 לען: נודות נפוחים. נפיחה, בלאַהונג. נִפְּחָ,
 בלאזען: המנפח בכלי זכוכית (סנה ע"ה).
 התנפח, אנשוועללען, נִפְּחָ, אויפֿגעבלאזען-
 הייט, אנגעשוואַללענדיג. נִפְּחָ, שמועד, וכן
 תר' הרש ברזל. ראה גם שרש פח.
 (נפט) נִפְּטָ או נִפְּסָ, (דיע וואַללע) ווייניגען,
 קראַמפעלן, ראה נִפְּץ.

נִפְתָּא (סנת כ"ד) (= נָפֶת, Naphta).

(נפי) *נפיא (נ"ק ל"ז), זיעב.

(נפל) נפל א) צוֹפֵאָלְלִיג אָדער פּלאַטְצִלִיך געשעהען, אויספאללען, אויס- ברעכען, ענטשטעהען; נפל במקרה; נפלה דליקה; נפל מחלוקת; נפל טעות; נפל ספק.

ב) אנגעהען, פאססען: ההולך מלמעלה למטה נופל בו לשון ירידה; לשון נופל על לשון, וואַרטשפיעל. ג) אונטערוואַרפֿען זיין, אונטערליעגען: הגופל תחת ההפסד; אינו נופל תחת ספק, נפל בירושה, ערבליך צוֹפֵאָלְלִען, הפיל, אבאָרטירען. מפולת (תענית

י"ט), איינשטורץ א. געביידעס; דאס איינגע- שטירצטע געביידע. מפולת יד (קדושין ל"ט), וואורקמיט דער האנד, חלי הנפילה, פֿאללווכט.

ניפול (חולין ס"ה), מין חגב, וכן ת"י הרגול. בן-הנפילים (סמו"ר ט"ו), מין שרץ המים ובל"ד nauplius, א. געוויססעס

שאלטהיער, דאס מיט זיינען שאלען צו זענעלן פֿערשטעהט.

*נפלא, νεφέλη, געבעל, וואַלקע: אימת אתי בר נפלא (סנהדרין ל"ו), כנוי למשיח ע"ש הכתוב: וארו עם ענני שמיא כבר אנש אתה וכו'. ולה יהב שלטן וכו' שלטן עלם די לא יעדה (דניאל ז' י"ג י"ד).

נפוף בשרש נוף.

(נפם) נפום (כלאים פ"ח), napus, שטעק- ריבע, מין לפת. נפם ראה נפט.

(נפיץ) נפיץ, אויסגייעסען: זו ממלאה ונופצת היא (כדס ס"ו), ותרי ותער כדה ונפצת.

נפיץ, אבשלאגען, אבשיטטעלן, אבשטייבען: המלבנו והמופצו (סנת ע"ג), המנערו מן הפסולת; מנפצי גלימיהו (סנת קמ"ז); ותרי התנערי מעפר התנפצי מעפרא. ומוזה: דנפצא נכרא (ינמות ק"ח), פירש"י מנפץ צמר.

(נפק) *נפק (נלווי: פוק) = יצא. אפיק = הוציא. נפקא מינה, דארוים פֿאַלגט, בטוי מצוי לרוב בתלמוד בהקים ההבדל שבין דעות הלוקות. מאי נפקא מינה?

וואס פֿאַלגט דארוים? וואס איזט דער אונ- מערשיעד? וואס ליענט דאראן? — נפקא

= צואה: נפקא דכלבא (גיטין ס"ט). נפקת ברא, כנוי לוונה. — נפקותא, פֿאַלגע, ער- געבניס. מפיק, ע"ס לנקודה הבאה בתוך אות ה' להורות על קריאתה בנה נראה. הַנִּפְקַ

ראה אשרתא דדייני (גטרס אסר).

(נפר) *ניפורא נקט נורא קמי אפפורא (ע"ז י"ח), שם שליט ידוע.

נפרוזה (נ"ק י"ו), Schöne, וכן בלי מצוי (סנסניר).

(נפש) נפש א) זעעלע, גייסט: חוץ לנפש, in concreto, אין דער ווירק- ליכקייט. — חכמת הנפש, פסיכאָלאָגיע. ב)

בנין לו נפש על קברו (טקלים פ"ג), בנין בנוי לנפש מת, מאַנאָמענט. ג) נפש המאונים (נ"ג פ"ט), דאס צינגליין אס וואגעכאלקען.

ד) נפש המסכת (כלים פכ"ח), כנוי לחוט הערב. נפשי, גייסט. *נפשיה = עצמו.

*נפיש, נראָס, פֿיעל. אפיש, פֿערמעהרען. (ניץ) *נצא א) שטרייטזוכטיגער: נצא בר נצא (סנת ל'), ב) גרובע:

שקל מוליא ושדי בנצא (נ"ג כ"ד).

(נצב) *נצב, פֿפלאנצען, נצבא, פֿפלאנצע. (נצה) נוצה, שרייבֿפֿעדער; שפאננפֿעדער. (נצח) נצח א) שטרייטען: היו שבטים מנצחים זא"ז (סוטה ל"ו). ב)

בעקאמפֿען, בעוועגען: מימי לא נצחני אדם (עירובין נ"ג); לא נצחה הרוח את עמוד העשן (אבות פ"ה); נצחו מליא דאזלו לאנחא קרבא (סוטה ל"ג), זיעגען, ניצוח, [דער געלעהרטע]

שטרייט. מלאכת הניצוח, שטרייטקונסט, דיאַלעקטיק. ניצוחיי, דיאַלעקטיש. נצחון, בעקאמפֿונג; זיעג; דיאַלעקטיק.

(נצל) התנצל, זיך ענטשולדיגען, רעכט- פֿערטיגען. ושה"פ: התנצלות.

נצל (נזיר ל'), מפרש בגמי בשר המת שקרש. (נצף) נצפה (נרכות ו'), קאפפערנישטוירע.

(נציץ) נציץ, שפראַססען: ב"א דומים לעשבו

עדה
ניץ
נצף
נציץ
קריס
זום
קריס
צערענ
ידון
ובי
לחם
לחם
קב
נזונה
ע"ס
נצליכק
ניכר
בין
לא
קביו;
ה
למען.
קד
שורדי,
ווי, ר"ע
מונות
דאו
הס
נקדנים
ל נק
קאלציי
ידו
הוא
קאי
ק"ד
קרא
דמו
דא
את
שר
קרא:
הנד
ל
נקוד
קד

היה הללו נוצצין והללו נובלין (עירונין)
 (א) נץ וניצוץ בשרש נוצ.
 נצק (צק) נצוק (ע"ז כ"ו) = זנוק, גוס.
 (ג) נוצרי (א) שם למשיח הנוצרים ע"ש
 עיר מושבו נצרת, קריסטוס.
 קריסט. (ג) קריסטליך. נצרות, קריסטענ-
 דום, דיע קריסטליכע רעליגיאן. התנצח,
 קריסטענטהומע איבערגעהען. נצרונים
 צעענענער, שם לנוצרים הראשונים: בי
 דון ובי נצרפי (סנת ק"ו), צ"ל בי אביון
 (לש' אנוניס) ובי נצרני. ראה נקרנים.
 נקב, לאַכערן. וע"ד המליצה: יקוב
 הדין את ההר (סנהד' ו'),
 עשיית דין בלי חמלה ובלי משוא
 פנים. הנקב, א. לאַך בעקאַמען. נקבות,
 נבליכקייט, דיע ווייבל. שאמטהיילע: מקום
 זכרון בין זכרות לנקבות (סנת ק"ח). נקבים,
 לאַיברי היצאה, וגם ליצאה: הנצרך
 קביון: השהה נקביו, דיע נאַטהודרעט פֿער-
 לטען.
 נקד (א) פונקטירען; ניקוד, דאס
 פונקטירען, פונקטאציאן; ניקוד
 שוריי, מין ניקוד בכחב העברי ע"ד כתב
 ור"ל על האותיות מלמעלה ובתמונות
 זונות מניקוד שלנו הנקרא ניקוד הפּוּנְקְטִי.
 דאו הסופרים אשר תקנו הנקודות בתנ"ך
 נקדנים; אמנם מה שנמצא בדרז"ל נקדנים
 נקדנים, ראה זה; נקודה, פונקט,
 קאלצייכען. — (ב) רייניגען: לנקד
 דו הוא צריך (לפי גי' הערוך); דתינקד
 נאי (צ"ג ק"ג); האי דכנשי נשוראי משום
 קידותא (מולין ק"ס), ריינליכקייט;
 דא דמוזני נקד שמיה (פסמים ק"ח); חמרא
 דא (גיטין ס"ט), ריין. וכן בלי' סורי
 דא שרש נקד — ריין, טראַקקען. ומוזה
 קרא: הנה יבשוהיה נקודים; ובתלמוד:
 נקודים או קליות (תמונות פ"ס).

ס"ח), מְדַבְּרִים מגונים. נקי הדעת (סנהד'
 כ"ג), עדעלגעזינגט.
 נקט (נקט) *נקט. האלטען, פאססען, ערגרייפֿען;
 נקט חפצא בידיה (סנועות
 ל"ח); לישנא מעליא הוא דנקט (פסחים ג').
 נקט נפשיה, זיך שטעללען, פֿינגירען: נקוט
 נפשך כקצירא (גיטין כ"ו), זיך קראנק
 שטעללען; נקט נפשיה כשכבא (קדושין פ"א,
 לפי גי' הערוך), זיך טאַדט שטעללען. נקט
 מילתא בדעתיה, עטוואס ימדם נאכטראגען,
 גראַללען: א"ל בר קפרא איני מכירך מעולם
 ידע דנקט מילתא בדעתיה (נ"ק י"ו).
 *נקוטא: וליחזי היכי נהינא? בנקוטאי
 (צ"ג ס"ג), פי' אנשים שהתלקטו
 ממקומות הרבה ואין להם מנהג קבוע.
 *נקוטא ברברין (פמיחא איכה רנ"ג), בעזיע-
 גער דער בארבראען, מל"י מל' אַרְבַּע־אֲצִיבֵי,
 זענער. נקטמון ראה אנקטמין. נקדי ראה
 אונקלי (ג). נקלונום ראה דקליקום.
 נקל (נקל) נקלום או נקלבס (ע"ז י"ג), מין תמרים
 הנקראים ע"ש איש חכם שהיה
 בימי הורדוס, שמו ניקלום מדמשק, ששלח
 מהם מתנה לאבגוסטוס קיסר.
 נקליט, *κνάλιτος*, לעהנשטוהל, רוהע-
 בעטט, כסא בעל זרועות, ובדרז"ל
 הוא שם לזרועות שבשני צדי המטה, שמהם
 יוצאים הקונדסים אשר הוילונות פרושים
 עליהם: נקליטין שנים (סוכה י'); נקליטי
 המטה (כלים פ"ח); ובתרגום אסתר (נפסוק
 חור כרפס): על דגשין דנקליטיהון דדהבא.
 (נקן) ניקון (כלים פ"ח), *νίξω*, שם כלי
 מלחמה גדול הנזכר גם ביוסיפון.
 נקניקא אשתכח בכנישתא (ירוש' סקלים
 פ"ז), *Lucanica*, וואורסט.
 נקע (נקע) נקע (= נקר), גרובע: תל ונקע
 (עירונין ס"ו); נקעים עמוקים
 " טעחים (ערכין כ"ס), וכן בלי' סורי.
 נקפה (נקף) (= נקה), שלאגען: אין אדם
 נוקף אצבעו וכו' (מולין ז');
 מי שלבו נוקפו (זכרות ו'); לבו נוקפו ופורש

אונ-
 פקא
 נפקת
 ער-
 אות
 פק
 (ע"ז)
 נצרי
 פשו
 ירק-
 (ב)
 בנין
 זונים
 קען.
 ערב.
 נ-
 נצא
 בע:
 צע.
 ער.
 שים
 (ב)
 אדם
 עשן
 דבא
 מע
 ש
 חון,
 כמ-
 אות.
 דש.
 דע.
 שבי

(כס' ג'), לבו מכה אותו, ר"ל שהוא ירא.
 נָקַף. וואונדע, ביילע: נעשה נקפים (סנה"ס"ג).
 הקיף א) הערומגעהען; אומגעבען: עיר
 המוקפת חומה; מקיף, אומפאססענד.
 היקף, דאס הערומגעהען; דער אומפאננ: כל
 שיש בהיקפו ג' טפחים יש בו רוחב טפח
 (מידות"ג). היקפיי, אומפאססענד, אללגע-
 מיין, הקפה, דאס הערומגעהען, דער פייער-
 ליכע אומצוג, סיבוב הבימה בתפלות. (ב)
 פערקויפֿען אויף באַרג: והחנוני מקיף (לכות
 פ"ג). הקפה, דאס באַרגען: מכר בהקפה;
 וואס סאן אויף באַרג גענאָממען האט:
 לפרוע הקפותיו (נ"ר מ"ט). ג) הקיף לְדָבָר,
 מיט עטוואס אין בעריהרונג ברינגען: נטל
 עין ארז ואזוב וכו' והקיף להם ראשי אנפים
 (כנעיס פ"ד); אין מקיפין ב' חביות לשפות
 עליהן את הקדירה (זילס ל"ג); כל שהוא מקיף
 פרסותיו ואין ארכבותיו נושקות (נכרות מ"ה);
 אין מקיפין בכועי (מולין מ"ו), ר"ל לדמותן
 זו לזו; כרכין המוקפין לה (טקלים פ"ג), פי'
 הקרובים לה. וגם בל' סורי הוראת השרש
 הזה חיבור: ודבק באשתו תר' הפשיטא ונקף
 לאנתתה. וזוה: מקף, שם לסימן החיבור,
 בינדעצייכען, בניקוד לשון העברי.
 (נקר) נָקַר או נָקַר, פֿיקקען, האקקען,
 נאגען: ראה צפור נוקרת
 בתאנה ועכבר נוקר באבטיח (תוספתא תרומות
 פ"ז); תרנגול מנקר באישה. נָקַר, דער פֿאָן
 טהיערען אנגעפֿרעססענע טהיל; נָקַר אבנים
 (קוטס מ"ה), שטיינע ברעכען. מָקַר א) (כלים
 פכ"ט) קורנוס שמנקרים בו אבני היחיים. (ב)
 שנאבעל: קורא מצראה דמקוריה ארוך (נ"ר
 ס"ד). אמנם: לנקר חצירו וכו'; משום
 מַגְקִירוֹתָא (מולין ק"ה), גי' הערוך בד',
 ראה שרש נקר.
 *ניקרא מקירתא (ע"ז כ"ח), פי' הערוך
 כמרטטין (ען השפה).
 נְקָרָנִים, נאַצ־ענע, שם יוצרים החדשים
 בישראל: ונקרנין (לפי גי' הערוך)

חופשים אותו על כך (נכרות כ').
 (נקש) הקיש א) שלאגען, קלאַמפֿען: הקיש
 על המריש (זנים פ"ד);
 הקיש הקב"ה על קנקן (נ"ר י"ט), ר"ל שברק
 הקב"ה לדעת מה בלבן כמקיש על הקנקן
 לדעת אם אינו שבור. (ב) פֿערגלייכען: אף
 השמלה היתה בכלל כל אלו ולמה יצא
 להקיש אליה (נ"ט כ"ז). והשם:
 היקש, דאס פֿערגלייכען; שלום, קאַנקלוואַן
 היקש מופתי, דעמאָנסטראַטיווער
 שלום. היקש ניצוחי, דיספּוטאַטיווער
 שלום. היקש הלצוי, רעדנערישער שלום
 היקש מטעה או היקש כחב, טרוגשלום.
 (גר) ניר א) νεύρα, פֿאַדען, פֿאַזער: אף
 לוקחין מן הגרדי לא נירין (נ"ט)
 קי"ט); נירא ברקא (סנה"ס"ו). בית ניר (ס'
 ז') או בת ניר, אויפֿצוגספֿאַדען: העושה שוה
 פֿמי נירין בנירין (סס ק"ה), ראה שם ב'
 בשרש בנה. (ב) יאָך, וכן תר' עול; בר ניר
 (סס כ"ד), עול קטן שנותנין על עגל.
 *נרא, א. געוויסע בלויע פֿאַרבע: במי
 דנרא (ניטין י"ט); אודרא דנרא (ס'
 כ"ה), פי' חתיכת צמר צבוע תכלת, וכן בל'
 ערבי ניר שם לצבע תכלת.
 (נרג) *נרגא, פֿאַקסט, מלשון נגר = ציט
 מערמאָן: שקיל נרגא (נכרות
 כ"ד). וע"ד המליצה: שדו בה נרגא (פסחים
 ל"ג), ר"ל הקשו קושיא.
 (נרד) נרדשיר (כמונות ס"ח), מין צהוב
 בל' פרסי, ושיערו שהיה
 שאַכשפיעל.
 (נרן) נירונות (נ"ט כ"ה), [מטבע]
 נירון (Nero) קיסר.
 (נרק) נרקום (נכרות מ"ג), נאַרציססע, ס'
 פרח בעל ריח טוב.
 (נרת) נרתיק, νεύρα, פֿומעראל, היל'
 זע: ונרתיק של תפיל'
 (מגלס כ"ו).
 נשא השיא [איש] לדבר אחר, דע'
 געשפֿראַכע א. אַנדערע וועג

זונגעבען. השיא עצה, א. ראמה ערטהיילען.
 נשא בשרש נשם. בי נשא בשרש בי.
 (נשא) נשא, נעהמען: נשא אשה. הנשא,
 הייראטהען (פאן פרויענספער-
 זאגען). השיא, פעהייראטהען. נשא ונתן,
 האנדעלן (א. האנדעל פֿהרען); אבהאנדעלן,
 ערארטערן; נושאין ונותנין בדבר (סנהד' פ"ט);
 משישאו ותנו בה מוזרות בלבנה (גיטין פ"ט),
 יספמו משפטם עליה. נשיאת כפים, ברכת
 בהנים את העם.
 נשוא או נשוי (א) בעלאָדען: אילן נשוי
 פירות (ז"צ ע"ט). (ב) פעהייראטהעם:
 איש נשוי או אשה נשואה. ואצל המחברים:
 נשא (המאמר או המשפט), סוביעקט. נשוא
 (א) געגענשטאנד, אָביעקט. (ב) נשוא [המאמר
 או המשפט], פראָדיקאַט. — נושאין, פֿער-
 עהעליכונג, הייראטה.
 נשוא או משוי או משאוי, לאסט. משא
 ונתן, האנדעל, אבהאנדלונג: משא
 נתן של הלכה.
 נשיאות סיגנאלפֿיער: היו משיאין משואות
 (ר"ס כ"ז), לי מקרא: שאו משאת
 ימי' ו' ח', ראה אוצה"ש שרש נשא.
 נשיא. פאָטריאַרד, כנוי לראש הכנהדרין בזמן
 בית שני ואחריו. ושה"מ: נשיאות.
 נִשְׁבַּב נִשְׁבַּב, בלאזען, וועהען; רוחות מנשבות
 (ז"צ כ"ה). נשובת (סס ל"ד),
 אס בייא ריינוגונג דעם געטריידעס אויס-
 צועהעט ווירד.
 נִשְׁבַּב או נשב, נעמץ: אין פורסין נישבין
 ליונים (ז"ק ע"ט), וגו' אחרת: רישבין,
 אה שרש רשב; כל שהוא מחוסר נשבים
 יחוס' סנה פ"ג), ותר' כצבי מיד היך מביא
 נִשְׁבַּב.
 נִשְׁבַּב (השיג א) מרעפֿלען, ווידערפֿאהרען:
 כל חסרון וכו' ישיגהו מצד
 מצד לבד (פסיחה למו"כ); ולא ישיגוהו משיגי
 גוף (י"ג עיקרים). (ב) בענרייפֿען, פֿאססען.
 נִשְׁבַּב על איש, ימדם מיינונג אנפֿעכמען:
 נשבות הראב"ד. — מושג, בענרייפֿען.

(נשר) נשדור (ניסין ס"ט), אַסאַניאַק, פֿין
 מלה, וכן כלי פּרסי וערבי.
 (נשדה) נשים, שם לסדר שלישי משה
 סדרים שבתלמוד: סדר נשים
 (סנה ל"ה).
 (נשו) *נשוורא (פסמים ק"ה), פּרוי לחם
 הנושרים בבית.
 (נשך) נשכן, נשבנית, ביססיג.
 (נשל) נשל, העראַבפֿאללען. השיל, הער-
 אבווערפֿען: משילין פירות
 (זילס ל"ה). נשילת איברים, מיןחולי שהאיברים
 נופלים ממנו אחד אחד: יפתח מת בנשילת
 איברים (ז"ר ס'), כענין שנא' בזכריה (י"ד
 י"ג, י"ג) וזאת תהיה המגפה וכו' והחזיקו
 איש יד רעהו ועלתה ידו על יד רעהו.
 (נשם) נָשָׁם או נִשְׁמָ, אטהמען. — נשימה,
 דאס אטהמען; אטהעם, אטהעם-
 צוג: על כל נשימה ונשימה (ז"ר י"ה);
 בנשימה אחת, אין איינעס אטהעם. נשימה
 קציה, קורצער אטהעם. נשמה, גייסט, זעלע.
 יצאה נשמתו, ער גאב דען גייסט אויף. נשמה
 יתירה = רוחב לב: נשמה יתירה נותן הקב"ה
 באדם ערב שבת (זילס י"ו). *נשמא, אטהעם-
 צוג: שתין נשמי (סוכה כ"ו). *אינשם או
 אתנשם (וי"ר ט'), געזונד ווערדען.
 נָשָׁם או *נשא, שם סם שסגולתו להשיר
 הייַזער: סך נשם (ננעים פ"י); ואפי'
 סכי נשא (מייר נ').
 (נשף) *נשף, שפרינגען: לינשוף מדוכתיה
 (מגלה ג'), משום דמיתנשפא
 (ז"מ כ"ג, וננוקמתנו: דמינשתפא), פי'
 שמתגלגל.
 *אינשף: ואי אפי לה מאתמול אינשפא לה
 (מנחות ל'), בלי ערבי: אַלמ,
 פֿערטראַקקענט ווערדען.
 (נשק) השִׁיק את המים (זילס י"ז), תִּפְר
 אותם במי מקוה כדי לטהרן
 ממומתן.
 (נשר) נִשָּׁר (= נשל) א) העראַבפֿאללען:
 פירות הנושרין מן האילן. (ב)

(נתך) מתכת, מעטאלל.

נתן (נתן) צונגעבען, איינריימען : הו
נותן; הסברא נותנת. נתן נפש

זיך הינגעבען : משה נתן נפשו על התורה
נתן עיניו בדבר, געליסטע נאך עטוואס טראגן
הנתן, זיך איינגען, לאססען : ניתן ליב
(ניטין סי). ושה"מ : נתניה; מתן : מתן תורה
נתן במתנה, פֿערישענקען.

(נתר) התיר (א) לאָוען : התיר קשר; הת
שאלה; מנודה שהתירו

חכמים (נ"ק י"ג), א. באנן לאָוען. (ב) ע
לויבען (אין רעליגיאָוען פֿראַגען); התיר
איש, ימין פֿאַגעלפֿרייאַ ערקלאַרען. מותר
מותרת, ערלויבט. ושה"מ התרה, התיר, דא
ערלויבען; דאס ערלויבטע : נתערב איס
בהיתר. בהיתר, ערלויבטער ווייזע.

*נתר, העראבפֿאַללען. אתיר, העראַבפֿאַלל
לאססען.

*נתר, מין אדמה שעושיין ממנה בליס
ומשתמשין בה ג"כ לבורית לכיבו
הנגדים ולחפיפת הראש, נישרום אָדער נאָטווע
ולדעת קצת נקרא נתר ע"ש שמשיר א
השָׁעַר .

אויספֿאַללען (פֿאַן ד. האַרען) : שנשוו ריסי
עיניו (נכרות מ"ג). השירה, העראבווערפֿען,
פֿאַללען לאַססען : שמשיר את השער (פֿילס
ל"ס); ואע"פ שמשיר צרורות (כדס ס"ד). נָשַׁר,
שם לדבר הנושר מלמעלה : פורס עליה סדין
וכו' אותחתיה מפני הנשר (סוכס י'), העלים
הנושרים; אוכלים מתחת הנשרים (פסמים כ"ו),
הפירות הנושרים מן האילן.

(נשת) *אינשת : האי ינוקא דלא מינשתא
(סנת קל"ד), פֿי הערוך

שאינו יכול להשתין.
נשתיק או נאשתיק, פֿוטעראל : בכל יום
לא היה לה נאשתיק והיום היה לה
נאשתיק (יונא מ"ד); לע"ל הקב"ה מערטלו
מנשתיקו (ז"ר ו').

(נתז) הִנְתִּיזוּ, שפריטצען : וניתזה צנורא וכו'
(סנת קכ"ו); תר' ויתכו כמים

זנתון היך מוי. ובפיעל : צרורות מנתזין מתחת
רגליה (ז"ק י"ז), נורקים. ובפעיל : בהמה
שהתיזה צרורות. וע"א : צריך להתז למען תזכרו
(ירוש' נרכות פ"ג), צישענד אויסשפרעכען.
(נתח) נִתְחַח, צערנליעדערן, אַנאַטאַמירען;
אַנאַליזירען, ושה"פ : ניתוח.

אות ס

סב תר' זכראש שבלת כסאסא דשכולחא (סו"ט סי)
(סאר) סיאור = סרחון, תר' ובאש היאור
ויסרי. ובדרך ההשאלה : ס

שחזר לסיאורו (ירוש' ע"ז פ"ג), ובבבלי
לסורו, והוא הוא; וכן : סורו רע (קדוש
פ"ג); ותרי ישובו לכסלה יחזרון לסיאורו
(לפי גי' סענוך).

(סב) סיב (= ציב, פֿאַדען) א מין ציב
דק (מאַצז) הגדל בתחתית הדק
ועושיין ממנו חבלים : מנא אמינא דס

ועיקרא דדיקלא מינא דלולבא הוא (סוכס ל"ו)
חריות לסיכוך סיבים לחבלים (ז"ר ו'), כד

(סאב) סָאָב = סָאָא : בידים מסואבות
(חלס פ"ג); ירעה עד שיסתאב
(פסמים ל"ז), פֿי שיפול בו מום וַיִּפְּסַל.

(סאה) סָאָה, שם מדה ידועה. ובדרך
ההשאלה : נתמלאה סאתו,
דאס זינדענמאס.

סִיאָה אר"י צתרי (סנת קכ"ח), ראה צתרי.
סִיאָה של בני אדם (ערכין י"ח), כמו סיעה,
געזעללשאַפֿט, גרופפע.

(סאס) *סאסא, גראַנגען, שָׁעַר השבלים;
דמיא לסאסא (חולין י"ז);

טרא וידי
געדו
(פ"ג)

נסים ובלען (פסחים קט"ו). בל"י σεβένιον.
 היללע דער פאלמבליטהע אונד פאלמפֿרוכט.
 (ב) שרש צנון גדול מצטרף והסיב שלו אינו
 מצטרף (עוקלין פ"ח), כעין חושים הצומחים
 בשרש הצנון. — סובין, קלייע.
 (סבא) *סבואה או- סבווא, וויינהאנדלער:
 הנהו סבואתא (ע"ז ע"ח).

מסוביתא (סס ע'), שענקווירטהין.
 (סבב) סָבַב (א) אומגעהען, אומציעהען:
 סבב הבימה. (ב) העדומגעהען:
 סבב על הפתחים, פֿאַר דען טהורען בעשטעלן.
 (ג) פֿעראורזאכען, ושה"פ סיבוב. התנועע
 בסבוב, זיך קרייזפֿאַרמיג בעוועגען. סיבוב
 הראש, שווינדעל.

הֶסֶב (צינוי: מוסב, מסובין), ישב על המטה
 באכילה כמנהג בני ארצות המזרח.
 ושה"פ: היסב, הסיבה, מִסְבָּה, מסובין, טיש-
 גענאָססען. — סבה, אורזאכע. סבה ומסובב,
 אורזאכע אונד פֿאַלגע. סבה הראשונה או סבת
 הסבות, כנוי לאלהים אצל הפילוסופים. מסבה
 (נודות פ"ד), גאללערע, גאנג. סובב של גלגל
 (כלים פ"ד), רייף אס ראדע. — סביב, אום:
 סביב לשנת...

(סבט) *סיבטא: דתלי בסיבטא (סנהדרין
 ק"ג, וי"ג סיכתא), נא-
 געל. — סבטיון ראה סמבטיון.

(סבך) סִבְךָ, פֿערוויקקעלן. צמח מסתבך,
 של נגפֿלאנצע.

סבכה, מין צעירף של נשים: ג' סבכות הן
 של ילדה וכו' (כלים פכ"ד); סבכה
 שנקרעה אם אינה מקבלת את רוב השיער
 טהור (סס פכ"ח).
 סובך של רגל (חולין קל"ד), פרק התחתון
 שברגל בהמה.

(סבל) סבל (א) טראגען: היו סובלין אותו
 במוטות (פסחים פ"ה), (ב) ער-

טראגען: דבר שאין הדעת סובלתו, עטוואס
 ווידערזינגעס. (ג) חולדען. סבלן, חולדזאס,
 געדולדיג. ושה"מ: סבלנות. סָבַל (קדושין
 פ"ג), לאסטראָגער. סבלנות (סס ל'), מתנות

החתן לכלה. סָבַל הירושה, כן קוראים
 הקראים לקבלה ומאורת, טראַדיציאָן.

סבולת (וצידוטלמי: סבול) סבולת, סבול-
 טראג צו געמיינשאפֿליכער מאַהל-

ציט: אפילו חמשה ועשו סבולת רשאין
 לומר לו טול חלקך (פסחים פ"ט).

(סבן) סיבני (גיטין כ"ט), סבֿבֿני, ליינע-
 נעס טוך צו פֿערשיעדענעם

געברויכע, בעז. אים באדע: סבניתא צריך לקשר
 ב' ראשיה למטה (סנה פ"ז), סדין שמתעטפין

בו ביציאה מבית המרחץ. סובין בשרש סב.
 (סבס) סבסוך: מאי דודאים וכו' סבסוך

(סנהד' ל"ט, וגי' הערוך סבים)
 שם צמח.

(סבק) סבק, sebaceous, טאלגליכט: קרייניגן
 וסבקין (סנו"ר ל"ו).

(סבר) סָבַר (או הֵיבָה קבורא, דענקען, גלוי-
 בען, מיינען, דער מיינונג זיין,

בעהויפטען: מר סבר. סבור הייתי או כסבור
 הייתי, איך דאכטע, גלויבטע: כסבורין של

אביהם הוא (כתובות ל"ד). *סבירא ליה = הוא
 סובר. סבירין (צמסורס), מאנכע מיינען, יש

אומרים. סברוה (נמלנוד), מאן מיינטע, בני
 הישיבה קמו לאמר. — *סבר, ווארטען:

סבר לקרובה (ירוש' זרכות פ"ח), המתין על
 הש"ץ. — הסביר, צו פֿערשטעהען געבען,

ערקלאַרען: אסבירא ברדמי ליה. ומה: לסבר
 את האוון. מסתבר, עס פֿערשטעהט זיך; ה"נ

מסתברא. הסביר פנים (לאיס) = נשא פנים,
 פֿריינדליך אויפֿגעהמען, בעהאנדעלן; תר'

נשא סבר, טראַגען, ערהעבען. סבר פנים
 = משא פנים: והוי מקבל את כל האדם

בסבר פנים יפות (אבות פ"ח), מיט פֿריינד-
 ליכער מיענע עמפֿאַנגען.

סברא או סברה, מיינונג; פֿערשטאנד,
 שארפֿזיגן; ובתלמוד ענינו משפט

השכל (ספך ג ע ר א, סהוא ונה סלמד איס נרצו),
 ובירושלמי נקרא זאת דעה (נה סמחוס

סלדס נדעמו). סָבַר או סְבִיר, בעל סברא:
 גמיר וסביר. סָבַר או סְבִירָא, כנוי לחכמי תורה:

סבני מרנן ורבנן; ומחוקק מבין הגליות"י
 סברין מלפי אוריהא; רבנן סבוראי, כנוי
 לראשי הישיבות בבבל שהיו אחי-האמוראים.
 סברק (כלים פכ"ט), bracea, א. ארט בייג-
 קליידער.
 (סגא) *סגא, געהען: דמסגו בריש עדרא
 (סנת כ"ג). סוגיא, גאנג: לתרוצי
 סוגיא (סנת ס"ו), ליישר ההילוך. ובדרך
 ההשאלה: סוגיא דשמעתא (סנהד' ל"ג).
 *סוגא (חולין ס"ג), מין עוף.
 (סגו) *סגו, פיעל, גענון: זמנין סגיאין. סגי-
 נהורא, כנוי בל' נקיה לסומא.
 *סוגייני דערבחה (עירונין כ"ט), פי' הערוך
 עלין של ערבה.
 (סגל) סגולה (א) דאס פאָרצוגליכע זיינער
 אָרט: האדם הוא סגולה בעלי
 החיים. (ב) געהיימטטעל: סגולה לחולי. (ג)
 אייגענשהימליכקייט: הצחוק הוא סגולה לאדם.
 (ד) = אוצר: יעשו לו סגולה (נ"ג כ"ג).
 זמזה פעל סגל (א) זאממעלן: דכל מה ראנא
 משגל את נסכת (מדכט סגליס ז'). (ב) ווערט-
 שאַטצען: כלום הצדיקים חיים אלא שהם
 מסגלים מצות (נ"ר ט') — סגוליי, אייגענ-
 טהימליך. מסוגל, געאייגענט.
 סגול = אישכול, ווייגשריבע: תר' אישכול
 ענבים (ויקרא י"ג כ"ג) סגול רענבין.
 והמנקדים קראו כן: (א) לנקודה נ"י, שמבטאו
 כמכטא e בל"ר; (ב) לנגינה מפסקת [*], ע"ש
 שצורתן כצורת האשכול. סגול, מנוקד פֿסגול.
 סיגלי (סנהדרין, ל"ט) σιγῆλος, נאַרציססע,
 מין פרח.
 סגלגל, הונד: מסני מה ראשיהן של בבליים
 סגלגלות (סנת ל"ח).
 סגלריון (ע"ז י"ח), sigillarius, שפיעלער
 מיט פֿיגורען.
 (סגם) סגמט, sigma, sigmatis, האלב-
 רונדעס שפייזעזאָפּאַ:
 זריבצתי אתכם בסגמטין (נמדנר רנה ח').
 (סגן) סגן secundarius, האָהעפריעסטער-

שטעללפערטערעטערהעגן בימינו (תמיד ל"ג).
 סגנויות (א) (כלים פ"ו), א. ארט קאָרבע,
 בל"י σαργάνη = קאָרב. (ב) נטל
 סגנויות שלהם (ילמדנו נסלח), אָהנען, מן:
 סגנום או סגנון (א) signum, זיעגעל,
 אָהנע: משנה תורה היה סגנון ליהושע
 (נ"ר ו'). וסגנום של מלך (סמו"ר מ"ה), אָהנע.
 (ב) אין שני נביאים מתנבאים בסגנון אחד
 (סנהד' פ"ט), אויסדרוקסווייזע, סטיל.
 (סגס) סגוס (כלים פכ"ט) σάγος, מאנטעל
 אויס גראָבעס שטאַפּע.
 (סגף) סגף עצמו או הסתנף, זיך קאסטטייען;
 תר' עייתי בצום נפשי סגפית
 כצומא נפשי. וש"ה: סגף.
 (סגר) סוגר, שם לחרוז האחרון משני חרוזים
 קשורים: דלת וסוגר. מאמר
 מוסגר, אייגעשאַבענער זאטץ, פארענטהעזען.
 סגרין, saerum, הייליגטהום: כל מי שכותב
 א"ע סגרין למלך (נמד' רנה ח'), פי' איש
 חיל הישבע להקדיש כל כחו לטובת המלך.
 (סדי) *סדיא = סעדיא: בי סדיא (כתובות
 ס"ח) קיססען; וברבוי: בי
 סדויתא (סנת קכ"ד).
 (סדן) סדן (א) בלאַק, שטאמם: סדן של
 שקמה (כללים פ"ח), ראה שרש
 בתל; סדנא דארעא חד היא (קדושין כ"ז).
 שטאמם. (ב) אמבאָם: המכה בקורנס על הסדן
 (סנת ק"ג) ג) ווערקשטאַטטע: סדנא דמיא
 (חולין י"ו), מוכני (מאַשינע) המתנוועע ע"י
 המים. סדנא דפחרא (טס), טאַפּערווערק-
 שטאַטטע, וכן תר' אָבָגָים (ימי' י"ח ג') סדנא;
 חמרי בחלווך לבי סדנא רחוש (פסחים קי"ג).
 בית מלאכת היִשָּבָה. סודני בשרש סוד.
 סדנריאום: ברה כחמה סדנריאום אס איליאום
 (סמו"ר ט"ו), ל"י הוא σεναρός
 ωσ ἕλιος = שטארק וויע דיע זאָננע.
 (סדק) הַסְדָק, א. שפאלטע בעקאָסטען.
 סדק, שפאלטע; בצק שנפסקי
 עריבה (פסחים מ"ה), וכן בל' ארמי.
 סידקית, σιδαιός, אָם געטריידע: מוכר

סידקית (סוטה ע'), סוכר תביאה. ומוזה:
 שמחה עומדת בסדקי (יש רות רנה),
 געטרידעמארקט; הלוקח מן הסדקי (יוטי
 שקלים פ"ס). אמנם: מחט סידקית (עירונין
 כ"ג), צ"ל סיר קיה, ופי' מחט של תופרי
 משי, ראה סירקון.

(סדר) סדר, ארדנען, צורעכט לענגען, איינ-
 ריכטען; זעטצען (פלאס שרייבט-
 זעטצער); אבפלאסען, אויפזעטצען, רע-
 דיגרען. ושה"ת: כסדר; מסדר איתיות, שרייבט-
 זעטצער. ושה"ש סידור. סידור תפלה. געבעט-
 בוך. כספי סידוריי, ארדנונגסצאהל. סדור,
 געארדנעט: קווצותיו סדורות לו תלתלים
 (גיטין כ"ח); ועצים ואבנים סדורים תחתיה
 (פסחים ח'); סדור בפה, געלייפ'ג.

סדר (א) ארדנונג: אין סדר למשנה; סדר
 היום, טאנעסארדנונג. (ב) רייהע, פאל-
 גע, אויפאיינאנדערפאלגע. כדר נחלה, ערב-
 פאלגע; סדר הדורות, געשלעכטספאלגע (ג)
 שם לחלק משה חלקי התלמוד: סדר
 זרעים; סדר מועד וכו'; ונקרא כל התלמוד
 "ששה סדורים" או בר"ת "ש"ס": והוה
 גמירנא ליה לכוליה הש"ס (סנה ס"ג. ד.)
 סדר או סדרא, שם לפרשת השבוע בתורה.
 כסדר, נאך דער רייהע, נאך דער ארדנונג,
 דעגעלמאס'ג. שנה כסדרה, שנה שכל חדשיה
 (וגם חדשי חסון וכסליו) הם כסדרם אחד מלא
 ואחד הס'.

סדר, sudarium, טוך, קאפטיוך, שנופפ-
 טוך, האלזטוך: קנין סודר; וסידר
 שבצוארו (סנה ק"כ, ונירוסלמי: שבזרועותיו);
 והגיף הכגן בסודרין (סמיד ל"ג), דיע פלאהנען
 שווענקען, שנתן סימן למשוררים לשורה.
 (סנה) אסיהיד = העיד. סהדא = עד.

(סחר) סחר, אומציינונג: המדייר את שדהו
 עושה סחר (סניעית פ"ג); דיר
 או סחר (עירונין י"ט).

*סיהרא. מאנד.
 (סוא) *סוא: סוי לבה ופיה רוחה (כמונות
 ס"ב), ענינונתמלא שמחה;

הוה קא מסוי ליה לאשה (סס ס'), פ רש"י מביט.
 סואר של קרוז (אהלות פ"ג), שיכטע.
 (סוב) *סוב, אלט. סכא = זקן. סכתא = זקנה.
 (סוג) נסוג אחר, שם רנגינה המוס. ה ממקמי
 להברה הקודמת מספת היות

נגינה בהברה שאחיה.
 סוג (א) (כלים פ"ו) מין סל. (ב) (לגל המסנרים
 ע"פ לי ערני) הויזשקלאסען (אים געגענע-
 זאטצע צימין = אונטערצאכטוילונג). וכעין
 זה הוראתו גם בל' סירי: יבדל מקהל (עזרת
 י"ח) תרי הסירי נתנכרא מן כוגא; כל העם
 (סס סס ט') — כלה סוגא.

סיג, שלאקקען; סיג של רצפית (עוקלין פ"ח),
 לכלך עפי שעל הצחחים.

סיג, אומציינען. — סיג, צוין; הנוטע לסיג
 (עללס פ"ח). וברוך ההשאלה: מסירת
 סיג לתורה (לנות פ"ג), פי' התורה שבע"ס
 היא סיג לתורה שבכתב.

(סוד) סוד, געהיימניס; מיסטק. בסוד, אים
 פערטויען. סידני (כזה י"ב),
 ראטהסהער, איש סוד. ראה ג"כ שרש סוד.
 (סודה) מסודה, לאריוג, מאסקע.

(סוח) סוח או הסיה, שפרעכען, ערצאהלען.
 סח לי זקן אחר (גיטין כ"ז); און
 מסיחין בסעודה (תענית ה'); מסיח לפי תומיו.
 (סומ) הסימ, בעוועגען: המסיט את הזב או
 שהזב מסיטו (זנים פ"ה);

אבנים שאינו יכול להסיטן (אהלות פ"ט), פי'
 להיוון ממקומן. תר' נשה קי סאט משקולתא.
 ושה"פ היסט. (ראה גם סרט טוס).

(סוך) סוך = סכה, צווייג: אבל לא יקיץ
 את סוכו (צ"ק ק"ד); סוכי תאנים
 (סוכה י"ז); נאחו בסבך תר' הפשיטא אחד
 בסוכתא, וכן תר' דליותיו — סוכה.

(סוס) סוס הנהר (תוה"ט), גילפפערד. סוסה,
 שטוטע. סוס ראה עסוס.

(סוף) סוף, ענדע: מים שאין להם סוף.
 ומסגולת הלשון לחבר שם סוף
 הקטב על הזמן — אל נושא המאמר: סוף

הכבוד לבוא; סוף אדם למות. אין לדבר סוף, עם האטמע קיין ענדע, עם גינגע אינס אונ-ענדליכע: אין חוששין שמא גזרה חולדה מבית לבית וכו' דאס כן אין לדבר סוף (פסמים ט'). ובטוי מליציי: לא יכלו חביריו לעמוד על סוף דעתו (עירונין י"ג); הגיעה תורה לסוף דעתו של בן סו"מ (סנסד' ע"ג). סוף סוף, דענגנאך. בסוף, צו ענדע, נאבהיניין: שכירות אינה משתלמת אלא לבסוף. סופי היבות, ענדבוכשטאבען. סוף-פסוק, שם נגינה מפסקת הבאה בסוף הפסוק, ובסגנון הורושלמי: לא סוף דבר, ענינו כמו לאו דוקא: לא סוף דבר נופו אלא אפי' קורתו (זרכות פ"ח). *סיפא, ענדע: רישא וסיפא. סייפות, שפאט-צייטיגע פריכטע: בבכורות ובסייפות (מרוות פ"ד); לאריס רע שהיה אוכל את הבכורות ומכבד למלך את הסייפות (ז"ר כ"ג). ונמצא פעל משרש זה: מי יכול לסיף את עפר הארץ (ז"ר ק'), פערניכטען. (סור) *סור או סיר, אונטערזוכען: סר סניא (עירונין פ"ג); סיר נכסיה (חולין ק"ה), והוא כמו סער בל' סורי שענינו פקידה, וגם בל' עברי; עניה סערה (היימגעזוכט). סור, בסגנון אבן תבון ענינו כמו חלל: לא סרתי היותי מתירא (פתיחה למו"כ). סורו רע, כמו סיאורו (לחם טרס סלח): מפני מה הכל מושלין בעכברים מפני שסורן רע (סוכות י"ג). סוריאל שר הפנים (זרכות כ"ח) ראה שר הפנים בש' שר. סורק בש' סורק. (סחא) *סחא = רחיק, וואשען (דען לייב), באדען. (סחט) סחט. אויסדריקקען, כמו שחט בל"מ. (סחם) סחום א) אהרלאפפליין: נפגמה אזנו מן הסחום (זכרות ל"ז, די"ג חסחום). ב) קנארפעל. — סחום הגרגרת, שילדקנארפעל, גורגעלביין. (סחף) *סחף, אומשטירצען: סחופי נסא אטיבורא (זכ"ט); דסחיפא

ליה משיכלתא ארישא (זכ"ט). *סיהופא, הוף, טאטצע: דקטל בסיחופיה (ע"ז י"ו); ומחיה לדשא בסיחופיה (חולין כ"ג). (סחר) סחורה. ווארע; האנדעל; המרבה בסחורה (לכות פ"ג); כיצד הלה עושה סחורה בפרתו של חבירו (ז"ע ל"ה), האנדעל טרייבען, מקחה, האנדעל. (סט) סוט. מרת אורך כשיעור הדיווח שבין גודל לאצבע, שפאננע; מלא השיט (כלים פ"ט). ואולי משרש סוט (לחם זח). (סטו) סטיו (סוכה ו"ה), סטוא, זיילענ-האללע. — סטיבה ראה אסטשיבה. (סטט) סטטיונר, stationarius, שילד-וואכע: מלאך המות. סטטיונר ישרהם (ז"ר כ"ו). (ראה שרש סיט). (סטך) סטכתי, סטאטש, מיררהענאל: מאי שמן המור וכו' סטכת (זכ"ט פ'). (סטל) סטלא (ירוש' זכ"ט פ"ג), situla, וואססעראיימער. (סטם) *סטומתא (ז"ע ט"ד), צייכען, זיע-געל, בל"י סטומתא = דאס פערצברעדעטע צייכען. סטימתא ראה סיטמא. (סטן) סיטון, סטאטש, געטריידעהאנדלער הסיטוןמקנה מדותיו (ז"ר פ"ח); הסיטונות ומוכרי תבואה (דמאי פ"ג). סטון, סטיון, קראטמ, מאכט: אלמלא סטונו של איוב וכו' (ילמדנו סופטים); ובת"י: קל משריין דאטיין בסטוניהון (ישע' כ"א ח'). סטים ראה איסטים א). (סטף) מוסטף: כל בנות שקמה פטורות חוץ מן המוסטפות (דמאי פ"א), פי' שבשלו באילן עד שנתבקעו. — אשה סטיפה (ירוש' זכ"ט פ"ט), אשה זבה (שופט דס). (סטר) סטר, שלאגען, אהרפייגען: בא מלאך וסטרו על פיו (זכ"ט); הסוטר

לועז של ישראל (סנסד' כ"ח), בל' פרסי
זתאר = שלאגען.

*סמרא (א) זייטע, וכן תר' צד. (ב) זויס;
בסטרא נמי בדיק (גדה כ"ו), בשפת
החלוק; נהפכינהו לסטריה אבראי (סנת קל"ד).

סטראי נינהו (סנועות כ"ג), פי' מצד אחר
הם הני זווי; ואולי הוא מלשון: סוטרא,
לאָהן; פעורת שכיר ת"י סוטרא דאגורא.

סטרא אחרא (לכל סנוקוליס), כנוי "לכח
הרע" דאס באַזע פֿינציפּ.

סטרוטיומ, στρωτόνιον, זאָלדנער, זאָל-
דאָט; בשר ודם מכתוב לו

סטרוטיון (סנו"ר ט"ו).

*סטרוטמא, στρωμάτα, טעפּשײך; ואית
דאיתתי סטרוטמין (קללת רנה,

וה יתרון).

סטרוטליא (ע"ז ח'), Saturnalia, סאטור-
ניס-פֿעסט (זויההנאַכטס-פֿעסט)

בייא דען ראָמען.

(סיב) *סייב = סייס, פֿאַללענדען; שיצת
סייבת (כ"ג ע"ח). סייגבש' סוג.

(סיד) סיד או סיד, מיטקאלקבעשטרייכען;
בור סוד (חנות פ"ג); סידרה

וכיירה (ע"ז ו"ג). ספֿד א (עדיות פ"ג),
טינכער. (ב) כלים פ"ח), קאלקברענגער.

סיואה ראה שרש סן.

(סיה) סיה, דער פֿיללען א. עזעלס: עגלין
וסייחין (כ"ג כ"ח).

(סיט) *סיוטא. שרעקקען: סיוטא בעלמא
הוא (כ"ק ל"ד); חזי סיוטא

בחלמא (יונה כ"ג), פי' הלומות מבהילים.
ומזה הפעל: מטא תיתורא אסטיוט (כדריס

ו"ח), פי' נבהל.

(סיס) סיס (א) פֿאַללענדען, בעענדריגען;
כי סייס וכו' (זרכות ל"ג). (ב)

בעצייכנען: שדה המסוימת במציה (כ"ג כ"ד);
דבר מסוים (ערכין ו'), נאמהאָט, בעדייטענער;

אדם מסוים (ירוש' זרכות פ"ג), איש חשוב.
(ג) דען שוה אנציעהען: *סייס מסאני-תענית

(כ"ג), כמו סייך; סייס דימ ניה ולא קטר (סנת

ס"ח). סיומא, ענדע, שלום.

(סין) סיינא (א) הוט: אותנה בסיינא (סנת
קי"ט); סיינא שרי (סס קל"ח).

פי' הערוך כיבע. (ב) בלבושא סיינא (גדה כ'),
וי"ג סיואה) פי' בלבוש שחור, והוא ל' פרסי.

(סיע) סיע, העלפען, בל"י σαώ = רעט-
מען. סיע, הילפּע. לא הוה

מסתייעא מילתא (סנסד' י"ד). פי' שנתעכב
הדבר משמים. — סיעה א) אנהאנג, קאַנזאַר-

מען: חזקה וסיעתו (כ"ג ט"ו). (ב) געזעלל-
שאָט, גרופּע: ראה סיעה של בני אדם

עומד (סנועות ל"ה).

(סוף) סייף (סנת ס"ג), שווערט, וכן ת"י
חיב. סוף בשרש סוף. סירה בש' סרה.

(סך) סך, דייע קעטטע אויפֿציעהען, אנ-
צעטטעלין (איס וועבען); והמיסך

(סנת ע"ג).

מסכת א) געוועבע. (ב) שם לחלקי הש"ס,
טראקטאַט: שאם שנה אדם מסכת

או ב' וג' מסכתות (אדר"ן פ"י); כי קאי רבי
בהא מסכתא לא תשיליה במסכתא אחריתי

(סנת ג').

סך, צאהל, סוממע. סך הכל, געזאממט-
סוממע.

סוכה, סוכו, פֿייגע: האנים סוכית מנוקבות.
(ירוש' זכוכים פ"ח).

*סיכא או סיכתא א) גאַגעל: ז' סיכי מזי
גשורי (סנת ס"ז); סיכתא בדפנא

(גיטין ל"ג), וכן תר' יתר. (ב) ווארצע, מל"י
סוכו, פֿייגוואַצע: סיכי דדיקנא (יצעות

פ'), יבלות שגדל עליהם שָׁעַר. (ג) סטעמ-
פעל: בסיכתא חרתא (כ"ק ל"ט), פי' העירוך

ברזל שטיבעין בו המטבעות. ראה גם ש' סוך-
(סכה) סכה, שויען: שסוכין ברה"ק (וי"ד

ח'). סבי שמש (זכרות ו"ג),
שם למי שאינו יכול להביט בשמש. סכוי,

הפֿאַל: ונג-אבד סברים וכטל סכיים (עירונין כ"ח).

סכוי, siccus, טראַקקען: עצמותיו סכוין
(גדה כ"ד).

<סבך> סבך. איבערדעקקען; מסכבין [סוכה]
 בקש. סבך, דעקקע (איינער
 דיטטע). סככות (סלכות פ"ח), כדמפיש שם
 במענה: אלו הן סככות אילו המיסך על
 הארץ. מסך מבדיל (דרך הסלחה), שיידע-
 וואנד. ראה גם שרש סך.
 סכוכות (סנת פ"ח), גלאז.
 סכסך א) פעססעלן: צד צבאים וכופתן
 ועופות ומסכסכן (ז"ר כ"ג). ב) אג-
 שטאטען; ניכט גלאטט איבער עטוואס היג-
 געהען: מביא קיסס וכו' ומנענע באוהו מקום
 אם מסכסך בירוע שזכר הוא (נהל כ"ה); סכין
 מסוכסכת (חולין י"ז), פ"י שהיא פגומה ומסכסכת
 בבשר. ג) זענגען, פערזעייגען, צערשטאָרען
 פאָס פיער): פתילות שאמרו חכמים אין
 מדליקין ברם בשבת מפני שראור מסכסכת
 בהן (סנת כ"ח); סכסכה אבניו (ז"ק ו');
 במסכסכת כל הבירה (סס כ"ג). סכסוך, רייבונג,
 מיסהעלליגקייט, קאנפליקט.
 סכל (סכל) סכל (סלל העהכרס), ניכט וויכסען,
 אינגאָרען. — סָלָה, דאס
 ניכטוויכסען.
 הסתכל, שויען, בעטראכטען: שאינו מסתכל
 בנשים (מכות כ"ד); הסתכל בשלשה
 דברים וכו' (לכות פ"ג).
 סכס (סכס) הסכים א) איבעראיינשטיממען,
 איבעראינקאָממען. ב) צו-
 שטיממען, איינוויליגען. ג) בעשלעפען, זיך
 ענטשליעסען: הסכים ברעהו או בלבי. בל"י
 σέμα, איבערלעגונג, ראטה. מוסכם, אלל-
 געמיין אנגענאָממען. וש"ה: הסכמה. הסכמי,
 קאָנווענציאָנעלל.
 סכום, בעשטימטע צאָהל, בעטראַג: ובלבד
 שלא יזכיר לו סכום מקח (גילה כ"ט),
 תר' חוכן לבנים סכום לבניא.
 סכן (סכן) סכן. אין געפאָהר ברינגען, אוניזער
 מאכען: סכן הדרכים: סכן בעצמו
 או הסתכן, זיך איינער געפאָהר אויסצושצען:
 וסכנתי בעצמי (זכרות י'). מסוכן, געפאָהר-
 לך, דעם טאָדע נאהע, איניזכער: חולי מסוכן;

בהמה מסוכנת; דרכים מסוכנים. סכנה, געפאָהר.
 סכנת נפשות, לעבענסגעפאָהר.
 סכין (קדושין נ"ו), מעססער.
 סוכן, פערזעלעטער; אנענט.
 סכנגבין (נו"כ ח"ג פ"ח), דבש מעורב
 בחימין. סכניתא ראה סכניתא.
 סכס (סכס) *סיכסא או סכסן, טהאָר, נאָר:
 כל גר בר חיה: סיכסא (ז"ז)
 ע"ד); עכדקן סכסן (סנהד' ק'), משהרף בדעה,
 וקירוב לעינין שרש שגשג.
 סכף (סכף) סכף = סגף, ענינו כמו עצה בל"מ:
 לא נסעוד ולא נסכוף (ליכה
 רצה, זלע ס'); סיכפה ומתה (ז"מ ל"ג, לפי גי'
 הערוך), פ"י הרעיבה; רוויס וסכופים (ז"ר פ"ח),
 ליידענד, עלענד.
 סכר) *סכר, צור אָדער לאַסען: לא
 מהליגן ולא מסיריגן ביה
 (יבמות ע"ג), והמשביר תקן מסוכדיגן,
 מל"י חסד, שניטט, וכן נקרא מקום ההקזה
 חסודה (סנת ק"ח); דמסכר ולא משי ירה
 (פסחים ק"ג).
 *סוכרא או סיכרא, גראַב: ז' עפרי מו' סיכרי
 (סנת ס"ז); מאבולא ועד סיכרא
 (כתובות י"ז). סיכתא בשרש סך.
 סול (סול) סול, דאָרן, בלאַטט איינעם פאָלש-
 צווייגעם: מרצע וכו' לרבות
 הסול (זכרות כ"ד), וכן בל"ע. ראה שרש סלו.
 סולג) סולגיתא (ז"ר ס"ה), ווידענקאָרב,
 בל"ר salignus, אויס
 ווידען געמאָכט. סלגרון ראה כגלדיון.
 סלד) סלד א) זיך צוריקציעהען: מפני
 שהיא סולדת לאחריה (מכסירין
 פ"ה); לובן ביצה סולד כן האור (גיטין כ"ז);
 אדם מריח ריח גפרית ונפשו סולדת עליו
 (ז"ר כ"ח); יד סולדת בו (סנת ח'). ב) חוטמו
 סולד (זכרות מ"ג), י"מ ג"כ מענין זה, שחוטמו
 משוך למעוה, אויפגעוואָרפען. וי"ט מל"ר
 silus, siludis, פלאַטטנאָזיג.
 סלו) *סילוא, דאָרן, שטאכעל: מחינא לך
 בסילוא דלא מפע דמא (כתובות

ל"ח), דחרויה סילוא (ע"ז כ"ט) ו' סילוי מו' דקלי (סנת ס"ז), עלי הרולב. וכן תר' הוח. (סלי) סוליים או סולית, solea, זאחלע, ינירוזאחלע. סאנדאלע : סר"ים שאין לו עקב (קדושין י"ד): שהתורה סוליתה עיוה וכתרה יראה (ילמדנו נראסית). (סלל) סולל, συλλεῖω, ריבען, גלאטמען; גשיסדמסוללו'וב"ז(סנת ס"ה); הססיללת בבנה קמן והערה בה (סנסד' ס"ט). מסלת הברזל, איזענבאָהן. חצי מסלת הברזל, איזענבאָהנאָף. מסלת החלב, מילכשטראסע. סלילה (ע"ז ל"ט), salillum, זאלצפאָסכען. סלסל, קרייזעלן, פריזירען: עד מתי אתה מסלסל בשערך (נזיר ג'), וקרוב ללשון תלתלים. מסולסל, קרויו, לאַקקיג. ונראה שמענין זה הוא ג"כ : סליל (ננעים פי"ח), שפיננראד; וי"מ : וועבערשפולע. סלסול, פאָרצוג : נהגו הכהנים סלסול בעצמן (קדושין ע"ח); סלסול הוא בפרה (יזוט' שקלים פ"ד), מעלה יתירה. *סלסלה (גיטין כ"ט), מין בגד יקר. (סלם) סולם, ענינו ידוע. וע"ד ההשאלה : הקב"ה עושה סולמות (ז"ר ס"ח), פי' מחכר הרם עם השפל. סולמות של צור (סנת כ"ו), שם הרים בין צור לא". סלמנדר (חגיגה כ"ז), סאלאמאנדער, א. ארט גיפטיגע איידעכסע. והקדמונים האמינו שאין האש שולטת בו. וכן כתב אריסטו בס' תולדות בע"ח. ואחרים הוסיפו ואמרו שתולדתו מן האש. והאמת שיכול להתקיים זמן קצר באש קטנה בעזר המיץ אשר ישליך מתוך מין יבלות או אבעבועות הנמצאות על גבו. סלמנטון (ז"ז ל"ח), ἑλμύς, ἑλμύθος, וואורם, קאָרנוואורם. (סלן) סילון (א) ἑλίωσις, ראָהרע : סילון של צונן(סנת ל"ח). (ב) סילון דדהבא (וי"ר כ"ה), sella, זעססעל. סלסל בשי סלל.

(סלע) סלע (א) שם מטבע נספ של ארבעה דינרים, ונקרא ג"כ סלע צירי. וסלע מדינה הוא מטבע של חצי דינר. ב) געמאָרדע : שצושים סלע שלי פומבי (ע"א כ"ד) צורה: הסלעים שהן על הנחש זו היא צרעתו (ילמדנו וילורט), פלעקקען. (סלף) סלפיר או סלפירגס, σαλπιγγίς, טראָג-פעטע : הוקעי סלפירין (ז"ר ל"ט); כמה סלפירגסי יש להם (וי"ר כ"ט). (סלק) *סלק (זענר; ונעמיהו: נסק, ראה זה) = עלה. סלָק, ענטפערנען, בעווישיגען; סלק בעל' חוב, א. גלייביגער בעפריעדריגען (אב-פערטיגען); סלק נפשו מדָבָר, זיך פאָן עטוואס לאַזזאגען, זיינע אנשפריכע וואָרויף אייפגעבען; ידי מסולקות הימנו, איך פער-ציכטע דארויף. הסתלק, זיך ענטפערנען. זיך ענטציעהען, ענטשלאגען; הינשיידען. סילוק (א) ענדע, שלום. ב) שם לנגינה סוף פסוק. *סילקא (ז"ו ק"ט), מאנגאָלד, מין צמח ששרשו נאכל, וכן בל' ערבי. *סילקא. גאָלדשמידט: נתי כסא דכספא מני סילקי (ז"ו פ"ד) וגי' הערוך סילקי. סלק = סוק, ווילד; חמור סלק (יזוטלני סנת פ"ה). סלקונדרית או סלקונטית: מלח סלקונדרית (ע"ז ל"ט, וגי' אחרת סלקונטית וגי' סערך סלקונדית) sal conditum, גע-ווירצטעס זאלץ, מלח מעורב בבשמים. *סליקוסתא (א) (סנת י') נארציססענשטרוים. (ב) (ז"ק ל') דאטטעל-טרע-סטערן. ובשניהם גי' אחרת: הליקוסתא. (סלר) *סלירא, sella, sellaris, זעססעל: יחבו ליה סלירא (וי"ר ט'). סלרין, salarium, זאָלד, געהאלט: מעלין לו סלרין (וי"ר ל"ד). (סלת) *סלת, שפאלטען; סילתא, שפאן-האי מאן דסלית סילתא (סנת ע"ד); סלותי מסלתיבן (זיגה י"ט). סלית, salse, געזאלצען: אכל גרוזמי וסלית

(ירוסלנני זרכות פ"ו), דבר מלוח.

*סליתא (סנת קל"ד) = שלית.

*סלתא (ז"ז ע"ד), קא"ב.

סולתנית (חולין ס"ו), מין דג קטן.

(סס) סס. מין אדמה לבנה נקראה כן ע"ש אי Samos שמשם מוצאה, והיו

רושמין וכותבין בה: כתב בסס (סנת ק"ד). ראה גם שרש סמס.

*סימא או סימתא, שאטיף, געלד: סבתא בניהא סימא בניהא (ערכין י"ט);

ואשכחית בה סימתא (ז"ר ל"ד), תר' כסף צרוף, סימא סנינא; מטמוני מסתרים—סימן דמטמון.

(סמא) סמא, בלענדען: מסמא את העינים (פסקים ו"ז); ועד"ז נסמית

עינו (כדס ל"ח). סומא או *סמיא, בלינדער. כסומא בארובה, בטוי מליציי על מציאת דבר

חכמה במקרה: כמה חכימי יהודאי א"ל דלמא כסומא בארובה (כדס כ').

*סמא, sumo, נעהמען; סמי הא נקמי הא (סנת כ"ג), הסיר.

סמאל, שם השטן בדרוז"ל: עמד סמאל המלאך לקטרגן (סנו"ר כ"ח).

(סמב) סמבטיון: נהר סמבטיון או סבטיון (סנהד' ס"ה) Sabatflus,

שם נהר הגדיי, יסופר ממנו היותו זועף בכל ימי השבוע ובשבת ינות. סומבק ראה סבק.

(סמד) *סמידא (גיטין כ"ו), σμιδαλις, פיינסטעס ווייטצענמעהל.

סמדרקום (סנו"ר נ"ו) samardacus, גויק-לעה, שוישפיעלער.

(סמט) סימטא (א) semita, זייטענוועג: ברה"ר אבל בסימטא לא

(כסונות פ"ד). ב) א. ארט אויסשלאג אדער געשוויר: לסימטא לימא הכי (סנת ס"ז);

סימטא ובי בני (ע"ז כ"ח). (סמך) סמך (א) אנלעהנען; סמך על דבר,

זיך אויף עטוואס פערלאססען. ב) פערבינדען: סמך גאולה לתפלה. סמך, נאהע: עיר הסמוכה לכפר; סמוך לחשכה.

ובדקדוק נקרא כן חיבור שם לשם, כמו יך

אדם, דבר ה', ונקר' השם הראשון המחובר— סמך; והשם השני שנסמך עליו השם

הראשון — סומך. ושה"מ: סמיכות. ג) נתן רשות לדיין לדון ולהורות הוראות,

אדרינרען. ושה"מ: סמיכה. סמוכות המטה (כלים פי"ו), דבר שסומכין בו המטה. סמך,

שטיטצען. על סמך ש... געשטיטצט דארויף דאס... סמך, שם לאות הט"ו מאותיות א"ב.

*אסמכתא, סמיכת לימוד דרבנן על המקרא. *סמך, דיקק, דיכט. סומכא, דיקקע, דיכט-

הייט. ואולי מזה: ולא יסמוך בעפר (סניעית פ"ג), פערדיכטען.

(סמל) סמלון, שם ליהדות אשר בעול מזה ומזה; בעול הלך אחר סמלוניו

(סנת כ"ט), ושרשי סמל וסמר (מסמרו) וסלם (סלם) וסבל (סבלתא = סולם זלי סורי)

ושלב (נסולנות; סליצות הסולם) וצלב (לליצא) קרובים בענינים זל"ז.

סמילק (זרכות ו"ג), מין צמח בעל ריח טוב, ולפי פי' הערוך הוא יסמין; ובל"י

σμιλακος שם למין עין, טאקסוסבוים.

(סמס) סס (זרכות סמנים או סממנים), פאר-מאקאן, היילמיטטעל, אויך

פארבעשטאפ: צצע נותן סמנין ליורה (כדס ל"ח); סס חיים; סס המות (חולין כ"ח), גיפטי.

סממית, א. איידענסענארט: אימת סממית על העקרב (סנת ע"ז).

(סמן) סימן, σημειον, א) צייכען, ענג-צייכען: אמר את האבידה ולא

אמר סימניה (ז"מ כ"ח); פרשה זו [של ויהי בנסוע] עשה לה סימניות מלמעלה ולמטה

(סנת קי"ו); סימן הקיצור, אבקירצונגסצייכען. ב) פארבעדייטונג, אָמען: חמה לוקה סימן

רע לעולם (סוכה כ"ט). ג) מנעמאָנישעס צייכען: ר"י היה נותן בהם סימנים (אגדת

פסח). ד) קאפישעל, פארצאגראף. ה) סימנים, שם בתלמוד לאיברים הנחטכים בשחיטה:

ושט וקנה. פמן, בעצייכנען.

*סימונא (= סמפונא), א. ארט ראָהר:

סימוני
סמנ
זרכות
סמך
קנה
לבית
ב) ע
סמפונ
שובר
ג) א
ליכא
סמפ
סמלים
סמך
(ירוש')
סמך
סנת
סמך
סמרון
סמת
נ"י הע
סן)
בעובי
ו"מ ע
סנא)
סני ל
הירן
שומע
סנבוט
סנג)

סימונא דאגמא אין מחתכין בה בשר(חולין י"ו).
 סמנטרין, σμηναχρῆσις, צייבען, זיענעל :
 חותם שלו וסמנטרין שלו (ירוש'
 זרכות פ"ה). סמיסיריקון ראה אולוסיריקון.
 (סמף) סמפון א) σφον, ראָהרע : היה עשוי
 כמין סמפון(ירוש' ונגלה פ"ה),
 קנה חלול, וויינהעכער ; עד שתינקב הריאה
 לבית הסמפונות (חולין נ"ז), פי' לקנים שבה.
 ב) στυμφωνος, פֿערטראג : אם יש עמהן
 סמפונות יעשה מה שבסמפונות (ז"נ כ'), פי'
 שובר ; סמפון שיש עליו עדים (סנהד' ל"ה).
 ג) στυμπτωμα, קראנקהייט : סמפון בעבדים
 ליכא (כתובות כ"ח), פי' מום.
 סמפוניא, στυμφωνία, איבעראיינשטימונג:
 עוסקים בהדא סמפוניא (נדבט
 תהלים י"ז), הסכמה להרע.
 (סמק) *סמיק או סומק, ראָטה. סמוקא,
 ראָטהלוף: אהן סמוקא סכנה
 (ירוש' טנת פי"ד).
 (סמר) מסמר, נאגעל. מסומר, מיט נאָגעלן
 בעשלאגען : סנדל המסומר
 (טנת ס').
 סמרטוט (פרה פ"ה), פֿעטצען, ווישלאפפען,
 ראה מרטוט.
 סמרון, σμηρον, הייטע: אתמול אמרה טמאה
 אני סמרון טהורה (ירוש' כתובות פ"ג).
 (סמת) סמתר, פֿלאַסטער, זאלבע: עבדי
 להסמתר והיי (ז"נ ק"ז, לפי
 י"י הערוך); ותר' חמרוקי הנשים סמתור נשיא.
 (סן) סין : עשאן בסינין או בשגמין (כלים
 פ"י), לפי פי' הר"מ יתדות תקועות
 בעובי הנסרים מנסר לנסר כדי להברם ול"ז.
 וי"מ ע"פ ל"י סולס, ברעט.
 (סנא) *סנא, האססען. — סני, פֿעהאסט,
 האַסליך, איבעל : מה דעלך
 סני לחברך לא תעביד (טנת ל"ה); חרתי נשי
 יהודן הויין וסניין שמייהו (נגלה י"ד); דסני
 שומעניה (נגלה כ"ה). סונבא ראה תונבא.
 סנבוטין ראה סרביטין. סנכול ראה סכולח.
 (סנג) סנגור או סנגלה, sanguinarius,

בלושגערדיגער גירה בהן סנגורין (ירוש' סנהד'
 פי"ה); גירה בתן הסנגורין (ילקוט תורה ס'
 תסע"ה).
 סניגור (קרוסין ה'), συνηγορος, פֿערטהיי-
 דיגער. ושה"מ: סניגוריא. לַמַּד
 סניגוריא על איש, ימדן פֿערטהידיגען.
 (סנד) סנדריא, σηνδία, רייזעגעזעללשאַפֿט:
 אני ומלאכי נעשינו סנדריא
 שלך (ילמדנו זנדצה).
 סנדל, σανδαλιον, סאַנדאלע. ונקרא כן
 ג"כ בדרו"ל מין נפל, מאַנדקאלב :
 סנדל דומה לדג של ים וכו' רשב"ג אומר
 ללשון של שור הגדול (כדס כ"ה). סנדלר,
 עושה סנדלים : ר"י הסנדלר.
 סנדלכון, מין אבן טובה : סנדלכונים טובים
 (סנהדרין כ"ט), וכן תר' ראמות
 (חיוס כ"ח י"ח).
 סנדלפון, שם מלאך : סנדלפון שמו הגבוה
 מחבירו מהלך ת"ק שנה ועומר
 אחורי המרכבה וקושר כתרים לקונו (פגיגה י"ג).
 סנדק או סנדקוס, σνδικος, ביישטאנד,
 געפֿאַטטער, האוחז את הילד בשעת
 המילה : אני עושה סנדקוס בשעת מילה
 (ילקוט תהלים זנומור ריגה ה').
 (סנה) סנה, ברבוי סנאים : חולדת הסנאים
 (כלאים פ"ח), שם קיץ ידוע,
 ושיערו שהוא הנקרא סענעסשורדע, הגדל
 בארץ ערב.
 סנהדרין, σνεδρετα, פֿערוזאמלונג, כנוי
 לבית דין הגדול או לכנסת הגדולה
 (ראס זס), והיא סנהדרי גדולה של שבעים
 ואחד, שבעים זקנים ואחד אב בית דין
 (ראס פכהדרין), ובזמן מאוחר היו שני ראשים
 אחד נשיא ואחד אב בית דין. ונקרא סנהדרי
 קטנה (סל עטריס וסלסה), הב"ד שבעיירות
 הקטנות.
 (סנמ) סנמ = סמן : מהלכי הרכים היו
 סונטים בה (ז"כ ע"ה),
 איבעלס נאכרעדען.
 סנטומום, σντομωος, אין קורצעס : כך א"ל

הקב"ה כונטומים כל ערל לא יאכל בו (צמ"ד רנה י"ח), והוא כמו "סהם".
 סנטורה, *σίντωρ*, פֶּעֶרֶה־יִכְטֶעֶר, מֶאֱדֶעֶר : (צ"ר ח'). סנקליטיקוס (סמו"ר נ"ו) - *συνκλιτικός*, ראטהההעיר.
 סונקרת (צ"ק כ"ז), גאזענישטיבער, בל"י *συνθαρξίζω*, א. גאזענישטיבער געבען.
 סנקתדרון, *συνκλάττω*, שטאאטטראטה: למושל שהיה לו סנקתדרון (צ"ר ח').
 סנר) סינר, *ζωνάριον*, גירטעל : אשה חוגרת בסינר (צ"ק פ"ג).
 סנריות (סניעית פ"ט), *εινारा*, ארטישאָק-קע, ראה קינרס.
 *סנארטא או סנורטא (סנת ס"ג), *σεν*, וכן בל' סורי.
 (סנת) *סוניתא, *συνήθεια*, געוואָהנהייט, זיטטע : סוניתא בישא (צ"ר כ').
 יסס) סיס = ציץ, פֶּאַזֶּער : מן הסופין (מנחות נ"ג).
 (ססב) סוסביל (ע"ז ל"ז), מין חגב.
 (ססג) *ססגונא בל'סורי צבע קארמעזין, וכן בל"י *συνεργός* : היינו דמתרגמינן (תחסיס) ססגונא (סנת כ"ח), והוא מורכב : סס גונא = קס של צָבֵעַ, והוא תולעת שני.
 (ססי) סיסיא, פֶּעֶרֶדרום : הטיח דברים כלפי מעלה והעלה סיסיא (ילמדנו סאזינו); מאן דאית ליה סיסיא (ע"ז ד').
 (ססד) *ססבונתא (יבמות ל"ד, וגי' סערוך ססגוניתא), שאַרלאַך-פֶּעֶבער.
 (ססס) סיסמא, *συσμα*, פֶּעֶרֶאַברעדע-טעס צייכען : שעשו סיסמא ביניהם (ריט מדרש סמואל).
 ססמגור, כנוי לארו מצד היות היקב שולט בו: מאי ארוז וכו' ססמגור (יומא ט').
 (ססן) סיסין (זרכות כ"ז) או *סיסנא (גיטין ס"ט), *σίσων*, שם צמח הגרל לצרדין (נקודות פ"ג).

באר
 ולר
 סין
 סס
 סני
 לסע
 גאס
 סע
 סע
 עטר
 סק
 והסי
 ערבי
 ספ
 ספית
 והוא
 סא
 ספג
 ספוגין
 עלאס
 ספג
 בעקצ
 סעור
 כ"ג
 שלא
 שלא
 עלה
 סראקק
 סופגן
 ערבי
 ספד

בארץ סוריא זורע שלו משמש לתבול ולרפואה.
 *סיסני (צ"ו ס"ז), א. געוויסעס געפאָס.
 (ססר) סיסרנון (צ"ר כ'), σίσυρον, פעלין.
 (סעד) סעד, א. מאהלציט האלטען, עם-סען: אל יסרהב אדם בחבירו לסעוד אצלו (סולין ל"ד). סעודה, מאהלציט, גאסטמאָהל. — סעד. שטיטצע.
 (סעף) הסתעף, זך אב-, פערצווייגען.
 (סעת) *סעותא (= סחוטא), מיסט: מן סעותיה דביתך (פסיקתא עטר תעטר).
 (סף) סף, זאנדשטיין: בבתי השיש ובבתי הסיפים (נדרס תהלים ק"ס); והסיפין נבקעים מפניהם (סס ע"ח), ובל' ערבי ספאה.
 (ספא) *ספא, פֿיטטערן, צו עססען געבען: ספי ליה כי תורא (כחונות כ'); ספית לבראי ולא משית ירך (סולין ק"ז), והוא מלשון מספוא.
 *אסתפא, זך פֿירכטען: דהוה מסתפינא מיניה (נ"ק כ"ד), ותרי' זחלתי אסתפית.
 (ספג) ספוג (לחות פ"ס), σπογγία, באדע-שוואמס. ובדרך ההשאלה: ספוגין של צמר (סנת קכ"ט). ספוגיי, שוואממיג; עלאסטיש. ונגזר מזה הפעל:
 ספג (א) איינציעהען, איינזויגען: שהוא סופג את הכל (לחות פ"ס). (ב) הערייג-בעקאָממען, קריעגען: סופג את הארבעים (תמורה ז'), כענין: קולפא טבא ב לע (עירוטין כ"ג). (ג) ובלבד שלא יספוג (סנת קנ"ג), פי' שלא יקבל (סיין) בספוג. ובפיעל: ובלבד שלא יספג (פרס פ"ג), אבווישען; ירדוטבל עלה ונסתפג (יונא ע'), זך אבווישען, אב-טרָאָקנען.
 סופגין (חלה פ"ח) או פת סופגנית (עוקלין פ"ג), מין מאפה רך וספוגיי, וכן בל' ערבי ספאנג.
 (ספד) הספיד, בהפעיל כמו בקל בל"מ. ושה"פ: הספדה, הספד.

(ספט) *ספטא או סיפטא, קיסטע: מליא לספטא דהבא (סנהד' ק"ט); ואותנה בסיפתא (סס פ"ג), וכן בל' ערבי. ספיטס, ψηφιστής, רעכנער, בעל חשבון: רבותים אלפי שנאן וכו' עד מקום שאינהספיטס יכול לחשוב כיל-כי-ליא דיין (χίλιας χιλιάδες = טויוזענד טויוזענדע) מילי-מיליאריין (mille milliaria = טויוזענד טויוזענדע) (פסיקתא דר"כ נדרס הסליטי).
 (ספל) *סופלי (גיטין ס"ט וזילס כ"ח), גרעיני תמרים. ספליני ראה אספליניח.
 (ספן) ספן (א) בעדעקקען: ואין כל בריה סופנה (כחונות ע"ג), פי' מכסת אותה בעפר; בדספנא מארעא (זילס ז'), פי' שאין לה תרנגול והיא מתעפרת בעפר. (ב) אכטען, שאַטצען: ולא ספנן הקב"ה (ילמדנו חוקת); והייתי ספון בפניו (סנו"ר כ'), בל"ר σπάνιος, זעלטען.
 ספינה, שיפָה. ספן, שיפֿפער: קשר הספנין (סנת קי"ח).
 ספון, σάπων, זייפֿע: יכול להעבירו ע"י ספון (צ"ק ל"ג), ובל' ערבי צבאון-ספס (ספיסטה (ירושלמי שניעית פ"ט) sophista, געלעהרטער.
 ספסל (כלים פ"ג), subsellium, באנק.
 ספסָה, שטוטצען (דאס האאר): תלש מרט ספסָה (זיר ל"ט), והוא מל' סוף, שכרת סוף הַיִשָּׁעַר.
 ספסוף או סיפוף, מין חרובים גרועים: יפה ספסוף שאכלנו בנעורינו מפנקריסין שאכלנו בזקנותנו (ירוש' סוטה פ"ח); סיפוף של חרובים (ילמדנו ויטג).
 *סיפוסקא (גיטין כ"ו ופסחים נ"ב), לפי גי' הערוך), פסולת הקמה.
 ספסר, אויפֿקייפער: בתגר ספסר שנו (צ"ב כ"ח), וכן בל' ערבי וסורי.
 *ספסירא (סנהד' ז'), σαμψήρας, א. אַזיאַ-טישער זאָבעל. סיפוף ראה ספסוף.
 (ספק) ספק (א) = ספֿת, פֿערבינדען: סיפָה בחבל או בגמי (כלאים

פ"ו); ספק חבל בחבל. בל"י *σφαῖρα*, פּעסט ביגדען. (ב) מיט לעבענסמיטטעלן פֿערזעהען, פֿערפֿלעגען, ליעפֿערן: כל המקבל עליו לספק סלתות (סקלים פ"ד); ובאת בצרה וסיפקה להם מלכים (ז"ר פ"ג). ראה בניני הפעיל והתפעל. (ג) מיט דען האַנדען קלאַטשען; אין מטפחין ואין מספקין (גילה ל'), מל"מ: ויספוק את כפיו. (ד) צווייפֿעלן. ספוק, געניגע; אונטערדאלט: הזמין לנו די ספוקנו. ספק, ברבוי: ספיקות, צווייפֿעל; מל' פוק או ספק (וואַנקען) בתוספת ס' כמנהג, זבל"י *σφαίρις*, בעדענקען. ספק-ספיקא, ספק בתוך ספק. מסופק, צווייפֿעלהאַט; צוויי-פֿעלנד. שם מסופק, שם משותף (ראַס זה) יששיתופו מחמת ספק שלא ידע ההגון להבדיל בין הוראה להוראה והוא מחליף אותו. ספיקות, צווייפֿעלהאַטגיט.

הספיק (א) געניגען, היגרייכען: סעודה שאינה מספקת; תשובה מספקת, בע-פֿריעדיגענדע אַנטוואַרט. (ב) עטוּ. צור געניגע, פֿאַללקאַממען טהון; שאם באנו לכתוב אין אנו מספיקין (טנת י"ג). ראה גם בשם ספק. (ג) לע-בענסמיטטעל פֿעראַברייכען: הספיק מים ומזון (סו"מ"ג). הספק, אונטערדאלט, פֿערפֿלעגענונג. הסתפק (א) זיך בעגניגען, געניגזאם זיין. מסתפק, געניגזאם. הסתפקות, געניג-זאַמקייט. — (ב) זיך פֿערפֿלעגען, צום לעכענסאונטערדאלט בענוטצען: למדינה שהיתה מסתפקת מן החמין (ז"ר ח'); תלה בה אגוזים וכו' אסור להסתפק מהן (סוכה י'); מעין היוצא בתחלה בני העיר מסתפקין ממנו (ז"ק פ"ח). (ג) צווייפֿעלן.

ספיק (זנירוסלני: ספיקה), מאכט, קראַפֿט: היה ספק בידו לעשות (סוכה כ"ט) ות"י יש לאל ידי אית ספיקא ביד. ומוה הפעל: מספיקין בידו ללמוד וללמד (אבות פ"ד), נותנין לו היכולת; אין מספיקין בידו לעשות תשובה (עס פ"ה). ובטוי מצוי לרוב: לא הספיק... עד... קיום... זא...: שלא הספיק בצקם של ב"י להחמיץ עד שנגלה עליהם הקב"ה וגאלם

(אגדת פסח); ולא הספיק לגמור את הדבר עד שיצתה נשמתו (יומא כ"ד), לא יכול. ספיקא ראה ספוסקא. ספיקולא (ירוש' טנת פ"ח), *specula*, אַנהאַדע. ספיקולא, *spicula, spiculatio*, טאַדעסאור-טהייל: בזמן שנותן ספיקולא (וי"ד כ"ד); או מלשון *supplicium*, בעשטראַפֿונג. ספקלטור ראה אספקלטור. ספקלריא ראה אספקלריא.

ספקריא (ירוש' זרכו' פ"ט), *specus*, האַהלע. (ספר) ספֿר (א) ערצאַהלען: המספר אחר המת (זרכות י"ט), איבלעם נאכזאגען. (ב) שעערען. הסתפֿר, זיך שעערען. ושה"פ. הספורת (מ"ק י"ד). ושה"ת: ספֿר (טזיעית פ"ח), שעערער, מִסְפָּרִים, (כלים פ"ו) שעערע.

ספֿור, ערצאַהלונג. ספורי מעשיות, געשיכ-טען. ספור בדוי, ראַמאַן. ספורי זקנות או ספורי מיניקות, מאַהרקען, אממענמאַהרקען. שיר ספוריי, העלדענגעדיכט, עפֿאַס. ספֿר א"ב, פֿיבעל. ספר יחוס, געשלעכטס-אַדעלסבריעף. ספר מוסר, זיטשענבוך. ספר מלים, וואַרטערבוך. ספר מסע, רייזעפֿאַס. ספר רפואות (פסחים כ"ו), ארצעניבוך. ספרו של אדם הראשון: הביא לו ספרו של אדה"ר והראה לו כל הדורות שהן עתידין לעמוד (טנו"ר נ"י). ספרות, ליטעראַטור. ספרותיי, ליטעראַריש.

סופֿר, שרייבער, בוכהאלטער, אבשרייבער פֿאַן תורה-ראַללען; שוללעהרער (סוכה כ"ט); געלעהרטער: סופֿר מברך וכו' יוצא (זרכות נ"ה); שריפֿטשמעללער, גע-שיכטשרייבער: סופֿר קדמון. ורז"ל קראַן ביהוד סופרים לחכמים שהיו לפני התנאים: דברי סופרים. שכר סופֿר, שרייבעלאַהן. מספר קטן, דרך מספר יודע הנהוג אצל המקובלים שחושבין עשרות ומאות וכו' לאחדים.

ספֿר, ציפֿפֿער. ונראה לי שזה ענין: ספֿר וספר וספר (אנל סיוועים), כ" מהדברים שהתעוררו עליהם החוקרים הקדמונים

הם: (כמ) היות ה ס ספיר הרא להבי זכו. הנה ווה ס ג) יז אל ומערן ומספ עמוקן בי גם (אשכ) קפֿר. ו י"ו) עישר דגאצז זוזו ב הוא גגלגל הגלגל לשבע קצועים דקבועי כל הג גשתלע מספר ד גפשות, שכלי היודי שכל בינה, ג למקובל

גדולה גבורה
תפארת
נצה הוד
יסוד
מלכות.

וג' ספירות הראשונות נקראות מוח ין, גדולה נקרא יד ימין, גבורה — יד שמאל, תפארת הוא הגוף, נצה ירך ימין, הוד ירך שמאל, יסוד הוא ברית (סיומא דגופא), ומלכות הוא העטרה שעל הכרית. — הספירות שבצד ימין (סכמה גדולה וכלת) הם מצד החסד, והספירות שבצד שמאל (נינה גזרה וסוד) הם מצד הגבורה, ותפארת הכלולה מגדולה וגבורה היא המזווגת אותם, ויסוד הוא המזווג לנצה והוד. גדולה וגבורה נקראו ג"כ אברהם ויצחק, ותפארת נקרא יעקב. כתר נקרא ג"כ קוצו של יו"ד (דהויה), וחכמה ובינה נקראו ה' ה', ווי ספירות (גדולה גזרה תפארת כלל סוד יסוד) נקראו ו' דהויה (וביחוד נקרא כן ספירת תפארת), ומלכות נקראה ה' אחרונה (דהויה). חכמה ובינה נקראו ג"כ אבא ואמא (אם לבינה תקרא), ווי הספירות וספירת מלכות נקראו בן ובת או זכר ונקבה או דו פיצופים (ומיזור הפלופים נקרא "יחוד"). בינה נקראת ג"כ שכינתא עלאה, ומלכות — שכינתא תתאה. בינה נקראת ג"כ לאה (טילדה ו' בניס ונת אחת), כי מן בינה יצאו ו' ספירות (הנקראות "בן") ומלכות (הנקראת "בת"); ומלכות נקראת רחל (הנכנסה על בניס בגלות). אבא ואמא הם רעים דלא מתפרשי, כי במוחין (ספן ג' ספירות סלאטונות וסן יס דסוים) אין פירוד ובהם הזווג בתמידות באין מונע; משא"כ בו' ספירות האחרונות (ספן וס דסוים) ששם מתחיל מקור הקליפות (ע"כ אצרהס סוליד את יטמעאל וילחק סוליד את עטו), וע"י החטאים הקליפות מתגברות ומונעות הזווג, וכשישראל עושים רצונו של מקום יתנו עוז לאלהים (1). והנה י' הוא מקור עולם האצילות, ה' מקור עולם הבריאה (ספוא עולם הסמנות), ו' מקור עולם היצירה (ספוא עולם סמלאכים) וה'

הם: א) היות יסודי המספר אחד ועשרה (כנספר סאלצעות), והוא ספר אחד. ב) היות לפי הנחת התיכנים הקדמונים מספר הספירות ר"ל הגלגלים (ראה "עשר ספירות") — עשרה, הנמצאים מאחד. וכתב הראב"ע (בסוף פרסו ויקרא): ומי שיש לו לב להבין סוד העולם אז ידע סוד הבכור והעשירי זכו'. ובפר' ראה כתב: ודע אם תהל מלמעלה הנה האחד ראש, ואם מלמטה הנה עשירי, וזה סוד הבכור והמעשר. עכ"ל. וזה ספר שני. ידוע כי חשבון האותיות עומד ביחס קרוב אל האצטרולוגיאה, והמשקפים במזלות ומערכותיהם הם מחשבים גם כן באותיות ומספרים ומאמינים שיש בהם סודות וענינים עמוקים. והוא ספר של ישי מג' מיני ספר, כי גם אותיות המספר נקראו אצל הערביאים (אשר קצתו נהס סוד הנוספר סהוג אללנו) ספר. וזהו: ספר, ספירה, וספר (דס"ב ז' י"ו) וספר (ציפער).

עשר ספירות (אלל סנקוזלים), bie gehen, אצילות אלעון, עשר אצילות הנמצלות ומושפעות מ"אין סוף" בהשתלשלות זו מזו וזו למטה מזו. עיקר יסוד שיטת הספירות הוא באצטרולוגיאה הישנה (וענין ספירה סוף נלגל, נל"י ספירה = קרייו) והם עשרה הגלגלים שהניחו הקדמונים: שבעה גלגלים לשבעה כוכבי לכת (כי סס דימו היות סוככניס קבועים בגלגלים) וגלגל שמיני לכוכבים הקבועים (כוכבי טנת) וגלגל תשיעי המושך כל הגלגלים עמו בתנועה הפכיית. וכל אלה נשתלשלו זה מזה עד השכל הפועל המשלים מספר העשרה; כי הקדמונים הניחו ג"כ מציאות גפשות, או כאשר יקראו להם הפילוסופים "שכלים נפרדים" — בגלגלים. — והנה כת היודעים (כאה זה) הניחו שבע ספירות: שכל (פערשטאנד), דבר (ווארט), חכמה, בינה גבורה, צדק ושדום. וסדר הספירות למקובלים הוא:

כתר
חכמה
בינה

דבר
קא
הע.
אור-
וי"ד
פונג.
דאה
הלע.
אתר
לעם
נרען.
ספר
פי"ו)
שיכ-
קנות
יכען.
מס-
גבוך.
פאס.
ספרו
דה"ד
עמוד
יותי,
ייבער
הרער
יבור
גע-
קראו
איים:
מספר
בליה
ספר
כי
ימונים

אחרונה הוא מקור עולם העשיה. וכן אותיות
 הויה הן מקור ארבע היסודות אש רוח מים
 ועפר, והן ארבע חיות המרכבה. והנה צד
 הרחמים נקרא פנים או אנפין, וצד הדין
 נקרא אחוריים; ונקרא הכתר אריך אנפין,
 וששת הספירות — זעיר אנפין. והנה תפארת
 (טהור סקו סאלעי) מקבלת השפע מכתר,
 ומלכות (סונקלת ונתפלת) מובילה השפע
 לעולם השפל. ומלכות נקראה ג"כ חקל תפוחין.
 סָפָר, לאנדעסגרענצע: עיר הסמוכה לספר
 (צ"ק פ"ג).

ספיר (כללים פ"ח), *δσπεριον*, א. באהגענארט.
 ספירא (א) בגד של שיער: של שק ושל
 ספירא (סוכס כ'), פי' הערוך שיער
 שמשפרין מזג הסוס. (ב) (פסיקתא ויהי ציוס
 הסנייני) *σφαίρα*, קוגעל, שפיעלבאלל.

ספרגום, *σφαργίς*, זיעגעל: ונתן ספרגום שלו
 עליו (צ"ר ל"ג). ספרק ראה סברק.

ספת (ספת א) אברעכען: סופת באבטיח
 (ועעטרות פ"ג); וכן: סופת
 [האבטיחים] ואוכל (טס פ"ג), פי' תולש:
 לא יספות ממנה שבר (טנת קכ"ד), אברעכען.
 (ב) איינטויכען: ולא יספות במלח (צ"ו פ"ט).
 ספתא ראה ספטא.

*ספתקא: חלא ספתקא (צ"ג ל"ו), פי' חומין
 חזק, בל"י *σφατκα*, פֿערפֿוילט.

(סק) סקאי, תיפר שקים: מחט של סקאין
 (כלים פ"ג).

(סקב) *אסקבי, *scabo*, רייבען: אוכה לא
 שיילי אינשי משום דמסקב

ליה לחמרא (צ"ו כ"ז); רצה בין הכרמים
 מיסקבא (טס ל"ח). סקבא, *scabies*, אויס-
 זאטיין, קראַטצע: סקבא דשחא רגלא (קדושין
 פ"ח), פי' הרגל הוא צרעת השנה, שאז ב"א
 בטלים ממלאכתם ובאים לידי עבירה; ויתב
 בין סקבי דרומי (סנהד' ל"ח), פי' בין המצורעים
 של רומי.

סקיבס (טנת ו"ז), פירש"י *arbalestro*,
 אַרמברוסט, מין קשת מלחמה.

(סקד) *אסקד, צורעכט ווייזען: מסקד לך

כהדין מסאסא מסקד להדין פרתא (וי"ר כ"ט);
 ות"כ אשר ייסר היכמא דמסקד. וקרוב לל' צדק.
 (סקו) סקוטר: בסקוטרין שכתבת לי בתורה
 (וי"ר כ"ח), וגירסת הערוך
 בסקבטרין, ולדעת המוספי הוא כמו סקבטרין
 (*scriptura* = שריפ"ט), ובמדרש תהלים כ"ז
 הנוסחא א כ ס ו ר ין.

(סקל) סקלא, *scala*, לייטער, טרעפפע: עשה
 סקלא לירד בו (מוספתא טנת
 פ' חע"ט). סקליט ראה סנקליט.

(סקס) סיקוס, *σικος*, אומציינונג: לכל יש
 סיקוסים וכו' חוץ מדבר אחד
 שאין לו סיקוסים ואיזו זו היא התורה (צ"ר י'),
 גדר וגבול. (ב) דער קנאַרדען, קנאַטען: מה
 תמרה וארו אין בהם לא עיקומים ולא סיקוסים
 (צ"ר ו"ח).

סקה *אסתקא (תל' לסתגולל), *σκατα*,
 א. פֿאַרוואַנד געברויכען.

והשם: *תסקופי מילין (תל' עלילות דברים),
σκατα, פֿאַרוואַנד. סקפטא או סקפסטי ראה
 אסקפי.

סקפטור: העמידו סניגורין ויעמדו סקפטורין
 (פסיקתא חמודס), אונטערזוכונגס-

ריכטער, מל"י *σκαπτωμα*, אונטערזוכען. וי"ט
 כמו ספקטור = אינספעקטאָר.

(סקר) סקרה, בליקען, תר' עין שזפתו עינא
 דסקריתיה. סקרנית (צ"ר י"ח),

אשה האוהבת לראות כל דבר. סקירה, בליק.
 סיקר, *siarius*, באנדיט: שטמנו דבילתן
 במים מפני הסיקרין (נכסירין פ"ח);

לא היה סיקריקין ביהודה (גיטין כ"ה).
 סיקרא (גיטין י"ט), מענגיג, מין צבע אדום:

חוט של סיקרא (נזות פ"ג), חוט
 צבוע בסיקרא שהיה סוכב את המזבח באמצעו
 להבדיל בין הדמים העליונים לדמים התחתונים.

סיקר (אלל הסוסקים), צוקקער.
 *סקרא, פליישער: יחכמן סקרא עבודתהון
 (ירוש' שקלים פ"ז), פי' יכירו הקצבים
 את (הנקיקה) מלאכת ידם. מל"י *σκαρ*
 = פלייש.

סקרא, פליישער: יחכמן סקרא עבודתהון
 (ירוש' שקלים פ"ז), פי' יכירו הקצבים
 את (הנקיקה) מלאכת ידם. מל"י *σκαρ*
 = פלייש.

סקרא, פליישער: יחכמן סקרא עבודתהון
 (ירוש' שקלים פ"ז), פי' יכירו הקצבים
 את (הנקיקה) מלאכת ידם. מל"י *σκαρ*
 = פלייש.

סקרא, פליישער: יחכמן סקרא עבודתהון
 (ירוש' שקלים פ"ז), פי' יכירו הקצבים
 את (הנקיקה) מלאכת ידם. מל"י *σκαρ*
 = פלייש.

סקרדין של פרעה (ז"כ ע"ה) secreta, געהיי-
 מע שריטטען. סקורדק ראה קורדקים.
 סקורטיא (כלים פי"ו), scortea, פֿעלל,
 לעדער; לערערשירצע.
 סקריפטור (קס"ו רצה, טוזה חכמה), scriptor,
 שרייבער.

סקריק: מיני סקריקין (יכוס' זילה פ"ה), מיני
 מאכל המתיקנים בסוקד (זאפֿט דעם
 באמבוס-רארדעס). סיקריקון ראה סיקר.
 (סרא) *סרא, שטינקען: הר' ובאש היאור
 זיסרי. והתואר: חבנא סריא

(גילה ל') ; גנבא סריא (ז"ו ל"ג), בדרך
 ההשאלה (ראה טרס סאר), כמו במקרא: סרת
 טעם. ובירושלמי: מלך עבנה פלטין במקום
 יכו' אשפות במקום סריות (חגיגה פ"ג).

(סרב) סרב, זך ווייגען, ניכט געהאָרען,
 ווידערשפאָנסטיג זיין, אב-
 לעהנען: אין מסרבין לגדל. ושה"פ: סרוב,
 קאָנטומאַטין. והתואר: ולא היא סרבן (זרכות
 ל"ג). ושה"מ: סרבנות. ראה ג"כ סרהב.
 סרביטין (טנת ל"ו), מין הכשיט אשה
 שנושאת על האש.

סרביל, σαράβαλλα, א. ווייטעס פערווישעס
 אָבערקלייד; אויך א. ארט לאנגע
 ביינקליידער: אדרת שנער וכו' סרבלא דצריפא
 (סנסדרין נ"ד); אלו הסרבלין שברגל הון
 ריט ילמדנו).
 מסורבל, בעלייבט: קטן המסורבל בבשר
 (טנת קל"ז), כמו אלופינו מסובלים,
 בתוספת ר' ע"ד לשון ארמי.

(סרג) סרג, פֿלעכטען: מסרגין שתי וערב
 (נ"ק י'), סריגה, פֿלעכט-גיט-
 טערווערק: סריגות שבחלונות (חסלות פ"ח).
 סורג (נדות פ"ג), גדר של עצים סרוגים מעשה
 שבכה, שהיה לפנים מהומת הר הבית. סירוגין
 (סאר ספעל), וועכסעלווייזע: קראה סירוגין (נגל'
 י"ז), פ"י שקורא פסוק א' ג' ה' וחוזר וקורא
 ב' ד' ו'; עד מת' אתם נכנסים סירוגין סירוגין
 (טס י"ח), שלא כסדר ולא בפעם אחת.

סרגא (רס"י ויקרא ע"ו ט' ורד"ק טרס

פֿערדעדעקקע אָדער זאמטעל. ומזה
 הצעל: הוה מסרגן ליה תרתי כודנייתא (ז"ג
 ע"ד); הא דמסרג (זרכות כ"ז), חבוש בסרגא.
 והתואר סָרְג, עושה סרגים: ושל סרגין
 טהורה (כלים פכ"ד).

סרגל, לינירען: שמסרגלין בקנה (סופרים
 פ"ה), וכן בל' ערבי. ושה"פ: סיגול
 (ז"ר כ"ד).

סרגלא: ב"ו עושה לו סרגלא הוקה (טמו"ר
 ט"ו), פ"י העיזך לפי הענין עגלה
 של משא.

(סרד) סריד או סרידה (א) מולדע: סריד
 של נחתומים (כלים פט"ו); נסר
 חלק או סרידה שאין לה גפים (חסלות פ"ה).
 (ב) מין שק: וימלאו סרידות תבן (ילמדנו זבלת).
 סרדיוט, στρατώτης, קריענער, זאָלדאַט:
 כמי שנמסר לסרדיוט (טנת ל"ג);

לשון סרדיוטין הוא מסכה, אמר הקב"ה כך
 אני מרפא אותן (טמו"ר נ"ג), הח' ברילל
 מתקן: לשון סוריסטין הוא ר"ל ל' סורה,
 ודרשו מסכה = מָסִי כֶּה (מָרַפָּא כך), פ"י כך
 אני מרפא אותן.

(סרה) סירה (א) אויגאפֿעל: לבן הפוסק
 בסירה (זכורות ל"ח), וכן נקרא
 ציריא (כזס כ"ג). (ב) נתנו אותו בסירה (ז"ר
 נ"ג), כמו באסירה, געפֿאַנגניס. ג) ותחבו
 בסירה (כריתות ט"ו), פ"י בקוקין; בסורה הועדה
 (וי"ר כ"ו).

סרהב (או סרב), דרינגען, איילען: אל
 יסרהב אדם בחבירו לסעוד אצלו (סולין
 ל"ד); והוי קא מסרהב ר"י (טנת י'), ותר'
 וימהר לשפוך דם ומסתר הבין למשפך דמא.

(סרה) סרה (א) זינדיגען: משל לב"מ שסחח
 על אביו; תר' בחטאה בשגגה
 כד סרה בשלו. (ב) ריטצען: מפני שהוא סורח
 (כלים פ"ג). — סרחון או סורחן, געשטאנק;
 זינדע. הַסְרַח או הסריח, שטינקענד ווערדען:

נבלה שנסרחה; לא הסריח בשר הקודש (לכות
 פ"ה). סרוח (א) שטינקענד: ליחה סרוחה;
 מים סרוחים. (ב) = סרים: זכר ונקבה פרש

ז"ט);
 צדק.
 תורה
 זערוך
 בטוין
 ס כ"ו
 עשה
 טנת
 ל יש
 י אחר
 ר י'
 : מה
 קוסים
 תלמוד.
 זיכען.
 ריטס),
 י ראה
 זטורין
 זונגס-
 וי"ט
 זענא
 י"ח),
 בליק.
 בילתן
 ז"ה);
 אדום:
 חוט
 זמצעו
 זונים.
 דתהון
 קצבים
 סארעל

לסרוחים (צ"ר ל"צ); סרוחים ואיילונות (דברים
דב"ג).

(סרמ) סרמ או סרמ, ריטצען : סרמ לו
סריטה על הכותל (ילמדנו ויחא);

המרט על בשרו (סנת ל"ה).

סרמ של צמר (כלאים פ"ט), στρωμα, שגור.
סרטיא (סנת ו'), strata, שטראסע.

סרמט ראה שרמט.

סרמן, שם משותף למין שרץ המים, ולמזל
מ"ב מזלות החגורה ולמין מכה, וכן

כולל יחד שם קרעבם בל' אשכנז. וכן שמו
בל' ערבי וסורי. סורייקי ראה שורייקי.

(סרד) *סרד א) אנקלעבען, אנהאנגען, זיך
אנקלאמערן : חלב סרוכי

מיסרד (מולין קי"ח), פי' מתדבק; תרתי אוני
דסריכן להדדי (מולין מ"ו); ולד דאית ביה

חיותא סריך ולא נפיק סנדל דלית ביה חיותא
שריק ונפיק (גדה כ"ו); סריכו סריך וסליקו

(צ"ל י"ח), עמפארקליממען. ב) נאכאהמען:
אתי למיסרד (סנת קל"ט). והשם : משום

סרד בתה (גדה כ"ז). — סירכא א) דאס אנקלע-
בען : סירכא דמשכא. והפוסקים יקראו ביהוד

סירכא לדיבוק ריאה של בהמה לצלעותיה.
ב) געוואנהנהייט: סירכיה נקיש ואתי (זרכו י"ו).

מסרד, גורט : ובלבד שלא יקשור לו מסרכו
(סנת כ"ג), חגורה של נושאי משאות.

*סרכא דאקים תאניתא (ריס ט"ס רנה), אילן
סרק שהרכיבו בו תאנה. ראה שרכא.

סרמיט או סרמים, שוואטצער, שטריויטזיכ-
טיגער: לא חסמכו לנא לא מסרמיטין

ולא מסרמיטין (סנהד' י"ד), שניהם כנויים
לבעלי דברים הרבה ואוהבי הפלפול למיניהם,

מל"ד sermoenor, שוואטצען, דיספוטירען.
(סרן) סירון: לי יוני הוא [סורו סורן] סירון

סירון (וי"ר י"ז), = σαίρων.
פעגען.

סרני, סירענע, מין חית הים שחציה אשה
וחציה דג לפי הגדת העם : הנפש

להביא את הסרני (ספרא סמיני).
סרוכני, דאס ערווירגען, ערשטיקקען : טובע

בים או מת בסרוכני (סנהד' ל"ז), ותרי בני
יסכר פי ארום יסרנק פומהון, ותרי מחנק (ליזנ

ז' ע"ו) שרנקא.
(סרם) סרם א) (= שרש), ענטמאנגען,

קאסטרירען. ב) אומקעהרען,
אומווענדען, פערועטצען : יצא מחותך או

מסורם (גדה כ"ח); מקרא מסורם (סוטה ל"ח);
סרם המקרא ודרשהו; קראה סירוסין (נגלה

י"ח). סרים, פערשניטטענער, קאסטראט; ציי-
גונגסאונפאָהיגער.

*סרסיא, ריענער: ר"א סרסיא דביר"ש הוה
(זכורות ל"ח); נימא ליה לסרסיא

(צ"ג מ"ג).
סורסי, סיריש : לשון סורסי (צ"ק פ"ג).

סרסור, מאַקלער : שעשה סחורה ע"י סרסור
(צ"ר ח'); לבא ועינא תרי סרסורי

דחטאה נינהו (ירוש' זככות פ"ח). ונגזר מזה
הפעל : סרסה, מאַקעלן, אונטערהאנדעלן.

סרסרות, מאַקלערייא.
(סרף) סראפים (ע"ז מ"ג) Σάραπης, שם

אליל מצרי.
(סרק) סרק א) קאַממען, העכעלן; ושהסורק

נותן (דנאלי פ"ח), סורק צמר.
מסרק, קאַמם: מסרק של פשתים (כלים פ"ג);

מסרק הרמון (עוקלין פ"ג), דמות כוס הגדל
בראש הרמון, אשר שפתו סביב היא בדמות

שיני המסרק (פי' סר"ג טס). ב) סרקן או
כרכמן (כלים פט"ו), פי' שצבען בצבע הנקרא

בל"י συρικόν, ובל' ערבי זרקון א). קינסט-
ליכעס ערצייגניס אויס סינאַפּים אונד סאַנדיקס)

ואין זה סיקרא.
סריק (= ריק בתוספת ר' כנהוג לרוב),

לעער : בוקי סריקי (צ"ג קכ"ח),
בקבוקים ריקים; אילן סרק (כלאים פ"ו), אילן

שאינו עושה פירות; בחבורה שכולה סריקין
(סנהד' ע'), אנשים ריקים.

סרקי, סאראצענע, שם למשפחות ערביים
גורדים: נדמה לו בדמות סרקי (צ"ר

מ"ח), ות"י אורח' ישמעאלים סיעא דסרקיין.
סריקין, כמו סקריקין, צוקקערביאָדעקען: כל

הסר
סור
זייד
סר
הסר
סר
דונג
המ
שט
טענ
אונ
עצי
כות
נד
הסר
עב
דיע
היה
אלי
נחפ
ומל
שמו
נער.
עב
מיל
עבר
עובר
נעש
עבר

הסריקין אמורים (פסחים ל"ז).
 סוריקון (סנת כ'), sericum, זידע. סריקארים
 (ש"הס רנה, כרס סיה), serikarius,
 זידענשטריקקער.
 (סתו) סתו, ווינטער, סתוניות (נדריס כ"ג),
 ענבים שמניחים בגפנים עד
 הסתו.
 (סתם) סתם, עטוואס אונבעשטימט גע-
 בען. סתום, אונבעשטימט ,
 דונקעל, אונפערשטאנדליך : למד סתום מן
 המפורש; הדברים סתומים. הסתתם, פער-
 שטאפלט ווערדען. ובררך השאלה : נסתתמו
 טענותיו, כלומר נסתם פיו מלטעון. סתם,
 אונבעשטימטעס : סתם נזירות ל' יום; סתם
 עצים להסקה עומדין (סוכה ו'); אדר ראשון
 כתב אדר הראשון אדר שני כתב אדר סתם
 (נדריס ס"ג), שלעכטהין. ראה סנטומום. מן
 הסתם או מסתמא, פערמוטהליך. סתמיי,

אונבעשטימט; נייטרום (גראמ).
 (סתר) סתר א) איינרייסען (א. געביידע).
 (ב) אויפלאזען : וסותר את
 שעה (סוטה ז'); כ"ז שמביא ראיה סותר את
 הדין (סנהד' ל"ח). (ג) ווידערשפרעכען : סתר
 דברי איש. סתירה, ווידערשפרוך. (ד) יהבי ליה
 מסתוריתא (העכעלבאנק) ויטיב בשוקא וסתר
 דוללי (חולין ס'), ליין ברעכען.
 נסתר א) געהיים, היימליך; געהיימלעהרע-
 חכם בנגלה ובנסתר. (ב) דייע 3. פערזאן
 (גראמ). מומין שבסתר, היימליכע, ניכט אַס-
 פֿענקונדיגע געברעכען. סתרים, געהיימניסעס :
 סתרי תורה. מגלת סתרים, א. געהיים געהאל-
 טענעס בוך : מצאתי מגלת סתרים בי רבי
 חייא (סנת ו'). בית הסתרים, כנוי למבושים.
 (סתת) סתת, בעהוען (שטיינע). — סתת
 (כלים פכ"ט), שמיינהויער.

אות ע

(עבד) עבד או עבד, גערבען. עבדן (סנת
 י"ז), גערבער. עבודה, גאטטעס-
 דייענסט. העבודה, ל' שבועה : העבודה כך
 היה (סנת קכ"ז). — עבודה זרה או עבודת
 אלילים א) גאטצענדיענסט. (ב) גאטצענבילד-
 גתפזרו מעותיו לפני עבודה זרה לא יהא שוחה
 ומלקטן (ע"ז י"ג). עבודת כוכבים ומזלות,
 שטערנענדיענסט. עובד אלילים, גאטצענדיע-
 גער. עובד כוכבים ומזלות, שטערנענאנבעטער.
 *עבד, טהון, מאכען. עבד דינא לנפשיה,
 זיך זעלבסט רעכט שאפֿלען. עבד
 מילחא (סנת קכ"ט), זיך צור אדער לאססען.
 עבד עיסקא (עיוזין ס"ד), האַנדעל טרייבען.
 עובדא, טהאט. בדיעבד, דא עס בערייטס
 געשעהען איזט, הפך לכתחלה.
 עבדקן = עב זקן, דיקקבארט, מי שזקנו
 מעובה : עבדקן סכסן (סנהד' ק').

(עבה) עב, גראָבעס טוך : אלו הן העבים
 החמילות והלבדין (מוספמח
 כלים). עב הדעת, א. גראָבער מענש. מעובה
 (סוכה כ"ג), דיכט. עובי, דיקקע, דיכטהייט.
 ומשל קדמוני : בעל קורה טעין (נוסח) בעובייה
 (ז"ר נ"ג), במובן: נכנס בעובי הקורה. התעבה,
 זיך פֿערדיקקען, פֿערדיכטען.
 (עבט) עביט של ענבים (ז"מ ע"ג), כלי
 המיוחד לשים בו הענבים לפני
 הדריכה. עביט של מי רגלים (ז"ג פ"ט),
 אורינאל. עביט של גמל (כלים פכ"ג), כר
 הגמל, זוימזאטטעל.
 (עבר) עבר על דבר, עטוואס (צ. ב. א.
 געבאָט) איבערטרעטען. עובר
 על דעתו, נאכגייעניג. עובר א) = קודם :
 עובר לעשייתו. (ב) פֿאַראַיבערגעהענד : מום
 עובר (צילס כ"ו). (ג) הנאמר ע"ד העברה (איט

מעגילה (מכות ז'), עץ עגול או אבן עגולה שמעבירים אותו על הטיח כדי לכבשו ולהחליקו, גלאַטשטיין, וואלצע. עגלה, שם מול, דער וואגען: עגלה בצפון (פסקים ל"ד).

*עגל: כי היכי דלישרוף לעגל (סנהד' כ"ג), פי' במהרה, תר' פתע ישבר בעגלא נתתבר.

(עגם) עגמת נפש (מ"ק י"ד), קוממער. (עגן) עגן, אלס עגונה (ראס זה) זיטצען לאססען. ושה"פ: עיגון. עגונה, שם לאשה שעזב אותה בעלה ואין ידוע אם חי הוא או מת; ועיקר הוראת השרש הוא סגירה, תר' מסגר בית עגנא.

עוגן או עוגין (צ"ג ע"ג), אַנקער (אַן א. שיפ-פּע), כמו אוגן (ראס זה).

(עגש) *עגש, שטאַסען: לית הורתא עגישא עד דברתא בעיטא (צ"ר פ').

(עד) וואָהרענד: עד שאתה כובש את הרברבין בוא וכבוש את היהודים (ירוש' סוכה פרק הסליל). עד ועד בכלל (סוכה מ"ח), ביז... אינקלוזיוו. — עדיין (וכינסלמי: אדיין) = עֶדְנָה בל"מ. עדא וערי בש' שאח"ז.

(עדא) *עדא = הסיר: לעדויי חושבא (צילס ל"ג), להסיר החושך; בסורה הועדה [כנף המעיל אשר לשאול] (וי"ר כ"ו).

*עדא = הדא: עדא תהא (פסקים כ"ג), זאת; ערי גוברין (גיטין מ"ה), אלה.

(עדב) *עדב, לאַג, וכן תר' גורל. (עדה) עודה של שקין (ע"ז כ"ג), חבילה של שקין.

(עדל) *עדל (עוקלין פ"ג), מין צמח בצלוי. (עדן) *עדן = עגג: מרחצאות לעדן עצמו

בהן (סנהד' ל"ג); אחר שנתבלה הבשר ורבו הקמטין נתעדן הבשר ונתפשטו הקמטין (צ"ג פ"ז), צארט, פריש, יונג ווערדען. עידון, וואָהללוסט, וואָהללע-בען: נהג עידונין בעצמו. *עידן, צייט.

(עדף) *עדיף, בעססער. עוף, איבערשום. (עדר) העדר, שטערבען. העדה, דאס ניכט-זיין, פריוואציאן; דאס שטערבען. — עידוה, דאס שטערבען, דער שטערבעאלל.

*עודרא דאודניה (ירוש' סנהד' פ"י), כמו אודרא, וואָללע, המיך שבאזנו.

(עדש) עדשה, שם אבן עגולה בבית הבר, ונקרא ג"כ טלפחא (ראס זה): העדשין והלולבין (ע"ז ה'). ראה ג"כ ערסא. (עדת) עידית (גיטין ס"ח), כנוי בתלמוד למובחר שבנכסים.

(עוא) *אעוי: האי ינוקא דלא מעוי (סנהד' קל"ד), פי' שאינו משמיע

קול; איהו קא מעוי (חולין כ"ג); עוי עוי וליכא דאשגח ביה (יומא ע"ז), פי' צעק ואין שם לב.

(עוג) עוג = חוג, graben. — עוגה, Graben, גרובע: עג עוגה ועמד בתוכה (מעניס י"ט); אין עושין עוגיות לגפנים (מ"ק צ'), חריצים שממלאים אותן מים. והוא נהדף עם ערוגה: ערוגות מטעה ת"י עוגות נצבתה; ובמס' ד"א זוטא פ"א: כערוגה עמוקה שמחוקת את מימיה.

(עור) העיר, צייגענשאַפֿט אַבלענען, בע-צייגען. ושה"פ העדאה:

העדאת עדים. תעידה, צייגנים; כעשטימטונג, בערף. עדות, צייגענשאַפֿט, צייגנים. עווק ראה חווק.

(עוז) עוז (כלים פ"ז), שם עוף, ח"י עזניה עוזא; וי"מ אוז. על בשרש עיל.

(עור) עורה, עררעגען. העיר, ערוועקקען, אנרעגען; אוף עטוואס אויפ-

מערקזאס מאכען, בעמערקען, אנמערקען. הערה, אנרעגונג; אנמערקונג, נאַטע, גלאַססע. התעוררות, עררעגונג, עירעגטהייט; אייפער: ניעור, וואך. ערני, מונטער. תעורה (מאור עינים הולאת קאססעל לז' נ"ח), דאס ערוואכען. עור התוף, טראַממעלה'יש (אים אַהרע).

עוות) עוות הדין (סנת ל"ג), רעכטספער-
דרעהונג. עוית (חולין ס'),

קראמפף.

עזבון, נאכלאם.

מעזיבה (= מרזיבה), עסטריך (פאן לעהם
אדער קאלק) אויף דעם אָבערבאָדען;
אמה תקרה ואמה מעזיבה (מדות פ"ד).

*עזיב, עקעלהאפט, האַסליך: מצורע עזיב
(ירוש' קדושין פ"ח). ושה"מ: אי לא
חמת בה מלין דעזיבא (נדרים כ"ג), דבר
מגונה. ומזה: והיו משתקצות ומתעזבות
בפניהם (פסיקתא ל').

עזוז) עזות או עזות-פנים, פֿרעכהייט.

עזדהגמל, קאממעלציעגע, לאַמאָ.

עזל) מעזל (ירוש' סנת פ"ז), געשפינגסט,
תר' בידיה טוו בידהא מעזלא.

עזק) עזק = החזיק, האלטען: שעזק אחד
בפה ושתיים בידו (חולין ל"ד).

עזק: טומנין לה עזק בשמן (סנת כ"ה, גי'
סערוך: עזק), צמד גפן או כל דבר רך.

*עזקא = טבעת. עזקתא, שם לקצה הכרכשא,
הנק' ג"כ טבעת: מפטרכא לעזקתא
(קטלת רזה, סכונס תעו).

עזור) עזור, געהילפֿע, מיטארבייטער.

עזורד) א) שפיערלינג, מין פרי עץ (ראה
שרש זרד) וכן בל' ערבי: הפרישים

והעזורדים (כלאים פ"ח). ב) כאן בעזורדין
(עירובין ל"ד), פ' קנים חזקים וקשים כאילן.

עזורד המדבריי, עבערעשע, פֿאָגעלבעערבוים.
עטי) עטי, *aitia*, אורזאכע, שולד: ד' מתו
בעטיו של נחש (ז"ג י"ז).

עטליו ראה אטלים.

עטמן) מעטמן (נעטרוס פ"ד) שם כלי שנותני'
בו הזיתים לרככם, ראה שרש

מתן. ומזה הפעל: עוטנו בבית הבר עד שילקה
(ננחות פ"ו), פ' מניחו במעטן, ובל' ערבי

עטן = מירבע, ווייך.

עטף) עטף (אצל המדקדים) פֿערביגדען:
ו' העיטוף = החיבור. התעטף,

זך איינהיללען.

עטר) עטרן (סנת כ'), מפ' בגמ' פסולתא
דזיפתא, טהעער; ולדעת בעל

תבואות הארץ הוא שרף הנוסף מעץ *Gichte*.
ונקרא בל' ערבי אל-קטראן.

*עטרא: דלא עביד עיטרא (ז"ג כ"ט), פ'
שטר שותפות, בל"י *étapele*,

גענאָסענשאַפט, פֿערברודערונג.

(עט"ש) התעט"ש א) נייעזן: והיו מתעטשות
מריח פיסום הקטורת (תמיד

ל'). ב) הוציא רוח מלמטה.

עיל) *עול או עיל (עייל) = בוא. אעיל או
עיל (עייל) = הביא. מעלא,

אינגאנג: מעלי שבחא, ערב שבת; מעלי
יומא דכפורא (כמוזות ס"ז).

עיל = עיר: בעלי זוטרי (סנת קכ"ט), וכן
תר' עירים.

עין) עין, עיניו ידוע; והוא ג"כ שם לאות
ה"ו מאותיות א"ב. עין טובה או

עין יפה, וואָהלוואָללען; וואָהלוואָללענדער
מענש. עין רעה א) מיסגונסט, מיסגינסטי-

גער מענש. ב) עין רעה או עין הרע, עין
מזקת בראיה לפי אמונת הראשונים: שהכניסה

בה שרה עין רעה והפילה עוברת (ז"ר מ"ט);
לא מסתפי מר מעינא בישא? (ז"ר פ"ד).

עין של תנור (כלים פכ"ט), החור שהעשן יוצא
בו. בעין, אים אונפֿעראַנדערטען צושטאנדע:

גזילה חוזרת בעינה (ז"ק ל"ט); איסור בעין,
איסור הנמצא בממשו ולא בטעמו. שקל עין

בעין (ז"ג פ"ח), גענוי, אָהנע צוגאַבע וואָגען.
כעין, נאָך אַרט, אָהנליך. מעין, פֿאָן דער

ארט: שופריה דרב כהנא מעין שופריה דרבי
אבהו (ז"ג פ"ד); תפלת מעין שבע, שם

לתפלת מגן אבות הכלולה מז' ברכות שבתפלת
שבת. עין החתול (נערכת סדומס), קאטצעני-

אויגע, מין אבן יקרה.—

עיןן, גראַסאייג, בני עיני (כמוזות ס"ח).

עין א) אנשויען, בעטראכטען, אכט געבען,
נאכדענקען: עיין עליו (ינמות כ"ג);
פוק עיין דלאורתא בעי לה ר"ה מינד (ז"ג כ');

עיי
מע
עיו
א.
טה
עין
כט
עין
שט
עיו
עיו
כי
כפה
עב
הת
פער
עב
עב
פאָ
עכו
אדי
עב
בעי
פ' ד
מ"ג
עב
עגו
עב
עוכ
עיי

עין ס'... זיעה... (ב) גענוי וואָגען: אין מעינין במקום שמכריעין (כ"ז פ"ט).
 עיין. בעטראכטונג; אכטזאמקייט; אנדאכט: עיין תפלה (טנת קכ"ז). בעל עיין, א. דענקענדער מענטש. עיוני, שפעקולאטיוו; טהעאָרעטיש. עיסה בשרש עסס.
 (עיר) *עירף = פֿאַל, צוזאממענלעגען: עיפניהו ניהליה ושדר ליה (כתובות ס"ז); ות'ר' כפול עירף.
 (עיר) עיר, ברבוי: ערים או עירות, שטאדט. עירני או עירוני, שטאָדטיש, שטאָדטער; קליינשטאָדטיש, לאַנדליך: אחד עירוני ואחד בן מדינה (כ"ז כ'); לפסין עירוניות (כ"ז ל'), כדמפ' שם צעי הקלויחא; כי תניא ההיא בערניות (טנת פ'), פ"י בכנות כפר. ראה קיתן.
 (עבב) עֵבֵב, אויפֿהאלטען, פֿערצאָגען, פֿערהינדערן, אבהאלטען. התעבב, זיך אויפֿהאלטען, פֿערוויילען. עיכוב, פֿערצוג, הינדערניס. בלי עיכוב, אָהנע פֿעריצוג. עכבית, דיסטעל: הויץ מן העכביות (עוקלים פ"ג); דרדר אלו עכביות (כ"ז כ').
 *עבוביתא, שפינגע, וכן תר' עכביש. עכבר (אלל הוונזרים), מוסקעל. עכבר הטלוא (תוס"ט), לעממינג. עכבר פרעה (תוס"ט) פֿאַראַנסמוי, איכנימאָן. עכבר השדה או *עכברא דברא, פֿעלדמוי. *עכברא דשכיב אדינרא (סנהד' כ"ט), כנוי לקמצן ביותר. *עכברא, גאסע, נאכבארשאַפֿט: על להווא עכברא והוה מכרוי מאן בעי למיזבן סמא דחיי (וי"ר י"ו, לפי גי' הערוך), פ' הערוך שכונה; לא שבקו ליה בני עכבריא (כ"ז פ"ד), פ' השכנים.
 (עבז) עבז, דער הינטערער: מושיבו על עכוזו (זכורות מ'), ובל' ערבי עגז הינטערטהייל.
 (עבל) עֵבֵל, פֿערדויען. ושה"פ: עיכול. *עובלא (עיונין כ"ט), שם מדה, אחד מחמשה ברובע הקב.
 *עיכלא (ירוש' ע"ז פ"ח), כמו אונקל, אַרמעל.

(עכין) עכנא (כ"ז פ"ה) εχίνος, איגעל; או εχιδνα, אַטטער.
 (עכס) עכס, εχίς, אַטטער: אין זה אפעה אלא עכס (ילקוט ירוניס רס"ו).
 (עכר) עֵכֶר א) מריבען. עכור, טריבע: מים עכורים. ושה"מ: עכירות. (ב) דם נעכר ונעשה חלב (נדפ' ט') כמו נעכל. עכירים (כ"ז פ"ט), שם כלים ידועים בבית הבר. (עכ"ש) *עב'שובגיתא (ירוש' ע"ז פ"ג), א. ארש געשוויד.
 עכשיו. יעצט: ואם לא עכשיו אימת. (עלב) עֵלֵב, שמאַהען, קראַנקען: הנעלבים ואינם עולבים (גיטין ל"ו). עלוב, אונגליקליך, בעדויערנסווערט: עלובה כלה שזינתה בקרב חופתה (גיטין ל"ו); עלובה היא העיסה שנחתומה מעיד עליה שהיא רעה (כ"ז ל"ד); עלובה מדינתא דאסיא פודגרום (וי"ר ס'); עלוב בן עלובה כמה תעניות נתענית אמך עד זכוי (ילמדנו וירח). עלבון, שמאך, בעשימפֿונג: מחל על עלבונו; עלבון אמו תבע (טנת כ"ה), דאס (זייער מוטטער צוגע-פֿינגע) אונרעכט, ות'ר' ריב ציון עולבנא דציון. (עלה) עֵלָה א), וואָרויס הערפֿאַרגעהען, זיך ערגעבען: העולה מזה. (ב) מיט-געיעכנעט זיין, געלשען: שבת עולה למנין שבעה (מ"ק י"ט). ג) גערעכנעט, גילטיג זיין: נתיה חבשיל לבנה וטבלה לא עלתה לה טבילה (נדפ' ס"ז). ד) אין דער מעהרהייט אויפֿגעהען: תרומה עולה באחד ומאה (תכומים פ"ד), מתכטלת. ה) דארויפֿגעהען, פֿערוועגן-דעט ווערדען, כמו בל"מ, ראה אוה"ש. ו) אויסגעהען, דאהין קאַממען: אוי לו לדוד שכך עלתה בימיו! עלה יפה, גליקליך אויס-פֿאללען: בת כהן לישראל אין זוגן עולה יפה (פסחים מ"ט). עלה במחשבה או ברעת, או עלה על הלב או על הרעת, אין דען זיגן קאַממען, איינפֿאַללען. עלה ביד, עררייכען, געווינגען, געלינגען: רגזן לא עלתה בידו אלא רגזותו (קדושין מ'); יגעתו לפעול כך וכך ולא עלתה בידו. עלה על השלחן, אויפֿגע-

חולא
 ת בעל
 גיח
 פ' (י)
 εταρ
 נטשות
 נ (תמיד)
 עיל או
 מעלא,
 מעלי
 (י) וכן
 לאות
 בה או
 ענדער
 ינסטי-
 ע, עין
 זכניסה
 (י"ה)
 פ"ד).
 זן יוצא
 אנדע:
 בעין
 קל עין
 וואָגען.
 זן דער
 ה דרבי
 ג, שם
 תפלה
 טצענ-
 ס"ח).
 יעבען,
 כ"ז)
 י"ו כ')

שראנען ווערדען (פֿאַן שפּייזען). מהפך עולה
 (צספרי אונ"ס), מהפך העומד על המלה. עולה
 ויורה, מרכא עם מהפך עולה (צמלס אחת).
 עֵלָה (א) ערהעבען : לעלה ולקלס. (ב) שטיי-
 גערן (בייא א. פֿיילביעטונג). מעולה,
 פֿאַרציגליך : במעולה שבנכסים (צ"ק י"ו),
 המובחר. התעלה מִדְבָּר, איבער עטוואס ער-
 האבען זיין. — עלוי (א) ערהעבונג, ערהאבענ-
 הייט : השם יתעלה על כל הסוין ופחיתות
 עלוי רב. (ב) שפּאַטצונג : דפּלוג בעילויא (קדוסין
 נ"ג) ; אין לך בהם אלא מצות עלוי לבד
 (צכורו ט"ו), וז"י עיכך עילויא. וכן תר' יעריכנו
 יעריגה. (ג) שטייגערונג (בייא א. פֿיילביע-
 טונג). (ד) שם נגינה מיטרת, ונקרא ג"כ מונח.
 (ה) והעם קוראין לבחור הריף בלימוד —
 עלוי (א. פֿאַרציגליכקייט).
 העלה, אלס ערגעבניס איינער (געלעהרטען)
 אנהאנדלונג פֿעכטשטעללען : העלה
 להלכה. העלה על הדעת, בעדענקען, זיך
 איינפֿאללען לאססען. העלה על איש, ימדם
 אנרעכנען : מעלה עליו הכתוב כאלו וכו'.
 העלה על השלחן, אייפֿטראגען (פֿאַן שפּייזען) :
 המעלה את העוף עם הגבינה על השלחן
 (מולין קי"ג). העלה בדמים, שטייגערן (בייא
 א. פֿיילביעטונג). לא מעלה ולא מוריד,
 וועדער ניפצליך נאָך נאכטהייליג, גלייכגיל-
 טיג : דברי חלומות לא מעלין ולא מורדין.
 מעלה עשן (כרימות ו'), שם עשב שהיו מערבין
 בקטורת שבמקדש. ושה"פ מן העלה : העלאה.
 עֲלִיָּה (א) דאס שטייגען ; עליה וירודה, עבכע
 אונד פֿלוטה. והעם קוראין "עליה"
 את הכיבוד לעלות לתורה ביום שקוראין בה
 בצבור ; בני עליה (סוכס מ"ס), אנשים גדולי
 המעלה. (ב) פֿערזאמלונג : נמנו וגמרו
 בעליית חנניה בן הזקיה (סנהדרין ע"ד). (ג)
 בייטעל : משרם מן העלייה (צ"ק י"ו), מן
 הכים ; בייג עלייתא דיגי (צ"ק קל"ג).
 מְעֵלָה (א) גראד, שטייפֿע. (ב) פֿאַרצוג ;
 מעלות וחסרונות. (ג) ראנג, וירדע ;
 מעלת הנשיאות ; גבה המעלה. (ד) דער

360-סטע טהייל איינעס קרייזעס, גראד. (ה)
 וישמש ג"כ לדיבור דרך כבוד : שואל אני
 ממעלחכם התרה.
 על, מורה (א) בחיבור עם דבור המציאות
 (צכח או צפועל) על החיוב, אַבליעגענ-
 הייט : לא עליך המלאכה לגמור ; עלינו
 לשבח לארון הכל. (ב) על הכפילה : ג' על ג',
 ג' (טפמים) אורך וג' (טפמים) רוחב.
 *לעיל = למעלה. מלעיל = מלמעלה.
 נגינה מלעיל, נגינה הבאה בהכרה
 שלפני האחינוח מן המלה.
 *מעלי (א) גוט ; אינש דלא מעלי, אישרשע.
 (ב) פֿאַרטהיילהאפֿט, היילואם : מעלי
 לשינים (צנת קי"ח). מעליותא = מעלה,
 פֿאַרצוג.
 (עליל) עילה (א) פֿאַרוואנד, אויסרעדע : מעשה
 שירדתי להעיד על עד אחד
 באוישא ולא הו צריכין לי אלא עילה בקשתי
 להקביל פני חבריי (ירוש' ר"ס פ"ג) ; עילה
 מצאו ושיהרו כל א"י (כחונות כ'). (ב) אורזאכע ;
 עילת העילות וסיבת הסיבות, ולד"ק הוא מל"י
 מל"י = שטאַפֿט, מאטעריע. ומזה :
 עֲלוּלָא (א) פֿע-אורזאכט : עילה ועלול = סיבה
 ומסוכב. (ב) גענייגט, געאייגענט : משקין
 דעלולין לקבל טומאה וכו' אוכלין דאין עלולין
 לקבל טומאה וכו' (נדס ז') ; מי שהוא עלול
 לנזילות וכו'.
 עלילה, פֿאַרוואנד, אינטריגע : מתחלה באה
 עלינו בעלילה (צ"ר ל"ג). ומזה :
 העליל על איש.
 בעליל, אַפֿפֿענטליך : בין שנראה בעליל
 (ר"ס כ"ח), גלוי לכל ; שאפ"י נמצא
 [החלל] בעליל (סנהד' י"ד).
 עלעל (א) דורכשטירמען, דורכוועהען : הרוח
 שעלעלה את הגפנים (כלאים פ"ז) ;
 ותרי וישערהו ממקומו ויעלעליניה מאתריה ;
 וכן תר' יקם סעיה יקום עלעולא. (ב) בני יונה
 כשרים משיעלעלו (מולין כ"ד), מל"מ ואפרוחיו
 יעלעו דם (ראס גני' טס).
 (עלם) עולם, וועלט. עולם הזה, דיעזעס

(דאס)
 קינפֿט
 דעם
 עולם
 לעול
 או *
 דברי
 לעבע
 וואס
 והיה
 העומ
 ויכט
 היות
 בגדול
 קעהת
 למט
 א. א.
 התהו,
 העם)
 עולמי
 טהרה
 משמי
 טענה
 בלפֿם
 (צ"ו)
 (מולין
 (עלה
 (על
 עלוק
 עגעל,
 (על
 (עם)
 חולש
 דעם,

ה) אני ידאות נגעני עלינו ל ג/ עליה הברה דשני מעלי עליה ועשה אחד קשתי עילה אכעו מל"י סיבה שקן לולין עלול באה מזה: ליל מצא הרוח (ז' י"ה יונה יוחיו נועם

(דאס צייטליכע) לעבען. עולם הבא, דאס קינפטיגע (עוויגע) לעבען. בן עולם הבא, דעם קינפטיגען לעבענס מדיילהאפט. עולם השפל, שם אצל הפילוסופים הקדמונים לעולם „שתחת גלגל הירח“. דברי העולם או *מילי דעלמא, וועלטליכע דינגע, בהפך דברי תורה. הלך לעולמו, אין דאס עוויגע לעבען איינגעהען. דבר שלא בא לעולם, וואס ערשט ערצייגט ווערדען זאלל. מי שאמר והיה העולם (ספרי עקב), כנוי להשם. דברים העומדים ברומו של עולם (זכרות ה'), האב-וויכטיגע דינגע. עולם קטן, כנוי לאדם מצד היותו בבחינה מה בקטנות מה שהעולם הוא בגדולות, מיקראקאסמאס. עולם הפוך, פֿער-קעהרטע וועלט: עולם הפוך ראיתי עליונים למטה ותחתונים למעלה א"ל בני עולם ברור (א. רעכטע וועלט) ראית (פסמיס נ'). עולם התהו, עונש ידוע לנפש המת (לפי אמונת העם) לשוב להתהלך בארץ עד אשר יתוקן. עולמית, תאר הפעל, עוויגליך: אין לו סהרה עולמית (מינ נ"ו). בעולם, תאר הפעל משמש להפלת השלילה: ואין לו שום טענה ומענה בעולם. *בעלמא, תאר הפעל, בלאם, נור: ההוא שטרא חספא בעלמא הוא (ז"ו י"ו); שאני ציר דזיעה בעלמא הוא (חולין ל"ט); באמירה בעלמא קני. (עלה) התעלפות או עילוף, אהנמאכט. (עלק) עלוקה: לא ישחה אדם מים מן הנהרות וכו' מפני סכנת עלוקה (ע"ז י"ג) וגי' הערוך ער קא, בלוט-עגעל, ובל' ערבי עלקא. (עלש) עולשין (כלאים פ"ח), ענדיווע, מין עשב מר. (עלת) *עלת, שאפפגעפאס אָדער העבער: עלת נקפת בכד (עירובין כ"ד).

(עם) עם, טראַטיק, אונגעאכטעט: ונדהה עשו עם הוקתו מפני יעקב עם חולשתו (כחזי ז' י"ד). עם כל זה, ביא אלל דעם, דעננאך.

(עמד) עמד (א) בעשטעהען; עמד כנגד איש, ווידערשטעהען. (ב) צר עטוואס בעשטיממט זיין: אילן העומד לקציצה (ז"ק ל"ח); בהמה העומדת לשחיטה; תרנגולת העומדת לגדל ביצים. ג) שטעהען בלייבען. שטאַקקען: עמדה פתו בתוך גרונו וחנקתו (ז"ר י'). עמד בדבורו, זיין וואָרט האלטען. עמד במקומו, אין זיינער קראַפט בלייבען: הקושיא במקומה עומדת. עמד על דבר, אויף עטוואס קאַממען, עטוואס מערקען, קעננען לערנען: אין אדם עומד על ד"ת אא"כ נכשר בהם (גיטין נ"ג); אתם מבקשים לשערו — מתרומותיו אתם עומדים עליו (ריס ליכס רכס). עמד על דעתו (א) אויף זיינע מיינונג בעהאררען. (ב) מיום שעמד על דעתו (חולין ז'), ר"ל שהגיע לשכלו. — עומד, בחיבור עם בינוני מן פעל אחר או עם תאר, יורה על המצא הפעולה ההיא או התאר ההוא — מכבר: מושבע ועומד מהר סיני. פעל עומד, אונ-איבערגעהענדעס צייטוואָרט. עומד בעצמו, זעלבשטאַנדיג. מעומד, שטעהענר. עמידה, דאס שטעהען; בעשטאנד.

העמיד (א) בעשטעהען לאססען, ערהאלטען. (ב) דאס וועזען אייגעס דינגעס אויס-מאכען. ג) אנשטעללען, איינזעטצען: העמיד אפיטרופוס; המעמיד דיין וכו' (סנהד' ז'). ד) העמיד דלתות (ז"ב כ"ג), איינזעטצען. ה) העמיד גבינה בקיבה, מילך מיט לאַב פֿער-זעטצען. מעמד, שטאנד, לאגע; (זלסון העס) שטעללע, פֿאַסטען. אנשי מעמד (מענית כ"ו). אנשים מבני ישראל שהיו באים חליפות לעמוד על קרבן ה' במקדש.

עמוד (א) זיילע, קאַלומנע (שריפטייטע). (ב) בעטפולט, אלטאר. עמוד השחר, מאַרגענדאַממערונג: עד שיעלה עמוד השחר. עמידה: צווחין לרהון של מי רגלים עמידה (ירוש' טבת פ"ט), αμίδος, גאכט-געשירר.

(עמל) התעמל: אבל לא מתעמלין (טבת

קמ"ז), פי' הערוך להכות בזרועותיו לפניו
זלאחריו כדי להתחמם ולהזיע.

עמילה או עמילן, *ἀμύλον*, שמשקע מעלה:
פת עמילה (פסקים ל"ז), פת סלת;

במה סעדת היום בפת עמילה (סנת ס"ג),
כנוי לאשה יפה; עמילן של טבחים (פסקים

מ"ג), פי' עיסת סלת שמניחין הטבחים (קאכע)
בקדירה לשאוב הזוהמא מעל התבשיל.

עמם) עמם: גחלים עוממות (זרכות נ"ג),
פי' גחלים המתככות והולכות.

עמעם א) וועגזעהען, נאכזעהען: ועיניו השע
ת"י ועיניו עמעם; בדין היה שתהא

פת גוים אסורה ועמעמו עליה והתירוה מפני
חיי נפש (ירוש' סניעית פ"ח). ושה"פ עמעום:

הלכות של עמעום (סס). ב) בתחלה מסרב
בשניה מעמעם (ירוש' זרכות פ"ה), כמו מגמגם,

לא מסרב ולא מסכים.
עם, ברבוי עמים או עממים: יתעסקו בו

עממין (זילס ו'), פי' גוים ולא ישראלים.
עם הארץ, כנוי בעצם וראשונה להמון הרב,

גראססע מאססע, פאבעל; והושאל לכל איש
פרטי מהמון העם.

עמם) מלא-עומם, זאפיעל מאן אויף איין
מאל טראגען קאנן:

אדם נותן מלא עומסו לעני (סנסד' ק').
עמין) עמין = עצם, [דיע אויגען] שליע-

סען, צודריקען: אין מעמין
(סנת קמ"ב), פי' עיני המת; דקא עמין ופתח

(זילס כ"ג).
עמק) עמוק טיעף-קיל עמוק, באשטיממע.

עומק טיעפע. וברוך ההשאלה:
עומק הדין (פסקים כ"ד); נחית לעומקא דדינא

(ז"ק ל"ט).
עמר) עמר (זרכו' כ"ח) או עמר (סנת ע"ג),

גארבען בינדען.
עמור כמלא פי טלה (סנת ע"ו), גראז, תר'

גלה הציר ושוח עמירא.
עמר = צמר. עמר גופנא, צמר גפן. —

עמרניהא (סנת כ'), שם למין צמר
הנמצא בקליפת הארו.

ען) עין, פאדען: ארו לציבין ולעונות (וי"ר
ז"ל), כמו אונן של פשתן.

*ענא = צאן.
ענב) ענב. א. שליפע מאכען: חבל דלי

שנפסק לא יהא קושרו אלא
עוובו (סנת קי"ג). עניבה, שליפע, שלינגע.

ענבה. שם לכל גרגיר פרי או זרע, בערע,
קארן: היו ענביו מרובין מעליו (סוכה

ל"ז); עדשים היו אלא שהיתה הענבה שלהן
כשל שעורין (ירוש' סנסד' פ"ג), והוא כמו

אנבא בל' ארמי; ענבה של שעורים (פאה פ"ו).
ענב, א. ארט געוואכס אויף דעם אויגע:

חלוון נחיש וענב (זרכות ל"ח). *ענבתא,
א. ארט געשוויר: האי ענבתא פרוונקא

דמותא (ע"ז כ"ח).
ענבל (כלים פי"ד), שלאגעל (אין דער

גלאקקע).
ענבר (מ"כ ס"ג פי"ג), אמברא, מין שרף יקר.

ענדה) הענדה א) זיך פערנעהמען לאססען,
אנטווארטען: נענה ר"א ואמר

וכו'. ב) זיך דעמיטהיגען: נענית לך מחול
לי (זרכות כ"ח); נענית לך שקראתיך חלש

(ילמדנו ויגס).
העני, פערארמען: יעני או יעשיר (נעילה

י"ז), וכן צ"ל בתפלת ונתנה חוקק:
מי יעני עניוה, ארמוטה.

ענה) קלאגען: נשים במועד מענות (מ"ק
כ"ח). תר' קינה (ירמיה ט' י"ט) ענייא.

התענה, פאסטען. תענית (זרכו': תעניות),
פאסטטאג, פאסטען; ישב בתענית;

גזר תענית. תענית צבוי, אפגענטליכעס,
אללגעמיינעם פאסטען, בהפך תענית יחיד.

עינוי, קוואל, מאטער: עינויים קשים. —
עיניו הדין (לכות פ"ה), פערצאגערונג

דעם געריכטס.
עני או ענותן, זאנפטמיטהיג, בעשיידען:

לעולם יהא אדם ענותן כהלל (סנת
ל'). ושה"מ: עונה או ענותנות.

ענין, זאכע, געגענשטאנד, אינהאלט: דבר
הלמד מענינו; דדש מענין הווס; כאן

בענ
הענ
לענ
למנ
ענין
האנ
הכח
גא
לענ
עונ
בענ
שה
ז"ל
ענ
זכ"ל
הענ
סס
ווא
ענ
כבו
ע
עלי
ע
ענ
ענ
גדו
ע
ע
ז"ל
דומ

בענין אחד כאן בשני ענינים (סנת י"ז). יצא מן הענין, פֶּאָס געגענשטאנדע אבשווייפֶען. חזר לענינו, צום געגענשטאנדע צוריקקעהרען. למעלה מן הענין, פֶּאָען (אים בוכע). מה ענין זה אצל זה? וואס פֶּיר א. פֶּערהאַלמנים האט דאס צו דעם? — הענין האלהיי (כסגנון הסחרי), דאס גאַטטליכע, דייע גאַטטהייט (גאַטט). לפי הענין, נאך דען אומשטאַנדען-לענין, אין בעטרעפֶף, בעציגליך.

עונה (א) צייט: עונת ק"ש; עונת מעשרות (פלה פ"ז). (ב) דייע עהליכע פֶּאָליכט. בעונתו, צור רעכטען צייט: התאנה הזו בשעה שהיא נלקטת בעונתה וכו' שלא בעונתה וכו' (ז"ר ס"ג). עתה בשרש עת.

ענו (ענו) עֲנוּהָ = עֲנָהָה. פֶּרוכט: ענוה של שעורים (פלה פ"ו), זכ"א ענבה), קמה של שעורים; ולפי רוב הענוה (סס פ"ח), לפי רוב התבואה. והח"יה"ש (סמלון ח"ח) פי' ע"פ ל"י εὐνοια, וואָהל-וואָללען, נדיבות.

ענן (ענן) עֲנָן, וואָלקע. מזה: יום מעונן, יום שהשמש מכוסה בו בענן. ענני כבוד, בנוי לעננים אשר בהם יקף האלהים (ע"פ יעודי הנביאים) את הבושחים בו להגן עליהם.

*ענוניתא דורדא (חולין ט"ו), שם לאונא קניגה ידועה פֶּריאַה.

עננים, שם לעדת הקראים ההולכים אחר שיטת ענן (ראה קראים).

ענק (ענק) עֲנָקוּקָלוֹת (עלה פ"ח), ענבים שלקו ונפסדו ברוח טרם נתבשלו.

ענש (ענש) עֲנַשׁ או העניש, בעשטראפֶען. בן-או בר-עונשין, שטראפֶבאר, גדול בשנים לענין עונשין.

עסל *עסלא (עיונין יי) (= ערסלא), זעססעל, ראה אסלא.

עסס (עסס) עיסה טייג. מעוסה (חלה פ"ח), פֶּאָאנענקֶיען, ובגמ' (פסחים

ל"ז) מפרש: מעוסה קמה ע"ג מי-גלשים (וייס דומחין), חליטה מי-גלשים ע"ג קמה; ובירוש'

(חלה פ"ח) מפרש בהפך. עסוס (פסחים ל"ט), מין עשב מר. עסקיות (סנת י"ח), מין גריסין של עדשים ונקראו ג"כ אישישים ורסיסים.

עסק (עסק) עֶסֶק. זיך וואָרין בעשאַפֶטיגען, האג-דעלן, פֶּאָען עשוואס רעדען:

העוסק בתורה; עסקת באמונה; במאי עסקינן. עסיק בדבר, וואָרין בעשאַפֶטיגט. העסיק, בעשאַפֶטיגען: ומעסיקין אותו (יומא י"ט).

התעסק, זיך בעשאַפֶטיגען; האַנדעלן (האַנדעל מר"יבען). — עסקן, כנוי לעוסק בדבר:

עסקן במצות; ידים עסקניות הן. עסקי גע-שאַפֶט, האַנדעל, אנגעלעגענהייט. אין לך עסק

בנסתרות (סגיגה י"ז). (חמור) שעסקיו רעים (סנת כ"ג), אונבאַנדיג. על עסקי, וועגען:

על עסקי ממון או על עסקי נפשות. *עיסקא, האנדעל; וואא"ע: עיסקא דבגוה (ז"ב ע"ז),

הסחורה שבתוך האניה. ובתלמוד נקרא כן מסחר שני שותפים שהאחד נותן מעות והשני נושא ונותן והריוח נחלק בין שניהם: האי

עיסקא פלגא מלוה ופלגא פקדון (ז"ב ע"ז ק"ד). — עסיקין, שטרייט: שדה שיצאו עליה עסיקין

(סנועות ל"ח), געגען וועלכעס רעכטסאנשפרי-כע ערהאַבען וואורדען.

עפי (עפי) עֶפִיאַן (חולין ס"ו), αψύη, סאדדעללע, מין דג קטן.

עפיץ (עפיץ) עֶפְצִים (סנועות ע"ג), גאללאַפֶפעל, וכן בל' ערבי.

עפר (עפר) עֶפֶר, שטויב, עידע. מי יגלה עפר מעיניך, בשרש גלה. *עפרא

לפומיהד... , בטוי מליציי וענינו, ראוי לסתום בעפר פי המדבר: עפרא לפומיה דאיוב (ז"ב י"ו). עפריי, ערדיג. עפרורית (ז"ב ל"ד), שם

לעפר הנמצא בפירות. עופרת המים, וואסערבלייא, Graphit.

מעפורת. טיך, קאַפֶפֶטוך: הפונרא והמעפורת (כלים פכ"ט); משיניח מעפורת של

ספָרים על ברכיו (סנת ט'). עפש (עפש) עֶפֶשׁ או התעפש, שיממליכט ווער-

דען: פת שעיפשה (פסחים ז'). מעופשי, שיממי-
 ליכט. עיפוש, שיממער. עיפוש האור, פער-
 פעסטונג דער לופט; ומה בלשון העם: עיפוש
 = עפידעמיע.
 (עצב) **עֵצָב**: אין מעצבין את הקטן (סנהדרין ז'),
 פ"י ליישר איבריו ע"י ליפוף.
עֵצָב, בעטריבט. עֵצָבוֹת, בעטריבטהייט,
 טריבזינג, עצבן, כנוי לאיש עצב
 בטבע, מעלאנכאליקער.
עוצבה (כלים פ"ו), דעקקע, פֿעֶרדעדעקקע.
עצבוניות (ז"ר פ"ג), מין קוץ.
עצבים (נספרי סנהדרים), זערווען.
עצה (עצה) כמלא פי גמל (סנה"ע"ו), מפ'
 בגמ' תבן של קטניות.
התעצל, טראָגע זיין. **הֶעֱצַל**, דאס
 פֿוילטשהיער, מין בע"ח.
התעצם, זיך אנשטרענגען; שטרוי-
 טען: שנים שנתעצמו בדין
 (סנה"ד ז"ה).
עֵצָם, סובטאניק, וועזען (דאס וועזענטליכע).
 שם עצם, אייגענאמע, הויפטוואָרט.
 שם עצם כללי, גאטטונגסנאמען. שם עצם
 פרטי, אייגענאמען. — עצמי, וועזענטליך,
 אייגענטליך. עצמות, וועזענהייט. — בעצם,
 וועזענטליך, אייגענטליך. בעצם וראשונה,
 אייגענטליך אונד אין דער ערשטען בעדיי-
 טונג. — עצמו, זיין אייגען, זעלבסט:
 לטובת עצמו, צום אייגענען נוטצען; הוא
 עצמו. בעצמו, זעלבסט, אין אייגענער פער-
 זאן; אן אונד פֿיר זיך. לעצמו, פֿיר זיך.
 מעצמו, פֿאָן זיך זעלבסט.
עֵצִין (עֵצִין) (זרכות ז'), בלומענטאָפּף.
עצרה (עצרה) פרעסען (צ. ב. אַליווען),
 אויסדריקקען: ספוג בידו
 עָצְרוּ ירדו המים וכו' (ילמדנו זרמ"ת), ותר'
 ואשחט ועצרת.
עצרת, שם בתלמוד לחג השבועות.
עק ***עקא** או עקתא = צרה, ענגע, נאָטה,
 בעדראָנגניס.
עקב (עקב) א) הלכה עוקבת המקרא (מוטס

י"ו), פ"י מבטלת. ב) עוקב אחר מנאף
 (סנועות ז"ז), פ"י העורר אותו.
עֵקֶב א) פֿערזע: וּמִתְּלָה בעקבו (ז"ר פ"ז),
 מתהפך על עקבו דרך גאווה ורמות
 רוח. ב) אַפְטערלעדער: סוליים שאין לו
 עקב (קדושין י"ד).
מעוקב, cubus, ווירפֿעלפֿאַרמיגער קאַר-
 פער. השבון מעוקב, קוביקרעכנונג.
 עשר אמות מעוקבות, צעהן קוביקעללען.
עקבה (עקבה) עוקבה. גרובע: הצר שהיא פחותה
 מד' אמות אין שופכין בתוכה
 מים בשבת א"כ עשו לה עוקה (עירובין פ"ח);
 בחצר ובעוקה (נקולות פ"ד); השמן משירד
 לעוקה (נעשרות פ"ה).
עֵקֶל (עֵקֶל) (נכסי איש), א. בעשלאג מאכען.
עֵקֶל, שם לחלק ידוע מן הספינה: מים
 העולים בספינה ובעוקל (נכסירין פ"ה).
עֵקֶל, כלי קלוע מנצרים, עשוי לעצור
 בו הזיתים: היוצא מעקל בית הבד
 (סנה"ד קמ"ד); הלב יודע אם לעקל אם
 לעקלקלות, בטוי מצוי לרוב בתלמוד,
 משמש לתשובה על התנצלות שוא, ויסודו
 בספור: ר"ל הזייה להאי גברא דהוה כסת
 בכרמי א"ל כהן זומר? א"ל יכול לומר לעקל
 בית הבד אני צריך א"ל הלב יודע אם לעקל
 אם לעקלקלות (סנה"ד כ"ו).
עיקול, קריממונג: עיקולי ופשוטי (ז"ר ז"ד).
עיקל (זכורות ז"ה), קרומבייניג.
עקם (עקם) א) קריממען: עקם חטמו או
 שפתיו, פֿערציעהען. ב) אומ-
 שרייבען: מצינו שעיקם הכתוב ח' אותיות
 ולא הוציא דבר מגונה מפיו (וי"ר כ"ו). עקם
 הדרך, א. אומזעג מאכען: סורו נא וכו'
 עקמו אלי את הדרך (ז"ר כ'). — עקמומית,
 קריממונג: עקמומיות שבלב.
עקף (עקף) פֿערדרעהען: עד מתי אתה
 עוקף עלינו את המקרא (וי"ר
 ז"ר). ראה אה"ש שרש עקב.
עקיפין, ראָנקע: באין עליו בעקיפין (ז"ר
 קי"ג), גַּעְקָבָה.

ע
ב
ע
ש
מ
ח
ב
נא
פ
וה
ע
ע
ע
דג
הר
ועו
בב
בזה
ע
שא
ע
הוי
בה
ועי
כע
אמו
כל
לא
מע
מע
מאי
זא
גע
ווי
עק

עקבין : מי שיאכל פני שביעית יהיו מחזורין אותן בעקפין (ספרי ואתחנן), פי בפרהסיא, מל"י *εξφαγής*, אֶפְעָענבאר.
 (עקין) עֶקֶץ (א) שטעכען, יוקקען : עקיצתן עקיצת עקרב (לזכ"ס פ"ג). (ב) שעקין האנה בשבת (סנהד' נ"ח), אברייסען, מלשון : עוקץ (א) דער שטיעל אָן פֿריכטען; חוץ מקליפתן וגרעיניהן ועוקציהן. (לזכ"ס פ"ג). (ב) שטאכעל : לא מעוקצך ונא מדובשך. (ג) נאדעלשפיטצע : מחט שניטל עוקצה (כלים פ"ג). (ד) קרייץ אם ריקגראדע : העוקץ והרגל (יונה כ"ט). (ה) עקקע, ווינקעל; דליכא עוקצי עוקצי (לזכ"ס פ"ג).
 (עקב) עֶקֶב, אויסרייסען; עקב מן השרש, מיט דער וואורצעל אויסרייסען.
 עקב דירתו, אויסציעהען פֿאַן א. הויזע. עקב רגליו, זיינען שטאנדאָרט פֿערלאַססען. עוקב הרים, כנוי לאדם הריף ובעל פֿלפול : סיני ועוקב הרים (זכ"ס פ"ד); הרואה את ר"ל בבית המדרש כאלו עוקב הרים וטוחנן זה בזה (סנהד' כ"ד).
 עֶקֶב (א) וואורצעל : הביאו העיקרון ושלקום במים (כתיבת ס'), שרשי בשמים; שאני טומאה הואיל ויש לה עיקב מן התורה (עירונין ל"ו). (ב) דאס וועזענטליכע, דיע הויפטזאכע : עיקב וטפל. (ג) ונאמר ג"כ בהיפך תוספת הנוסף על הדבר : תוספת ועיקב (כתיבת פ"ט); וכן בהיפך טעם : טעם בעיקב (חולין ל"ח). (ד) גרונדזאטץ : עיקרי אמונה. (ה) ונמצא תאר הפעל : לא היו עושין כל עיקב (פסחים כ"ה), גאנץ אונד גאר ניכט; לא יכנס לבהמ"ד כל עיקב (זכ"ס פ"ג). מעיקרו או *מעיקרא, אם אַנפֿאַנגען : רשע מעיקרו או צדיק מעיקרו (זכ"ס פ"ט); מעיקרא מאי סבר ולבסוף מאי סבר. עיקריי הויפט-זאכליך. שתה כוס של עקרים, א. מיטטעל געגען דיע פֿרוכטבארקייט געהמען (פֿאַן א. ווייבע).
 עֶקֶב (א) שם מזל מ"ב מזלות החגורה, סקאַרפֿאַן. (ב) מונדשטיק אם צוימע :

עקרב של פרומביא (כלים פ"ח). (ג) עקרב בית הבד (סס פ"ג), פי המפרישים ברזל עקום המחובר בקורת בית הבד. עקרבלין ראה עקרבלין.
 (עקש) התעקש, הארטנאַקקיג אויף א. פֿאַל-שע מיינונג בעהאררען.
 ושה"ת : עקשן. ושה"מ : עקשנות.
 (ער) עָר, לֶאָרבערבוים : ארונים ערי (ר"ס כ"ג); טרפי דערי (גיטין ס"ט), וכן בל' ערבי נקרא אל-ער.
 עֵר או ערה, *ερέα*, וואָללע : ובעירה שאינו עתיד להחזירה (כלים פכ"ח); אין לוקחין מן הגרדי לא ערוין וכו' (ז"ק קי"ט).
 (ערב) עָרַב. פֿערמישען, מענגען : נתערב איסור בהיתר; אין מערבין שמתה בשמתה (ז"כ ע"ג). מעורב בין הבריות, לייטזעליג. ושה"פ : עירוב או תערובות, פֿער-מישונג, ביימישונג. — עירוב הצירות, תיקון חכמים לשתף דיורי החצר (או בני העיף) ולעשותם רשות אחת ע"י פת משותפת, כדי שיוכלו לטלטל בחצר (או בעיר) בשבתות ולא יהיה כמוציא מרשות לרשות. עירוב תבשילין, תיקון חכמים ביו"ט שחל להיות בע"ש להתחיל בבישול ואפיה על שבת בעיו"ט כדי שיוכלו לגמרו ביו"ט, כדרך שאמרו אין אופין אלא על האפוי ואין מבשלין אלא על המבושל. עירוב תחומין, תיקון חכמים למי שחפץ לילך בשבת או ביו"ט חוץ לתחום שבת, שיקנה שבתה (ע"י סכמת אכל) בערב שבת או יו"ט בדרך, כדי שיוכל לילך למחר שיעור תחום שבת מן המקום ההוא. — ערבב, פֿערמישען, פֿערוויירען. וש"פ : עירבוב. התערב בדברי זך וזאָרין מענגען. ערבוביא או בערבוביא, פֿערמענגט, הוּך איינאנדער : כרם שהוא נטוע ערבוביא (כלאים כ"ה). *ערבוביתא (כדריס פ"ח), אונדריינליכקייט.
 עָרַב, בירגען. עָרַב, בירגען : אני ערב בדבר. ערב קבלן, ערב המקבל המעות מידו של מלוה ונותן לידו של לוה, בירגע אונד צאהלער. ערבות, בירגשאַפֿט. נתן

בערבין, אויף באַרג געבען. כסף ערבין, דאראן-געלד.

עָרְבִי, אבענד. פֿאַראבענד : ערב שבת; ערב יו"ט. ונגזר מזה הפעל : העיבי, דעם אבענדס בייא עטוואס בלייבען : השכים והעריב. הערב שמש, זאָננענאונטערגאנג. ערבית (מאָר ספעל), אבענדס; התפלל ערבית, דאס אבענדגעט פֿערריכטען. שתי וערב בשרש שתא.

מערבִי, וועסטליך. מערבי-דרומי, זידוועסט-ליך. מערבי-צפוני, נאָרדוועסטליך.

עָרְבִי, אונגענעהם, ליעבליך. ושה"מ : עריבות.

ערבה, וויידע, שם אילן ; וויידענווטהע. חיבוט ערבה (סוכס מ"ג), מנהג

ישראל ביום הושענא רבא, ושרשו בסיפור הנז' במשנה : בזמן בית שני היו זוקפין (צמח סקוכות) מורביות של ערבה בצדי המזבח וראשיהן כפופין ע"ג המזבח, ור"י בן ברוקה אומר הריות של דקל היו מביאין וחובטין אותן בקרקע (טס מ"ה). והיו מקיפין את המזבח פעם אחת בכל יום מימי החג וביום השביעי שבע פעמים. יום ערבה, שם ליום הושענא רבה.

עריבה (א) מולדע : עריבת העבדים (כלים פ"ט); עריבת הרגלים (ידיס פ"ד);

עריבה מלאה חמים. (ב) קאהן : עריבת הירדן (קסלת רנה, נעות לא יוכל לתקן).

עָרָג (ערוגה (א) בעעט. (ב) לונגענלאפפען; באותה ערוגה (מולין כ'). ראה

ג"כ שרש עוג.

עָרָד (ערוד (א) וואלדעזעל. (ב) אָטטער: מעשה במקום אחד שהיה בו

ערוד והיה מזיק את הבריות (צרכות ל"ג); וראיתי נחש כרוך על הצב לימים יצא ערוד מכינרת (מולין קכ"ז), ובל' פרסי audra.

ערדבל ראה ארדבלים.

ערדלין (צילס ט"ו), א. אָרט אָבערשוהע.

ערדסקא, שם כלי ברזל מנוקב העשוי להחזיק בו גחלי אש : מביאין ערדסקאות של ברזל (צילס כ"ג), בל"ר

ardeseo, אין בראנד געראטהען. (ערה) עָרָה (א) געסען: המערה מכלי לכלי

(עצול יוס פ"ג): ושה"פ : עירוי.

עָרָה (ב) εἶρω, פֿערבינדען : ערה כל הפרשה כולה לכי לא הופיטה (ספרא קדושים); עירה כל הפרשה כולה ליבם (ירוש' יצמות פ"ג). מעורה, פֿערבונדען : יחור של תאנה שנפשת ומעורה בקליפה (עוקליס פ"ג); אם היו מעורות בגידן (צילס ז').

עראי = מקרה : אכילת עראי; שינת ארעי, הפך : אכילת קבע; שינת קבע.

ערוה (צרכוי: עריות) (א) כנוי בתלמוד לאשה האסורה מחמת קורבה : גילוי עריות .

(ב) כנוי לזנות: פרוצים בעריות (פסחים י"ג); עמדו וגדרו עצמן מן הערוה (צ"ר ע').

עריים (כלים פכ"ח), לפי פי' הערוך שם כלים במחרישה העשויים לשבר גושי העפה.

ערזלא ראה ארזלא.

עָרָט *ערטילאי, נאקט : גברא ערטילאי (צ"ע מ"ו), וכן תר' ערום.

עָרָךְ, אויפזעטצען, אבפאססען : ערך מכתב.

עָרָךְ (א) ווערט : רב הערך, ווערטפֿאַלל; קל או שפל הערך, פֿאַן גערינגעס

ווערט. (ב) פֿעהראַלטניס, פֿראַפֿאַרצײַן. (ג) archium, ארכיוו : אלמלא הטאו וכי' לא ניתן להם אלא ה' חומשי תורה וס' יהושע בלבד מפני שערכה של ארץ ישראל הוא (נדריס כ"ג). ערך הדמיון, פֿעהרגלייכוניגס-שטופע (גראמ). ערך המשולש, רעגעל דע טרי.

לפי ערך, פֿעהראַלטניסמאַסיג. בערך, אונגע-פֿאַהר. בערך אל... אים פֿעהראַלטניסע צו...

הערכה, שאַטצונג. מערכה, שיכטע; אויס-שטעללונג (אינדוסטריעללער ערצייגניססע).

מערכת הכוכבים, קאַנסטעללאציען. — מערוך (כלים פט"ו), וואלגעהאַלץ, עץ שהנחתום עורך בו הרקיקין (קיקי מלות ט"ע ר"י כ"ג פטיין), ראה ארובה.

ערכא, αρχή, הערשאפט, רעגיערונג :

ערכאות של עכו"ם (גיטין י'), כמו

אר
רא
ער
צמ
בב'
מע
ער
קני
ער
הקו
ערס
השר
ל"ה
ער
כ"ו
בער
וגי'
סוף
ערי
ג
נדנד
כ"י
חלה
ערס
ערע
בשרע
ערך
ערפ
עור
ערץ
ערך

ארכאות, ופי' בתי דינים שלהם. ערכי-דיינים ראה ארכי.

ערבל : והיו רגליו מתערבלות (ז"ר ל"ח), פי' המפרשים נכוות (נל' עכול בתוספת ר'); ויותר נראה שצ"ל מתערבלות בבי' והוא ל' ערבוב ומבוכה : תר' נבוכים הם מערבלין אינון.

(ערם) הערמה, שה"פ מן הערים, א. ליסט געברויכען. ערמומית, ליסט, קניפף.

(ערם) ערים (פ"ה פ"ז), שם לשורק נמוש ושרוע על עצים או על

הקיה, וכן בלי' ערבי. ומה הפעל : א) אם ערסן מלמעלה (כללים פ"ד), פי' שתלה השריגים על עצים. ב) הב"ע בשערסן (זככות ל"ז), פי' שעירב אותם לעיסה, מלי' עריסותיכם.

*ערסא א) הייוערריהע : מערסא לערסא (גיטין ו'); ערסיתא ערסיתא (עירובין

כ"ו), בלי' εἶρα, צוואממענריהען. ב) בערסא הלך אחר שלשלותיו (סנת ס'), וואגע, גי' הערוך : בעדשה, וכן איתא בתוספתא סוף עירובין.

עריסה א) וויעגע : קטן מוטל בעריסה (זככות מ"ז). ערסלא ראה ארזלא.

ב) גאסטמאהל (ר"ס חריסטון ורחיקתא) : לא נדגדה (ר"ס' צעער [יסרון ח"ג] מלל צנדקס כ"י צעיר וניכען סנוסחא : נתר ה) עריסה תחלה אלא בביתו של א"א (ז"ר כ"ג).

ערסן (יומא מ"ז), א. ארט גריטצע, וקרוב ללי' גריסין.

(ערע) ערעי בעגעגעען, ראה ארעי. *ערעיתא תרגום צרעה, הארנים. ערער בשרש ערר.

(ערף) מערף (ללל ספוסקי'), קונדע, לי' ערבי. ערפה, וואמפיר, א. ארט פלעדערמרוזעטלה לאחר ז' שנים נעשה ערפד (ז"ק י"ז).

*עורפילא (תענית ד'), גשם דק. (עריץ) ערצוביא (חולין ס"ס), מין חגב.

(ערק) *ערק, פליעהען : וערק לאגמא (ז"ק מ"ח).

ערק (כלים פ"ו), מין סל.

עורק, צדעה, וכן בלי' ערבי.

*ערקא או ערקתא, ריעמען, באגד. ראה ארקתא.

ערקוב = ארכובה, קניע : נוקבו מתוך ערקובו (תמיד ל"ח).

ערקבלין (פסחים ל"ט), מין עשב מר.

ערקום (זכורות מ"ח), קנאכעל, עצם בולט, והוא מלי' עוקס בתוספת ר' כדרך

לי' ארמי.

*ערקומא דמיא (יומא ע"ח), זומפף, פאזהל, לאכע.

(ערר) ערר או ערער א) קלאגען, בע-שמרייטען, שמרייטיג מאכען,

געגען עטוואס רעכטסאנשפריכע ערהעבען : אם יבוא אפיקודום לערער כי אין אלהים ;

ערער על שדה ; אם יש עליו עוררים (גיטין ז'). ב) = עלעל, אנשטירמען, געוואלט אנ-ווענדען : מערערין אותה ומשקין אותה בעל

כרחה (סוטה כ'). ג) החושש בגרונו לא יערערנו בשמן (זככות ל"ו), אויסוואשען, כמו גרגר מלי' גרגרת.

(עשה) עשה א) מאכען, טהון, ב) פרעסען ; אין עושיין זיתים (סביעית פ"ח).

עשה עצמו, זיך שטעללן, פינגירען. העשה וועררען : מלה ונעשה איל. עשוי א) געוואהנט :

אין אדם עשוי שכותמין אירו בפניו ושותק (ז"ר ס'); אדם עשוי למשמש בכיסו בכל

שעה (ז"ק ק"ח). ב) געאייגענט : דברים העשויין להשאיל ולהשכיר (ז"ר כ"ג). מה שעשה עשוי, רעכטסגילטיג. עשה (זכזוי :

עשין), געבאט. לא-תעשה, פערבאט : עובר בעשה או בלא-תעשה.

עשה, צווינגען : גט המעשה, גט שנתן הבעל לאשתו בכפיה (סכפי אהו לסוליאס).

מעשה, טהאט, טהאטזאכע ; געשיכטע (זכזוי : מעשיות). מעשים בכל יום (סוכה

מ"ד), עם געשיעהט אפאט. מעשים טובים, גוטע האנדלונגען, גוטער וואנדעל. אנשי מעשה

(סוכה כ"ח), אנשים מרקדקים במצות. מעשה

לכלי
עיווי
פרישה
דה כל
ועורה
מעורה
בגידין
ארעי
לאשה
יות
ז"י
כלים
העפר
מירא
ערום
ערך
פאלל
ינגעם
ג
וכי
וסי
שראל
זונגס
ג טרי
זונגע
צו
אויס
סמע
מערון
נתחום
כיין
ונג
כמו

כשפים, צויבערקניסטע. מעשה נסים, וואונ-
 דער. מעשה נערות, קנאבענארטיגעס בעמרא-
 גען, קנאבענשמרייך. מעשוי (תה"ט) או
 במעשה (תה"פ), טהאמליך, פראקטיש, צערע-
 מאניעלל: מצות מעשיות. ונמצא בנין הפעיל:
 גדול המעשה יותר מן העושה, טהון לאססען.
 (עישן) עישן, רייבערן: בשר מעושן.
 (עישקה) עושקה, בייל, אקסט: קרדום שניטל
 עושפו (כלים פי"ג), וכן תר'

מחרשת.

(עישק) *עישיק, טהייער; באתרא דאמימר
 עשיק עפרא (ז"ו ע"ד);
 עשיק לגבך ושוי לכריסך (טס כ"ג), פי במה
 שאתה צריך לגבך, ר"ל בגדים, קנה ביוקר
 וביותר מכדי שווי, ובמה שאתה צריך לכריסך,
 ר"ל מאכל ומשתה, קנה בשווי (ע"ס טו) ואל
 תרבה במחירו. ובת"ר שני (אסטר ג' ח'): כל
 דמזבנין מזבנין בעושקא ולא זבנין בשוויאו.
 (עישר) התעשר, רייך ווערדען. עשיר, רייך:
 ועל דרך ההשאלה: מצה
 עשירה, הנילושה בשמן או בביצים, בהפך:
 לחם עוני. עשירות, רייכטהום.

עשרה הרוגי מלכות, דיע צעהן מארטירער,
 בשם זה נקראו עשרה גדולי ישראל
 שנהרגו ע"י הרומיים בזמן חורבן בית שני
 ובמלחמת ביתה, והם: ר' שמעון בן גמליאל
 ור' ישמעאל בן אלישע כהן גדול ור' עקיבא
 ור' הוצפית (מתורגמנו של ר' גמליאל) ור' יהודא
 בן בבא ור"ח בן תרדיון (חותנו של ר' נאיר) ור'
 אלעזר בן שמוע ור' ישבב ור' חנינא בן חכינאי
 ור' יהודא בן תימא (או דנאל). כן הוא לדעת
 הפייטן (מחזק פיוט חלס אזכרה נמוסף י"כ);
 אמנם ע"פ מדרש איכה (נפסוק נלע ה') הם:
 ר' ישמעאל (כן אליטע) ור' בן גמליאל
 ור' ישבב ור' יהודא בן בבא ור' הוצפית
 המתורגמן ור' יהודא הנחתום ור' חנינא בן
 תרדיון ור' עקיבא [ושמעון] בן עזאי ור'
 טרפון. ואית דמפקין ר' טרפון ומעילי ר'
 אלעזר חרסנה.

עישור, צעהנטעל: עישור נכסים.
 (עישש) עיששית א) גלאז, שפיגעל, לאמ-
 פע, לאטערנע: ראיווה
 בעבים ראיווה בעששית (ר"ס כ"ד); עששית
 שהיתה דולקת (זרכות כ"ג); צואה בעששית
 (טס כ"ס). ב) עששיות של ברזל (סנסורין
 ק"ט), פלאטמע.

(עת) עתים, צו-וויילען: עתים חלים עתים
 שויטה (ר"ס כ"ח). מעת לעת,
 מדה זמן של כ"ד שעות: וכמה שרייתן
 בפושרין מעת לעת (זכס כ"ד). מעתה, פאן
 יעצט אן; דעמנאך: אמור מעתה. לעת עתה
 (זלטון העס), פיר יעצט, פארלייפיג, עתה
 (אלל הפילוסופים), חלק הקטן מן הזמן אשר
 לא יוכל להחלק עוה.

(עתד) התעתד, זיך פארבערייטען. עתיה
 דאס צוקינשטיגע, דיע צו-
 קינשטיגע צייט, דיע צוקונפט (גראמ). עתיד
 אתה ליתן את הדין (סגפ ל"ו), הוא ויורס
 איינסט (דאפיר) רעכנשאפט געבען; עתידים
 אילנות שמוציאין פירות בכל יום (טס ל'),
 דיע ביימע ווערדען איינסט... לעתיד לבוא
 אין דער צוקונפט (לימות הנטיח או לעוס"ב);
 פיר דיע צוקונפט. עתידות, צוקינשטיגע דינגע;
 יודע עתידות.

(עתק) העתק, איבערגעהען. העתק, איבער-
 גאנג; אבשריפט. העתיק
 איבערטראגען, איבערזעטצען, אבשרייבען.
 העתקה א) איבעטראגונג, איבערזעטצען,
 אבשריפט. ב) בסגנון הקראים: טראדיציאן.
 איבערליעפערונג, קבלה ומסורת. העתקה
 השבעים (או תרגום ע"כ זקנים בתלמוד), תר'
 יוני המיוחס לשבעים זקני ישראל, סעפשא-
 גינטא. *עתיק, אלט.

(עתר) עתר = חתר, שויפעל: להפכן בעת
 (סוכה י"ד). ובל"מ חתר, רודער'
 שויפעל, ומה: ויחתרו האנשים (יוס ב' י"ג)
 רודערן.
 *עתור, רייך. עותרא, רייכטהום.

אות פ

והפגינו בלילה (ר"ס י"ט, ו"ח והבנינו), צעקה הנערה ת"י פגנת עולימתא.

פגן, paganus, לאנדמאן, בויער: היה מהלך כפגן (ז"ר כ'). ומוזה: לבוש פגניקא (מדרס סמואל כ"ד) (paganicus=לאנדליך), לבוש כפ"י. פיגנא ראה פיגם.

פגיע (פגיעה, דאס בעגעגענען, דער אומגאנגני חש"ו פגיעתן רעה החובל בהן חייב והם שחבלו פטורין (ז"ק פ"ז).

פגעים. שם למזיקין בדרו"ל. שיר של פגעים (סנועות ט"ו), שם למזמור צ"א בתה"י.

פגעים (סנת קמ"ד), פפלוימען. מפגיע. שם חיה קטנה שאמרו עליה שהארי ירא ממנה, ונקרא בל"י ורומי-leon

tophonos = לאווענטאדטענד : אימת מפגיע על ארי (סנת ע"ז).

פגרי *אפגרי: שפופרת אפגורי מפגרי (כזה ס"ו), פ"י מכאיב, ראה אבגרי.

*איפגרי, פייערן, ניכט ארבייטען: איפגרי ולא אתא תלחא יומי (כתובות קי"ח),

נתבטל ממלאכתו; יומא דמיפגרי ביה רבנן (סנת קכ"ט), שהם בטלים מתלמוד תורה. יומי דפגרא, פערדיאלטאגע.

פגש (פגשות) כלים פי"ו), א. ארט געשאס, מין הצים.

פדי (פיד של הרנגולים (ע"ז ד'), דאס פיקקען, הניקור שמנקרים בחרטומיהם.

*פדא (א פאידס, פאידס, קינד: הפעושות פדיא (ירוש' גיטין פ"ה), ב) מין דג

טהור: פדא ופלמודא (ע"ז נ"י). פדג (פדג) פדגוג (ז"ר ח'), פאידאפאגא, פעדא-

גאג, ערציעהער, האפמיסטער. פודגרא (סוטס י'), פוסדאפא, פוסגיכט;

עלובה מדינתא דאסיא פודגרוס (וי"ר ה'), פוסדאפא, אן דער פוסגיכט ליידענד.

פדה (פדה) פדה (זלשון סעס), לאזען (געלד).

(פאה) פאה נכרית (סנת ס"ד), פאלשעס האַאר.

פואה (א פארבערראַטהע, קראפפ: אסטם ופואה כדי לצבוע בהן בנד קטן (סנת פ"ט), וכן בל"י ערבי. ב) פאיווא, ניכטראַזע: הבנים יוצאים בקשרים מאי קשרים אר"י קשרי פואה. — פארי ראה שרשי פד ופרא.

(פג) *פגי או בית-פגי, צוים: חמרא לובא בפגי דפרזלא (סנת כ"ח); חמרא זבית פגיה (ז"ו ט'), בל"י פאיווא, באַנד.

פיגה. פיגה קוועללע: לפיגה שהיא נתונה בגנה (ז"ר ט"ו); עינות מים ת"י פיגין דמ"ן.

פגיון (פגיון פגיון (כלים פי"ג), pugio, pugionis, דאָלך.

(פגל) *פוגלא (עירובין כ"ח), רעטטיג, וכן בל"י ערבי.

(פגם) פָּגַם, שאדטיג מאַכען, פערלעטצען; פָּגַם סכין; הפוגמת כתובתה

(כתובות פ"ז), שמודה שקיבלה קצתה; הנושא אשה שאינה הוגנת לו וכו' פוגם את משפחתו (קדושין ע'). — הפָּגַם, א. שארטע בעקאָמ-

מען. פָּגַם, שארטג; אויסגעבוכטעט; כוס פגום, כוס ששתו ממנו והיא פסול לברכה;

[אשה] פגומה (ערכין ט"ו), בעולה. פָּגַם או פגימה, שארטע, פערלעטצען: פגם משפחה;

בושת ופגם. נוהן טעם לפגם, ר"ל לקלקול המאכל. פגימתה של לבנה, חסרונה.

פגום נכנס ופגום יוצא (עירובין כ"ז), פ"י בנין בולט. וי"מ מל"י פאיווא, געריסט.

פגם, פאיווא, שלינגע: מפדיחי יונים וכו' משישברו את פגמיהן (סנהד' כ"ה).

פיגם (סניעית פ"ט) או *פיגנא (ע"ז כ"ח), פאיווא, רויטע, מין צמת.

(פגן) הפגין = הפגיע, שרייען: הלכו

לאמ-
אינהו
ששית
ששית
סדרין
עתיס
לעת,
שריתן
ה, פאן
נת עתה
עפה
זן אשר
עתיה
ייע צו-
עתיז
וורסט
עתידים
ס ל"י
לבוא
נוס"ז
דינגע:
איבער-
העתיק
דייבען
מטצונג
דיציאן
העתיק
ד, תר
נפשו-
זן בעת
רודער
זי י"ג

פדיון או נספ הפדיון, דאס לאָזעגעלד.
 (פדח) פדחת (ינמות ק"כ), שטירן.
 (פדן) *פדן תורא (מ' לנר זקר), גע-
 שפאנן, פאאר.
 (פדע) *פדע = פצע: דפדע ליה לחבריה
 (סנסד' ק"ט). והשם: האי
 פדעתא (ע"ז כ"ח), פֿצע.
 (פה) פה א) מונד; פי כרס (גדה ס"ג), אמצע
 הכרס סביב לטבור. פי-רשע(תוספתא
 כלים פ"ג), הוא אשכרוע, בוכסבויים. ב) מין
 תולעת הגדלה בהאנים: פה דתאיני (סנס ל').
 ג) פה או פא, שם לאות הי"ז מאותיות א"ב.
 על פה או בעל פה, מיגדליך, אויסווענדיג.
 קרא על פה; מלוה על פה (גלל סטר);
 תורה שבעל פה, כנוי לחידושי הרבנים
 ופירושיהם בתורה. דבר אחת בפה ואחת בלב,
 דאָפּפּעלצינגיג (מיט הינטערגעדאָנקען) רע-
 דען. — לפי, נאך, לויט; ווייל. לפי זה,
 דעמנאך. לפי תומו, אונבעפֿאָנגען: מסיח
 לפי תומו. — לפיכך, דארום. — פי הטבעת,
 כנוי לנקב בית הרעי (ראס עזקתא).
 (פדק) פֿדק (= פקח), גאָהנען: שגיהק
 ופיהק (זרכות כ"ד).
 (פוג) פוג, כמו בל"מ (ויפג לזו), ערשוואכען;
 כדי שלא תפוג ריחה (כריתות ו');
 מחמין לו חמין ומטילין לחוך הצונן כדי
 שתפוג צנתן (סנס מ'). ובהפעיל: כל התבלין
 מפיגין טעמן ומלח אינו מפיג טעמו (גילג
 י"ד); דרך מיל ושינה כל שהוא מפיגה את
 היין (סנסד' כ"ג).
 (פוח) הפיח, הוציא רוח מנקביו. ראה גם
 שרשי נפה ופח.
 (פום) *פומא, מונד. לפום = לפי: לפום
 צערא אגרא. לפום כן (זיכות),
 לפיכך.
 (פוק) פקפק א) (אייגענטל: שוואַנקען,
 דאָהער): אנשטאנד נעהמען,
 בעדענקען. ושה"פ: פקפוק, אנשטאנד, בע-
 דענקען. ב) וואַראַן ניכט פֿעסט האַלטען:
 שפּפּק בנטילת ידיים (זרכות י"ט). ג) לאַך-

קערן (א. באַנד): שפּפּקפּקין ומפּקיען
 ומתירין (ירוש' סנה פט"ו); מפּפּק ונטל אחד
 מבינתים (סוכה ט"ו); הברכות היו מפּפּקקות
 בידו (ז"ר ס"ז), לאָזע, לאַקקער.
 (פוש) פוש א) אויסשניפֿען: שעמד לפוש
 (סנס ה'). ב) איבריג בלייבען.
 (פוז) *פוזא-ראש, פֿאַרשנעלל: עמא פוזא
 (סנס פ"ח).
 (פזם) *פזמא, בל' פרסי vesmé, וויללען;
 יחלצני כ"חפץ בי אר"י פזמא
 דידיה היא סלקא ביה למיתן לי אורייתא
 (ילקוט נביאים קס"ח). וי"מ כמו פוזמא,
 ψήφισμα, בעשלוס.
 פזמון (אלל ספייטניס), געדיכט.
 *פוזמקי (סנס י'), מין מנעלים בל' פיסין.
 (פזר) פֿזר, פֿערשווענדען. ושה"פ: פיזור.
 פיזור הנפש, צערשטרייטהייט.
 פזרן, פֿערשווענדער. פזרות, פֿערשווענדונג.
 *פֿזר, וואורפֿשויעל: לינקוט פזרא וליתיב
 (ז"ק כ"ח). והוא ג"כ שם נגינה
 מפסקת, שצורתה כמוהו.
 (פח) תיפח רוחו, לשון קללה: תיפח רוחן
 של מחשבי קיצין (סנסד' ל"ז). —
 *איתפח, אויסשניפֿען, זיך ערהאַלען, גענע-
 זען: ההוא גברא דקא דרי פתכא דאופי
 אותבינהו וקא מיתפח (ז"ע ל'); איתפח ר'
 זירא (זרכות מ"ו). ואולי מזה: תפיחא, חולה:
 כי הוה אזלינן וכו' לשיולי בתפיחא (סנס ז"ג),
 פי' לשאול בשלוס החולה. — פחי נפש,
 = מפח נפש, הערצלייד: יצא בפחי נפשי.
 ומזה: סבא בביתא פאחי בביתא (עירובין
 י"ט), גראס, אָרגער.
 (פחא) *פחא, אנשטרייבען: שקל דיקולא
 רבא פחיה כופרא (נדרים
 כ"ח), פי' כפרו בכופר.
 *פחיא = פעיא, תרנגולת המקיקרת בהטלת
 הביצים: ביעי דפחיא למאן (גילג ז').
 ביצים שהטילתן תרנגולת חיה.
 (פחו) פחו = קפץ: פחו עלי יצרי (נדרים ט').
 (פוחח) פוחח פורס על שמע (נגלה כ"ד),

פ
ו
פ
פ
ה
ב
ג
ג
ג
ג
ש
ב
פ
א
ש
ש
פ
י
פ
ו
ל
א
ע
ה
ה
א
א
ש
כ"ד
ל'
פ
א
ה

פי' מי שבגדיו קרועים וגופו ערוכ, תר' ערום וחק (יסעיה כ' ז') פחיה ויחיק.
 (פחל) פחליץ של גמלים (כלי' פכ"ד), מין סל.
 (פחם) התפחם. רוסג, שווארץ ווערדען: נתפחמו פני הנשים מן השמש (ז"ר י"ח). פחמי, עושה מלאכה בפחמים: מכותלי ביתך ניכר שפחמי אתה (זרכות כ"ח), ובירושלמי יסופר מזה: אתי גבי ר' יהושע ואשכחיה דהוה עביד מחטיין (תענית פ"ד).
 (פחם) פחם או פחש (א) איינדריקקען, צו-זאממעדריקקען: פחסה אע"פ שלא חסרה בטלה (ע"ז כ"ג), פי' שמיעך פניה בהכאה; אין אנה יהיב אצבעי עליה אנה פחיש ליה (ז"ר כ"ג), ותר' חרום פחיש (ב) איבערשטראַמען לאססען: שפחסתו צלוחיתו (ע"ז כ"ו), מל"י επιχυστος, דאָס הערצו-שטראַמען.
 (פחר) *פחרא, טאַפּפּער: כסא דפחרא (יונא ע"ס), כוס חרם מעשה ידי יוצי'. פחש ראה פחם.
 (פחת) פּחַת (א) פּערמינדערען, וועניגער געבען; פחות ממילך וממישתך ותוסף על דירתך (פסחים קי"ד); אין פוחתין לעניים בגוון מחצי קב השים (פסל פ"ח). (ב) אויסהאַהלען: אין פוחתין את הנר מפני שהוא עושה כלי (זילס ל"ז), פי' לחקוק בביצת היוצרים בית קיבול שמן.
 פּחַת (א) פּערמינדערט ווערדען, אן ווערט פּערליערען. (ב) שאדהאַט ווערדען, א. לאַך בעקאַמען, צערבראַכען ווערדען, אויכגעהאַהלט ווערדען: השקין והמרצופין שנפחתו (כלים פ"כ); נפחתה הגלגולת (סולין כ"ד), פי' ניקבה; איפחת דרגא מתותיה (סנה ל'); בית שהוא מלא פירות ונפחת (זילס ל"ח). פּחַת. איינביסען אן צאהל אָדער אן ווערט, פּערליערען (אים געשאַפּטע): פּיחתו או הותרו.
 הפחית, פּערמינדערען, בעשאַדיגען, אכנוצ-צען: משתמש בהן כך אבל לא

בקשה מפני שמפחיתן (ז"ו ל').
 פּחַת (א) פּערמינדערונג, איינבוסע אן צאהל אָדער ווערט; וואס פּאָן איינער וואַארע דורך פּיילנים אָדער מיזעפּראס אכפּאַללט, פּערלוסט, שאַדען: כל מה דישקרא מכנים פחתא נסבא (מדכס סהלים ז'). (ב) דיא אויס-געהאַהלטע שטעללע: בית שהוא מלא פירות ונפחת נוטל ממקום הפחת (זילס ל"ח).
 פּחַת (א) וועניגער, מינדער: לא פחות ולא יותר; פחות מכאן או מקו, וועניגער אלס דיעועס. ובא ג"כ אצל קצת מחברים תואר לתואר אחר, כמלת יותר: פחות טוב, מינדער גוט; פחות חזק, מינדער שטארק; לכל הפחות, מינדעסטענס. (ב) גערינג, שלעכט, געמיין, אָרדינאַר: שמירה פחותה (ספד); שמירה מעולה; אנשים פחותים. — פחיתות, שלעכטיגקייט, געמינהייט: פּעהלער, מאַנגעל: מעלות ופחיתות.
 (פט) *פטא, דויערן, זיך ערהאַלטען: דמפטיא ליה תריסר ירחישתא (סנה ק"ו).
 פי' שתימשך ותתקיים, וכן בל' ערבי. פּוּטִיא. φωτός, ליכט: פוטיאל שהאיר במע"ט שאתה אומר ביונית פוטיא (ילמדנו זכעלומך).
 (פמט) פּוּטִימ. בל' צרפת petit, קליין: שראובן הוא הבכור ויהודה הוא פטיט (ילמדנו ויגט); הוא עושה מעשה פטיט לפיכך וכו' יביא קרבן פטיט (ערכין י"ו). *פּוּטִיא או פּוּטִי מילין, געפּלידער, גע-שוואַטץ: כל פּוּטִיא בישין ופּוּטִיא דאורייתא טבין (יכוס' סוף זככות). פּוּטִי (= בטח), פּלאפּערן; הארטע וואַר-טע רעדען: שהיה מפטפט כנגדו (נכמות ס"ה); שפּטפט ביצרו (גיטין כ"ז). פּוּטִיניט (ילמדנו ויסז), שוואַטצערין. פּוּטִירא (וי"ר ג'), מאסטרארם. פּוּטִירא (א) דער שטיעל אן פּריכטען: בפּוּטִירתיהם שנינו (ע"ז י"ד). בל"ר petiolus. (ב) א. אַרט פּייגען: בנות שוח ופּוּטִירות (סס), ובירושלמי: מהו

בנות שוח פטוריה (סניעית פ"ה).
(פטל) פטיליא (כלים פ"ו), סל העשוי
להחזיק בו גרוגרות.

פטיליק, יוסיסעל: אכל מכל פטיליק חד
פת (איכה רבה, ויגרס נחמן), בל"ד
patella.

*פטלקין. פֶּטַטְטֵס קאלב: אין הוה חמי וכו'
פטלקין טב הוי נסיב (ז"ר ע"ד),
בל"י πέταλος, פֶּטַלְלוֹוִיכסיג.

(פטם) פֶּטֶם א) מאַסטען, פֶּטַטְטֵס מאַכען:
תרנגולת מפותמות; מי־פטמי
מהדרי (פסחים ע"ו). ב) געווירצע מישען:

פיטום הקטורת (כתיבות ו'); המפטם את השמן
(טס ז'), העושה שמן רוקח. פֶּטֶס, מֶפֶטֶס
עופות או בהמית: אצל פֶּטֶס הרגיל אצלו וכו'

תן לי תור אחד; שור של פֶּטֶס (חולין ז"ה).
פֶּטַמַּא, ווארצע (אַן פֶּריכטען): (בל"י-πυθ-
πηγ = ווארצעל): הפיטמא של

רמון (עוקלין פ"ג); שרשי השום והבצלים
והפטמא שדהן (טס פ"ח), פי' הפרה
שבראשיהם; נישלה פֶּטַמַּתו (סוכה ז"ד). פֶּטַמַּת,

ווארצע אַן דער ווייבל. ברוסט: משתשחיר
הפטומת (נהו ע"ז). *פטומא (ירוס' תענית פ"ד),
שם לאכר הזכר. פֶּטוּמִי מילי (ז"נ ס"ו) צ"ל

פֶּטוּמִי מילי, ראה זה.
(פֶּטֶן) פֶּטַמַּנַּג (סנה ק"ט), פֶּטַלִּי, מִין צמח,
וכן בל' ערבי.

פֶּטַמַּיִנוֹן: כיון שירד הפר שם נעשה פֶּטַמַּיִנוֹן
(ז"ר פ"ו), פי' נעשה פֶּטַמַּיִנוֹן משקה
לפר, בל"י πηλζω, טראַנקען.

(פֶּטֶם) פֶּטֶס, πηθος, טאַנגע, חבית גדולה:
התוקע לתוך הפֶּטֶס (כ"ה
ב"ז); יבלית שטופלין בה הפֶּטֶסין (כלים פ"ג).

(פֶּטַף) פֶּטַפּוּט, פֶּטֶס, געשטעלל: כדי
לעשות פֶּטַפּוּט (סנה ע"ח);
העושה ג' פֶּטַפּוּטִים בארץ והיברן בטיט וכו'

להיות שופת עליהן את הקדירה (כלים פ"ו),
בל"י pes, pedis, פֶּטֶס, פֶּטַפּוּט בשי־פֶּטַט.
(פֶּטַק) פֶּטַק, ὑπατικός, קאַנוול: אלו

הפֶּטַקִים והגמונים (ספרי האזינו)

ואולי הה' מן השורש. פֶּטַקְלִין ראה פֶּטַקְלִין.
(פֶּטֶר) פֶּטֶר או פֶּטֶר, פֶּטַרְטִישִׁיקקען, פֶּטֶר-
אבשיעדען, אַבֶּפֶטֶרטיגען; בע-

פֶּרִיעֶן (פֶּאַן א. לייסטונג אָדער שטראַפֶּע).
הֶפֶטֶר א) בעפֶרִיט ווערדען; הֶפֶטֶר מאיש,
ימדן לאַז ווערדען. ב) אבשיעד נעה-

מען: תלמיד שנפטר מרבו (מ"ק ט'). ג)
שטערבען. הֶפֶטֶר מן העולם, אויס דער וועלט
שיידען. — פֶּטֶר, פֶּרִיא (פֶּאַן אַיינער ליי-

סטונג אָדער שטראַפֶּע): פֶּטֶר מן המצות; פֶּטֶר
מלשלים; פֶּטֶר ממיתה. פֶּטֶר, פֶּרִישִׁישֶׁרעכונג,
אבזאַלוטאַריום, כתב אשר ינתן לאיש לפֶּטֶר

מכל חוב. פֶּטֶרה, אבשיעד; דאס הינשיידען,
שטערבען. — הֶפֶטֶר, שליעסען, בעענד-
גען: מפֶּטֶרין בנביאים, פי' גומרין קריאת

התורה בקריאת פרשה בנביאים; אין מפֶּטֶרין
אחר הפסח אפיקומן (פסחים קי"ט), פי' אין
גומרין הסעודה בפרֶפֶּאות. הפֶּטֶרה, קריאה

בנביאים אחר קריאת התורה. והקורא בנביאים
נקרא: מֶפֶטֶר.

פֶּטֶרא, פֶּילֶץ: כמהין ופֶּטֶריות (נדרים כ"ה).
פֶּטֶרִי בפי וישט (זכרות ט'), פי'ש"י חבל.
פֶּטֶרא או פֶּטֶרון, πέτρα, פֶּעלֶו: מוצא

למטה פֶּטֶרא (ילמדנו זלק); בצד פֶּטֶרון
(סנו"ר ט"ו).
פֶּטֶרבולי (ירוס' פסח פ"ח), מורכב מן πατήρ

βουλή, פֶּאַטער דעס ראטהעס, אב
בית הועד.
*פֶּטֶרווא (זכרות י"ח), טלה קטן.

פֶּטֶרון, patron, בעשיטצער, פֶּערטהייד-
גער: לאב ולפֶּטֶרון (ז"ר ז"ג); שיש
להם פֶּטֶרון (וי"ד כ"ז).

פֶּטֶרִיוֹן (ז"ר ט'), ποτήριον, בעכער.
פֶּטֶרוֹסִילִינוֹן או פֶּטֶרוֹסִילִינוֹן (ירוס' סניעית
פ"ט), πετροσέλινον, פֶּעטער-

זיליע.
פֶּטֶריקוֹן (ז"ר ע"ט), πατριικός = פֶּאַטער-
ליך, נחלת אבות.

*פֶּטֶרֶתא: כנחא פֶּטֶרֶתא (גיטין ס"ט)'

פ"י כנתא מבהמה מבכירה, מל' פטר דחם.
 (פמת) פומיתא (עירוז'ינ'ס), מין שרץ המים.
 (פוח) פיחה, מיט קאלק איבערשינקען; ואין
 מפיחין (צ"ס), ראה ש' פחא.
 (פיט) פייטן או * פייטנא, פאָעט, דיכטער:
 הרין פייטנא (קסל'ת רב'ה, ונתפי
 א'ת לנ'י). ונקראו ביהוד בשם פייטנים מין
 ידוע ממחברי תפלות ושירים בסגנון עצמי
 ומיוחד. פוט, דיכטונג: שלא יאמרו דברי
 פוטין הן (צ"ר פ"ס). פוטות (ירוש' עירוז'ין
 פ"ז) ראה פעוטות.
 (פיל) פיל (כלאים פ"ח), עלעפאנט. ראה גם
 שרש פל.

פיילי של חרס (נגעים פי"ד), φιλία,
 טאססע, שאלע, וכן תר' ספל.
 (פיס) פיים או * פיסא א) πεσσός, שטיין,
 ערדשאַללע: אבל לא את
 הפיים (טנת פ"ח); דשרי פיסא לדיקלא (טס
 ע"ג). ב) לאָאַן: ארבע פייסות היו שם (יונא
 כ"ז), כי היו מטילים גורלות באבנים (וגם
 גורל סורחמו אכן נל' ערצ'י). ונגזר מזה הפעל:
 קָפִים א) לאָאַזען: מפּיס אדם עם בניו
 (טנת קנ"ח); מי שטבל יבא ויפּיס
 (תניד פ"ח). ב) בערוהוגען, בעפריעדיגען:
 להפּיס דעתו של בעה"ב (צ"ו ל"ה), בל"י
 πέισω, בעזאָנפּטיגען. ג) מפּיס מורסא (טנת
 ג'), אָפּפּען. פּיַס, בעזאָנפּטיגען, אבביש-
 טע טהון; פּיַס דעת איש, ימדן בעפריעדיגען.
 (פכה) פכה = פוג, ערשוואכען, פּער-
 דאמפּפּען: כד פכה מיניה
 חמרא (מגל' ז'), כאשר פג ממנו שכרותו.
 ובפיעל: יין קשה שינה מפכחתו (צ"ז י');
 לפכוחי פחדא (תענית י"ג). והשם: פכחותא
 דדיותא (כרס כ'), קלישות הדיו.
 (פכס) פכסמין (נמד' רב'ה ז'), paxemas,
 צוועיבאַק.
 (פכר) * פכר ידיה (טנת י'), דיע האַנדע
 פּערשראַנקען.
 (פל) פילי, ηγλή, טהאַר: כיון שהגיע
 לפילי של מצרים (ילמדנו לך),

בשער סדום ת"י בפילי סדום.
 * פילא, שפאלטע: דאית ביה פילי (פסמים
 ע"ו); דהוה ביה פילי בגופיה (טנת ל"ג).
 (פלא) הפליא. אויסצייכנען. מיפלא, אויס-
 געצייכנעט. — פלוני, א.
 געוויססער, דער אונד דער: מאיש פלוני
 וכהן הוא; פלוני מהו לעוה"ב (יונא ס"ז).
 פלאה ראה פרני.

(פלג) * פּלַג, טהיילען. — פליג, געטהיילט,
 פּערשיעדענער מיינינג: במאי
 פליגי. פלגאה (עירוז'ין ס"ח), חולק על חכמים.
 (פלג א) = הרחיק, זיך ענטפּעריגען: יצא
 לידע מה הוא מבקש ומצאו שהפליג
 עוד הוא הפליג (ירוש' זרכות פ"ח); אל תהי
 מפליג לכל דבר (אבות פ"ד), פ"י להאמין
 שהוא רחוק ולא במהרה יהיה. ב) וואַרין ווייט
 געהען, עטוואס ווייט טייבען: וכשהפליגו
 בתשובה (מ"ו ס"א פ"ח). ג) צו שיפּע
 אַבריווען, אין דיע זעע שטעכען: אין מפליגין
 כספינה פחות מג' ימים קודם לשבת (טנת
 י"ע); הפליגה ספינתם בים (עירוז'ין מ"ג). בל"י
 πελαγίζω, אויף דעם האַהען מעערע זיין,
 מלשון πέλαγος, דאס האַהע מעער, וכן
 ת"י בל'ב ים בני פלגוס דימא רבא. — מופלג
 א) ווייט: אחר סמוך אחרי מופלג (צ"ר נ"ד).
 ב) זעהר גראַס: עושר או עשיר מופלג; שאני
 ראב"י דמופלג (עירוז'ין ס"ג), גדול בחכמה
 מאוד.

* פּלַג או (נידיעה) פלגא א) האַלפּטע. ב)
 זוכה לפלגו של הקב"ה (ילמדנו נספטי').
 פ"י המוספי ע"פ ל"י למחיצתו של הקב"ה.
 פלג המנחה, קראו בעלי התלמוד לזמן שעה
 ורביע קודם הלילה, כי זמן מנחה (קטנה) הוא
 ב' שעות ומחצה קודם הלילה. — פלוגתא
 (ונירוסלמי: תפלוגתא) = מחלוקת, שטרייט,
 מיינונגספּערשיעדענהייט. בר פלוגתא, געגנער.
 מפלגה, קלאססע.
 פלגונין = ילדי שעשועים: קודם לבריאתו
 של עולם היה הקב"ה פלגונין
 בה שנא' ואהיה שעשועים וכו' (ילמדנו ואתחנן).

בל"י φιλογονία, קינדערליעבע.

פלגם (א) כבשים בני שנה ואילים בני שנים וכו' בן י"ג חודש ר"ט קורהו פלגם (פרס פ"ח), ר"ל שחציו כך וחציו כך, כענין פלגש שחציה שפחה וחציה אשה. ב) אורגי פלגם (ירוש' חעניית פ"ד), מין ארג, מר"י πλέκος, געפלעכט.

פלה (פלה א) דורכזוכען: אין פולין לאור הנר (סנת י"ג); ולא יפלה את כליו (סס י"ח). ב) מה אתה מפלה בי (ז"ר ל"ח), פי' מהתל בי, בל"י φλόω, שוואטצען. ראה שרש אפל. פלהדרין ראה פרהדרין. פלוז) *פליזא, שטאהל: זון לקנא דדהבא בכרד פליזא (ז"ק ק"ג לפי גי' הערוך), וכן בל' סורי פלדא. פלח) פולח, בויער: דרכן של פולחין לובשין סנדלין המסומרין (ילמדנו עקב).

פלט) פרט, אויסשפייען: כל מילי לא תפלוט באפי רבך (תנייד פ"ח). ובדרך ההשאלה: נכרית שפלטתה ש"ז (נקואות פ"ח); כבולעו כך פולטו. והוא מל"ר fluto = פליעסען. פליטא ראה פלייטון. פלטיא, πλατεία, אַפּענטליכער פלאטץ: סרטיא ופלטיא (סנת ו').

פילוטומיא (סנו"ר ל'), φιλοτιμία, וועטט-קאמפף, שוישפיעל.

פילוטומון, φιλότιμος, עהרליעבענדער, עהר-גייעגער: לבן פילוטמנין שגנב במרחץ (זמדנר רנא י"ג).

פלטין או פלטריין, palatium, פאל-לאסט: משל למלך שביקש לבנות פלטין (ז"ר ג'); אינו יוצא מפתח פלטריין שלו (סנהד' כ'). ומה: שבטו של לוי פלטינין היו (זמדנר רנא ח'), palatini, האַפּדריענער.

פלטנום (ז"ר ל"ג), שם הר גריזים. פולטיקון, πελατικόν, דייע קלאססע דער לאַהנארבייטער: מאכל פולטיקון (תרונוות פ"ג).

פוליטור, πολιτήριον, קויפלאדען: ובלבד שלא יעשהו פוליטור (ירוש' סזיעית פ"ג).

פולטור, מוכר לחם, בל"י πρᾶτήρ, פער-קייפער: הלוקח מן הפלטור (דמאי פ"ה). פוליטריכון, πολυτρίχον, פרויענהאאר, שם צמח: מאי יועזר פוליטריכון (ירוש' סנת פי"ד).

פוליא-ביארי (סנת ל'), מין חגב. פלייטון, foliatum, זאלבע אויס נארדענ-בלאָטטערן: צלוחית של פלייטון (סנת ס"ג).

פליון של ראש (כלים פכ"ט), πύλον, קלוי-נער פילצהוט. פליוס ראה אפליון ב). פלך) פלך, שפינגשטאַקק; ובטוי מליציי: לאה תפסה פלך הודיה רחל תפסה פלך שתיקה (ז"ר ע"ח).

פלכין, אקסט: יורד כפלכין וקוצץ האילנות (ילמדנו וזרח), בל"י πέλεκυς, אקסט.

פלובס, φλόβος, ווילדע פייגע: איתו לקמיהו פלוכסין (כדריס ע"ט). ובנוסחתנו:

בלוס פין, וברף נ': כלופסין, ובמס' מעשרות פ"ב: בלבסין או לבסין.

פלפל (פלל א) פאַלעמזורען, דיספוטירען: פלפלה בחכמה (סנת ל"ח).

פלפול, פאַלעמיק: החורין עתניאל בן קנו בפלפולו (תנורס י"ו). ובישיבות שבמדינות

פולניא הפליגו בו הרבה ונטו מדרך ההגיון ובנו מגדלות באור ויצא מזה שבוש הרבה בדעות. והראשון שהמציא הדרך הזה היה ר'

יעקב פאַלאַק ר"י בפראג. ב) בעשמוטצען, בעזודעלן: תר' עוללתי בעפר קרני פלפלית בעפרא איקרי.

פלוליא (ירוש' כדריס פ"ז), παλίουρος, א. אַרט דאַרנשטרויך.

*פלולגולא (ירוש' כלאים פ"ח) מין בצל מדברי. פלולינא ציך לבער (ירוש' פסחים פ"ג), פי'

המפרשים פת הנופל לפרורים. פלם) מפולם, פליעסענד, פייכט, פריש, (מל"י הל"ה = פלוטה):

מב
ז)
בעו
במו
מ ב
בעו
אבו
ש
המ
פל
בעס
בל
פ
פל
או
פל
האי
פול
האח
פל
פול
פל
של
הומ
טוב,
פיל
מין
פל
סה)
פלו
פל

פלךין אופלקוס, πέλεκυς, אקסט: כפלוקוס
הזה היה יורד הברד (מדכס תסליס ק"ס).

דאה פלכין.
פליקטון, πλεκτόν, געפלאכטענע אַרבייט:

ואלבישך רקמה וכו' פליקטון
(ס"ס רכס, גן נעול).

פולר, folleralis, מין מטבע: מילה
דטבא חד פולר (יוס' פאה פ"ח).

פולש (פולש) = בלש, זוכען: דם לא פולשו
אחר מדת הדין ומדת הדין לא

פולשה אחיהן (סערך צטס נדרס ליכס).
מפולש א) אַפּפּען: מבוו כפולש (עירונק ו'),

פתוח משני צדדין, ב) מאציליה קראתך
ממפולשים שבה (צ"ר מ"ד), דיע אַרציגליכען.

פולש (צלטון סעס), אַפּרהאללע (אין דער
סינאגאגע).

פולת) *פולתא דנונא (פסיקמא פרס), φολίς,
שופפע.

פומבי או פומפי, πομπή, אויפצוג:
עשה עמו בפומבי וביקיש

לעשות עמו בצנעה (צ"ק קנ"ה), פי' בפרהסיא,
אַפּפּענטליך.

*פומביונא (קדושין ל"ז), צ"ל פומבריונא,
fimbria, פֿאַנזע.

פמוט (פמוט) טנת מ"ד, לאַמפּע (בל"י φάρος);
= לייכטע, לייכטענדה, העלל;

φαιότης = העלליגקייט).
פמליא (א) familia, הויזגעזינדע,

האַפּלייטע: פמליא של
מעלה (צרכות י"ז). ב) והפמליאות (תוספתא

כליס), ראה אפליון ב).
פמלניא (כליס פכ"ו) או פמנליא (כדס י"ז),

feminalia, בינדע אום דיע אַבער-
שענקעל.

פמפא *פומפא (יוס' מ"ק ז'), רייבאייזען.
פומפי ראה פומבי.

פין) פין: הפין והפורני (כליס פי"ח) pinna,
שפיטצע, שן הנכנס בתוך נקב

המנעול. וי"ג חפין, ראה חף.
פנגוס, pinguis, אונטערפפאנד: לא

נתתיה פנגוס (נכילמא יתרו), וראוי פנגוס.
(פנד) *פנדא, שטיעל: לפנדא דמרא (צ"ק כ"ז).

פונדא או פונדה (צרכות כ"ד), funda, געלד-
גירטעל.

פונדיון (קדושין י"ז), dupondius, א. צוויי-
אס-שטיק, מטבע בערך ב' איסרס.

פונדק א) πονδουκείον, גאסטרוויז: מצאו
פונדק אחד (מדכס תסליס ד'). ב)

ואח"כ אגוזין ואח"כ פונדקין (יוס' מזי פ"ח),
nux pontica, האזעלנוס, וכן בל' ערבי. —

פונדקי, גאסטרוורטה. פונדקית (דמאי פ"ג),
גאסטרוורטהין.

פנדוקאות (יוס' גיטין פ"ז), fendicae,
קאלרווינען, געדאַרמע, תבשיל מן

מעיים.
פנדורא (יוס' סוף צ"ק), pandura, מין

כלי זמר של שלשה נימין.
(פנה) פנה או הפנה א) (זך ענטלעערען),

דיע נאַטהורפֿאַט פֿערריכטען;
פונין לאחורי הגדר (צ"ק פ"ח); יפנה וישול

ידיו (צרכות ט"ו). ב) זך צייט מאכען, צייט
געווינגען: לְבַשׁ אֶפְנֵה אֲשֵׁנָה (לצות פ"ז). —

פנה אויסריימען, וועגריימען. — פנוי א)
לעעה, פרייא: מקום פנוי, ב) מיססיג, צייט

האבענד: אינו פנוי (סגור ל'). ג) לעדיג,
אונפֿע-הייראסהעט: פנוי האב על הפנויה

(יננות ס"ח). מופנה, לעעה, פרייא: מקום
מופנה; גזירה שוה מופנה. — פנאי, צייט

מוסע: כשלא היה להם פנאי (מ"ק י"ז);
שעות הפנאי.

פנים א) געזיכט, מיענע: פנים שוחקות,
פריינדליכע מיענע; פנים של זעם

צאַרניגע מיענע. ב) אַרט, ווייזע, ערקלאַרונגס-
אַרט, זינן, בעדייטונג: דרש בפנים רבים

לשון הנשמע לשני פנים; גלה פנים, א)
זינן געבען, ערקלאַרען: המגלה פנים בתורה

שלא כהלכה. הראה פנים לרבה, עטוואַס בע-
גרינדען: אומר על טהור טמא ומראה לו

פנים ועל טמא טהור ומראה לו פנים (עירונק
י"ג). פנים הרשות (צ"ק ל"ו), צורה אחרת

אורז
על
פאל
לא
איוס
אין
אדם
עצמ
עצמ
וועט
מה
פנין
ו
לכני
לפנ
הא
פני
פני
והו
לפנ
פנ
=
יור
פנכ
פנ
פנ
אמו
יעד
מנכ
פנ
פנ
פנ
פנ

אורה חדש במערתה של שמחה או באבילות.
 על כל פנים, אין יעדעם פאללע, אללענ-
 פאללם, וועניגסטענס. לפנים, צום שיין : הם
 לא עשו אלא לפנים (ונלס י"ג). — בפניו,
 איום געזיכט, אין געגענווארט; שלא בפניו,
 אין אבוועזענהייט. אומרים מקצת שבחו של
 אדם בפניו וכלו שלא בפניו (ז"ר ל"ג). בפני
 עצמו, פיר זיך, בעיאנדער : ש"ע רגל בפני
 עצמו הוא; כוי בריה בפני עצמה הוא. מפני,
 ווענען : מפני הכבוד. מפני ש... ווייל. מפני
 מה, וועסוועגען, ווארום.
 פנים. דאס אינגערע, דער טעקסט : בפנים
 הספר. בפנים או מבפנים, אינווענדיג.
 זו אינה צריכה לפנים (פי' שהוא דבר קל ואל
 להניחם לתוך היטיבה) אמר רבא זו צריכה
 לפני ולפנים (ז"מ י"ו). לפנים מן, אינגער-
 האלב : לפנים מן הקלעים.
 פנה. גרונדפייילער : פנות הדת.
 (פנה) *פנחיא בעלמא הוא דקבעיא (ז"ק
 ק"ג), וואהרצייכען, שוטיץ,
 והוא לשון פרסי ראה שם פענה באוה"ש;
 לפנחיא שבקיה (יצמות קט"ו).
 (פנט) פנטי, געגען, בלשון צרפת avant
 = פאר, ובל' יוני *απαντάω*
 = ענטגעגענגעהען : ר"י נפק לפני דר"ג
 (ירוש' ע"ז פ"ג), ראה אפנתי.
 פנטיגון (ז"ק קס"ד), *πεντάγωνος*, פינף-
 עקקיג.
 פנטון, *πέντη*, אלל : דומין פנטון (אסתר
 ד, וסר קס), ארון על הכל, כענין
 אמרבל (זכרס אמר). — פנטום, *πέντων*,
 יעדענפאללם, געוויס : פנטום דמתפ"ם חד
 מנכון (ירוש' סנהד' פ"ו).
 *פנטסיא : בעי מימר פנטסיא (ירוש' ז"ז
 פ"ח), פאנטאזיע.
 פנטקיא (ירוש' תענית פ"ה), *πέντη-καχός*,
 גאנץ שלעכט. פנטור ראה פנתיר.
 (פני) *פניא : אבענד. פנאי בשרש פנה.
 (פנד) *פינכא (חולין קי"ה), *πινάκις*, שים-
 סעל; בר מלחך פינכי (פסחים

וי"ט), שיססעללעקקער, שפארפאטצער. פנים
 פנימי בשרש פנה.
 (פנין) פינן. *πηνών*, טוך : מנעלות הפינן
 (כלאים פ"ט).
 (פנים) פנים. *pannus*, אומשלאגטוך, קלייד-
 ויפשיטו את יוסף זה הפנים
 (ז"ר פ"ד).
 פנים (סוכה כ"ט), *φάρις*, לאמפע.
 פנום או פנוסין, *fenus*, צינוען : ונוטלין
 זה מזה בפנוסין ופורעין בפנוסין (נדרש
 תהלים י"ע), ברבית. פנטסיא ראה פנטסיא.
 פנסור (ילמדנו סופטים), גרענצוואכטער,
 מל"ר *finis*, גרענצע.
 (פנק) מפונק, פערווייכליכט, ווייכליך,
 צארט. תפנוק = תענוג,
 ווייכליכקייט, איפשיגקייט, וואהללוסט, פער-
 גניגען : מה האב זקיק לתפנוקיה של בתו
 (ילמדנו טעפטים). *מפנקותא (פסחים כ'),
 ווייכליכקייט.
 פנקט : ונתרזין מתוך פנקטיהן (וי"ר ח'), פי'
 הערוך מהיכליהם, ות' מהיכלך וכו'
 ובילו מלכים שי מפנקטיהון וכו'.
 פונקליין (ז"ק קי"ט), *penicillum*, פאזערן,
 שארפע.
 פינקס, *πινάξ*, איינשרייבעבוך, האנדלונגס-
 בוך : חנוגי על פנקסו (סנועות מ"ד).
 פנקריסין (ירוש' שנת פ"ג), מין פרי משובח.
 (פנר) פונריא (ירוש' סנהד' י'), *πονηρία*,
 באזחייט, ניעדערשראכטיג-
 קייט. פנתי ראה אפנתי. פנתק ראה פוטנג.
 (פנת) פנתיר (א) פאנטער : מין חיה ושמה
 פנתירין (נדרש תהלים ע"ח).
 (ב) פאנטעישטיין, מין אבן טובה, וכן תר'
 ישפה פנתירי.
 (פס) פס (א) שם לכלונס כתבנית אות פ
 (הנקרא פסי) בכתב יוני, שטאק-
 קעטטע : עושין פסין לביראות ארבעה דיומדין
 נראה כשמונה (עירובין י"ז). (ב) גראבשייט :
 מאן דאית ליה פס (וי"ר כ"ד), מל"ר *fosso*,
 גראכען. שטר פסיס, ראה בשרש פסס.

פגנס.
 ק"כ (ז').
 געלד-
 צוויי-
 איסרים.
 מצאו
 (ב)
 ר"פ (ה)
 דבי.
 י"פ (ג)
 fendi
 שיל מן
 פ, מן
 י.
 יעדען.
 יכטען.
 ה ויטול
 צייט
 (ז').
 פניו (א)
 ג, צייט
 לעדיג.
 הפנויה
 : מקום
 צייט
 (י"ז)
 ורחקות
 ל זעמ
 ארונגס-
 רבים
 ים, א
 בתורה
 אם בע-
 יאה לו
 עירובין
 אחרת

פִּיסִין וארנוניות (וי"ר ל"ג), מין מס.
 פִּיסַת יד (חסלות פ"ח), כף היד, ובמקרא :
 כסא די ידא (דנ' ס' כ"ד). פִּיסַת
 רגל (חסלות פ"ח), כף הרגל. והשאר ראה
 בשרש פִּיס.
 (פסג) פִּסְגָּ, אבברעכען, אבהויען : אוזב
 שיש לו ג' קלחים מפסגו (פרה
 פ"ח); מפסגי אילנות (ז"ק קי"ט). — פִּסְגָּ,
 שם לאשכול קטן המסתעף מן השרביט
 האמצעי שבאשכול : איזהו כתף פסיגים
 המחוברות בשדרה זו ע"ג זו (תוספתא פ"ח).
 (פסד) הַפְּסֵד, פֵּעַרדאַרבען ווערדען, צו
 גרונדע געהען, וכן בל"ע.
 נפסד, דעם אונטערגאנגע אונטערוואַרפֵּען :
 הוה ונפסד. — הפסיד, פֵּעַרדערבען; שארען
 מאכען; פֵּעַרליערען, אים געשאַפֿטע איינ-
 ביסען : הקורא מכאן ואילך לא הפסיד ;
 הפסידה כתובתה.
 (הפסד א) פֵּעַרלוסט (אים געשאַפֿטע),
 שארען : הפסד מרובה. (ב) אונ-
 טערגאַנג : הויה והפסד. *פִּסִידָא, שארען.
 פִּסְדָּא, ψιάθος, בינוענמאטטע : אף לא
 פסדיות (ילנודו וילח). פִּיסְטוּלִי ראה
 אפִּיסְטוּלִי. פִּיסְטִילִיָּה ראה אפִּיסְטִילִיָּה.
 (פסה) פִּסְיוֹן, שד"פ מן פִּשְׁוה, אום זיך
 גרייפֵּען (פֵּאַן אויסשלאַגען).
 *פִּסְטִמָּא, επιστήμη = וויססען; געוויססען;
 תהא פִּסְטִמָּא דילך טבא ולית את
 דחיל מיניה (וי"ר ט'). או הוא מל' פִּיסְטִיס,
 πίστωμα, גלויבע, טרייע.
 פִּסְטוֹן : סיעה של פִּסְטוֹן (ז"ר נ"ו), לייב-
 וואכע, בל"י πεζέταιροι, גארדע
 פֵּאַן פִּוספֵּאַלק.
 פִּסְטִיס, πίστις, גלויבע, טרייע : שטר פִּסְטִיס
 (ירוש' כחזנות פ"ג), כמו שטר פִּסְטִיס
 בתלמוד בבלי, ר"ל שנותן השטר האמין למקבל
 ונתן לו שטר בלא מעות.
 (פסי) פִּסְיוֹן (יונא ע"ה), φασιγῶς, פֵּאַזאַן,
 מין עוף, וכן תר' שליו. פִּסְכַּהר
 ראה פִּסְכַּר.

(פסל) פִּסְלָא, אונגילטיג אָדער אונטוויגלִיך
 מאכען, אלס אונגילטיג עי-
 קלאַרען, אויסער קורו זעטצען, אויסשליעסען;
 אלו פוסלין את התרומה (סנה' י"ג); אלה פוסל
 את הראשונים (סנו"ר ל'); מטבע שנפסלה;
 מים שנפסלו משתית הבהמה (ידים פ"ח). —
 פִּסְלָא, אונגילטיג, געזעטצליך אונטיכטיג,
 פֵּעַרווערפֵּליך : סוכה פסולה; פסול לעדות.
 ושה"ם : פִּסְלוּת. — פסולת, דאס שלעכטע-
 סטע איינער גאטמונג, אויסשום, בראַק,
 אבפֵּאַלל : בורר אוכל מתוך פסולת (סנה'
 ע"ד). — מִפְּסֻלָּת (כלים פ"ג), מייסעל.
 *פִּסְלָא (ז"ר כ"ו), πάσσαλος, פֵּאַהל.
 פִּסְלִיא (תוספתא נעטרות פ"ג), ψάσθηλος,
 פֵּיזאַלען, א. ארט באַהנען.
 פִּסְלוּם (וי"ר י'), ψέλλος, שטאַממענדער.
 פִּסְטִין ראה אפִּסְטִין.
 (פסן) פִּסְנַטוֹר, obsonator, קיכענמיי-
 סטער: פִּסְנַטוֹרִךְ אגא ולית
 את מטעים לי מתבשילי (קסלת רבה, נה יתרון).
 (פסם) פִּסְמָא, וועגשטרייען, וועגשיטמען;
 והיה פוססן מן הצד (ז"ר ל"ח).
 פִּסְמִיס, φάσις, שייך : שטר פִּסְמִיס (כחזנות
 ע"ט), שטר הניתן רק לפנים. ובירושלמי
 הנוסחא : שטר פִּסְמִיס, ראה זה.
 פִּסְסִידָא, ברעטטכען; חלוקה בפִּסְסִיות (ירוש'
 עירובין פ"ט).
 (פסע) פִּסְעָא, שרייטען. פִּסְעָא, שריטט.
 פִּפְעָא = פִּפְגָּ, אבטהיילען;
 שדרכן לפסע (ירוש' סוכה פ"ח).
 (פספ) פִּסְפָּא (א) (= פִּפְעָא) אויס איינ-
 אנדער מאכען, צערשטרייען :
 נזיר חופף ומפספס (מזיר נ"ג), פי' מפריד
 שער; מפספס את הביפים (סנה' קנ"ה).
 (ב) אכזענגען : מהו מחרכין לו מפספסין לו
 (ירוש' סנה' פ"ג), ובמקום אחר : ס פ ס פ ה
 אבניו (סס ז"ק פ"ו), כמו סכסכה.
 פִּסְפָּא או פִּסְפָּא, שטיינכען אים
 ברעמשיפעלע : המשחק בפִּסְפָּא

פ) עב עכ כצ ומ מל בה פס מע קוז מר וא ויד של פ) סע (ס) א) תור בע לח (ד) ופס אט ווח הפ שיי פל) נגינ האו בה מך מי שה הפ (ב)

(סנסד' כ"ה); א"ר תנחומא פספסין — אינון
 עבדין ואנא עבדית אינון עבדין ועובני ואנא
 עבדית ועובתים (פסיקתא ומלוג ליון), ר"ל
 כצחוק הפספסים שעורכים פסיפס נגד פספס.
 ומלת ψῆψη היא ג"כ שם לעצי או אבני
 מלואים, איינגעלעגטע ארבייט, ומזה בתלמוד
 בהרחבת השימוש עוד: ב) קיטא שיש בה
 פספסים (נגעים פ"ה), ר"ל צורות כעין קוביאות
 מעשה אורג. ג) ראשי פספסין מבדיל בין
 קודש לחול (מדות פ"ה), פי' עמודים שפלים
 מרובעים העומדים בשורה למחיצה: ומזה:
 ואם [מקנחת ידיה] בפסיפס פסיפס מתפחם
 וידיה אין מתנקות (דברים רנה ח'), פי' מחיצה
 של פספסין (ע' צמדת), והוא כמו מסיפס.
 (פסק) פֶּסֶק (א) אבהויען, אבשניידען,
 דורכשניידען, ענטצווייא ריי-
 טען: פסיק רישיה; נפסקה לו רצועה בסנדלו
 (סוטה נ'); הבל דלי שנפסק. ב) אבברעכען
 (אין דער רעדע), אויפהאַרען: הפוסק מדברי
 תורה; עד שיפסקו גשמים (נדרים ס"ג). ג)
 בעשטיממען, אויסזעטצען: הפוסק מעות
 לחתנו; פוסקים צדקה לעניים (שנת ק"ט).
 ד) ענטשיידען: נשאלה שאלה לפני ר' פלוני
 ופסק כך וכך; הלכה פסוקה. — רוח פסקונית:
 אמרה רוח פסקונית לפני הקב"ה (סנסד' נ"ד),
 רוח תוכחה, שכביכול הוכיחה את דקב"ה.
 הפסיק א) אב-, אונטערברעכען; ואם התחילו
 אין מפסיקן (שנת ט). ב) אנטהיילען,
 שיידען: הנחל והשלולית מפסיקין לפאה
 (פאה פ"ג). ג) אבזעטצען (אין דער רעדע):
 נגינה מפסקת; סעודה המפסקת, סעודה
 האחרונה ביום שלפני התענית שמפסיקין
 בה מלאכול.
 מתפסק, בעהעקסט, בל"ר faseino, בע-
 העקסען: ועשה עצמו מתפסק אמר
 מי יודע ללחוש לעין [הרע] (דברים רנה ס).
 שהויקתו עין הרע.
 הפסק א) דאס אויפהאַרען: כ"מ שנא' נצח
 אין לו הפסק עולמית (עירוזין נ"ד).
 ב) אונטערברעכונג: בלי הפסק, אונאונטער-

בראַכען. ג) אבזאטין.
 פֶּסֶק, ענטשיידונג: פסק הלכה. פסק דין,
 אורטהייל.
 פִּיסוּק טעמים (מגלה ג'), אינטערפונקציאָן.
 פִּסוּק, ווערו (אין ד. ביבעל). ובלשון העם
 הוא שם למקרא בכלל; ובדברי ר"א
 בחור: הייתי אדוק בפסוק ובדקדוק. ונקרא
 הבקי במקרא: בעל פסוק. — *פסוקי דומרא
 (שנת קי"ח), פסוקים ומזמורים שאומרים לפני
 קריאת שמע.
 *פִּיסְקָא (צנזוי: פִּיסְקָאוֹת), אבזאטין (אין
 דער ביבעל): פִּיסְקָא בתוך פסוק.
 ונחלקות לפתוחות וסתומות (ראה זס).
 *פִּסְקָא, שטיק, טהייל: פסקי דארווא (עירוזין
 ג'); עיילי פסקי פסקי (מגלה י"ח).
 פִּסְקִי, שם לסימן מפסיק בניקוד לשון העברי.
 *פִּסְקִית (סס"פ), קווער, דער ברייטע נאַך:
 ואי מחייה פסקית (מולין נ"ג) לפי
 ג' הערוך, פי' כשהכה הבהמה במקל לרוב.
 פּוּסְקִים, כנוי לרבנים שחיברו פסקי דינים
 כרב אלפס והרמב"ם ובעלי הטורים
 והש"ע.
 פּוּסְקָא, מין כוס גדול: מהו לשתותי מפוסקין
 (ירוש' פסחים פ"י), ראה פקתא ב).
 פִּסְקִיָּה או פִּסְקִינוּס, piscina, פִּישְׁטִייד:
 הפסיקות והבריכות (מ"ק ד'); ברכות
 מים וכו' פסקינוס (קהלת רנה, עשיתי ל').
 פִּסְקִטֵּר (עירוזין ק"ד), קאַהצטש, כלי גדול
 כמין יורה, תר' סירותיו (שמות כ"ז ג')
 פסנתרוותיה.
 פִּסְקִיא (שנת קי"ח), faseia, באנר, גורט,
 וכן תר' חגורה (ישעיה ג' כ"ד).
 *פִּסְקוּלִיא (ירוש' פאה פ"ה), pasciolus,
 געלדזאַקבען, בייטעל. פִּסְקִינוּס
 ראה פִּסְקִיָּה.
 (פסת) *פּוּסְתָא: כמה ארתיקנא מוכתא
 פלן וכו' פוסתא ופלגא
 (גיטין כ"ח), פירש"י דף וחצי, בלאַטט.
 פּוּסְתִיין (קהלת רנה נס יתרון), ψῆψη, מאַט-
 ראטצע, מאַטטע.

שוניגליך
 יג ער-
 ליעסען:
 ה פוסל
 נפסלה:
 (פ"ה) —
 זיכטיג,
 לעדות.
 יעכטע-
 בראַק,
 (שנת
 ל.
 הל.
 פֶּסֶק)
 ינדער.
 ענמי-
 א ולית
 חרון).
 זטען:
 ל"ה).
 תזנות
 שלמי
 ירוס'
 ייטט.
 לען:
 איינ-
 יען:
 פריד
 "ה).
 זן לו
 פה
 אים
 זים

*פסתקא, פיסטאציע, מין אגוז: מה נפיק מנהון פסתקין (ירוס' כללים פ"ח).
 (פעא) *פעא, שריוען: דאכלא ביה ופעיא ביה (חולין נ"ג); אי איתא דאוגר מיפעא פעי (עירובין ע"ה), והוא לי עברי: כיולדה אפעא.
 (פעד) (פעפע א) = בצבין, פליעסענד זיך פערברייטען: והיה אותו הריח מעפעע בהן (וי"ר י"ד); שאני הלב דמפעפע (חולין ל"ז). ב) שמעלצען מאכען: ברזל קשה אור מפעפעו (ז"ג); שהחמין מפעפעין את הידים ואין מעבירין את הזוהמא (חולין ק"ה), כמו מבעבעין, שמים חמים ממסים את הזוהמא ואין מעבירים אותה. ג) = פצפין, צערשלא-גען, דורכשלאגען: אבותינו העבירו את התקרה אבל אנו פעפענו את הכתלים (ירוס' יונה פ"ח); המפעפע גושים (ירוס' טבת פ"ז), הכותש; פעפויע ביעי (טבת ק"ט), פילטרופן אותם ביון.
 (פעט) פעוטות, אונמינדיגע קינדער: הפעוטות מקחן מקח (גיטין כ"ט), בל"ד putus, קנאבע.
 (פעל) פעל, ווירקען: הרפואה פועלת. פעל על דבר, אויף עטוואס איינווירקען. התפעל, פאן אויסען הער בע- איינפלוס ווערדען, אייסערע איינדריקקע עמפפאנגען: השם לא יתפעל. — פועל א) טהאטיג: בינוני פועל. ב) ארבייטער: השוכר את הפועלים; (בלסון סעס) האנדווערקסגע- זעלל. פעול, ליידענד, דער ליידענדע געגענ- שטאנד (גראמ.). פעולה, האנדלונג, טהאטיג- קייט, איינווירקונג, איינדרוק. הפעלה, איי- ווירקונג, איינפלוס. הפעלות או התפעלות, אפפאקציאן, עמפפאנדונג. — פעל צייט- ווארט. פעל יוצא, איבערגעהענדעס צ: פעל עומד, אונאיבערגעהענדעס צ: פעל חוזר, ריקבעציגליכעס צ. — פ' פעל, שם לאות הראשונה מן השורש; ע' פעל, שם לאות השנית מן השורש; ל' פעל, שם לאות השלישית מן השורש. בנין פעל, פיעל, הפעיל וכו' בשרש בנה. — פעל, ווירקליכקייט:

יצא אל הפעל, פערווירקליכט ווערדען. הוציא אל הפעל, פערווירקליכען.
 (פעם) פעם אחת, איינסט. פעם... פעם... באלד... באלד... פעמים או לפעמים, צו-וויילען.
 (פעף) פעפועין (עירובין כ"ח), מפרש בירושלמי: פעפועין היידן ינון (חזק סס) ק ק ו ל ין, ראה קקולין. פעפע בשרש פעה.
 (פף) פפה של צמר (כללים פ"ח), פ"ה הר"ש שפה שבקצה הארג, זויס.
 *פאפא, papa, פאטער: מאה פאפי (סוטה נ"ג).
 (פפי) פפייר או פאפיר, papyrus, פא- פיערשילף: ולובשין כלי פפייר (ז"ר ל"ז), מין קנה הגדל במצרים וסוריא שמקליפתו עשו הכלים, נעלים וכלי בית וגם נייר לכתוב עליו. ראה אפיפיר.
 *פפיוורא (ע"ז י"ח), שם פקיד ידוע.
 (פפל) פפליין, papilio, לוסט-צעלט, Babilion: עשו לה פפליין (נמד' רנה י"ג); היו שם פפליונות כמו שהן בתים (ירוס' עירובין פ"ו). פפלסמון ראה אפובלסמון.
 (פפס) פפוסיא, ליים: ב"ו צר צורה והוא נותן פפוסיא לתוך סממניו (נדרש טעוהל ה').
 פפסודוס, אומוועג: דרך עקמומית היתה כגון ההן פפסודוס (ירוס' זרכוב פ"ט), בל"י περίσσοδος, דאס דאצוקאממען.
 (פצא) *פצא, אפפאנען: חד פצי לפיתחא דע"ז וחד פצי לפיתחא דזנות (ע"ז י"ז), פתוח, כמו בל' עברי פוצה פה- ובבנין פעל יש לו הוראה אחרת: דינא הוא דמפצי ליה מיניה (ז"ג נ"ה), שאדלפאן האלטען. פיצוי, שאדלפאן האלטונג.
 (פצה) *פצה = פתח: ופצוחי עינא (ע"ז כ"ח). פיצטלא ראה אפיצטלא.
 (פצל) פצל, אודהפציל, זיך טהיילען, פער- צווייגען: מה אילה זו קרניה

מפ
 ד' כ
 (מ)
 דוק
 פ*
 (פצ)
 את
 הור
 תר'
 טורי
 כשנ
 דלת
 (פצ)
 (כ"ו)
 אויפ
 פער
 ולכ
 פצע
 (פק)
 כעל
 חתיכ
 (חול)
 (נני)
 הגוני
 שפוי
 פיקר
 ופקק
 שהפ
 הפך
 (פק)
 בתל
 פקיד
 לפקי
 פקוד

מפצילות לכאן ולכאן (יונא כ"ט), מסתעפות;
ד' סניפים של זהב היו שם מפוצלין בראשיהן
(ענמות ל"ו), פ"י מחולקות לכאן ולכאן כמו
דוקרנין.

*פצליא (יכוס' נינה פ"ד) = בצלים. וי"מ
פצעילי חמרה.

(פצם) פצים, טהיראָפּפּנונג, פּפּאַסטע: בית
סתום יש לו ד' אמות פּרץ
את פצימיו אין לו ד' אמות (טנת קמ"ו), ועיקר
הוראת השרש כמו בלי מקרא פתיחה וקריעה,
תר' וקרע לו חלוני ופצים ליה חרכין. ובל'
טורי נקרא כן גם עמוד הספר (שריפּטקאָלומנע)
כשם דלת בלי עברי: תר' נקרא יהודי שלש
דלתות כד קרי יהודי תלת פצימין.

(פצע) פּפּצע (= פצח) צערשלאגען, אָפּפּ-
נען: פצעו את מוחו (גיטין

י"ו). — פּפּצע אגוזים (טנת קכ"ג), גיססע
אויפּשלאגען. הפציע = הפציל, זיך טהיילען,
פּערצווייגען: תמור של חמה מפציע לכאן
ולכאן (יונא כ"ח).

פצעילי חמרה (טנת נ"ה), תמרים שפוצעין
והוחכין אותן כדי ליבשן.

(פק) פיקא או פיקה, שם לכל דבר עגול
בולט, קנאַטען, קנאַפּף, קנאַ-
נעל, ווארצע: פיקה יוצא מגודלו (זככות נ"ה),
חתיכת בשר או עצם בולט; פיקא של גרגרת
(חולין קל"ד), שילדקנאַרפעל; פיקא של צואר
(נעיס פ"י), עצם הבולט מאחורי הצואר;
הגוגע בפיקה (כלים פכ"ח), ווירטעל אן דער
שפינדעל; מעיה של אשה עשוין קינין קינין
פיקין פיקין (וי"ר י"ד). ראה שרשי פקע
ופקק. ומזה: בעל הפיקן (זככות נ"ה),
שהפקים (קנאַכעל) שלו ברגליו בולטות,
הפך שופנה.

(פקד) פּקד, בעפעהלען: שלא פקדנו אבא
(טנועות נ"ה). — נפקד, שם

בתלמוד למי שמפקדין בידו דבר לשמור. —
פקידה = בדיקה, אונטערזוכונג: מפקידה
לפקידה (נדס ז'), מזמן שבדקה א"ע. —
פקודה או תפקיד, בעפעהעל, געבאַט: תפקידיו

של הקב"ה (וי"ר א'). — שטר פקדתא (גיטין
כ'), שטר צוואה.

(פקח) פּקח או פּקח א) בעזאַרנען, בע-
ראטהען: מפקחין פיקוח נפש

ופיקוח רבים בשבת והולכין לבתי כנסיות
לפקח על עסקי רבים (טנת ק"ג); לפקח על
עסקי כלה ועל עסקי מת (טס קכ"ב); אין לך
דבר שעומד בפני פיקוח נפש (יונא פ"ג),
פ"י סכנת נפשות. ב) אָפּפּנען: המפקח בגל
(כ"ה ל"ג), הפותח גל של מפולת להוציא מה
שבתוכו. — פיקח (פיקחת), קלוג; וַיִּאָמַר
גם כן בהפך חרש: פיקח שנשא חרשת
(יננות קי"ג). והפעל מזה: נתפקח החרש.
עין פקוחה, אויפּמערקזאמעס אויגע.

(פקט) פּקטים. פּקטיאָן, באַדענזאמטן:
שמרים בלא פקטים (ז"ו
מ'), ותר' שמריה (תהלים ע"ה ג') דורדיהא
ופקטיהא.

(פקי) *פיקיילא, קאַפּפּבעדעקקונג: אפרח
רוחא פיקייליה על קדליה,
מל"י *μεγαλή, קאַפּף.*

(פקל) פּקל = פּקע, אויסאיינאנדעררייסען:
התחיל לפרק באגוזים ולפקל
בבצלים אינו חבור (עוקלין פ"ג), לתתן מן
העלים שנתקשרו בהם. וכעין זה מתפרש
בירושלמי (ראש פי"ה ה"ט).

פקולין (נדס י"ז), בוימוואללע. ראה פוקרין.

פוקלטון, *ποικιλτός*, בונטגעשטיקט:
ואלבישך רקמה תרגם עקילם
פוקלטון פליקטון (ריש איכה רנה). פקם ראה

פקם. פיקן ראה שרש פק.
(פקם) פּקם א) = פּסק, אויפּשפּעררען:
ופוקם את פיה (טנת קכ"ה);

היה פוקם את פיו כאדם שנותן כלינוס בפי
הבהמה (ילמדנו זלק). — ב) מיט *φύκος*
(= זעעטאנג, פאַרבערמאַצן) שמינגען:
הפוקסת חייבת משום צובע (יכוס' טנת פ"י);
נוחלת ופוקסת (נ"ק ט'). ג) *περίω*, קאַממען,
פּריוירען: וכן הגודלת וכן הפוקסת (טנת ל"ד).

*פירא דכוורי (כתונות ע"ט) = בירא, גרא- בען, גרובע.
 (פרא) *פרא א) לויפען : הות פריא והוא פרי (ירוס' ונעטר סני פ"ס);
 זמזה שם : פרא, ראה שרש פ"ד. (ב) וואכסען; דהררי פארי (3"3 י"ס).
 *פרא או פורתא, וועניג : אפי' פרא מינן (ירוס' ר"ס פ"3), וכן בל"ר parum.
 (פרב) פורבי, φορβία, האלפטער : עתיד לך פורבי (3"3 ו"ס). — פרבגרון (3"3 ס"ד), מין מס (ר"ס קומיס).
 פריבטא (ילמדנו טס"א), φορβατελα, שאפע. פריבטא, περιβρατος, שפאציערגאנג : ועדיין לא בנה לה פריבטאות (3"3 א'); מהם אמרו דימוסאות ומהם אמרו פריבטאות (סס ס'); ותענוגות בני האדם פריבטא (סס"ט רכס, ססס ונטמו). וי"מ ע"פ ל' רומי privata, אלליינעמאך, בית מיוחד לתענוג. וי"מ מרחצאות, מל"י βαθος, טיעפע. ומזה : כהרין פריבטא שהוא משטף את המרחץ (3"3 ס"ג), באדער.
 (פרג) הפריג, פערוועלקען, פערדארבען ווערדען : זאצא אותה [גינה] שהפריגה (צמד' רכס ז'). והשם : מתריעין על פריא של פשתן (ירוס' תענית פ"ג), וקרוב ללשון פגר.
 פריגין (סניעית פ"3), מאהן.
 פריגיות = אפרוחים : אישכח פריגיות (3"3 כ"ד); פריגיות אומרים (פלק טירס), ולדעת הח' ראבינאזויטץ פריגיות דפרק שירה הוא frigilla, בוכפינק אדער ראשקהלכען. פריגוד א) = פרכת, פארהאנג : והמעפדת והפרגוד (כליס פכ"ט); שמעתי מאחורי הפרגוד (צרכות י"ס). (ב) paragauda, בא"ר - טירטעס קלייד : ובי' פריגידין (סנת ק"כ). פריגזיא, παραζία, געשאפט, האנדלונג : כל אותן הפרגיות שעשתה אמך (3"3 כ"ו).

גייסעל, פייטשע : מה לך לוקה בפרגול (וי"ר ל"3). פריגמטיא ראה פרקמטיא. פריגמטוטום ראה פרקמטוט.
 (פרד) פֶרְדִי, לויפען : שלא תהא פרדנית (3"3 י"ס), הערומלייפעריין, ותרי' סודרת (נסלי ז' י"א) פרידתא, והוא ל' מקרא : עם הזונות יפרדו. ומזה נגזר שם פֶרְדִי, ראה שרש פרא.
 הפריד, טרעננען, אויפלאזען (כעמיש). מתפרד, טרעננבאר. שכל נפרד, רוח בלתי דבק בגוף. פירוד, טרעננונג. פרידה, טרעננונג, אכשיער : קשה עלי פרידתכם. עצם פרידי, Afoni. — פריד (נעטמות פ"א), פ' הערוך ענבים המתלקטים גריד גריד בפ"ע. פרידה א) טייכען : שתי פרידות טובות (3"3 ל"ס); חמש פרידין (קיניס פ"ג). (ב) קערנכען : א"א שלא ירבו שתי פרידות עפר על פרידה אחת של רקב (כ"ז), ובל' סורי פרידא ענינו קצין.
 *פרידא (גיטין ס"ט), מין פרי, פרי שיין, ראה זה.
 פרידוכוס או פרידוכסוס (3"3 ס'), פ' הערוך לבן ביותר, ולדעת המוספי הוא ל"י παραδοξος, זאנדערבאר, אונגעוואנהליך. *פרידכשא (מגלה י"3, לפינ"ג הערוך), בל' פיסו פקיד המלך.
 *פרידכתא (3"3 ל"ס), געשאפטסללאזער, והוא ל' פריס.
 פרידומוס : נטלו והחזירו בכל ערי יהודה וישב עליו בפרדומוס והרגו (וי"ר י"ט), ובילקוט (ירמיה כ"3) הנוסחא : נטלו והחזיר אותו בכל ערי ישראל בפרדומוס והרגו; והוא יותר נכון, ופי' החזיר אותו בסיבוב, מל"י περιδρομος, הערומלויפענד. פרידסק (ססלות פ"ו), האהלונג אין דער וואנה, נישע.
 *פרידיסקא (3"3 ל"ד), באטע, ראה פריסקא. פרידקל ראה פיקרל.
 פראדורן : חתן כ"ז שלאנשא ארוסתו היא הוה פראדורן לבית המין (סענו"כ

פריגול א) περιγυρα, צירקעל, מחוגה : יד הפריגול (כליס פכ"ט). (ב) παραγγελιον,

פ"ס) — מעל פ' פלאג : פ"ה) ג) ית פ' ק' ע"י ש' פ' אה' מתפקד : אקקעט : ה' : ה' לב ש' י' א' אפיקורס : עין, פריי : פיקר ע' טאללק : הפקר א' גוט. : ז' איבל : רע, ו' : וואלל : ה אפיק : ליט), : מו ביקר : כוס ג' : וסס' : א רבא : פוסקא : זו לפא : לנימן : (ט), הא

ל"ג), מל"י περιθυρέω, אן דער מהיר שמעהען, זפ"י שהוא שוקד על דלתות בית חמיו. פרדשכא ראה סודכשא.
 *פרד'שנא, געשענק: שדר פרדשני (נגלס י"ג); האי די שנא להאי פרדשנא (סנהד' ל"ד).
 (פרה) פרי, ברבוי פירות, פרוכט. פירות האילן, בוימפריכטע. עושה פירות, פרוכטבריינגענד, איינטראגרייך. אכל פירות, דען פרוכטגענוס פאן עטוואס בעציע-הען. אכילת פירות, פרוכטגענוס. פריה ורביה, פארטפאלאנצונג, הולדת בנים לקיום המין.
 *פרהבא: מילא פרהבא (כס י"ז), פ"י הערוך צמר נקי.
 *פרהגבנא (עירובין ל"ו), כמו פרהגמנא, προσηγεμών פקיד שהוא במקום ההגמון; וכן: פרהגנא (ז"מ פ"ג).
 פרהדרין, προεδρία, פארזיטן: ללשכת פרהדרין (יומא ז'), שם לשכה ידועה במקדש המיוחדת לכהן גדול.
 *פרהו: איבעי ליה לפרהווי נפשיה (הערוך זסס הסאלמות), פ"י הערוך ע"פ ל' ערבי, ענין זריות. פרהגראה אפרהנג.
 פרהסיא: בפרהסיא (סנהד' ע"ד), פאפאענט-ליך, בל"י παρησία, פרייעס רעדען.
 (פרו) פרוא (מולין ס"ז), מין עוף.
 *פרונקא (א) προνικος, לאסטראגערי, באַטע: קריינא דאגרתא איהו ליהוי פרונקא (ז"מ פ"ג). (ב) מ"ש מפרונקא (טנת י"ח), מטלית העשווי לפרוס עד כלי לכסותו.
 *פרוותא (מולין ל"ה), portus, האַפּען.
 (פרז) הפריון (א): הפריון על מדותיו, וואַרין צו ווייט געהען: לא כדברי שמאי שלא עשה סייג לדבריו ולא כדברי הלל שהפריון על מדותיו (כס ד'), ר"ל שהחמיר ביותר. ובספרי המתכרים: הפרוה, איבער-טרייבונג. (ב) ומפריון באצבעותיהם (קהלת זכס, אין חס), פ"י מורים באצבע דרך ליצנות. פירוז (מולין ס"ז), שם צפור רע ואכזר, בל'

פרי varesa; פירוז רשיעא (סס). פרוכט (א) προβουτης, געזאנדטער: שאמ יבואו פרוכטין של מלך (ילמדנו זכרים); למדינה ששלחה פרוכטין לעטר למלך (סמו"ר מ"ז). ומזה: יום פרוכטין היה (סמו"ר ה'), פ"י יום ששליחים באים מן המדינות לברך את המלך. (ב) זה בא בפרובולו וזה בא בפרובוטו (נגלס ט"ו), προβούτης = פאלטעסטער, וזה היה כנוי לסנהדרין ככתוב באונגליין, ושב על מרכי שהיה מן הסנהדרין לפי דרשת רז"ל; ופרובולו שב על המן, שהיה πρόβουλος (= פארבעראטהער) במלכות אחשוורוש, וזה פ"י וכל זה איננו שוה לי (עיינ זגמ'). — פרוכטין (סס"ס רנה, יסקני), געזאנדטשאַפּט.
 פרוכט (א) προβουλή, פארבעשלוס, נקרא כן בתלמוד תקנת חכמים נגד השמיטה: הילל התקין פרוכטין (גיטין ל"ה); זה גופו של פרוכטין מוסר אני לכם הדיינים שכל חוב שיש לי שאגבנו כל זמן שארצה (טזעית פ"י). (ב) זה בא בפרובולו (נגלס ט"ו), ראה בשם פרוכטין.
 פרוזדגמא (פסיקתא, טור או כנס) - πρόσταγμα, בעפעהל, פארפארדנונג.
 פרוזדור (אבות פ"ד), προθυρον, פארפאללע.
 *פרזלא = ברזל, אייזען.
 *פרוזמא (א) προζυμιον, פערמענט, שאור של שעורים וכדומה שנותנין בשכר להחמיצו: פרוזמא דשיכרא (קדושין כ"ז). (ב) περιζωμα, שירצע: רמי תכלתא בפרוזמא (נכסות מ"ג).
 (פרה) פרה, פליעגען. וע"ד המליצה: היתר נדרים פורחין באויר ואין להם על מה שיסמוכו (מגינה י'). פ"י אין לו יסוד בתורה. הפריה (א) פליעגען: גוולות ומפריחין (ז"מ י"ח). (ב) פליעגען לאססען: מפריחין יונים. (ג) הערפארראגען: ל"ש אלא במפריחין (ז"ק כ"ט), ובכ"ר broehus, הערפארשטע הענד. ומזה שם פרה, פארשפרונג: כלים שתחת הפרה (אהלות פ"ו).

פרח
ההש
פריע
ראבב
פורח
פר*
הזוב
זואנד
(גיטי)
פרז*
מפר*
(פרס)
שפע
לך ה
קליי
זני פ
אוכל
פרט*
ספוו
פרט
דיע
= ב
אייע
שריפ
לאספ
פרט
לאספ
שנת
ועיקר
שטיק
ציעל
ציעל
לך.
פרוס

פרחים = אפרוחים: הרוצה שילבין את בתו
 יאכילנה פרחים (כחונות כ"ט). ובדרך
 ההשאלה: פרחי כהונה (תמיד פ"ח), יונגע
 פריעסטער. ואצל המחברים: פרחי הרבנים,
 ראבבניאטסקאנדידאטען. ונמצא גם ביחיד:
 פורה מזמנין עליו (נרכות ז"י).
 *פרוחא, פליעגע: כליא פרחי (סנת כ"ז),
 מין צעיף העשוי לעצור בעד
 הזבובים. — ארחי ופרחי (כחונות ס"ח),
 זואנדערער, הערומשטרייכער. — פרחא דלבא
 (גיטין ס"ט), לפי פירש"י: אָהנמאכט.
 *פרחא (נרכות ל"ו), קאפפערנשטוידע.
 *מפרחייתא (סנת כ"ט), לפי פי' רש"י
 והערוך: פֿראַנזען.
 (פרט) פֿרט א) בעזאָנדערס אנפֿיהרען,
 אויסדריקליך בעשטיממען,
 שפעציפֿיצירען: הכל היה בכלל וכו' כשפרט
 לך הכתוב וכו' (ז"ק ל"ז). ב) א. מינצע אויף
 קליינעס געלד וועכסעלן: הפרוט סלע (ונעטר
 זני פ"ג). ג) פֿריכטע אַבלעזען; פֿורט [הרמונים]
 ואוכל (ונעטרות פ"ג). ד) צערדייען:
 *פרטיה הוצא לשפוטיה (זילה כ"ז); פרישן
 שפוטיה (ז"ק קי"ז), קרועות.
 פֿרט א) דאס איינצעלנע איינער געמיינ-
 שאַפֿט, אינדיווידואם: פרטי המין. ב)
 דייע בעזאָנדערע אנפֿיהרונג: כלל ופרט. ג)
 = מיעוט, איינשראַנקונג דער בעדייטונג
 איינעס וואָרטעס אָדער זאמצעס אין דער ה-
 שריפט: אתם פרט לשותפין אתם פרט
 לאַפּוטרופֿין. ד) יאהרעסצאָהל: פרט השנה.
 פרט קמן, דייע קליינע צאהל (מיט וועג-
 לאַססונג דער מויענדע) אין דער צייטרעכונג:
 שנת תר"מ לפרט קמן (או בר"ת: לפ"ק).
 ועיקר המלה בלשון רומי pars partis, טהייל,
 שטיק. — פרטיי, איינצעלן, בעזאָנדער, שפע-
 ציעלל. בפרט או בפרטות, בעזאָנדערס, שפע-
 ציעלל. בפרוטרוט, שפעציעלל. אומשטאַנד-
 ליד.
 פֿרומא א) שיידענמינצע; פֿענניג, העללער.
 ב) קליינער טהייל, טראַפֿען; כמוציא

פרוטות (כלים פ"ג). ג) מוילטהיער: הפרוטיות
 אסורות (כללים פ"ח). פירטראה אפירט.
 *פרטי דיהודאי (וי"ר כ"ח), πρωτος = דער
 ערשטע, פֿאַרנעהמסטע, ראשי עדת
 ישראל.
 פֿרוטגמיא, שם לשמחת או לסעודת הנשואין:
 דאכיל פֿרוטגמיא אכיל משתיתא
 (ירוש' סניעית פ"ד); בשבת של פֿרוטגמיא
 התירו (סס דנאי פ"ד), מל"י πρωτόγαμος,
 ערשטפֿעהרידאטהעט, ומוזה בל"א Brautigam.
 פֿרוטוט, πρωτος, דער ערשטע, פֿאַרנעהמסטע:
 יצאו פֿרוטטי לקראתו (וי"ר ל').
 פֿרוטטות (ז"נ ע"ו), פֿירש"י מעות נחושת
 שאין עליהן צורה.
 פֿרטום, pars, partis, טהייל: פרטום זה
 קמן (ספרי נרכה).
 פֿרוטומי של מלך (סנו"ר ט"ו), πρωτομή,
 בילד, ביסטע.
 פֿרוטמכוס, אָן דער שפיטצע, בראש כל.
 בל"י πρωτόμαχος, אין דער
 ערשטען רייע קאַמפֿענדר: למחר אני יוצא
 ודן את בני פֿרוטמכוס (ילמדנו זלק).
 פֿורטענה לאַ עקצה בהם (סס"ט רנה, פֿסטמי).
 פרעוש.
 פֿרוטיקטור (סנו"ר ל"ז), protector,
 טראבאנט, לייבנארדיסט.
 פֿרטורייני (אסחר רנה, נסנת סלס), prae-
 toriani, לייבוואַכטער.
 *פֿירמתא, טעסטאמענט: שרא פֿירמתא
 לביתיה (סנסד' ל"ו); שדר שטר
 פֿירטתא בביתיה (גיטין כ"ו).
 *פֿרטתא דרמונא (זנד' רנה י"ג), פי' הערוך
 קליפה של רמון.
 (פרי) *פֿוריא א) (כחונות י'), φορεῖον, היט-
 מעלבעטט. ב) πέρᾱ, מעהר:
 לית בדעתי מזנתא כדן אלא בפוריא
 (ירוש' ז"מ פ"ה).
 פֿרוומא (ירוש' כחונות פ"ג), פי' המוסף ע"פ
 ל' יוני מעיל קל ודק.
 פֿוריון (זנד' רנה י"ג), φορεῖον, טראנזעס; ל.

שאר:
 (למדנו)
 לעמד
 ומי היה
 ים מן
 רחובול
 πρεσβύ
 ככתוב
 זנהרין
 ל' המן
 וטהער)
 ננו שוה
 ס רנה
 נקרא
 ים נגד
 ז' ל"ה)
 הדיינים
 שארצה
 (נגלס)
 פֿרטוס
 ונג.
 צאללע.
 שאור
 שנותנין
 קדושין
 זכלתא
 היתר:
 זין להם
 לו יסוד
 ופריחין
 שפריח
 במפריח
 דשטע-
 כלים

פרייפרא, א. געוויססעס בלאזאוינסטרומענט; פרייפרין וחלילין לכלה (ז"נ ע"ה).

פרייפרין (א) צערברעכען: נפרך ביד; דהבא פריכא (ז"נ ע'), ברוכ-

נאלד. (ב) איינווערפען, אינווענדען: איכא למיפרך. והשם: *פירכא.

פרייפרין (א) אויסהילוען: ומפרכין קטניות ביו"ט (זילס ז"ג). (ב) דייבען: סכין ומפרכין

לאדם (טנת כ"ג) וכן בל"ר frico. (ג) בינדען: אהפרכן אתחרשן (ז"ר ח'), ות"י מאלמים

אלומים מפרכין פרוכין. פרכיות (הרזוי"ן פרכת), פארהאנגע: פרכיות

שחורות (פרקי דר"ח ע"ה). פרכיל, φραγγελλη, יונגער צווייג, רעבשאם:

פרכילי ענבים (סוכה י'). פרוכמטוס ראה פרוטמכוס.

פרכס (א) = פקס, פארכען, שמינקען: אין מפרכסין וכו' (ז"נ ס') מפ'בגמ' צובעין;

זונות מפרכסות זא"ז (טנת ל"ד). (ב) צאפעלן, צוקקען: עד שתפרכס ביד וברגל (חולין ל"ז).

ושה"פ: פרכוס. ומוזה. אפרכסת (א) (כלים פי"ד), מיהלטריוכטער.

(ב) אפרכסת או אפרכס (ז"ר ד'), שם כלי העשוי כעין משפך, והוא סחוס בקצהו

הרחב בטם עשוי נקבים נקבים, וכשמלאין הכלי מים וסותמין קצהו הצר באצבע אין

המים שבו יוצאין לחוץ, וכשמסירין האצבע הן משתפכין.

פרכסין (ירוש' ז"נ פ"ג), πραξις, געשאפט, האנדלונג.

פרכרגמא (פרס פ"ה), παραχαραγμα, פאלשע מינצע.

פרכורין: מדינה אחת פרכורין (ירוש' טזיעים פ"ט), περιχωρος, בענאכבארט.

(פרס) *פרס, אין קליינע שטיקע שניידען: האי מאן דפרים סילקא (טנת

ע"ד). והשם: פירמא דכרתי (גיטין ס"ט), פי' כרתי המחותר לחתיכות קטנות; מאי קופא

אמר רבא פירמא (חולין ק"כ), פי' פירורי הבשר ודתבלין והבצלים שבשולי הקדירה,

וגם בל"י φέρμα, געמיש; ומוזה: פירמא דשיכרא (קדושין כ"ג, לפי סנוסחא שלפנינו),

תערובת השעורים לבישול הישכרא. ואולי: Ferment ?

*פורמא, forma, לצרווע, מאסקע: פורמא בפניהם [של מזיקין] (ילמדנו

משפטים); מהו לוקטמין פורמי (טנת ס"ו). פורימא, φέρμα, טראגועססעל: מהו

אפריזן פורימא (טס"ס רנה, עמודיו עסה).

פרומביא (טנת כ"ה), האלפטער, ראה פורבי. *פרמוסקא, קריענסהער, ראה פולמוס:

גברא דפרמוסקא (ז"נ ל"ג), איש חיל.

פרמקום (ז"ר ע"ז), φάρμακος, צויבערער. פרמשתקי, דער הינטערע, בל' בקטרי

frashumaka: הוא אמה וזקנו אמה ופרמשתקו אמה (מ"ק י"ב).

(פרן) פרן (טהרות פ"ו), פי' המוספי ע"פ ל"י φάρος, לייכטטהורם.

פורן או *פורנא (א) φέρην, הייראטהסגוש: אשה גובה פורנח מהם (כתובות ס"ז);

מוחר פורנין ומתן פראפורנין (παράφερνα) = וואס דיע ברויט אויסער דער מישיגיפט

מיטבריינגט (ז"ר פ'). ומוזה הפעלה פריין, אויסשטאטטען: ולא היו מפרינין אלא בפה

(סס ס'). ראה פרנס. (ב) פורנא ליתמי (כתובות כ"ד), פי' הערוך ריוח, געווינסט. ומוזה:

מפרין על שדהו ואינו הושש משום רבית כיצד השוכר שדה מחבירו ב"י כורין חטין

לשנה ואומר לו תן (פי' הלוי' ל' ר' זוז ואפרנסנה ואני אעלה לך י"ב כורין לשנה

(ז"נ ס"ט), פי' ליתן ריוח בעד המעות שהוא נותן לו לפרנס השדה. ורש"י גרס שלא בצדק:

מפריו. פורני (א) שם לחור הפותחת שנכנס שם

המפתח: הפין והפורני (כלים פ"ה), בל"י φόρος, לאך. (ב) furnus, באקאפען:

מסיקין ואופין בפורני (זינה ל"ד). פרגי: כך אמיה ירושלים לבת בבל פירני

פלאה
זנה
מא
קנה
פרנד
יה
מין
פרינס
פירוז
האמו
טונג
לפר
אויס
פורן
אונט
לו פר
פרינס
זכנו
ראה
פורנו
ראה
פרס
גדה
= (ב)
(נגלס
שהת
עומד
וזה
יברך
פרוס
פרס
כי ע
יעריס
דמא
ק צ

חמש רחלות גוזזות מנה ופרס (חולין קל"ב),
והוא בגודל ד' ביצים; כזית בכדי אכילת פרס
(סס ל"ז).

פרוס, pro, פֶּאָר : בפרוס הפסח בפרוס
עצרת ובפרוס החג (סקלים פ"ג).

*פורסא (א) *έφορος*, אויפֿזעהער, פֿערוואל-
טער (אין שפארטא דיע האַכסטע
אַברייגקייטליכע פֿערוואַן): מאי פרהדרין פורסא
(יונא ט'). (ב) פורסא דדמא, ראה פֿרס א.

פרסה (א) *persea*, א. עגיפטישער בוים מיט
זיסער פֿרוכט: הפרסאות שביעית
שלחן וכו' (סביעית פ"ה). (ב) מיילע, מדת
האורך בגודל ארבעה מילין רומיים וכמו שלש
רביעיות מיל אשכנזי.

פרוסדאות שהושיב ירבעם על הדרכים (מעני'
ל'), *praesidium*, וואכע.

פיוסטגמא ראה פיוזדגמא.
פרוסמוטקליין (יכוס' סנת פ"ו) *προσθηκώς*,
אויפֿזאטק, מין תכשיט נשים.

פרסכלה (סס) *περισκέλις*, שטרומפֿלאבאנד.
פרסם, בעקאנט מאכען. מפורסם (וכי' וסלנוי:
מפורצם), אללגעמיין בעקאנט :

המפורסם א"צ ראי'ה. ובספרי המחברים :
המפורסמות, דיע אכסיאָמאַטאַ. — פרסום,
בעקאנטמאכונג; בעקאנטהייט. פרוסוף ראה
פרצוף. פרסק ראה אפרסק.

פורסי שמנג (גיטין כ"ח), פ"י הערוך הדיין
הגדול (אז צ"ד), והוא ל' פרסי.
פרסתן : שור פרסתן (חולין ס'), בעל
פרסות רחבות.

פרסתקא, *παραστιχός*, שמאַראַטצער: ילך
ויביא לו שני פרסתקין מן השוק
(צ"ר ו"ט).

*פריסתקא (א) (צ"ו פ"ו), שליח, והוא ל'
פרסי (פריסחה). (ב) נעטיק, בל"י
περιστοιχίζω, מיט א. נעטצע אומשטעללען:
ואהדר לה רבא פריסתקי ותפסה (חולין ק"ט).

(פרע) פֿרע (א) בעצאהלען; הפֿרע, יך
בעצאהלט מאכען, ראבע געה-
מען, בעשטראפֿען: ונפיעין מן האדם וכו'.

פלאה קחם (לפי ג' הערוך) כאמי מחי (סס"ט
זנה כנעט טענרתי), ל' יוני הוא: *πόρην*;
παλαιά καθησος χαμαί μαχί, ופי' זונה
גנה שבי לארץ וזני.

פרנדא, מין משי טוב: בטלו שירי פרנדא
(סוטס ו"ז); אגן שירא פרנדא קדינן
זיה (סנת כ'), ובלשון איטאליי *ferandinis*,
מין בגד של משי טוב.

פֿרַנְס, דען אונטערהאלט פֿערשאפֿען, ער-
נאַהרען, פֿלעגען, י"א מל"י *προνοέω*,
פֿירזאָרגען, ולדעת אחרים מן *πύργος*, שפיוע.
האמת שהוא מן פורן = *φύργος* = אויסשטאַט-

טונג, והעד: נוחנין לבתולה י"ב חודש וכו'
ל פרנס את עצמה (סס"ט זנה, אפי' ונלכנו), ויך
אויסשטאַטטען, להכין לה צרכי נשואין, ראה
פורן. — התפרנס, יך ערנאַהרען. — פרנסה,
אונטערהאלט, נאהרונג, בעדוּפֿנים: לן נוחנין

לו פרנסת לינה (סנס קי"ח), ומפרש שם מאי
פרנסת לינה פוריא ובי סדיא. — פֿרַנְס
(נכוח כ"ח), געמיינדעפֿאַרשטעהער. פֿרַנְקא
ראה פֿרונקא (ב).

פֿורְנוּס, *φουρός*, מאטטע: נעשו חתיו
כמטה וכפורנוס (צ"ר ס"ח). פֿרַנוּתא
ראה פרטא.

(פרס) פֿרַם (א) אויסברייטען, שפאנגען:
פרס מצודה (נכות י'); פרס
גדה, דען מאַנאַטליכען פֿלוס בעקאַממען.

(ב) *preifen*, לאַבען: פורס על שמע
(ונלס כ"ז); וכתוב בש"ע: אם יש בני אדם
שהתפללו בחיוב ולא שמעו קדיש וקדושה
עומד א' מהם ואומר קדיש וברכו ויצר אור
וזה נקרא פורס על שמע (א"ח סי' ס"ט), ותר'
יבך הזכה יפרוס, ובל' בקטרי *frasa* געבעט.

פרוסה, בראַדשניטטע.
פֿרַם (א) *πρεΐδ*, לאַהן: כעבד שנוטל
פרס מרבו (צ"ז כ"ס), שכר קצוב,
כי עיקר הוראת המלה קצוצה והגבלה, תר'
יעיכנו הכהן יפרסניה כהנא; ומזה: *פורסא
דדמא כל תלתין יומין (סנת קב"ט), זמן
קצוב להקזה (ב) שם למשקל חצי מנה:

דמא
יניו)
לי:
דמא
למדנו
(ד)
מהו
צס
דרכי
ום:
ג)
דער
קטרי
זקנו
לי'
גוש:
ז)
פאר
ניש
ין
בפה
ונות
ה:
בית
חשין
זו
שנה
והוא
דק:
שם
(ב)
ען:
פרי

(ב) ענטבלאָסען: לא יפרע עצמו מעומד (לר"ן פ"מ); היכי דפרעי טבחי (מולין ע"ו).
 (ג) מל ולא פרע וכו', קריעת העור שתחת הערלה. — פרעון, צאהלונג. פורענות, שטראפע (גאטמעס), פערעהאנגניס.
 פֿרעוּת (לסלות פ"ח), דברים בולטים, כדמפרש שם במשנה: אלו הן פרעות היוצאות מן הגדר. ראה שרש פרה.
 למפרע (אייגענטל: ווילד, אָהנע אָרדנונג), אין פֿערקעהרטער אָרדנונג, ריק-וואַרטס, צוריק, פֿריהער, עהעדעס: הקורא למפרע: מקוה שנמדד ונמצא חסר כל מהרות שנעשו על גביו למפרע וכו' טמאות (מקולות פ"ג); אנלאי מילתא למפרע; פֿעל למפרע, צוריק ווירקען.
 (פֿרָף) פֿרָף, אנהאָקעלן: מדיות יוצאות פרופות (סנת ס"ה), פ' בקרסים ועל המעיל; החיצונה היחה פרופה מן הדרום (יונא כ"ג), פ' אחווה בקרסים, ותר' קרסים פורפיא.
 *פרפחינא (מגלה י"ח), פֿאַרטולאק, וכן בל' ערבי.
 *פרפיסא (סנת ק"ח), בלומענטאָפּף, בל'י פֿאַרפֿיט, παραψις, שיססעל.
 פֿרִיפּוּסִיט, praepositus, פֿאַרגעזעטצטער: והיו הפריפוסיתין באים (ילמדנו צהעלותן). פרופסלה ראה כרופסלה ופרסכלה.
 פֿורפּיראַ (וי"ר ז'), פֿורפּורקלייד, פֿרפּר בשרש פֿר.
 *פרפריין (ז"ר י"ז), farfarus, הופלאטטיך.
 פֿרפּרַת, צוגעמיזע, נעבענשפייזע: בידך על הפרפת שלפני המזון פטר את הפרפת שלאחר המזון (זרכות ז"ג), בל'י פֿרִיפּוּרַף, דאס הערומגעטראגענע געריכט. וכדרך המליצה: תקופות וגימטראות פרפראות לחכמה (לנות פ"ג), כלפתן שהוא מפל לחם. (פֿרִיץ) פֿרִיץ, אויסברעכען: פרצה אש או מחלוקת. פרוץ, אויסגעלאס-סען, אויסשווייפֿענד: פרוץ בזמה, וש"ה: פרצות. פרצה, איינגעבראָכענע שטעללע אן

א. מויער: פרצה קוראה לגנב (סוכה כ"ו).
 ובדרך ההשאלה: כל פרצה שאינה מן הגדולים אינה פרצה (ז"ר כ"ו), פריצת גדר הדת. פריצים ראה קנאים.
 *פרצידיא, קערן (איינער פֿרוכט): ומפרצידיה עבדין משחא (סנת כ"ה), מגרעיניו.
 *פורצמא (ז"ר ל"ה), מין יין רע.
 *פורצני (פסקים ז"ג), גרעיני ענבים.
 פֿרֿצוּף, προσωπος, געזיכט, בילד: אין מעדין אלא על פֿרצוף פנים עם החוטם (ינמות ק"כ); פֿרצופות המטילין מים בכרכין (ע"ז י"ז); רוקם מעשה מחט לפיכך פֿרצוף אחד הושב מעשה אורג לפיכך שני פֿרצופות (יונא ע"ג); אדה"ר נברא דו פֿרצופין (ז"ר ח'). והמקובלים הניחו דו פֿרצופים ז"ו"ג בעולם הרחני, ואמרו שהם ספירות תפארה ומלכות, שהראשונה היא בבחינת זכר, ר"ל משפיע, והשניה בבחינת נקבה, ר"ל מקבלת השפע, וחיבור הפרצופים נקרא אצלם יתוד. ראה עשר ספירות בשרש ספר. — חכמת הפרצוף, פֿיזיאָגנאָמיק.
 (פֿרָק) פֿרָק א) לָאָז מאכען, פֿאַן דער שאלע בעפֿרייען: לפֿרק באגוזים (עוקלין פ"ג). ב) אויס איינאנדער נעהמען: הספרק את המטה (כלים פ"ט). ג) אבלאדען: פרק מעל החמור. ד) א. שוועריגע שטעללע ערקלאָרען. ושה"פ: קושיא ופירוקא (ז"ק קי"ז). הֿפֿרַק, פֿעררענקט ווערדען: מי שנפרקה ידו ורגלו (סנת קמ"ז), שיצאה מפרקה.
 פֿרָק א) גליעד, געלענק: נטילת ידים עד הפרק (מולין ק"ו); מנורה של פרקים. ב) אכשניטט. ג) צייטאכשניטט, פֿערִיאָדע: בו בפרק מתה שרה; לפרקים (זרכות כ"ד), צו געוויסען צייטען. ד) דאס מאננבארע אלטער: בת שהגיעה לפרקה (מ"ק ט'); משעמדו בניו על פרקן. ה) דאס בעטראָגען, האנדלונגסווייזע: אל יהי פרקך רע אלא הוי טוב (ד"ח זוטא פ"ה); ופיקו נאה (תענית י"ו). ולדעת הח' יה"ש הוא מל' פרסי: וארג = האנדעלן, ווירקען. ו) *פֿירקא = דרשה:

סבר רבא למדרשה בפירקא (פסחים כ'); חלש ולא אתא לפירקא דרב יוסף (זרכות כ"ח). *פורקן, ערלאַזונג.
 פרקיד = מפרקת: דגני אפרקיד (זרכות י"ג). ומוזה התואר: פרקדן לא יקרא ק"ש (סס), השוכב על פרקיד. ומוזה ג"כ: *פרקדל, הכאה על העורף: ויהב ליה חד פרקדל (ירושלמי זרכות פ"ג).
 פורקדן (כלאים פ"ח), בירושלמי מפרש גל בונא, ראה זה.
 פרוקמו ראשה של תקופה (ירוש' ע"ז פ"ח) צ"ל טרופקו, τροπικός, ווענדעקרייז, כי כראש תקופות תמוז וטבת תסוב השמש לאחור. פרקליט (לכות פ"ד), παρακλητος, פער-טהיידניגער.
 פרקלום (כלים פכ"ו) או פרקלון (סס פכ"ד), שם למין בית יד שלובשין על הזרוע למחסה ולמגן מפני דבר מה, בל"ר operculum, דעקקעל.
 פרקמטיא (זרכות ל"ד) παραμυτία, גע-ווערבע, האנדעל; וואַרע. ומוזה פרקמטוט, קוימאנן: שני פרקמטוטין עומדין זע"ז (ילמדנו תרומה), ובל"י παραμυτευτής. פרקונים, קאָך: חד פרקונים מלמדו ק' מינין בביצה (קפלת רנה, כל הדברי').
 פרקמוס ראה פרמקוס. פרקם ראה אפיקים. פרקסטור, proquaestor, זוכער דער אייני-קינפטע דעם שטאַטעס: משלח להם פרקסטורין למדינה שיגבה מהם (נדרים סהלים י"ז), ממונים לגבות המס.
 פרקופי, προκοπή, פאַרשטייטט, בעפאַר-דערונג: כל מי שהוא תופשו אני גותן לו פרקופי (ז"ר ע"ח).
 (פרד) פָּרַד או פרפר (א) צערבראַקקעלן: מפרר וזורה לרוח (פסחים כ"ח).
 (ב) = רפרף, צוקקען: בא אביו של תינוק ומצאו כשהוא מפרפר (יומא כ"ג); והרונ מפרפר (מסעי ל"ז). פירורים, בראַקקליין, קרימכען. עין-הפרור (זילה י"ד), קאַכלאַפּעל.
 פרת-הים (מו"ט), זעעקוה, מין דג.

(פר'ש) פָּרַש או פָּרַש עצמו (א) זיך אבוּאַנג-דערן, ענטפערנען, ענטציעהען, ענטהאַלטען: הפורש מן התורה (מגיגה ט'); אל תפרוש מן הצבור (לכות פ"ג); פרש מתאוות העולם. (ב) זיך אבווענדען: הוא פורש ובוכה וכו' והן פורשין ובוכין וכו'. פרוש, ענטהאלטזאמער. ונקראו ביחוד בשם פרושים כת אתת בישראל (טעמס היו הסננים) שנבדלו ונפרשו בפרישות יתירה ואכלו חוליהן על טהרת הקודש, ומתנגדיהם נקראו צדוקים (לחם זה): אע"פ שצדוקים אנו מתיראים אנו מן הפרושים (יומא י"ט); בגדי עם הארץ מדרם לפרושים (מגיגה י"ח). ובגמ' נזכרו מיני פרושים הרבה: פרוש שבמי (סוטה כ"ג), לדעת החי יה"ש מל"י מוֹחֵס, האַלמונג, מיענע, קליידונג, אייסערער שיין, והכוונה שאין תוכו כבדו. ונו' עוד שם: פרוש קזאי, ובאדר"ן פל"ז פרוש מוקצאי, לדעת החי הג"ל מל"י מוֹחֵס, זייפצען, ופי' הנאנח ונאנק תמיד. ונו' עוד: פרוש מדוכיאי, ובאדר"ן שם: פרוש מכובאי, ובירושלמי (זרכות פ"ט): פרוש מה נכיה, ולדעת החכם הג"ל צ"ל מנוכיה (ובאדר"ן: מנוכאי). מוֹחֵס, דאס עהעלאַזע לעבען, מאַנכלעבען, ופי' הפרוש מן האשה (סמלון מנחת ט' חלק ח'). — פרישות (א) ענטהאלטזאמקייט. (ב) אבשיער: נשיקה של פרישות (טמו"ר ה').
 פָּרַש (א) ערקלאַרען, אויסלעגען: אמר בן עזאי אני אפרש (פיה פ"ח). (ב) אויס-דריקליך בעשטיממען. (ג) זיך אבוּאַנדערן. מפורש, אויסדריקליך, דייטליך, בעשטיממען: תנאי מפורש. פָּרַש בים, זיך אויף א. זעערייזע בעגעבען. פירוש, בעשטימונג (ז"ב כ"ג); ערקלאַרונג, קאַממענטאַציאָן, קאַממענטאַר: ואידך פירושא הוא (טנת ל"ח). פירוש המלות, וואַרטערקלאַרונג. — בפירוש, אויסדריקליך: שמעתי בפירוש (עלה פ"ח). מפרש או פרשן, קאַממענטאַטאָר. מפרשי ימים (ז"ר ע"ח), זעעפאָהרער. — הפריש, אבוּאַנדערן; אונטער-

כ"ו).
 דולים
 דת.
 ירוה
 עיניו.
 עירין
 חומס
 כרכן
 ארצוף
 נוסות
 (כ"ר
 ע"ו)
 ארה
 ר"ל
 קבלת
 יחוד.
 אאלע
 וקלין
 אפרק
 פרק
 גללע
 (כ"ק
 ורקה
 עד
 קים.
 דע:
 (ד)
 ארע
 (י'
 גען,
 ותי
 (י'
 ורג
 שח:

שיידען. הפרש, אונטערשיעד: ומה הפרש בין זה לזה (זילה ו').

פרשהי אבשיטט, קאפיטעל, אבזאטן (אין ד. ביבעל). פרשה פתוחה, פסקא

שהפרשה הבאה מתחלת בה בשורה שניה. פרשה סתומה פסקא שהפרשה הבאה מתחלת

בה באותה שורה. פרשת השבוע, וואַכענ-אַבשיטט, סידרא הנק' בתורה בכל שבוע.

— ארבע פרשיות, שם לארבע פרשיות שמוסיפין בקריאת התורה בשבתות על פרשת

השבוע, והן: פרשת שקלים (נסנת הסמוכה לאדר), פרשת זכור (נסנת הסמוכה לפורים),

פרשת פרה (לפני נסנת פרשת החודש) ופרשת החודש (נסנת הסמוכה לניסן). — פרשת

דרכים, וועגענשיידע, שיידעוועג. פריש (סוכה ל"ח), מין פרי הנק' ג"כ חבוש,

קוויטטע (ראה הונסניר ערך אספרנגל). *פרשא: דנקט פרשא (ז"ו פ'), נראה

שהוא לי מקרא: ופרשיו לא ידקנו, כרי-דישה ידוע; וי"ת את מחרשתו

ית פרשיה, וכן תירגם גם מלמד הבקר, ואין להכריע ממנו. פרשתכנא ראה פושטכנא.

(פרת) *פרת = פרש: חבורי אוכלין כמאן דמפרתי דמי (מולין ע"ג), פי'

כאלו נפרשו ונפרדו; אוכלא דאפרת הוא (זילה ז'). — פרתא, קאטא: ממסמס ליה

בפרתא (מולין י"ח). וכן בלי' סורי, פורתא בשרש פרא.

פרותיזמיאה (פסיקתא נחודס הסליטי) - προ-θεσμία, טערמין. פש בש' פוש.

(פשג) *פשג, עומטווישען: הות פשגא (ז"ר ע"ט).

(פשח) פשח, אבהויען: אילן שונפישח (סניעי' פ"ד).

(פשט) פשט (א) אויסטרעקקען: פשט העני את ידו (נסנת ז'). וע"ד

המליצה: הפוכק מעות לחתנו פושט לו את הרגל, כלומר אינו חייב לקיים. (ב) א. פראגע

לאזען: בתר דאיבעי ליה הדר פשטה. (ג) זיך פערברייטען: פשט המנהג. — פשט

אויסטרעקקען, אויסדעהנען, אויסגלייכען: פישוט ידים ורגלים; לפשט עקמומיות שבלב.

— הפשיט, אבסטראהויען: מושג מופשט, אבסטראקטער בעגריפף. מפשיט נבלות, אב-

דעקקער. דתפשט, זיך ענטקליידען; זיך אויס-דעהנען, פערברייטען: נתפשט המנהג, ושה"פ

התפשטות, התפשטות הגשמיות (זלי' חסידים), כיוי להתנשאות הנפש, זעעלענפערציקקונג.

פשט או *פשיטא (א) געראדע: קף פשוטה, הפך קף כפופה; פשוטי כלי עץ (כלים

פ"ז), כלים שאין להם בית קבול. (ב) איינפאך, ניכט צוזאמענגעזעצט: ד' דיומדין וד'

פשוטין (עירובין י"ז), ג' שליכט, געמיינ: שכל הפשוט; שנה פשוטה, שנה שאינה

מעוברת, ויאמר ג"כ בהפך בכור. (ד) דער איינ-פאכע זינג: פשוטו של מקרא; אין מקרא

יוצא מירי פשוטו. (ה) אינצווייפלהאפט: דבר הפשוט; מילתא דפשיטא. (ו) פערבריי-

טעט: המנהג פשוט במדינות אלו. (ז) פלענניג: י"ח פשוטים; *פשיטי דספרא (ז"ו י"ג).

פשיטות או פשיטות, איינפאכהייט. בפשיטות, איינפאך. — פשט, דער איינפאכע זינג,

הפירוש הפשוט, בהפך הדרש והפלפול. — פשטן, אוהב הפשט בפירוש המקרא ושונא

דרשות ופלפולים. *פשטא (א) שטרעמונג, לויף: נהרא גהרא, ופשטא (מולין י"ח). (ב) שם נגינה

מפסקת. *פשמונא (נסנת ק"י, וגי' הערוך: פסיטכא) מין עשב, ולדעת המשביר:

קוועקקענגראז. (פשך) *פושכא (סוכה ה') = טפח, א-

האנר ברייט, וכן תר' טפח.

(פשל) הפשיל, הערונטערלאסען, אויפ-האנגען: ואין מפשילין

לחוכו חבלים (ונגלה כ"ח), משלשלין; היתה קופתו מופשלת לאחוריו (ז"ק כ'), תלויה;

והצנועים מפשילין במקל לאחוריהם (נסנת כ"ט). פשלית (ע"ז ל"ח), פיאזלען, דאה פסיליא.

פ) פ) ל) פ) פ) ר) פ) המ) ד) ו) פ) הג) פ) פ) גע) פ) בע) פ) המ) פ) מש) פ) פ)

(פִּשְׁן) *פִּשְׁוּנָא (ירוס' כללים פ"ח), *πίσων*,
 ערבוע, מין קטנית.
 (פִּשְׁע) פִּשְׁעָנָה, זך אין דער ערפֿיללונג זיי-
 נער פֿעליכט איינער פֿאַהר-
 לאַססיגקייט שולדיג מאַכען. ושה"פ: פֿשיעה.
 (פִּשְׁפֿש) פִּשְׁפֿשָׁא (א) (נדס כ"ח), וואַנצע, וכן
 בל' ערבי. (ב) (מעיד פ"ג)
 פֿאַרטעקען. ראשי פֿשפֿשין (נדות פ"ח), ג"א
 ראשי פֿס פֿס ין, ראה זה. פֿשֿפֿש בֿש' פֿשש.
 (פִּשְׁק) *פִּוּשְׁקִנְצָא (ז"ג ע"ג), פֿי' הערוך
 עורב נקבה.
 (פִּשְׁר) פִּשְׁרָא (א) שמעלצען: מביאה אשה
 פֿך של שמן ומניחתו כנגד
 המדורה וכו' בשביל שיפֿשר (סנה"ע); מחייב
 ר"מ אפילו ופֿשרה (ז"ק כ"ח). (ב) לויא
 ווערדען: נוהן לתוכו [מים] כדי לדפֿשירן
 (סנה"ע פ"ח). פֿוּשֶׁר, לויא: מים פֿוּשֶׁרין; בימות
 הגשמים העולם כלו צונן ומעיינות פֿוּשֶׁרין
 (ז"ר ו'). — פִּשְׁרָה פֿערגלייכען. התפֿשר, זך
 פֿערגלייכען. פֿשֶׁר או פֿשרה, פֿערגלייך.
 *פִּשְׁרָא אין בו משום אסופי (קדושין ע"ג),
 פֿי' הערוך מים שאינן חיים, רע-
 גענבאך, זעה וכן: עקולי ופֿשוּרי (ע"ז ל"ד).
 (פִּשְׁש) פִּשְׁשָׁא = משמש, דורכזוכען, אונ-
 טערוזוכען: הוצרך לפֿשפֿש
 בעפר ובצורות (ילמדנו ויטג); יפֿשפֿש במעשיו
 (זרכות ט').
 פֿשֶׁשׁ, מין בגד עב בל' ערבי: דלית ברגלי
 פֿשוּש (איכס רנה וועסיות).
 (פִּשְׁת) פִּשְׁתָּן, פֿלאַנס; (בלשון הסוחרים)
 ליינוואנה. פֿשתני, אומן
 המתקן הפֿשתן.
 *פִּוּשְׁתְּכִנְא (נדס כ"ה וננד' רנה ט'), לאַס-
 טראַגער, פֿוּשְׁתְּך בל' פרסי
 משא שנושאים על הכתף.
 (פֿת) *פֿתִי, כמו אפתי (ראה שרש אחת),
 גענען: בפתי רמשא (ז"ר ו"ה).
 (פֿתא) פֿתאומי, פֿלאַמצליך.
 (פֿתה) *פֿוּתִיא, ברייטע. ומוזה: פֿתוי הראש
 (זרכות כ"ח), אדם שראשו

רחב ביותר. ולדעת המוספי הוא מל"י *πατέω*
 טרעמען. ופי' שראשו מעוך.
 (פֿתח) פֿתַח, אַפֿפֿנען; בענינען, אנפֿאנגען
 (א. רעדע): פֿתח ר' פֿלוני;
 פֿתח בכד ומיים בחבית. ובטוי מליצי: אל'
 יפֿתח אדם פֿיו לשטן (זרכות י"ט), יאַמֿר כֿן
 כשאדם מזכיר רעה על עצמו. — התפֿתח,
 זך ענטוויקקעלן. ושה"פ: התפֿתחות. —
 פֿתחה, איינגאנג, איינלייטונג (אין א. בוכע).
 פֿתחון פֿה (א) = טענה: אין לו שום פֿתחון
 פֿה עליי. (ב) = מקום זסבה לטענה או
 לערער או להתנצלות: שלא ליתן פֿתחון
 פֿה לבעל דין לחלוק; מכאן פֿתחון פֿה למינים
 לומר וכו' (סנו"ר י"ג); והן פֿתחון פֿה למיחלים;
 לד' (תפלת ר"ה). — פֿוּתַח, אַפֿפֿנען, רוים:
 פֿוּתַח טפח (חסלות פ"ג).
 מִפֿתַח (זרכות: מפתחות), שליססעל; אינ-
 האלשספֿערצייכנים. עצם המפֿתח,
 שליססעלביין. — פֿוּתַחַת, שלאָס: העביר
 את הנגר ואת הפֿותחות (מעיד ל').
 פֿתַחַת, שם נקודה [-] ומכטאו כמכטא אות
 a בלשון רומי; וקצת המדקדקים קראו
 כן לנקודה [-]. — פֿתַחַת קטן, שם נקודה
 [-] אצל קצת המדקדקים. פֿתַחַת, מנוקד
 בפתח: ה"א פֿתוחה.
 (פֿתי) *פֿתִיא, שאַפֿפֿאיימער: פֿתִיא אוכמא
 (ונגלס י"ד); לכריא דפֿתִיא (ז"ג)
 ק"ח, פֿירש"י לכריית באר. פֿוּתִיא בֿש' פֿתה.
 (פֿתך) פֿתַך, פֿערמישען: נטל הקב"ה אש
 ומים ופֿתכן זה בזה (ז"ר ד').
 וכן בל' סורי.
 *פֿתַכֿא, *fascis*, בונה, בינדעל: פֿתכא
 דאופי (ז"ג ל'); ומוזה: חומרות
 פֿתכיותא (קדושין ט'), קשרים וצורות
 שנושאים לרפואה או לשמירה מהמזיקין, ראש
 חומרא. ואולי פֿתכיותא כמו פֿתֿקִיתא,
 צעטטעלכען, שנהגו לנשוא גם פֿתקאות
 לשמירה, כמו: רמי חומרא תלי פֿתקא ותלי
 קמיעא (קדושין ע"ג).

ען:
 לב:
 זט,
 זב-
 ים-
 ז"פ
 ז"ט,
 ינג.
 זה,
 לים
 זך,
 זד'
 ין:
 ינה
 ינג-
 זרא
 זט:
 יי-
 זינג:
 זוח,
 זנג-
 זנא
 זרא
 זנה
 זב:
 זג:
 זא
 זרא
 זנה
 זב:
 זג:
 זא
 זרא
 זנה
 זב:
 זג:
 זא
 זרא
 זנה
 זב:
 זג:
 זא

פתל) פתילה (טנת כ'), דאָנט. פתילת
 המדבר (טס), מפרש בגמ'
 שברא, ראה זה.
 פתם) פיתום: בעל אוב זה פיתום (סנהד'
 ס"ה), πῖθω, מין רוח רעה.
 פתפות בשרש פתת.
 פתק) פתק (= פתח) א) אבלאססען
 (וואססער): פותקין מים לגינה
 (טנת י"ח); פותקין ביבותיהם (ז"ק ו'); אתה
 מפתק הנהרות שלהן (ז"ר כ"ה). ב) ווערפֿען;
 שקל קלא פתק ביה (פסחים ס').

פתקא, πῖττάκιον, בלאַטשטעקן, צעטפּעל:
 גטל כ"ב אלף פתקין (ירוש' סנהד'
 פ"ה). ב) דכולי פתקא (חולין ל"ה) כמו פתקא,
 טהאל.
 פתר) פתר (זיירוסלמי), כמו פֿרש, ער-
 קלאַרען, אויסלעגען.
 פתורא, טיש. פתוראה (חולין כ"ד), וועכסלער.
 פתת) פתת, בראַד. פת שחרית, פֿריה-
 שטיק. — פֿתית (זככות ל"ט),
 בראַקקען. ונמצא בטוי מליצי: פתפותי ביצים
 יש כאן (טה"ט רנה, סנוכוי); פתפותי ביצים
 היו שם (ירוש' סנהד' פ"ה), פ"י ערבוב דברים.

אות צ

צאה) צואי, שמוטציג: מלובן ולא צואי
 (חולין קל"ה).
 צאן) צאן ברזל א) שם לנכסים שהכניסה
 האישה לבעלה בכתובתה
 ואחריותיהם על הבעל שאם פחתו פחתו לו
 ואם הותירו הותירו לו: הכניסה לו עבדי מלוג
 ועבדי צאן ברזל (ינמות ס"ו). ב) אין מקבלין
 צאן ברזל מישראל (ז"מ ע'), ר"ל עיסקא
 של שותפות למחצית שכר באופן שכל אחיות
 הנכסים על המקבל.
 צב) ציב, פֿאדען: אלו לציבים ולעונות
 (ו"ר י"ז); בציב היוצא ממנו
 (חולין קכ"ד), פ"י ציצין של בשר הנשארם
 על עור הבהמה.
 ציבא, שפאן, האַלץ: ז' ציבי מו' כשורי
 (טנת ס"ז), כמו שיבא מכשורא
 (סנהד' ז'), דרא ציבי (טענית כ"ג); משום
 צבייתא (חולין ק"ה), פ"י מפני הקיסמין.
 מצוביתא (טנת ק"ה), ראה קירוס.
 צבא) צבא, וואַללען.
 צבה) צביון, וויללען; לצביונן גבראו (חולין
 ס'); ארץ שצביוני בה (זככות
 קי"ה), ותרי ואבן שלמה רצונו — צביוניה.

צאבה (שָׁבָא), Sabäismus, עבודת
 הכוכבים; ונקראה כן יען השבאים
 היו הראשונים בעבודת הכוכבים. ונקראו עובדי
 הכוכבים: צביים או אנשי צאבה.
 צבח) צבחר = מעט. בית הצביטה בשם בית.
 צבע) צָבַע פֿאַרבען. צבוע א) געפֿאַרבעט,
 בויט. ב) הייכלער: הצבועין
 שמעשיהן כמעשה זמרי ומבקשין שכר כפנחס
 (סוטה כ"ג). ג) צבוע זהו אפא (ז"ק ט"ו),
 מין נחש בעל צבעים רבים, ולדעת בעל
 תוה"א ובעל תוה"ט הוא חנה; הצבוע
 הזה זכו' ויש בו שש"ה גוונין (ז"ר ז'), וי"מ
 זה על השווס. צביעות, הייכעלייא. — צָבַע,
 פֿאַרבען; פֿאַרבעשטאַפֿן. צָבַע (ז"ב י"ח),
 פֿאַרבער. בגדי צבעונין. (טנת ס"ד), בגדים
 צבועים. בית הצביעה בשם בית.
 הצביע: הממונה אומר להם הצביעו (יומא
 כ"ג), מפרש בגמ': הוציאו
 אצבעותיכם, והיה מין גורל; ובתרי שני
 יתורגם הפיל פור — צבע פייסא. אצבע
 באות א'. אצבעי: ננס לא ישא ננסת שמא
 יצא מהם אצבעי (זככות מ"ה, וגי' הערוך:

אוצנתא), אדם קטן ביותר.
 (צבר) צבור א) הוי"פע: צבורי פירות צבורי מעות (ז"ע כ"ד). ב) געמיינ- דע: צרכי צבור; התפלל בצבור, ר"ל בבית הכנסת.
 ציבריה, eibaria, נאהרונגסמיטטעל, שפיי- זען: מיני ציבריה (פסיקתא י"ו).
 (צבת) *צבת, פאָרבערייטען: צביתו ליה זוודתא (כ"ס י"ז); דאיצבת ליה נהמא (חולין ס').
 צָבֵת, צאנגע: צבת של עץ (עירובין ק"ד).
 *צבתא, א. אַרש באסט: בחבלא דצבתא (מניד פ"ג); לא ניהדק אינש צבתא אפומא דכוזינתא (סנה קל"ט).
 (צד) צדי, שם לאות הי"ח מאותיות א"ב; אולי ע"ש צורתו הדומ' למצודה.
 (צדא) *צדא, אנגסט האבען: וצדי להון מקמי חיותא (יוט' נככות פ"ח); דהוא חשוכא וצדי לי (וי"ר י"ג).
 (צדד) צידד א) דיע זייטע אירגענדוואָהין ריכטען, זייטוואַרטס ריכטען: מצדד ידו למטה (יונא כ"ה), פי' מטה צד ידו למטה; דמצדד אצדודי (יונא ל"ז), מטה אל הצד. ב) איינפאססען, צו רעכט לעגען: המצדד את האבן [בבבנין] (סנה ק"ג).
 צד (נכזי: צדדים) א) זייטע. ב) פארטיי: שני הצדדים, ביידע פארטייען, ביידע קאָנטראהענטען; צד שכנגדו, געגענפארטיי. ג) הינזיכט, געזיכטספונקט, פונקט: בצד מה, אין געוויססער הינזיכט, געוויססערמאסען; הצד השווה, דער פונקט, אין וועלכעס צווייא דינגע איבעראיינשטיממען. ד) אַרט: על צד היותר טוב. מן הצד, אויף דער זייטע, זייט- וואַרטס. מצד, פּאָן זייטען, פּאָן א. געזיכטס- פונקטע אויס, אין וויעפּעען: האדם נקרא מדבר מצד היות לו כשרון הדבור והשכל. [קרוב] מצד האב, פּאָטערליכערזייטס. מצדי, מיינערזייטס, מיינעטוועגען. צדדי, זייטענ- געבענ- . לצדדין, אויף דען זייטען: כלב שוטה מהלך לצדדין, ר"ל בצדי הדרך.

(צדע) צדע או *צידעא, שלאָפע. בת צידעא (סנה פ'). צדי הצידעא.
 (צדק) צדיק, לנגקה צדקה, ולרבות צדקניות. ועל המעט לזכר צדקן: גבר צדקן (סנה ק"ו), פּראָמס. והחסידים יכנו לרבותיהם „צדיקים“. — צודק, גערעכט, ריכטיג: טענה או דעה צודקת. — צדק א) גערעכטיגקייט, רעכט: בצדק, מיט רעכט. ב) שם כוכב חזר, יופיטער. צדקה א) אלמאָזען: עני המתפרנס מן הצדקה. ב) טוגענד. — צדוק הרין, אנערקענונג דער גערעכטיגקייט דעס נאָטמליכען געריכטעס, והוא שם תפלה ידועה שאומרים על מת להצדיק דין שמים. צדוקים. שם כת ידועה בישראל בסוף זמן בית שני, שהכחישו בתורה שבע"ס, ונקראו ע"ש צדוק הכהן, שבני בניו שמשו בכהונה גדולה בבית שני עד זמן אנטיוכוס. איפּיפּנים, אשר אז כיהן מינילאוס, אשר לא ממשפחת צדוק, וגם אחרי כן נסבה הכהונה הגדולה לחשמונאים אשר רחקו גם המה מבית צדוק; אמנם אשר דבקו באהבתם ואמונתם אחר בית צדוק היו לכת בפ"ע. ויהי כאשר החלו הפרושים לחדש חידושיהם בדת, ויהיו הצדוקים—הראשונים שהתנגדו להם. ולאנדה סיפור אחר בזה (כאס אדר"ן פ"ה). צדרווי, צדרווייטא, ראה צדרווי, צרדייטא.
 (צהב) צהב או הצהיב, פּאַרביג, גאַלדגעלב ווערדען: צהבו פניו (חולין ז'). מאימתי התורים כשרים משיצהיבו (חולין כ"ג). — צהוב א) גאַלדגעלב, בלאַנד; פּאַרביג: פניך צהובים (נדרים נ"ט). ב) לב' כלבים שהיו בעדר אחר והיו צהובים זה לזה (סנהד' ק"ה), פי' בכעס ואיבה. וקרוב לענין זה: היוצא במטה רבים מצהיבין עליו (מ"ק כ"ד), פי' מצטערים, ותרי' וכעסתה צרתה ומצהבא לה צרתה. והשם: שהצהיבה מביאה למיתה (ילקוט איכה), פי' צער.
 (צהר) *ציהרא = לבנונית: דהוה קליף- ציהריה (בילס י"ד).
 (צוא) *צוא, פּערדאָרט ווערדען: וצוא

ועל:
 פנסר
 קתא,
 ער-
 לער.
 זריה-
 י"ט),
 יצים
 יצים
 רים.
 בודת
 באים
 וכדי
 בית.
 דבט,
 זועין
 צנחס
 י"ו),
 בעל
 זבוע
 וי"ם
 בע'
 י'
 גדים
 יונא
 ציאו
 שני
 צבע
 צמא
 דוך:

דיקלא (פסחים ק"ה). צואר בש' צור.
 (צוה) צוה. זיינען לעטצען וויללען ער-
 קלארען: מצוה מחמת מיתה.
 צוה. טעסטאמענט: צואת שכיב-מרע. —
 צווי, געבאט; בעפעהלספארם, אימפעראטיוו
 (גראמ.). — בר-מצוה, כנוי לנער מבן י"ג
 שנה ומעלה שהוא הייב במצות. מת-מצוה,
 מת הנמצא בחוץ שאין לו קוברין.
 (צוה) *צווח א) רופען: צווח רבי לכל
 דבנן ולא צווח לב"ק (י"ד
 כ"ח). ב) גענען: בערבא צווחין לתרגולא
 סכויא (ז"ר כ"ה). ג) שמערך עמפֿינדען:
 וצווחי מהנהו קרטופני (ז"ק פ"ו). ובהפעיל:
 וקמצווחי ליה (סנה ל"ג), שמערין מאמען.
 (צוה) צוה, אויף דעם וואססער הערומשווימ-
 מען: חבית שצפה בנהר (ז"ר כ"ד);
 שמן שצף ע"ג יין (סנה ס'), אָבענאויף ליענען.
 (צור) צור, בילדען: הצר צורה בכלי (סנה
 ע"ה). — ציר א) בילדען, מאלען, מיט
 בילדווערקען אָדער מוסטערן פֿערזעהען: סדינין
 המצויירין (סוכה י'). ב) שילדערן, בע-
 שרייבען. ג) זיך פֿאַרשטעללען, דענקען: לא
 יצויר, עס איזט אונדענקבאר. צויר, דאס מא-
 לען; געמאַלדע, שילדערונג; פֿאַרשטעללונג.
 צורה א) בילד, פֿיגור, פֿאַרם, געשטאלט:
 צורת אדם (כיימו' ז'). ב) והפילוסופים
 יקראו צורה לעצמות הדבר אשר בה הוא מה
 שהוא, כנפש השכלית באדם (ראש חומר
 ולוגה נסרס חומר); וקראוה ג"כ צורה הטבעית
 או המינית, בהפך הצורה המלאכתית, שהיא
 הצורה במובן הפשוט (ראש מו"כ ח"א פ"ה).
 צורות נבדלות, אידען אלס זעלב-
 שטאַנדיגע עקסיסטענצען. לפי דעת אפלטון
 יהיו הסוגים והמינים עומדים בעצמם ונמצאים
 חוץ לשכל. ומעמו, שאהר שהידועה היא רק
 בסוג (נכלל), א"כ אסילא היו הסוגים במציאות
 איך היה אפשר ידיעה. — אנשים של צורה
 (מ"ק ט'), געבילדעטע מענישען, אנישים
 חכמים. צורת ראש, ברוסטבילד.
 צואר, ענינו ידוע. ובטוי מליצוי: עלי ועל

צוארי, אויף מינע פֿעראנטוואַרטונג: נוח
 עלי ועל צוארי (פסחים ט').
 *צוורנא, שאַאַר: ומפיק מינן צוורני צוורני
 (קדושין ע"ג). — צוורניתא קא
 בעית למיכל (סנה קל"ז, וגי' סערוך: צוורניתא),
 פי' סעודת הבראה שאוכלין בקיבוץ וחברה.
 (צות) צוֹת או *צוֹתא, געזעללשאַפֿט: לא
 נברא כל העולם אלא לצוות
 לזה (סנה ל'); בצוותא דאמיה נוחא ליה
 (עירובין פ"ג).
 (צוחה) צחצה, זיבערן, אויסשפילען: כרי
 לצחצהו (כ"ס ל"ג), תר'
 מרקו הרמחים צחצהו מורנייתא. והשם: צחצהו
 חרבות (סוטה ו"ג), גלאַנץ. צחצוחים, אויס-
 שפילוכט: לפי שא"א לה בלא צחצוהי זבה
 (כדס כ"ד); לפי שא"א למי האף בלא צחצוהי
 הרוק (סס כ"ד). — צח, קלאר, הייטער: אויר צח.
 (צוהן) צחנה, בלשון ערבי מין תבשיל של
 דגים קטנים, ובירושלמי (כדרי'
 פ"ו): תמן קרינן למרייתא צחנה; הנודרמן
 הצחנה אסור בטוית טרופה (כדריס כ"ה).
 צחצה בשרש צחח.
 (צחר) צחור (נצכות ל"ה), לבן ביותר, וכן
 בלי ערבי.
 (צין) ציין (מ"ק ז'), בעצייכנען. מצויין, אויס-
 געצייכנעט. הצצויין זיך אויסצייכנען.
 (צייץ) צייץ, פֿאַזער: אלו הן צייץ המעכבין
 את המילה (סנה קל"ו). חידודים
 שגשארן מעורר הערלה. מצויין, מיט ציצית
 פֿערזעהען: סדינין מצויצין (סנה כ"ה).
 *צייץ, שריזען, צווישטערן: שזעתייה דצייץ
 (כדס ו"ג); קל צפרין מצייצין (וי"ר י"ח).
 (ציק) ציקן (פסחים פ"ה), קניקקע.
 (ציר) ציר, פֿאַל: ציר הדרומי; ציר הצפוני.
 דאָה ג"כ שרש צר.
 (ציות) *אציות או ציות, צוהאַרען, בעפֿאַל-
 גען: לא תצתו ליה (עירובין
 כ"ט); ציית דינא.
 (צל) *צלל, פֿעלל: ערסא דצלל (כדריס
 כ"ו). מטה מחופה בעור.

(צלא) *צלא בעטען. צלותא, געבעט. בתולה
 צלייניג (סוטס כ"ג), המתפללת
 הרבה. — אצלי, נייגען. ומוה: יצול (כלים
 כ"ח), פפלוגשטירצע.
 (צלב) צלב, הענקען: אני הירגו אני צולבו
 (סנו"ר ט'). צליבה (גיטין ע'),
 גאלגען. צלב (א) קייין. (ב) קייצער, שם
 מטבע, ונהגו לכתוב בר"ת: צל. נוסעי-
 הצלב, קרייצפאהרער.
 (צלה) צל-קדרה, געשמארטעס פלייש.
 (צלח) *אצלה, שפאלטען; מצלחי ציבי (סנת
 קי"ט), וכן תר' בקע. צילחתא
 (סנת ל'), כאב חצי הראש, Migraine. —
 הצלחה, דאס געלינגען, דער ערפאלג; גליק.
 (צלל) צלל, אונטערטויכען: צללת במים
 אדירים והעלית חרם בידך
 (צ"ק ל"ח). צלול (אייגענטל. אנגעשטאנ-
 דען, דאהער) לויטער, קלאר: מים צלולים;
 דעת צלולה, קלארער פערשטאנד, געזונדע
 זינע. — ציל, לויטער. צילותא, לויטערקייט.
 צל, בכנים צלו או צלתו, שאטטען: אילן
 שצילתו מזובה מחמתו (סוכס ט').
 צלצל, קלינגעלן, läuten. צלצול (א) קלאנג.
 (ב) (סנת ס"ג) א. ארט גירשעל.
 *צלוליבא (סנת כ"ח), שם אילן ידוע
 (סדומס לקיקיון) שצילו מזובה.
 (צלם) *צלם, בילדען, מאלען: לצלמי
 גירי (צ"ו ס').
 צלמונה: תשלג בצלמן השלג הוא צלמונה
 שלהן (פסיקתא דר"כ עטר תעטר),
 מל"י $\epsilon\mu\omega\lambda\eta\zeta$, אייפערזוכט עררעגענד, ופי'
 השלג הוא תשוקתם שהם משתוקקים לו.
 (צלע) צלע, זייטע (געצאמ). — *צלעא,
 לעדערהאנדלעך; בשוקא דצלעי
 (נדרים כ"ו), מוכרי עורות. ראה ירש צל.
 (צלף) הצלף, שלאגען: ולא היה מתכוין
 להוות וכו' אלא כמצלף
 (יומא כ"ג), ותר' ארבעים יכנו ארבעין יצלף.
 צלף (מעטרת ס"ד), קאפפערנשטרוך.
 *צלופחא (ע"ז ל"ט, וגי' סערוך: צלופחא)

אאל, מין דג. צלצל בשרש צלל.
 (צלק) *צלק (= צלח), שפאלטען; דצלקיה
 צלוקי (חולין קכ"ד). — צלקת
 (נגעים פ"ט), נארבע, וכן ת"י ציבת.
 (צמח) צמח (א) פפלאנצע. (ב) בלאזע,
 בלאטשער: עלו בו צמחים
 (צ"ק פ"ג); העלתה צמחים (חולין נ"ח). (ג)
 שופפע: דהוו ביה צמחי (ע"ז ל"ט), קשקשים
 קשנים. — הצומח, דאס פפלאנצענרייך. נפש
 הצומח, דיע וועגעטאבילישע זעעלע. —
 צמח (צכורות נ"ד), מ'מ' גמ': שאזניו קטנות.
 (צמל) צמל (נדה נ"ז), איבעררייפצ פייגע.
 (צמם) צמם (צכורות נ"ד), כרמ' שם:
 שאזניו דומות לספוג.
 צמצם (א) גענוי אבמעסען אדער אבשאצ-
 צען, גענוי זיין: א"א לצמצם; צמצם
 בהוצאות. (ב) צוזאמענציעהען, צוזאמענ-
 דראנגען: צמצמן בין שני בדי ארון (צ"ר ס');
 צמצם עצמו, זיך צוזאמענציעהען, איינ-
 שראנקען. (ג) פערשלייערן: וצמצמה פניה
 (צ"ר נ"ה). ומוה שםו צמ'ה שליוער. צמצום,
 גענויאיגקייט. והמקובלים יקראו כן להתכנסות
 האלהים בלתי בעל תכלית בעולם הגשמי
 המוגבל במקום, זעלבסטקאנצאצאן.
 מצומצם או בצמצום, גענוי, קנאפ.
 (צמק) הצמק, איינטראקקען: מצמק
 ויפה לו (סנת ל"ז). צמק,
 איינגעשרומפצט.
 (צמר) צמר גפן (כלאים פ"ז), בויהוואללע.
 צמר (כלים פכ"ט), וואלל-
 האנדלעך. צמרי, וואלליג.
 *צימרא (פסחים כ"ה), ווארמע. צמירחא
 (צ"ו פ"ה) או אשתא צמירחא (ע"ז
 כ"ח), פיעכער (ראס ערוך).
 צמרמורת. פראשטעלן, שוידערן: וכמין
 צמרמורת אוהזין אותה (נדה
 ס"ג), וקרויב ללשון: סזה מפחדך בשרי.
 (צמת) צמת (א) אייגעצאגען ווערדען.
 צמתה ידו (צ"ק פ"ה). (ב)

ניחו :
 צוורני
 ותא קא
 דניתא,
 וחברה.
 צמט: לא
 לצוות
 זא ליה
 ען: כרי
 תי'
 צחצוח:
 א, אויס-
 דהי זיבה
 צחצוחו
 וזיר צח.
 זיל של
 זי (כדרי'
 בוודר סן
 ס כ"ח).
 חר, וכן
 אויס-
 זייכען.
 מעכבין
 חידודים
 ציצית
 "ס).
 דציין
 כ"ח).
 ד.
 זצפוני.
 עפאל-
 עירוכין
 (כדריס)

צפצפה (סוכה ל"ד) , פאפפעלוויידע , זכן בל' ערבי.

(צפר) צָפַר, בל' ערבי פלעכטען , ובל"י געפלאַכטענעס , *στειρα* , ומוה: הקופה משיעשה שני צפירות לרוחב שלה(כלים פ"ו), פ"י שיעשה ב' שורות בקליעה. *צפר, פפייפען, צישען: כד אנא צפר (ירוש' סנהד' פ"ו).

צפיר-נפיש, הערצעגענעד: הכהו על צפיר נפשו (צ"ק ל) מל"י *σφαίρα* קריין.

צפורת כרמים (מולין ס"ה), מין חגב. — צפור-הפשחה (תוס"ט), האַנפלינג, מין צפור.

*צפרא = בָּקָר.

*צפורי, *στειρα* , שטריק: כצפורי בפי ושט (מ"ק כ"ט). ראה פעל צפר.

צפורן א) נאגעל, קלויע; נשל צפורניו, דיע נאגעל בעשניידען. ב) רייכערקלויע: הצרי והצפורן (כרימות ו'), מין בושם כתבנית צפורן. ציפתא בשרש צף.

(צצל) *ציצלא או צלצלא, מין יונה: ביעתא דציצלא (טבת פ' וסנהד' ק').

*צוצלא (ירוש' פסחים פ"י), מין חגורה, ראה צלצול (צטרס ללל).

(צצת) *צוציתא א) זנב: ההוא עכברא וכו' נקטיה בצוציתא(גילס ל"ה). ב) צוציתא דנורא(צ"צ ע"ג), קו של אש.

(צק) ציקי קדירה, שם כללי לכל מה שנותנין לתוך הקדירה להיטיב טעם התבשיל, כבשמים וכדומה: סאתים יין לציקי קדירה (כתובות ס"ה); לבת מלך שהריחה ציקי קדירה (פסחים כ"ו).

(צר) ציר, פישלאקקע: דג טמא צירו אסור (מכונות פ"י).

*ציריא (נדס כ"ג) = סירה, אויגאפפעל. צירן, אנגעגריפפען, פערדאָרבען (פאָן דען אויגען): עיניו צירניות (צכורות מ"ד), ועיני לאה רכות ת"י ועיני לאה הוון צירניות; וכן נקרא בעל עינים משחתות: הצירין(צכורות סס).

(צרא) *צרא, צערדייסען, שפאלטען: מצטרי זיקי (טבת קנ"ד). צרא, ריסס, שפאלטע: חייטין כיון דאית בהו ציריא (פסחים מ'), פ"י בקעים. ומוה.

צירי, שם נקודה [-] ומבטאו כמבטא אות e בל"ר. צרוי, מנוקד בצירוי: ב"ח צרויה. (צרב) *צורבא, Zaurwa, בל' פרסי זקן: צורבא מרבנן (מנלה כ"ז).

(צרד) צריד, *erudus*, טראַקקען: יאכל צריד (מעשר שני פ"ג). ומענין זה: היה קולו דק או צרוד (כ"ה כ"ז), *raud* היזער.

*צרדא א) שם עוף טהור: צרדא שרי (מולין ס"ג). ב) האַנק: בצרדא בר זווי (כתובות מ'). צרדויי (כ"ג כ"ה) או צרדייתא (סס), בגדי קנבוס.

צרדה א) : אצבע צרדה (ונכמות ל"ה), מיט-טעלפלינגער. ב) אחדה ליה רוח צרדה (פסחים ק"ה); דקשה לרוח צרדה (מולין ק"ה), מין רוח רע או חולי.

(צרה) *צירחא דלבא (גיטין ס"ט), פ"י הערוך כאב הלב. ציריא בשרש צר.

(צרך) צרך, פעל בלתי-שלם המשמש על הרוב על דרך שם-תאר: אני,

אתה, הוא צריך לאותו דבר; אין צריך לומר. ויותר יש לו תכונת פעל בכניני נפעל והפעל: הנצרך לבריות; הנצרך לנקביו (והנינוכי נפעלו: נצרך — יכול לזוז נחזור סאיט או הדנה, כמו אני כלך לדנך זה, או דנך זה כלך לי, והמוזן אחר); הוצרך לומר. וגם בהפעיל: אל תצריכני לידי מתנת ב"ו. ובהתפעל במקום נפעל: אם אצטרך לו; לכשיצטרך. אמנם נמצא לפעמים משמש ע"ד פעל שלם: הוא פורש ובוכה וכו' והן פורשין ובוכין שְׁצָרְכוּ לַכֶּךָ (ירוש' יונא פ"ה); צָרְכוּ חכמים ליתן להם סימן (סס דמאי פ"ג). — צָרְךָ , בעדארף, בע-

דידפנים, אַנגעלעגענהייט: צרכי ב"י מרובים; עסק בצרכי צבור. שאל צרכיו, אום דען אונטערהאלט בעטען. עשה צרכיו, דיע

נאָטהורשט פֿערריכטען. כל צרכו, גאַנצליך, פֿאַללקאַממען : נתבשל כל צרכו. אין מן הצורך, עם איזט ניכט נאָטהווענדיג. הצטרכות, בעדאָרף.

(צָרַם) שניידען, אבשניידען: הצורם און בכור (גיטין ע"ד); צרם באזנו (ז"ק ל'). וכן בל' ערבי. צ'ון בש' צר.

(צָרַף) א (וועכסעלן (איינע מינצע): מצרפין שקלים להרכונות (סקלי' פ"ג); כמות שהשלחני וכו' מצרף (מעטק סני

פ"ד); אחד מצרף דינר ואוכל ואחד מצרף דינר ומניחו (ספרי דברים פסקא ע"ח). ב) האַרטען, פֿעסטגיגען : המוליך את הספינה לים הגדול לצרפה המוציא מסמר לגשמים לצרפו

(עכטירין פ"ס); כ"ה מאימתי מקבלין טומאה משיצרפו בכבשן (כלים פ"ד). ראה שרש צפד.

ג) פֿערבינדען : מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה; פרוטה ופרוטה מצטרפות לחשבון גדול (ז"ז ע'). — הצטרף, זיך פֿערבינדען;

זיך צו עטוואס פֿערהאלטען, זיך וואַרויף בע-ציעהען. מצטרף, רעלאטיוו. שם מצטרף, שם הנאמר בצירוף לדבר אחר, כמו אדון, עבד, שכל אחד הוא מה שהוא רק בצירוף אל

האחר, ואם אין עבד אין אדון, וכן בהפך. צירוף, פֿערבינדונג; בעציעהונג. בצירוף... אין פֿערבינדונג מיט... צירופים או צירופי שמות, היא סידור אותיות המלות בספרי

הקודש באופן מיוחד, כדרך שהשתמשו בו המקובלים ובעלי הסודות לבנות מהן "שמות" במובן: כל התורה כולה היא שמותיו של הקב"ה. ראה מו"ג ח"א פס"א.

מְצַרְף נְחֻשֶׁת (כתובות ע"ז), קופפֿערשמיעד. צרף א) בינוענהיטטע: העושה סוכתו כעין

צירף (סוכה י"ט); צירפתי דאורבני (סס י"ג). ב) מחפורת של צרף (כתובות ע"ט), ע"פ הערוך: אלוין.

(צָרַץ) צרצור א) = צלצל, גריללע: צרצור הזה יש לו ד' כנפים וד' הגלים (מולין ס"ס), וכן בל' ערבי צרצר. ב) צרצור או *צרצרא, מין עוף המתקשט בנוצות אחרים ומתנהג בצביעות: כהדין צרצורא עבד (ז"ר ל"ג, עיני סס); כהדא צרצרא המתגלגלה בדילה ובלא דילה (אסתר רבה, גס וסתי), ונקרא ג"כ בת-קבריא. ג) המערה מן הצרצור (נקולות פ"ג), כלי חרש העשוי להחזיק בו יין.

צָרַר, איינבינדען, פֿערפֿאַקען : ציור וחתום; נצור הדם [בחבלה] (סנת ק"ו), מיט בלוט אונטערלוויפֿען. צָרַר, בינדעל, פֿאַקק.

הָצַר לאיש, ימדן פלאגען, קוואַלען: מעשה באשה אחת שהיה בנה מיצר לה וכו' (ז"ק פ'). ויש מיצר כמו מצטער:

ומצאו ר"ע מיצר (ר"ה כ"ה). ועוד על ענין אחר: מיצר עבדא (ז"ז קכ"ז), דער ארמע (עלענדע) קנעכט. — צַר, ענגע, שמאַל. מיצר והולך, איממער ענגער אָדער שמאַלער ווערדענד. צר-עין (סנת ק"ח), מיסגינסטיגער. צרות-עין (ערכין י"ו), מיסגונסט. — מִצַר, ענגפּאַס. מִצַרְרָרְרִי, ערדענגע. מִצַרְרִים, מעערענגע. צרור (קולו דק לו לרוב), ראה צרוד. (צַתַר) צַתַרִי (סנת קכ"ח), satureia, סאַטוריי, מין עשב עז הרייה וכן בל' ערבי.

צוּתַרַא, σαθρός, שוואך: מן קומי הדין צוּתַרַא את קאים (איכה רנה סיו לריה).

צָרַר, א) בינוענהיטטע: העושה סוכתו כעין

צָרַר, א) בינוענהיטטע: העושה סוכתו כעין

צָרַר, א) בינוענהיטטע: העושה סוכתו כעין

צָרַר, א) בינוענהיטטע: העושה סוכתו כעין

צָרַר, א) בינוענהיטטע: העושה סוכתו כעין

אות ק

(קא) *קא, הברה נוספת בפעלים בלי הוראה מיוחדת: קא משמע לן. ובא לרוב בחיבור עם המלה: מאי קאמר. (קאא) *קאי, שטעהען: וקאי אחד כרעא

(נרכות ז'); תנא אהיבא קאי (סס ז'), זיך בעציעהען. תיקו = תעמוד, נאמר בדבר הנשאר בספק ובלא הכרע. אוקי = העמיד: אביי מוקי לה.

קא, הברה נוספת בפעלים בלי הוראה מיוחדת: קא משמע לן. ובא לרוב בחיבור עם המלה: מאי קאמר. (קאא) *קאי, שטעהען: וקאי אחד כרעא

קא, הברה נוספת בפעלים בלי הוראה מיוחדת: קא משמע לן. ובא לרוב בחיבור עם המלה: מאי קאמר. (קאא) *קאי, שטעהען: וקאי אחד כרעא

(קבה) קב (א) שם מדה כמו בל"מ, והוא אחד ממששה בסאה והלוג רביעית ממנו, וקב הירושלמי היה גדול חומש מקב שבתורה. קביים = שני קבים; משנת ראבי"ק ונקי (עירונין ס"ג), פ"י מעט אבל נקי; רוצה אשה בקב ותפלות מש' קבין ופרישות; עשרה קבין שיהיה. (ב) שמעלצ'סום: הקיטע יוצא בקב שלו (סנת ס"ה); בעלי קבין (תנייני ג'). ומזה: המקבה את שוקו, פ"י שעושה קב לשוקו להתראות כקיטע. (ג) הקב שלה (כלים פ"ה), ר"ל פי הקרן.

קָבָה (א) דער פֿיערע מאַנען דער וויעדער-קיענדען טהיערע, ראָדען. (ב) לאַב, חלב הנמצא בקיבה: העמיד גבינה בקיבה.

קובה, כמו בל"מ, שלא־אנעמאך, בעשטשע־שלאַג, וכן בל' ערבי אלקבה *Alkaba*: ותקן להם קובות וכו' והושב בהן נשים (אדר"ן פ"ה); ועל בתו לישב בקובה של זונות (ע"ז י"ז).

(קבט) קבוט, *κωβωτός*, קאסטען: קבוטין של מוריים (ירוש' תרומות פ"י). ומזה: קבטר (סס ע"ז פ"ג), אומן העושה קבוטים.

קובטיות (ירוש' פסחים פ"ג), פ"י המפרשים מי עשבים שמפררים בהם פירווי לחם. קוביטון ראה אקוביטון. קובטרא (ירוש' סנה' פ"ו), שם תכשיט הניתן על המצח.

(קבי) קוביא, *κωβεία*, ווירפֿעלשפיעל: המשחק בקוביא (ר"ס כ"ג). קוביוסטוס (מוליך ל"ה), *κωβευστῆς*, ווירפֿעל-שפיעלער. ואצל המחברים: מקובה, נעוויר-פֿעלס.

(קבל) קבל (נזר מן קול נחילוף ו' צצ), קלאנען: כשמת בנה של שולמית ובאחה לקבול לאלישע (סנו"ר י"ט); אזל ר"ג קבלה לר"ז (קדושין כ"ט). *קובלנא, קלאנע.

קבל (א) עמפֿאַנגען, ע־האַלטען, איבער-נעהמען, אבנעהמען: קבל עדות או

טענות. (ב) איבערקאַממען: מקובלני מבית אבי אבא וכו' (ר"ס כ"ה). (ג) אננעהמען: קבל [יסוריין] באהבה. (ד) אויפֿעהמען, עמפֿאַנג-נען: והוי מקבל את כל האדם בשמחה (לנות פ"ג); קבל שבת. (ה) פֿאַססען: סבכה שנקרעה אם אינה מקבלת את רוב השיער טהור (כלים פכ"ה). (ו) קבל דם [השחיטה], דאס בלוט אויפֿאַנגען. קבל עליו, אויף זיך נעהמען, אונטערינעהמען: כל המקבל עליו לספק סלתות (סקלים פ"ד); קבל עליו הדין, זיך דעם אורטהיילע אונטערציעהען, אונטערווער-פֿען. מתקבל, אננעהמבאר. — מקובל, קאב-באליסט. הקביל פני איש, ימדן בעזוכען. — קבֿלה (א) עמפֿאַנג, ערהאלט. (ב) טראדי-ציאן, המקובל מן האבות: קבלה הוא בידנו. ונקרא כן ביחוד תורה שבע"פ. ובתלמוד הוא בנוי ג"כ לכתבי הקודש חוץ מתורה: אין דנין דברי תורה מדברי קבלה (נדס כ"ג). (ג) שם חכמה ידועה עוסקת בנסתרות ויסודה בשיטת הספירות (ראס עטר ספירות נטרס ספר); קבלה מעשיית, פראקטישע קע, עשיית נפלאות בכח השמות הקדושים. (ד) ובלשון העם נקרא כן כתב התעודה אשר יתן רב או שוחט מומחה לאיש על כשרונו בשחיטות. קבלן, שם למי שמקבל עליו לעשות מלאכה מה בכלל, ר"ל לעשות כל המלאכה מראש ועד סוף ואינו עובד לזמן, דער א. ארבייט אים גאַנצען איבערניממט; אונטערינעהמען. ובתלמוד נקרא כן ג"כ המקבל שדה מבעליו לתת לו כך וכך פירות לשנה. ושה"מ קבלנות או קבולת: העושה מלאכה בקבולת (נ"ק י"ה).

(קבס) קבסתן (קדושין כ"ו), לדעת הח' יה"ש הוא כמו הויסתנן בל' פרסי, שענינו קשה-עורף וכן בל' ספרדי *cabeçudo*.

(קבע) קבֿע (א) איינועטצען, איינפֿאַססען: וטבעת היתה קבועה בה (מדות פ"ה); דף של נחתומין שקבעו בכותל (כלים פט"ו); קבע אבנים בטבעת. ובדרך ההשאלה: קבע בלב, איינפֿאַנגען; קבע ישיבה במקום,

קבע (א) איינועטצען, איינפֿאַססען: וטבעת היתה קבועה בה (מדות פ"ה); דף של נחתומין שקבעו בכותל (כלים פט"ו); קבע אבנים בטבעת. ובדרך ההשאלה: קבע בלב, איינפֿאַנגען; קבע ישיבה במקום,

קבע (א) איינועטצען, איינפֿאַססען: וטבעת היתה קבועה בה (מדות פ"ה); דף של נחתומין שקבעו בכותל (כלים פט"ו); קבע אבנים בטבעת. ובדרך ההשאלה: קבע בלב, איינפֿאַנגען; קבע ישיבה במקום,

קבע (א) איינועטצען, איינפֿאַססען: וטבעת היתה קבועה בה (מדות פ"ה); דף של נחתומין שקבעו בכותל (כלים פט"ו); קבע אבנים בטבעת. ובדרך ההשאלה: קבע בלב, איינפֿאַנגען; קבע ישיבה במקום,

קבע (א) איינועטצען, איינפֿאַססען: וטבעת היתה קבועה בה (מדות פ"ה); דף של נחתומין שקבעו בכותל (כלים פט"ו); קבע אבנים בטבעת. ובדרך ההשאלה: קבע בלב, איינפֿאַנגען; קבע ישיבה במקום,

ע"פ
רצור
וד'
ד. ב)
נצות
יצורא
יצרא
רבה
מעה
עשו
: ין
בלה
ררר
עשה
לה
שער
עין
ארמע
עמאל
מאלער
שיגער.
מצה
צריים
צורה.
satu
הריה
הדין
לריה).
(. זיך
ברבר
מיד :

גרינדען. (ב) בעפעסטיגען : קבע (דבר) במסורות. (ג) בעסטזעטצען, בעשטישמען : קבע זמן או מקום ; קבעו הלכה כב"ה. (ד) אויסזעטצען : הקב"ה קובע לו שכר. — קבוע (א) בעסט, בעשטאנדיג, בלייבענדיג, ניכט צו-פאלליג : הכוכבים הקבועים (פיקסטערנען); דירה קבועה. (ב) בעשטיממט : זמן קבוע ; מקום קבוע. ושה"מ קביעות. בקביעות, בע-שטאנדיג, בלייבענדיג. — קבע = דבר קבוע. יאמר הפך עראי : אכילת קבע ; שינת קבע ; דירת קבע; עשה תורתך קבע ; העושה תפלתו קבע. — קביעות, שם לקביעת החדשים והמועדים ע"פ משפטי העברונות. (קביץ) קבוץ (א) קאניונקציאן, חיבור השמש והירח לעת המולד. (ב) שם נקודה [י] ומכטאו כמבטא אות u בל' רומי. שם הקיבוץ, זאממעלנאמע. (קבר) קבר, כנוי בתלמוד לבית הרחם: חיה כ"ז שהקבר פתוח (סנה' קכ"ט). קברו, טאדטענגראבער. *קיבורא (א) קנייעל: איתבר ליה קיבורא דתכלתא (חולין ל"ה) ; קיבורא דאזלי (ז"נ כ"ד). (ב) פאלמצווייג: קיבורא דאהני (סנה' כ"ו) ; פסקיה לקיבורא בשיניה (סנה' קנ"ו). קיבר: פת קיבר (ספחים ז"ג) panis eiba-rius שלעכטעם בראד, פת סובין. *קבר-נונא (ע"ז ל"ט), מין דג. קברניט (א) κυβερνήτης, שטייערמאנן : אוי לה לכפינה שאנד קברניטה (ז"ז ל"ה). באימיהרון, פריעדהאף : בקברניטן של מלכים היה קבור (סוטה י"ג). קבורת (מנחות ל"ז), שם לבשר התפוח שעל הזרוע. והמשביר נסה לתקן : קבורת ע"פ ל"ר cubitus, עללבלאגען. קבות ראה קבוט. (קד) קוד = כד : קוד הבבלי (כלים פ"ו), כלי הרם ידוע ; וח"א קודו (קסלה רנה, וכל אשר טאלו). (קדר) קדר, שניידען, אויסשניידען : כל שהרופא קודרו (חולין ע"ז);

קודר את האזכרות שבין (סנה' ק"ג) ; נקדרה כסלע (חולין כ') ; שמעתי שמקדרין בהרים (עירובין כ"ח), דורכשטעכען, דורכגרא-בען. בכל אלה גי' העיוך בב' דלת"ן; אמנם בנוסחתנו בדל"ת ורי"ש. קידה (א) דאס ביקקען. (ב) א. געוויססער שטרויך : הקיין והאטדין והקידין והאורבנין מין ירק הן ודן כלאים בברם (עירובין ל"ד) ; קידה לבנה (כלאים פ"ה), הוא העץ שגלקחת ממנו הקציעה, שהיא קידה בל"מ. (קדרח) קדרח (א) באהרען : הקודח כל שהוא (סנה' ק"ג). (ב) שקדח במינקת והעלה (ע"ז כ"ח), הוציא משקה מן החבית; ואם קדח ממנו רביעית (זבחים כ"ג). (ג) וואכסען : דקרחי ביה חילפי (ז"נ כ"ג). הקדיח, פערברענגען : אפי' הקדיחה תבשילו (גיטין ל'). וע"ד המליצה : המקדיח תבשילו ברבים (סנה' ק"ג), פי' העובר עבירות בפרהסיא. קדח (נגעים פ"ו), דיע ענטצינדעטע שטעללע אס לייבע. *קדחא ענטצינדונג: קדחא דענא (ע"ז כ"ח). קדלי דהוירי, ראה בשרש כתל. (קדם) קדם (א) פאראנגעהען: מנחה קודמת לחבתין. (ב) דען פאראצוג הא-בען : אלמנה וכת איזה מהן קודמת (ז"ז ק"מ). — קדימה, פאראצוג, פארידענט, פארויסטהייל. קדם, צופאראקאממען: פון יקדמו אחר. הקדים, פאראנגעהען לאססען ; הקדים שלום לאיש. ימדם אים גרוסע צופאראקאממען. מוקדם, פריהער : אין מוקדם ומאוחר בתורה ; שטר מוקדם, שהקדמו הזמן בתיבו. קדום, פריהער, אוראלט, עוויג : חומר הקדום, אורשטאפף, חומר הראשון שנתהוו ממנו היסודות האחרים ; רצונו הקדים, רצון השם אשר מעולם ; משפט קדום (לכל קלמ מנכרים מדעים), פאראורטהייל. — קודם, פארא, עהע : קידם אור דבוקר; קודם שנבא העולם; קודם שיאכל. קודם לכן, פריהער. קודם לכל, פארא אללעם. — קדמן, אלט, או-אלט, פארא-יע-הער בעשטעהענדיג ; סופר קדמון ; העולם

קד
א
ק
ד
א
ה
ה
ק
ד
ע
ש
ק
ק
כ
י
ק
ק
ל
ה
ק
ק
ק
ה
ל
ש
א
ש
ב
ל
ק
ק
ש
ש
ש
ש
ש
ש
ק
ל
זא

ק"ג) = מקדון
 יכרצ-
 אמנס
 ויססער
 הקידון
 עירונק
 העין
 בל"מ
 שהוא
 מינקת
 חבית;
 (ג)
 (ג)
 בשילו
 מקדיח
 העובר
 דיע
 קדחא
 קדלי
 קודמת
 ג הא-
 ק"מ)
 שהייל
 קדים
 לאיש
 ווקדם
 שמו
 וקדום
 וממו
 השם
 חכמים
 עהע:
 קודם
 פאר
 אן יע-
 ועולם

קדמון. הקדמונים, דיע אלטפארדערן, דיע אלטען. קדמוניות, אלטערטהימער. חוקר קדמוניות, אלטערטהומספארשער. קדמות, דאס האהערע אלטער, עוויגקייט: קדמות ספר חזוהי, היות חיבורו מזמן קדום; קדמות העולם, [הדעה] היות העולם קדמון כקדמות האלהים. הקדמה, פארבעמערקונג, פאררעדע; פאר- דערזאטן, פראמיס (אין ד. לאַגיק). — קדמא, שם נגינה משרת. *מקדמת דנא, עהערעם. קודמין ראה קורמין. (קדר) קדירה או *קידרא (א) *κύτρα*, איר- דענער טאָפּף. (ב) הירנשאלע: במין ב' פולין מונחים על פי הקדירה (מולין י"ה). מעשה קדירה, מאכל הנעשה בקדירה. קדר (ג"ק ל"ח), טאָפּפער. *קדר, מין חולי-מעים: נפישו קטילי קדר מנפיהי כפן (סנת ל"ג); מאי לורא לקדרא (נמד' רסז). וי"ג לקר דא, ופי' לתולעים שבבני מעים, קדר בל' ערבי תולעת. קדר ראה ערש קדר. קדרות השמש או הירח, זאָננען-אדער מאָנדעס־פּינסטערנים. (קדש) קדש היום, קבל שבת או יו"ט בתפלה או בברכה על הכוס; קדש החודש, קבע ראש חדש בב"ד; קדש הלבנה, קבץ על התחדשות הלבנה; קדש שם שמים, עשה מעשה טוב או מצות ה' אשר בו יגדל שמו בארץ; קדש אשה, אָרש, בל"י *εἷδος* = פערשוואַנגערונג. והשם: קדושין, פערלאַבונג; טרוואונג; סדר קדושין; טבעת קדושין, טרווירינג. ונמצא שרש זה עוד על ענין אחר: נשבה בנך ונתקדש (יהוש' תענית פ"ד), לדעת הח' יה"ש מל"י *εἷδος* = ענטשליפֿען. — מתקדש, שיינהייליגער. — הקדש, הייליגעס גוש, שטיפֿטסנוט, שטיפֿטונג; (נלטון העס) שפי- טאל. קדשים, הייליגע גיטער; אָפּפער: קדשים קלים, שלמים; קדשי-קדשים, עולות וחמאות זאשמות. ושם "קדשים" הונח ג"כ לסדר

חמישי משישה סדרים שבתלמוד: סדר קדשים (סנת ל"ח). — קדושה, ש"מ כמו קדש בל"מ, הייליגקייט; והוא שם מאמר ידוע (סאונריס צצרכת יולד לור וסונים וונטלטיס צתפלת י"ט ונסדר וצא לניון) שבו מזכירים קדושת ה' מפי מלאכיו כאמור בחזון יחזקאל — ומקדישים עמם. — קדיש, שם תפלה ידועה מיוחדת לש"ץ, ובזמן מאוחר הנהיגו לאומרה גסהיתומי'. ויש: קדיש דרבנן, שאומרים אחר הלימוד בבתי מדרשות — *קדש נונא (ע"ז ל"ט), מין דג הנקרא גם בל"י *καλὸς κερύκεος*, דער הייליגע פֿיש. (קהה) קהה, זויער: ענבים קהות (סנת פ"ד). (קהל) קהל, געמיינדע; געמיינדע־פארשטאנד. ראש הקהל, געמיינדע־פאר- שטעהער. קהלה, געמיינדע. מקהלה, קאר. (קיא) הקאה, ערברעכען. הקאת דם, בלוט- שפוקקען. — ה' מקיא-אש פֿיערשפֿיענרער בערג, וואולקאן. (קוה) קו, ליניע, שטריך; געשלעכטסליניע: קו העולה; קו היורד. קוי האור, ליכטשטראלען. — קואי, וועבער. קלי קואי (סנת קי"ג), וועבעריגעשיררע. *קואי (מולין ס"ג), מין עוף. מקוה (נרנזי: מקואות), שם לבאר מים הזתיקת לטבילה כדת. (קול) קול או *קלא, שטימע; *Gerücht*: יצא קול: קלא דלא פסיק, א. אנהאלטענרעם געריכט; יש לו קול, עס לאָסט זיך האַרען (עס בלייבט ניכט אונ- בעקאנט). קול קורא, אויפֿרופֿן. — בת קול (א) וויעדערהאלל: כשאדם קורא לחבירו יש לקילו בת קול (סנו"ר כ"ט), וגם בל"י נקרא הקיל החוזר *κατακλύξ*, טאָכטער דעם שאל- לעם. (ב) (סוסי'), גאָטטליכע שטימע. — קוליני (= קבלני, מלטון קבל = קלאגען, שרייען), שרייער: אלין צפריא קולנין (י"ד י"ו); אף הקולנית (כתובת ע"ג). (קום) מקום (א) אָרט, שטעללע, זיטצ-

בלאטיץ: מקומות בבית הכנכה; מלא מקום איש, ימדם שטעללע פערטרעטען ב) געלעגענהייט, פֿעראנלאכסונג: כאן מצא ב"ח מקום לגבות את חובו; נתן מקום לטעות; נתן מקום לבקשה, שטאטט געבען, ווילל פֿאָהרען. ג) כנוי להשם: המקום יהיה בעזרו (קוטס ל"ג). מכל מקום, דעננאָך. מקומי, אָרטליך. קומדי. מאנסהאָדע, מאנן (האָהענמאס): גבוה שחי קומות (ז"ק כ"ה).

תקומה, שוואר, בעשוואָרונג: באַלְתִּי תר' שמרוני מתקוכתי, והוא קרוב ללשון קיים (= שוואָרען: תר' ויסעזע לו וקיים ליה) ד ק נ מ (זחלמוד וזלסון פֿיניקי). ומוה: אבן-תקומה. (סנת ס"ו), אַמולעט, השבעת השדים. קיים בשרש קים. (קום) *קווסרא, causarius, קראַנקליך: מנהון עקרין כנהון קווסרין (ז"ר ע"ג).

(קוף) תקופה א) אומלוף, צירקולאציאָן: תקופת הדם. ב) דייע אומ-לויסצייט איינעס פלאנעטען: תקופת לבנה כ"ט ימים וי"ב שעות ותשצ"ג חלקים. ג) יאהרעספֿיערטעל, יאהרעסצייט: אין בין תקופה לתקופה אלא צ"א יום וז' שעות ומחצה (עירובין כ"ו); ארבע תקופות. — תקופת שמואל, הוא התקופה לפי החשבון הישן המיוחס לשמואל (נאך דעם יוליאנישען קאַ-לענדער): שם"ה ימים ורביע יום לשנה. תקופת רב אדא, הוא התקופה לפי חשבון רב אדא (אסר מי ציני הגאונים, ולא רב אדא זכר להנה) והתוכן בטולומיאום, שהוא שם"ה יום וז' שעות ותתקצ"ו חלקים (אסר חמ"ף מהן טעה) ומ"ח שניים (אסר ע"ו מהן חלק). — תקופות או חכמת התקופות, אַסטראָנאָמיע: תקופות וגימטריאות פרפראות לחכמה. (זדנר הענסג להניח זרזל על מאכלים צומן המקופס להספיר תזולות הארץ סוף חלק מוללות הארץ זעהרה).

קוף. אַפֿע. והוא ג"כ שם לאות הי"ט מאותיות א"ב.

קוף המחט (זרכות כ"ה), חור המחט. מקוף (כלים פ"ג), חור הקרדום שנכנס בו הבית-יד. וכן: קופֿינא דמרא, חור שבראש המרא שנכנס בו הבית יד: עייל שיפרא בקופינא דמרא (סנת ק"ג) (והוא ע"מ שופֿן פֿיילע).

(קויץ) קויץ, שטאכעל, האַלצשפּליטשמער: מחט של יד ליטול בו את הקוף (סנת קכ"ג); קוצו של יוד (מנחות כ"ט). ובטוי מליציי: קוצים אתם מטילים בעיני (סנסד' ל"ח), כלומר אתם מכוונים להכעיסם בדבריכם. — קוציי או מקוייץ, שטאכעלען קויץ, פֿאַן דאָרנערן רייניגען: שדה שנתקוצות (גיטין ע"ד); לקוויץ את הדרכים (נ"ק ו'). קויץ = בעל קווצות, כלומר בעל שער: משל לקבץ וקרח (ז"ר ס"ה).

קויץ = פֿויץ: לולב קויץ (סוכה ל"ג) איינגעשרומפֿען.

קויצה (סניעית פ"ז), זאפֿלאַר; ולדעת הערוך פֿאַרבערדאָטהע, גראפֿפּ.

(קוק) *קוואקא (סנסד' ע"ד), שם כלי יידיש בל' פרסי.

*קווקיא. העערדע: לשעבר הוה לך חר קווקיא כדן אית לך קווקיין סגי אין (ס"ד) ותר' שית לבך לעדדים שוי לבך קווקיך (לפי גי' הערוך).

(קור) מקור, נעננפֿאַרם, אינפֿיניטיוו (גראמטיק) מקורים (אלל קלמ הענטזריס) מינעראליען. מקורי, אָריגינעלל. — קוורני ראה קברניט.

(קוז) הקיז דם, זיך צור אָדער לאססען: המקיז (זרכות כ"ז). ושה"פ: הקזה.

*קאזא: משחא דקאזא (סנת כ"ה), פֿי הערשמן של גרעיני צמר גפן. קוזר ראה קסדור.

(קוז) קוזזות אדמה (ועשר סני פ"ג), רבא אדמה.

(קזם) כוזמין, ζυμωσ, שמוקק: לעשות ל' קוזמין (ילמדנו זעהלומך). ומזוה

קוזמיקון א): כל קוזמיקון שלו (ז"ר י"ט).
 ב) אין לד קוזמיקון בהם (זין הרוחות) אלא של אליהו (ירוש' זרכות פ"ט),
 קוזמוקרטור (ז"ר כ"ח), קוזמוקראטור, וועלמליך, פי' שהיה בכל העולם.
 וועלמבעהעררשער. קוזמריא ראה קוזמין.
 קח) קיח, שונר: התורמל משיחסום ויקנב ויעשה קיחותיו (כלים פי"ו),
 הוצעות שמכניסין בלולאות או בנקבים בפי התורמל לקשרו.
 קט) *קט: על מנת למיקט, נעקקען, ארגערן. ראה שרש קנט.
 קיטא, טעפפ'ך, דעקקע: קיטא שיש בה פספסין (ננעים פי"ח); שלטון בא לצפורי ותלו לו קטיות (ירוש' עירובין פ"ח); קיטאות של בויץ (למדנו זעהלותך).
 קטב) קוטב א): אין עושין זיתים בבר ובקוטב (שניעית פ"ח), א.
 ארט אַלפרעססע. ב) פאל: קוטב הדרומי; קוטב הצפוני, והוא ל' ערבי.
 קטב, καταβαίνω, העראבשטייגען: אהי קטבך שאול לשון אלניסטי קטבך קטבאה שאול (למדנו לו), פי' רדה שאולה.
 קטבלא (אהלות פ"ח) καταβολή, אונטער-לאגע, עור העשויו לשכוב עליו.
 קטבליטון, בעצאהלונג, בל"י καταβάλλω, בעצאהלען: חייב קטבליטון (זנד' רנה ד').
 קטג) קטיגור (אהלות פ"ד), κατηγορος, אנקלאגער. קטיגוריא (כחוצו קי"ז), κατηγορία, אנקלאגע.
 קטד) קטדיקי (קהלת רנה, יס רעה) κα-καδίκη, בעשטראפונג, ומזה קטדיקוס (זנד' רנה ט'), טמונה לגבות כסף העונשים.
 קטז) קטיזמא, ατίσμα, גרינדונג, שאַפּ-פּונג: ב"ו מזכיר שמו ואח"כ קטיזמא שלו (ז"ר ח'), פי' פעולותיו אשר פעל ועשה.

קטיוזמי הוא זו (ירוש' ז"ק פ"ד) καταζήμια, נאכטהייל, שאדען.
 קטמט) התקוטמט, צאנקען, וכן ת"י ויגצו (ויקרא כ"ד י') ואחקוטמו.
 קטט או קטטה, צאנק, שטרייט.
 קטל) *קטל א) אבהויען, שניידען: האי מאן דקטל אספסחא (סנה ע"ג), הקוצר; קטיל קני באגמא (סס ל"ה).
 ב) טאַדטען. קטלנית, כנוי לאשה שנחאלמנה בפעם שלישיח.
 קטלא (סנה כ"ז), catella, קעמטכען, תכשיט אשה.
 קטליז (ע"ז וי') קוילאדען, בל"י καταλλω, אים קלייגען פֿערקויפֿען.
 קטלפטא, κατάλεπτον, אין קלייגען טהיי-לען: לא ייהבית לי קטלפטא (איכה רנה, העיר רנמי עס), ובנוסחתנו לוקטא דוקטא.
 קטלית (אהלות פ"ח), דער בעקקען (אים מענשל. קאַרפער), בל"י καταλή, האַהלונג.
 קטמ) קטמ א) אבברעכען, אבהויען: קוטמין נטיעה (ז"ק פ"ח); קוטמו ומריח בו (זילה ל"ג). ב) מיט אשע בעשטרייען: גרופה וקטומה (סנה ל"ז), מלשון: *קטמא (חולין כ"ח), אשע.
 קטן) קטן א) קלייגעס קינד: קטן מוטל בעריסה. ב) אונמינדיג, מינאַ-רענן. קטן בשנים, מינדעריאַהריג. קטן-אַקטָה (זרכות כ"ד) או קטן-אמונה, קליינגלייביג, דבר קטן, קלייניגקייט. קטנים, דיא קליינע נאַפֿה-דורפֿט. קטן או קטנות, קליינהייט, מינדער-יאַהריגקייט. *קטין (ז"נ פ"ט), דינן.
 קטנית, הילזענפֿרוכט: שמנים וסלחות וקטניות (זילה י"ד).
 קוטנין, מין קטנית ידועה: אף הקוטנין (מעשרות פ"ה, לפי גירסת הערוך, וזנוכמתו: קו ט כ"ח).
 *קטינא דארעא (ז"ק כ"ט), פי' הערוך חלקת שדה קטנה; תרי קטיני דארעא

מ. מקור
 שנכנס בו
 שבראש
 ל שיפחא
 ז"מ שיקין
 ליטטער
 את הקין
 חות כ"ט)
 לים בעי
 להכעיס
 שטאכעליג
 שנתקווצה
 (ז"ק ו')
 יער: מש
 זוכה ל"ג)
 יעת הערוך
 גם כלי יד
 יחד קווקין
 זגיין (ז"י)
 לבך יע
 יו (גראמ)
 סנחזרים)
 קווריה
 ק:המקיות
 : הקוה
 פי' העו
 גפן. קוה
 פ"ז), רנ
 לעשות ל
 (ומך). ומו

*קיימא לן כמאן דאמר... עם שטעהט פֿעסט, עם איזט אויסגעמאכט. ומענין זה: *קיס לי: דקיס ליה שכלו לו חדשיו (נדס מ"ד), ידוע בבירור; אתון דלא קיס לכו בשיעורא דרבנן (סנת ל"ה). ובסגנון הירושלמי: *מה אנן קיימין, בענין "במאי עסקינן" בכבלי. ובל' אימי *קיים, שטעהען: תאלי דקיימי (ז"ק ל"ג), כמו קאים. (קין) קין (זכורות מ"ד), מי שביציו גדולות ביותר. (קיס) *קייסא, שם מדה ידועה: טבא ביעתא מגלגלתא משיתא קייסי סולתא (זרכות מ"ד). (קייץ) קייץ (א) = קציץ, אויסזעטצען. והשם: קייץ המזבח (כתובות ק"ו) קרבנות הקצובים למזבח. ומזה (ב) ומקייצין בהם את המזבח (ס), ר"ל נותנין קייץ המזבח. קייץ (כלים פכ"ד), עושה פירות יבשים. קייצוני = של קייץ: בצלים הקייצונים (סניעים פ"ה). קיבלא ראה כיכלא. קיק בשרש קק. קיר בשרש קר. (קל) קיל, cella, צעללע: ש"ס קירין היו בה (ז"ר ל"ח). ונראה שמענין זה הוא ג"כ: בת' ילדים וילדות שנשבו לקילין (גיטין כ"ו, וזנוסמתנו: לקלון), פ"י לקיבות של זונות, והוא כמו קלעים: עשה להם קלעים והושיב בהן זונות (סנהד' ק"ו), ראה שרש קלע. קולין: בית קולין, בית אסורים: והבשן בבית קולין (ס"ט ז"ה, סיוסנת), בל"י קערקער, καλλα. *קלא, ערדשאַללע: שקל קלא ושדא בהו (ז"נ ל"ב); לפרצודא דתותי קלא (ז"ס כ"ה). קלא-אילן (ז"נ ס"ח) = קלאינון, καλαίνων, פורפורארטיגע בלויע פֿארבע. קלא פנדר ראה קלאפנדר. *קילי, καλον, שטיק האַלץ: ילקי בהדא קילי (וי"ר מ"ו). *קלי, א. וועניג; דוקא רין אבל קלי קלי

לא (סנת קכ"ג), פ"י בנחת. (קלב) קלב (= צלב) בל' ערבי, אויפֿ-האַנגען. ומזה: קולב (א) א. געשטעלל אום קליידער דארויף צו האַנגען: בקולב הלך אחר מסמרותיו (סנת ס'). (ב) אקסט: אייתי לי קולב (ז"ר ל"ח) וגי הערוך כולב, וכן תר' קרום כולב, ראה קולפא. ג. αολόβιον, א. אונטערקלייד אָהנע אַרמעל: דאנן זבנין חדא קולב להדא יתימתא (וי"ר ל"ז). קלבא רישינא ראה רישינא. קלבון, αολόβός, פֿערישטיממעלט, פֿערקירצט: העיקלן והקלבן (זכורות מ"ה), סי שרגלו אחת קצרה מחברתה. קלבון, αολόβον, אויפֿגעלד, αigio: ואלו שחייבין בקלבון (סקלים פ"ה), שטר חילוף. קלבנטרין ראה קלבנטרין. קלבום של פשתן (סנת ק"כ) ראה קולבג. קלבוסת (סנת קכ"ג) היפֿטביין; אולי מל"ד globosa, קוגעלרוגד. קלובקר ראה גלוסקר. קלגס ראה גלגס. (קלג) קלגרפון (כלים פי"ג), לפי פ"י המפרשים כלי ברזל אשר בראשו האחד שן העשויה לתקוע בדבר העומד על האש כמו בשר או לחם ולהעבירו מטנו, ובראשו השני כמין כף העשויה לגרוף אפר או גחלים מן הכירה. (קלד) *אקלידא, αλειδός, שליססעל: כל אקלידי מסרוכו' (גיטין כ"ו); ככא דאקלידא (סנת פ"ט). ומזה הפעל: אקלודי מיקלד (סולין ל"ג), פירש"י שהוא נכנס בבשר כמפתח בפותחת. (קלה) קלי, ברבוי: קליות, געראַסשטעטע אָהרען. קלון ראה שרש קל. (קלו) *קלוון: אני קלוון (ז"ר ס"ג), איך בעפֿעהלע, בל"י κελύω, בעפֿעהלען; אנא יהיב קלוון (ס), κελουσις, בעפֿעהל. קלווס ראה שם קלס (האחרון). (קלח) קלח, זיך עריגעצען: מים מקלחין. והשם: קילוה, גוס. קלח או *קולחא, שטענגעל, שטרונק: בהן

זכות, זורה, קוסר, תדות, זעול, בל', זמר, ααθ, קון, αα-, זהיר, גיט-, αα, קיטא, עהען, אַצען, חתול, זקיים, מלא, בע-, גנאי, דיע, יגען, אַען, קיים, פנדר, קשר, אינו, גנדי, זמר, זי;

זנקלח שלהן (פסקים ל"ט); קלה של כרוב (טנת פ').

קאלוחסין: עבד זה שאתה מוכר קאקגריסין הוא או קאלוחסין (טנו"ר מ"ג), פי' בעל שם טוב, מל"י *καλο-εὖχος*, גופער רוף. ראה קאקגריסין.

(קלט) קרט א) האשען, שנאפפען, פער-פאנגען, אויפפאנגען: כל עוף הקולט מן האויר (מולין ס"ד); קולט אדם מן המזחילה (עירובין ל"ט). ב) אננעהמען, פאס-פען, וואורצעל פאספען: קלט הצבע; כל הרכבה שאינה קולטת בג' ימים שוב אינה קולטת (טזיעים פ"ג). ג) אויפנעהמען: כל שהתיבה קולטתו (סנהד' ק"ח). — קלוט א) צוזאממענגעוואכפען: פרסותיה קלוטות (זכורות ו'). ב) = בהמה מסורכת: כקלוט וכפרדה דלא פרה ולא רביא (טנת ס"ז). — *קלט*, *κλήτ*.

קלטור, collator, דער צוזאממענבריינגט, שם פקיד ידוע: קומים קלטור (וי"ר כ"ח). (קלי) קליא, *κάλι*, זאלצקרויט, מין עשב שמשתמשין באפרו לעשיית בורית וזכוכית: מערבין בקליא (עירובין כ"ח). קוליאם (ילנד' טש"ח) *καλοϊός*, דאָהלע, מין עוף. קליידיקום (מכילתא זטלח), *καληδοῦχος*, אויפזעהער, פאָרשטעהער.

קוליים האיכפנין (מכסירין פ"ו), *καλίαι*, א. אָרט טהונפיש, מין דג המצוי במדינת *Spanien*.

(קלל) קלל, ערלייכטערן (אים געזעטצע); קלל ראשו (נגד...), זיך לייכטפערטיג בעטראגען. בַּקַל הדבור (מ"ו) ס"ח פכ"ז), אים ווייטערען זינגע.

קל א) לייכט, יאָמר בהפך כבה, וגם בהפך קשה: קל לכעוס; קל להתעכל. ב) געדינג, אונבעדייטענד, פערפאכטליך: דבור הקל; שיהא קלה; אדם קל, בהפך אדם חשוב. דעת קלה, לייכטער, פלאטטערהאט-סער זיגן: נשים דעתן קלות. קל-דעת, לייכט-

זינגיג. בנין קל, בשרש בנה. קלני = קל אני: בזמן שאדם מצטער שכינה מה לשון אומרת קלני מראשי קלני מזרועי (סנהד' מ"ו). כדמפ' שם רבא: כמאן דאמר קיל לי עלמא (פערפאכטליך, אונליעב), ור"ל שכשהקב"ה שולח יסורין על איש הוא כביכול כאב הרוחה את בנו, שצד לו על חטאתו וצר לו על עונשיו שהוא נותן עליו, כן הוא כביכול צר לו מידעיותו את חטאת האדם (חסו: מ"ח ט"ו) וצר לו מן המכות אשר הכהו (חסו: מ"ז ע"ג). קל וחומר, איינע פאָלגערונגספארט פאָר וויכטיגען צום מינדער וויכטיגען אָדער אומ-געקעהרט: והלא דברים קל וחומר ומה... נשא קל וחומר בעצמו. קל וחומר בן בנו של קל וחומר, ק"ו כפול. — בקל או בנקל לייכט. — קול או *קולא, ערלייכטערונג (אים געזעטצע): קולי בית שמאי. — קלות לייכטיגקייט. קלות דעת, לייכטזיגן. קלות ראש, לייכטפערטיגקייט. נהג קלות ראש בדבר, זיך געגען עטוואס לייכטפערטיג בעטראגען. — *קליל, וועניג.

קלל של חטאת (פרס פ"ג), *culullus*, בעכער (קלם) קולמוס *καλμος*, ראָהר, שרייב-ראָהר: קנה כדי לעשות קולמוס (טנת פ').

קלמין: עד שלא הגיע וכו' היה מהלך כמין כיון שהגיע וכו' היה מהלך כקלמין (ז"ר כ'), פי' כאדם חשוב ומכובד, מל"י *καλλιμος*, שאָן, עדעל. קלמנטרין ראש קלבנטרין.

קלמר (כל"פ"ג) *calamarium*, פער ערבייכטען (קלן) קולן של סופרים (פסקים מ"ג) *καλλιμα*, ליים, קלייסטער.

קלני, כמו קולני (ראה שרש קול): הביא עליהם קלנין אלו הצפרדעים (ילמדנו ואלה), שרייער. ולדעת המוספי מזה: קלנין של תולעים (ילמדנו מלוה), פי' המונים. קילון, *καλίον*, ברוננענשווענגעל, עץ ארוך שדולין בו מים מן הבארות: הממלא בקילון (מכסירין פ"ד). קולין וקלון ראה ש' קל

קל
ובי
יום
קל
קל
מ"ו
המ
חפ
היע
(")
קל
ק*
קל
ריג
זיל
ק)
הפ
כ"ו
קו
ל
הו
הו
וה
בו
וק
מ
ש
ב
ס)
ש
ק
ק

קלנדא (ע"ז ח') calenda, בן נקרא אצל הרומיים יום הראשון לכל חודש וביחוד יום הראשון לחודש הראשון, שהוא יום ראש השנה.

קלנטרין (יכוס' נדרים פ"ז), κλητήριον, לערנשטוהל.

קלניא, colonia, קאלאניע, פפלאנצ-שטאדט: מקום קלניא היה (סוכה מ"ה); ונקשר עם השם הזה ג"כ מושג חירות המם, כמו שהיה המנהג בקולוניות שהיו חפשיות ממם בתחלתן כדי שיתרבה בהם הישוב: בעינא דתתעבד טבריא קלניא (ע"ז י"א), פ"י עיר חפשיית ממם, פרישטאדט.

קליניפי: מהו יפה נוף קליניפי (פסיקתא ל"ח), κληνύμφη, שאנע ברויט.

קלניתא (א) (ז"ז כ'), מין עוף כחוש מאוד, בל"י κληλον, דירר. (ב) נחושת

קלניתא (יונא ל"ח), aes Corinthium, קא-רינשהישעס קופפער (א) געמיש אויס גאלד, זילבער אונד קופפער.

קלם (קלם) קלום, κλός, שאן: אמר ליה "קלום!" (סנה ק"ח). ומזה

הפעל: קלם, לאנען: התחיל לקלם (סנו"ד כ"ז). והשם: קילום.

קולם (א) κουλός, ששרונק: קולסי כרוב (ערלב פ"ג); דקולסא נברא טלפחי

לקידרא לא בעי (יבנות קי"ח), שם κουλός הוראתו ג"כ כרוב (קאהל) וגם הוא שם לאבר הזכר, ו"טלפחי לקידרא" הוא לשון נקיה

והוא נופל על לשון קולם, שהוא כרוב בהוראתו האחת. (ב) תר' וכובע נחשת

וקולם דנחש, בל"י κούρος, העלם. ומזה: גדי מקולם (פסחים ע"ד), כמו שמפרש שם: כל

שצולאו כולו כאחד. (ג) ירשיטו את יוסף וכי בקולם היה בא (ז"ר פ"ד); קולסין וסבנין

(סס י"ט), καλάσις, לאנגעס, אונטען מיט טראדדעלן בעזעטצטעס קלייד דער אגיפטער.

קולום, κώλον, קאליק, כאב מעים: הוי ליה קולום (ע"ז פ"ג).

קלם: בשעה שהפלתי קלמים (ריש פתיחת

איכס רצס) ובילקוט (יחז' כ"ד) הנוסחא קלווסים. וצ"ל קלרסיס, והוא מל"י κληρος, לאנצן-קלסטיר, κολαστήρ, פאלטערער, שארש-ריכטער: ר"ח בן תרדיון וקלסטיר

מזומן לחיי העוה"ב (ע"ז י"ח). קלסטיר (כלים פ"כ), קארב, כמו טרסקל-קלסטיר פנים ראה קלסתר פנים.

קלוסטרא (סנה קכ"ג) κλειστόν, ריענעל-קלוסקא (א) (עירובין ס"ד) κλειστόν, לאנג-ליכרונדעס בראד. (ב) זית קלוסקא

(ע"ז ל"ט), הם "זיתים מגולגלים" ר"ל מרובכים בחומץ וכדומה.

קולסתיה דעל רישך דידי הוא (ירוש' גיטין פ"ד), מין צעף של נשים, מל

קולס (ב). קלסתר פנים (נדס ל"ח), מראה ותאר הפנים.

תר' ואור פני וקלסתר אפי, והוא מורכב מן קלם (καλός = שאן) ותאר.

קלע (קלע) קלע, פלעכטען: קלוע כמין קליעה (סוכה ל"ג). — קליעה, דאס

פלעכטען; פלעכטווערק. קלע (א) זעגעלטוך: קלע של ספינה (נגעים פי"ח), תר' בל פרשו

נס למפרס עלוהי קלע. (ג) טהוי, עבות האניה: בתחלה דומה לחוט של עכביש ולבסוף נעשה

כקלע הזה של ספינה (ז"ר כ"ג). (ב) קלע או קילעא, שלא ציממער, בעטטפערשלאנ,

צעללע: עשה להם קלעים והושיב בהן זונות (סנהד' ק"ו); כל הישן בקילעא שאיש

ואשתו שרויין בה (עירובין פ"ג); זיל לקילעד (נדרים כ"ג). פרס קלע או קליעה (ז"ק פ"ח),

עשה חיץ מעשה קליעה במים לצידת הדגים.

*איקלע = הקרה, זיך טרעפפען, צופאלליג ונאיהינקאממען: לאורחא דאיקלע די (סנה

ס"ו); רבא איקלע לפומבדיתא. קלעילין (נעילס י"ג), מין קשנית.

קלף (קלף) קלף או קלף, אבשאלען, בעשניי-דען, הערומשניידען: יקלף את

מקומו (פסחים ע"ה); המקלף שעורים (נעשרות פ"ד). — קליפה (א) דאס שאלען.

בעשניידען. (ב) דיע שאלע (דער פֿריכטע), דינדע : קליפֿי אנוזים וקליפֿי רמונים ; קליפת השום (סלול פֿ"ו); תוכו אכל קליפתו זרק. (ג) elipeus, שילד : לבושי שריון קליפה (סנסד' ז"ה). — והמקובלים קראו קליפות „לכח הרע“ המכתיר את הטוב. — קלופה (כריסוס ו'), מין קליפת-עץ בעלת ריה טוב, וזווא אחד מסממני הקטורת; וי"מ קאנעעל. קלף. פֿערגאמענט : קלף כדי לכתוב עליו (סנת ע"ו). קלפֿים, קארטען.

קלפֿי (יונגל'ט) בר' קלפיות, αλάπη אוריגע צים לאַאַזען.

*קולפא (סנת ע"ג) א elava, קנישטעל, קיילע, שטרייטקאלבען : ואת הבהמה תהרגו ת"וית בעירא תקטלון בקולפא. (ב) ריעגעל : אקלידא וקולפא (פסמים קי"ט). (ג) colaphus פֿויסטשלאַג, אַהרפֿייגע : קולפֿי טבי בלעית (ערכין כ"ג).

קלאפנדר (ז"ר כ'), מורכב מן [ός] αλοπ ανδρός, מענישענדיעב.

קלופסין (תוספתא תרומות פ"ב), מין זיתים גדולים הטובים לאכילה ואינם עושים שמן. קלצטיר ראה קלסטיר. (קלק) *קלק = טלק, ווערפֿען : ומקלק בשוקא (פסיקתא נטלת); וישלך אל המים ת"ו וקלק לגו מיא.

קליקֿי (א) הבא ממדינת קיליקיא (Cilicien); גרים הקליקֿי (כלים פ"ז). (ב) ונקרא בשם זה ג"כ מין ארג של שיעי שהיה נהוג במדינת קיליקיא, ונקרא הארג ההוא גם בר' אשכנז Cilicium : את הקליקֿי ואת החבק (ז"ב ע"ה). (ג) והושאל לשיער המסובך : קליקֿי הראש (תקואות פ"ט).

קלקל (מל' עקלקל בנפילת הע' כדרך ל' ארמי, תר' יסלף (אינו ז"ב י"ט) יקלקל, והוא הפך תקון, שהוא כמו יושר בל"מ), פֿער-דערבען. התקלקל, פֿערדאַרבען ווערדען, פֿאַן א. אונפֿאַלל בערדאַפֿען ווערדען : נתקלקל ברעי או במים (נכות כ"ג), שהתריז או שהשתין מים מחמת הכאב.

קלקול, דאס פֿעררערבען ; דער פֿערדאַר-בענע צושטאַנד, איבעלשטאַנד. קלקלה, אונפֿאַלל : שמא יארע קלקלה בסעודה (מולין ק"ה); ואל תשתדל לראותו בשעת קלקלתו (אבות פ"ד). — קלקלון : לפנים מן הקלקלון (ע"ז כ"ה), דרך גנאי בע"ז תחת : „לפנים מן הקרעים“.

*קילקלתא (סנת קי"ו), מיסטוהויפֿען, ראה קילא.

קלקנתום (גיטין י"ט, לפי גי' הערוך) - χαλκον, קיפֿפֿערוויטריאַל.

קולקס (ירוש' עירובין פ"ג) κολοκασία, דיע צווייבעדארטיגע וואורצעל דער עגיפטישען באַהנע. קלוקר ראה קלובקר. (קלר) קולר (א) κολάριον, האלזאיינען, האלזקעטטע; קולר תרוי בצואר כולן (סנסד' ז'); (ב) קולר שר בני אדם (יזמות קכ"ג), חבורה.

קילור או קילורית, κολύριον, אויגענזאל-בע : כדי לשוף בהן את הקילורית (סנת ע"ו).

קילורין, κολύρα, לאַנגליכרונדעם בראַד:ווי קילורין עלה עמהן לסיני (וי"ר כ').

קילרין של מלך (ז"ר י"ג) cellarium, פֿאַר-ראַטהסקאמער, שפייזעבעהאַלטנים. (כלש) קלוש או *קליש, דינן : יין דקליש (סנת ע"ז).

(קלת) קוליות (מולין קכ"ה), אַבערשענקעל-ביין, ובל"י αωλεός, הינטער-פֿיערטעל.

קלת (א) αλάθος, קאַרב : קלתות של זהב (ז"ב ק"ג). (ב) αλλος, עזעל, פֿאַסטא-מענט (ראס סנוק), בסים עשוי להעמיד עליו דבר : אבל לא את הקלת (ז"ב כ"ה), בסים שהרחיים עומדים עליו ; קלתות של בעלי בתים (כלים פ"ז), בסים אשר הכירה עומדת עליו.

(קם) קום (כריס כ"ה), געראַנגענע מילך, זויערמילך (ראס הסוספי).

*קומא (א) (סנת ק"י) κόμμη, גוממי, בוימ-

הארץ. ב) comes, שם שררה ידועה :
 הגמונא לקומא (ע"ז י"ח).
 קומי, κόμη, היופטהאאר : וסיפר קומי
 (נעילס י"ז), הניח בתספורת תלתלים
 ארוכים על העורף. ומוזה : כל קרועה שאינו
 מבדיל קמי שפה שלו וכו' (נ"ק כ"ג), פאזערן.
 *קמא (= קדמא) דער ערסטע; פאָר. קמי
 או (צירוסלני) קומי, פאָר : כעבדא
 קמי מריה. לקמן, פאָר אונז; ווישער אונטערן.
 (קמו) נקמו : נגר וכו' נקמו מותר (עירובין
 ק"ג), פירש"י שמשלתשל
 דנגר אל עומק האסקופה.
 (קמח) *קמחא, מעהל. ומוזה הפעל: דאקמח
 אקמוחי (מיר כ"ג), פי'
 שטחן ברחיים ועשאן כקמח. ובטוי מליציי:
 לא הש לקמחיה (פסחים פ"ד), פי' לא דקדק
 שפה בתלמודו. קמח, מיט מעהל צובערייטעט:
 דמליה וקמיה (נגלס י"ט). — קמחים, קאָהם
 (שיממעל) דעס וויינעס: אינו מביא לא מפייה
 מפני הקמחים ולא משוליה מפני השמרים
 (נמוס פ"ו); העלה קמחים, קאָהמען.
 (קמט) *קמט, צוואמענציעהען; זיך צו-
 זאמענציעהען : דקמיט
 מרפי ליה ודרפי קמיט ליה (סנת ק"י), פי'
 מי שהוא נעצר ביציאתו (ווער האַרטען שטוהל-
 גאנג האט) הוא מרפה לו, ומי שהוא רפוי
 ביציאתו הוא עוצרו; דמירפא רפי והדר
 קמיט (סס ע"ד).
 קמט, פאלטען. מקומט, געפאלטעט, צער-
 קניטטערט; רונצעליג. קמט, פאלטע,
 דונצעל : משיעלה קמט תחת הדר (כדס נ"ז).
 קומט שבשחור (ד"ח סוטה פ"ח), דער שטערן
 אים אויגע.
 קמטון (סנת קנ"ה), שם שר ומושל ידוע,
 בל"ר comes, comitis, האַפֿענאט-
 טער, ובל' צרפת comte, גראַף.
 קמטרא (סלות פ"ט), κάμπτρα, קיסטע,
 תיבה של בגדים, וכן תר' מלתחה.
 (קמל) קמוליא κάμωλια, ווייסע טהאַג-
 ערדע פאָן דער אינועל

κίμοσος, מין אדמה שהיו מכבסים בה הבגדים;
 קמוליא ואשלג (סנת פ"ט).
 קמילא (צ"ר ע"ט), κάμινος, קאמעעל.
 (קמן) קמין, κάμινος, אָפֿען : בראשונה
 היו סותמין את הקמין מע"ש
 (ירוש' סנת פ"ג). ומוזה : שדוהו לקמוניא
 (ע"ז י'), פי' לכבשן. קמוניא ואשלג, ראה
 קמוליא.
 קומנטריום, commentarius, נאָטימצבוך.
 פראַטאַקאָלל : מקומנטריום של
 עכו"ם (גיטין כ"ח).
 *קומניתא (פסחים נ"ג), פירש"י פת מעופש.
 (קמס) קומוס (גיטין י"ט), κάμμος, גוממי.
 בוימהארץ.
 קומיס, comes, הערר : מאן דעביד קומיס
 בגרון (= בגרון, ראה בגר) (וי"ר
 כ"ח), פי' מי שהיה שר ממונה על השדות
 ועל המס הנגבה מהם.
 (קמע) קמע, בינדען, אנבינדען : והיתה
 קומעת לותפלין (זכורות ל"ט).
 ומוזה : קמיע (סנת ס') (Camee) אמולעט.
 ראה שרש קמר.
 קימעא או קימאה (צירוסלני), איין וועניג :
 אוכל הרבה ומוציא קימעא (פסחים
 קי"ג); ואוכל קימעא ואשתה קימעא (זכרות
 ד'), והוא כמו קומץ בל"מ, האנדפאָלל.
 (קמפ) קמפון או קנפון, campus, שפיעל-
 אונד איבונגספלאטץ :
 שעומדין עליו בקמפון (כלים פכ"ג); מחזירין
 אותה בקמפון (וי"ר ל"ח); שמשחקין בר
 בקנפון (כלים פכ"ד).
 קומפרומיסין compromissum, קאָמפראַ-
 מיס: שמרי ברורין קומפרומיסין.
 (ירוש' נ"ק פ"ג).
 (קמין) קמין, פֿערשליעסען : פותחין אחת
 וקומצין אחת (לוה"ס לזוקס-
 טארף זסס ילקוט ישעיה), כמו קפץ בל"מ.
 קמין א) = קבץ, זאממעלן : חמקמין צואת
 כלבים (כמוזות ע"ו). ב) שפארזאס
 זיין : עשירין מקמצין (סולין ע"ו). —

ירדף-
 טאָג.
 סעודה
 בשעת
 נים מן
 תחת:
 ראה
 קמ-
 קמולוס
 על דער
 קר.
 איינען
 בצואר
 י אדם
 ענזאל-
 ילורית
 אָד: וכו'
 י"ר כ'
 פאָר-
 לטנים.
 דקליש
 נקעל-
 נטער-
 ל זהב
 וסמא-
 העמיד
 כ"ה),
 של
 הברה
 מילך,
 בוימ-

בען לאססען. שטר הקנאה (צ"נ י"ג), צו-
 איינגונגסאורקונדע. קנדה, דאס קויפען, דער
 קיף. קנין, ערווערבונג; אייגענטהום; גוט;
 קניני החיים. קנין גוף, אייגענטהום דער
 סובסטאנץ. קנין פירות, גומצניעסונגסאייגענ-
 טהום.

קנה, רצהרע; לופטראהרע. קנה-מאזנים
 (כלים פי"ג), וואגעבאלקען. קנה-
 הנשימה, לופטראהרע. קנה-צופים, פערנ-
 דאהר. קנה-רובים, פלינטע.

קנה (קנה) קנה, אבווישען; מקנה ידיו במפה
 (זרכות כ"ה). קנח סעודה,
 נאכמיש: שהיה אוכל מ' סאה גוזלות בקנח
 סעודה (סנהד' ל"ד).

קנמ (קנמ) הקנימ, ערצירנען; שמא יקניטנו רבו
 (צ"ק ד'); ותקצר נפש העם
 ת"י וקנת נפשא דעמא (אולי מל': נקטה נפטי
 צ"ח).

*קנמטא לא מחיק (ירוש' צ"ג י'), קאנמטא,
 רעכנונג.

קנטברא (עדרס מסלים נ"ה), cantabrum,
 א. ארט פאנהע. קונמט ראה קונדס.
 קנטר ראה קנטר.

קנטר, centenarius, צענטנער, מאה
 ליטראות: י' אלפים קנטריא דכספא
 (וי"ר כ"ח); כל כסף וכו' דכתובים קנטרין
 (זכרות כ').

קנטר של בנאים (כלים פי"ד), κέντρον,
 שטאכעל, שפיטצע, עוקן של ברזל
 העשוי להתוות ולציין בו.

קנטור, κένταυρος, שם אנשים הגדיים
 חצאים אדם וחצאים סוס: נתקלקלו
 הדורות ונבראו קנטורין (צ"ר כ"ג).

קונטרינק שתי פרישות (קדושין י"ג), שם
 מטבע בערך רובע האיסר.

קונטרס (אלל המחזרים), פאפיערבאגען. ובעלי
 התוספות קראו בשם זה לפירוש
 דש"י על התלמוד. קנטרופוס ראה גנדיפוס.
 קני (*קוניא, κονία, קאלקשטויב: מאני
 דקוניא (ע"ז ל"ד), כלי סיד.

(קנד) קונבא, κόνβα, מושעלשאלע,
 מושעלפארמיגעס געפאס:
 כלי כסף ר"ה אמר קונכי (צ"ר ס'), כלים בצורת
 קונכי.

(קנס) קנס, ענינו שבועה בל' צורי וקרוב
 לל' קיים בל' ארמי (ת"י ויסנב
 לו וקיים ליה): קונס קונח (נדריס י').

(קנן) קנון (כלים פי"ו), κάνων, א. פאן
 ראהר געפלאכטענער קארב.
 קנוניא (צ"נ י"ג), κωνία, געמיינשאפט,
 איינפערשטאנדנים.

(קנס) קנס, בעשטראפען, בל"ר censeo,
 שאפען, אורטהיילען, בע-
 שטראפען. קנס, שטראפע. דיני קנסות,
 שטראפגעזעצע.

קנס, העלם (ראס קולס צ'), כובע של אנשי
 מלחמה: קונאות של קנסות (זכ"י פ"ח).
 *קינסא (סנה כ"ג), שפאן, כמו קיסא בחוס' נ'.

*קנסודם (ירוש' יצמות פי"ג) צ"ל קנמורס,
 κωνομίας, κωνομίδος, א. ארט גאמאפע.

(קנע) קונעת: הסיר קונעתו (צ"ר ל"ג), לפי
 ענינו: אות או הותם החירות.
 ואולי הוא כמו קונאות של קנסות? (ראס זה
 זכ"ט קן).

(קנה) קינה, κωνοπέιον, איין הימזעל-
 בעטט מיט פארהאנגען:
 כשהלה ר"א וכו' הוא יושב בקינה שלו (סנה'
 ס"ח), האהל על הגג ת"י קינופין על אגרא.
 קנפין ראה קמפון.

(קנק) קנקל א) coenaculum, שטובע:
 לפנים מז' קנקלין (ילמדנו
 קדושים). ב) κώνη, גיטמער, פערשלאג,
 שראנקע: עבדון קנקלין (ירוש' סניעית פ"ג);
 דרך קנקלין שלשלוה לו (וי"ר י"ט), ות"י
 ועשית לו מכבר ותעביד ליה קנקל.

קנקן א) κώνη, קרוג: אל תסתכל
 בקנקן (אבות פ"ד). ב) נשבר הקנקן
 (צ"נ פ'), פי' הערוך יתד שבמחרישה, פאלוג-
 שמירצע; שרי תירך ושרי קנקנד (ירושלמי
 זרכות פ"ג).

דהתנגדו
 פריצים
 סם קיסר
 לשרוף
 אבשניי-
 סלקא
 פי"ג)
 פנה, וכן
 אפייתה
 מה, כד
 יאגען;
 κωνοπέιον
 ידון מין
 זכה, אחר
 κωνοπέιον
 εδίαρα
 שטע ער
 אר נאך
 וואורדען
 י' הרבות
 ד נדניון
 אין דיע
 [vinum
 וויין.
 , שאלג-
 ע: נען
 יקין ראה
 טוב
 זו בלשון
 ולחזקה
 קנו מידו
 צונע-
 ערווער-

קנוקנות א) : קנוקנות [שבגפן] אלו הריקנין (מולין ז"ב), לד"ק מל"י κάγκανος = דירר, ופי' הענפים היבשים. ב) קנוקנות שבריאה, אדערן. קנקנתום ראה קלקנתום.
 קיניקום (ירוש' גיטין פ"ז), κυνικός = היני-דיש, שם תאר לבעל מין שגעון ידוע.
 קנר) קינרם (כלאים פ"ה), κινάρα, אר-טישאַקקע.
 קנש) קונשוברין, consobrinus, גע-שוויסטערקינד, אַעט-פער:ת' קונשוברין (ילמדנו ויסלח), פי' קרובים. קנישקן (שנת ס"ג), מין גביע גדול.
 קנת) קנתא, כמו קתא, שטיעל: בקנתות של רמחים (ילמדנו קדושים).
 קנתל) פרה פ"ג), κενθελία, זוימוזאטטעל. קנתר, κέντρο, שטיכעלן: התחיל מקנתרן בדברים (פסחים ס"ו). ושה"פ קנתור; ושה"ת קנתרן: אנשי גליל קנתרין הם (נדרים נ"ח), שטרייטזוכטיג; אשה קנתרנית, צאנְקיש.
 קנתר) ז"ב ז"ה), מפי' שם בנמרא: תרביץ אפדניה, אַאַרהאַף, ובל' פרסי וערבי הוראתו בנין גבוה.
 קס) קום, שאלע, כמו קסוה: קוסים הצידונים (כלים פ"ד), כלי חר התושבת.
 *קיסא, האַלצשטיק: תרי קיסי יבישי (סנהד' ז"ב), ויבקע עצי עולה ת"י וקמע קיסין.
 קסד) קסדא (שנת ס') או קסירא cassida, העלם, כובע של אנשי מלחמה.
 קסדור) (שנת נ"ט), quaestor, אונטערזוכער.
 קסו) קסוה (סנהד' פ"ב), שאַלע, כלי ידוע.
 קסט) קסטא או קוסטא, ξεστός, שם כלי: קסטא דמוריסא (פסחים ק"ט); קוסטות המלכים (כלים פט"ו).
 קסטלן) (ירוש' ע"ז פ"ג), קאסטעלל.
 קסטלן) המחלק מים (מוספתא נקולות פ"ד) castellum, א. געביידע, וואַ זיך דאס וואסער איינער וואססערלייטונג זאָמ-מעלט, אום אַאן דא דורך אַהרען אַערטהיילט

צו ווערדען, וואססער-האַלטער. קסטניר (פסיקתא סנה), quaestionarius, אַאַלטערער, שארפֿריכטער.
 קסטרא (ז"ק ל"ח) castrum, קאסטעל, בורג. קסטריינים (וי"ר ז"ה), בורג אַאַנט.
 קסי) קסידה, מין בגד העשווי למחסה ולא למלבוש: קסידה של זורי גרנות של הולכי דרכים של עושי פשתן (כלים פי"ו).
 קסל) קסילפנום (פסיקתא קוני אורי), ξυλοφάνος האַלצללייני-טע, מדורת אש בוערת למאור.
 קסם) קיסם א), κέασμα, שפליטטער, שפאן: טול קיסם מבין שינד (ערכין י"ו). ב) κόσμος, שמוק: בקיסמין שבאזניהם (שנת ס"ה). קסטר ראה קסטינה.
 קסם) קסם א) זויער ווערדען: היין שקסם (נעטרות פ"ד); [ופתח הבית] שלישיית ומצאה קוסם (ז"ר ז'), βλήτρος זויער. ב) = כסם, קויען: הקוסם את החטים (ירוש' זרכות פ"ו).
 קוסם, ערדשאַללע, כמו קווזות אדמה: את הקיסמין ואת הקוסמות (כזיר ס"ה).
 קיסום (כלאים פ"ה), κίσην, אַאַהאַף, ובל' פרסי וערבי הוראתו בנין גבוה.
 קיסם) קיסם, העלם: לובשי קיסם (ז"ר ז"ט), כובע של אנשי מלחמה.
 קוסטבן (ירוש' ז"ג פ"ה) ξεστόν, שם מדה ידועה.
 קיסר) קיסר, קייזער: נירון קיסר (גיטין כ"ו). והמהברים בנו ממנו פעל: התקסר, קייזער ווערדען. קיסרות, קייזערטהום-קסרקישון (פמיסת איכס רנה), קייזערליכע וואַהנונג. קסתא ראה קסטא.
 קע) *קועא, האלו: שמטיה לקועיה (ז"ק קי"ז), וכן בלי צרפת eou.
 קעע) קעקע א) ענטוואורצעלן, איינריי-סען: ביקש המן לקעקע ביצתן של ישראל (וי"ר י"ב); מקעקע כל הבירה כולה (גיטין כ"ה). ב) וקעקע להם כתרנגולים (קדושין ז"ה), κωκυλλω, קראָהען.
 קער) קערורית, דיע אינגערע אַלאַכע א).

וונדע (קק)
 ישן
 דאשו
 שרש
 קפא
 החד
 קפא
 דכבר
 ז"ב,
 פ"ח),
 שנת
 דיין
 הצף
 ו
 אבל
 הפתח
 פ"ד);
 קופא
 קפד
 מעני
 ניכט
 וויכט
 מקפיד
 חבורה
 מוחלי
 שהקפ
 ז"ב);
 זיך ני
 קפדן,
 שנת
 קפד
 שנת
 אכל ק
 ז"ר
 קפא

זונדען קאַרפּערס): קערורית הגלגל.
 (קף) *קופא סבא (ז"נ ק"ע), פי' הערוך
 גפן זקנה; והמשביר פי' גן
 ישן ע"פ ל"י אֵפֶסֶס, גארטען; זיקי חמרא
 דאשתנחו בי קופאי (ז"ז כ"ד). ראה ג"כ
 שרש קף. הקף בשרש נקף.
 *קפא: מרור צריך לשקועיה בחרוסת משום
 קפא (פסחים קט"ו), פי' משום ההבל
 החד היוצא ממנו, מל"י אֵפֶסֶס, הויכען.
 (קפא) *קפא או קפה = צוף, שוויממען,
 אָבענאוּף בלייבען: דמא
 דכבדא קפי (מולין קי"ח); קפא תהומא (סוכה
 י"ג), פי' צף למעלה; היין משיקפה (נעסרות
 פ"ח). וכדרך ההשאלה: משום דמקפיא נפשה
 (סנה קכ"ח), פי' מגבהת עצמה; וכן: אקפו
 ידיכו (חגיגה י"ו), ר"ל הקירו ידיכם כדבר
 הצף ומרחף ע"פ דבר אחר. וכן בלשון משנה:
 אבל להקפות מותר (סנה כ"ח), פי' להציף
 אפתי'לה על השמן; המקפה לתבשיל (נעסרות
 פ"ד); ותר' ויצף הברזל וקפא פרזלא.
 קופאים (לזל קלמ נחנדים), מינעראליען.
 (קפד) הקפיד או *קפד א) צירנען:
 מימי לא הקפדתי בתוך ביתי
 (מעני' כ'). ב) עטוואס ניכט דולדען, זיך
 ניכט געפאללען לאססען, אויף עטוואס גע-
 וויכט לענען: המקפיד עליו חוצץ ושאינו
 מקפיד עליו אינו חוצץ (מקואות פ"ט); בני
 חבורה המקפידים זע"ז (ז"נ ע"ה), פי' שאין
 מחליץ זה לזה על דבר מועט; בני יהודה
 שהקפידו על לשונם [לדבר צחות] (עירובין
 י"ג); במערבא לא קפדי אוזגי (פסחים ק"י),
 זיך ניכטס וואַרויס מאכען. ושה"פ: קפידא —
 קפדן, יאָהצאַרניגער: ולא יהא קפדן כשמאי
 (סנה ל'). ושה"מ: קפדנות.
 קיפד א) איגעל: הקופד וחולדת הסנאים
 (כלאים פ"ח); ולא פרה בעור הקופד
 (סנה כ"ד, לפי גי' הערוך). ב) פלייש: ר"י
 אכל קופד (ירוש' ז"ק פ"ח); אייתי קופד צלי
 (ז"ר י"ט); מיני קופדא (נרכות מ"ד).
 (קפדה) קופדה (סנה מ"ט), בעהאַלמנים, ביכ-

סע: קופה מטה על צדה (סנה מ"ט); קופה
 של צדקה (ז"ז ח'); הקופה נגבית בשנים (פאה
 פ"ח), אלמאָזענביכסע, אלמאָזען.
 קיפה (מולין ק"כ), שם להעב אשר בשולי
 הקדירה, ר"ל פירווי הבשר והתבלין
 והבצלים.
 מקפדה, זופפע: מקפה של גריסין ושל פול
 (נכסירין פ"ה); לצוק לתוכן מקפה
 (סנה קכ"ד). קפה בשרש קפא.
 (קפז) קפז = קפיץ, היפּען, שפרינגען:
 אופזים בו קופזים בו (ז"ר ס"ח);
 כל דקפזי לה (סס פ"ו).
 *קפיזא, שם כלי ומדה: דחק קפיזא בקבא
 (סנה ק"ג); תלתא קפיזי שמכי
 (סס ק"י); כילא בר תלתא קפיזא (ז"ז ל').
 בל"ר capis, שארע.
 (קפה) קפה או קפח א) שלאגען, הויען,
 אבהויען, אבשניידען: שהיחה
 השמש קופחת עליהם (זונדנר רנה ח'); ורשות
 היה לו לקפה את שוקיו (סוטה מ"ד); אין
 הקב"ה מקפה שכר כל בריה (פסחים קי"ח);
 הריעותי את מעשי וקיפחתי את פרנסתי
 (קדושין פ"ג), כענין: חותכת אני פרנסה שלך
 (ז"ר פ"ז). ומענין זה: אקפה את בני שזר
 הלכה מקופחת ששמע השומע וטעה (סנה
 י"ז), דער קינדער בערויבט ווערדען. ב) בע-
 קאַמפּען, אנפאללען: הא דובא קמך קום
 קפחניה (ז"ר פ"ז); לרשע הזה שעתיד לקפה
 את העוברים והשבים (ילמדנו וילא); לא ללמוד
 תורה הן באין אלא לקפחני בהלכות (מזכ
 מ"ט). ג) קירצען: נטל שכרו משלם ולא קפחוהו.
 קפח (נכורות מ"ה, וגי' הערוך: כפיה), פי' גבה
 קומה ביותר, כמו גביח. ראה שרש כפח.
 (קפל) *קפל, גראבען; קפולאה, גראָבער:
 הנהו קפולאי דהוו קפלי
 בארעא (סנה קכ"ג).
 קפל, צוואממענלעגען, פאלטען: פחילת הבגד
 שקיפלה (סנה כ"ח); בגדים מקופלים
 (מעני' ל"ח). קפל (ז"ז ע"ה) ראה טפף.

קופל, קילע, קניטטעל, כמו קולפא : מאי אלה קופל (שנת ס"ג).
 קופלא או קפלא, copula, באנד, קעטטע : ב' קפליות (צ"ר ע"ח) ; דמ"ח קופליות של ברזל (וי"ר כ"ח).
 קפלא, cephalo, פאלמענפלאנצע : שהיה מתרצה לאחיו בשמן אנפקינון ובקפלאות (ספרי נכסה), ראה כפלה.
 *קפילא (חולין ל"ז), ἀπὴλος, שענקוירטה, ובתלמוד ענינו מוכר מיני מאכל.
 קפלומ, א. ארט לויך, מל"י κεφαλωτός, בעקאפלט, על היות שרשו עגול בתבנית ראש : דגים שנתכשלו עם הקפלזות (מעשר שני פ"ג).
 *קפליטא (ירוש' שנת פ"ו) - κεφαλίς, κεφαλή, א. ארט קאפפבע-דעקונג דער פרויען.
 קפליטין (ירוש' כתובות פ"ו), capillatio, פאלשעס האאר, פאה נכרית שנושאות הנשים על ראשן.
 קיפלוס, κεφαλή, קאפף, קאפיטאל : כעמוד הזה שיש לו בסיס מלמטה וקיפלוס מלמעלה (וי"ר כ"ח).
 *קפנא, κόπανον, שאממע : אהן כותניא בקופנא משום דש (ירוש' שנת פ"ז). קיפנא בשרש קוף.
 קפנדריא, compendiarium, קודצער וועג : לא יעישנו קפנדריא (זכרות כ"ד), ופ' לא יעבור דרך בו לקצי את דרכו.
 *קפסא (כלים פ"ו), κάψα, קיסטע. קפסול, capulus, זארג : בקפסולין של מצרים היה קבור (ונכילתא זשלת).
 *קפף, קיפוף, מין בע"ח : והקף והקיפוף (זכרות מ') ; כל מיני עופות יפין לחלוס חוץ מן קדיא וקיפופא (זכרות כ"ז), וכן ת' ינשוף. לדעת המוספי הוא העוף הנקרא בל"י κέπος, בלאסהוהן ; ולדעת בעל תו"ה הוא הקוף המעופף Galeopithecus, שיש חושבין אותו בין הקופים ויש בין המעופפים.
 *קפיין (קפיין א) שפינגען ; עטוואס ראש

טהון : קפיין ונשבע ; זקנה קופצת עליו, ער אלמעט פארדער צייט : קסצי עליה זכינו, עם מעלדען זיך פיעלע קייפער דארויף. (ב' ווינקען : חרש רומז ונרמז קיפין ונקשין (גיטין כ"ט) ; חרש לא הלכו בו אחי רמזותיו ואחי קפיצותיו וכו' (טס ע"ח).
 קפיין, ב' קפיצין (ירוש' זכרות פ"ח), גליעה, געלענק אן דען ביינען, בל"י κάμψις, ביענונג.
 קופיין (סנסד' כ"ג), κάπις, שלאכטמעסער. (קפק) קפוקליטור (טס"ט רנה, טינני כחות) מורכב מן capro (קאפף) κατάρω (רופער, פארדערער), והוא כנו למלאך המות. קופר ראה קופד ב).
 *קפר (קפריסין א) (מעשרות פ"ד), קאפ פערן, פרחים של אילן צלף, בל"י κάππαρις (ב' יין קפריסין (כריסוס ו') יין הבא מאי Κύπρος (ציפפעין).
 *קפיש, קפיש, capesso, גיעריג ערגרייפען : מעשה וקפשה זקן (חלה פ"ג).
 *קצב (קצב א) אבשינידען, אבהויען, (ב' אויסזעטצען, דאס מאס בעש-טימען : מזונותיו של אדם קצובים לו מדיה (ז"כ) קצבה א) זאטץ, מאס : אין לדבר קצבה (סוכה כ"ז), אין הדבר קצוב. (ב' זל' טעס) א. אלמאזען, דאס מאן צו געוויסען צייטען אין איינעם בעשטיממען בעטראגט בעקאמט. — מקצב, דאס זילבענמאס, משקל השיר. קצב, הויען, האקקען : לקצב עליו בשר (זילה י"ח). קצב (שנת קי"ג) פליישהויער.
 *קצה, קצה, שניידען : לקצות עמו בתאנים (מעשרות פ"ג), כמו לקצוע אין קוצין אותן במקצה (טניעית פ"ח). מקצב (טס), שם לסכין שחותכין בו התאנים.
 *קצה, אבזאנדערן, וואצו בעשטיממען וודמען : דבר שהוקצה למצותו. מוקצה א) שם בכלל לדבר שהובדל ונתחד לדבר מה : המוקצה לע"א (תמורה כ"ח)

שהוקד בשם ומרוח השמי טהמת ועומדי (מעשר כנון ר אבל המוקצ דברים שבמו (עירו) קציע פי"ג ע"מ י (ב' ליב יבשות מוטטע עקשט קע"ה) חאנים גרוגרוו שעושי קציין געלדב רבית ק פערש דרבי קציצ טניעית כללים הבית ד' כל פי"ח) כ"ד) ; קיין ב

שהוקדש ונתיהר לע"א. ורז"ל קראו ביחוד בשם מוקצה לענין שבת ויו"ט את המובדל ומיוחק מדעת האדם בשבת ויו"ט מצד היות תשמיש הדבר לחול או מסבה אחרת: מוקצה טהמת מ"אום. (ב) פירות הצבורים בערימה ועומדים להימכר: אבטיח משיעשה מוקצה (ועשרות פ"ח). (ג) פירות שהונחו כדי ליבשם, כגון תאנים וענבים: אוכלין וכו' מן התאנה אבל לא מן הסל ולא מן הקופה ולא מן המוקצה (טס פ"ג). (ד) אוצר שמניחין בו דברים שאין נצרכין תדיר: אבל לא בעצים שבמוקצה (טנת ק"ז); דיר וסחר ומוקצה (עירובין כ"ג). קוצה בשרש קוץ.

(קצע) קצעי, שניידען, שאלען: הב"ע שקצען (ז"ק ס"ו); שניהן קוצעין (נגטי פ"ג). קציעה (א) דאס שניידען, התיכת התאני: ע"מ שאוכל בשעת הקציעה (ועשרות פ"ג). (ב) לישראל קציעות (פרומות פ"ד), עיגולי תאנים יבשות. (ג) מור וקציעה (כרימות ו'), cassia, מוטטערציממט, מין קליפת עץ. מקצוע (א) עקשטיין, פפילער: מקצוע בתורה (ז"ק קע"ה), ע"ד ההשאלה. (ב) סכין שחוחכין בו תאנים: מקצוע של דבילה (טנת ק"ג). (ג) גרורות שבמקצוע (ננחות כ"ה), שם כלי שעושים בו קציעות, ר"ל עיגולי תאנים. (קצין) קצין, אבהויען, אבשניידען; אויס-זעטצען, בעשטיממען (א) געלדבעטראן: קוצין לו דמים (טנת י"ט); רבית קצוצה, סטיפולירטע צינוען. *קצוצא, פערשניטטענער, סרים: דקימי קצוצי עליה דרבי (זרכות י"ו), ר"ל משרתים. קציצה (זכ"ק: קציצין) (א) שאטע, הילזע: אם עשה קציצין (הערך טס תוספתא טניעית); וקציעה דמיין לחרובא (ירושלמי כלאים פ"ח). (ב) ונקרא כן בהוראה שניה הבית בהפלין שהפרשיות מונחות בו: חפלה ד' כלים דתיר קציעה הראשונה וכו' (כלים פ"ח), פאך; הא ברצועה הא בקציעה (זרכות כ"ד); קציעי חפלין (גיטין כ"ח). קצין, בעשטיממען צייט: ממונה הבא לקצים

(ע"ז ס"ח), לעתים קבועות, כמו עת קץ בל"ט; מחשבי קיצין.

(קצר) קצרה: קורץ מאכען, אבקירצען, זיך קורץ פאססען; פערקירצען; קצר בעבודת האלהים. התקצר, זיך פערקירצען, קורץ ווערדען. קצר, קורץ; שפאל (סוכה מ"ח). קצרה, שם לצד הראש או הרגלים של המטה (כמו סנקלאו לדי סנטס: ארזכות): נישלה קצרה (כלים פ"ח). קיצור, אבקירצונג; קירצע, קורצער אויסצוג אויס איינער שריפט: קיצור שלחן ערוך.

קצרה, castrum, בורג, ציטאדעללע: קציה הישנה של צפורי (ערכין ל"ג). *קצירא, קראנקער: שוי אבא לכ"ע קצירי (זרכות ס"ג).

*קצרא (טנת י"ז) או קצין (ירוש' שקלים פ"ח), וואשער.

קצרים: דבש יש בו קצרים (טה"ט זכ"ה, כי טונים), כמו צקרים, σακχα, שלאקקע, שמוטיץ.

קצרות: רוח קצרות באה עליו (זכורות מ"ד), מין רוח רעה, ראה בן הנפילים (זכ"ה זן זכ"ה זכ"ה).

קצרקישון (טה"ט זכ"ה, היוטנת), כמו קסרקישון (ראש ז"ה), דער קאניג-ליכע האף, דיע האפדייענער.

(קצת) קצת. א. קליינער טהייל פאן עטוואס, א. וועניג; אייניגע, מאנכע: לדעת קצת. מקצת, א. טהייל פאן עטוואס: מודה במקצת הטענה.

(קק) קיק (א) קיקא, דער וואונדערבוים, הוא קיקון דיונה: שמן קיק (טנת כ"ה), שמן הנעשה מברעיני אילן זה, ריצנום-אל. (ב) קיקאו *קקאו או *קקא, פעליקאן, מין עוף טמא: קאת זו הקיק (מולין ס"ג); עוף אחר יש בכרכי הים וקיק שמו (טנת כ"ח); קאקי חיוורי (גיטין ע"ג), ות"י קאת קקא. (ג) גרבתן זה בעל קיק (זכורות מ"ד), ראה גרבתן-קקואי אסירן קקואתא שריא (מולין ס"ג). מיני עופות.

קקו) קאקגריסין : ענד זה שאתה מוכר קאקגריסין הוא או קאלוחסין (טמו"ר נ"ג), פ"י בעל שם רע, מל"י κακηγορία, איבלע נאכרעדע.
 (קקו) *קוקאיני (סנת ק"ט וחולין ס"ז), תולעים שבבני מעים.
 (קקל) קקולין (ירוש' פלס פ"ח וזנלי פסחים קי"ד), κακαλία, הופלאט-סיד, ולד"ק καυκαλις, לעוואנטישע האפלט-דאלדע.
 *קוקלא, κουκουλιον, זיידענקאקאן; האמונים עלי תולע טריפין בקוקלא (איכה זנה, האוכלים למעדיים), פ"י בבגדי משי.
 *קיקלא או קיקלתא, מיסטהויפען: אקיקלא דמתא שכיב (פסחים ק"ד); ניקרא מקיקלתא (ע"ז כ"ח), ותר' חבקו אשפחות גפיפו קיקלתא.
 (קקף) קקופדפמו, פ"י זרע מרעים, בל"י κακοπαϊδία, שלעכ-טע נאכקאממענשאפט: אתון קקופדפמי הבו לי מה דיהבית לכוז (ירוש' ז"ז פ"ח).
 (קקר) *קוקרי, מין מצודה של דגים, ובל' ערבי קוקלי: לוחי וקוקרי (סנת י"ח).
 (קר) קיר או *קיריתא, κηρός, וואכס: כקיר כדיו וכענב (כס כ'); שעוה קיריתא (סנת כ'). *קיראה (ז"ע ס"ג), וואכס-האנדלער.
 קור, שם לראש הדקל הנאכל כשהוא רך: הקור הרי הוא כעץ לכל דבר (עוקלין פ"ג); דיקלא לא נטעי אינשי אדעתא דקורא (עירוטין כ"ח).
 *קרא, מין דלעת: קרא ורוביא (כתיבות ו'); איהו בקרי ואהתיה בבוצינא (מגלה י"ג) קירי: קירי כורא (ילמדנו מקץ), לי יוני: κύριε χαϊρε, זייא געגריסט הערר! — אהן דחמי מיטרא ואמר קירי פולי בריכסון (ירוש' שביעית פ"ג) ל"י: κύριε πολὺ βρέξον, הערר לאם פיעל רענגען.
 (קרא) קרא (א) לעזען, דיע ביבעל לערנען:

קרא ושנה, למד מקרא ומשנה ב) קרא התרנגול, קריאה, דאס רופען, לעזען. קריאת שמע; קריאת שמע על המטה. מלת הקריאה, עמם-פינדונגסווארט, אינטעריעקצאן. — מקרא (א) שם כולל לכ"ד ספרי קודש, ביבעל; א. שמעללע אין דער ביבעל: מקרא אני דורש (תענית ה'). (ב) דאס שאודיום דער ביבעל: בן חמש שנים למקרא. — *קרא, דיע (הי-ליגע) שריפט, ביבעלווערן: אמר קרא; יליף לה מקרא. — קרי, דיע פאָס טעקסטע פער-שיעדענע, איבליכע לעזעאייט (אין ד. ביבעל): קרי וכתוב. מקריא (נתקיעת סופר או זכרונת כהנים), פארלעזער, פארזאגער.
 קראים, שם כת ידועה בישראל המחזיקים במקרא ומכחישים פירושי הרבנים הנק' תורה שבע"פ, ונתהוה בימי הגאונים ע"י ענין בן דוד (תלמידו של ר' יהודאי גאון) מסבת המחלוקת שהיתה בעבור הגאונות. ולקראים קבלה אחרת בזה, ראה דוד מרדכי פרק ו'. — קראות, קארעארטהום.
 קוראן, koran, ספר הדת לבעלי אמונת מחמד.
 (קרב) קרב, געאָפּפערט ווערדען: הקרב ע"ג המזבח. — קרב א נאהע ברינגען, בעשליינגען: קרב הנאולה. (ב) פריינדליך ענטגענענקאממען: שמאל דוחה וימין מקרבת. הקרוב, אָפּפערן. התקרב, זיך נאָהערן. התקרב דעת איש אל איש, צו ימדם א. צונייגונג געוויינען. מקורב, נאהעשטע-הענד, פערטרויט. — קרוב (א) פערוואנדטער. (ב) נאהעשטעהענד: קרוב למלכות. קרבה או קרובה או קרבות, פערוואנדטשאפט. קרבה גופנית (דוד מרכי), לייבליכע פערוואנדט-שאפט. קרוב, נאָהע. בקרוב, ביילייפג, אונגעפאָהר. הקרובת, דארגערייכטעס געשענק; ולא ירבה לו בתקרובת וכו' (סולין ל"ד).
 קרביים, איינגעוויידע.
 קרוב, דיכטער, זאָגער, פאָרבעשער: קרוב ותני קרוב ופייטן (וי"ד ל'), לפי גי' סערוך); דיכטער; סבר לקרובא (ירוש' זכרונת

(ח"ט), פי' המתין על הש"ץ. ומוזה : העובר לפני התיבה אין אומרים לו בוא והתפלל אלא בוא וקרב (סס סס פ"ד). ומוזה נקראו הפיומים: קרובות (ונטנטוס: קרובץ).
 קרביט, באנד : דוגש מתיר קרביטיו (מ"ק כ"ז), ראה קטרב.
 (קרד) קרד : אין מקרדין את הבהמה ביו"ט (זילס כ"ג), פי' גרד בקוצים
 ודודיים (בל"ר cardus = דיסטעל), ראה קרצה.
 קרדייקום (גיטין ס"ז) [morbus] cardi- [aeus] מאגענקראנקהייט, חולי ידוע בפי האצטומכא.
 קרדום של ביקוע (כלים פכ"ט), אקסט. קרדום של עידור (סס), האקקע, הויע. קרדום של ניבוש (סס), יאָטהאקקע.
 קרדנייתא : היטי קרדנייתא (פסחים ד'), ארמענישער ווייטצען, ת"י הרי ארשט טוורי דקרדון (ראה סס); דינרא קרדנאה (חולין כ"ד), וי"מ זה כמו דינר גרדון (ראה גרדון). ובמקום אחר : בדינר זהב קורדיקיני (מנחות כ"ט).
 קרודקים (פסחים כ"ח), seordiscus, לע-דערשוה, מין מנעל.
 (קרדה) מקרדה, צופאלל, צופאלליגע אייגענ-שאפט (נספך: עצם). מקרדי, אונזעזענטיך. קרי = מקרה לילה, דע היוצא במקרה. בעל קרי, מי שקרהו מקרה לילה. באקראי, צופאלליג. — קורות, ער-אייגניסע. געשיכטע.
 (קרדה) קרדי (ז"נ קי"ז) או קרדי (סנת ז'), צימ-מערדעקע. ומענין זה ג"כ : בתי קריות (ז"כ י"ח). אמנם מענין אחר הוא : כ"ד קריות (ירוש' ז"ז פ"ט), וואגען, ראה קרון. קרז) מקורזל : באבנים מקורזלות החזין לכה"כ (סנת מ"ג), פי' אבנים רכות; צרור מקורזל (ירוש' סנת פ"ח).
 קרדה) קרדה ענינו ידוע; ובטוי מליציי : קרה מכאן ומכאן, ביידער אבני-טהיילע בערויבט. קרחת, ליכטונג : הרוצה

לעשות שדהו קרחת קרחת (כלאים פ"ג); קרחת הכרם (סס פ"ד).
 (קרט) *קרט, אויסרוהען: הוו יתבין למקרטא באורחא (וי"ר כ"ז).
 קורט, קערנצען (אייגענטל. יאָהאנניסבראָד-קערנצען : καράτιον = יאָהאנניס-בראָד) : קורט של חלתית (ע"ז ל"ה).
 קורטוב של יין (מכות ג'), שם מדה בגודל אחד מס"ד בלוג. — קרטבלא ראה קטבלא.
 *קרטל (ז"ר ס') או קרטליתא (ז"נ מ"ג) καρταλος, קארב.
 קרטם = קטם. אבברעכען : מקרטם עלה עלה ואוכל (נעטרות פ"ג).
 *קורטמי (פסחים מ"ג), זאָפלאָר, כרכום מדברי, זכן בל' ערבי.
 *קורטמן (סנהד' ק'), פי' נוכל ורמאי, בל"י κέρτομος שפאָטטיש.
 קרטון, cohors, קאָהארטע : על כל גסמרא וגסמרא בראתי ל' קרטון (זרכות ל"ג).
 קרטם (כלים פ"ג), מיט קריידע (= ereta) אברייבען. ראה קרטיקון.
 קרטיים, κριτής, ריכטער : ולוט היה ארכי קרטיים שלהם (ז"ר כ'), לפי גי' הערוך), אב ב"ד.
 *קרטיים או קורטסא, κάρτης, בלאטש דער פאפיערשטוידע, קארטע, שריפט, שולדבריעף : וקורטסא ומוריקא (גיטין ס"ט); הא קרטסיא קדמך (וי"ר ל"ד), בלאטש פא-פיער; אין לא יהיב לך קרטיים לא-תתן ליה כלום (ירוש' קדושיו פ"ג), שולדשיין. ואולי מוזה: וקבע קרטיים זבים (פסיקתא צמודה סליט'), פי' כתבי דת.
 קרטיים: וסטרנליא וקרטיים מאי קרטיים זום שתפשה בורומי מלכות (ע"ז ח'), מל"י κράτος, זיעג.
 קרטע, היפען, שפרינגען, כמו קטע (ראה זס) בתוס' ר': דג המקרטע (חולין ע"ה); בכ"מ שאתה מוצא אבילה ושתיה ארכיליסים מקרטע (ז"ר ל"ה, לפי גי' סערך).

נגול;
 זמע;
 עמפ-
 זקא;
 א;
 זורש;
 על;
 (הי-
 ילק;
 פער-
 על);
 זרכה
 יקים
 יבנים
 עי'
 זאון)
 ות
 רדכו
 זונת
 זקרב
 אדע
 (ב)
 זחה
 זין
 מדם
 זטע-
 זער.
 או
 זרבה
 זט-
 זג
 זנקי;
 קרי
 גי'
 זכות

*קרמופנא (פסחים ל'), שפאלמע.

קרטיקון, קריידע, מין אדמה מאי Kreta

(Kandia) : שפין את הכסף

בקרטיקון (ירוש' סנה פ"ד).

(קרי) *קריא, caries, פילנים : כי קריא

לשומשמי (סוכה ג').

קרודה; שם כלי עשוי מדלעת ושואבין בו

מים מן הבארות : וכן בחידוק הקרויה

(כלים פ"ג); וחמת מים ת"י וקרויא דמיא .

ראה חידוק.

*קרייא או קרייתא, שטאדט; פֿעלד: קרייתא

אית לי (סוכה מ"ד) . בני קרייתא

(סס), לאנדלייטע. ומוזה : קריה (או קריא)

לאנדמאן, עיר וני : טבוי לקריה דמלכא

שושביניה (ז"ר י"ח).

*קריא פרסקי (ירוש' כללים פ"ח) καρύα

περσικη, וואללנוס.

קוריטא א) καρυστικός, נוסארטיגע דאט-

טעל : נקלוס וכו' קוריטי (ע"ז י"ד),

מין תמרים משובחים מאוד הגדלים בא"י .

ב) חזי לקוריטי (זרכות כ'), משקה של רפואה

העשוי ממין התמרים האלה. וי"מ כמו תריקיא,

דאה זה.

קריון, κηρίων, וואכסליכט : קריונין וסבקיין

(טען"ר ל"ו).

קריוסי הושיב יוסף בפלטרין (פסיקתא ג'),

curiosi, וויסבעניעריגע מענשען,

אנשים חוקרים ודורשים אחר כל דבר.

קוריים, חומר (שטאָפּף) ידוע שהיו עושים

ממנו חבלים ובגדים : חבלים של

קוריים (ירוש' סנה פ"ז); שמות של רשעים

דומים לכלי קוריים מה כלי קוריים כל מה

שאתה משתמש בהם הם עומדים הנחתם הם

מתרפין (ז"ר מ"ט); לא בלו שלמותיכם וכו'

כלי קוריים יצאו עם ישראל במדבר (דברי

זב"ה ז'); נחעטף בכלי קוריים שלו (קהלת

זב"ה, וסנלמי את החיים).

(קרד) קרוכין, carruca, א. ארט ריזע-

וואגען : למושל ואפרוכוס

שהיו בקרוכין (ז"ר מ').

(קרל) *קורלא, קאראללע: אהן דגוז ספוגא

גומיון קורלין (ירוש' סנה פ"ו).

(קרם) קרם או הקרים, מיט א. הויט איבער-

צאָגען ווערדען : כדי שיקרמו

פניה (סנה י"ט); יין שהקרים (זרכות מ'),

שהעלה קמחים (קאהם). קרום, הויט : קרום

של מוח. קרום החולק, צווערכפֿעלל. קרום

ביצה (נגעים פ"ח), אייערשאלע. קרומית של

קנה (סנה ח'), עור של קנה המתפצל ממנו.

קרם, מין סדין יקר : עיטרה בקרמין ובסדינין

(סוכה י'), ותרי' אטון מצרים קרמא

מצראה.

קרומה (ירוש' סנה פ"ג), בל"י καρωμα

דאס ענג פֿערפֿלאַכטענע געווענע:

אמנם בירושלמי ענינו כמו קרום, דאה זה.

קרמית או *קורמא, לאַלך, שווינדעלהאבער:

קרמית חייבת בחלה (פסחים ל"ח)

ומפ' בגמ' שם מאי קרמית שיצניתא, דאה

זה; מי שלימו קרמי באגמא (עירובין כ"ג).

קרמיד (ירוש' זרכות פ"ד), καρμίδος, κερ-

μίδος, דאכציענעל.

קרמולין פטורין מן המעשר (ירוש' טביעים

פ"ח), מין צמח.

*קרמנאה א) קרמנאי הוו דיירי בה (ז"ק ק"ב)

פ"י מנפצי פשתן, מל"ר ear-

mino, קראמפעלן; — ב) אף מטה אסורה

בקרמנאי (סנה קל"ח); תורא דקרמנאי (זיר ל"ב),

פ"י אנשים ממדינת Karmania בארץ פרס.

קורמין, καρμός, רומפף : רק דגון נשאר

עליו קורמין דידיה (נדרט סנוולל

י"ח) ובנוסחתנו : קודמין.

(קרן) קרן א) האָרן, פֿיהלהאָרן : קרני הגבים

(ז"ר י"ד). ב) הויפטקאפיטאל,

הויפטסוממע: הקרן והריזח; קרן ורבית; קרן

וחומש. קרן קיימת (אלל העתזרים), שטאמם-

קאפיטאל, פֿאַנר. קרני אור, שטראהלען .

קרני-סדה, שם נגינה מפסקת. קרן-האלון

(מוס"ט), אייכהאָרן. קרן-האף, נאזהאָרן, שם

בע"ח שיש לה קרן בחוטמה. *קרני דכוסילתא,

שדאָפֿפֿאַפֿע. קרני, האָרנארטיג. עור

דקרתין
קרן
של ע
(זרכות
בבתי
בי יוש
קרן
קוועל
קרן
מנחם
וכפ'
דאתי
Carica
קרנו
ז"מ
קרינ
קורנ
ז"ה
קורניס
קרם
השתי
החמ
קרוס
שסס
קרם
בקריח
ז"ר
קרם
קרם

הקתיי, הארנהויט (אים אויגע).

קרן זות, ווינקעל, עקקע. יושבי קרנות, כנוי לאנשים בטלים המכלים זמנם בכנסיות

של עם הארץ: ולא שמת חלקי מיושבי קרנות (זרכות כ"ח), ובירושלמי שם: ולא נתת חלקי בבתי תישריות ובבתי קרקסאות, ותר' ישיהו

בי יושבי שער ימללון עלי יתבי תרע בי קרנתא. קרן (א) carrum, פיעררדעריגער וואגען:

היושב בקרון (כלאים פ"ח). (ב) קרן, קוועללע: רחץ בקרונה של צפורי (מגלה ס')

קרן או *קרניא, carenum, זיסער, אייג-געקאנטער וויין: הרי עלי קרון (מוספת'

ונחמת); קרינא אין בו משום גילוי (ע"ז ל') וכפ' שם מאי קרינא וכו' חליא (פי' יין נתוק)

דאתי מעסיא; ובאמת נקרא בן ע"ש מדינת Caria באסיא, שבא מעם.

קרנזול (= טרנגול, triangulum, דרייעקק, ראה טרינגול): פלגי לה בקרנזול

(ז"ו ק"ח), פי' באלכסון. קרינטון (יכוס' כלאים פ"ה), ווא-כס-

בלומע, מין פרח. קורנס (א) cornus, הארץ: שיתין מני פרזלא

תלו ליה לבקא בקורנסיה (חולין כ"ח). (ב) האממער: המכה בקורנס (סנהד ק"ג).

קורנים או קורנית ראה חשי בשרש חש. (קרם) קירום (סנהד ק"ה), אחרים, געשירר-

פאדען, חוטים הנקשרים על השתי להורידו ולהעלותו במ חליפות למען

תת מקום לחוט הערב לעבור. קירוסין: כעבד שאדונו מבקש למכור אותו

קירוסין (דברים רנה ג'), מר"י אפפענטליך פילביעטען.

קרם (א) מהו לעתים לקרסין (ז"ר ע"ג), קרם (א) מהו לעתים לקרסין (ז"ר ע"ג),

קרית ארבע שהיא עולה בקרסין של ארבעה (ז"ר כ"ח), כמו בקלרסין, קרסיות: יש קול קרסיות לטובה (וי"ר ל"ג),

מל"י קרסאל, שרייען. קרסטל (א) (סנהד כ"ג), קארב. (ב) א. ארט שעערע: עד שיטלנו

בקרסטל (יכוס' סנהד פ"י).

קרסטומל או קריכתומל (כלאים פ"ח) קרסטומל, גאלדאפפעל, א-

ארט קוויטטע.

קרסול (זלטון נסנה), פוסוואורצעל: עשרה בקרסול (חסלות פ"ח). ראה גם קרצול.

קרסם (א) קצין ענפים היבשים מן האילן: המקרסם (סנהד ק"ג). (ב) קרסמה נמלים

(פאה פ"ג), אבפרעססען, כמו כרכם בל"מ. *קורסם, שלאג, היעב: בחמשין מנין וחד

קורסם (יכוס' זרכות פ"ג), מל"י קורסומס, דאם שלאגען, פי' הכאה אחת.

(קרע) קרע (זנגד), שליטיץ. (קרף) קורפה, מין כלי חד החושבת: שוליי

קרפיות (כלים פ"ד). קרפדאי, בל' צרפת crapaud, קראטע:

בואת שבישרצים קרפדאי (חולין ס"ג). *קרפטא, קראבאטוס, ווהעבעטט: ליתב מר

אקרפטא (קדושין ע'). קורפם, corpus, קארפער: מנורה וכו'

קורפסה של זהב (ילמדנו סנהדלותך). קרפסיגון (חסכת רנה, חור כרפס), פי' ירוק

ככרפס וככרת, לויכגריין. קרפף (זילה ל"ח), שם למקום מוקף גדר

בלא קירוי מלמעלה. (קרין) קרין (א) אבקנייפען, אבשניידען:

כדי לקרוץ בצפורן (דה"א כ"ג); כדי לקרוץ בזוג (נגעים פ"ג). (ב) שלאכטען,

טאדטען: קרצו ומירק אחר על ידו (יונה ל"ג); אי קרצתן כינה (עירובין ס"ה). (ג) ריע ליפ-

פען) שליעסען: קפצה ידה קרצה שפתותיה (מקולות פ"ח), פי' שסגרה אותן בחוץ. (ד)

קובען בערייטען: אם התקינו להיות קורין עליו (כלים פט"ו), והוא מלשון: מקרצות

נושכות זו בזו (סנהד פ"ח), פי' עונות, ראה גריץ. (ה) פריה אויפשטעהען: *קרין ומיקס,

תר' שחר קריצתא. — *אכל קרצא (או: קורצא) דגברא, ימדן פערליימדען.

קורצין: המספר פאח ראשו ועושה פ"ח סת קורצין (דברים רנה ז'), פי'

ספוגא
ת. פ"ז.
איבער-
שיקרמו
ז' ע'
קרום
קרום
זית של
ממנו
בסדינין
קרמא
אויס
וועבען
אה זה
זאבער
ס ליה
ראה
ז"ו כ"ג
קראמ
סביעים
ק"ב
ear-
אסורה
ז"ל
פרי
נשאר
ז' סמול
י חגבים
ויטאל
ת; קר
זאמם-
זלען
האלון
דן, שם
סילתא
ג. עור

תלתלים, בל"י *αροσσοός*, פראנוע, טראָדדעל; קורצין באדם זה אזנים (אדר"ן פ"ל).

*קרצטיונא (איכה רצה, היו לריס), וואַגע, וכן בל' ערבי.

קרצול או קיסול: וארבע כנפים וקרצולים (מולין כ"ט), שפרינגפֿיסע, כמו ברעים בל"מ.

קרצה: אבל מקרצפין [את הבהמה] [זילס כ"ג], פ"י גרד בקרצובים, ר"ל בקוצים ודודרים גסים, תר' כמשוכת הדק קרצובי זכובי; ותר' להתגרד בו לאתקרצפא ביה.

קרצית (גיטין פ"ו), מין זכוב גדול. (קרק) *קורקא (יזמות ק"ג), פ"הערוך מנעל של עור עב.

קורקבן (מולין כ"ו), מאגען (ביים געפֿליגעל). קרוקמניקין ראה כ"ומנקיא.

קורקן, *ερακία*, העראָלדשטאב: טוענים קורקניות ומהלכים לפניה (פסיקת'מ"ג).

*קרקנא, א. אַרט טאנץ: ברקודא דאבנד ובקרקנא דאמד (נדריס כ"ח).

קרקס (מעשרות פ"ה), *eracea*, פֿאַגעלוויקקע, מין קצינית; והר"מ מפרש כמו קולקס, דאה זה.

קרקס-*αίραρος*, צירקוס: תיאטראות וקרקסאות (מגלה ו').

קורקס = קָרס, האַקבען: ופורקין את הקידקסין (נמד' רנב ד'); קורקסין של זהב (ז"ר י"ח); קורקסי השמים במי אוקיינוס הם אחוזים (פרקי דר"א ג').

*קרקסא, קיסטע: חבינה כריכה על קרקסוי (יבוםלמי פאה פ"ג); קרסייקא דאפוזיקי דידי (יבום' נדריס פ"ט). ב) מאי מטה של טרבל וכו' עיזא דקרקסא (מנחות כ"ג), דרעשוואלצע, ראה טרבל.

קרקע (זכ' קרקעות) א) ערדע: טונח על הקרקע; מחובר לקרקע. ב) גרונדשטיק, דעאליטאָט: מטלטלים וקרקעות. קרקעית, באַדענוויטע: קרקעיתתה של ספינה (מגיגה כ"ז). *קרקה או קרקפתא, קאַפֿ (κορυφή) שייטעל; כרגא אקרקה דגברא מנח (ז"ר כ"ה);

קרקפתא דלא מנח תפלין (כ"ה י"ז). *קרקפנא (עירוזין כ"ג), כנוי לאיש חכם שמוח בקרקרו.

קרקפלא, שם לעור היראש של אדם מת: קרקפלו של ר"י (מולין כ"ג).

קרקר, שרייען: כתרגומלת שמקרקרת על בניה (מעניס כ"ט); קרקורן [של

הצפרדעים] היה קשה להם וכו' (ילמדנו זל); אפיקו לי קורקור מהכא (ז"ג כ"ג), כנוי לקרקור העופות.

קרקר = קיקע, באַדען אייגעס געפֿאַסעס: קרקרותיהם ודפנותיהם (כלים פ"ג);

כנגד קרקריתה (אסלות פ"ט) כמו קרקעיתה. *קרקש, קלינגעלן, קלימפערן, קלאפפערן:

מקרקש זגי דכילהא (נדס י"ז); מקרקשא ליה אמגוזי בלקנא (זככות פ"ג).

*קרקשא, הקשורים קרקשיא (יבום' שנת פ"ו), פ"ה הערוך קרסים, ראה קורקס.

קרקשתא ראה כרכשתא ב). (קרר) קָרר, או קָרר, קאלט מאכען, אַבקייה-

לען. התקרר, קאלט ווערדען, ערקאלטען; נתקררה דעתו, ער ווארד בערוהיגט.

בעפֿייעדיגט. *קריר, קאלט. קרירות, קאַלטע. קורת-רוח, צופֿריעדענהייט: אין אדם מוצא

קורת רוח אלא מאשתו ראשונה (סנהד' כ"ג). קָרר, בעל קרון: השוכר את החמר ואת הקור

(ז"מ ע"ס, לפי גי' הערוך). קרירטון (יבום' שנת פ"ד), *elaretum*, קרייטערוויין.

(קרש) קָרש או קָרש = קפא, געריינגען, פֿעסט ווערדען (פֿאַן איינער

פֿליססיגקייט): ויקרש הדם (פסחים ס"ד); קרשו הי' אלו שניים (מסכות פ"ג); יין קרוש

(סוטה מ"ח); הלב קרוש. והוא מל' קשה בתוספת ר' ע"ד ל' הארמי.

קרש אע"פ שאין לו אלא קרן אחד (מולין כ"ט), מין חיה בעלת קרן אחת, וע"ס

הגמ' היא מין צבי: קרש טביא דבי עילאי (סס), ונקרא בל' פרסי *Koresch*.

(קרת) קורת החצים (כלים פ"ג), *corytus*, קאַכער, חיק החצים.

קרש

קרת
פ"ח;
קרת
שקבל
בשרש
קשב
מלא
קשב
הוא:
קאסא
קיש
ג.
אַנדען
באגד
ערשט
אַדער
נתקש
טמות
שווער
שווער
לא קי
(נדריס)
שנתק
פֿערה:
קישוי
האַרט
בקושי
התירו
או מ
מקיש
שדה:
אחת
קישו
קיש

קרת או קרת, בוימשטאמם, גזע: לא סוף
 דבר נופו אלא אפי' קרתו (ירוש' זרכות
 פ"ה); בשאין הכרתים מכוונים (סס כלאים פ"ד).
 *קרתא, שטאדט. ומזה: קרתני = עירוני
 (ראה זס), לאנדמאנגן: הקרתני
 שקיבל שדה מהירושלמי (דנאי פ"ו). היקש
 בשרש נקש.
 (קשב) *קשבא, מין דקל: ההוא גברא דקין
 קשבא מחבריה (ב"ק כ"ח);
 מלא טסקא דקשבי (מגלה ז'); מאי חצב
 קשבא (ע"ז י"ג); ולדעת בעל תבואות הארץ
 הוא: צוקקערדארה, הנקרא בל' ערבי אל-
 קאסאב-מאו.
 (קשה) הקשה א) הארט, שטייף מאכען:
 המקשה עצמו לדעת (גדה
 י"ג). ב) א. שוועריגע שמעללט בעאנש-
 אנדען, א. פראגע אויפ'ווערען: אין מקשין
 באגדה. — התקשה א) הארט, שטייף ווערדען,
 ערשטארדען. ב) טראַציג אויף זיינער מיינונג
 אָדער אויף זיינען וויללען בעהארדען: כמה
 נחקשה יונה שלא לילך בשליחותו (ילמדנו
 שנות). קשה א: *קשׂיא א) הארט, שטייף,
 שווער: קשה להתאכל; קשה לרצות. ב)
 שוועריג, אונפֿערשטאנדליך: קשה לר"ת;
 לא קשיא. ג) שאַדליך: דגים קשים לעינים
 (גריס כ"ד). חמץ נוקשה (פסחים נ"ג), חמץ
 שנתקשה ואינו ראוי לאכילה. — קישוי,
 פֿעהר-א-טונג, ערשטארדונג, שטייפֿהייט.
 קישוי עור, שוועלע. — קושי או *קושיא,
 הארטע; דונקלע שמעללע: קושיא ופירוקא.
 בקושי, מיט שוועריגקייט, שווערליך: בקושי
 התירו לנחם אבלים בשבת (טבת י"ג). מקשה
 או מקשיי, מאססיוו.
 *מקשה א) קירביספֿעלד אָדער גארטען:
 במקשאות ובמדלעות (סניצית פ"ג),
 שדה אוגן של קשואים. ב) באַרסע: מקשה
 אחת של חזיר (טבת ל').
 קישות = קישוא, קירבים: קישות שהתליעה
 באביה (חולין כ"ח).
 *קשׂויתא, דער הארטע דאטמעלכערן: אכל

תמרי ושדי קשׂויתא (טבת כ"ט).
 (קשׂט) קשׂט, פֿעילשנעלל פֿלוענען: יש
 מזיק שקושט כחץ ומס כעוף
 (דברים רבה ו'). עף כחץ מקשת; ירה ירה
 ת"י גירא דאשא יתקשטון ביה.
 קשׂטנית או קשתנית, מין מקדח (באָהרער)
 בצורת קשת: בקשטניות טהור
 (כלים פכ"ה); ולא יקדיח בקשתנית (מוספתא
 טבת פי"ד).
 קשׂט (= מקס), שמיקקען. התקשט, זיך
 שמיקקען. והשם קישוט או חכישו,
 שמוק.
 קושט (כריתות ו'), κάστος, קאַסטוואורין, מין
 שרש בשמי.
 *קושטא, וואהרדייט. קשׂויתא בשרש קשה.
 (קשק) קשקש א) = נכש, האַקקען (אום
 דיע ביימע); לעדור ולקשקש
 תחת הזיתים (ב"ב פ"ט); ומקשקשין בכרימא
 (סוכה מ"ד). ב) = נקש, שראגען, קלאַפּפערן,
 קלינגען: נקיש כסא דכספא בידיה ומקשקש
 (ת"י זרעית מ"ג ל"ג); זוג המקשקש; כאנוז
 הכתקשקש בקליפתו (חולין ע"ד); לא ילך
 אדם לבית האבל ובידו לגין המתקשקש
 (סס ל"ד); משיתקשקשו הדין (גדה נ"ו).
 קשקשים, קש וקיסמין: צנור שעלו בו
 קשקשים (כמוכות ס').
 *קשקושי: בקשקושי ואברורי (טבת ה"א),
 וגי' הערוך בקשקי, פ"י מגדלים,
 תר' מגדל עוו קושקא עשינא, ובל' תורק
 Kioff, גאַרטענצעלט.
 (קשר) התקשר א) זיך פֿערבינדען, פֿער-
 בונדען ווערדען; נתקשר
 שמים בעבים (תענית כ'), מיט וואַלקען אי-
 בערצאַגען ווערדען. ב) א. פֿערטראַג אב-
 שליעסען. ושה"פ: התקשרות, פֿערבינדונג,
 פֿערטראַג. קישור, פֿערבינדונג.
 *קשׂר א) פֿערבינדונג, קנאַפּף, קנאַצען:
 קשר של קיימא. ב) בינדעל: הבנים
 יוצאים בקשרים (טבת ס"ו), צירורות וקמיעות
 שנושאים דרך סגולה. ג) דער קנאַצען אַן

לקפא
 ידקו.
 ס מת:
 קכ"ג.
 ת על
 של
 ח;
 בני.
 אסעס:
 פ"ג;
 עיתה.
 פערן:
 י"י;
 ס"ג.
 פ"ו,
 קורקס.
 בקבדה-
 עידען,
 והיגמ,
 אַלמע.
 מוצא
 כ"ג).
 הקרר
 elare
 זיינען,
 איינער
 קרשו
 קרוש
 קשה
 (חולין
 וע"ם
 עילאי
 cory

געוואָכסען. (ד) קנאַרדען : ולא נמצא בהם
 (בעצים) קשר (ז"ר ל"ד). ה) קנאַכעד : קשרי
 אצבעות (כ"ה כ"ג).
 (ק"ש) קשישין שע"ג השבר (סנה"ג),
 ברוכשיענען, כמו גשישין.
 *קשיש, אַלט. קישות בשרש קשה.
 (קשת) קשת, שם מול מ"ב מולות החגורה,
 שיטצע. עוד הקשתי, רע-
 גענבאַגענהויט (אים אויגע).
 (קת) קת או *קתא, שטיעל (איינעם ווערק-
 צייגעם) : נשמש הברזל מקתו
 (מכות ז'); סכינא בתר קתא (ז"ג כ"ו).

(קתד) קתדרה, καθέδρα, לעהנשטוהל :
 יושבת בקתדרה (כמונות
 כ"ט); קתדראות של זהב (סוכה כ"ח).
 (קתל) קתוליכום או קתוליקום, καθολικός,
 = אללגעמיין, גענערעלל.
 שם פקיד ממונה על הכל (בענין אמרבל)
 וראש כל הפקידים : למלך שעשה את אוהבו
 קתוליכום שלו (ילונדנו וימי); מיטגי קתוליקן
 (ירוש' סקלים פ"ה).
 (קתן) קיתון של מים (סוכה כ"ה), בלוי
 αὐθιόν, קרוג, αὐθιόν, בעכער.
 (קתר) קתרום (ר"ס כ"ג) citrus, αέδρος,
 צעדערבוים.

אות ר

(ראה) ראה. בילליג פינדען, בילליגען :
 רואה אני את דברי אדמון
 (כמונות ק"ח) ; נראין דבריו. ראה כאלו,
 בעטראכטען אלס וואַרע : רואין אותו כאלו
 הוא שומר קשואין. לפי ראות עיני הדיין,
 נאך דעם גומדינקען דעם ריכטערס. הַרְאָה
 א) זיכטבאַר זיין : סמוך ונראה ; רואה ואינן
 נראה. ב) שיינען : שְׁהַפְּתָה נראית עזה (נגעים
 פ"ג); נראה לי, מיר שיינט ; לפי הנראה,
 וויע עם שיינט. נח נראה בשרש נוח. —
 התראה במראד, זיך אים שפיעגעל בעזעהען.
 ראוי א) געאיינגעט, טויגליך, טיכטיג : בית
 הראוי לדירה; התיבה הראויה להחכבד.
 ב) ווערט, ווירדיג : ראוי שתשרה עליו שכינה;
 ראוי שְׁיַעֲנֶנְשׁ ג) געהאַריג, געביהרענד, גע-
 ביהדליך, רעכט אונד בילליג : קיבל השכר
 או העונש הראוי; ראוי או אין ראוי לעשות
 כך וכך. כראוי, וויע עם זיך געדאַרט, געדאַריג.
 מראדה, פאַרבע : מראות נגעים. מראית-עין,
 שוין : מפני מראית העין (בילה ט').
 ר"ל מפני חשד הרואים. — ראיה, בעוויז :
 דמציא מהבירו עליו הראיה; אין מזה ראיה;

אין מביאין ראיה מן השוטמים. — ראיון (מגינס
 ז'), פי' עולת ראיה, כמו שמפרש ר"ל שם :
 ראיות פנים בקרבן. — מראה-מקום, דיע
 אננאבע, וואַ א. ציטאט פאַרקאָממט. —
 רואה-השבון, קאַנטראָלייר.
 ריאה (מולין מ"ג), לונגע, וכן בלי ערבי.
 ראוי, בעשאפּעננהייט : לא ראי זה כראי זה
 (ז"ג ד').
 (ראם) ראוממיקום (וי"ר י"ט) ρεῦματιχος,
 רהיימאַטיש.
 (ראש) ראש א) הויפט : ראש הגולה או
 *ריש גלותא, כנוי לראשי
 ישראל כבבל אחר החורבן; ראש המדברים
 (זרכות ס"ג), דער וואַרין דאס ערישטע וואַרט
 האט. ראש הישיבה (זרכות כ"ז), כנוי לחכם
 מנהיג הישיבה. — ושה"מ ראשות : ראש גדר
 היה ושכה ר"ג והעבירו מראשותו (ירוש' ר"ס
 פ"ח). ראה גם רשות בשרש רשה. ב) שפיצ-
 צע : ראש הגויה בשרש גוה; ראש תור,
 דרייעקק, קייל : מודדין אותו ראש תור (כלים
 פ"ח), פי' באלכסון; היה ראש תור חטים
 נכנס בתוך של שעורים (כלים פ"ג). ראשי

דברים
 ראשי
 דייטונ
 וואורף
 ראשי
 צונגען
 פאַרא
 או *
 חפוי
 ראשו
 והוא
 ראשו
 צוערס
 ברא
 מעשו
 הטבע
 (ראו)
 כ"ד
 אלא
 (רב)
 שלי
 רבות
 ר"ל
 (רב)
 פי'
 ורבי
 דבר
 וְחַלְבֵּי
 אספו
 מ"ט
 על
 רב,
 ישר
 רוב
 מעה
 רב

דברים (סנו"ר כ"ח), אללגעמיינע רעגעלן.
 ראשי פרקים א) (חגיגה י"ג), קורצע אנ-
 דייטונגען. ב) (בלשון העם) קורצער ענט-
 וואורף איינעם פערטראגעס, פונקטאציאָן.
 ראשי תיבות, אנפאנגסבוכשטאבען, אבקיר-
 צונגען. — בראש או *ברישא, צוערשט,
 פאראן, פאראויס. בראש גלוי (סנו"ר י"ח)
 או *בריש גלי, פרייא, אפפגענטליך, בהפך:
 חפוי ראש. ראשי, הויפטזאכליך, הויפט-
 ראשון ראשון, נאך אונד נאך, איינצעלווייזע:
 והוא מניח להם ראשון ראשון (סנו"ר ל"ח);
 ראשון ראשון מסתלק (ז"ר נ"ה). — בראשונה,
 צוערסט; איינסט, עהעמאלס. — ששת ימי
 בראשית, דיע זעכס שאפפאונגסטאגע;
 מעשה בראשית, שאפפאונגסגעשיכטע, חכמת
 הטבע.

(ראת) ראתן, ראָטס, פליססיג: בעלי ראתן
 (כ"ד י"ז), בעלי חולי נזילה;
 כ"ד מוכי שחין הן ואין לך קשה מכולן וכו'
 אלא ראתן בלבד (ז"ר נ"ח).
 (רבא) *רבא א) וואכסען: מאוראָ קא
 רבי (עירובין כ"ח). ב) ענט-
 שליפפען: הגי עבירי לרבווי (זילה כ"ד).
 רבותא = גידול: היינו רבותיהו (סולין נ"ז),
 ר"ל טבעס ומנהגס. ראה גם שרש רבב.
 (רבב) רבב, זאלבען, בעשטרייכען: נודות
 וכו' נכרי רובבן (ע"ז ל"ג),
 פ"י טח אותן בזפת, ותר' וימשה את המשכן
 ורבי ית משכנא. רבב א) שם כולל לכל
 דבר העשוי למשוח או לפוח בו, כשמן
 ותלב זפת ועטרין: רבב כדי לסוך תחת
 אספנין קטנה (שנת ע"ח); מוכרי רבב (סוטה
 נ"ע). ב) שמוטצפליעקק: ת"ה שנמצא רבב
 על בגדו (שנת קי"ד).
 רב, מעהרהייט, מאיאָריטאָט, דער גראָסערע
 טהייל: הולכין אחר הרוב; עיר שרובה
 ישראל (ז"צ כ"ד); ראשו ורובו (גיטין י"ו),
 רוב הגוף; רוב דיעות (סוטה ל"ח), שטיממענ-
 מעהרהייט. לרוב או על הרוב, אפמ, הייפג.
 רב א) פיעל, גראָס; לשון רבים, פלוראל-

פאָרם (גראָמ); ברבים, פאָר מעהרערען
 לייטען, אפפגענטליך. ב) רב, ברבוי רפנים או
 *רבבן; ובכנוים רבנו (רבינו), רבותי, הערה.
 מייסטער, לעהרער, כנוי דרך כבוד לגדולים
 נגד הקטנים מהם ולאדונים נגד עבדיהם
 ולמורים ותופשי התורה נגד תלמידיהם והדבקים
 בם, ובזמן הזה הוא כנוי קבוע למורי הוראות,
 ראבבינער: עשה לך רב (אבות פ"ח); אב
 לא למדו [לאברהם] ורב לא היה לו ומהיכן
 למד וכו' אלא זימן לו הקב"ה שתי כליותיו
 כמין שני רבנים (ז"ר ס"ח, ונאלד"ן פל"ג: כמין
 שני חכמים); אם היה אחד מהן רבו הולך
 אצל רבו ואם היו שניהן רבותיו למקום שירצה
 לך (עירובין ל"ו). — *בי רב, שולע.

רב, כנוי קבוע לחכמים סמוכים בא"י בזמן
 התלמוד (ונקרא „רבי“ סתם רבי יהודה
 הסניא ונקצר הסנניות) ולראשי הישיבות
 והרבנים עד היום הזה; והוא ג"כ כנוי דרך
 כבוד לכל איש תחת „אדוני“: רבי פלוני;
 רבותי! מיינע העררען.

*רבין, כמו רב, ראבבינער: חד בר נש זמין
 חד רבן (ירוש' תרומות פ"ח), ועיקר
 הוראתו אדון וטר: תר' וכל טרי הסניעות וכל
 רבני פלכית) והיה כנוי לנשיאים מן רבן גמליאל
 הזקן והלאה. — רבבן, יאמר בהפך דאורייתא:
 מצות דרבבן, מצות שהן תקנת חכמים; איסור
 דרבבן.

רבנות א) העררשאפט: אהוב את המלאכה
 ושנא את הרבנות (אבות פ"ח). ב)
 גראָסע לעבענסווייזע, העררישעס וועזען:
 אפי' בשעת הסכנה לא ישנה אדם מן הרבנות
 שלו (סנהד' ל"ז); הנדיג עצמו ברבנות (סוטה
 י"ג), ותר' נדיבתי (איוב ל"ט"ו) רבנותי. ג)
 ראבינאט.

רבני א) (בלשון העם) כנוי דרך כבוד כמו
 רב: ידירי רבבני. ב) (אלל הסמכנים)
 ראבבאניט, בהפך: קרא י. ג) (פתיחה למו"כ)
 טהעפאלאָג, וכן בל' ערבי.
 רבון, העיר: רבון העולמים; תר' אדוני
 (זכא' כ"ד י') רבניה.

ההל;
 מונות
 עלל
 רכל
 אוהבו
 ליקון
 בל
 נכער
 eit
 מניס
 שם:
 דיע
 —
 ערבי
 אי זה
 קע
 ה או
 ראשי
 זברים
 זאָרש
 לחנם
 ז גדר
 ר"כ
 פיצ-
 תור,
 כלים
 חמים
 יאש

רָבָא, גרָאָס; רבוותא, דיע גרָאָסען, אנשים גדולים בחכמה. רבוותא, גרָאָסע, דבר גדול וחידוש: מאי רבוותיה; רבוותא קמ"ל. דברבא, גרָאָס.
רְבוּבָה: ורבוכה היתה לו (עדות פ"ג), פי' ארובה חקוקה בכבש המזבח.
רְבֵג (רבג) **רְבַג**. שיכטען: יכול יהא זורק ורובג (ריס ט"כ), שיתן אחד על אחד. מרבג של אבנים (חסלות פ"ג), שיכטע. **רְבֵד** (רובד) **רֹבֵד** א) על הרובד הרביעי (יומא מ"ג); מוקף רובדין של אבן (ריס תמיד), פי' המוספי ע"פ ל' יוני, עמוד מרובע. ב) רובדי אילן (חולין ק"ט), צווייגע. **רְבֵדָא** דכוסילתא (מ"ק כ"ט), צלקת הנשארת מחיתוך האזמל בבשר האדם.
רְבֵה (רבה) **רְבֵה** על איש, ימדן אים ראטהע איבערשטיממען. רְבֵה, פֵּער-מעהרען. התרבה, זיך פֵּערמעהרען; דיע פלוראל-פֵּאָרס אננעהמען: שמות המתכות לא יתרבו (תל"ע § ק"ס). רבוי, פֵּערמעהרונג; מעהר-הייט, מענגע; מעהרצאהל, פלוראל (גרמא); רבוי זוגיי. דואלפֵּאָרס. ובתלמוד ענינו הרחבת המובן: כל אתין וגמין רבויין. — מרובה, פֵּעל, גרָאָס: המלאכה מרובה; זמן מרובה, לאנגע צייט; דמים מרובים, האָהער פֵּייז. רבית, צינזען, וואוכער. מלוה ברבית, וואוכערער. **תרבות**, צוכט, ערציעהונג. בן תרבות, גע-צאָגען, צאָרם: בזמן שהן בני תרבות אינן מועדין (ב"ק ט"ו); ארי בן תרבות או ארי תרבות (ב"ק י"ו). תרבות רעה, אויסאר-פונג; א. אויסגעארטעטעס קינד: קשה תרבות רעה בתוך ביתו של אדם וכו' (סנו"כ ח'); יצא לתרבות רעה, אויסארטען.
רְבוּבָה או ***רביא**, יינגלינג: הרובין שומרין שם (ריס תמיד); יקבלו הרובין את תשובתן (חולין כ'); ותר' אחר הבחורים בתרובין. **רביה** מאַדכען: מעשה רביה אחת (נה"ט), נעיה ת"י ריבא.
מורבָּה א) אָסמ, צווייג: מורביות של תאנה ושל אגוז ושל עץ שמן (תמיד פ"ג).

ב) = מרובע, קוואדראט: עד שיהא בוגי מורביות (סניעים פ"ג), כמו מרוב עות. ***מרבוינתא** (קדושין ל"ח), וואָרשערין, ער-ציעהערין.
רְבוּזִין (רבז) **ירבוזין** (סניעים פ"ט), ע"פ הערוך: שפארנעל.
רְבוּיָא (רבי) **רוביא** (חולין כ"ג), מין קטנית, ולדעת רש"י הוא תלתן, ראה זה. מרבך ראה מרבג.
רְבֵל (רבל) ***רבל**, דורכזיעבען; ארבל, זיעב: דאייטי ארבל וקא מרבל (ב"מ כ"ו); מירביל הוא דרביל ליה (חולין מ"ט); וחר' כברה (ענוס ט' ח') ערבלא. רבן ורבון בשרש רבב. רובן (פרס פ"ג) ראה אורבן בשרש ארב.
רְבֵע (רבע) ***רבע** = רבין, זיך לאנערן, געלא-נערט זיין (פֵּאָן פֵּיערפֵּיסיגען טהיערען).
רְבֵיעָה = רִבְיָה, רעגענצייט (אים אַריענעטע): רביעה ראשונה שניה ושלישית (זככות י"ז), קראו החכמים לגשם היורד בחשוון עד י"ז בו — רביעה ראשונה; ומשם עד כ"ג בו — רביעה שניה; ומשם עד סוף החודש — רביעה שלישית. רביעות של אילת (כלים פ"ו), מין כלי זמר, ובטנענעס ת"י זברביעין.
רְבֵיע או ***רביעא**, פֵּיערטעל. ריבוע, פֵּיער-עקק: כל אמתא בריבועא אמתא ותרי חומשי באלכסונא (עירובין כ"ז). מרובע, געפֵּיערט, פֵּיערעקקיג; פֵּיערעקק, קוואדראט: שהמרובע יתר על העיגול רביע (חסלות פ"ג); פרסאות מרובעות, קוואדראטמילען; כתב מרובע, קוואדראטשריפט, כתב אשורית; והמדפסים יקראו כן למין אותיות, בהפך: כתב רש"י. — רביעי, שם נגינה מפסקת. רביעי ברביעי, שם לקורבה שבין רבָּעים משני אחים או משתי אחיות. רביעית, שם בתלמוד לְרַבֵּע הלוג (כסיעור זילס ונמלס). כרם רביעי, קראו בתלמוד לכרם בשנה הרביעית לנטיעתו. ***ארבע** ס' או ארביסה, פֵּיערציעהן.

(רב) שפר (פ"ג) דען, ריבין מלש *תר (פ"ח) מעני (ל"ג) העלי רבע (רב) של (רג) ודשו (ומזה) (משל) רעה בדרך ורני העין (רג) רגזו (רגל) א (זו) וזו ד איבע הרגל שלם מרגי געאי (נכס) הרגל

(רביץ) רביץ, געלאגערט : פרה רבוצה .
 רביץ, דען שטויב (דורך בע-
 שפריטצונג) לעגען: המרביץ את ביתו (מכסירין
 פ"ג) ; רביץ או הרביץ תורה, א. שולע גרינ-
 דען, דאס שטודיום בעפארדערן: רב הונא
 ריבץ תורה בישראל (מ"ק כ"ה). ואולי הוא
 מלשון :

*תרביץ א) פארהאף : תרביץ אפדני 3"3
 ל"ט; תרביצא דביתיה (עירונין
 פ"ח); דלא ביירי תרביצי (תענית ו'). וי"מ זה
 מענין: ב) שולע : ובתרביצי אמור (מנחות
 ל"ג). — תורביץ הוושט (סולין מ"ג), שם לחלק
 העליון מן הוושט הדבק בבית הבליעה.
 רבצד (כלים פ"כ), שק קצן של עור.
 (רבק) רבקה. שם לצמד בקר הנקשרים
 לדישה : כמלא ב' רבקות
 של ג' ג' בקר (עירונין י"ז); הכניסה לרבקה
 ודשה (צ"ו ל').

(רגא) *רגא, זיך נייגען: רגי להכא
 ורגי להכא (צכרות י"ח).
 ומזה: רגיא = משקל א) וואגע: תר' פלם
 (עשלי י"ו י"ח) רגיא. ב) עין יפה בסלע עין
 דעה בשקל בינונית ברגיא (צכרות י"ח), פי'
 בדרך הממוצע, כמ"ש בגמ' שם: רגי להכא
 ורגי להכא, פי' נוטה לכאן ונוטה לכאן, לצד
 העין הרעה ולצד העין הטובה.
 (רגז) רגזן, יאצהצארגינער. ושה"מ רגזנות :
 רגזן לא עלתה בידו אלא
 רגזנותו (קדושין נ').

(רגל) הרגיל א) געוואָהנען, איבען: הרגיל
 ידו או עצמו במלאכה (מה .
 ב) אנלאַקקען, אָן זיך ציעהען: זו הוא מרגילה
 זו היא מרגילתו (ינמות פ"ה). ג) ביישלאף
 איבען: לבריא המרגיל (צכרות כ"ג); בשעת
 הרגל דבר (ע"ז י"ז). ד) הפשיט עור-הבהמה
 שלם, כדי שיוכשר לעשות ממנו נוד: אין
 מרגילין ביו"ט (צכרות ל"ג). מורגל, געוואָהנט,
 געאיבט; איבליך . *מרגלא בפומיה דרב
 (צכרות י"ז), ער פּלעגטע אַפּט צו זאגען. —
 הרגל, געוואָהנהייט : ההרגל טכע שני . —

רגיל, געוואָהנט, געאיבט, געוואַנדט, געליי-
 פּיג: כדי שיהא מכיר ורגיל בעבודה (יונה
 י"ח); ותר' סופר מהיר ספרא רגיל; היה רגיל
 אצל איש, צו ימדם אַפּט קאַממען. רגיל הכא
 ורגיל הכא (צכרות י"ח), המשביר תיקן בצדק :
 רגי להכא ורגי להכא, ראה שרש
 רגא. רגילות, געוואָהנהייט, געוואַנדטהייט,
 געלייפּיגקייט.

רגלי א) דאס וואַראַן מאַן געוואָהנט איזט,
 וואס איינעס געלייפּיג איזט : אבל
 שונה הוא ברגליות (צכרות כ"ג), בדברים
 שהוא רגיל בהם. ב) וברגליות משיעבור הימנה
 (פסח פ"ז), כנוי לגפן פשוטה שאינה עריס
 (ראה זס).

רגול, געפּעסעלט אָן דען פּיסען : לא
 עקוד ולא רגול (טנת כ"ד).

רגל, שם ליו"ט שהיו עולין בו לירושלים.
 ע"ש הכתוב : שלש רגלים (פי' שלש
 פעמים) וע"כ נקראו שלש רגלים. עלה לרגל,
 עלה לירושלים בשלש רגלים. רגלא ראה דגלא.
 רגלים א) בעשטאנד : שקר אין לו רגלים.
 ב) בעווייז : רגלים לדבר (סנהד' ע"ח).
 ראייה לדבר.

רגילה (טניעית פ"ז), פאַרטולאק, וכן בל'
 ערבי רגלא.

רגל זאב (lycopodium), באַרלאפּפּ, מינצמח.
 (רגש) הרגיש א) פּיהלען, עמפּפּינדען: אין
 שומה מרגיש. ב) ערפּאַה-

רען: הרגיש בדבר. הרגשה, עמפּפּינדונג .
 רָגַשׁ (ללל סנהדרים), געפּיהל.

(רדא) *רדא = רדה, שלאגען, ציכטיגען .
 ראה רדה. מרדא, גייסעל :

מאי פקיע מרדא (יונה כ"ג).

(רדה) רדה א) שלאגען, הערויסשלאגען .
 אנטרייבען, ציכטיגען: הרודה

פת חמה [מן התנור] (מכונות פ"י), הערויס-
 שלאגען, לפי שהיה מנהגם להדביק הפת.
 הנאפה בדפנות התנור; ולירות את כוורתו (צ"מ
 ס"ד), הוציא חלות הדבש בהכאה; רב הרודה
 את תלמידו. ב) פּפּליגען: תר' חורשות (חירב

בונ'
 ת.
 ער-
 ירוך :
 ולדעת
 מרבך
 יעב :
 ל (צ"מ)
 מ"ט);
 ורובן
 אורבן
 עלא-
 סיגען
 נטע):
 ישיית
 היורד
 זמשם
 סוף
 אילת
 ת'
 פיער-
 ומתא
 זובע,
 אט :
 י"ג);
 כתב
 זרית;
 פך :
 יביעי
 אחים
 לרב
 קראו
 רבע

א' י"ד) רדיין; פרה רדיינית (רות רב, ותלכנס
שמיסן); תורא דרידיא (סנת י"ט). — מרדות
= מוסר, צוכט, דיסציפלין: המונע את בנו
מן המרדות (סנו"ר א'); מכין אותו מכות
מרדות (דיסציפלינארשמראפע).

מרדה א) באקשויפעל, כלי שרודין בו הפת
מן התנור: וכשהוא רודה לא ירדה
במרדה (סנת קי"ז). ב) מרדה או *מורדא,
דודערשויפעל: מורדיא דלברות (ז"מ פ"ז),
ראה שרש לבר.

*רידיא א) דאס פפליגען: תורא דרידיא
(סנת י"ט); לרדיא זבני (ז"ב ז"ב).
ב) לרדי חזי לי האי רידיא (מענית כ"ה),
שם שר של מטר, תר' נזולים רדיא.

*רדיונא. דאס שיטטעלן, וכן בל"י *ραδων*:
אימר ברדיוני נפל (נדס ס"ז).

(רדע) מרדע (ז"ב ז"ב) = מרדה, מקל
שרודין בו הבהמות.

מרדעת. זוימזאטטעל: חמור יוצא במרדעת
(סנת כ"ג).

(רדף) רדוף או *רדף, איילענד, שנעלל
געהענד: הרי שהיתה רדופה

לילך לבית אביה (ינמות מ"ג): דרדיפו מיא
(יונא ע"ז). ונקראה הנסיעה הראשונה שאשה
נוסעת אחר נשואיה לבית אביה: רגל רדופים
(ירוש' כתובות פ"ז); לבת מלכים שהלכה לעשות
רגל רדופים בבית אביה (סה"ט רב, אלס חומה).

דהמחברים יקראו (נחיקוי לסון הערבי) למלות
הדומות בהוראתם: שמות נרדפים, סינאנים,
זינגפערוואנדט. — רדיפה, פערפאלגונג.
רדיפת כבוד, עהרזוכט.

(רדה) רהות (חוס"ל סער ענדטס האלהיס),
פזרכט, והוא ל"מ: ואל תרה.

(רהט) *רהט. לויפען. והשם: אנב ריהטא,
פ"י במרוץ הדיבור.

*ריהטא דחקלאי (נרכות ל"ז), מעשה קדירה
משמן דבש וקמח. ראה הטרויות.

רהטון (נרכות ל"ג), ראטטע, העררעסאב-
טהיילונג.

רהיטני (סנת ל"ז), שאבאיווען, ברזל חד

שגורדין ומחליקין בו.

(רדה) הרהין א) פערפאלגען: הרהינו אצלו
(פסחים ל"ה), וכן בלי ערבי

ב) געפאנגען געהמען: בת ישראל שהורחנה
באשקלון (כתובות כ"ו).

(רוא) *רויא, בעזאפענער, שכור.

(רוח) רוח, ווייט, ברייט: הלכה רוחת
בישראל (חולין כ"ז), ר"ל דין

מפורסם. — רוחה, ווייט, בעקוועמליכקייט:
יהי ביתך פתוח לרוחה (לכות פ"ה), ווייט גע-

אפענעט. — ריח או *רווחא א) בעקוועמ-
ליכקייט: לרווחא דמילתא (ז"ק קי"ו), צור

גראסערען בעקוועמליכקייט; בריחה, בעקוועמ,
לייכט, אהנע שוועריגקייט, אהנע נאטא: נכנס

בריוח; התפרנס בריוח. ב) געווינן. — רוחים
(בלסון העס), צינען. — הרוח, געווינגען.

רוח א) גייסט; רוח רעה, באזער גייסט.
ובעלי התלמוד יחסו כמה חולאים לרוחות

רעות ולרוחות בעה"י אשר חשבו אותם לרוחות
מזיקים (ראה גן הנפילים גסס גן צטרט צנה,

ולילית צטרט ליל): רוח בן הנפילים באה
עליו (נרכות מ"ד); רוח קצרית באה עליו (סס);

אחדה ליה רוח צרדה (פסחים קי"ה); מכניס
בה רוח תזוית (ענדטס טנואל ט"ו); דהא רוחא

קורדייקוס שמיח (גיטין ס"ז), ראה קורדייקוס;
ומענין זה: אין אדם חוטא אא"כ נכנס בו

רוח שטות (סוטה ג'). דבר שיש בו רוח חיים,
וואס א. לעבענדעס וועזען איזט. ב) זייטע:

המקיף את חבירו משלש רוחותיו (ז"ק כ).
רוחני, גייסטיג. בעלי הרוחניות (צנטן

ספר סכזרי), המאמינים במציאות הרוחות.

(רום) תרומת הלשבה (סקלים פ"ג), שם
לתרומת הכסף שהיו ב"י

נותנין בזמן בית שני לצרכי הקרבנות. *רימות
רוחא = גובה לב.

(רוע) הורע. שלעכט ווערדען, זיך פער-
שליממען. *ריעותא, מאנגעלי,

פעהלער, א. שאדהאטע שטעללע: אי איכא
ריעותא בדופן (חולין מ"ה).

רונ
פ"ג
גער
שע
רר
ב)
מש
רר
רר
קש
רר
רוב
מו
בט
רר
רר
מח
ניח
רר
רר
הר
הח
מה
ווי
רר
צפ
רר
אחי
סכ
בענ
פשו

(רוק) רווקי, שם בתלמוד לכהור בלתי נשוי: לא ירעה רווק בהמה (קדושין פ"ג), תר' בחורים (יטעיס מ' ל') רווקי; אל גערוי תר' שמרוני לרבקי, וזה ג"כ הוראת שע"פ רבקה = נערה.

*רוקא (א) וויינהעפע: הא בדרווקי הא בדפורצני (פסחים מ"ג), שמרים. (ב) דורכשלאג: הגי רווקי דארמאי (ע"ז ע"ה), משמרת שמסננין בה היין מן השמרים. (רז) רז, געהיימניס.

(רזא) *ארזי, פערלעטצען, שאדליך זיין: דמיא מרוז מכה (ינמות מ"ז), קשים למכה.

(רזב) מרוב (צ"ק כ"ח), ריננע. רובנית (מולין ס"ה), מין חגב טהור.

*מרובתא או מרופתא, קניטטעל, האממער: מחינן ליה במרובתא (נגלס כ"ה); במרופתא ובמגלבין (וי"ר כ"ז).

רוה) הוליי־הרוון, שווינדרוכט, אבצעהרונג. (רוי) *רויא, σωσις, שטארקע, קראפט: כי הוכי דתי (האלן סמקת)

רויא (סנסד' מ"ה), פי' בכח; הא דאטיא נחא הא דאטיא רויא (מעניס י"ט).

(רוק) רוק = רסק, צערווייגען: אין מרוקין את השלג (סנת כ"ח).

(רחב) הרחיב, ערווייטערן, ערשטערקען, אויסדעהנען: הרחיב זמן;

הרחיב הספור, זיך ווייטלייפֿיג אויסלאסען; הרחיב דעת, דען גייסט עיהעכען: ג' דברים מרחיבין דעתו של אדם וכו'. — רָחַב, ברייט;

זוייט (ניכט עונגע) ווייטלייפֿיג: מאמר רחב. רָחַב, געפֿאָרדֿאָישע ברייטע: רחב דדומי או צפוני. — רחבה, שם לחצר באחורי הבתים.

(רחם) *רחום, ליעבען: רחום רבנן (סנת כ"ג). מרחמא, פֿריינד: נפישו אחי ומרחמי (סל"ג).

— רחמן או רחמני (סנהד' ק'), בארמהערציג, צאָטליך ליעבענד; והוא ג"כ כנוי להשם: אונס רחמנא פטריה. ושה"מ: רחמות.

(רחין) מרחין (גל' מרחצאות), דאס באדען; באר. בית המרחץ, באדעהויז.

*רחין או אתרחין, פֿערטרויען. (רחק) *רחק, ענטפֿערנען; פֿערשטאַסען, אויסשטאַסען (פֿאַן א. פֿער-באנדע); טרענען: רחק המקורבים. התרחק, זיך ענטפֿערנען. הרחיק, ענטפֿערנען; פֿער-ווערפֿען (א. מיינונג). רחוק, ווייט; ווידער-זיניג. — רָחַק, ווייטע, ענטפֿערנונג. שלשה רחקים, דייע דרייא דימענוואָגען (לורך וכוונג וכוונס). ריחוק, ענטפֿערנונג; בריחוק מקום (זכות כ"ג). הרחקה (אלל סמחזרים), עטוואס ווידערוינגעס.

(רחש) רחשא קריעכען: ויהו מרחשין תחתי (ילמנו ויחי). (ב) לים-פעלן: ומרחשין שפוזתיה (מגי' ז'), כמו מלחשין. — רחש או *ריחשא, קריעכטהיער, רעפשי-ליע: כדי שיצא הרחש (מולין י'); משום ריחשא (סנת קמ"ו), וכן ח"י שרין.

*אתרחיש, זיך טרעפֿפֿען, געשעהען: איתרחיש לך ניסא (ז"ו ק"ו).

(רטב) רוטב (א) (מולין קי"ז), פֿליישוּפּפּע, בריהע. (ב) אונרייפֿע דאטטעל: גרעינה של רוטב (טוקלין פ"ג), וכן בל' ערבי. רטיבא, פֿייכט; שדאי להו ברטיבא (סנסד' ק"ה), פי' בעשב הלח.

רטוב (כליס פ"ג), מין מצודה של צפרים. (רטיה) רטיה, פֿלאסער: מחזירין רטיה (עירונין ק"ג).

(רטט) רטט, ציטטערן, שוועבען; והיה נראה כמרטט לפניהם (סס"ט זכה, לסוקתי).

(רטל) ריטל, λίτρα, פֿאָנר: מנה ארבעה ריטלין (ירוש' כחזות פ"ה), וכן בל' ערבי.

(רמן) רמן = רחמן, לייפֿער: הרטנין יוצאין במדרין (סנת קמ"ז).

*רמן, מרשעלן: רמן מגושא ולא ידע מאי אמר (סוטס כ"ט), וכן תר' וחובר חבר, וכן בל' ערבי עיינו דבר בשזז עלגים. רוטנן,

ינו אצלו
ל' ערבי
שהורהנה
ר"ל דין
ליבקיית:
ייט גע-
עקוועט-
ו', צור
עקוועט,
שה: נכנס
— רחום
ייננען.
גייסט.
לרוחות
לרוחות
רש זכה,
ים באה
ליו (סס);
מכניס
זא ורחא
רדייקוס;
נכנס בו
זה תיים,
(זייטע:
צ"ק כ).
(צסנטן
חות.
ג), שם
היו ב"
ג. *רמות
ד פֿער-
מאנגעל,
אי איכא

מידרישער מענש: מטרונה רוטננית (צנדצר
כנה י"ג).

(רמ"ש) רמ"ש, פֿערלאססען: נכסי רמזשים
(צ"נ ל"ח), נכסים העזובים

מבעליהם, תר' והארץ העזב מהם וארעא
התרשש מנהון, ריאה בשרש ראה.

(ריח) ריח, גערוך, גערוכסזיגן. ועל דרך
ההשאלה: ריח תורה. — ריח

הפה, איבלער מונדגערוך: דקשה לריח הפה
(פולין ק"ה). ריחתן (גיטין ע'), וואָהלריעכענד.

ריחים של יד, האנדמיהלע. ריחים של מים,
וואססערמיהלע.

(רים) רימין (דונא פ"ח), ב"פ' בגמ' (זרכות
ע') כנרי, ראה כנרא.

(רים) רים א) שטאדיע, מדת ארץ בערך
אחד משבעה ומחצה במיל: רים

שבעה ומחצה לכל מיל (יונא ס"ז). ב) רענג-
באהן: בית מדרשו של ר"א היה עשוי כמין

דים (ס"ה זנה, לריח), ראה בית רים בשם
בית. ג) רים של עין (זכרות ל"ח), אויגענ-

ליעד. ד) = ארם, גיפֿט: הנחש ריסו מחלחל
(צ"ר ל"ח).

(ריק) ריקא או ריקה, שם חרפה, ענינו איש
נבזה. ריקות, לעערהייט. ריקן

בשרש ריקן.
(ריש) ריש, שם לאות העשרים מאותיות

א"ב. *ריש, הויפט, אנפֿאנג:
ריש ירהא. ריש דוכנא בשרש דכן. ראה ג"כ

ראש. — רייתכוס ראה דייתכוס.
(רד) *רבא, rex, קאָניג: לא רכא ולא

בר רכא.
(רכב) היה רוכב או רכוב או מורכב, רייטען,

אויף דען שולטערן גע-
פראָגען ווערדען: רכוב הייתי על כתפו של

זקיני (צ"ר ט'); מעשה באשה שבאה
לידושלים ותינוק מורכב לה על כתיפה (קדושין

פ'). — הרכיב א) פֿאַרפֿאַען (א. בויס);
אין מרכיבין (כלאים פ"ח). ב) צוזאממענ-

זעסצען. מורכב, צוזאממענגעזעטצט. —
פעשה מרכבה, שם בתלמוד לחכמת האלהות.

רכובה או ארכובה, קניע: בהמה שנחתנו
רגליה מן הארכובה ולמטה (פולין

ע"ו) ותר' ברכים רכובין.
רפוב, נקרא אצל הקראים הדת שלהם בענין

חיתון הקרובים, שהחמירו בו ביותר.
(רכז) מרכז, בל' ערבי, מיטטעלפונקט. [גלגל]

יוצא מרכז, עקסצענטריש.
(רכך) *רכיך, ווייך. התרכך, ווייך ווערדען.

(רכל) רוכל (צמונן סתלמוד), מוכר בשמים
ותכשיטי נשים המחזיר בעיירות.

רכילות, פֿערליימדונג, קלאטשערייא.
(רכן) הרכין, נייגען: הרכינה ומיצה (מנוונת

פי"ח); הרכין בראשו (גיטין
ס"ז), מיט דעם קאָפּף ניקקען, בעיאהען.

(רכס) רָכָס (= גָּרָס), גריטצע מאכען:
פרות המרכסות בתכואה (צ"ג

פ"ט), פירש"י ששורין שעורין במים ומיבשין
אותן בתנור ודשין אותן בפרות להסיר קליפתן

והוא הושלא.
רכסים של מים (סנו"ר ט"ו), באלקען,

וכן בל' ערבי.
*רוכסא (צ"ג ג'), אבנים קמנים וצרורות.

*אירכס, פֿערלאָרען ווערדען.
(רכף) מרכוף, כלי ידוע שמשתמשין בו

בעלי זמר: מרכוף של זמר
(כלים פ"ו).

רכפא: הפואה והרכפא (סניעית פ"ז) והרמב"ם
גרס רכבנא ופירש: „ברזיל

בלעז", בראזיליענהאַלץ. — בצל של רכפה
(מעשיות פ"ה), שם מקום.

(רמא) *רמי = חטיל, ווערפֿען, אנלעגען:
רמי פוזמקי (סנת י'); רמי

קלא, אנשרייען, א. לאָרם מאכען: רמו ביה
רבנן קלא (סס קכ"ד); רמי תיגרא, צאנקען,

שטרייטען: דליכא כתובה דלא רמו בה
תיגרא (סס ק"ל). ובתלמוד ענינו עוד הכאת

סתירה למאמר הקודם: רמי' פלוני; ורמינהו.
— אתרמי, זיך טרעפֿען; צופֿאַלליג וואָהן

קאָממען.
(רמה) רמָה, בעטריגען, רמאי (נר' רמאים).

שנחתכו
ה (חולין
הם בענין
ו ביותר.
ג. [גלגל]
ש.
ווערדען.
בשמים
בעיירות.
א.
(תרוומת
שו (גיטין
אהען.
מאכען:
אה (ג"מ
ומיבשן
קליפחן
באלקען.
דורות.
ששין בו
של זמר
הרמב"ם
ברזיל
אל רכפה
לעגען:
(רמי
רמו ביה
צאנקען,
רמו בה
ד הכאת
ורמינהו.
ג וואהן
מאים).

בעטריגער. רמאות, בעטרוג, בעטריגערייא.
(רמז) רָמז או רָמז ווינקען; אנדרייטען. רָמז
או רמזה, ווינק, אנדרייטונג.
(רמך) *רמבא, העערדע: דאתילידה ליה
רמכי רמכי (תענית כ"ג),
זון בל' פיס'.
(רמין) רָמין; הייסע אשע: שופתה ע"ג הרמין
(מס' נ"ט); [דלעת] הרמוצה
(כלאים פ"ה), ומפי' בגמ' ירושלמית: דלעת
מיה שממתקין אותה ברמין.
*רמצא דפרזלא (סנה' ק"ג וכדס' ס"ג), מסמר
של ברזל.
(רמיש) *רמישא, אבענד. רומתיקוס ראה
ראומטיקוס בערך ראם.
(רנג) *רונגר (ג"ז קכ"ז), טאגלאהנער, בל'
פרטי רנגבר.
(רנין) רָנן אחרי איש, ימדם איבלעס נאכזא-
גען. ושה"פ רנון, איבלע נאכרעדע,
זתי' דבת עם (יחזקאל ל"ו ג') רננת עם.
(רנק) רונקוי (א): שהיא הופכת עליו את
הרונקוי (כלים פ"ג), פי' הערוך
רן נקראו הירקות כשמאספין אותם לצד אחד
בקדידה להמצות מהם המים. (ב) הרונקין אין
זייבין בעיצות (ספרי טלה), מין בגד. (ג)
רונקוי או רונקא (כלים פ"ג), runcina,
דאבעל. וגי' אהרה: רוק נא, ראה זה.
(רסם) רָסם = רָצין, צערשלאגען, צער-
דייקקען, צערקיקקען: קנה
מיוסם (סנה' פ'), קנה רצין. רסיסין (גילס
י"ד), מין גריסין של עדשים. ראה עססיות.
(רסק) *ריוספק (גיטין כ"ה), מין עגלה.
(רסק) רָסק, צעררייבען: תפוח שריסקו
(תרוומת פ"י); אין מרסקין לא
את השלג ולא את הברד בשבת (סנה' ל"ה).
*רסקא (סנה' כ"ט), פי' הערוך חגור של עור.
רסתנא ראה רסתנא.
(רסת) *רסתקא דמחוזא (ג"מ פ"ג), בלשון
פרסי שוק, שטרעסע,
סארקטפלאטיין.
(רע) *רָע (= לָאָרע) = למטה; מלדע

= מלמטה. ננינה מלרע, ננינה הבאה בחברה
האחרונה מן המלה.
(רעא) *רעא א) וואָללען; רעָא, וויללע:
יהא רעוא. (ב) ווידען; רעיא, הירט.
(רעב) רעב של בצורת (לכות פ"ה), רעב
שנתהוה מחוסר גשם. רעב של
מהומה (סס), רעב שנתהוה ממהומות מלחמה.
רעבתן (גילס כ"ה), פֿרעססער.
(רעד) הרעיד, שיטמעלן: המרעד את
האילן להשיר ממנו אוכלין
(ונכסירין פ"ה).
(רעה) רעי א) ווידעפֿיעה: ומסלקין לצדדין
מפני הרעי (סנה' ק"י). (ב)
= צואה: הטיל רעי; גרף של רעי.
ריעות (זרכות י"ג), פֿריינדשאַפֿט.
(רעל) רעלה, כמו בל"מ: והשרות והרעלות,
מין צעיוף: זמזה: ערביות יוצאות
רעולות (סנה' ס"ה), פי' מכוסות הפנים ברעלה.
(רעם) הטרעם, מוררען; התרעם על איש,
אויף ימדין באָזע זיין. —
תעומת א) פֿערדרום, גראָלל: אין להם עליו
אלא תיעומת (ג"מ ע"ה). (ב) געמורמעל, איבלעס
גערעדע: מפני תרעומת האפיקורסים (זרכו"י"ג).
רעם או רעמים (זרכות כ"ד), דאָנגער. בלי-
רעם, קאנאָנע.
(רעע) רעוע או מדועע שאדהאפֿט, בויפֿאל-
ליג: סולם רעוע (קדושין ל"ט);
כותל רעוע; היושב בבית המרועע (ילנדי'ו'סלח).
(רעף) רעפים (גילס ל"ג), דאנציעגעלן;
(אלל סונמכרים) שינדעלן.
(רעין) רועין = לועז או רעין = לעז, שם
לכל כתב ולשון חול חוץ מל'
עברי הנקרא לשון הקודש. והתלמודיים כינו
כן גם לכתב עברי הישן: בתחלה בכתב זה
(לסורית) ניתנה תורה לישראל כיון שחטאו
נהפך להם לרועין (מנחות כ"ג); ברעין ניתנה
התורה (ירוש' מנלס פ"ה).
(רף) *רפא או רופא = כנר לחם: אתליסר
ריפי' (יומא ע"ה); כרך רופא
= אכל לחם.

(רפא) רפואה, היילונג; ארצענייא, הייל- מיטטעל. חכמת הרפואה, היילקונדע. רופא-מכה, וואונדארצט. רפאל (צ"נ פ"ו), שם מלאך הממונה על הרפואה. (רפה) רפה, לאַקקערן (א. באנד) : ולא תטבול בהם עד שתרפם (טנת כ"ז). רפה או רפוי, שוואך, לאַזע, לאַקקער, אָהנע דגש : ב' רפויה. — רפיון (א) שוואַכע (ב) תלאו ברפיון (ילמדנו ולחל), פ' באויר ; שהיה [קין] תלוי ברפיון ובא המבול ושטפו (טמו"כ ל"ח), לדעת הערוך מל"י חִפּוּס, וואורף שוואונג. כהרף עין (צרכות ז'), אין א. אוי-גענבליק, מל' רפרוף. (רפט) רפט, שפאלטען, צעררייסען; במנעל המרופט (טנת קמ"ח) : שפתותיהם של זקנים מתרפסות (טס קכ"ז) ; תיבותא דאירפט (מגלה כ"ו). רופיטון, ροφητός, שלירפבאר : ביצת טרומיטא רופיטון (ירוש' נדכ' פ"ו). (רפל) *רופילא (טנועות ו'), rufulus, פאָס עלדהערן געוואָהלטער אָבערסט. (רפס) רפס = רפה, וויך, צארט זיין : מקום שמוחו של תינוק רופס (מנחות ל"ז), ראה הקדמה הערה ב). — *רפס, צערברעכען : מרפסן איגרי (קדושין ס"ג), משברים הגנות, בשוי מליצי; רפסתא דספינתא (צ"מ ע"ט), פירש"י ריעוע הספינה. ארפסינהו לעייניה, באות א'. מתרפס באות מ'. מרפסת (צ"ז י"ח), מין אכסדרה שפתוחין לתוכה חדרי העליה. *רפוסא (טמו"כ ל"ז), שם פקיד ידוע. (רפף) רפף, שוואנקען, ניכט פֿעסט, אונ-ענטשיעדען זיין : כל הלכה שהיא רופפת בב"ד צא וראה מה הצבור נוהג (ירוש' פאה פ"ז). רפרף א. ציטטערנדע בעוועגונג מאכען, פֿלאַט-טערן : אפי' לא רפרף אלא גפו (חולין ל"ח); בעוף הזה שהוא מרפרף בכנפיו (צ"כ ז'). רפפה (א) (אסלות פ"ג), א. אַרט גיטטער. (ב) (פרס פ"ח), זומפף.

(רפק) *רפק, גראבען : רפק בה פותחא (עירונין כ"ד). מרפק (טנת ל"ז), עללבאָגען. ריפחא בשרש רף. (רצד) *רצד, לויערן; אזל ורצד עלוי (וי"כ כ"ו). (רצה) רצה, וואַללען : אם ירצה השם. רצוי, גאַטטגעפֿאלליג; כונתן רצויה, נרצה, געווינשט : התכלית הנרצה. — רצה בעזאָנפֿטיגען, פֿערזאָהנען, אבביטטע טהון : אל תרצה את הבורך בשעת כעסו (לכות פ"ד). מרצה, געווינשט, בעלעבעט; ש"ץ המרצה לעם (מעניית י"ו), שהעם רוצים בו. התרצה, איינוויליגען : עמדו ונתרצו; התרצה לאיש, זיך מיט ימדם אויסזעהנען. רצון, וויללע. ברצון או ברצון חפשי, פֿיי-ווילליג; שלא ברצון, אונפֿריווילליג, ווידער וויללען. ברצון טוב, גוטווילליג. רצוני, וויללקירליך : תנועה רצונית. הרצה = הציע : פֿאַרטראַגען, ערצאָהלען; הינצאָהלען (געלד) : ר"י הרצה דברים לפני ריב"ז (מגיגה י"ד); אסור להרצות מעות כנגד נר חנוכה (טנת כ"ג). (רצן) *רצינתא (צ"ז ל"ח), ווירמער. (רצע) רצועה, ריעמען, באנד ; גייסעל שטרייך; לאַנדשטריך, צאָנע. וע"ד המליצה : הותרה רצועה לית דין ולית דיין (וי"כ כ"ח). ונגזר מזה הפעל מסרוהו לרצען ורצעו (סוטה י"ד), פ' והכה ברצועה. — רצען (פסחים כ"ה), ריעמער; שו-סטער. — מרצוע, געשטרייפֿט. (רצה) רצה, איינבייגען, צוזאממענדריקקען צעדריקקען : שפור שרצה (זילס כ"ח); בשפופרת של אבר ופיה רצון לתוכה (כזס ס"ו); א"ב הרצינהו מירצה (טנת י"ו); מאכולת רצופה (כזס י"ד). — רצה פֿלאַסטערן : קרקע מרופפת. — רצופים נאך איינאנדער : ג' ימים רצופים. (רציץ) רציץ, דריקקען, דראַנגען; או שרצתה בהמה (חולין כ"ו); בזמן שהיא רוצצת (טרכות פ"ו); טומאה רצוצה (אסלות פ"ז), דחוקה (שאין לה אהל טפח).

רציצא (צרכות ח'), אפרוח.

רקב) הרקיב, פערפולען: פירות והרקבו.

רקבון, פעררוועזונג, פילנים.

רקובית (סוטה י"ו), עטוואם פערפולטעס.

רוקבא (ע"ז ל"ג), שלוד, וכן תר' והמת מים

ורוקבא דמיו. והוא באמת ל"מ:

הוא נרקב יבלה.

רקד) רַקְד או הרקיד, דורכזעבען: השוחן

והמרקד (סנה"ע ג'); הרקיד

לש (צרכות כ"ח).

רקח) רוקח, אפאטהעקער.

רקם) *ריקמא, פלעקק: מאי חבררותיו

אילימא דקאי ריקמי ריקמי

בונטע פלעקקען, וכן תר' חבררותיו

שלשי ריקמתיה.

רקן) ריקן, ריקנית, לעער. אליבא ריקנא

(= על לב ריקן), אים ניכ-

טענען צושטאנדע; בשם "לב" כללו לפעמים

האצטומכא, כמו: אצטומכא דלבא. —

תרוקן, ענטלעערט ווערדען; תר' ולא תקיא

תאיין אתכם ולא תרוקן ארעא יתכון.

רוקנא או רוקני (כלים פ"ג), קух, האבעל,

וכן בל' ערבי.

רקע) *רקוע, געפלעקקט: בודה רב

ברקועתא (צ"ק קי"ח),

במנומרים; תר' נקוד וטלוא נמור ורקוע. ומענין

הוא: ואית בה כ"ד מרקעין (איכס רצה, נעשיות),

פלעקקען, טלאים בבגד.

רקיע, האך, אנגעזעהען: מאן ספין מאן

רקיע (מ"ק כ"ח); הזרוע והלחיים

ת"י אדרעא דימינא ולוחיא ארעיא

(= דרקיעתא) וקיבתא.

רקק) רַקְק, זומפ, קאטת: אם לויתן

בחה הועלה מהיעשו דגי הרקק

(מ"ק כ"ה); עוף שנברא מן הרקק (סולין כ"ז).

רקת) *רקתא דנהרא (צ"ו כ"ג), פלוסאופער.

רשב) *רישבא (סנה"ע ק"ב), צייד עופות.

ראה שרש נשב.

רשה) הרשה, ערלויבען, בערעכטיגען, בע-

פאללמאכטיגען. מורשה,

בעפאללמאכטיגען. הרשאה, דייע פאללמאכט-

ערטהיילונג, פאללמאכט: בכא בהרשאה

(סנועות ל"ג). כה הרשאה, פאללמאכט: נתן

כה הרשאה לאיש.

רשאי, דאס רעכט האבענד: הוא רשאי,

ער האט דאס רעכט, ער דארף; שהן

רשאין ולא אתה (לכות פ"ד); אין נביא רשאי

לחדש דבר מעתה (נגלה ז').

רשות א) מאכט, געוואלט, רעכט, פרייהייט,

ערלויבנים: הבן הוא ברשות אביו

עד שיגדל; ג' דברים אינן ברשותו של אדם

העינים והאזנים והחושם (ילמדנו מולדות); אין

לך רשות, דוא האסט דאס רעכט ניכט,

דוא דארפסט ניכט; הכל צפוי והרשות נתונה

(לכות פ"ג); נתן רשות, ערלויבנים ערטהיילען,

ערלויבען; נכנס ברשות או שלא ברשות.

ב) העררשאפט: הרשות קוברת את בעליה

(לדרין פל"ט). ג) רעגיערונג, אבריקייט:

חללה של רשות (סנה"ע ח'). ד) דייע גראפען:

אל תתודע לרשות (לכות פ"ח); הווי זהירין

ברשות (סס פ"ג). ה) גאטטהייט: שתי רשויות

(מגיגה ט"ו). ו) בעזיטן: עמד ברשות איש,

זיך אין ימדם בעזיטן בעפיינדען; שנוי רשות,

בעזיטצפערצאנדערונג, ביאת דבר ליד בעלים

אחרים. ז) געביעט: רשות היחיד; רשות

הרבים; תורך ברשותי מאי בעי? (ח) שולדען:

ג' אין רואין פני גיהנם דקדוקי עניות וחולי

מעים והרשות (עירובין מ"ח); ממרי רשותך

פארי אפרע (צ"ו קי"ח); ותר' משאת מאומה

רשות מדעם, והוא נגזר מפעל: *רשא =

נשה, געלד פארדערן. — דבר הרשות, א.

פרייוויליגער געגענשטאנד, מה שאינו לא

איסור ולא חובה: מלחמת רשות; תפלת

עריבת רשות. (לחג"ס לחסות צטקט לחט).

וכל שרש זה נגזר משם "ראש" שנכנה ממנו

פעל רשה (צ"ו קי"ח) שעיניו היה ראש

או היה לו הראשות, דייע מאכט האבען;

וההפעיל רשה — שים לראש או נתן

הראשות, דייע מאכט ערטהיילען; ורשות

(= ראשות) הוא שם מקרה מן "ראש".

(רשח) *רושחתא (גיטין ס"ט) וגי' הערוך שחית א ופי' תחתוניות.
 (רשל) רשל = רפה: הקב"ה מרשלו בהרים (ז"ר כ"ד), שוואבוען; בגדים המרושלים (זכמים י"ח), הערונטערנעלאססען, ותר' רפו ידינו אתרשלא ידנא.
 (רשם) רשם, אויפצייכנען, פערצייכנען, נאטירען. — רישום, צייכען, שפור: רישומו ניכר (סוטה י"ט). — רשם, צייכען, שפור; איינדרוק: עשה רושם, א. איינדרוק מאכען. רשמי הפנים, געזיכטס-ציגע. רשימה, אויפצייכנונג, פערצייכנים, ליסטע. רשימת ספרים, קאטאלאג.
 (רשן) רשון (חולין ס"ט), מין חגב, וכן תר' הערבי על סלעם. רישנא דאה דישנא.
 *רישינא: וקלבא רישנא (טנת קל"ג), resina, הארץ.
 (רשק) *רישקא, שם לכרכום משובח: כורכמא רישקא (טנת ק"י) ותר' נרד וכרכם רישקא ומוריקא.
 (רשש) רשוש: איזוהי בתולת קרקע כל שמעלה רשושין (דהס ס'), פי' גושי עפר.
 (רשת) עור-הרשת. נעטצהויט (אים אויגע).
 (רתה) רתה, שאנען, ריקויכט געהמען: ראויים היו להישרף אלא שריתה הכתוב לאהרן (ספר סמיני), ראה לתאי (זכרם למי). ומענין זה: כל שלא חס על כבוד קונו רתוי לו שלא בא לעולם (מגיגה י"ח),

נוח לו, עם ווארע איהם בעססער.
 (רתה) רתה, אויפקאכען. הרתיה, אויפקאכען לאססען. רותח, קאכענד, הייס מים רותחין. — *רתח, צירנען. רתחן (פסחים ק"ג), אויפברויזענדער, יאזעצארניגער.
 (רתך) רתך, צוזאממענלאטעהען: והא אים חציצה וכו' בשריתכן (טנת כ"ג); מעשה בשלציון המלכה וכו' ונטמאו כל כליה ושברתן ונתנתן לצורף וריתכן (טס י"ו) ומזה: מרתכא (גיטין ס"ט), זילבער-גלאטטע, מין עופרת המתהוה מסיגי הנס בעת התכתו. וכן בל' ערבי.
 (רתע) הרתע, ציטטערן: הוי נרתע מחמת הקל (ד"א סוטה פ"ג).
 רתע לאחוריו (פסס פ"ג), צוריקבענען.
 (רתף) רתף: לא ירתף על גביו יין (מוספס פ"ג) בשורות; ונגזר מן: מרתף של יין (ז"ר כ"ג) וויינקעללער.
 (רתק) הרתיק: כל מי שהרתיק אחר מדה הדין לא יצא שפוי מתחת ידיו (ז"ר מ"ט); לעולם ישקיע אדם עצמו במשניות שאם ירתיק יפתחו לו (וי"ר כ"א) נראה שענינו חיפוש ויגיעה.
 *רתקא: דמהדר ליה שורא ורתקא (ז"ר ק"ו) פי' הערוך גדר וסיגי על הגדר.
 (רתת) רתת או רפת, ציטטערן. *אירתת זיך פירכטען. — רתת, רתת, ציטטערן.

אות ש

(שאב) בית שואבה, בשרש בית. אבן שואבת, מאנגעט-שטיין, דאה שרש אבן.
 (שאג) שאגי (כ"ה כ"ג), מין ארז.
 (שאל) שאל (מאיס), ענטלעהענען. ושה"פ: שאילה או שאלה. — שאל

בשלוש איש, ימדן גריסען. שאל על הפתחים פאר דען טהירען בעטטעלן. ושה"פ: שאלו שלום. שאלה (נזכרת סמינס), הזכרת טע ומטר בתפלה בחורף. ה' השאלה, שם לאה ה' הבאה לשמוש בראש הפעלים להורות על השאלה, ר"ל שהפעל נאמר בטעם השאלה

אִים טָאָנע אײנער פֿראַגע). הַשְּׁאָלָה, עֲנֵט-
 עֲנֵט, אײבערטראַגונג (פֿאַן נאָמען): בִּדְרָךְ
 הַשְּׁאָלָה, אײבערטראַגענער ווייזע, אִים פֿי-
 גײליכען זײנע; שֵׁם מוֹשָׁאֵל.
 (שָׁאָף) שָׁאָף רֹדֵף, אַמֵּהֶם הַאֲלֵעֵן, לֹפֵט
 שְׁאָפֵעֵן.

(שָׂאָר) הַשְּׂאֲרֵת הַנֶּפֶשׁ, אױנשטערבליכקײט
 דער זעלע. שָׂאָר
 שָׂאָר (זלסון העס), פֿעטטער, קױזן, קױזנע.
 (שָׂב) *שָׂב, זײענען. *שָׂבָא = שְׁפָת : יוֹסֵף
 מױקור שְׂבִי (סַנֵּת קײ"ט).

(שִׁבָּא א) שִׁבָּא : שִׁבָּא מַכְשׂוּרָא (סַנֵּת ז').
 (ב) = סִיב : דָּקֵל וְכוּ' אײדי דאָת
 (שִׁבָּב) *שִׁבְבָא, נאָכבאר. — שִׁיבּוֹתָא,
 נאָכבארשאַפֿט.

(שִׁבְּה) שִׁבְּוִי, געפֿאַנגענער : פֿדױן שְׂבוּיִם.
 שִׁבְּוִי, געפֿאַנגענעמער :
 אױל שְׂבִאי שְׂמִיחָה מִינִיה (ז"ג ל"ג).

(שִׁבְּחָה) הַשְּׁבִיחָה. פֿערבעסערן, זײך פֿער-
 בעסערן. שְׂבַח (א) לְאָב :
 שְׂבַח (והודיה . ב) דאָס וואָרן זײך עטוואָס
 געבעסערט האָט : הִצִּיאָה מְרוֹבָה עַל הַשְּׂבַח;
 שְׂבַח פִּירוֹת (ז"ק ל"ג). לְשִׁבְּחָה, אײן גוטעס
 זײנע; והביטו אַחַר מִשָּׁה וְכוּ' י"א לְגַנְאֵי
 י"א לְשִׁבְּחָה (קדוּסִין ל"ג). שְׁבַחָה אוֹ תְּשַׁבַּחְתָּ,
 לְאָב, לְאָבְגֵזאָנָג. מְשׁוּבָה, לְאָבְעִנְסוֹוֶערֶט,
 פֿאַרצײגליך : יין מְשׁוּבָה.

(שִׁבְּט) שִׁבְּטָא, σπαθία, דען צעטטעל בײם
 וועבען מיט דער פֿאַלד, σπαθη
 (זכּר) פֿעסטשלאַגען : שְׁנַיִם שִׁבְּטֵי אֶחָד
 בְּכֹרֶךְ וְשׁוֹבֵטִין (סַנֵּת ז"ג); הַשְּׁבִיט וְהַמִּדְקָדֵק
 (סַס ע"ה), הַמִּכָּה עַל הַשְּׂתִי כַּדִּי לְהַשׁוּתוֹ.
 *שִׁיבּוּטָא (קדוּסִין י"ח), מִיַּן דְּגַנְדוּל, וְכֵן בְּלִי
 עֲרֵבִי שְׂבוּט.

*זִכּוּבָא דְשִׁבִיט (זכּוּבָא כ"ה), שׁוּוִיבָא-
 שְׂטֵעֵן, קאַמעט.
 (שִׁבְּך) שׁוּבְךָ (אַהֲלוֹת פ"ח), טױבענשלאַג,
 מַגְדַּל תְּרִי שְׂמֵרוֹנֵי שׁוּבִיכָא.

(שָׁבַל) שְׁבוּלַת-נֶרְדִּי (כריתות ו'), סְפִיקָא-
 נֶאֱרָדֵע (נֶאֱרָדֶהֲרֵע),

מִיַּן צִמְחָה בְּעַל רִיחַ טוֹב.
 שְׁבוּלַת-שׁוּעַל (כּלִיס פ"ח), מִיַּן שְׁעוּרָה
 מִדְּבַרִית, וי"א : הַאֲפֵעֵר ;
 וּלְדַעַת אַחֲרֵי : וּוְאֶלְשַׁעֵר פֿעֲנֵךְ.

שְׁבִלּוּלִית (סַנֵּת ק"י), פֿאַנגקרויט, בְּאֶקְסֵהֲרִין.
 בְּשִׁבִיל, וועגען; בְּשִׁבִיל כֶּךְ, דַּעסוועגען.
 (שָׁבַע) הַשְּׂבִיעַ, בעשוואַגען, גײסטער בְּאָנ-
 נען. שְׂבוּעַת הַעֲדוּת, צײגען-
 שׁוּוֹאָר. שְׂבוּעַת הַבֵּן (ז"ק פ"ה), בְּרִית מִלְּחָה.
 (שִׁבְּק) *שִׁבְּקָא, לֶאֱסָסֵעֵן, פֿערלאַססען, צוּרִיק-
 לֶאֱסָסֵעֵן. וְנִשְׁוִי מְלִיצִי : שְׂבַק
 לֶן חַיִּי, ר"ל מַת.

(שִׁבְּר) שִׁבְּרָא : מְשִׁישְׁתְּבָר (כּלִיס פ"כ), רֵאָה
 תּוֹבְרָה בְּשֵׁרֶשׁ תְּנֵר.

שִׁבְּרָא (א) בְּרוּכְשִׁיךְ, שְׂעֵר ב ע : שְׂבִירֵי זְכוּכִית
 (סַנֵּת קכ"ח); שְׂבִירֵי כְלִים, כְּלִים שְׂבוּרִים.
 (ב) בְּרוּכְשִׁיחַ (ג) (זלסון העס) לײסמענגרױך.
 (ד) זְקָצַת הַמִּדְקָדִים קְרָאוּ כֵן לְנִקּוּת תִּירָק
 [. (כּלִיס פ"י) הַכּלִיס צִמְדָּר ל"ה י"ט]. —
 שְׂבִירִים, שֵׁם לְקוּלוֹת יְדוּעוֹת בְּתִקְיעַת שׁוּפָר.
 — תְּשִׁבוּרָת, בְּרִיכְעֵרֶנְכֵנּוּגָג. — שׁוּבָר,
 קױטשׁוּנָג. — שְׂבִירַת הַכְּלִים (אַלל הַמְּקוּנְלִים),
 עֲנִינוֹ שֶׁהַעוֹלָם הָיָה צָר מֵהַכִּיל שְׁפַע, הַאֲצִילוֹת
 (כּלִיס ז"ה) אִשֶׁר פִּרְץ וְעֵבֶר כְּשִׁמְשָׁף מִים רַבִּים,
 נִשְׁתַּבֵּר, וְנִשְׁתַּבֵּב עִי"ו עִירױב טוֹב בְּרַע. ?

*שִׁבְּרָא (סַנֵּת כ"ה), מִיַּן צִמְחָה יְדוּעַ שְׂטוּיִן
 מִמְּנוֹ הוֹטִים. ורש"י פ"ה אורש"א
 urtica, נעססעל; וּלְפִי פ"ה הַעֲרוּךְ : פֿאַר־
 מען, גערטענקרויט.

*שִׁבְּרִירֵי (א) (פסחים ק"ז), סְנִירִים, וְכֵן ת"א.
 (ב) שְׂבִירֵי דְשִׁמְשָׁא (יִוֵּמָא כ"ח),
 דִּיע געבראַכענען שְׂטראַהלען דער זאַנגע.
 (שִׁבְּר) שִׁבְּרָא = הַסְּבִירָה, עֲרִקְלֶאֲרֵעֵן, צו
 פֿערשטעדהען געבען; לְשִׁבְּר
 אַתְּ הַאֲוּזָן.

(שִׁבְּש) שִׁבְּשִׁיטָא (פֿערוויררען, בעאזנרוהגען;
 וּרְבִרְבִנְוֵהי מִשְׁחַבְשִׁין (כּלִיס ל'
 ס' ט'); ; שְׂמִדִּינָה זֹו מְשׁוּבֶשֶׁת בְּגִיּוֹסוֹת (יְצִוּוֹת

קכ"ג). ב) פעהלערהאפט אבשרייבען; אלס
א. אבשרייבעפעהלער ערקלארען. ג) איבער-
רעדען: שבשיה ואנסביה אתתא (נדרים פ"ט),
וכן תר' פתיתני שבשתני. משובש, פעהלער-
האפט: נוסחא משובשת; דעה משובשת.
שיבוש א) פעראירונג, איררטהום: ולומר
שירה שלא בשיבוש (ר"ה ל"ב). ב) אבשרייבע-
פעהלער. *שבשתא, פעראירונג, פעהלער:
לפום חורפא שבשתא (כדס ל"ג).
שבשוש (ז"ר ל"ג) או שבשבה (סס כ"ט)
או שבשבת (רלס ספספת) או
*שבשא או *שבשתא (ילמדנו נח), ראנקע,
צווייג: מ"ט לא יהיב מר שבשא לאריסא
(נרכות פ'), ותר' שרשה שריגים תלתא שבשין.
(שבת) שבת. דען שבת אירגענדווא צובריג-
גען: השובת בדרך. שבת,
וואכע. ונקראו גם ימי השבוע על השבת:
אחד בשבת; שני בשבת וכו' ערב שבת.
ובא גם בלא שם שבת: מתענין שני וחמישי
ושני. — שבות, שם בתלמוד למלאכה
המותרת מן התורה ואסרוה חכמים בשבת:
ואלו הן משום שבות לא עולין כאילן ולא
דוכבין ע"ג בהמה וכו' (זילה ל"ו).
שבתאי (סנת קט"ו), שם כוכב מן הכוכבים
החזרים, סאטורן.
שבת (מעטרת פ"ד), גורקענדילל, מין צמת.
*שיבתא (יומא ע"ז), פ"י הערוך מין חולי
בתינוקות, שהגידים שבאחורי
הצואר מתיבשים והתינוק מתנונה והולך.
(שגא) *שגא, שמרויבעלן: שגא נפל (יבמות
פ"ג), כשל ונפל.
(שגב) נשגב (אלל סמחזרים), ערהאבען.
(שגג) שוגג, דער אויס פערזעהען א. זינדע
בעגעהט: מוטב שיהיו שוגגין
ואל יהיו מזידין. בשוגג, אויס פערזעהען.
(שגח) השגחה, אכט געבען, בעאויפזיכטי-
גען. משגח, אויפזעהער.
השגחה, אויפזיכט; פארזעהונג, פראוידענץ.
השגחה פרטית, שפעציעללע פראוידענץ.
(שגל) משגל, ביישלאף. שגל, ענינו דוע.

ונמצא ברבוי: שגלונות וזונות (סנהד' ל"ה).
(שגם) שגם, שם לעץ ההולך לרוחב הנסרים
ברלת או בכלי אחר לחברין זה
לזה: עשאן בשגמין (כלים פ"י); הדלת הזה
מי מעמידו שגמיו (ז"ר כ"ו), בל"ר segmen,
שפליטטער, שפאן. והפעל מזה: הנסרים
שגמין (כלים פכ"ג), פ"י שחיברם בשגמין.
וע"ד ההשאלה: אני משגמן ביסודין (ז"ר כ"ו),
צוזאממענדריקקען, בעדריקקען.
(שגר) שגר א) שיקקען: שגר שני ח"ח
אצלו; שגריר, געזאנדטער:
ממלכו של זה ושגרירו של זה (ירושלמי)
סביעית פ"ח). ב) הייטצען: תנור דשנה
גוי ואפה ישראל (ע"ז ל"ח); ושגרא
תנורא (סנת ק"ט), וכן תר' ובערו והשיקקו
ויהוין שגרין ומקדין. ג) פליעגען: מלא שנה
היונה (ז"ר כ"ג), שיעור עפיפה אחת של
יונים. ומוה: אם שגורה תפלתו בפיו (נרכות
כ"ח), געלייפג. ומענין זה: אשגרת הלשון
(ירוש' מגלה פ"ג), איבליכע רעדעווייזען.
ומענין זה ג"כ: ואשגר חד ברכה (סס נרכות
פ"ס), פ"י דילג ולא אמר.
*שגרא דתמרי (כחזקי פ'), שרביט של תמרים.
*שגרווא (חולין כ"ח) וג"י הערוך שג דו נא
פ"י הסוספי ע"פ ל' יוני; כאב היד.
(שגש) שגש, וויהלען: לכהמה שהיא
שוגשת באשפות (ילמדנו
פקודי). — שגש, פערזעהען: עולא משגש
אורחתיה דאמיה (ז"ר פ"ג), תר' ויהם ושגש.
(שד) שד, געשפענסט, באזער גייסט.
שדא *שדא א) ווערפען. ב) שפינגען:
ולמישדי אשלי (סוכה י"ו). —
שורא דדייני (כמוזות ל"ד), ובסגנון הירושלמי
שודא דדייני, ענינו ראות עיני הדיין
דאם ערמעססען דעס ריכטערס.
(שדה) שדה א) קאסטען: שדה תיבה
ומנדל (סנת ק"כ). ב) messeda
צווייארעריגער וואגען: פ"י שדות (ירושלמי)
סענית פ"ד).
*שדיא (גיטין ל"ח), פ"י העיך רוח קדים.

ל"ה) הנסרים חבין זה לזה הוה segme הנסרים בשגמין. "כ"ו) בני ת"ח ג' טעם: (יכוננו) ד' דשנר ושנרא והשיק לא שנה יחת של ו (צרכות) ת הלשון יעוויינע. ס צרכות תמרים דו נא גב היך שהא (ילמדנו) א משגש ושגש יסמ. פ' ננען (י"ו). דושלם הדין חובה esseda (יכוננו) ח קדים.

(שדך) שדך, פערלאַבען: משדכין התינוקות (סנת ק"ג); לאוהב של מלך שהיה רוצה לשדך בתו של מלך (ילמדנו לך). שדוך, דאם פערלאַבען; הייראטסאנטראַג. שדכן, עהעשטיפטר. שדכנות, עהע-שטיפטרעגעווערבע; עהעשטיפטרלאַהן. *שדכא: מתניתין בשדכא (צ"ג קל"ט, לפי גי' הערוך), פי' באדם בטל, תר' וישכו המים ושדיכו מיא. ראה גם שרכא. (שדל) ה'שתדל א' האנדעלן, א. האנדעל פ'הרען: והוי משתדל עם איש שהשעה משחקת לו (פסמים קי"ג), פי' לשא וליתן עמו בסחורה, תר' ואנה עשית ולאן אשתרלת. ב' זיך בעפלייסען, בעשטרע-בען, זיך פ'ערווענדען: במקום שאין אנשים השתדל להיות איש (לנות פ"ג). ושה"פ: השתדלות. שתדלן, פ'ערטרעטער יידישער געמיינדען ביא דען פ'רסטען. (שדך) *שדך, שיקקען. שדרה או שורה, ריקגראד, געריפפע: ב' גבין וב' שדראות (סולין ס'); עד השורה (יכוס' סנת פ"ה). שדרו של דג (סנת פ"ה), פ'ישגראט. חוט השדרה, ריקקענמארק. *שודרא, זייל: שודרא ברקא (גיטין ס"ט), מל' שזירה. שדרגניקראה שרדגנין. (שדה) שדה או השתהה, זיימען, פ'ערוויי-לען: כדי שיהא עשנה שוהה לבוא (יומא נ"ט); נשא אשה ושהה עמה עשר שנים וכו'. השדה, פ'ערהאלטען, ביא זיך האלטען: המישהה נקביו; אין מגדלין בהמה דקה בא"י אבל משהין קודם לרגל ל' יום (צ"ק ע"ט). שהות, צייט: אם יש שהות ביום כדי לעשות וכו' (קדושין י"ט). (שוא) *שוא או אשוי, מאבען: כגון דשויא ניהליה אפותקי (צ"ג ק"י); דילמא אתי לאשוויי גומות (סנת קנ"ה). שוא, שם נקודה הבאה תחת האות להורות שהאות ריקה ואין בה תנועה, והאות ה'שואית נקראת עם האות שאחריה ואז נקרא השוא — שזא נע; או עם האות הקודמת

לה ואז נקרא השוא — שזא נח. (שוב) שוב א' זיך וואַרויף בעציעהען: שב אל המאמר הקודם. ב' אין עטוואס פ'ערוואנדעלט ווערדען. ג' בוסע טהון: אחטא ואשוב (יומא פ"ט). — תשובה, אנט-וואַרט, ערווידערונג, איינווענדונג; בוסע: עשה תשובה, בוסע טהון. בעל תשובה, בוס-פ'ערטיגער. תשובת התנאי, שם למיפוט השני בשני משפטים המחברים ביחס התנאי. שוב (מלת החיזור), כמו עוד בל"מ: כל שלא ראה וכו' שוב אינו רואה. (שודה) שודה, גלייך זיין; ווערט זיין. השודה, אויסגלייכען. השואה, פ'ער-, אויסגלייכונג; פ'ערגלייך. השתווה, גלייך ווערדען; זיך פ'ערגלייכען, אקקאָרדירען, זיך אבפ'ינדען; גלייכגילטיג זיין. השתוות, אויס-גלייכונג; גלייכהייט; גלייכגילטיגקייט. שוה, גלייך; ווערט: שור שוה מאתים. שוה כסף, געלדעסווערט. שוה לכל נפש, פאָפּולאַר. שוה בשוה, גלייכמהייליג: חולקים שוה בשוה. מקח השוה (צלסון העס), בילליגער פרייז. ונמצא גם בתלמוד: דשוי חמרא (ע"ז ל"ד), פי' שנמכר במקח השוה; וכן: עשיק לגבך ושוי לכרסך (צערס עסק). קו השוה, או משוה, אַקוואַטאַר. — שוה (מלך הפעל), גלייך. — שויון, גלייכהייט; (צספרי הקראים) ווערט. — שווי, גלייכהייט, ווערט (צ"ג ע"ג). שווי הזכויות, גלייכבערעכטיגונג. (שוח) שוח, גרובע: בורות שיהין ומעירות (צ"ג כ"ח). (שוח) שוח או השיח, שפרעכען. שיחה, רעדע, געשפראַך: השח שיחת חולין (יומא י"ט); אל תרבה שיחה עם האשה (לכות פ"ה), פ'יעל שפרעכען. ראה גם ש' סוח. (שוט) שוט, שווימען: ספינה שהיא שטה על פני המים (אהלות פ"ח). השיט, שווימען לאססען. שייט, שווימער: חבית של שייטין (כלים פ"ג). (שול) שולים, זויס; באַדען איינעס נע-

פאָסעס; ובטוי מליציי: נהפכו פניו כשולי קדורה (מ"ק ט'), ר"ל נתבייש. שוליא בשרש של.

(שום) שום. שאַטצען, אבשאַטצען: שם דמיהן (ז"ג כ"ח). ושה"פ:

שום הדיינין (קדושין ז"ג). שמאי, שאַטצמאנן.

שום, קנאָבלויך; שום בעל בכי, בשרש בעל. שומנת (כלאים פ"ח), מין שום מדברי.

שום = שם, נאמע. וישמש לרוב במשפטים

שוללים לחיזוק ולהגדלת השלילה: לא

עשה שום מעשה; בלי שום טענה ומענה.

משום, וועגען, ווייל: משום שנאמר וכו'.

משום הכי, דארום. על שום מה, וועסוועגען.

(שום) *שויםקי (פסחים ל"ו), גריעבען.

(שוע) שוע או שעשע, בעשטרייכען, פער-

קלעבען; וטח את הבית ת"א

וישוע ית ביתא; שמשעשעת את הלב (ירוש'

כלאים פ"ח), שסוחמת. שוע או *שיעא, אב-

געשטריכען, גלאטט: דשיעא דרית לה

חיתוכא דאוני (חולין נ"ז). שיעא דדנא (סנה

ס"ו), מגופת החבית שהיא טיח של טיט. תר'

המר (נחל' י"ח ג') שיעא. אשהעא, גלאטט

גוערדען.

(שוף) שוף או שפשא (א) רייבען, אברייבען:

משישופם בעור הדג (כלים י"ו);

השף מטבע (ז"ק ל"ח). ב) שוף, טרעטען:

כדי שיהא נישוף ברגלי אדם (ז"ק פ"ח),

ותר' וארח ישרים סלולה ואורחא דתריצי שפיא.

ג) שוף או שייף, זאלבען: חר' ויסך (ס"ג

ז"ב כ') ושף.

שופין, פילע: שפן בשופן (כלים פ"ב).

*שיפא או משיפא, זאלבע: עברו

ליה שייפא (חולין ק"ח); משיפא של קילור

(סנה ע"ז). ראה גם שרש שוף. שף ותיב

בשרש שף. שווצרא בשרש שוש.

(שוק) שוק, מארקט; יום השוק, מארקטאג.

(שור) שור, שם מזל מ"ב מזלות החגורה,

שטיער. שור הבר (כלאים פ"ח),

ווילדער אַכס, אויעראַכס.

שיר, געזאנג, געדיכט. מלאכת השיר, דיכט-

קונסט. משורה, זאָנגער; דיכטער.

שורה (א) ציילע, רייע: שתי שורות (פסח'

ז"ג); שורות של גפנים (סנו"ר כ');

עמד בשורה, זיך אין איינער רייע אויפֿשטעל-

לען. ב) דאס שיקקליכע: נהג בשורה (ז"ג

קל"ג); אהבה מקלקלת את השורה. שורת

הדין, קו או מדת הדין: משורת הדין אין

העכר חייב כלום (ירוש' פסחים פ"ג); ותכנס

להם לפנים משורת הדין (זכרות ז').

שור, מויער: שור איגה (ערכין ל"ג), ראה

איגר; תר' חומות ירושלם שורי ירושלם.

*שוור, שפרינגען: שוור עשר אמין (זכרות

כ"ד); לא תשוור ננרא (פסחים ק"י). משוורחא

דפוריא, קפיצות של פורים.

(שוש) *שוושי ושווציי מסכין בהו (סנה

י"ג), מיני צמחים.

(שזב) *שזב. רעטטען, בעפרייען.

(שזף) שזף, ζυφον, ברוסטבערע: השזפן

והרימין (כלאים פ"ח).

(שזר) שזר, דרעהען: בשזורין (עירובין ל')

שזרה ראה שזרה.

(שזרד) שזרד (קרוז להולאת סרס שלח"ז),

בעשטעכען. — שחור בשרש

שחר. בית השחי בשם בית.

(שחז) השחיו. שאַרפֿען: אין משהזין את

הסכין ביי"ט (זילס כ"ח).

וע"ד ההשאלה: הרחלות יוצאות שחוזות

(סנה כ"ג), ר"ל קשורות האליה למעלה לעורר

הזכרים עליהן. משחזת (כלים פ"ז), וועטצ-

שטיין.

(שחל) שחל או השחיל, אויפֿאָדעלן, איינ-

שנירען, דורציעהען, הערויס-

ציעהען: חוט שהשחילו במחט (ירוש' סנה פ"ז);

הבל שחול או משוחל (סס סס פט"ו); סן

השחולות (כלים פ"ח). פי' הנמשך והנפקע

מדבר כנימין הנפקעים מכלויי בגדים; כמשחל

בינתא מחלבא (זכרות ח'); השחול (זכרות

ו'), שנישטטה ירכו. ראה שרש שלח.

שחיל (סוכה כ"ט), שאַפֿאָיימען, דלי.

שחלים (נעשרות פ"ד), מין ורק הנאכל בחומץ

שחל
*שיח
ל א ו
ב)
בשיח
ז"ב
ואשר
קמא
ושדי
הפרי
זכרו
ושח
הקוד
*שיח
ושח
דמלג
י"ו)
ל"ח)
*שיח
על ה
ושח
זרש
*ישח
ושח
ע"י
שהו
י"ח
סס)
הקנ
ערב

שחלנית (מולין ס"ה), מין חגב טהור.

*שיחלא א) אהרענפלוס; דעבדי לשיחלא (סנה ס"ז), וביהושלמי שם: טב

לאודנא; וכן בל' סורי ענינו נוילה וזיבה.

ב) אייערשטאק: הא טעונה חדא ביעתא כשיחלא

ב"ק כ"ה), אשכול של ביצים. ג) ונקרא בן

ג"כ הביצים שהתרנגולת מטילה בפרק אחד

ואשר הם תלויים יחדו באשכול: בשיחלא

קמא (מולין כ"ה), ד) שאלע: ר"מ אבל תחלא

ושדי שיחלא לברא (מגיגה ט"ו), פי' קליפת

הפרי (וכן צ"ל פרסי), והוא כמו: מתחלא דערלה

(זכוכות ל"ו). שחלף ראה שלחף.

ו) שחמתי, שווארץ: שחמתית ונמצאת

לבנה (ז"כ פ"ד), תרגום

הקודרים מני קרה דשמיזין מן צנתא.

*שיחמא, היטצע: כל היכא דמטי ליה שיחמא

לולד (ז"כ מ"ט).

ז) שחון, שחון, היים: שתהא שנה זו שחונה

ונשומה (יונא כ"ג); עבדא

דמלכא מלכא דבוק ל'שחון ו'שחון לך (ז"כ

י"ו), ראה ערוך; אנא קדים שחין גורא (ערכין

ל"ה), פי' הסקתי.

*שיחנא, שם בל' ערבי למספוא שמכינין

לבהמה (נוסחא נוסא) ליום אחד

על הדרך: לפום גמלא שיחנא (כתובות ק"ד).

ז) שחק *שחקי דכתנא (כ"ה י"ז), בלואי

בגד פשתן.

ח) שחק, שחק, שפיעלען: משחק בקוביא.

ט) שחוק האשקאקיש (כזרי"ה

כ"י), שאכשפיעל. אמה שוחקת (עירובין ג'),

פי' בלתי מצומצמת.

י) שחר, שחרר, פריילאססען: המשחרר

עבדו (גיטין ל"ו). שחורר

= בן חורים, פרייהערר: הדבק לשחורר וישתחוו

לך (לפי נוסחת סילקוט ורס"י צפ"י על הסורה);

הוא ממטי ליה לרידיה ולחמיה לשחורר

(ז"כ מ"ז), פי' לאנגריא אל השחורר, כי

האנגריא היתה משפט השחורר מאת הכפופים

תחתיו, ע"כ נקרא שמוש האנגריא שחר

או שחר, כמו: לא חמרא דחד מנהון שחרית

(תרי"ג לא סנוח אמו נוסחא נוסחא); ובתלמוד:

דאתו פיסאי דמשהרי לך (זכוכות כ"ו). ושח"ט

מזה: תשחורת א) הוראתו הראשונה חירות

ושררה: מעשה באשה אחת שהיה לה בן

תשחורת וכת (איכס רכס, כלו זדונות עיני),

פי' בן חורים ובעל שררה. ב) והושאל לנועם

ההנהגה נגד בני האדם כדרך השרים ואנשי

המעלה, דיע פיינערע מאניער דעם האפעס אים

אומגאנגע, דיע האפליכקייט: שפל ב"ך ונוח

תשחורת (ירוש' תענית פ"ג). ג) דיע מאניער אי-

בערהויפט: קל לראש ונוח לתשחורת (אנ"פ"ג),

ו"קל לראש" בהפך בדראש, ור"ל שלא יתנהג

נגד בני אדם ככבוד ראש כ"א בקלות התנועה

ובנועם ההנהגה, ויתרגם: דיינע האלשונג

זי"א לייכט, דיין אומגאנג זאנפאש אונד מילדע.

ז"פ) המפרשים ידוע. ד) והוא ג"כ שם לאנגריא

או למס אשר ינתן לשחורר, ונקרא הממונה על

האנגריא מלאך התשחורת, ובדרז"ל הוא כנוי

למלאך המות: היו אוהב את החסידים כדי

שתנצל ממלאך התשחורת (ד"א זוטא פ"ט).

שחרור, פריילאססונג; שחר שחרור.

שחרות: תפלת שחרית, מאיגענעבעט; פת

שחרית, פריהשטיק.

השחור, שווארצען; שווארץ ווערדען. שחור

שבעין, פויסללע, אויגענישטערן.

בל' ערבי: היוצא בשוירא. ראה גם שרש שר.
 (שית) שית, שם לביב(קאנאל) שהיה מתחת
 למזבה בבית שני: יורדים
 לשית ומנקין אותו (נדות פ"ג).
 (שך) שוכא דארזי (סנת כ'), באסט. וי"ג
 שו בא, בל"ע: מאָאָ.
 (שכב) משכב-זבור, קנאבענשאַנדונג.
 *שכב, שטערבען;
 שכבא, טאַדטער: עד דלא שכיב שכבא (ז"ג
 ב"ב); חיי ושכבי. שכיב מרע בערך מרע.
 אשכנחא באות א'.
 שִכְבָּנָא (נכורות מ"ד) = שִכְבָּנָא פ"י בעל
 שכינים (עפעפיים) גדולים,
 יצרנו כאישון עינו ת"י נטריגון היך דשכינא
 נטר עינא, וכן בל"י *σχυρισον* אויגענווימפער.
 ובתוספתא שם הנוסחא: שכניא.
 (שכח) שִכַּח, אין פֿערגעסענהייט ברינגען:
 צרות אחרונות משכחות את
 הראשונות. השתכח, פֿערגעסען ווערדען.
 שִכַּחָה, דאס פֿערגעסען; פֿערגעסענהייט;
 עטוואס פֿערגעסענעס: לקט שכחה ופאה;
 פֿערגעסליכקייט: קשה לשכחה. שכחן, א.
 פֿערגעסליכער מענש.
 *א'שכח, פֿינדען. אשתכח, געפֿונדען ווער-
 דען; זיך הערויסשטעללען (בייא
 א. אונטערזוכונג). שכח = מצוי, אָפֿט פֿאַר-
 קאַממענד: והווי שכח אליהו גביה (ז"ג פ"ה);
 מילתא דשכחא. מלתא דלא שכחא, וואס
 זעלטען פֿאַרקאַממט.
 (שכל) השכיל, דענקען; משכיל, דענקער;
 געבילדעטער, אויפֿגע-
 קלאָרטער. נפש המשכלת, דיע דענקענדע
 זעעלע. מושכל, וואס דורך דיע פֿערגונפֿט
 בעגריפֿען ווירד. מושכל ראשון, אורבעגריפֿת.
 אָקסיאַס. השכלה, דאס דענקען; בילדונג,
 אויפֿקלאָרונג.
 שִכָּל, פֿערשטאנד, פֿערגונפֿט; אינטעללעקט,
 גייסט: שכל נפרד. שכל הפועל
 ושכל הפועל א) ע"פ דעת אריסטו
 תהיה ההשכלה (דאס דענקען) בראשונה בכח,

והשכל מתפעל מן הדברים המושכלים כהתפעל
 החושים מן הדברים המוחשים. ודוא בעבור
 זה שכל פועל, אך כאשר קיבל צורת
 המושכלים יצא אל הפועל, וישוב לשכל
 פועל. ב) שכל הפועל, שם לשכל נבדל
 הפועל „בעולם השפל“; והוא לפי שיטת
 הפילוסופים שקבלו מציאות שכלים נבדלים
 בגלגלים והניהו תשעה שכלים בתשעת הגלגלים
 ושכל עשירי בעולם שתחת גלגל הירח. ולפי
 דעת אריסטו הוא פועל על האדם בהוציאו
 שכלו מן הכח אל הפועל. — חוץ לשכל,
 in concreto, אין דער וויקליכקייט. שכלי,
 אינטעללעקטועלל, פֿערגונפֿטמאַסיג.
 (שכל) *שיכלא (יונא ע"ה), *συχάλις*, פֿי-
 גענפֿרעסער, מין עוף קטן.
 שכלל (= כלל בתוס' ש' שפעל) פֿאַללענדען.
 (שכם) בהשכמה, מיט טאגעסאַנברוך:
 בהשכמה עלה ובהשכמה
 ירד.
 (שכן) שִכְנָה, הייזעררייהע, גאסע: משכנה-
 לשכונה (גיטין ו').
 שכינה, כנוי בדרו"ל לרוח האלהים השוכן
 בתוך בני האדם, דער הייליגע גייסט:
 ייִשוּשִׁבִין וְעוֹסְקִין בְּתוֹרַת שְׂכִינָה שְׂרוּיָה בִּינְיָהִם.
 *משכנא, צעלם, וכן בל"י *הַמְשָׁכָא*. מִשְׁכָּן
 בערך משך. שכניא ראה שכבנא.
 (שקף) שִׁקְףָה, שוסטער: מכבש של שקף-
 (מוספח טומאה וטהרה פ"ג).
 ראה אושכפא באות א.
 (שבר) השתבר, זיך בערוישען. שְׁבֹרָה,
 בעזאַפֿענער; (בלשון
 העם) זייפער. שברות, בעטרונקענהייט: שברותו
 של לוט; טרונקזוכט. — שִׁבְרָה, ביער. שבר
 שעורים, גערסטענביער.
 *שבר-בזאי, יאגד: נפק לשבר-בזאי (סנהד"י
 ל"ה). שבר בל' פרסי צידה,
 ובזא שם בל' ערבי לִנְיָן שצודין בו העופות.
 (שבר) השִׁבְרָה, געווינגען: לא יאה חוטא
 נשבר (גיטין כ"ה). ובדרך

ומתכת
 נון בע-
 שטיר
 (ז"ג)
 שולד-
 זראג;
 דות או
 מנן
 לאותו
 (כ').
 יואויל
 דשרכי
 וואצו
 ר הבט
 זאָרען,
 ענד
 זינטע-
 דשיך
 שוע
 אנפֿאַ-
 קי"ט);
 כי
 דומהו
 שכינה.
 ועייל
 ונרכה
 סיבת
 זאָהנט
 ה, זיך
 אַרבע-
 הדם;
 שיריים
 ע, וכן

ההשאלה: ועושין אותה כמין מבלא מרובעת כדי שיהא נשכר את הזויות (עירוזין כ"ג). השכור, פערמיעטהען, פערפאכטען. שכר א) לאהן, בעלאהנונג: שכר ועונש; העלה שכר, מיעטהצינו צאהלען; מתן שכר, בעלאהנונג: שכר עגלה, פוהללאהן. ב) געווינן: קרוב לשכר ורחוק מן ההפסד; למחצית שכר, להצי ריוח.

שכיר-יום (ז"ג ק"י), טאגלאהנער. שכירות, מיעטהען, פאכט: מיעטהצינו, פאכט-צינו: השכירות אינה משתלמת אלא לבסוף.

שכשך, אבוואשען: משכשכן במים והן טהורין (ע"ז ל"ג); שכשך דגליו במים (מעני"כ"ג). ראה שקשק בש"שקק. שכת) *שוכתא ראסט: משום שוכתא (סנת ס"ה), ראה ש' שתך.

של) של, מלה מורכבת מן אשר אל, מורה על הקנין ובאה בכלל במקום הסמיכות בלשון מקרא: מטבע של כסף; קופה של בשמים; מנהגו של עולם; הזכיר של י"ש בתפלה. והיא מקבלת הכנויים: שלי ושלך, מין אונד דין; הרי שלך לפניך; עשיתי את שלי. ובשימוש בכל"ם: כאדם העושה בפשלו; נתן משלו.

שלא) *אשתלא, פערגעסען: איכו השתא אשתלאי (זילס ד'); זמנין דמשתלי ושקיל ליה (סנת ק"כ).

שלב) שלב, אלל הנחזרים, פלעכטען. שליבה, שפראססע (אן דער לייטער): היה עולה בסולם ונשמטה שליבה מתחתיו (נכות ז').

*שלבוקא (= שלפוחא), בלאזע, בלאטטער, וכן ת"י אכעבוועת. ונגזר מזה: שהיא (ענזות הפסמן) משלבקת את השפיות (יב"ט' כתובות פ"ה), בלאטטעריג מאכען.

שלד) שלד, געריפפע, סקעלעט, בל"י σκελετόν, מומיע: מת שנשרף ושלדו קיימת (גדה כ"ח); שרץ שיבשושולדו קיימת (סס כ"ו).

שלח) שלח א) = דלה, אויס דעם וואס-סער ציעהען: השולה פשתנו מן המשרה (נ"ק י"ג); השולה דג מן הים (סנת ק"ז). ב) אין שולין את הכרשינין (סס ק"נ), פי' להציף מים עליהם כדי שיתבררו מן הפסולת; אף מדיח ושולה (זילס י"ד). ג) = קלה: *לא ישלה וי מפומד. שילהא, ענדע: שילהי דקייטא (יונא כ"ט), כוף הקיץ. שילה ראה טפא.

שלח) שלוח (נכנויים: שלוחי, שלוחך, שלוחו וכו'), באטע, בע-פאללמאכטיגטער; אפאסטעל. עשה שליח א. בעפאללמאכטיגטען בעשטעללען. שליח בית דין, געריכטסדיענער. שליח צבור, פאר-בעטער. שליחות, באטשאפט. — משולה, נעזאנדטער, אבגעארדנעטער. — שליח-יד, פערזאנטיאונג. — בשילוח (אלל הנחזרים), שלעכטהין. משלחת (אלל הנחזרים), שיקזאל.

*שלח. אבציעהען, אויסציעהען: משלחי מנייהו (סנת ל"ג), מפשיטים בגדיהם; שליח ערמל וסוים מסאני (כתובות ה'). שלח דאס אבנעצאגעניע פלעלל: החובט על השלח (מכסירין פ"ה). שלח (סנת נ"ט), שם לאומן המפשיט עורות.

שלח, ברייטע; ושלחה הצי אמה (נזות פ"ג). פירווחב המעלה בית השדהין בש' בית.

שלחן, ענינו ידוע; והבטויים המשמשים בו: סמוך על שלחן איש, פאן ימדם בע-קאסטיוגעט: בן הסמוך על שלחן אביו; לא כל אדם זוכה לשתי שלחנות (נכות ה'). ר"ל חיי העולם הזה והעולם הבא. — שולחני, וועכסלער, באנקיער.

שלחף = החליף, פערוועכסעלן, אומ-קעהרען: והחליף את משכרת ת"י ושלחף ית אגרי; שכל את ידיו — שלחפינון לידוהו. ובתלמוד; ומשלחף ליה כלפי רישיה (גדה כ"ו), פי' והופכו.

שלם) שלם: אין הברכה מצויה אלא בדבר

שאין העין שולטת בו (פעמים ח').

שלטון. פלעקק (אויף דעם לייבע): ב'.

שלטונין זולגות דם (ז"ר ז"ג), תר'

הברכותיו שלטי רקמתיה.

*שלט: משלטי הרמיה (קדושין ע"ג), פי'

המפרשים שאיבריו מיושרים.

(שלי) שלייה או שליא, שם לשלפוחית

שהולד מונח בה: השוחט את

הבהמה ומצא בה שליא נפש היפה תאכלנה

(חולין ע"ז). ובטוי מליצוי: כל מי וכו' מוטב

לו שלא יצא לעולם אלא נהפכה שליתו על

פניו (סמו"ר ט'), דאם ער אים מוטטערלייבע

צו גרונדע גינגע.

שוליא. שילער, לעהרלינג: בשוליא דנגרי

(פסחים ק"ח); בשוליא דנפחי (ז"ק

ז"ג); שכן אורגי ירעות זורקין בוכיאר

לשוליהן (סנה ז"ו), פי' לתלמידיהם.

(שולל) שולל או שולל, (אייגענטל. בערוי-

בען, דאהער) פערניינען: משפט

משולל, פערניינענדער זאטן: שולל דקר

מקר, איינעם דינגע עטוואס אבשפרעכען:

הפילוסופים שללו שינוי רצון מהשם. משולל,

בערזיבט: משולל הדעת. שלילה, פערניינונג.

בשלילה, פערניינענד, נעגאטיוו. — שלל

הכובסים (פרה פ"ג), תפירה שמחבר בה

הכובס את הכגדים. — שלל של ביצים (ז"ה

ז'), אייערשטאקק (אייגענטליך: קעטטע).

שליל, שם בתלמוד לעובר (סכלו לו מדסיו)

הנמצא בבהמה; ובל' סורי הוראתו

נפל והוא מל' השתלשלות.

שלולית. כמו שבלול (ראה חז"הס) ושבלת

בלשון מקרא, וואססערפלוטה,

וואססערשטראמונג: שלוליתו של נה- (ז"ו

ז"ד); ואלו מפסיקין לפאה הנחל והשלולית

(פאה פ"ג).

*שלשל א) הערונטערלאסען: משלשלין

את האומנין בתיבות (נדות פ"ד);

ממקומו היה משלשל ומלאו (פרה פ"ג);

ותורידם בחבל ת"י ושלשלתנון באטונא. (ב

דורכפאלל בעווירקען: כסא קמא מפי אידך

משלשל (סנה ק"י). ג) זיך פערקעטצען =

החרובין משישלשלו (סניעות פ"ד), משיגדלו

שרבישיהם ויסתבנו כדמות שלשלת. —

השתלשל, זיך פערקעטצען.

שלשול א) שנעקקע: כשלשול הזה שנמחה

בצואה (ז"ר כ"ח). ב) דורכפאלל.

*שלשלת (זר' שלשלאות), קעטצע: שלשלת

של משוחות (כלים פ"ד); והוא ג"כ

שם נגינה מפסקת. שלשלת היחס או שלשלת

יוחסין (ז"ר ע"ח), געשלעכטסליניע, שטאמ-

בוים. שלשלת הקבלה, סדר הדורות למקבלי

התורה שבע"פ.

(שלם) השלים א) פערפאלקאממען,

אויסבילדען: השלים עצמו

בידיעות. מושלם, געבילדעטער. השלים שנתו,

דאס יאהר אויסלעבען. ב) איבערגעבען:

אשלימו ליה כיסידו (יונה פ"ג); אשלמיה

לר"ש (ז"ו פ"ה), והוא ל' מקרא: השלם

קדם אלה (עזרא ז' י"ט). השתלם, זיך פער-

פאלקאממען; בעצאהלט ווערדען, זיך בע-

צאהלונג פערשאפען. השתלמות, פערפאלל-

קאממען.

שלם, גאנץ, פאללשטאנדיג, פאלקאממען;

געזונד. דעת שלמה, פאללעם בעוואוסט-

זיין. שנה שלמה, שנה שחדשי חשוון וכסליו

בה הם שניהם מלאים. פעל שלם, פעל אשר

אינגו חסר או נה. — שלמות, פאללשטאנ-

דיגקייט, פאלקאממענהייט; בילדונג: קנה

שלמות. בשלמות, פאללשטאנדיג, פאלל-

קאממען. מישלם, פאללשטאנדיג: נותן לו

שכרו משלם (ז"ו כ"ח).

שלום. פריערע, הייל: שלום עליך! הוא נוסח

ברכת שלום, כמו: השלום לך —

בר"מ. נתן שלום לאיש, ימדן גריסען. החזיר

שלום, דען גרום ערווידערן. הבאת שלום

(זין חס לחניו), פריערענסשיפמונג.

תשלומים, בעצאהלונג, ערזאטן. תשלומי

נזק, שארדענערזאטן. יש לב

תשלומין, עם קאנן-ערועטצט ווערדען.

*בְּשֵׁלְמָא, מלת החיבור בתלמוד כמו הניחא, וואָהל רעכט; בשלמא למ"ד וכו'.

שְׁלֹמֹן או *שלמנא, פריעדפערטיגער: שב בירי לשלמנא וכו' (סנסד' ז').

(שְׁלַע) שְׁלַעַטוּשׁ, וואלד: נעץ קנה בים ונעשה שלעטוּשׁ (ירוס')

ע"ז פ"ח), קרוב לל' רומי silva, silvaticus. (שְׁלַף) שְׁלַפָּה, לאדונג א. לאסטטהיערעם:

בשְׁלַפָּה שעליה (קדושין כ"ג); היתה בהמתו טעונה שלֵפָה של חבואה (סנה

קכ"ד), ובל' ערבי ענינו שק. שְׁלַף = שיפולא, ענדע: שלפי קציר חטים

(יננות קי"ו); בשלפי השמד נתכנסו רבותינו לאושא (סה"ס רנה, סוכוני); שלפי

הגזרה (סנה ס'), ונקרא כן הזמן אחר מות אדריאנוס קיסר ויקס תחתיו אנטונינוס פיאוס.

שְׁלֹף-דוּיָן (א) איינע ארט זייַפע: קימוליא אר"י שלוף דוּיָן (נדס ס"ג). (ב)

בערבי שלציון דעבדי שלוף דוּיָן (יננות ק"ט), פ"י שתובעים החוב מן הערב (כל' ערבי סלף, ליהען).

*שְׁלַפּוּחָא (ע"ז ו'), בלאזע (אין א. פֿישע). שלפוחית (חולין ו"ח), בלאזע,

געבארמוטטער, כים שהולד מונה בו בבהמה. *שְׁלֹפְפָא, קנאַספע: שלופפי והו תמרי

(ז"ג קכ"ד). (שְׁלַק) שְׁלַקָּא (א) בְּשֵׁל בישול חזק; שלקות,

מאכלים שלוקים. (ב) האבטיח משישלק (ונעסרות פ"ח), רייף ווערדען, תר'

הציר גנות ושרפה כעשב אגריא די שליק. וי"מ מענין ג) ששלקו זונה אחת (זכורות ו"ה),

פ"י שביקעו, שלך בל' ערבי = סעצירען; וטבע האבטיח להבקע כשיגדל. (ד) השתי

מִשְׁיָשֶׁלֶק (נגעים פ"ח), פ"י מִשְׁיָשֶׁלֶק על העץ החחתון (אונטערבויים).

שְׁלַקוֹנְדִּית (ע"ז ל"ה) ראה סלקונדרית. (שְׁלֵשׁ) שְׁלֵשׁ, דריימאל וויעדערהאַלען; דריי-

פּאָך נעהמען; משלשין את הפירות (ז"מ ס"ה), כמו משלישין, פ"י

מפקדין ביד שלישי. — משולש, דרייפּאָך;

דרייעקקיג, דער דרייעקק. זכוכית משולשת, פריזמא. — שילוש, דרייפּאַלטיגקייט; דיע

דרייאייניגקייט: אמונת השילוש. — השלישי, בייא א. דריטטען פּערזאָן דעפּאַנירען, הפקיד

ביד שלישי. שְׁלֵישׁ (א) דריטטעל; שלישי מלגו, חלק

שלישי מתוך המספר הנחלק, שנחשב המספר הנחלק לג' שלישים; שלישי

מלבר, שלישי על המספר הנחלק, שנחשב המספר הנחלק לב' שלישים; תבואה שהביאה

שליש, פ"י שהגיעה לשליש בישולה. (ב) דריטטע פּערזאָן, בייא וועלכער עטוואס פּאָן

צווייא פארטייען דעפּאַנירט ווירד: השלישי נאמן (גיטין ס"ד). (ג) דער אָבמאנן איינעס

שיעדסגעריכטעס. — שלישי, טערציע (דער 60

טמע טהייל איינער סעקונדע). — שלישי בשלישי, שם לקורבה שבין בני-בנים לשני

אחים או שתי אחיות. שלישי בשני, שם לקורבה שבין בן בנו של אח וכן אח אחר.

שלישות, דעפּאַזיטום, דבר המושלש ביד איש. שְׁלֵשׁוּשִׁית (ירוס' סניעית פ"ז), מין צמח

שצובעין בו. (שֵׁם) שֵׁם, בא על הרוב וביחוד בספרים

המועתיקים מלשון הערבי (ע"ד ל' הערבי) ללא צורך: יסוד היסודות ועמוד

החכמות לידע שיש שם מצוי ראשון (ספר הנדע פ"ח).

שֵׁם, נאמע, רוף: שם טוב; שם רע; שם דבר או שם סתם, נעננוואָרט, הויפט-

וואָרט (גראמ.). שם המשפחה, פּאַמיליענ-נאמע. שם גנאי, שפּיטצנאמע. שם המפורש,

פ"י כי שם הוויה לא כשהוא נכתב הוא נקרא ואסור להגות אותו באותיותיו; ושם המפורש

הוא כשהוא נקרא כמו שהוא נכתב (כלה הכוזבי סוללת קאססעל ז' ז' הערה 6): כה

תברכו את ב"י בשם המפורש (סוטה ל"ח); כשהיו שומעים את השם הנכבד והגורא מפורש

וכו'. שמות הקדושים, נקראו שמות האלהים וכנויו; והמקובלים יקראו כן לשמות שבנו להם ע"י צירופי אותיות מכתבי הקודש (כלה

נו"כ ח"א פס"ג). שם של י"ב אותיות: שם של מ"ב אותיות (ראס נו"כ סס). — נטל את השם, ויך איינען מיטעל אנמאסען: לא כל הרוצה ליטול את השם יטול. — בשם, אים נאמען: בשם ה', אין גאַטטעס נאמען; בשם כל ישראל; האומר דבר בשם אומרו. כשם = כמו, זא ווייע. לשם, וועגען, פֿיר: כנסיה שהוא לשם שמים; הכונס אשה לשם ממון; לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות אפי' שלא לשמן שמתוך שלא לשמן בא לשמן (מזיר כ"ג). על שם, וועגען: בן סו"מ נהרג על שם סופו. לא מן השם הוא זה (סנועות ג') (= מן הסס הסזס), ניכט אױם דייעזעס גרונדע, לא על שם זה.

(שְׂמָא) שְׂמָא (= שְׂאִימָא = סאכי חונק), פֿיעללייכט. שמאי בש' שום. שומא, א.מ.ק.ש, צייכען, פֿלעקק אויף דעם ליי- בע: מעידין על השומא; אשר אין בה מום ת"י דלית בה מומא ושומא משער חורן. (שמוג) שמוגז: חלא שמוגז (גיטין ע'), פירש"י חומץ חזק.

(שְׂמַד) שְׂמַד, טויפֿע; בל' ארמי עמד טוי- פֿען, ובבנין שפעל — שְׂעַמַד, זכה שמתת הע' כנהוג לרוב — שמד (ראס סרס תנוד). גזרת שמד, גזרת המלכות על היהודים להעבירם על דתם. השתמדה, ויך טוי- פֿען, צום קריסטענטהומע איבערגעהען. משומד, געטויפֿטער יודע.

(שְׂמָה) שְׂמָה, כנוי לאלהים: יראת שמים; לשם שמים; הכל בידי שמים. (שְׂמָח) שְׂמָחַת-תּוֹרָה, שם ליום שאחר שמיני העצרת, שנוהגים אותו יו"ט בגליות ומשלימין בו התורה בצבור.

(שְׂמָט) שְׂמָט, הערויסציעהען, העראבציע- הען; והשומטה בשבת (כלאים פ"ט). הַשְּׂמָט א) ענטגלייטען, הערויספֿאַהרען: נשמת הברזל מקתו (נכות ז'). ב) פֿעררענקט ווערדען: שמוטת ירך (מולין כ"ז). ג) זיך וועגעשלייכען: היו מגנבין עצמן ונשמתין אחד

אחד (ילמדנו סנות). ד) אין איינער שריפֿט אריסגעלאססען ווערדען, אויספֿאללען; בשורה זו נשמטה תיבה אחת. — שְׂמַט: השביעית משמטת, ר"ל שנוהג בה דין שמטת כספים. — השתמט או *אשתמט א) איינעס צו ענטגע- הען זוכען, אויספֿליכטע ברױכען: אשתמושי הוא דקא משתמיט מיניה (סנועות ו"ג); ר"ז הוא קא משתמיט מר"י רבעי למיסק לארעא דישראל (סנת ו"ח). ב) איינעס ענטגעהען (אונבעקאנט בלייבען): אשתמיטתיה הא דאמר ר' פלוני. — השמיט, אויסלאססען אים שרייבען. ושה"פ: השמטה, דאס אויס- לאססען אים שרייבען; דאס אויסגעלאססענע; אויספֿלונכט. — שְׂמִיט או *שמיט, צו לאנג, שלאנק: צוארו שמוט (נכורות ו"ג); אריכא שמיטא (סס ו"ה): בני שמיטי (כתובות ס').

(שְׂמַך) *שְׂמַכִּי (סנת ק"י), מין בצלים. (שְׂמִין) השמין, פֿעטט מאַכען. שומן (גיטין ז'), שְׂמָאָלץ. שמנונית שעל הסכין (זילה י"ו), פֿעטטיגקייט. שְׂמִין, מין מטבע בערך ב' פרוטות: ב' פרוטות לשמין (קדושין י"ג).

שְׂמוּנָה-דֵּעִי שְׂרָה, שסלתפלה הראשית כתפלות שחרית מנחה וערבית הכוללת י"ח ברכות (מוך ונכרכת המייכס סתיקן סמואל הקטן צוזון מלוחר): מתפללין שמו"ע. שומנית בש' שום. (שְׂמוּע) שְׂמוּע, פֿערשטעהען; ממשמע שנא' וכו' שומע אני וכו'; נשמע לשני פנים. שמע מינה, שליעסע דארויס. השמיע, אָפֿפֿענטליך בעקאנטמאכען: משמיעין על השקלים (סקלים פ"ח). — שמועה או *שמעתא, הלכה שאומר איש בשם רבו. — מְשַׁמְע, זינן (איינער רעדע): מאי משמע; כמשמעו, כמובנו הפשוט; מְשַׁמְע שנא' וכו'; בכ"מ שנא' ויהי מְשַׁמְע צרה (ז"ר ו"ג), כמו מְשַׁמְעו; ומצאתה דאחא לידיה משמע (ז"ר כ"ז). מְשַׁמְעוּת, זינן. — מצות השמעיות, המצות שאין השכל מחייבם, אבל ידענום בקבלה וע"פ השמועה.

*שִׁמְעַע, בעדיענען; מאן יהיב לן נגרי דפרזלא ונשמעניך (צרכות מ"ח). *שמעא, דיענער : א"ל לשמעיה (סס ס"ג). *שומענא, רוף, ליימונד : דסני שומעניה (מ"ק ז').

(שמה) שומפוזין (סמו"ר ל"ח), מין אבן טובה. (שמין) שמין פסול יש במשפחה (קדושין ע"ה), מאקעל.

(שמר) שמר, ווארטען : הפועל הזה יושב ומשמר (וי"ר ל'). שומר הפתח, טהריהטער, Bortier. שמירה (זלטון העם), אמולעט.

שומר (ירוס' כללים פ"ח), סמוקטמס, פפער-דעזילגע, א. ארט עפפיק.

שומרה או שומיר, לויבע : למלך שהיה לו שומרה (ירוס' ר"ס פ"ח); שומירה שבכרם (כללים פ"ה).

שמיר (פסקים כ"ד), שם למין תולעת שהשתמשו בו (לפי סיפור התלמוד) לבקוע האבנים ולחרות בהם.

שמריי (צ"ר ל"ג), סאמאריטאנער.

משמרת (סנת קל"ז), מסונת שמסננין בה היין מן השמים, דורכשלאג.

שמרקע (עוקלין פ"ג), מין בצל.

(שמש) שמש, דיענען, בעדיענען, וואצו דיענען : שמש בכהונה גדולה ; אותיות המשמשות ; מה דלת זו משמשת; ובמקרא : אלף אלפים ישמשונה (דניאל ז' י'). — שמש תלמידי חכמים, א. (תלמודישע) שולע בעזוכען : שקרא הרבה ושנה הרבה ושמש תלמידי חכמים הרבה (סנת י"ג), כלומר למד גמרא הרבה; משרבו תלמידי שמאי והלל שלא שמשו כל צרכן (סנהד' פ"ח). שמש מטתו או שמש סתם, ביישלאף איבען, זיך בעגאטטען: שלשה שימשו בתיבה; אסור לאדם לשמש מטתו בשני רעבון (תענית י"ח); ותשכב את אביה ת"י ושמשות עם אבוהא. — השתמש, געברויכט ווערדען, וואצו דיענען. השתמש בדבר, זיך איינער זאכע בעדיענען, עטחאס בענוטצען, גע-

ברויבען. — שימוש, בעדיענונג, דיענסט, גע-ברויך, פראקסיס: אותיות השימוש, בעדיענונגס-בוכשטאבען (ספך אותיות ערשיות). שימוש הלשון, שפראגגעברויך; גדולה שימושה של תורה יותר מלימודה (צרכות ז'). שימושי דירה ושימושי דערסא, כלי בית וכלי המטה (מלכות וכ"ס). — שימושי, סערוויל, בעדיענונגס-אותיות שימושיות; חכמות שימושיות, ראה שם לימוד. — תשמיש, דיענסט, בעדיענונג, בענוטצען, געברויך : בתשמיש אדוניהם (צ"ר פ"ח); כלי תשמיש, כלים המשמשים לבית ושייכים לו; מי תשמיש, מים שמשתמשין בהם למלאכה או לרחיצה. תשמישי מצוה, דברים המשמשים לעשיית מצוה. תשמיש המטה או תשמיש סתם, ביישלאף. שמש או שמשיש, דיענער.

שמש, ענינו ידוע ; בין השמשות או *ביני שימשא = בין הערבים (אולי ע"ד לוד אורתא וסגי נסרה).

*שימשא, שם לחולי הקדחת : שימשא בת יומא (גיטין ס"ט). ומזה : למי שמשנין דעינין (וי"ר ל"ג), ענטצינדעטע אויגען, הכלילות עינים.

שמשם או שומשמן, שם צמה דומה לפרגין, ועזאמקרויש, ובמצרים נקרא עוד היום semsem : כביצה חסר שומשם (כתובות ק"ד); בקריא לשומשמא (סוטה ג'); שמן שומשמן (סנת כ"ד).

*שומשמנא (סנת ס"ו) אמייזע, וכן תר' נמלה. שמשוק (סנת ק"ט), σμψα, מאאראן, מין צמה בעל ריה טוב.

(שמת) שמת = גדה, אין דען באגן טהון; יהוא צורבא מרבגן דהוה סני שומעניה וכו' שמתיה ר"י (מ"ק י"ז). ושה"מ: שמתא. — ר"א [בן ערד] שמתיה הוא (סנת ק"ב). פי' מתלמידי שמאי, או שנתה אחרי בית שמאי.

(שנא) *שנא או שאני, פערשיעדען : מאן שנא ; לא שנא (זכרות' : לא שניא) ; שאני תינקות דואיל ואימת רבן

עליו
שנ
(שנ)
לער
קל"ז
המ
ושנ
משנ
הנש
או
שקר
שנ
וואכ
המע
אנש
פאר
הבני
קלא
ערק
לך
דער
ליך
שנ
החכ
שהו
יאח
שנ
שם
אחד
רשו
מתנ
דאה
(שנ)
שלי

עליהן (סנת י"ג). שונית בערך שנת.
 *שנאגא (סנת ל') וגו' הערוך של גא, ראה אשלג.
 (שנה) שנה (כמו סנה נל' ערבי ותנא סענינו סיפור כל' חרמי) פארטראגען, לערנען: השונה לתלמיד שאינו הגון (חולין קל"ג); לכשאפנה אשנה. ועל הרוב ענינו לימוד הפ' שנה. כלומר ההלכות בדת: שקרא הרבה ושנה הרבה (סנת י"ג), ר"ל קרא מקרא ושנה משנה. ומשנה סתם היא משנת רבי יהודא הנשיא, שקראוה התלמודיים ג"כ, "משנתנו" או "מתניתין", בהפך המשניות האחרות שקראו אותן "ברייתא", ר"ל משנה חיצונה. שנה א) פער אנדערען, פער וואנדעלן; געגען דיע בעשטימונג האנדעלן אדער עט-וואס מאכען: שליה ששינה ממצות המשלה; המשנה ממטבע שטבעו חכמים. שנה איש בין אנשים, ימדן פאר אנדערען אויסצייכען, בע-פארצוגען: לעולם אל ישנה אדם בנו בין הבנים (סנת י'). ב) א. הארטע שטעללע ער-קלארען. ושה"פ: שנוי א) פער אנדערונג. ב) ערקלארונג איינער הארטען שטעללע: דמשני לך שניויא (סנת ג'). — השתנות, פער אנ-דערונג. — משונה, פערשיעדען, אונגאטיר-ליך, זאנדערבאר: מיתה משונה; בריאות משונות. שנה. יאהר, יאהרגאנג. שנת הלבנה, מאנדעס-יאהר, שנה של י"ב חדשי לבנה. שנת החמה, זאננעניאהר, שנה של שס"ה ימים, שהוא זמן היקף אחד לחמה בקירוב. שנתו, יאהרליך: היקף השנתי.
 שני בשני, שם לקורבה שבין בני שני אחים או שתי אחיות. שני בשלישי, שם לקורבה שבין בני אה לבני בניו של אח אחר. שני, סעקונדע. שניות, דואליסמוס, שתי רשויות: אמונת השניות, האמונה ששני כחות מתנגדים פועלים בעולם, כאמונת הפרסיים, ראה הורמיו. שנוותא בערך שנה.
 (שן) שן, צאהן; ובדרך ההשאלה: שיני המסרק; שן המפתח, בארטדעם שליססעלם. — שן או שין, שם לאוח הכ"א

מאותיות א"ב. שן תוהבת (לדיס ס"ו), אייג-געועטצטער צאהן.
 שנגים (לסלות פ"ח), שיני הסלעים.
 *שנגא (זרכות ל"ו), שארפזינגיער.
 (שנין) שנין = שנס, אומבינדען: ההיא עונקתא דהות רפיא שנצת (יכוס' זרכות פ"ג). שנין, באנד: שנין של סנדל (מקואות פ"י); כיס של שנצות (כלים פכ"ו). (שנק) תשנוק, עיקר ענינו הנק: מות יומת (ויקרא כ' י') ת"י אחקטלא יתקטל בשנוק סודרא, ותרי מהנק שרנקא. ורז"ל קראו בן בכלל למיתה חסופה ובלתי טבעית: שהם מתים בתשנוק (ז"ר ל"ז). (שנר) *שנרא (זרכות כ"ו), קאטצע, וכן בלי ערבי.
 (שנת) שונית, אופעה, געשטאדע: בים ובשונית וכו' איזה הוא השונית כל מקום שהים עולה בזעפו (לסלות פ"ח); ומטייל על שוניתא דימא (ז"ר י'); כרו בריש שנוותא (גיטין ס').
 שנת, צאהן, שפיטצע: שנתות היו בהין ע"כ לפר ע"כ לאיל (סנת פ'), כמין שינים בולטות לסימן.
 (שסה) שסה, א. טהיער אוף ימדן העטצען; שיסה בו את הכלב (סנהד"ע"ו).
 (שסק) *שסקא (ז"מ ס'), מין פרי, ולדעת רש"י: שקד.
 (שסת) *שסתג: ונציריה בשסתג (גיטין ס"ט), פי' במטלית. שיע בשרש שוע.
 (שעא) *אשתעא א) שפרעכען, ערצאה-לען; אשתעי דינא = דבר משפטים, רעכטען: דינא הוא דאזיל ראובן ומשתעי דינא בהדיה (ז"מ י"ד). ב) גלאטט ווערדען: אשתעו כל צלמניא (מ"ק כ"ה). ראה שרש שוע.
 (שעב) שעבד, קנעכטען, דיענסטבאר מא-כען, אונטערווערפען; מלכים ששעבדו את ישראל; שעבד קרקע לבע"ח; שעבד תאוותיו לע בודת הבורא. השתעבד,

זיך אונטעררווערפֿען, דיענסטבאר, אונטער-
 וואָפֿען זיין ביתא לעליה משחעבר. משועבה,
 דיענסטבאר; נכסים משועברים, בעלאסטעמע
 גישע, שחל עליהם שעבוד בע"ח. שעבוד א'
 קועכטשאַט: שעבוד מצרים; שעבוד מלכות.
 (ב) דיענסטבארקייט, סערוויטוט, פֿערבינד-
 זיכקייט.
 שעבז, שם לביצת הזכר: ובישו שעבזו
 ואסתרס (ח"י זרלי ל"ט ח'). ומזה
 בתלמוד: כשועבז (זכרות מ"ד), פי' בעל
 ביצם גדולים.
 (שעה) שעה (נסמיכות: שעת א) שמונדע:
 שלש שעות ביום; חצי שעה.
 (ב) אבער-הופט א. קורצע צייט, מאַמענט;
 בשעה שאינה לא יום ולא לילה, אין איינער
 שמונדע, דיע וועדער טאג, נאָך נאכט איזט,
 בזמן שאין לימוד קבוע; חיי שעה, דאָס
 צייטליכע לעבען; צורך שעה א. מאַמענטאָ
 נעם בעדירפֿנים; הוראת שעה, מאַמענטאָנע,
 אויסנאהמסווייזע ענטשיידונג; עני באוהה
 שעה; דיה לצרה בשעתה (זכרות ט'); לשעתן
 זכראו; אדם שהשעה משחקת לו, שהוא
 מצליח לשעתו. בכל שעה אללע ווייל, אָפֿט:
 אדם עשוי למשמש בכיסו בכל שעה. בשעה,
 צור צייט, וואָהרענד.
 שְׁעוּה (סנת כ'), וואכס. ראה שרש שוע.
 ושעל) שועל הזהב, גאלדפֿוכס, שאקאל.
 שיעורל (נספרי רפוחות וז' גס זענדן ענד
 גנח), הוסטען, גניחה, וגם בל' ערבי
 דוא שם למין גניחה ידועה.
 (שעם) שְׁעָם (סוכה כ'), קאָקוואַלין, מין
 קליפת עץ.
 שְׁעָמוּם, זינגעפֿערווירונג; שהבטלה מביאה
 לידי שעמום (כתובות כ"ט); ויהם
 את מחנה מצרים ת"י ושאמם ית משרות
 מצראי, ונגזר משי' שבם.
 (שעע) שְׁעוּע (כלאים פ"ח) ובירושלמי:
 שעועית, ומפרש שם פסיכתא
 וכן בתוספתא: הוא פסיליא הוא שעועית,
 פּיאָלע.

(שעה) *שעה (תרי נכמת) = שעה (ראש
 מנזח הירושלמי דף ט').
 (שער) שְׁעָר, דאָס מאַס אָדער דיא צאהה
 איינעס געגענשאַטאנדעס דורך
 בערעכנונג הערויסבריינגען, אַבשאַטצען; פֿער-
 מוטהען. — שיעור. מאַס, גראַסע; וברדויל
 מורה ביחוד על המדות שקבעו בדיניהם, נסח
 ד' אמות לשיעור הליכה, וכזית או כביצה
 לשיעור אכילה, שבפחות מזה אין הליכה
 ואין אכילה. ובישיבות ענינו מדת הלימוד
 לעקציפֿן: למד שיעור גמרא; שיעור עיון;
 שיעור פשוט. — נתן שיעור, א. מאַס נע-
 שטימען. שיעור קומה = מדת הנוף, ונקרא
 בשם זה חלק מס' רזאל המדבר בשיעורו של
 בורא עולם. ובלי ספק יש בו מובן נסתור
 אבל מתנגדינו וכיחוד הקראים השתמשו בו
 ליתן דופי בספרותנו. הכמת השיעורים, גראַ-
 סענלעעה-ע, מאַטהעמאַטיק.
 (שער א) מאַרקטפֿרייז: פודהו כשער מקובל
 (מעסר סני פ"ד); שלא להפקיע את
 השערים (מעניט ט"ו), דען פרייז ערהאָהען
 (ב) טהייל, אבשניטט, חלק מן הספר (כנס)
 חוס"ל) כמו בלשון ערבי, וכמו שקראו רוב
 לחלקי מסכת נזיקין: ב בא קמא, בבא
 מציעא וב בא בתרא. ג) טישעלבלאטט.
 (שער) שְׁעָר, שם לענפים ולשרבישים
 שהפירות תלוים בהם: שער
 של אפונים ושער עדשים (סנת קמ"ג); דופן
 את השער במקום הזרע (ז"ב פ"ג); ואם הוה
 שער כותש (פלא פ"ב).
 שְׁעִיר הַמִּדְבָּר (תוס"ט), שפרינגבאַקק, שם
 בע"ח באפיקא הדרומית,
 (שף) *שף: בוקא דאטמא דשף מדוכתו
 (סולין נ"ג), פי' שקפץ וניתח
 ממקומו. ראה שרש נשף.
 שף ותיב: ביכנישתא דשף ותיב (ר"ה כ"ב)
 צ"ל דשפיתוב תיבה אחת, והוא שם מקובל
 בנהרדעא, ראה המשבר (זחלק סמלווא' סער' ס')
 *שיפא א) בייטעל: שיפא דרינרי (קדוש)
 (ב) עאל איבריה לשיפא (סוט)

(א' ארון. ג) שיפא או שיפתא, האלצשטיק;
 עייל שיפתא בקופינא דמרא (טנת ק"ג), ותרי
 כפיס מעץ שיפא מגו מרישא. ראה גם ש' שפה.
 (שפד) שפוד (זילס כ"ח), בראש-שפי עס,
 ומזה: ששפדו ביחור של תאנה
 (סנהד' נ"ח), דורכשטעקען. *שפיד, שפיטציג:
 לא תימא דשפיד (זכורות כ"ג).

(שפה) שפה א) רוהען, רוהע האבען פֿאַן
 איינעם ליידען: קשתה ג' ימים
 ו' ושפתה מעת לעת (כדס ל"ו); ששפהה מן
 הצער ולא מן הדם (סס). ב) השופה יין לשמרו
 (ז"ג ס'), פ' המריק מכלי אל כלי בנחת;
 לא שופין איתן (טנת ק"ו) פ' להריק בנחת
 בדי שי שאר הפסולת בשולי הכלי; לא לישיפי
 אינש שיכרא (חולין ס"ז). ג) זיל שפי ליה
 (גיטין ע"ג), בערוהיגען, בעפֿיעדיגען, השקיט
 הערעור. ובהפעיל: גברא דמשפי נכסיה (ז"ג
 ע'); אנא איקים ואשפי (סס ט"ו). — שופי,
 רוהע: ג' שנים ובשופי (כתובות כ'), במנוחה
 בלא ערעור; ומימיו מהלכין בשופי (ז"ר י"ו),
 בנחת. — שפוי, רוהיג, פֿריעדליך, אין פֿייע-
 דען: אינו שפוי בתוך ביתו; כל מי שהרתיק
 אחר מדת הדין לא יצא שפוי מתחת ידיה
 (ז"ר נ"ה); ויאמר ג"כ בהפך שומה: היה
 שפוי ונשתמה וחזר ונשתפה (גיטין כ"ג); הרבה
 שמים נתפתחו הרבה שומים נשתפו (ז"ר כ"ג).
 שפֿה (עלים), בעהויען. שיפוי, דאס בעהויען,
 דיע שפֿאנע דאפֿאַן: לא בשיפוי
 (ועילה י"ד).

שיפא או שיפא, מין גמי: מחצלת של שיפה
 (סוכה כ'); העקלים של שיפא ושל
 (כדס ס"ה).

שפוי כובע (חולין י"ט), קעהלקאפֿה, כמו
 שפוע כובע.

שיפֿה. ציעגעל-צדער שטיינרייהע אָן איינער
 מו ער: הכל שפה ושפה זימניה הוא
 (ז"ר י"ו).

שפֿה) שפֿה, ברבוי שפיות, ליפפע, ראנד:
 משלבקת את השפיות (יבום'
 ז"ר ט"ז).

שפיות פ"ה; ג' שפיות (כלים פ"ד). ובטוי

מליצי: אין תורתו של דואג אלא משפה
 ולחין (סנהד' ק"ו), פ' ולבו בל עמו.
 (שפט) משפט. אורטהייל, זאטץ (לאַניק).
 כח השופט, אורטהיילס-
 קראַפֿט.

*שופטנא, אדם שומה: אטו בשופטני
 עסקינן (ז"ק פ"ה), בל' פרי
 שפתן = גייסטעסקראַנג זיין.
 (שפי) שופי, שם לעצם שהשוק תקועה בו:
 גוממו עם השופי (חולין ז"ג);
 שופי עילויה דשוק קאי (ע"ז כ"ה).

(שפך) שפך, ענינו ידוע; ובטוי מליצי:
 בשעה שאמר יצחק ליעקב
 גשה נא ואמשך בני נשפכו מים על שוקי
 (ז"ר נ"ד), פ' נתקלקל במי רגלים מחמת
 פחד. השתפך, זך ערגיעסען, מינדען, שפיכה
 דמים, בלוטפֿערגיעסען. — שפֿך, מינדונג.
 משפך (אבות פ"ה), טריכטער. שופכים (טנת
 ע"ח), שפיליכט.

(שפל) שפל ברך (סנהד' פ"ח) = שפל רוח,
 בעשיידען, שפלונג, דע-
 מוטה, בעשיידענהייט.

שפולים = שולים: נקמי ליה בשפולי גלימיה
 (סנהד' ק"ג); אשה שמהלכת בשוק
 ושפוליה מהלכין אחריה (טנת ז"ח), שלעפפע,
 כמו שָׁקַל בל"מ, וכן תר' שולים ותרי בתחתית
 החר בשפולי טורא. משפלה באות מ',
 (שפן) שיפון (פסחים ל"ה) מפ' בגמ' דישרא,
 והוא בל' ערבי שם למין דגן

הנקרא אצלנו: דינקעל (ראס הונטניר).
 שופנר (זכורות נ"ה), פלאטשפֿיסיער.

(שפע) שפֿע א) פֿליעסען: מעיביות ומניקות
 שהיו שופעות דם (כדס י').
 ע"ד: ואשה כי תחיה זבה, ר"ל שוב דם מבשרה.

ב) שיעף אבלויפֿען: א-ל שהוא שופע ויורד
 (חסלות פ"ז); איזו היא קרחת מן הקדקדק השופע
 לאחוריו (נגעים פ"י). קורה שופעת (ז"ר י"ד),
 קווערבאלקען; וכן שפעת קירות: לאחד שהיה
 לו שפעת קירות וכו' נותנו באמצע הטיק יין
 כדי שתהא סובלת וכו' (קהלת רנא, את הכל).

שפעת קירות וכו' נותנו באמצע הטיק יין
 כדי שתהא סובלת וכו' (קהלת רנא, את הכל).

השפיע א) צופליעסען לאססען, מיטטהיילען (איינע קראַטט): הקב"ה משפיע טובה וכו' (קדושין נ'). ב) פֿערקויפֿען, פֿערשלייסען, אג-זעמצען: המשפיעין במדה גסה כגון הסיטונות ומוכרי תבואה (דנאלי פ"ג).

שפיע. אבדאכען, אבשיססיג מאכען. משופע א) אבשיססיג: נכותל משופע (סנת ס'). ב) העראַבהאַנגענד: רוכב על הסוס וכליו משופעים אילך ואילך (ז"ר ס"ח), תרי חסרה על אחורי המשכן — תשפע על אחורי משכנא. ג) עטוואס אין איבערפֿלום האַבענד: משופע נכנסים, בעל נכסים הרבה. — שיפוע, גענייגטע, אַבשיססיגע פֿלאַכע, אַבשיססיג-קייט, אַבהאַנג: שיפוע ההר. — שפיע, אויס-פֿלום: השפיע האלהיי; צופלום, צושפֿרוך; פֿיללע, איבערפֿלום. בשפע, אין פֿיללע, אין איבערפֿלום.

שפֿוף (שפוף). גיעדערגעבייגט: שפופין ודווין (ז"ר ס'), תרי, וזרועות יתומים ידכא ואדרעת יתומי תשפֿף; לליסטים שפוף שהיה יושב בפרשת דרכים (ז"ר כ"ג), מדוכא וחלש.

שפופרת, ראַהרע, ראַהר: שפופרת של קנה (חולין כ"ז); שפופרת היתה לו לר"ג שהיה מביט וצופה בה אלפים אמה (עירובין נ"ג); שפופרת של ביצה (סנת כ"ט), איישאלע. (שפיץ) *שפיץ, אויסבעססערן (א. געכיידע): אתא אסא שפצינהו (נגלה ד'); שפיץ ולא הבני (יבמות ס"ג).

שפֿר (שפר), שאַן מאכען; שמשפית את הולד, *שפיר, שאַן; גוט: שפיר עבד; שפיר קאמר; שפיר דמי, פ"י כשר הדבר. שופרא, שאַנהייט; שופרא דשפרא = יפוי השטה, לעערע פֿאַרמאַליטאַט.

שפיר, מוטטערקוכען: בשומי ענן לבושו זה השפיר וערפל חתולתו זה השליא (וי"ר י"ד); והקב"ה משמרו שלא יעשה שפיר שלא יעשה שליא (סס).

שופר, געלדביכסע: מביאה מעות ונותנת בשופר (עירובין ל"ג); י"ג שופרות

היו במקדש (סקלים פ"ו).

*שיפורא = שופר, פֿאַזוינע: שיתא אלפי שיפורי (כתובות י"ז).

*שפֿר-גונא (ע"ז ל"ט), מין דג.

*שופרזי (כתובות ס"ה), מין כוס גדול.

שפֿשף או שפֿשפת (סנת ע"ח), ליימרוטהען ענף שמתין אותו בדבק לצוד ב צפרים. וי"ג: ש ב ש ב ת, ראה שרש שבש שפֿשף בשרש שף. שיפתא בשרש שף.

(שיץ) שיץ א) דאַרן: ואין אוכלין עי (התמרים) שבין השיצין (פסמי כ"ג); כי נח נפשיה דר"מ טעון דיקלי שיץ (מ"ק כ"ה). ב) פֿלאַספֿעדער: ועיילא ספינתא בין שיצא לשיצא (ז"ר ע"ג).

שפֿים שבכפים (ירוש' סנת פ"ח), מין צמח נאכל הגדל בסלעים. שיצא בשי שיץ (שיצן) *שיצניתא (פסחים ל"ה), zizania לאַלך, שווינדעלהאבער (שק) *שקא דריספק (גיטין כ"ה), אקס איינעס וואגענס.

(שקד) שַקד, דריזע.

שקידה, פֿלייס. שקדן, פֿלייסגער: כ השוקד על דברי תורה מוסרין שקדנין כנגדו (אדר"ן פכ"ט).

(שקה) משקה, שם בתלמוד לכל דבר לה פֿלייסגקייט. השקאה, ש הפעולה מן השקה או השקות.

(שקז) שקיזמי (ירוש' זככות פ"ו), מין מאכ של תאנים, מל"י מל"י מל"י.

(שקט) שַקוט: שראשו שקוט (זכורות נ"ג) פ"י כבוש בין הכתפים, שצוא קצר; שמא צואה נאה — שקוט (נדר"י ס"ו) *שקיזנא (חולין ס"ג), מין עוף.

(שקל) שַקל, עטוואס זאָ לעגען, דאס גלייכגעוויכט ניכט פֿיער לערש: והוא ששיקל מהו ששיקל תר חלקי לחורווי וחד לקומויי (ירוש' זככות פ"ג) שיקול א) וויענענד, גלייכוויענענד, פֿאַן גלי כעס ווערשע: הוא אהרן ומשה מלמד ששקול זה כזה (ז"ר ח')

מטות (ז"צ ט'). (ב) אונענטשיעדען, צוויי-
 פעלהאפט; ועדיין הדבר שקול (סוטה כ"ז).
 ב"ד שקול, ב"ד שאפשר להחלק שוה בשוה
 (מנפסר הדיינים סס זנוספר זוניי). ספק השקול,
 ספק ששני חלקי האפשר הם שוים בו. שיר
 שקול, מעטרישעס געדיכט. — משקל א)
 זאמטפארם: משקלי השמות: על משקל...
 (ב) מעטריק: משקל הישר. — משקולת,
 געוויכט (געוויכטשטיין); מוירערוואגע, בליי-
 זאטה: שאין חוט המשקולת עומד כנגדו
 (עירובין כ"ח). — שיקול הדעת (סנהד' ו'),
 דברעת השכל, סברא.
 'שקל, נעהמען. שקל וטרא בשרש טרא.
 שקולאה (חולין ק"ה), לאַסטראַגער.
 'שקע (שקע א) פֿערזינקען, אונטערזינקען:
 שקעה ספינתו בים. (ב) אונטער-
 געהען (פֿאַן דער זאָננע אָדער איינעם אנדערען
 שטערן). כתב שוקע, פֿערטיעפֿטע שריפֿט.
 חוטם שקוע, איינגעפֿאללענע נאָזע. — 'שקע,
 פֿערזענקען, איינזענקען: משקען את הקורה
 באַרץ (סנהד' מ"ו); ובדרך ההשאלה: כמה
 ממון שיקעו אבותי כאן (ירוש' פאה פ"ח). —
 'שקיע, פֿערזענקען, אונטערגעהען לאַססען:
 'שהשקיע הקב"ה גלגל חמה שלא בעונתו (ז"ר
 ס"ח). השתקע א) זיך פֿערזענקען, פֿערזענקט
 זיך אירגענדוואַ בלייבענד גיעדער-
 לאַססען: שלא ירד להשתקע; השתקע ביד
 איש, אין ימדם אייגענטהום איבערגעהען, ביא
 ימדם פֿערפֿאללען. (ב) = השתכח: שישתקע
 ע"ז ממנו (קדושין ע"ה); ישתקע הדבר
 דרא יאמר. שקיעת החמה, זאָננענאונטערנאנג.
 'שקפה) שקופות = אסקופות, אָבער- אונד
 אונטער-שוועללען: כל
 'שערים שהיו שם היו להם שקופות (מדות פ"ג).
 'השקפה, בליק. בהשקפה ראשונה, אים
 ערשטען אנבליק. השקפה כללית,
 אלאגעמיינע בעטראכטונג, איבערבליק.
 'שקפה, קלוּפֿט: השקיפים והסלעים (אהלות
 פ"ח), ותר'סעי' הסלעים שקיפי כפיא.
 'שקפה, שלאגען: אודרא דנרא דלא משקפה

(ע"ז כ"ח), פי' שאינו מנופץ, ותר' אל ידפנו
 אלהא ישקפניה.
 שקיפס (זכורות מ"ג), פלאטט, בלתי כולט.
 (שקץ) שקצים ורמשים, אונגעזיעפֿער.
 (שקק) 'שקשק = שכשך, אבוואשען: כדי
 שיהא אדם עומד בקרן
 העופל ומשקשק את רגליו בנחל קדרון (ירוש'
 מענית פ"ג); כשם שהאשה משקשקת עיסתה
 במים וכו' (ילמדנו זלמסית).
 *שקקא = שוק, שטראסע, גאססע.
 (שקר) 'שקרן או *שקרא. לינגער.
 (שר) שיר א) רינג, האלזרינג, ארמבאנד:
 השירים והנזמים (סנת מ"ו), ותר'
 צמידים שירין; כל בעלי השיר יוצאין בשיר
 (סס כ"ח), האלזרינג. (ב) השירים והכלך
 (כלאים פ"ט), בגדי משי; דאקדיש בשראי
 (קדושין ז'), בל"י *σφαλαός*, פֿאַן זיידע. ראה
 גם שרש שיר.
 (שרא) *שרא א) = התיר, אויפֿבינדען, לאַזען;
 ערלויבען. (ב) = פתח, אנ-
 פֿאנגען: מהיכא בעי מישרא רפתא (סנהד'
 ק"ג). שרי = מותר. (ג) וואָהנען, וויילען:
 שכינתא שריא, ראה שרש שרה.
 (שרב) 'שרבב, אויסדעהנען, אויסשטרעק-
 קען: נשתרבבה לשונם ונפלה
 על טיבורם (סוטה ל"ה); אשתרבובי אשתרבב
 (זילס י"ח), ותר' וישלחו את ירמיה בחבלים
 ושרבבו ית ירמיה באמוניא.
 'שרבב א) אין משרבבין את הבהמה (ז"מ ס'),
 פי לעשות שתיראה עבה. (ב) משרבבין
 את השפתים (כמוצות ס"ח) ובירושלמי שם:
 מ של ב ק, ראה זה בשם שלבוקא. (ג) בבהמה
 חיה ועוף דמשרבבי נפשיהו (סנת ל"ד), זיך
 דעהנען, רעקקען, לשון התפשטות.
 'שרביט של המרה (עוקלין פ"ח), עקף
 שדהמרים גדלים בו.
 *שורבינא (ר"ס כ"ג), קאָראַייכע, וכן בל'
 ערבי; ובל"ד *suber*.
 (שרג) *שרג א) אָרדנען, שיכמען: שרגינהו
 ודאי אקצינהו (סנת קכ"ד). (ב)

אלמ
 דול.
 רומהע
 צוד ב
 שבש
 זף.
 לין ע
 (ססמ)
 לי ש
 ספינת
 ז צמ
 ז' שיי
 izani
 האבע
 אקט
 ער: כ
 זסרין
 לבר לה
 אה, ש
 זן מא
 ססמ
 ות מ"ג
 שצוא
 ז"י ס'
 דאם
 כמ פֿע
 קל ת
 זות פ"ח
 זאָן גל
 ששקול
 כנגד

אות u בל' רומי; וקצת המדקדקים יקראו
כן לנקודת הקבוץ [י]. שָׁרְקָה, מנוקד בשורק.
אותיות השריקה, צישלויטע.

שרקרקן, מין עוף טמא: רָקַם זו שרקרק
(חולין ס"ג), וכן ת"י רחם.

(שרר) שררה, העררשאַט; העררישעם
וועזען: התנהג בשררה.

נקשת השררה, העררשזוכט. שר של גיהנם
(ערכין ט"ו), מלאך הממונה על הגיהנם
(פ"פ הסגדה). שר של ים (סס), מלאך הממונה

על הים, מעערעסנאַטט. שר העולם (חולין ס'),
מלאך הממונה על הנהגת העולם (ראה מו"נ
הזמן סער ט"ו). שר הפנים, כנוי לכל אחד

משבעת המלאכים (= Amshaspands)
המשרתים את פני ה' (טוניה י"ג י"ח):
טוריאָל שר הפנים (זרכות כ"ח).

(שרר) *שרר = חזק: לשרורי מנא (סנת
ע"ד); שריר וקים (ז"ג ק"ס).

(שרש) השרש או השריש, איינגעוואורצלט
ווערדען, טעף פֿערזונקען

ז"ן: נשרש בחטא (ז"ק ס"ז). שָׁרַשׁ, וואור-
צעל, שטאמם (א. וואָרטעס). שרשיי, וואור-

צעל-, ראדיקאל: אות שרשית. שרש נשמה
(ללל סנקונליס), זעעלענאבשטאממונג.
*שרשיפא (סנת קכ"ט), באנק.

(שרת) משרת (זלסון העס) דיענסטבאַטע;
Dominiף. משרתה, דיענסט-

מאגד. מעם משרת, פֿערבינדענדער אקצענט.
שירות, בעדיענונג, דיענסט. מלאכי השרת,
דיענסטענגעל.

*שירותא (זרכות ל"ט), מאהלצימ, וכן
תר' ארוחה, והוא קרוב לל' שָׁאָר
בל"מ. שריתא בערך שרי.

שררתוע, האלזאייזען: נתנה שרתוע של ברזל
על צוארו (ז"ר פ"ז); העגל יוצא
בנימון וכו' שרתוע (ירוס' סנת פ"ה).

(שש) *שישא דמשהא (ז"ג קמ"ד) קרוג.—
משושה, זעכסעקקיג, א. זעכס-

(ששב) *שושיבא (סנת ל), מין חגב.
*שושיבתא (ירוס' ע"ז ג'), צווייגליין, בד
של הדם.

שושבין (א) פֿריינד, געשפיעלע: אוהב זה
שושבינו (סנהד' כ"ז); ולאמוץ

רע ת"י שושבינא. ב) ברויטפֿיהרער. ושה"מ
שושבינות: וביאה אל האדם וכו' מלמד
שעשה הקב"ה לאדה"ר שושבינות (זרכו' ס"ח).

(ששמ) שושימא של דוב (וי"ר ה'), חבירו
האוכל עמו, מל"י

συσσιτέω, צוואמען עססען.
(ששל) *שושילתא, קעטטע, שטאממ-

ליניע: שושילתא
דר"ג (גיטין כ"ו), שלשלת היחס; ותר' מוסר
מלכים שושלתא דמלכיא.

(ששן) שושנת-המלך (כלאים פ"ה), מין
שושנה.

(ששר) *שישורא, זייל: דקא גדיל שישורא
(פסחים פ"ג), חבל.

(ששת) *ששיתא דקנדלא (זנד' רנה י"ג),
כמו עששית, לאמפע.

(שת) *שותא (א) = שועתא, געשפראך,
רעדע, וואָרט: לא תיפוק

לכו שותא (ז"ג ל"ט); איתתא בהדי שותא
פלכא (מגלה י"ד). ב) ביומא דשותא (סנת
ל"ג), פי' הערוך רוח מזרחית, ורש"י פי' רוח

דרומית. ג) צלף נטעי אינשי אדעתא דשותא
(זרכות ל"ו), פי' פ"ר ח הצלף. ד) אייתו ליה
שותא (סנת קכ"ד), פי' הערוך כמו שריתא,
באלקען.

שיתין (דנלי פ"ח), מין תאנים מבריות.
*שית או שיתא = ששה. שיתין = ששים.
*שָׁתָא = שנה.

(שתא) *שתא או אשתי, וועבען: מִסְפֶּכֶת
רעה הסכחן לדורות משתי

בישא אשתיתן לדרייא (סנו"ר י"ג); אם
תארגי ת"י אם תשחין. ומזה: משתיתא (א)
געוועבע: היא איתתא דאשהכח לה דמא

במשתיתא (כדס כ"ח), וכן ת"י מסכת. ב)
דאכיל פרוטגמיא אכיל משתיתא (ירוסלמי

ל"ה
יקלא
ראה
ספ
ע
זריא
כ"ג
ל'
ירוס'
מקום
זעין.
יפה
כפא
י"ח
שרף
ציצא
ה: וו
זרץ:
שרף
זכח'
עס)
בען:
ז"ג:
הער-
שרק
דאית
ביה
זעיא
אולי
ז על
בתוך
במא
עקן.

שניעית פ"ד) סעודת הנשואין (ראס פרוטוגמיס).
רמזה ג"כ:

שְׁתִּי, ענינו ידוע; וע"ד ההשאלה: כותל
וכו' שנסדק לשתי (נקודות פ"ו), פי'
לאורך הכותל; קורעו שתי וערב (סולין ק"ט),
פי' לאורכו ולרוחבו. אבן שתיה בשרש אבן.
(שתה) שְׁתִּי, בעטרונקען. משחה, ברבוי
משתאות, גאסשמהל.

(שֶׁתֶךְ) שֶׁתֶךְ, רָצַסְטֶען: דשתיך טפי (ז"ו)
כ"ו); שהשמים משהתבין
בנהושת (טענית ח').

(שֶׁתֶן) הַשְׁתִּין מים או השתין סתם (כ"ס
י"ג), וואססער אבשלאגען.

שֶׁתֶן אורין.

(שֶׁתם) *שיתכרי = ששה עשר.

(שֶׁתֶף) שֶׁתֶף, גענאָססע, געזעללשאַפֿטער,
קאָמפאָגנאָן, תר' חברי גנבים
שיתפין לגנבין, השתתף עם איש, מיט ימדם
געמיינשאַפֿט מאכען, געזעללשאַפֿט שליע-
סען; השתתף בדבר, זך וואָראַן בעטהייליגען,
טהייל נעהמען: השתתף בצער איש; השתתף
עם דבר בדבר, עטוואס מיט איינעם דינגע
לצמין האבען: החי משתתף עם הצימח בנפש
צומחת. — משותף א) געמין, געמיינוואס
צוקאָממענד: דעצָמות היא משותפת לכל
אישי המין. ב) געמיינשאַפֿטליך בעזיטצענד:

כל אישי המין הם משותפים בעצמות אחת.
דעת משותפה (נו"כ ח"א פכ"ג), דער געמיינע
פֿערשטאנר. שם משותף, שם בעל הוראות
שונות שאין יחס ביניהן, כמו למשל שם
כסיל, המשותף לאדם חסר דעת ולמזל מן
המזלות. — שותפות, געזעללשאַפֿט, געמיינ-
שאַפֿט.

(שֶׁתֶק) שֶׁתֶק, שווייגען. שתקה, דאס שוויי-
גען: שתקה כהודאה דמיא.

שֶׁתֶק או השתיק, צום שווייגען ברינגען, בע-
שוויכטיגען. השתתק, שטומם ווערדען: אשתתק
רב אחדבוי (ז"ז ז'); פֿאַס שלאָגע געריהרס
ווערדען. שיחוק, שלאַפֿלוס. שתוקי (קדושין
ס"ט), כנוי לילד שאינו מכיר את אביו. שתקו,
א. שווייגזאמער מענש.

(שֶׁתת) שֶׁתת א) פֿליעסען: דמו שותת
לארץ (סנהד' ס"ח); מים

שותתין על ברכיו (סוטה נ"ד). ב) זיך בע-
וועגען: אמרו לו לנחש וכו' אתה הולך
ולשונך שותת (נמד' רכס י"ט); עושה יין
נסך וכו' ובלבד בשותת (ירוש' ט"ז פ"ד), פי'
שמגענע.

שֶׁתית (סנת קנ"ו), מין מאכל עשוי מקמח
קליית.

שֶׁתות, זעכססעל. משתיתא בשי שתא.

אות ת

(תא) תָּא, צעללע (אין דער האַניגוואַבע).
*תא, צווי מן אתא, קאָממען.

(תאב) תֵּאבֹן, לוסט, ליסטערנהייט: עובר
עבירה לתאבון.

(תאדה) תֵּיאָדָה (עוקלין פ"ג) או תיעה (סולין
כ"ח), שם אילן בעל ריח טוב
הנקרא גם בל"י θύια.

(תאט) תֵּאמְרָא, θεάτρον, טהעאטער:
תאטרויווקרקסיו' (נגלו').

(תאל) *תֵּאֲלָא, יונגע דאטטעלפאלטע:
קרחו בה תאלי (כ"מ ק"ט);
דיקלי ותאלי (ז"ז ס"ט).

(תאם) תֵּאֲמוּסִים, שם מול מי"ב מזלות
החגורה, צויללינגע.
תאומית (זכורות ל"ט), שם למלתעות, הנראות
כשינים כפולות.

(תאר) תֵּאָרָה, שילדעין, בעשרייבען; בע-
טיטעלין; א. אייגענשאַפֿט

בייל
שם
ביוו
וואָר
תנ
פֿאַ
ב)
שב
תנ
געו
כדי
ת*
ת)
ת)
געו
דעו
פֿר
תונ
קל
תב
ת)
ת)
ת)
ת)
ש)
ת*
ת)
ל)
ת)
דש

ביילעגען. תאר, אייגענשאַפֿט, אטטריבוט.
שם תאר, אייגענשאַפֿטסנאמען. תאר השם,
ביוואָרט, אדיעקטיוו. תאר הפעל, נעבענ-
וואָרט, אדווערביום.

(תבה) תיבה א) = ארון הקדש; עבר או
יָרֵד לפני התיבה (צרכות ל"ד),

פֿאַרבעמען, התפלל להוציא הרבים ידי חובתן.
ב) (ראם געשריעבענע) וואָרט: כל מ"ם
שנאמצע תיבה פתוח (סנהד' ל"ד).

(תבל) תבל, וירצען: המחמץ והמתבל
(עכלה פ"ג). תָּבַל או תְּבַלֵּן,

געווירן, ונגזר משרש בלל; ובדרך ההשאלה:
כדי ליתן תבל בנעימה (ערכין י"ג), וירצע.
*תובלא (סבועות מ"ו), פי' הערוך כלי של
גודר תמרים.

(תבן) מִתְבֵּן (פסחים ט'), מקום שמחזיקין
בו תבן.

(תבע) תָּבַע א) פֿאַרדערן: היה תובעו מנה,
וכן תר' דרש; תבע לדין, פֿאַר

געריכט פֿאַרדערן. ב) צו עטוואס אויפֿפֿאַר-
דערן: מפני כה האיש תובע באשה (ז"ר י"ז);
פרדה שתבעה (חולין ע"ט), פי' לתשמיש.
תובע, קלאַגער (פֿאַר געריכט). נתבע, גע-
קלאַגטער, בעלאַנגטער. תביעה. פֿאַרדערונג:
תביעת ממון.

(תבק) תבקיין (ז"ר ל"ח) [אמה] של תיבת נח.

(תבר) תוברה, שלייע: כל שיש לו
חבורות (כלים פכ"ה) וי"ג

ח ו פ ר ו ת. ומה: משיתבר [או משישתבר]
(טס פ"כ), פי' משיעשה לו חבורות.

*תבר = שבר, צערברעכען. תברא, ברוך.
תביר, שם נגינה מפסקת.

(תג) *תגא. קראַנע; וקראו כן הסופרים לקוין
שעושים על האותיות: מ"ט אית

ל"ה תגא (ונחמה כ"ט). ומה: תייג, מיט
"תגי" פֿערזעהען: אותיות מתויגות.

(תגר) *תגרא, שטאַב: סבי דאזלי אתגדי
(ז"מ כ"ח), וכן תר' שבט
זשרביט.

(תגר) תגר או *תגרא, קלאַגע, צאנק.
שטרייט: כ"ו דורות היתה
האל"ף קוראה תגר לפני כסאו של הקב"ה
(ז"ר ל'), התאוננה לפניו; ותר' מדנים תגרי.
תָּגַר = סָחַר, קויפֿמאַן, וכן בל' ארמי.

*תגרא: הנהו מ"א וכי' שדינהו בתגרא
(צכורות ט'), מין כלי. ראה גם

שרש תגר.
(תדר) תדיר (תלך הטס והפעל), בעשטאַנ-
דיג, טאַגליך: תדיר ושאינו

תדיר תדיר קודם; והגבאין מהזירין תדיר (לכות
פ"ג), וכן תר' תמיד.

(תהא) *תהא, אן עטוואס ריעכען: תהי
בהמרא (כמונות ק"ה).

תהא, גערוך: שתי עד דנפק תיהא מאודניה
(שנת ק"ט). בת תיהא בש' בנה.

(תהה) תהה א) שטוינען: תהי בה ר"א
אמר ר"ז מאי תהיא (וגי' הערוך:

תוהא) (עירובין ס"ו). ב) בעשטירצט
דאזיטצען: והיתה מניקתו תוהה ובוהה (ז"ר

ז'). ג) בערויען: תוהה על הראשונות
(קדושין מ').

(תהם) תהום, שם לעומק הארץ (לפי אמונת
הקדמונים שהארץ רקועה

על המים): מתהום ארעא עד רום רקיעא.
(תו) תו אותיו, שם לאות הכ"ב מאותיות א"ב.

*תו = תוב, וויעדעה, מעהה, נאך: ותו
ליכא?

(תוב) *תוב = שוב. אתיב = השיב. מתיבי
(ובמדרש: מתיבין), מאן ווענ-

דעטע איין. — תוב (נלח היחס) = שוב, וויע-
דעה, מעהה, נאך.

(תוך) תוך (ללל המצרכים) פֿערבאַרגענער
זינג: שהם כפשוטיהם ואין

תוך בהם (פתיחה למו"כ). בעלי התוך (מו"כ
ח"צ פכ"ה), כת המאמינים שיש לתורה מוכן

נסתר. — בתוך כך, אונטערדעססען. ונגזר משם
זה: תוך, פֿערמיטטעלן. מִתְּוֶךְ, פֿערמיטט-

לעה. תוך תוך: ונותן אף כיעזו לתוכו וכי'
ר"י קורחו תוך תוך (פסחים ע"ד) ורש"י מביא

זשרביט.

נירסא ישנה, ת כ ב ר, והוא הנוסחא הנכונה, ופי' צלוי שלם ובני מעיו עמו, וכן תר' צאן עשויות חכברא. ראה תוכמירא.

(תון) *תונא = חדר: בתוני דלבאי יתביתו (כדס כ'), וכן תרגום חדר

(ע"א כ' ל')

(תום) *תווס, בענטצען, בעשמוטצען: זמנין דמתוסן מאניה מיאז

(סנת קי"ג); אתווכאו מסאניה מינא (סס קכ"ג) בל"ד, tabes, שלאמם.

(תור) *תורא = שור. ראה גם שרש תר. תוש בשרש תשש.

(תות) תותי. מוילבערע: האוג והתותים (מעסרות פ"ח); אילן תות

(זכוכות ס'), מוילבערבוים.

(תוז) רוח תוזית (נדרס סמואל ט'), מין רוח רעה, ולדעת הח' זאכס

הוא מל"י θύσις, טאָבען, שגעון.

(תזק) *תזקשא (קסלת רצה, ומולא לבי), הינטערהאלט, מארב.

(תחב) *תחב. איינשטעקקען, אויפֿשטעקקען: וחוחבו לתוך פיו (פסמים ע"ד);

תוחב בשפוד או בסכין ונוטלו (ירוש' כלל' פ"ח).

(תחה) *עפר תיחוח (זככות נ'), לאַקקערע ערדע.

(תחל) *התחיל. אנפֿאַנגען, נגזר משם תחלה. מתחיל, אנפֿאַנגער. התחלה,

אנפֿאַנג, אורשפרונג, פרינציפ. התחלות, אנפֿאַנגנכרינדע.

*תחלא או תוחלא או תחלסא, אונגרייפֿע דאטטעל: תחלי והלבא (מ"ק י"ח);

באצפא דתוחלא (גיטין פ"ט); ר"מ אכל תחלא ושדי שיחלא לברא (מגיגה ט"ו); תחלי

דבי כהנא (ז"מ ק"ז); כפר שחליים דהו מרבין בניהון כאלין תחלסאי (ירוש' העניט פ"ד). וי"מ

מין ירק, ראה שחלים. *מתחלא. שם לקליפת התמרים: מתחלי דערלה (זככות ל"ו), ראה שיחלא ד.

(תחס) *תחס, בענרענצען: חצב שבו תיחס יהושע את הארץ (ז"מ ל"ו).

תחום, גרענצע: עד כאן תחום שבת, שיעור שקבעו חכמים שלא ללכת בשבת יותר חוץ לעיר, והוא אלפים אמה.

(תחת) תחתונות, שם לכאב בפי הטבעת: דברים מביאין האדם

לידי תחתונות (סנת פ"ח).

(תיב) *תיובתא = תשובה, אנטווארט, אייננענדונג; בוסע.

תייה ראה תיאה בשרש תאה. תיין ביש' תג. (תיהה) *תיוהא (ז"מ ע"ג), רייע (לסה טרס חסה).

(תים) תיומת (סוכס ל"ג), שם לעלה האמצעי והעליון בלולב, שהוא כפול.

*תיים = תמים, פֿלא: הגי תיימי (עירונין פ"ח). (תיר) תיר. ווענוויזער: שכרו תייר לפניהם

(ז"מ קי"ו), וכן תר' עינים הייתר תייר הויתר. ראה גם שרש תר.

*תיר, וואך: תירולא תיר. תייר, אויפֿוועקקען: תייריה אוקמיה (ז"מ קי"ז).

*תיירא דהורי (ז"מ ל"ד), צמד בקר של מחרישה.

(תך) *תך: תפר בה ב' או ג' תכים (ירוש' מגילה פ"ג), פי' תפירות (לסה טיכא).

*תכא, θάκος, טהראן, זעססעל, כסא או שלחן: אתכא דריש גלותא (זככות

נ"ג); קריבו תכא קמיה (ז"מ קי"ו), פי' שלחן. ומענין זה: יתיב אתליסר תכטכי פיוא (כתובות

ע"ז), כסאות. *תיכא, קעטשע: תיכי חלילתא (סנת כ"ז).

תרגום שרשרות זהב תכין דרהב. תכטכא, בשם שלפני זה.

(תכך) *תכך דשיראי (סנת ל'), מין תולעת הנמצא בבגדי משי.

(תכל) *תכלא: א) נפל תכלא בשיראי (זככות ל"ו), רקבון; והערוך

פי' תולעת: דשרא תכלא בכולה (מולין ס"ד). רקבון ולקוי. ונמצא פעל מזה: כיון שנחכלר

במכות (סמו"ר כ'), פי' שנלקו. ב) שיחין תכלי מטויה לככא דקל חבריה שמע ולא

אכל (ז"מ ל"ג), פי' הערוך מכאובות. ובל'

פרסי ענינו שגוען. ג) = תכלת : תכלא עמרא
הוא (ינמות ד'). ד) דמלפא תכלא (כמות
ס"ג) = שכול, קינדערלצויגקייט.

(תכס) תוכמירא : כבודה של שבת וכו'
תוכמירא (פסיקתא כ"ג),

ראה תכבר (נטרס חוך).

(תכן) תוכן (אלל סנמנרים), אינהאלט.

תוכן, אסטרזאנאס. תכונה, אסטרזאנאמיע. —
תכסים ראה טכסים.

(תכס) תכספית (נרכות כ"ח), שם כת של
רוחות רעות.

(תכף) תכף = תחב, העפטען : החוכף
תכיפה אחת (כלאים פ"ט);

התוכף גאולה לתפלה (ירוש' נרכות פ"ח),
הסומך; תכפוהו אבליו (מ"ק כ"ז), ראש אויף

איינאנדער פאלגען. תכף או תיכף, אונמיט-
טעלבאר אדער ראש אויף עטוואס פאלגענד:

תיכף לנשילת ידים סעודה (נרכות כ"ג). ושה"מ
הכיפה או תכיפות. תכתקא ראה תכטא בשרש

חד.

(תלא) תלא-אילן פרעטטען, מין הולד-
תלא אילן שיש בו

גוונן הרבה (סנת כ"ח).

(תלג) *תלגא (א) = שלג. ב) (גיטין ס"ז)
פירש"י מין חולי של קרירות.

(תלה) תלה (א) (פעל יולא) אויפהאנגען,
פאן עטוואס אבהאנגיג מאכען

צ. ב. דיע גילטיגקייט איינעס פערטראגעס
פאן דער ערפילונג איינער פערבינדליכקייט).

ב) צווישען דען ציילען שרייבען. ג) דאס
שטראפגעריכט געגען ימדין פיר א. געוויסע

צייט איינשטעללען, ימדם צופריסטען: אם יש
לו זכות הולין לו. ד) אונענטשיעדען לאם-

סען: תולין לא אוכלין ולא שורפין (נה"ז).

ה) תלה בדבר או באיש, צושרייבען, צו-
שייבען: תולין הקלקלה במקולקל (ז"ק"ט);

ותולה בכל דבר שהוא יכולה לתלות וכו'
הרגה מאכולת הרי זו תולה בה (נה"ז).

ו) תלה עיניה דיע אויגען ערהעבען: כיון
שירדו לתוך הכבשן תלו עיניהם ואמרו רבש"ע

(ילמדנו נח); לא יתלה עיניו על המקח (ז"ב
כ"ח). ז) תלה (פעל שוונד) או היה תלוי.

האנגען: כנור היה תלוי למעלה ממטתו של
דוד (נרכות ג'); תלה או היה תלוי בדבר.

וואראן האנגען, זיך ווארויף בעציעהען, פאן
עטוואס אבהאנגיג זיין, אויף עטוואס אנ-

קאממען: אבר שדנשמה תלויה בו (קדושין
ז'); מצוה התלויה בארץ; אהבה התלויה בדבר

(לכות פ"ה); התולה ברעת אחרים; הכל תלוי
במזל; הדבר תלוי במנהג. — תלוי, א. ער-

האנקטער. — תלוי או תליה (ז"ב קס"ח).

וואס צווישען דען ציילען געשרי: בען איזט.
תלוי או תלוי, הענקעל: תלוי המגדרת

(עדות פ"ג); גמי כדי לעשות תלוי לנפה
ולכברה (סנת ע"ח). תלוי, הענקער.

תלוי (אלל סנמנרים ע"פ ל' ערזי), דיע
ליינע וועלכע דיע ביידען דורכשניטטס-

פונקטע (ראש סמלי חנכ סמלי) דער מאנד-
באהן אונד דער עקליפטיק (זאנגענבאהן

עיגול המזלות) מיט איינאנדער פערבינדעט.
(תלח) *תלח. אין שטיקע צערפאללען;

תלחא, שטיק: הוה מתלחא
ונפלה תלחי תלחי (מולין כ"ג, וגי' סערוך:

מתלחא ונפלה תלחי תלחי), פי' מתפרקת.
ונפלת חתיכות חתיכות; אנב יוקרא דלחם תלח

(מכמות ז"ד); ושסע אותו ת"י ויתלע יחיה.
(תלל) תלל, שוטהויפען, הויפען, היגעל.

ובדרך ההשאלה: תילי תילים
של הלכות (עירונין כ"ח). תלולית, היגעל:

תלולית של עפר (וי"ר ט'); התלוליות הקרובות.
לער (חסלות פי"ו).

(תלם) תלמי (תוספתא נקולות פ"ד), τέλμα,
זומפף.

*תלמוותא (קדושין פ"ד), מין תפירה דקה.
(תלם) *תליסר = שלשה עשר.

(תלע) תולעת המשי, זיידענוואורס. תולעת
המארה, יאהאניסוויורמכען.

התליע (א) וואורמשיכיג וועידען: קישות
שהתליעה באיביה (מולין כ"ח). ב) פאם וואורמ-

שטיכיגען דייניגען: מתליעין העצים (מדות

ס"ג), מתולע, וואורמשטיכיג : פירות מתולעות
(ס"ג ז"ג).

(תלש) תלש, פליקקען, רייסען : התולש
סימני טומאה (נגעים פ"ז).

תלישא קטנה, שם נגינה משרת. תלישא
גדולה, שם נגינה מפסקת.

(תלת) *תלת או תלתא = שלשה. תילתא
= עליש. תלתין = שלשים.

תלתן (נעשרות פ"ח), ἀλάς, באַקסהאַרן, מין
צמח.

(תם) *תם או התם = שם, דאַרט: שלהו מתם.
*תומא (א) (גיטין ס"ט) = שום, קנאַבלייד.

(ב) לירמי תמי לסרבלא (ז"ג ס'),
פראנוען.

(תמד) תמד (= שמד, ראה זה), בעפייכ-
טען : עתמדו במי גשמים

(חולין פ"ז).
תמד (ז"ג ז"ה), טרעסטערוויין, בל"ד

temetum בערוישענדעס געטראַנק,
מעטה, וויין. ונגזר מזה הפעל: המתמד

(נעשרות פ"ה), העושה תמד.
התמיד, פאַרטבעשטעהען, פאַרדויערן; בע-

שטעהען לאססען, פאַרטרויערן
לאססען; פלייסג זיין: התמיד בלימודו ושה"פ:

התמדה. — תמיד או בתמידות, בעשטאַנדיג,
אימעררוואַהרענד.

(תמה) התמיה, אין שטיינען פֿערזעטצען,
פֿערוואונדערונג עררעגען:

המטיל תכלת וכו' אינו אלא מן המתמיהים
(ננכות נ"י). — המוה, וואונדערליך, אונער-

קלאַרליך: הדברים תמוהים. — תמה או תמיה,
פֿערוואונדערונג, תר' שמה (ירמיה ה' ל') תימה;

ה' התימה, אות ה' הבאה לשימוש בראש
הפעלים להורות על התימה, ר"ל שהפעל נאמר

בלשון תימה. אתמהה, בטוי מצוי לרוב במדרש
לסימן התימה.

תימה (חולין קנ"ח), מין עוף שהור.
(תמוז) תמוז, שם החודש הרביעי.

(תמח) תמחוי (א) (זילס י"ג), מין כלי אכילה,
שיססעל. (ב) קיבוץ הלחם

והתבשילים לעניים : המתפרנס מן התמחוי.
(ג) (כלים פי"ד), שם לחלק ידוע מן העול.

*תימחתא (חולין כ"ח), σέμαχος, שטיק.
(תמד) תמכא (פסחים ל"ט), מין ירק מד,

ובירושלמי שם מפרש: המכא
נגג ידין. ראה זה.

(תמל) תמליוס, θεμελίον, גרונה, יסוד
הבנין : היא קובע תמליוס

(ז"ר נ').
(תמם) תם או תמימות, אונבעפֿאַנגענהייט,

נאַאזויטאַט : מסיח לפי תומו
(ז"ג קכ"ח).

(תמן) *תמני = שמונה. *תמנן = שמונים.
תמניסר או תמני סרי = שמונה

עשר. תומן (ז"ג ז"ה), א. אכטעל, מדה של
שמינית הקב. *תמניתא (פסחים ק"ט), מדה

ידועה. — תמן = שם.
(תמר) תמר. ווירבעלן (פֿאַס רויך) : של

הללו מתמר ועולה (יומא ל"ח).
תימור של המה (טס כ"ח), דיע שטראהלען

דער זאַנגע.
תמרה (א) דאטטעל; (ב) (נעשרות פ"ד), שם

לפיה הצלף בעוד שלא נפתח (דיע
אונגענטפֿאַלטעטען בליטהענקנאַספען דער

קאפּפּערשטודע) ומשתמשין בו כשהוא כבוש
בחומץ או במי-מלח — לטיבול.

תמיר (זכורות נ"ד) דער גראַסע אויגענליע-
דער האט, והוא מלשון : *תימרא

דחרגולתא (טנת ע"ז), אויגענליעד, ותר'
עפעפי עהר תימורי קרצתא.

(תנא) *תנא (א) ערצאַהלען: תני ליה עובדא
(וי"ר כ"ג). (ב) פֿאַרטאַ-

גען, לערנען : תנו רבנן. (ג) וויעדערהאַלען:
כריב ותני (ז"ג ק"ז). — תנא, שם לשוני

הלכות, והוא כנוי קבוע לחכמים בעלי המשנה
משמעון הצדיק עד רבי יהודא הנשיא. —

מתניתא = משנה; אכל בתלמוד בבלי (ולא
כן ציוסלמי) הכוונה בו על משנה חיצונה

(צרייטא) שלא ממשנת רבי, אשר קראוה:
מתניתין = משנתני.

*תונבא בעלמא הוא דנקיט ליה (כדס ל"ז), בעטייבונג, בל"י θάμβος, שמוינען, שרעקען.
 התנה, אויסבעדינגען. תנאי (צכמויס: תנאי, תנאו וכו'), בעדינגונג. על תנאי, אונטער דער בעדינגונג. תנאים, פערלאַבונגס-פערטראג; ונקראו: תנאים ראשונים, הנכתבים בשעת השירוק; תנאים אחרונים, הנכתבים בשעת החופה, עהעפאקטען.
 (תני) *תנינא, דער צווייטע.
 (תנד) תנוכוי, קנאַרפעליג.
 (תסב) תסבראו תסוור, θησαυρός, פאַרראטה, שאטיג, שאטצקאממער: והיו למלך תסווריות בכל מדינה (ילמדנו ואממן); שהוא עתיד לערום תסווריות למלך המשיח (ז"ר פ"ג), ותר' מאוצרותיו מן תוסבריא דיליה. ומוה: שהיה אוהב לתסוורן שלו (טו"ר ז"י), שאטצמייסטער.
 (תסל) תסיל (מולין ס"ג), מין יונה.
 (תסס) תסס (א) גאַהרען (פאַס וויין): יין תוסס וכו' וכמה תסיסתו ג' ימים (ע"ז ל'). (ב) שפריהען: התחילה הארץ תוססת אש (ז"ר ע"ז), מל"י θύσις, ברויזען. תיעה ראה תיאה בשרש תאה.
 (תעל) *תעלא = שועל, פּוּכס.
 (תפא) *תפא, שפוקקען: כולכן ברוקא חדא תפיתו (כדס ז"י).
 (תפה) תפה, אויפגעבלאזען ווערדען, אנ-שוועללען: שתי ככרות הנדבקות בהנור ותופחות ובאות עד שמגיעות זו לזו (סוטה ז"י); תפח תלמוש בצונן (פסחים ז"י); תפוזירעב (סנהד' ס"ג), נפוחי כפן; הבשר התפית, הבשר העב בגוף; תפוח עקיבו של אדה"ר (וי"ר כ'), הבשר העב שעליו. — תפוח (תמיד פ"ג), שם לאפר הצבור באמצע המזבח; ומענין זה: ונתנו לחוך התפוח (ע"ז כ"ה), קיבוץ ענבים. תפוח אדמה, קארטאפּעל. תפוח הזהב, פאַמעראנצע.
 *תפוחא (סנה ז"י), חולה (לאס שרס פוח).

(תפל) תפל, אונגעזאלצען, געשמאַקלאָן = דג תפל (סנה קכ"ח); רוק תפל (כדס ס"ח), ניכטערנער שפייבעל. — תפלות = ענבים; כל הנשיקות של תפלות חוץ מג' (טו"ר ה'); המלמד את בתו תורה כאלו מלמדה תפלות (סוטה כ').
 תפלה, וברבוי תפלין, שם לשוטפות שנושאיך בעת התפלה.
 (תפס) תפס, פאסטען, ערגרייפֿען, געפאַנגען; געהמען, האלטען: תפס אומנות אבותיו; אין אדם נתפס בשעת צערו (ז"ר י"ו), אינו מתחייב על מה שהוא מדבר מתוך צערו; כשנתפס ר"א (ע"ז י"ו); תפס ישיבה, שולע האלטען; תפס מקום, א. רויס איינגעהמען: כל גשם הוא תופס מקום. תפס בדבר, זיך וואַראַן האלטען: בגמר דבריו אדם נתפס (פסחים כ"ג). — תפיסת הבית, היוזהאלט; האחים שקנו אתרוג מתפיסת הבית (ז"ר קל"ז), מן העזבון בעוד שלא נחלק; אל תאמר כשיצא מעמך נטל בידו כלום מתפיסת הבית (ז"ר ע"ה). תפיסת יד, אנטהייל: אם יש לו בהן תפיסת יד אסור אם אין לו בהן תפיסת יד מותר (כדריס ז"י). ראה גם שרש תפש.
 (תפק) עור התף, טראַממעלהויט (אים אַהרע).
 (תפר) תפירה, דאס נאַהען; דייע נאהט. תפר, נאהט.
 (תפש) תפש, ערגרייפֿען: תשעת מועט תפשת תפשת מרובה לא תפשת (מגיגה י"ז). תפישה (א) אויפפאַסטונג. אויפפאַסטונגסקראַפֿט. (ב) השגה, אנפֿעכ-טונג איינער מיינונג. (ג) נלשון סעס) גע-פאַנגענישאַפֿט. תפשו, דער א. גוטע אויפ-פאַסטונגסקראַפֿט האט. ראה גם שרש תפס.
 (תפת) תפית של חמור (כלים פכ"ג). טאפעטע, דעקקע.
 (תק) תיק, תיאף, פוטעראל, שיידע: תיק הסיף (כלים י"ו).
 (תקל) התקל = תבשל, אנשטאַטען.

שטרויבעלן. תקלה = מכשול : לא אמרה תורה שלה לתקלה (מולין ק"ע).

*תקל א = שקל, וואָגען. ב) האי מאן דתקיל תיקלא (ז"ז כ"ד), מענין ויעזקו ויסקלו, שמסיר המכשולות.

תקן (תקן) צובעייטען. תקן א) בעשטימ-מען : והיא מחוקנת לצדיקים

לע"ל (ז"כ ו'). ב) פֿערבעסערן, אויסבעסערן : מתקנין מעליהן (פסחים כ"ה). ג)

אנאָרדנען, בעשטיממען : שמעון בן שטח חיקן כתובה לאשה (סנה"י). — התקין א)

צוריקטען : מסמר שהתקינו להיות פותח ונועל בו (כלים פ"ג). ב) אנאָרדנען, איינ-

פֿהרען. — מתוקן, גוט : כמתוקנים שבהם לא עשיהם (סנה"י ל"ט), טוב ת"א תקין; דבר

שאינו מתוקן, עשוואס מאנגעלהאפֿטעס. מחקן הדת, רעפֿארמאטאָר.

תיקון א) פֿערבעסערונג : תיקוני סופרים, י"ח מקומות ששינוי הסופרים (לפי דעת

צעלי המלמוד) נוסחת ספרי הקודש מפני הכבוד ; תיקון המדות. פֿערבעסערונג דער

זיטען, ציווליוואַציאָן. ב) דער גוטע צי-שטאנד : חזר לתיקונו (ז"ר י"ג) ; תיקון העולם = ישוב העולם. ג) אנאָרדנונג, תיקוני

שטרות, פֿאַרמולאָרען. כתקינו או כתקנין, אין גומער אָרדנונג.

תקנה או *תקנתא א) פֿערבעסערונג : דבר שאין לו תקנה, וואס זיך ניכט פֿער-

בעסערן לאָסט. ב) אנאָרדנונג, איינריכטונג, אינסטיטוציאָן. תקנות רגמ"ה, הם

התקנות שתיקן ר' גרשון מאור הגולה (ללא סרס אור) ראש ישיבת מגנצא, ומהם : שלא

ליקח ב' נשים : שלא לגרש אשה בע"כ ושלא לפתוח מכתב התום בלא רשות בעליו. תקנות

שו"ם, תקנות ערי שפייער וואָרמס ומאינין, שתיקנו בעניני חליצה ויבום. תקנות השוק,

תקנות שתיקנו מפני תיקון המסחר. (תקע) תקע, בלאזען : תקע באזניו וחירשו (ז"ק ל"ה). — תקיעת קב,

האנדשלאג.

(תקף) תקף א) מאַכטיג ווערדען, איבער-האנד געהמען : תקף עליהם

השעבוד (ספרי נסעלותך) ; יצרו תקפו (קדושין ס"ג). ב) ערגרייפֿען : שלא יהא כאו"א הולך

והוקף בטליתו של חברו (ז"מ ג'). ג) זייער ווערדען (פֿאַם וויין) : תקיפו לי איבע מאה

דני דחמרא (נרכות ס'). *אתקף, צירנען : בתקף לה ר' פלוני ;

תרי חרה לך תקיף לך. והשם : תוקפא בביתא (סוטה ג'), כעס ומדנים. תקרה

בשרש קיה. (תר) *תורא א) פֿאַרדען : תורי דקל חד

(סנה"י). חומים העשויים מסיב הדקל ; תרי חוט השני תירא דזהוריתא.

ב) זויס, ראנד : תורא ברא דעינא (נכורות ל"ח) ; תורא ברא דשפותיה (סס ל"ט), דער

אויסערסטע ראנד ; שפה יהיה לפיו ת"י תורא בשיפמיה יהי. ראה גם שרש תור ותיר.

(תרא) *תרא = שרה, ווייכען, בייצען : היכא דחרו כיתנא (גיטין כ"ז).

(תרב) *תרבא = תלב. תרבוס (כלים פכ"ד) וגי' הערוך תרכוס,

ופ' המוספיע"ל"ר tergos, פֿעלל. והמשביר פ"י כמו : תרכוס אסור לטלטלו

וכו' עד ג' ככסא מכאן ואילך כסולם (ירוש' סנה"י פ"ג), מין כסא גבוה שעולין לו במעלות ;

ובמדרש רבה (נלאסית ס"ק) תרכוסא של ג' רגלים הראה לו.

תורבוס, τὸρβος, געווייהל, לאָרם : ומ"ד תרבות תירבוס (ירוש' ע"ז פ"ג).

תריבין בשרש רבין. תרובתור (כלאים פ"ה) מין כרוב.

(תרג) תרגם, פֿערדאָלמעטשען, איבער-זעצען, ערקלאָרען. ושה"פ :

תרגום. תרגים השבעים, שם לתרגום היוני לתורה ולכתבי קודש בכלל הנעשה ניסופרי

ישראל בימי תלמי פֿילאָדעלפֿוס מלך מצרים. והאגדה סיפדה נפלאות מן המעשה הזה. — תורגמן או מתורגמן, דאָמעטשער, וכן בלי

ארמי, ובל' תורקי : דראָגאַטאָן. וביחוד נקרא

אחת מתרסיותיו (סנת קי"ז), שם לחלק ידוע
 מן הסנדל, והערוך פי' רצועות.
 (תרע) התריע (ננזר וכן תרועה), לארם
 בלאזען : על אלו מתריעין
 (תענית י"ט). *תרעא = שער, טהאד; פריז.
 (תרף) התריף, ווארמשטיכיג ווערדען :
 גרוגרות כשהתריפו (ז"ז)
 י"ט), מל"י τριπτός, וואורם.
 (תורף א) שם בתלמוד לחלק המשתנה
 שבשטר כשמות האנשים והדבר
 והזמן, בהפך הטופס שהוא שוה בכל השטרות
 מאותו המין ; ולדעת המשביר הוא מל"י
 τριπτός, פערטאנדערונג : אחד אדוק בטופס
 ואחד אדוק בתורף (ז"ז ז') (ב) תורפיה דהאי
 גברא (מיז י') τριπτός, ווייזע, זיטטע.
 (תורפה : מקום התורפה א) = מקום גלוי
 והפקר : מניחן במקום התורפה והן
 מרקיבין מאליהן (סנת קט"ו). (ב) מקום התורפה
 או בית התורפה, שם לערות האשה : כאלו
 מסתכל במקום התורפה (סנת ס"ד); כנגד בית
 תורפה (כ"ז). אולי מל"י τρυπα.
 תרפה, θεραπεύω, גאטטעסדיענסט : החולכות
 לתרפות (ע"ז כ"ט).
 *תרפתא דסיכורי (כמונות ל"ט), שטיך דער
 לאנצעטטע אָדער דעם שנאָפּפערס,
 בל"י τρυφή, דאס צערקראטצען.
 (תריץ) תריץ, א. הארטע שטעללע ערקלאָ-
 רען; ושה"פ : תירוץ (מכ' וסוף
 ייטר ארמותיך — וסוף יתכן סנילך).
 (תרק) תרק, thorax, וואַמס : מלובשים
 תרקי זהב (ירוש' חגיגה פ"ג).
 תרקיא, טירקיס, מין אבן טובה : נראים
 כמין תרקיא (ז"כ י"ג).

תרכב (תענית י') τριχάβος, מדה של שלישה
 קבים. תרקלין ראה טרקלין. תרקוש
 (מוספתא סנת פט"ו) ראה תרכוס.
 (תרת) *תרתני = שנים. תרתי סרי =
 שנים עשר.
 *תרתת, שטרייען : תרתת עליהון עפרא (ירוש'
 תרונות פ"ח), לעפר עליהם בעפר.
 (תשל) תושלמי (מולין ס"ז וסנסד' ק"ח), מין
 עוף שאמרו עליו שהוא
 מזדווג למינו ולשאינו מינו.
 (תשר) תשרי, שם החודש השביעי.
 (תשש) תשש א' תוש, שוואך זיין : תשש
 כחו כנקבה. ובהפעיל. התווה
 מתשת כחו של אדם.
 (תת) *תותני = תחת. תתא = תחתון.
 לתתא = למטה. ונגזר מזה
 הפעל : דמידלי חד ומיתתי חד (סנת ל"ז).
 פי' שאחר גבוה ואחר נמוך.
 (תתב) תותב, קלייד : במתא שמאי בלא
 מתא תותבאי (סנת קט"ס);
 וכן תר' שמלתו; תותב קרום ונקלף (מולין ע"ט).
 פרוש כישמלה. שן תותבת בשרש יתב.
 (תתר) *תותרי א) : זכרים יוצאים לבובין
 מאי לבובים תותרי (סנת כ"ז).
 פי' הערוך קשורים שנים שנים. (ב) בנסויב
 ותותרי (ז"ז ס"ח), פי' הערוך הצמר שעל
 הירכים שהרועים גוזזין אותו כדי שלא יהיו
 הגללים תלויים בו.
 *תיתורא (ז"ז כ"ח), בריקקע; תיתורא דתפילי
 (ננמות ל"ס), ראגד.
 תתרגנית (ז"ז קט"ו), כנוי לאשה שחסר לה
 חוש הריח.

צד
3
8
10
14
15
16
16
16
17
17
19
22
23
24
25
26
28
31
32
34
34
36
41
42
42
47
52
54
56
57
59
59
63
66
67
68
69
70
*

תקונים והוספות *

שורה	עמוד	צד	טעות	תקין
40	1	3	ציענעפעללל	ציענענפעללל
27	2	8	אטרין וכו' מעהלברייא [ראה הטרויות וטרויתא וריהשא].	
30	1	10	אכספתיאס וכו' מין דג טהור [ראה כספתיאס].	
23	2	14	אמפור וכו' וכן הוא בב"ר. [אמין] *אומצא, ראהעס פלייש, בל"י ωμός, ראה].	
35	1	15	שאף, לאמס. [אמרכל בשרש אמר].	
8	1	16	אנדכתי [ראה הרניק טיאונים].	
7	2	16	אנטיכריסס וכו' בשכר שמירתו. [גם בחקי משפט לרומיים נקרא בשם זה השתמשות המלוה במשכון בשכר מעותיו].	
13	2	16	שאפפאיימער	שאפפאיימער
23	1	17	אנס [= ענש, ושניהם נגזרו משרש ענה, ראה הקדמה הערה ב']. אונקה	אונקה
21	2	17	אונקה	
8	2	19	איסויאס [ראה שרש חסד].	
7	1	22	אסתלנינית וכו' [בל"י σίταλοι, דאמאנען דער אונצוכט].	
35	2	23	אפיטליות	אפיטליות
3	1	24	אפסנתז	אפסנתז
20	2	25	אפנחא	אפנחא
19	1	26	אצמדינן וכו' עמד בזקיפה [ובל"י στάδην, אויפערעכט].	
30	1	28	ארזפתא [ראה מרזפתא בשרש רזב].	
1	1	31	אשך [ראה מאושכן בערך מאש].	
25	1	32	שור הבור	שור הבור
3	1	34	[בהם] שם תאר למנהיג בהמה נושאת משא: והיה רוכב על החמור והבהם עמו (דנכיס רכס ג'), מנהיג החמור, ראה ביאם בש' באם].	
24	2	34	דבן	דבן
3	2	36	בטנה [לדעת בעל תבואות הארץ הוא עץ Terebinth, אשר פרוי הוא גרעינים קטנים ירוקים וחמוציים בטעם, וכן בל' ערבי]. שטאאטסבירגער [; גראַסשטאָדטער].	
16	2	41	כמי	כמין
19	2	42	לטמאה	לטומאה
21	2	42	לטמאה	
35	1	47	המבריד וכו' (כלאים פ"ז) [אבוזענקען].	
40	2	52	גזא וכו' בל' ערבי. [ראה גם ערך גזי].	
38	2	54	צירקלואר	צירקולאר
24	2	56	שלירפען	שלירפען
40	2	57	ל"י	ל"י
4	2	59	המון מי הנהר. [ויותר נראה שהוא שם נהר פירי].	
21	2	59	(פסקיס פ"ג)	(פסקיס פ"ז)
17	1	63	דבדבניות וכו' ובירוש' (גילה פ"ג) דמדמניות. [לדעת בעל תבואות הארץ הם הענבים שגשרו מן הגפנים ומלקטים אותם בסוף הבציר והם דומים לצמוקים ונק' בל' ערבי אלדמדמון. (טנת ל"ח) [ראה אור אסתר].	
28	2	66	שטאאטסדיענער [ראה דויל בשרש דול].	
30	1	67	פירסטענען - הערצאנגסווירדע	פירסטענען - הערצאנגסווירדע
1	1	68	פירסטענען - הערצאנגסווירדע	
39	1	70	דיסקרתא דריש גלותא (עירוזין כ"ט) [ראה רסתקא].	

(* הסוספות כתובות בין שני חללי-לכנה נורונעיס.)

תקון	טעות	שורה	עמוד	צד
דרדור.	דרדור	21	1	72
	דירריא, διάρροια [דורכפאלל, שלשול].	25	1	73
	מעהלברייא [ראה אטריין וטריחא וריהטא].	11	1	76
	כל תביעות ממון. [(הפג) הפג = הפך : והפג אחת על הרצפה (יונא י"ט), זיך ערגעהען].	30	1	78
	הרי חשך וכו' בין אסיא לאפריקי. [וי"א שהכוונה על הרי הריי Sauroß (פּוּרָא) המתפשטים והולכים מאזיאה הקטנה עד פרס].	17	2	79
	בעשרה	24	2	79
בשערה.	(זמר) זמורה	21	1	86
זמירה.	כנוי	7	1	115
כינו.	געשלעכסבריעף	2	2	118
געשלעכסבריעף.	בשבטים של דקל [ראה כפלא וקפלא].	39	1	134
	(ברת) נְבָרְת = גָּזַע, בוימשטאמס, ראה קרת].	7	1	137
	מוכתר	18	2	137
מוכתב.	האנדצעטטעלב	20	2	137
האנדצעטטעל.	ול מדום וכו' כס	9	2	143
ול מדום וכו' כס.	מדוינה, שטאאט. [בן מדינה, בירגער; גראַסשטאַרטער : אחד עירוני (ראה זה בשרש עיר) ואחד בן מדינה (צ"ר נ"י)].	28	1	147
	מלוש וכו' עגול של מזל מאזנים. [בן נראה לי בתחלת העיון ; אמנם אחרי שובי נחמתי, כי אין "מלושא" פה אלא כמו מזל, ולא עיגול.	33	1	153
	אמנם מלוש הוראתו עוד בלי סורי סיר של נחשת, וכן פי' מלוש בירושלמי.			
	אנרעגען : כל וכו'	17	1	167
אנרעגען; כל וכו'.	טרייבען	24	2	169
הערומטרייבען.	עננצייכען	28	2	182
קעננצייכען.	איבעלס	39	2	183
איבעלס.	קאממעלציעגע	14	1	194
קאמעלציעגע.	ראה קקולין [וגם פרפריין].	8	2	216
	דרך ליצנות. [מפריז על שדהו, ראה שרש פרין].	39	1	220
	לקבץ וקרח	16	2	238
לקוץ וקרח.	קלבן וכו' שרגלו אחת קצרה מחברתה. [ואולי מלשון קלבוסת].	11	2	241
	כנוי	13	2	250
כנוי.	קורדקים	23	1	253
קורדקים.	בעאנשאַנדען	16	1	257
בעאנשאַנדען.	הפשיט עוד הבהמה שלם וכו' לעשות ממנו נוד, [אבשטרייפּען].	35	1	261
	מרוז מכה	12	1	263
מרוז מכה.	שרצתה	37	2	266
שרצתה.	פלעקק	12	1	267
פלעקק.	נשתבר	27	2	269
ונשתבר.	שגש [(= שגש) וויהלען.	26	2	270
	איינפאָדעלן	31	2	272
איינפאָדעלן.	שלד [(= שדרה)], געריספע.	37	1	276
	טרסיות).	3	2	280
טרסיות).	סודרא	11	2	281
סודרא.	בערעכנונג	5	2	282
בערעכנונג.				

ר " ת

בל"מ, בלשון מקרא. בל"פ, בלשון פרסי. בה ברבוי מל"מ, מלשון מקרא. שה"מ, שם המקרה. שה"פ. שם הפעולה. תה"פ, תאר הפעל. תה"ש, תאר השם. תוה"ט, תולדות הטבע. ואגב אורחא אעיר לתועלת הבלתי יודעים כי הסימן = שהשתמשתי בו לרוב נספר זה ובחלק אשכנזי-עברי, הוא סימן השווי והדמיון (גלייכהייטסצייכען), וענינו להורות ששני המלות אשר הוא עומד ביניהם הם שוים בהוראה וענין זו כמו זו. — גם סימן שתי נקודות כזה (:) מורה שהבא אחריו הוא דוגמא (ביישפיעל) לכלל הבא לפניו. ובין דוגמא לדוגמא נשתמשתי בסימן (;) ע"פ שימוש האורתוגרפיה בלשון אשכנז.

לתועלת האנשים אשר לא ידעו לקרוא כתב יוני אציגה פה האלפא-ביתא היוני עם העתקתו לכתב עברי וביאור דרך הברתו.

	א"ב הקטן	א"ב הגדול		א"ב הקטן	א"ב הגדול
א	α	Α Omifron	א	α	A Alpha
ב	β	Β Bi	ב	β	B Beta
ג	γ	Ρ Ro	ג	γ	Γ Gamma
ד	δ	Σ Sigma	ד	δ	Δ Delta
ה	ε	Τ Tau	ה	ε	Ε Epshlon
ו	υ	Υ Ipsilon	ו	ζ	Ζ Seta
ז	φ	Φ Phi	ז	η	Η Eta
ח	χ	Χ Chi	ח	θ	Θ Theta
ט	ψ	Ψ Psi	ט	ι	Ι Zota
י	ω	Ω Omega	י	κ	Κ Rappa
יא	αυ	αυ	יא	λ	Λ Lambda
יב	ευ	ευ	יב	μ	Μ Mi
יג	ηυ	ευ	יג	ν	Ν Ni
יד	ου	υ	יד	ξ	Ξ Xi

מבטא אות γ (ג) לפני אותיות החיך ξ χ α γ הוא כמו י (נ).

